

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΩΤΑΣ

ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
1821-1833

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΩΤΑΣ

ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
1821-1833
ΜΕΝΙΔΙ - ΧΑΣΙΑ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2002

ISBN: 960-91833-0-1

© Copyright 2002 Δημήτριος Γ. Γιώτας

Όλα τα δικαιώματα ανήκουν στον συγγραφέα.

Το κείμενο ή τμήμα του κειμένου δεν αναδημοσιεύεται και δεν αναπαράγεται με οποιοδήποτε ηλεκτρονικό, φωτοαντιγραφικό ή μηχανικό τρόπο χωρίς την προηγούμενη άδεια του συγγραφέα.

Το βιβλίο αυτό στοιχειοθετήθηκε, σελιδοποιήθηκε και εκτυπώθηκε από την εταιρεία γραφικών τεχνών GRAPH·IN του Βασίλη Καμπόλη, τον Απρίλιο του 2002.

*Στη Μαίρη,
το Γιώργο και τον Αποστόλη*

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η ανάγνωση της Ιστορίας δεν είναι εύκολη υπόθεση, όπως πολλοί θέλουν να πιστεύουν. Και δεν είναι, διότι δεν συνίσταται στην απλή «φωτογράφιση» των γεγονότων, αλλά στην αναζήτηση των γενεσιουργών αιτίων τους.

Με άξονα τον εντοπισμό αυτών των αιτίων, και μόνο, τα ιστορικά συμβάντα μπορεί να ερμηνεύονται και να μην θεωρούνται ως τυχαία και συμπτωματικά.

Με την ερμηνεία τα επιμέρους ιστορικά περιστατικά τοποθετούνται σε γενικά πλαίσια αναφοράς, που επιτρέπουν το φωτισμό και την ανάλυσή τους σε βάθος.

Η μελέτη του κ. Δημήτρη Γιώτα καλύπτει σε μεγάλο βαθμό αυτές τις προδιαγραφές και γι' αυτό αποτελεί πράγματι μια ουσιαστική συμβολή στην ιστορική έρευνα της Αττικής.

Δεν είναι τυχαίο ότι έρευνες αυτής της κατηγορίας σπανίζουν τις τελευταίες δεκαετίες, δεδομένου ότι οι πανεπιστημιακοί ερευνητές προσεγγίζουν τα γεγονότα εκ των άνω προς τα κάτω και θεωρούν πάρεργο και άνευ σημασίας τη συνθετική διερεύνηση του ιστορικού πεδίου.

Ο κ. Γιώτας επιχειρεί το ακριβώς αντίθετο: τη θέαση και την ερμίνευση των γεγονότων εκ των κάτω προς τα άνω, κάτι που κατά τη γνώμη μου, είναι απολύτως σωστό και δικαιολογημένο. Τούτο διότι υπάρχουν πολλά αδιευκρίνιστα και ανεπιβεβαίωτα, που πρέπει να διαλευκανθούν προκειμένου να καταλήξει κανείς σε οριστικά συμπεράσματα.

Στο σημείο αυτό πρέπει να υπογραμμιστεί η σημαντικότητα δύο κρίσιμων στοιχείων όσον αφορά τη μελέτη των ιστορικών γεγονότων στην Αττική στην εξεταζόμενη περίοδο: α) το καθοριστικό βάρος της παρουσίας και του ρόλου των ρουμελιώτικων στρατευμάτων και γενικότερα του στερεοελλαδίτικου παράγοντα, που υπερκάλυπτε και επισκίαζε συνεχώς τη σημασία της Αττικής –πληθυσμού και οπλαρχηγών– στην εξέλιξη των επαναστατικών γεγονότων και β) τη γειτνίαση της πόλης των Αθηνών, η οποία ως επίκεντρο των πολιτικών ζυμώσεων οδήγησε την έρευνα σε παραγνώριση της συμβολής της αττικής υπαίθρου στην εξέλιξη των πραγμάτων.

Ο κ. Γιώτας έχει σαφέστατα συνείδηση αυτών των δύο παραγόντων και σ' αυτό συνίσταται η πρωτοτυπία της έρευνάς του.

Αξιοποιεί τις δευτερογενείς πηγές, δηλαδή ότι έχει δημοσιευτεί μέχρι στιγμής σχετικά – χρονικά, μελέτες, αφηγήσεις, ιστορήματα κ.ο.κ – αλλά

τις θέτει υπό τον έλεγχο και τη βάσανο του πρωτογενούς αρχειακού υλικού. Ενός υλικού σε μεγάλο βαθμό αδημοσίευντου, με τη βοήθεια του οποίου επιχειρείται επιτυχώς η αναψηλάφηση των ιστορικών γεγονότων στην Αττική και η οργανική σύνδεσή τους με τις εξελίξεις στον περιβάλλοντα χώρο.

Κατά τούτο η έρευνα του κ. Γιώτα είναι ιστοριοδιφική. Είναι όμως και κοινωνιολογική, διότι υπεισέρχεται στην ανάλυση υποκρυπτόμενων κοινωνικών αντιπαραθέσεων και συγκρούσεων στην προεπαναστατική, επαναστατική και μετεπαναστατική Ελλάδα.

Ίσως θα είχε προχωρήσει περισσότερο προς την κατεύθυνση αυτή αν είχε αξιοποιήσει το έργο μου: «Κοινωνία και εξουσία στην Ελλάδα – Η νόθα αστικοποίηση».

Θεωρώ ότι εργασίες αυτού του τύπου είναι, όχι απλά απαραίτητες, αλλά πολύτιμες. Πολύτιμες και για τον πρόσθετο λόγο ότι δίνουν ερεθίσματα σε νεώτερους ερευνητές να συνεχίσουν την έρευνα μιας ιστορικής «περιοχής» που παρά τα επιφαινόμενα είναι ακόμα ελάχιστα γνωστή.

Μιας «περιοχής», που, σε κάθε περίπτωση, παρέχει κλειδιά ερμηνείας των περαιτέρω εξελίξεων και της γενικότερης πορείας και μορφολογίας του νεότερου Ελληνισμού.

Καθηγητής Βασίλης Φύλιας
Απρίλιος 2002

Λιθογραφία του ρομαντικού Γάλλου ζωγράφου Theodore Géricault (1791-1824) εμπνευσμένη από το ποίημα του Lord Byron «Γκιαούρ» που παροτρύνει τους Έλληνες να αποτινάξουν τα δεσμά τους.

Η αλληγορική αυτή σύνθεση προαναγγέλει την αναπόφευκτη σύγκρουση με την Τουρκική εξουσία και το κατεστημένο των πόλεων, τονίζοντας ταυτόχρονα το φιλελεύθερο πνεύμα της Ελληνικής επανάστασης.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αρκετά ιστορικά γεγονότα της περιόδου 1821-1833 για την Αττική δεν έχουν αποτελέσει μέχρι τις μέρες μας αντικείμενο ιστορικής έρευνας. Τα γεγονότα αυτά είτε έχουν παραλειφθεί ή έχουν καταγραφεί λάθος από τους διάφορους Αθηναιογράφους.

Έχουν περάσει 167-180 χρόνια, από την εποχή αυτή και σημαντικές λεπτομέρειες του δωδεκαετούς αγώνα των κατοίκων της Αττικής μέχρι την πλήρη αποχώρηση των Τούρκων, παραμένουν άγνωστες και στην καλύτερη περίπτωση συγκεχυμένες.

Αυτές όμως οι λεπτομέρειες και η ορθή καταγραφή των γεγονότων είναι που συνθέτουν τον ιστό, πάνω στον οποίο ιστορήθηκαν οι μεγάλες στιγμές του Ελληνισμού στην Αττική. Δεν είναι τόσο τα πολεμικά γεγονότα που θα αποτελέσουν το αντικείμενο αυτής της μελέτης για τη συγκεκριμένη περίοδο, γνωστά άλλωστε από τη βιβλιογραφία, όσο το φρόνημα και τα πάθη των κατοίκων της Αττικής, η διαρκής συνεισφορά τους στον Αγώνα, σε αίμα και χρήμα και ο φλογερός τους πόθος για την ελευθερία.

Παράλληλα θα παρατεθούν αποσπάσματα από ανέκδοτες ιστορικές πηγές και έγγραφα από έγκυρα Αρχεία, σε μια προσπάθεια να παρουσιαστεί το γενικό κλίμα της εποχής, με εστίαση της προσοχής στα βόρεια – βορειοδυτικά χωριά της Αθήνας, που λόγω γεωγραφικής θέσης και πληθυσμού, έπαιξαν πρωταρχικό ρόλο στα γεγονότα της Επανάστασης στην Αττική από την αρχή μέχρι το τέλος.

Δεν συμπεριλαμβάνεται στη μελέτη αυτή η δράση και η συνεισφορά των κατοίκων των Μεσογείων και της Μεγαρίδας. Το κενό αυτό έχουν καλύψει διάφορες μονογραφίες με εκδόσεις και ανακοινώσεις σε συνέδρια, κατά το παρελθόν.

Θα μπορούσαμε λοιπόν να πούμε ότι η μελέτη αυτή αφορά κυρίως τα δύο μεγαλοχώρια του «Καταδέματος», το Μενίδι και τη Χασιά και τα παρακείμενα χωριά, για την ιστορική περίοδο που εξετάζεται (1821 – 1833).

Οι απόψεις των διάφορων Αθηναιογράφων έχουν καταγραφεί. Όμως μέσα στα κείμενά τους έχει περάσει και η αντιπαλότητα πολλές φορές και κακότητα των Αθηναίων (Αρχόντων – Προκρίτων) προς τους ξωτάρηδες χωρικούς. Αποτέλεσμα αυτής της θεώρησης είναι να μένουν οι χωρικοί στην αφάνεια, ενώ τα κατορθώματά τους, ο ηρωισμός, οι θυσίες τους και τα πάθη τους, να χάνονται πίσω από τη γενική αναφορά «...οι Αθηναίοι...», στα ηρωϊκά δρώμενα της περιόδου αυτής.

Όμως τα κιτρινισμένα από το χρόνο, έγγραφα της εποχής, το βαθύτερο νόημα των κειμένων των Αθηναιογράφων που δεν μπορεί να αποκρυφτεί παρά την προσπάθεια και το συσκοτισμό, και τόσα ακόμα ντοκουμέντα, που ακόμα και σήμερα έρχονται στο φως συνηγορούν σε μια άλλη θεώρηση των γεγονότων της εποχής, χωρίς προκατάληψη, αλλά με διάθεση απόδοσης της αλήθειας και μόνο.

Μιας αλήθειας, η οποία όσο επιβεβλημένη είναι, άλλο τόσο εμφανίζεται δοκιμασμένη και ταλαιπωρημένη επίσης από διάφορες τοπικοσοβινιστικές αντιλήψεις. Αυτές εκφράζονται σε μονογραφίες και δημοσιεύσεις της επαρχίας Αττικής και σε ορισμένους λόγους σε επετειακούς πανηγυρικούς και τείνουν να αλλοιώσουν την ιστορική αλήθεια. Προσπάθεια εντελώς ανώφελη τελικά, με μόνες συνέπειες το μειωμένο κύρος των δημοσιευμάτων αυτών, μαζί με εύλογη πρόσκαιρη σύγχυση.

Η παρούσα ιστορική έρευνα έρχεται ως συνέχεια και συμπλήρωση προγενεστέρων μελετών και ιδιαίτερα της σχετικής για τους Μενιδιάτες «ΟΙ ΜΕΝΙΔΙΑΤΕΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 18ο ΑΙΩΝΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ '21». Έκδοση Ι.Α.Ε. Αχαρνών 1990, και της ανακοίνωσης στο Β' συμπόσιο Ιστορίας-Λαογραφίας Αττικής, «ΟΙ ΧΑΣΙΩΤΕΣ ΣΤΟΝ ΑΓΩΝΑ ΤΟΥ '21 ΚΑΙ Ο ΚΑΠΕΤΑΝ ΜΕΛΕΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ» Ασπρόπυργος 1989, διαφόρων σχετικών δημοσιεύσεων στον τοπικό και περιοδικό τύπο κ.λπ. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται σε σχετικό με το παρόν δημοσίευμα «ΑΓΝΩΣΤΕΣ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΠΤΥΧΕΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΓΩΝΑ 1821 – 1833», στο περιοδικό «ΛΑΜΠΗΔΟΝΑ», έκδοση του Πνευματικού Κέντρου Ασπροπύργου (τεύχ. 1-4, 1996-1997) το οποίο και απετέλεσε την υποδομή της παρούσας ολοκληρωμένης ιστορικής μελέτης.

Η διαρκής ιστορική αναζήτηση έκτοτε, προσέθεσε νέα στοιχεία και έγγραφα ντοκουμέντα, που αποκαλύπτουν άγνωστα γεγονότα του μεγάλου Αγώνα, για τους Μενιδιάτες, τους Χασιώτες, και λοιπούς κατοίκους της Αττικής. Συμβάλλει σ' αυτό η αποκάλυψη διαφόρων πολιτικοστρατιωτικών γεγονότων που εμφανίζουν εναργέστερα τους αγώνες των κατοίκων αυτού του τόπου, τη στάση του Κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια, του Στρατάρχη Δ. Υψηλάντη και λοιπών αξιωματούχων της Ελληνικής Κυβέρνησης, σε σχέση με το σπουδαίο θέμα της απελευθέρωσης της Αττικής.

Απαραίτητο επίσης θεωρήθηκε να προηγηθεί κάποια επισκόπηση των επικρατουσών κοινωνικών συνθηκών πριν την Επανάσταση, στο χώρο που εξετάζεται, για καλύτερη κατανόηση των επόμενων γεγονότων, και του πνεύματος της εποχής με την αναφορά στα εποικιστικά, γαιοκτητικά, πληθυ-

σμακά δεδομένα και στην αναπόφευκτη σύγκρουση των επαναστατών χωρικών με το συμβιβασμένο Αθηναϊκό κατεστημένο, όπως άλλωστε συνέβη και στον υπόλοιπο Ελληνικό χώρο, γεγονός που έβλαψε το μεγάλο Αγώνα.

Θεωρήθηκε λοιπόν χρέος η σύνταξη της μελέτης αυτής, που επαναλαμβάνει ορισμένα οριακά ιστορικά γεγονότα και προσθέτει για την ίδια εποχή (1821-1833) τα νέα στοιχεία που προέκυψαν από την ιστορική αναζήτηση.

Οι συχνές παραπομπές σε προηγούμενες ιστορικές μελέτες έγιναν προκειμένου να διευκολυνθεί μια ενιαία θεώρηση των γεγονότων και των απόψεων, πολλές φορές από διαφορετική σκοπιά, σε σχέση με τα γνωστά ιστορικά κείμενα.

Συμπερασματικά λοιπόν ο τρόπος αυτός συμβάλλει στη σκιαγράφηση των ηρωικών προγόνων, στο μέτρο που αποκαλύπτονται «άγνωστες ιστορικές πτυχές» για μια εποχή της οποίας οι ιστορικές παράμετροι δεν έχουν πλήρως ερευνηθεί, όσον αφορά την συνεισφορά των κατοίκων της Αττικής στο μεγάλο Αγώνα, οι οποίοι μαζί με τους λοιπούς συνέλληνες θεμελίωσαν το Ελληνικό κράτος, μέσα από μια επώδυνη, ηρωική και αιματοβαμμένη πορεία.

ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΠΡΟΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΑ Στα χωριά του «Καταδέματος» ΜΕΝΙΔΙ ΚΑΙ ΧΑΣΙΑ

Γεωγραφικά

Κατά την αρχαιότητα η Αττική κατά τον Πλάτωνα, άρχιζε από τον Ισθμό και δια του Κιθαιρώνα και της Πάρνηθας κατέληγε στη θάλασσα πλησίον του Ασωπού «...πρώτον μεν τους όρους αυτήν εν τω τότ' έχειν αφωρισμένους προς τον Ισθμόν και το κατά την άλλην ήπειρον μέχρι του Κιθαιρώνος και Πάρνηθος των άκρων, καταβαίνειν δε τους όρους εν δεξιά την Ωρωπίαν έχοντας, αριστερά δε προς θαλάττης αφορίζοντας τον Ασωπόν.» (Πλάτωνα, Κριτίας, 110 d-e).

Προεπαναστατικά χωριζόταν σε τρία γεωγραφικά διαμερίσματα, της Αθήνας, των Μεσογείων και του Καταδέματος. Το διαμέρισμα της Αθήνας περιλάμβανε την τειχισμένη από το 1775 πόλη της Αθήνας και τις γύρω εκτάσεις (Αμπελοκήπους, Πατήσια, Ελαιώνα, Πειραιά, κ.α.).

Κατά τον Παναγή Σκουζέ «...τα έξω μέρη της Αθήνας, τα χωριά εδαιορούντο εις δύο, τα ανατολικο-μεσημβρινά μέρη, χωριά ονομάζοντο Μεσόγεια, τα αρκτοδυτικά ονομάζοντο Κατάδημα...».¹ Με την κατανομή αυτή της Αττικής συμφωνούν και οι εκκλησιαστικές πηγές αλλά και αρχειακά έγγραφα της Επαναστατικής εποχής.²

Ο χώρος της Αττικής περιλάμβανε στην περιφέρεια τα χωριά: Μαραθώνα, Σούλι, Καλέντζι, Βαρνάβα, Γραμματικό, Κιούρκα και ακολουθώντας τον υδροκρίτη το όριο περιλάμβανε μέσα στην Αττική ένα μεγάλο μέρος της Πάρνηθας, τη Χασιά, και ένα επίσης μεγάλο μέρος του Θριασίου πεδίου (Καλύβια) και Ελευσίνα.³

Διοικητικά

Η Αττική υπάγονταν στο «Σαντζάκι» του Ευρίπου και με τη διοικητική υποδιαίρεση αναφέρεται ως «Καζάς» της Αθήνας.

Από άποψη προσόδων ανήκε στο γυναικωνίτη του σουλτάνου (αρμόδιος ο Κιζλάρ-αγάς αρχηγός των μαύρων ευνούχων) ενώ από το 1760 η Αττική γίνεται «Μαλικιανές» που σημαίνει ότι αποσπάστηκε από τη διαχείριση του γυναικωνίτη και προστέθηκε στα κτήματα του σουλτάνου, υπέρ του οποίου οι πρόσοδοι έβγαιναν σε δημοπρασία. Τους διαφόρους επαχθείς φόρους της επαρχίας συνέλεγαν οι προεστοί (πρωτόγεροι) των χωριών, που με τη σειρά τους τους προσκόμιζαν στους πρόκριτους (Άρχο-

Η Αθήνα και η Ακρόπολη από Βορειοανατολικά
Carl Ferdinand Von Kuegelgen, 1820 Βόννη, Μουσείο της Πριγκιπίας

ντες) της Αθήνας οι οποίοι τους κατέβαλαν στο «Βοεβόδα» Τούρκο διοικητή της Αθήνας.⁴

Οι Έλληνες πρόκριτοι της Αθήνας (Άρχοντες-κοτζαμπάσηδες) ασκούσαν ουσιαστικά τη διοίκηση της Αττικής, εφόσον οι Τούρκοι τους το επέτρεπαν, αρκούμενοι στη ράθυμη ανατολίτικη ζωή που τους εξασφάλιζε η εκμετάλλευση των τσιφλικιών τους.

Σπάνια έφταναν δικαστικές υποθέσεις των Ελλήνων μέχρι την Τουρκική διοίκηση, αυτές επιλύονταν από τους «πρωτόγερους» των χωριών με την παρουσία και των εφημέριων των χωριών και οι σοβαρότερες από τους κοτζαμπάσηδες της Αθήνας ή τον Μητροπολίτη (ο Μητροπολίτης εξέταζε κληρονομικά κυρίως αλλά και οικονομικής φύσεως θέματα). Ζητήματα ευρύτερης σημασίας όπως η οροθεσία των χωριών, αμφισβητήσεις δικαιωμάτων κ.α. επιλύονταν με επιτόπια εξέταση και μαρτυρίες, από τους μπέηδες και καδή (δικαστή) της Αθήνας με τη σύμπραξη των προεστών των χωριών και των κοτζαμπάσηδων της Αθήνας.⁵

Πληθυσμιακά

Παλιές Οθωμανικές πηγές ανεβάζουν το 1570 (ενδεικτικά σημειώνεται) τον πληθυσμό του κεντρικού Μενιδίου σε 136 εστίες (νοικοκυριά) και της Χασιάς σε 100. Την ίδια χρονολογία η Αθήνα είχε 3.208 εστίες εκ των οποίων 3.151 Χριστιανών και 57 Τούρκων.⁶

Από άποψη δηλαδή σύνθεσης πληθυσμού και σύμφωνα με τα ίδια στοιχεία η Αθήνα είχε 98,2% Χριστιανούς και 1,8% Μουσουλμάνους.

Το Μενίδι αναφέρεται ως Ελληνικό χωριό και η Χασιά ως Αρβανίτικο προφανώς λόγω πλειοψηφίας κατά περίπτωση των στοιχείων αυτών.⁷

Ο 17ος αιώνας χαρακτηρίζεται από δυσμενείς καιρικές συνθήκες (μικρός παγωμένος αιώνας ονομάστηκε) και ασφαλώς παρουσιάζει και πληθυσμιακή στασιμότητα ή και μείωση σε ολόκληρη την περιοχή των Βαλκανίων. Τούτο επιβεβαιώνεται και από τις έρευνες Kiel.⁸ Οπωσδήποτε οι κλιματολογικές συνθήκες είχαν αρνητική επίπτωση και στην Αττική.⁹

Τα γεγονότα 1687-1690 (Μοροζίνι) επηρέασαν κι αυτά αρνητικά την πληθυσμιακή αύξηση της Αττικής.¹⁰

Από τα περιγηγνικά χρονικά του 17ου και 18ου αιώνα και κατά συγκλίνουσες τις πλέον αξιόπιστες πληροφορίες, εμφανίζονται η Αθήνα με πληθυσμό 10-12.000 κατοίκων και η επαρχία με ισάριθμο περίπου. Η σύνθεση του πληθυσμού της Αθήνας ήταν το τελευταίο πριν την επανάσταση διάστημα κατά τα 4/5 Έλληνες και κατά το 1/5 Μουσουλμάνοι.¹¹ Στην επαρ-

χία ελάχιστοι Τούρκοι κατοικούσαν κυρίως σε Κηφισιά, Μαρούσι, Χαλάνδρι, Κουκουβάουνες, ενώ στα υπόλοιπα χωριά η παρουσία τους ήταν σχεδόν μηδενική. Ιδιαίτερα σε Μενίδι και Χασιά μετά βεβαιότητας μπορεί να υποστηριχθεί ότι δεν κατοικούσαν Τούρκοι και τούτο άσχετα με την ξεφτισμένη από το χρόνο παράδοση. Κανένα ίχνος τουρκικού νεκροταφείου δεν σημειώνεται στην περιοχή, ούτε τζαμιού ή Τουρκικών λουτρών ή υπολείμματα Τουρκικών κτισμάτων.¹²

Η αναλογία του πληθυσμού της υπαίθρου Αττικής Χριστιανών-Μουσουλμάνων και τα πληθυσμιακά μεγέθη το 1821 δεν είχε αλλάξει γιατί κάτι τέτοιο δεν προκύπτει από τις ιστορικές πληροφορίες. Όσον αφορά τον πληθυσμό των χωριών που εξετάζονται, αυτό επιβεβαιώνεται από στοιχεία φορολογίας εκ μέρους της εκκλησίας (Εμβατικά, Ζητεία ή Ρόγα).¹³

Συγκρίνοντας τις αξιόπιστες πηγές και τα πρώτα μετεπαναστατικά στοιχεία που έχουν δημοσιοποιηθεί σε αριθμούς και όχι εστίες, όπως αυτά καταγράφονται, διαπιστώνει κανείς ότι το 1839 η Αθήνα (πρωτεύουσα ήδη του ελεύθερου Ελληνικού κράτους) είχε πληθυσμό 16.588 κατοίκους και μαζί με τους στρατιώτες, τους ξένους υπηκόους και «υπηρέτες» έφτανε τις 20.000.

Αντίστοιχα το Μενίδι ως Δήμος Αχαρνών που περιλάμβανε και τις Κουκουβάουνες με 200 κατοίκους είχε συνολικά 1.190 κατοίκους και ο Δήμος Χασίων που περιλάμβανε τα Λιόσια, Καματερό και τα Καλύβια Χασιάς (σήμερα Ασπρόπυργος) είχε συνολικά 1.150 κατοίκους.¹⁴

Αν υπολογιστεί ότι η Επανάσταση, οι φονικές μάχες και σφαγές των Τούρκων, οι διώξεις κ.λπ. μείωσαν οπωσδήποτε τον πληθυσμό των χωριών της Αττικής, ο δε ορισμός ως πρωτεύουσας της Αθήνας μάλλον αφαίρεσε πληθυσμό από τα γύρω χωριά όπως είναι διαπιστωμένο από μετοικίσεις κυρίως ευπόρων χωρικών, τότε εύλογα συμπεραίνεται ότι το 1821 ο πληθυσμός του κεντρικού Μενιδίου και των γύρω οικισμών του ήταν περίπου 1.300 κάτοικοι και της Χασιάς ισάριθμος ή κατάτι λιγότερος κατά τους πλέον συντηρητικούς υπολογισμούς.¹⁵

Εποικισμός

Η δημογραφική σύνθεση του πληθυσμού της Αθήνας αλλά και της υπαίθρου Αττικής κατά τους αιώνες της Φραγκοκρατίας και της Τουρκοκρατίας απασχόλησε πολλές δεκαετίες τους ιστορικούς οι οποίοι ερευνούσαν κυριολεκτικά στο σκοτάδι, προσπαθώντας με τις ελάχιστες και ασαφείς

πολλές φορές ιστορικές πληροφορίες να εξάγουν μια ολοκληρωμένη ιστορική αλήθεια.

Είναι οπωσδήποτε ένα θέμα που και σήμερα απασχολεί και θα απασχολήσει τους ιστορικούς και στο μέλλον, γεγονός που θα συμβάλει στην απομυθοποίηση και την άρση των μικροσοβινιστικών αντιλήψεων των ιστορικών και κυρίως των Αθηναιογράφων.¹⁶

Από το αναξιοποίητο υλικό προς έρευνα σημειώνονται ενδεικτικά τα περιγητικά χρονικά όπου αυτά συγκλίνουν και τα Οθωμανικά Αρχεία που εδώ και χρόνια προσπαθούν να αξιοποιήσουν Έλληνες και ξένοι ερευνητές¹⁷ τα Καταλανικά και Βενετικά κ.λπ. Αρχεία και οι αναφορές των προξένων στις μεγάλες πόλεις και την Αθήνα.

Ενδεικτικά της επικρατούσας κατάστασης στην Αττική είναι τα κείμενα του τελευταίου ορθοδόξου μητροπολίτη της Αθήνας Μιχαήλ Χωνιάτη ή Ακομινάτου, ο οποίος με την άφιξη των Φράγκων κατακτητών εξορίστηκε ή κατέφυγε στην Κέα (1205).¹⁸

Ο εποίκισμός της Αττικής από Έλληνες και Αρβανίτες έγινε από τους Καταλανούς από το 1383.

Οι επήλδεις εγκαταστάθηκαν στα βόρεια διαμερίσματά της και αποτελούνταν από Λιόσηδες, Μαλακασαίους, Μαζαρακαίους κ.α.

Το δεύτερο μεγάλο κύμα της προς νότο πορείας (1418-1420) εγκαταστάθηκε στη Ν.Α. Αττική (Μπουαίοι, Σπαταίοι, Λιοπεσσαίοι κ.α.) καθώς και Σχηματαράιοι στην ομώνυμη περιοχή Βοιωτίας.¹⁹

Εύλογο είναι ότι δεν μπορεί να επεκταθεί η έρευνα αυτή σχολιάζοντας την εγκατάσταση Αρβανιτών και στην υπόλοιπη βόρεια-βορειοδυτική Αττική και Βοιωτία. Πάντως και τα υπόλοιπα χωριά της Αττικής που συνόρευαν με τη Βοιωτία. Πρέπει κατά την άποψη ορισμένων ερευνητών να εποίκιστηκαν με το πρώτο κύμα (1383).²⁰

Με τις σκέψεις αυτές γίνεται κατανοητό, ότι οι Φράγκοι εποίκησαν τις προσβάσεις του ορεινού συγκροτήματος που προστάτευε την Αττική, βόρεια πρόβουνα της Πάρνηθας, Πάρνηθα, Πάστρα, Κιθαιρώνας, ακολουθώντας την αρχαία παράδοση και εμπειρία,²¹ τοποθετώντας Έλληνες και Αρβανίτες, με κίνητρο παραχώρηση γεωργικού ή κτηνοτροφικού κλήρου και διετή ασυδοσία από άποψη φορολογίας, στη Μαλακάσα, Κιούρκα, Καπανδρίτι, Γραμματικό, Σούλι, Καλέντζι κ.λπ., καθώς και σε Τατόι, Λιόπεσι-Μαχούνια, στο πέραςμα Αγ. Μερκουρίου και στο χώρο της Χασιάς.

Ιχνηλατώντας σήμερα τα τοπωνύμια, και τα ερείπια οικισμών, επισημαίνονται στην Πάρνηθα ονομασίες όπως: Παλιοχώρι, Καψοσπίτι-Μαζαρέκα,

Τσουγκράτι, Μπόρσι, Κλιμέντι, Φυλή, Χασιά, Λιόσια, δυτικότερα οι Ομπόρες και νοτιότερα Στεφάνι και Καλύβια Στεφανίου ίσως.

Όλα αυτά, πλην της Χασιάς που προϋπήρχε, ήταν ορεινά χωριουδάκια, «κατούντι» ή κατούνες ή κατουντίστριζες, με λίγες οικογένειες (φάρες), ήταν στρατιωτικά χωριά κατά τον Κ. Μπίρη. Ενισχυτικό των απόψεων αυτών είναι η επισήμανση και επεξήγηση από τον Π. Φουρίκη της τοποθεσίας «Κατουντίστεζα» στο Τατόϊ.²²

Ακόμα δυτικότερα από τα χωριουδάκια αυτά έγινε προνοίασμα Αρβανιτών σε Ελευσίνα, Κούντουρα, Βίλια, Κριεκούκι στην περιοχή δηλαδή των Δερβενίων και βόρεια ή ανατολικά απ' αυτά υπάρχουν τα χωριά του οροπεδίου των Δερβανοχωρίων έξω βέβαια από την Αττική.²³

Η ενδοχώρα της Αττικής με τα αξιόλογα χωριά-κεφαλοχώρια (Μενίδι, Κηφισιά, Μαρούσι) φαίνεται ότι δεν εποίκιστηκε αρχικά όπως και η Αθήνα. Το γεγονός αυτό εξηγείται από την σκοπιμότητα της σκέψης για τον εποίκισμό της Αττικής περιμέτρου, για μεν τις βόρειες δηλαδή ορεινές προσβάσεις για την απόκρουση ληστρικών επιδρομών, για δε τα παράλια της Αττικής για την προφύλαξη από τις πειρατικές «Φούστες». Επιπρόσθετος λόγος είναι ότι τα χωριά αυτά και η Αθήνα διατηρούσαν ισχυρό αυτόχθονα πληθυσμό χαρακτηριζόμενα στις Τουρκικές καταγραφές από το 1504-1570 ως Greek Village²⁴ χωρίς να σημαίνει αυτό ότι τα υπόλοιπα χωριά που εποίκιστηκαν ήταν εντελώς ακατοίκητα.

Τη σημαντική προϋπάρχουσα των Αρβανίτικων εποίκισμών ανθρώπινη παρουσία στους ζωτικούς χώρους Μενιδίου και Χασιάς που κυρίως αναφέρεται η μελέτη αυτή, βεβαιώνουν πέραν των άλλων στοιχείων και η ύπαρξη παμπάλαιων Βυζαντινών μοναστηριών όπως σε άλλη ιστορική έρευνα έχει αναπτυχθεί. (Χελιδονού, Αγ. Νικόλαος ή Αγ. Σωτήρα, Αγ. Τριάδα και Μετόχι στην περιοχή Μενιδίου και Μονή Κλειστών και Αγ. Ιωάννης Θεολόγος στην περιοχή Χασιάς.²⁵

Ισχυρά μοναστικά κέντρα ήταν τα παραπάνω, των οποίων η χρονολόγηση δεν έχει ολοκληρωθεί, καθώς μάλιστα αποκαλύπτονται ιδιαίτερα μετά το σεισμό του 1999 διάφορα άγνωστα μέχρι τότε στρώματα αγιογράφησης, τόσο στα μοναστήρια όσο και στις παλιές εκκλησίες του χώρου.

Δυστυχώς κανένας μέχρι σήμερα δεν ενδιαφέρθηκε σοβαρά για τη μελέτη τους και την αποκατάσταση.²⁶ Κατά γενική ομολογία το Υπ. Πολιτισμού «θεωρεί μακρόθεν» και αδιάφορα δυστυχώς.

Ένα πρόσθετο σημαντικό ιστορικό γεγονός που δεν μπορεί να αμφισβητηθεί, είναι και η παρουσία στο χώρο της Αττικής των νομάδων Σαρακα-

τσάνων. Χρονικά δεν έχει ερευνηθεί και εξακριβωθεί πότε ήρθαν στην Αττική.²⁷

Ο Απ. Βακαλόπουλος γράφει χαρακτηριστικά, και είναι άξιο παρατήρησης, ότι οι έποικοι της Αττικής απέφευγαν να εγκατασταθούν στα περάσματα της Πάρνηθας όπου «ενέδρευαν συμμορίες ληστών» και συνεχίζει γράφοντας «οι ληστές αυτοί ήταν απόγονοι των Χριστιανών Αλβανών ή Αλβανοβλάχων που είχαν εγκατασταθεί στην Αττική κατά τα τέλη του 14ου αιώνα. Κτηνοτρόφοι, οργανωμένοι σε φάρες λήστευαν τους διαβάτες στα περάσματα της Πάρνηθας».²⁸

Για να υπάρξει λογική εξήγηση πρέπει να υπολογιστεί το πρώτο κύμα εποίκιστών του 1383 και το δεύτερο ή επόμενα 1418-1420.

Δεν είναι γνωστές οι πηγές του Α. Βακαλόπουλου, μπορεί όμως να παρατηρηθεί ότι η αναφορά του αρχικού εποίκισμού με Έλληνες και Αρβανίτες (είναι αξιοσημείωτη η αναφορά σε Έλληνες και Αρβανίτες) πρέπει να έχει την έννοια ότι ένα μέρος απ' αυτούς θα ήταν Σαρακατσάνοι νομάδες, παλαιοί δηλαδή Έλληνες που δεν είχαν σχέση με το καθαρά Αρβανίτικο στοιχείο.

Κατά την αναφορά μάλιστα του υποκόμητα Ροκκαμβέρτη στο βασιλιά της Αραγωνίας, όπως τη μεταφέρει ο Κ. Μπίρης, η πρόταση μιλάει για «γεωργικό» η «κτηνοτροφικό» κλήρο, ως κίνητρο για εποίκισμό της Αττικής.²⁹

Από τη Σαρακατσάνικη βιβλιογραφία, συγκλίνουνσες πληροφορίες και παραδόσεις, φέρουν κοιτίδα των Σαρακατσάνων της Αττικής το Συράκο της Ηπείρου.³⁰

Στη συνέχεια σε πίνακα που θα παρατεθεί εμφανίζεται στην Αττική το 1570 χωριό Συράκο και χωριό Σούλι. Ηπειρώτικες ονομασίες επίσης είναι γνωστές μέχρι σήμερα στο χώρο της Πάρνηθας.

Η σημαντική παρουσία των Σαρακατσάνων στην Αττική δεν μπορεί να παραγνωριστεί και θεωρείται ενδιαφέρον να ερευνηθεί σε βάθος χρόνου, κάτι που δεν έχει πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα στις διάφορες Σαρακατσάνικες μονογραφίες.

Σήμερα στον ορεινό όγκο της Πάρνηθας δεν κατοικούν πλέον Σαρακατσάνοι ποιμένες. Απογόνους τους θα βρούμε στα γύρω χωριά και πόλεις της περιοχής καθώς και στα χειμαδιά της Λαυρεωτικής και του Θριασίου. Εγκαταλείποντας δηλαδή την κτηνοτροφία κατέβηκαν μόνιμα σε οικιστικά κέντρα, όπως έκαναν νωρίτερα και οι αρβανίτικες φάρες των διαφόρων «κατούντι» της Πάρνηθας.

Αναλογιζόμενοι τη βέβαιη οικιστική διασπορά στους ζωτικούς χώρους

Μενιδίου και Χασιάς και μη έχοντας σαφή στοιχεία για τον υποτιθέμενο εποίκισμό των χωριών αυτών, αφού μάλιστα είναι βέβαιο ότι προϋπήρχαν του εποίκισμού των Αρβανιτών³¹ μπορούμε μόνο να υποθέσουμε ότι αρχικά τοποθετήθηκαν Αρβανίτες στις ορεινές προσβάσεις της Πάρνηθας, για το Μενίδι ειδικά θεωρείται πλέον βέβαιο, εφόσον οι ιστορικοί μιλούν για διαφορά 2 αιώνων μεταγενέστερου εποίκισμού του Μενιδίου από την υπόλοιπη Αττική, σημειώνοντας ότι μαζί με το Μενίδι εποίκίστηκαν το Μαρούσι, Κουκουβάουνες και Αθήνα (Γκάγκαροι).

Τόσο όμως οι Καμπούρογλου και Δ. Σουρμελής που ασχολούνται με τη διαφορά των Μενιδιατών από τους λοιπούς Αρβανίτες της Αττικής, όσο και ο Κ. Μπίρης που προχωρεί περισσότερο γράφοντας για Σουλτανική διαταγή,³² δεν παραθέτουν αδιάφευτα στοιχεία για χρόνο εποίκισμού, μένουμε λοιπόν στις διαπιστώσεις που προκύπτουν από την εξακριβωμένη ανάγκη στρατιωτικής παρουσίας, από τα τοπωνύμια τόσο τα Αρβανίτικα όσο και τα Σαρακατσάνικα, από τα ορατά και σήμερα ερείπια οικισμών ακόμα και εκκλησιών, και την ανυπαρξία στοιχείων για διατεταγμένο από τους Τούρκους εποίκισμό στην περιοχή (Surgun). Ιδιαίτερα σημειώνουμε την εκκλησία του Αγ. Μερκουρίου στην Πάρνηθα και ακριβώς στην αρχαία διάβαση «προς την Ωρωπιάν γήν» της Πάρνηθας.

Ο πρόξενος της Αγγλίας στην Αθήνα Jean Girard το 1774 σε έκθεσή του μεταξύ άλλων γράφει:

*«...Από την Αθήνα στις Κουκουβάουνες είναι δύο ώρες δρόμος, από τις Κουκουβάουνες στον Άγιο Μερκούρη τέσσερις ώρες. Ο Άγιος Μερκούρης είναι ανάμεσα σε δυό βουνά, όπου υπάρχει μια βρύση και μια εκκλησία αφιερωμένη σ' αυτόν τον άγιο, που είναι λένε, ένας Αρβανίτης άγιος...».*³³

Από στοιχεία Αρχειακών πηγών προκύπτει επίσης ότι κατά την τελευταία περίοδο της Τουρκοκρατίας, αρκετοί Μενιδιάτες δούλευαν ως κολίγες σε Τουρκικά τσιφλίκια σε Τατόϊ, Μαχούνια, Μονομάτι, Μπογιατί κ.λπ.. επιβεβαιώνοντας με μαρτυρικές καταθέσεις την δραστηριότητά τους εκεί.

Προσπαθώντας να συλλέξουμε στοιχεία για την ανθρώπινη παρουσία στο χώρο της Αττικής και για τους αιώνες που δεν υπάρχουν καταγεγραμμένες από τους ιστορικούς πληροφορίες, αρχίσαμε αλληλογραφία από τις 19/1/1992 με τον ακούραστο ερευνητή των Οθωμανικών Αρχείων Dr. M. Kiel, έχοντας υπ' όψιν και τα μέχρι τότε δημοσιεύματα και τις ανακοινώσεις του σε διεθνή συνέδρια, όσον αφορά την Αττική κατά την Τουρκοκρατία. Από την ευγενική του ανταπόκριση ξεχωρίζουμε μια λίστα χωριών του 1570 της Αττικής που μας απέστειλε και την καταχωρούμε:

The villages of the Kaza of Athens in the year 1570, the year when the development of Attika reached its highest point. After that time the number of villages declines again and a number of them disappear for ever.

According to the register Kuyudu Kadime
No 157 in TKGM, Ankara.

Andreya Losha	Likos / Lekos ??
Ando Riya	Limno / Limeno (may be near Ramnous?)
Belusha	Likosani
Dima Losha	Markopulu («Yani Markopulu»)
Filyan / Kilian ??	Marusha (has Monastery Ayo Yorgi)
Gjin Buga (Boga?)	Menidi
Gjin Hankal ?	Mesochori
Gjin Losha	Nikola Kokla (near is Monastery of
Gjin Sirako	«Mendel» (Penteli ?)
Gjin Vrana	Pala
Gjon Shpata (has Monastery of	Palkan («Rado Palkan»)
Malsina? Kalise?	Peraka (has Monastery Anarghyri)
Gramatikoz	Perasa
Hasia	Petro Siti?
Harvato («Gjin Harvat»)	Pola Astani??
Kalamaluda	Shpata
Kali Bani??	Suli (also known as: Leka Risi)
Kalentsi	Stamadi
Kapandriti	Tatoy
Kefisya	Todor Bura (Burra means «the man» in
Kokovanoz	Alb.)
Kursala	Turna / Burna / Porna????
Kuvara	Varibopi
Khloyani / Kholobani / Holpaki /	Vasil Losha
Hololani???	Verlusa ?
Lada (has Monastery Hasia/Dasia??)	Virlopotam
Lazaro Kalia	Yorgi Losha
Lepsina «previously uninhabited,	Zeli
guards the sea against pirates»	

Research: Machiel Kiel, University of Utrecht - Holland

Σχολιάζοντας τη λίστα αυτή διαπιστώνουμε ότι προέρχεται από τα Τουρκικά Αρχεία της Άγκυρας όπως ο Dr. Kiel σημειώνει.

Η αντιγραφή έγινε στην Αγγλική γλώσσα όπως ακριβώς την συνέταξε ο Kiel. Τούτο γιατί όπως ο ίδιος στην συνοδευτική επιστολή του σημειώνει «...Το αραβικό αλφάβητο δεν είναι καλό για να γράψεις Ελληνικά-Αλβανικά και επίσης όχι Τουρκικά. Δεν έχει καλό σύστημα φωνηέντων...».

Κατά συνέπεια εύλογα είναι και τα ερωτηματικά του Kiel κατά τη μετάφραση και η πιθανότητα διαφορετικής ανάγνωσης, σε ορισμένες περιπτώσεις. Μεταφέροντας λοιπόν τη λίστα με τους ίδιους Αγγλικούς χαρακτήρες αποφεύγονται τα πρόσθετα λάθη.

Στη λίστα αυτή των 52 χωριών και οικισμών της Αττικής του 1570 παρατηρούμε με μια πρώτη ματιά ότι 27 απ' αυτά μπορούν και σήμερα να τοποθετηθούν στο χάρτη. Υπάρχουν σημειώσεις για τη Χασιά, το μοναστήρι της, την Ελευσίνα κ.λπ. που κρίνονται σημαντικές καθώς και επισημάνσεις χωριών που χρειάζονται τοποθέτηση στο χάρτη αλλά και συζήτηση.

Εντύπωση επίσης προκαλεί η καταγραφή πέντε οικισμών με άτομα από τη «φάρα» των Λίοσα (*Andreya Losha, Dima Losha, Gjijn Losha, Vasil Losha, Yorgi Losha*). Δυστυχώς δεν μπορούμε να τοποθετήσουμε τους οικισμούς αυτούς στο χώρο, μόνο ενδείξεις έχουμε, μπορούμε όμως να παρατηρήσουμε ότι σύμφωνα με τα βαφτιστικά τους ονόματα είναι Χριστιανοί. Δεχόμενοι τη γνησιότητα της λίστας αυτής οδηγούμαστε και σε άλλες ενδιαφέρουσες σκέψεις και συμπεράσματα.

Εδώ υπάρχει και πάλι το θέμα του εποίκισμού του Μενιδίου με Αρβανίτικο στοιχείο. Οι Κ. Μπίρης, Μαρία Μιχαήλ-Δέδε, Δ. Καμπούρογλου κλπ. που δέχονται ότι ο εποίκισμός του Μενιδίου έγινε το 1579 και ακολουθούν και άλλοι επαναλαμβάνοντας τους παραπάνω (οι Καμπούρογλου και Μπίρης μιλούν και για διαφορετική προέλευση των Μενιδιατών, έθιμα κ.α.) πρέπει να βρίσκονται σε πλάνη, σχετικά με τον υποτιθέμενο εποίκισμό του 1579.

Το 1570 δεν είχε γίνει εποίκισμός στο Μενίδι χαρακτηρισμένο από τον Kiel ως Greek village. Σ' αυτό όλοι συμφωνούν, επομένως τα γύρω από το Μενίδι χωριουδάκια είναι αρβανιτοχώρια πλήν της Βαρυμπόπης που σημειώνεται στο συνοδευτικό χάρτη Kiel ως Greek village. (Οι κάτοικοί του ήταν Μενιδιάτες κολίγες στο Τουρκικό τσιφλίκι των 6.000 στρεμάτων. Το μισό από αυτό το τσιφλίκι αγοράστηκε αρκετά χρόνια πριν το 1821 από τους Μενιδιάτες).

Θα πρέπει με τη σειρά μας να αποκαλύψουμε πίσω από ποιές ονομασίες

κρύβονται στη λίστα το Μονομάτι, το Λιόπεσι-Μαχούνια, οι οικισμοί στην Πάρνηθα, τα μοναστήρια, το Δραγουμάνο κ.α., τι πληθυσμό είχαν και να δεχθούμε ότι ο πληθυσμός αυτός προστίθεται σ' αυτόν του Μενιδίου.³⁴

Τέλος οι σκέψεις αυτές συμβαδίζουν με την άποψη ότι για το Μενίδι δεν έγινε συγκεκριμένος αποφασισμένος και ομαδικός εποικισμός σε οποιοδήποτε χρονικό διάστημα αλλά με την πάροδο του χρόνου οι Αρβανίτες των δορυφορικών του Μενιδίου οικισμών μετακινήθηκαν ήρεμα, ειρηνικά και ανάλογα με τις κοινωνικές συνθήκες προς το οικιστικό κέντρο, το Μενίδι δηλαδή, όπως άλλωστε έγινε και με το χαρακτηρισμένο ως Greek village, «Varibobi» με το τέλος της Τουρκοκρατίας, και τη γενική αλλαγή των συνθηκών ζωής.

Γαιοκτητικά

Σ' ολόκληρη την Οθωμανική αυτοκρατορία η γη θεωρείτο κτήμα του Σουλτάνου, ήταν δηλαδή του Εμίρ(η) ή γαίες EMIRI.

Ο Σουλτάνος συνεπώς είχε το δικαίωμα να τις παραχωρεί σε φυσικά πρόσωπα της επιθυμίας του, όμως το κράτος διατηρούσε σε όλες τις περιπτώσεις, απόλυτο δικαίωμα ελέγχου, και κατά συνέπεια ήταν γαίες ημικρατικές εφόσον οι καρπωτές είχαν δικαιώματα «ενοχικό» και όχι «εμπράγματο».³⁵

Σε τρεις κατηγορίες διαιρούνταν οι γαίες «EMIRI» ανάλογα με τα έσοδα που απέφεραν και διακρίνονταν σε «Khas» ή χάσια (όσες δηλαδή απέφεραν άνω των 100.000 άσπρων ετήσια), σε «Zeamet» ή ζεαμέτια (όσες απέφεραν από 20.000 έως 99.999 άσπρα ετήσια) και «Timar» ή τιμάρια (όσες απέφεραν κάτω από 19.999 άσπρα ετήσια).³⁶

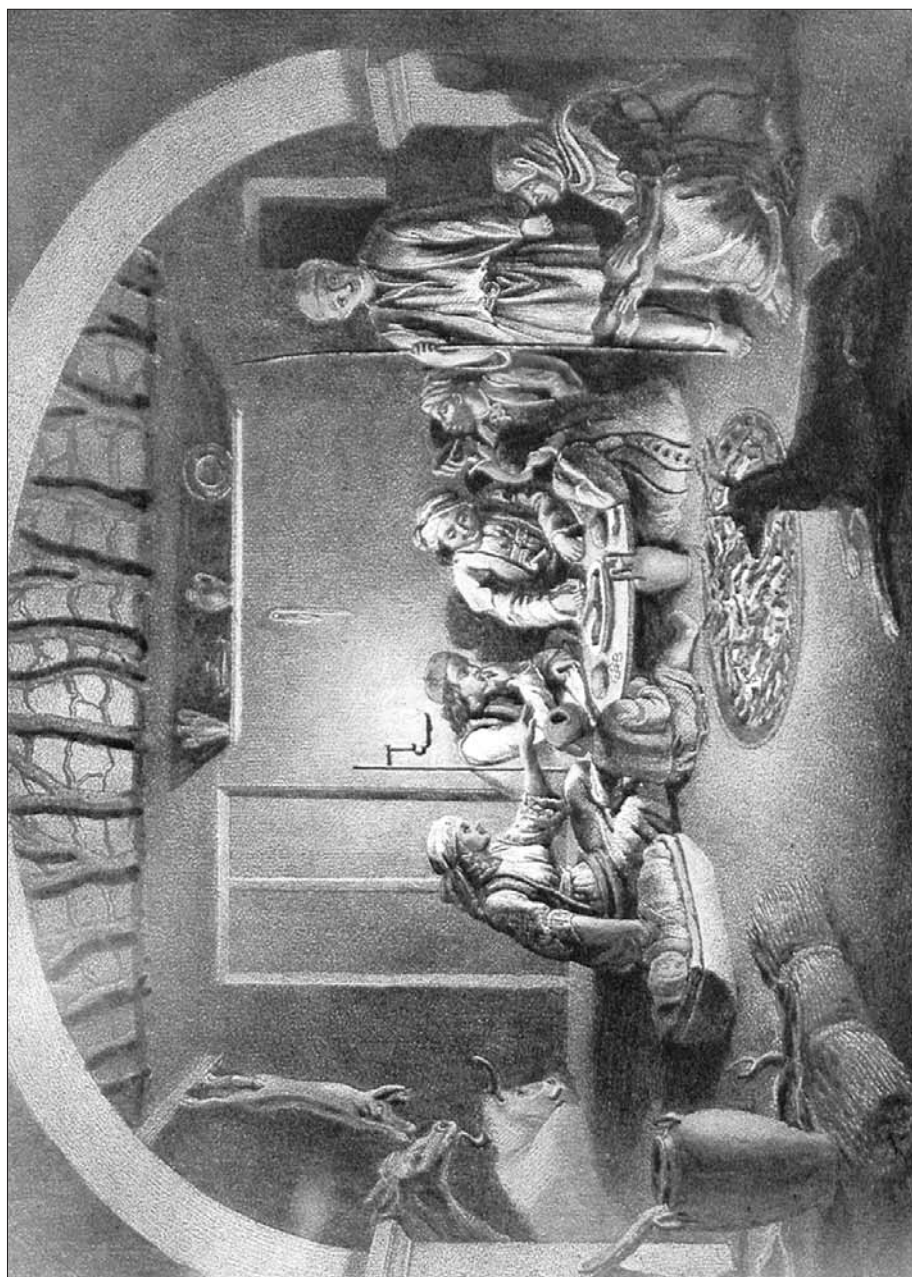
Σε εφαρμογή των αρχών του ιδιοκτησιακού καθεστώτος της Οθωμανικής αυτοκρατορίας ο σουλτάνος έκανε παραχωρήσεις γαιών, που ονομάζονταν «Timar», σε διακριθέντες αξιωματούχους, τους Σπαχήδες. Οι παραχωρήσεις αυτές ίσχυαν ισόβια.

Πολλοί απ' αυτούς τους Σπαχήδες πριν το θάνατό τους αφιέρωναν σε διάφορα ευαγή ιδρύματα τα τιμάρια και όριζαν «μουταβελή» δηλ. διαχειριστή – επίτροπο όποιον επιθυμούσαν κυρίως συγγενείς τους.

Έτσι διαιωνίζαν τον έλεγχο και το κάρπωμα των περισσότερων ίσως εισοδημάτων των κτημάτων αυτών που ονομάζονταν «Βακούφια».

Τέτοιες περιπτώσεις υπήρχαν πολλές στην Αττική ιδιαίτερα κατά την τελευταία περίοδο της Τουρκοκρατίας.³⁷

Κατ' επέκταση του όρου και τα Χριστιανικά – μοναστηριακά κτήματα

Εσωτερικό σπιτιού της Αττικής
Stackelberg 1810, Μουσείο Μπενάκη

ονομάζονταν «Βακούφια» απολαμβάνοντας κι αυτά προστασία.

Κατά την τελευταία περίοδο της Τουρκοκρατίας στην Αττική, διαπιστώνεται μια «*προϊούσα αύξηση της έννοιας της ιδιοκτησίας σε ξεχωριστά άτομα*». Πέρα δηλαδή από τα βακούφια έχουμε αύξηση των τσιφλικιών σε βάρος των τιμαριωτικών εδαφών,³⁸ τόση που κατά την εκτίμηση των μελετητών της εποχής να φαίνεται ότι η κύρια μορφή της ιδιοκτησίας στην Αττική ήταν τότε το Τσιφλίκι.³⁹

Αρκετά χωράφια, κυρίως γύρω από τα μεγάλα χωριά την ίδια εποχή και σύμφωνα με καταγραφές ξένων περιηγητών και στοιχεία από πολλά «ομόλογα» ή νοταριακά έγγραφα, δημοσιευμένα ή όχι,⁴⁰ φαίνεται ότι ανήκαν στους Χριστιανούς χωρικούς.

Κατά τον Ι. Καποδίστρια η γη στην Αττική ανήκε κατά το ήμισυ σε Τούρκους και Έλληνες την εποχή αποχώρησης των Τούρκων. Οι Έλληνες κατείχαν 173.100 στρέμ, και οι Τούρκοι 171.300.⁴¹

Από τις Ελληνικές «ιδιοκτησίες» τα 4/5 όπως έχει γραφτεί ανήκαν στα μοναστήρια.⁴² Οποσδήποτε υπάρχει δόση υπερβολής σ' αυτήν την άποψη, όμως δεν απέχει πάρα πολύ από την πραγματικότητα.

Τα μοναστηριακά κτήματα καλλιεργούσαν οι Έλληνες χωρικοί με το σύστημα της «*κολιγιάς*».⁴³ Με το ίδιο σύστημα καλλιεργούνταν και τα Τουρκικά κτήματα. Γνωστές περιπτώσεις υπήρχαν στην περιοχή Μενιδίου, Χασιάς, Μονοματίου, Βαρυμπόπης, Δραγουμάνου, Δερβισαγού, Στεφανίου, αλλά και στην υπόλοιπη Αττική – Μεσόγεια κ.λπ.

Συμπερασματικά λοιπόν μπορεί να πει κανείς ότι τα κτήματα των Χριστιανών χωρικών δεν επαρκούσαν για να επιζήσουν οι οικογένειές τους και για το λόγο αυτό αναγκάζονταν και δούλευαν ως «*κολίγες*» στα Τουρκικά αρκετοί απ' αυτούς, είτε αυτά ήταν τιμάρια που ανήκαν σε «*σπαχήδες*» ή τσιφλίκια ή ακόμα και Μοναστηριακά κτήματα όπως προκύπτει από έγγραφα της εποχής και την παράδοση. Η άποψη Κ. Μπίρη ότι οι χωρικοί δεν είχαν δικά τους κτήματα και καλλιεργούσαν των πλουσίων Αθηναίων Αρβανιτών κ.α. δεν ευσταθεί. Στην περιοχή Μενιδίου και Χασιάς κανένα μεγάλο κτήμα Αθηναίου δεν υπήρχε. Αντίθετα υπήρχαν Τουρκικά τσιφλίκια και μοναστηριακά (βακούφια) που απορροφούσαν όλο το ανθρώπινο δυναμικό που ήταν διαθέσιμο.

Το σύστημα της «*κολιγιάς*» κατοχύρωνε το δικαίωμα στους χωρικούς αυτούς να είναι, υπό όρους βέβαια «*συνεταιρισμού*», αποκλειστικοί καλλιεργητές των Οθωμανικών κτημάτων και οποιαδήποτε καταστρατήγηση αυτού του δικαιώματος επέφερε τριβές μεταξύ των διεκδικητών καλλιεργ-

γητών, όπως έγγραφα της εποχής αποκαλύπτουν.

Κάθε κολίγας καλλιεργούσε «ένα ζευγάρι γής» σε μια καλλιεργητική περιόδο, όσο μπορούσε δηλαδή με ένα ζευγάρι «αροτήρων βοών» διέμενε σε ένα «ζευγαρόσπιτο» που είχε χτίσει ο ιδιοκτήτης της γης και είχε το δικό του αλώνι. Ήταν κατά κάποιο τρόπο ένας συνεταιρισμός όχι αναγκαστικός αλλά κληρονομικός, με αναπαλωτρίωτο το δικαίωμα του κολίγου.

Παρατηρείται π.χ. από μαρτυρικές καταθέσεις του 1831 ότι το κτήμα τσιφλίκι του Κιαμήλ μπέη «Μονομάτι» στο Μενίδι ήταν 10 ζευγάρια (οκτώ κατά τους Μενιδιάτες, τα δύο ζευγάρια τα θεωρούσαν καταπατημένα), οι Έλληνες κολίγες έμεναν με τις οικογένειές τους στο μικρό χωριουδάκι που βρισκόταν μέσα στο τσιφλίκι (Β.Α. της διασταύρωσης Δεκελείας και Τατοΐου σήμερα) σε ισάριθμα με τα ζευγάρια σπίτια ή «ζευγαρόσπιτα» όπως ονομάζονταν και είχαν το δικό τους ο καθένας αλώνι. Καλλιεργητικά εργαλεία, ζώα και σπόρους εξασφάλιζε ο τσιφλικάς. Με το τέλος κάθε καλλιεργητικής περιόδου γινόταν η εκκαθάριση των εξόδων κ.λπ. και έπαιρνε κάθε πλευρά το δικαίωμά της από την παραγωγή.

Το ίδιο συνέβαινε σε Τατόϊ. Λιόπεσι-Μαούνια η Μαχούνια, Βαρυμπόπη, στο τσιφλίκι Μεσοΐτη (στον πύργο Βασιλίσσης σήμερα), στο Στεφάνι (διυλιστήρια πετρελαίου σήμερα) κ.λπ.

Άρχοντες και Χωρικοί

Το 1456 η Αττική κατελήφθη από τους Τούρκους, οι οποίοι «ειρηνικά έδωξαν προς τη Βοιωτία τα απομειράρια των Φλωρεντίνων που καταδυνάστευαν την Αττική.

Βαρύ έπεσε το σκοτάδι της σκλαβιάς σ' ολόκληρο τον Ελληνικό χώρο. Ο νέος κατακτητής ενδιαφερόταν για την είσπραξη των πολυειδών φόρων που είχε επιβάλει στους υποτελείς του και το «παιδομάζωμα» για να συντηρεί το σώμα των «γενιτσάρων», ενώ επέτρεψε την άσκηση των θρησκευτικών καθηκόντων στους Έλληνες που σώθηκαν έτσι από τον εξισλαμισμό. Συντηρήθηκε λοιπόν η ελπίδα της Ανάστασης του Έθνους μέσα στις εκκλησίες και τα μοναστήρια, όπου έβρισκαν καταφυγή οι υπόδουλοι ραγιάδες.⁴⁴ Διατηρήθηκε η Ελληνική γλώσσα και γραφή, η Ελληνική συνείδηση αλλά και η μεγάλη προσδοκία της λευτεριάς που εκφράστηκε με το:

«πάλι με χρόνια με καιρούς
πάλι δικά μας θάναι».

Το 1687 πίστεψαν οι Αθηναίοι ότι ο Ενετός Fr. Morosini θα τους απελευθέρωνε. Δυστυχώς γρήγορα εγκατέλειψε την Αττική αφήνοντας βομβαρδισμένη την Ακρόπολη και τους κατοίκους στην οργή των Τούρκων.

Ερήμωσε η αττική γή από το φόβο των αντιποίνων και μόνο ύστερα από τρία χρόνια άρχισαν με επέμβαση του Πατριάρχη να επιστρέφουν από την ξενιτιά και τα βουνά, οι φεγγάτοι και ταλαίπωροι Έλληνες.

Το 1770 με τα «Ορλωφικά» εξεγέρθηκαν και πάλι οι κάτοικοι της Αττικής. Πιστεύοντας «εις τας ανεμώδεις ελπίδας της διαθρυλουμένης ελευθερίας»⁴⁵ όπως ειρωνικά γράφει ο Αθηναίος πρόκριτος Ι. Μπενιζέλος και συστρατεύτηκαν με τον Μενιδιάτη επαναστάτη Μητρομάρα. Οι Χασιώτες μάλιστα άρπαξαν μια μέρα το «μποχτζά των χαρατσιών» (το δημόσιο ταμείο δηλαδή των Τούρκων) και τον πήγαν περιχαρείς στο Μητρομάρα.

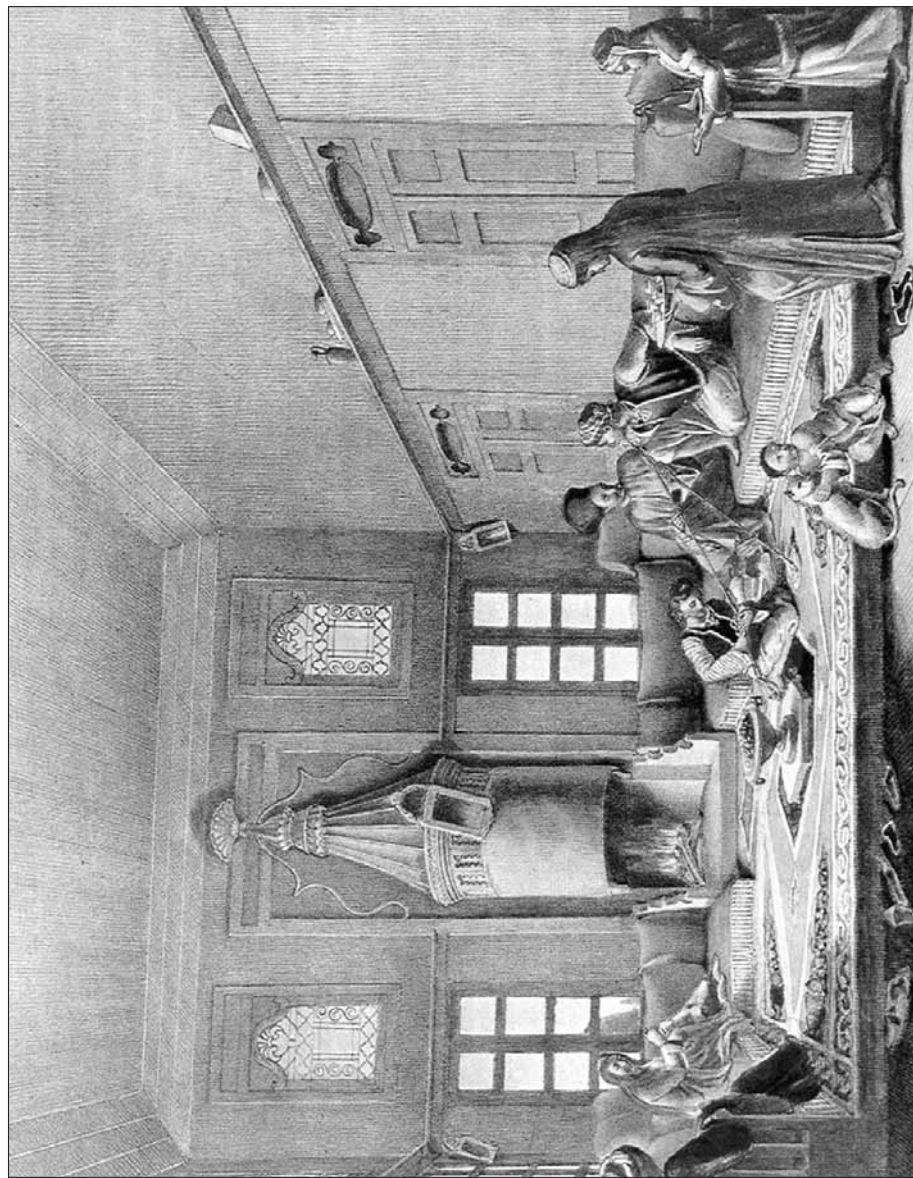
Μετά από διάφορες νικηφόρες μάχες και θαλάσσιες καταδρομές στα νησιά, ο Μητρομάρας πολιορκήσε και την Αθήνα με τους «λεμπέσηδες» - επαναστάτες του.

Η Ρωσία όμως στην οποία απέβλεπαν οι υπόδουλοι Έλληνες τους εγκατέλειψε στο έλεος των Τούρκων, η επανάσταση πνίγηκε στο αίμα, όπου είχε εκδηλωθεί στον Ελληνικό χώρο, και στην Αττική ο Μητρομάρας πληγώθηκε σε μάχη και πέθανε το 1772, ήρωας και πρωτοπόρος της λευτεριάς.

Σε δύο χρόνια η Αττική, καθόλου τυχαία βέβαια, έπεσε στην ανυπόφορη τυραννία του Χατζή Αλή Χασεκί, ο οποίος είχε αγοράσει σε δημοπρασία τις προσόδους της και επειδή του άρεσε ο τόπος έμεινε και ως ζαμπίτης (διοικητής). Μέχρι το 1796 η Αττική «χώρα και χωριά» υπέφερε τα πάνδεινα. Πείνα, δυστυχία, βασανιστήρια και εκτελέσεις, αγγαρείες και αρπαγή, φυλακή και εξευτελισμοί έκαναν τους κατοίκους να ζητούν αλλού τόπο να ζήσουν. Ακλόνητος ο Χασεκίς συνέχισε το «έργο» του ως ευνοούμενος της Σουλτάνας Εσμά. Σύμμαχοι του Χασεκί λόγω συμφερόντων οι Άρχοντες κοτζαμπάσηδες της Αθήνας. Γράφει ο Παναγής Σκουζές στο χρονικό της εποχής:

«...*Ηύρε (ο Χασεκίς) κόλακας τους αριστοκράτες των Αθηνών, τους έκαμεν φίλους και οπαδούς...*» και παρακάτω: «...*Οι νέοι κοτζιαμπάσιδες άπειροι των πραγμάτων και του διοικείν. Οι παλαιοί κοτζιαμπάσιδες επήγαν εις Κωνσταντινούπολιν μερικοί και αντάμωσαν το Χατζή Αλή Χασεκίην και εκαταγίνοντο πάλαι να τον φέρουν οπίσω εις Αθήνας με το μέσον της σουλτάνας Εσμά Σουλτάνας...*».⁴⁶

Και ο Φιλαδελφεύς: «...*Χάριν των συμφερόντων και της αυτών ασφαλείας και δια να κολακεύσωσι την Σουλτάναν, απεφάσισαν (οι κοτζαμπάσηδες) να θυσιάσουν τον λαόν...*».⁴⁷

Αρχοντικό της Αθήνας
Stackelberg 1810, Μουσείο Μπενάκη

Απαραίτητο θεωρείται να επισημανθεί, ότι οι Τούρκοι των Αθηνών είχαν τα ευφορότερα κτήματα της επαρχίας και δεν ενδιαφέρονταν για τη διοίκηση, την οποία ουσιαστικά και εκ προνομίων είχαν οι Άρχοντες – κοτζαμπάσηδες Έλληνες της Αθήνας.

Αυτοί ασκούσαν στους Έλληνες της Αττικής όλη σχεδόν την ουσιαστική, διοικητική και δικαστική εξουσία και μεταξύ πολλών αρμοδιοτήτων «...υπολογιζόντων διανεμόντων και εισπραττόντων τους πολλούς και βαρείς φόρους κατά τρόπον και την πλεονεξίαν των Τούρκων ικανοποιούντα και τον δυστυχούντα Αθηναίον διευκολύνοντα...»⁴⁸ όπως γράφει ο Δ. Καμπούρογλου, ο οποίος στο έργο του πλέκει το εγκώμιο των «*Αρχόντων*» Αθηναίων για τους οποίους απεχθάνεται να ακούει το χαρακτηριστικό «*Κοτζαμπάσηδες*»⁴⁹ χωρίς ωστόσο να εξηγεί αυτό το «*διευκολύνοντα*».

Η μεροληψία του Καμπούρογλου πηγάζει βέβαια από τους στενούς συγγενικούς δεσμούς που είχε με τα κατάλοιπα των Κοτζαμπάσηδων από τη γυναίκα του, φροντίζοντας αδόκιμα για την υστεροφημία αυτών, που για τις «υπηρεσίες» τους έπαιρναν μεταξύ των άλλων «δοσιμάτων» και 1.000 χρόσια μισθό το χρόνο από τις πλάτες του φτωχού ραγιά.

Ο θεσμός του Κοτσάμπαση ήταν καθεστώς σ' ολόκληρο τον Ελληνικό χώρο. Γράφει γι' αυτούς ο Φωτάκος «...Ούτοι ενήργουν ως υπηρέται των ορέξεων των Τούρκων, και το επάγγελμα αυτό ήτο ο πόρος της απαλλαγής των από τα βάρη της φορολογίας. Εισέπραταν εκατόν και έδιδαν μόνον είκοσι πέντε εξαπατώντας τους Τούρκους. Τοιούτος ήτο ο κοτσάμπασης όστις και κατά τα άλλα πάντα εμμείτο τον Τούρκον καθώς εις την ενδυμασίαν, εις τους εξωτερικούς τρόπους και εις τα της οικίας του. Η ευζωΐα του ήτο ομοία με εκείνην του Τούρκου, και μόνον κατά το όνομα διέφερεν, αντί π.χ. να τον λέγουν Χασάνην, τον έλεγαν Γιάννην, και αντί να πηγαίνει εις τζαμί επήγαινε εις την εκκλησίαν. ...και μόλον τούτο ο Τούρκος του έκοφτε το κεφάλι, όταν ήθελε...».⁵⁰

Το 1809-10 επισκέφθηκε την Ελλάδα και την Αττική ο γνωστός Φιλέλληνας Λόρδος Byron. Συνόδός του ο Hobhouse, ο οποίος στο σύγγραμμά του, αργότερα σημειώνει:

«...Ο Βοεβόδας (Τούρκος διοικητής της Αθήνας) δεν αναμειγνύταν διόλου στη διοίκηση που ασκούσαν οι τοπικοί άρχοντες (οι καταπιεστές των Ελλήνων), περιοριζόταν μονάχα στην είσπραξη του φόρου. Οι Αθηναίοι άρχοντες ήταν οχτώ. Αλλά το 1809 είχαν απομείνει μόνο πέντε: Σταύρος Τομαράς, Νικολέτος, Καπετανάκης, Τσιμαράς και Ζαχαρίτσας. Πλάϊ στους άρχοντες υπηρετούσαν έξι γραμματικοί.

Ο κανονικός ετήσιος φόρος έφτανε τα 700-750 πονγκιά. Αλλά οι κοτζαμπάσηδες αποσπούσαν από το λαό με διάφορα προσχήματα 1.500. (Και καθώς δεν λογοδο-

τούν ποτέ για τη διαχείριση τους ενθυλάκωναν το πλεόνασμα). Απειλές και τιμωρίες επιστρατεύονται για να αποσπάσουν από τους χωριάτες τα ψίχουλα του σκληρού μόχθου τους. Και είναι τόσο καταπιεστικό το βάρος της τυραννίας τους που οι γογγυσμοί ξεσπούν συχνά σε ανοιχτές διαμαρτυρίες...». ⁵¹

Οι «πρωτόγεροι», προεστοί δηλαδή των χωριών, χωρίς να θεωρούνται υπάλληλοι των Αθηναίων κοτζαμπάσηδων, εν τούτοις προσκόμιζαν σ' αυτούς τα έσοδα των χωριών και αυτοί με τη σειρά τους τα κατέβαλαν στους Τούρκους.

Υπάκουαν στους Αθηναίους «Άρχοντες» (μπορούσαν άραγε να κάνουν διαφορετικά;) και κατά την εξήγηση του Δ. Καμπούρογλου: «...είτε δια λόγους ιστορικούς είτε απλώς εκ σεβασμού προς την υπεροχήν της γεννήσεως, του πλούτου και της διανοίας των Αρχόντων Αθηνών αλλά και προς διακανόνισιν των συμφερόντων των χωρίων ων η τύχη εξηρτάτο εκ της τύχης των Αθηνών, οι Πρωτόγεροι αυτοί ευρίσκοντο εις διαρκή συνεννόησιν μετά των Δημογερόντων Αθηνών λαμβάνοντες και εκτελούντες τα οδηγίας και διαταγάς αυτών...». ⁵²

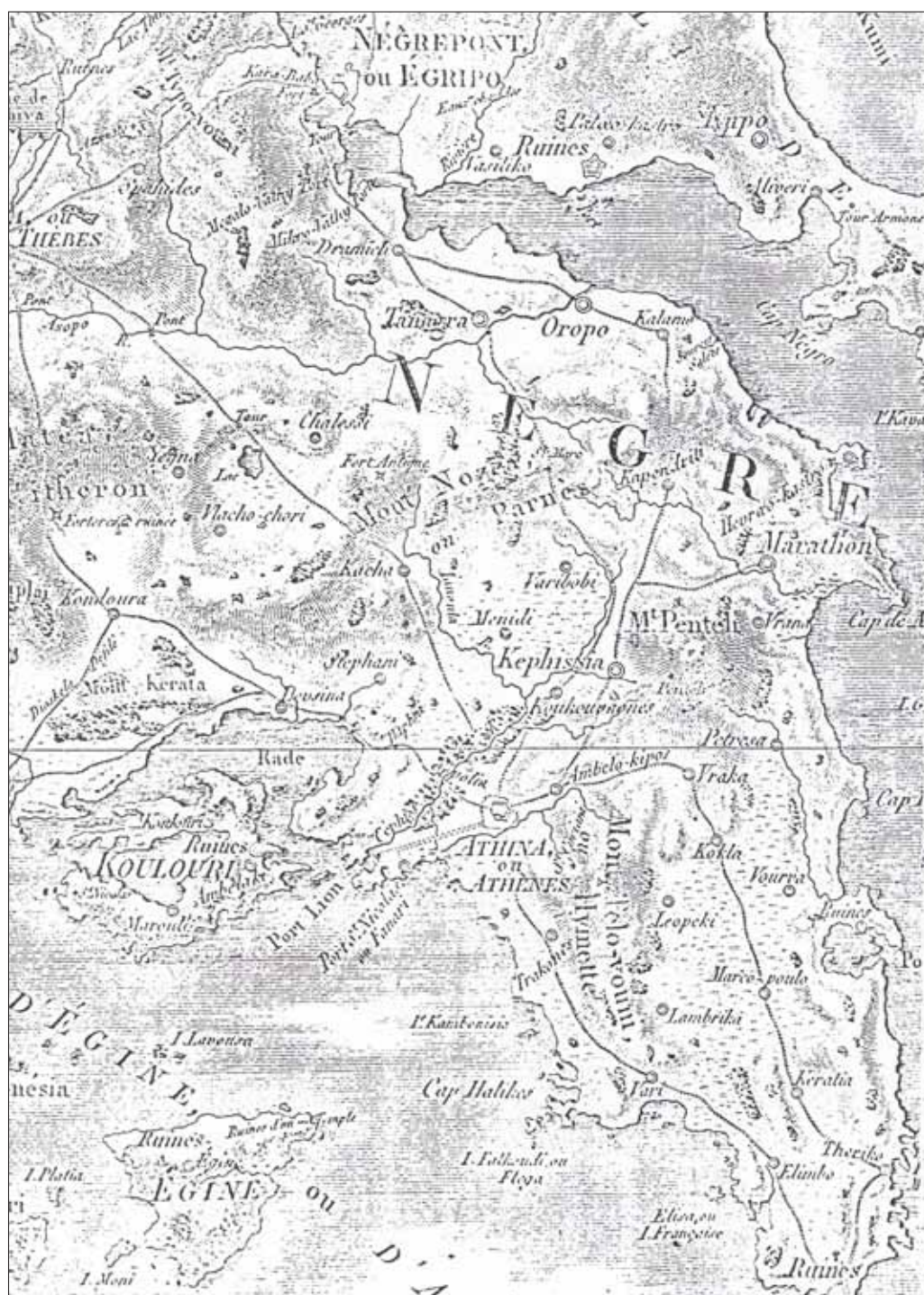
Η αίσθηση «της υπεροχής της γεννήσεως» και ειδικά της «διανοίας» που πράγματι είχαν για τον εαυτό τους οι Αθηναίοι «Άρχοντες», η πρώτη δηλαδή τάξη στην κοινωνική διαβάθμιση από τις τέσσαρες που σημειώνει ο Καμπούρογλου (οι επόμενες ήταν, οι νοικοκυραιοι, οι παζαρίτες και οι ξωτάρηδες), τους έκανε ασύδοτους έναντι των ακόμα παρακατιανών χωρικών που τους θεωρούσαν «κάτι μεταξύ ανθρώπου και ζώου». ⁵³

Αυτή η διάκριση που τη σεβάστηκαν οι Τούρκοι, γιατί έτσι τους συνέφερε, δημιούργησε μια ψυχική αποξένωση μεταξύ των χωρικών και Αρχόντων - Κοτζαμπάσηδων. Τα συμφέροντα άλλωστε ήταν εκ διαμέτρου αντίθετα και τα μόνα κοινά ήταν η Ελληνική καταγωγή και η θρησκεία.

Η αποξένωση αυτή έφτασε στο μίσος την εποχή του Χασεκή και έτσι έμειναν οι σχέσεις Αρχόντων – Λαού μέχρι την απελευθέρωση από τον Τουρκικό ζυγό. Η επανάσταση του 1821 για τους χωρικούς είχε πολλαπλό νόημα.

Το πνεύμα της Γαλλικής Επανάστασης είχε ηλεκτρίσει όλους τους υπόδουλους λαούς της Ευρώπης και το φιλελεύθερο κήρυγμα του Ρήγα Φεραίου πέρασε σ' όλους τους Έλληνες. Διαποτισμένοι οι κάτοικοι της Αττικής με τις νέες ιδέες και τον πόθο για την ελευθερία, τη δικαιοσύνη και την ισότητα, δέχθηκαν με συγκίνηση το κάλεσμα της Φιλικής Εταιρείας από τους Δημ. Ζωγράφο και Αθαν. Ζαρείφη ⁵⁴ που περιέτρεχαν την ύπαιθρο και κατηχούσαν.

Και όταν άναψε η φωτιά της Επανάστασης, από τους πρώτους ξεσηκώθηκαν οι χωρικοί της Αττικής οργανώθηκαν και απελευθέρωσαν την Αθή-

Χάρτης της Αττικής, 1817

να, ενώ κατά τους ξένους περιηγητές και ιστορικούς, οι καλοβολεμένοι Αθηναίοι «*Άρχοντες*» και «*Νοικοκυραίοι*» διατελούσαν «*κυμαινόμενοι μεταξύ επιθυμιών και φόβων*» κι από την άλλη μεριά ο πολύς λαός των Αθηναίων Χριστιανών ζητωκραύγαζε τους ελευθερωτές.

*Ρήγας Βελεστινλής: «Όποιος ελεύθερα συλλογάται, συλλογάται καλά»
Ι. Κόσσης (1867) Μάρμαρο, Αθήνα. Φιλολ. Σύλλογος «Παρνασσός»*

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1 ΠΑΝΑΓΗ ΣΚΟΥΖΕ: *«Η τυραννία του Χατζή-Αλή Χασεκί στην Τουρκοκρατούμενη Αθήνα 1772-1796»* εκδ. ΚΕΔΡΟΣ 1975, σελ. 119-120.

2 Γ.Α.Κ. Ε.Α.Χ.Ε., Φ11α', Ιαν.-Μάρτιος 1826 (περιληπτική έκθεση των πρακτικών της Επιτροπής της Ανατ. Ελλάδος καθόσον αφορώσι την Δημόσιαν Οικονομίαν). Βλ. και Δ. ΓΙΩΤΑ: *«Οι Μενιδιάτες κατά τον 18ον αιώνα και την Επανάσταση του '21»* Έκδοση Ι.Λ.Ε. Αχαρνών, Αχαρνές 1990, σελ. 388-393. Γ.Α.Κ. Βλαχογιάννη Γ', Φ24 (Απόσπασμα Τουρκικού κτηματολογίου και εκτιμώσεως του εν Αθήναις Εθνικού ελαιώονος Χώρας και χωριών). Θ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΑ: *«Ιστορία των Αθηνών επί Τουρκοκρατίας, από του 1400 μέχρι του 1800»*, σελ. 260-261, όπου δημοσιεύει έγγραφο της Ιστορικής Εθνολογικής Εταιρείας, αρ. 1280, περί Ζητείας ή Ρόγας του Μητροπολίτη Αθήνας, και αναφέρονται τα χωριά της Αττικής, Μεσογείων και Καταδέματος. Διαφορετικές απόψεις για το χώρο του Καταδέματος του Δ. Καμπούρογλου που το περιορίζει στη διάβαση μεταξύ Πάρνηθας-Πεντέλης και του καθηγητού κ. Παναγ. Χριστόπουλου που πιθανολογεί ότι το Μενίδι και η Χασιά δεν υπάγονταν στο Κατάδεμα, δεν μας βρίσκουν σύμφωνους. Δ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ: *«Η άλωση των Αθηνών υπό των Σαρακηνών»* Αθήναι 1935. ΠΑΝ. Φ. ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ: *«Δέμα και Κατάδεμα»*, εις πρακτικά Β' συμποσίου Ιστορίας – Λαογραφίας Βόρειας – Δυτικής Αττικής, Ασπρόπυργος 1992, σελ. 467-477, όπου και ενδιαφέρουσα βιβλιογραφία. Βλ. και Κ.Η. ΜΠΙΡΗ: *«Αι τοπωνυμίας της πόλεως και των περιχώρων των Αθηνών»* Αρχαιολογικό Δελτίο αρ. 17, Αθήναι 1971, σελ. 49. Αναφέρει χαρακτηριστικά: «Κατάδεμα: Τοπωνυμία ολοκληρώνου της Β.Δ. πλευράς του λεκανοπεδίου των Αθηνών, της περιλαμβανούσης τα αρβανιτόφωνα χωριά, Μαρούσι, Ηράκλειον, Κουκουβάουνες, Μενίδι, Καματερό, Λιόσια και Χασιά, σημαίνουσα δε την περιοχήν όπου χαμηλώνουν και ενώνονται (δένουν) τα δυο βουνά, Αιγάλεως και η Πάρνης...». Ο Κ. Μπίρης παραλείπει ορισμένα χωριά από τη γεωγραφική και διοικητική ενότητα του Καταδέματος που ίσχυε επί Τουρκοκρατίας, όπως π.χ. Μαραθώνα, Κιούρκα, Γραμματικό, Κηφισιά, Ελευσίνια και άλλα μικρότερα, τα οποία άλλες πηγές καταγράφουν. Όπ. π.

3 Επομένως με τη σημερινή διοικητική διαίρεση υπάρχουν μεγάλες διαφορές. Έμενε τότε έξω από την Αττική και τον Καζά της Αθήνας η Μεγαρίδα (Κούντουρα, Βίλια, Κριεκούνκι, Μέγαρο κ.λπ.), Κάλamos, Ωρωπός, Συνάμινο, Μαλακάσα, Καπανδριτί, Κακοσάλεσι, Μαρκόπουλο Ωρωπού κ.λπ. Ειδικά το Καπανδριτί άλλοτε εμφανίζεται ως χωριό της Αττικής και άλλοτε της Θήβας. Είναι γνωστό από Οθωμανικές και Ελληνικές πηγές ότι ο Ωρωπός, ο Κάλamos και το Κακοσάλεσι υπάγονταν στο Καζά της Θήβας (Καζάς = Οθωμανική διοικητική υποδιαίρεση του Σαντζακίου). Δεν ενσταθεί λοιπόν η άποψη του κ. Παναγ. Χριστόπουλου ότι ο Κάλamos και Ωρωπός υπάγονταν στο «Κατάδεμα», και άρα στον Καζά της Αθήνας, όπως τεκμαίρεται, βλ. Π.

ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ: «Δέμα και Κατάδεμα» όπ. π. σελ. 472.

4 Δ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ: «Ιστορία των Αθηναίων». Εν Αθήναις 1889. Επανέκδοση «ΠΑΛΜΟΣ» 1969, τ. Β' σελ. 118-150, τ. Γ' σελ. 272-273. Δ. ΓΕΡΟΝΤΑ: «Ιστορία των Αθηναίων» έκδ. «ΠΑΛΜΟΣ», Αθήναι 1969, σελ. 147-148 περί «Μαλικιανέ». Σχετικά χράφουν και οι Ι. Μπενιζέλος, Διον. Σουρμελής, κ.α. Κατά τον Dr. M. Kiel κατά τον 17ο αιω. ο Καζάς της Αθήνας χωρίστηκε σε τρείς, ήτοι Αθήνας, Μεσογείων και Κηφισιάς. Αργότερα όμως εμφανίζεται και πάλι ενιαίος.

5 ΣΤΑΜ. ΒΛΑΧΟΥ: «Μετάφραση τουρκικού εγγράφου έτους 1783, δικαστικής αποφάσεως για τα χωριά Χασιά και Μενίδι», ΣΤ' Συμπόσιο Ιστορίας – Λαογραφίας Αττικής, Μέγαρο, Μάιος 1994 (πρακτικά δεν εξεδόθησαν). ΙΩ. ΜΑΤΟΥΚΑ: «Το Αρχείο εγγράφων της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Αχαρνών», Ζ' συμπόσιο Ιστορίας – Λαογραφίας Αττικής, Ελευσίνα 1997, σελ. 299 και 312 όπου σημειώνεται το έγγραφο με α.α. ΕΓ.311

6 Δ. Ν. ΚΑΡΥΔΗ – Μ. KIEL: «Σαντζάκι του Ευρίπου» 15ος – 16ος αι. Άμφισσα 1985 (Ανάτυπο από τα «Τετράμηνια» τεύχ. 28-29) σελ. 1859 και 1903. Ο συντελεστής για τη μετατροπή των εστίων σε πραγματικό πληθυσμό πρέπει να υπολογιστεί το 5,5 κατά την άποψή μας. Μ. KIEL: Comite international d' etudes pre-ottomanes et ottomanes. VI Symposium, Cambridge, 1-4 july 1984 σελ. 126, 128 κ.α. Οι παραπάνω δημοσιεύσεις περιλαμβάνουν και στοιχεία παραγωγής και σύνθεσης του πληθυσμού. Διατυπώνεται η παρατήρηση ότι: Ο πληθυσμός του Μενιδίου δεν ήταν 136 εστίες το 1570. Πρέπει να προστεθεί σ' αυτές ο πληθυσμός της Βαρυμπόπης, Τατοΐου κ.α. «Κατούντι» στο ζωτικό χώρο του Μενιδίου, για τα οποία δεν παρατίθενται στοιχεία δυστυχώς προς το παρόν.

7 Μ. KIEL: όπ. π. σελ. 133 και 126 όπου παρατίθεται και σχετικός χάρτης.

Σε επικοινωνία μας με τον Dr. Kiel το 1992 του επισημάναμε ορισμένα λάθη του χάρτη και ανάγκη αντιμετάθεσης του Τατοΐου με Βαρυμπόπη, και τη λανθασμένη τοποθέτηση του χωριού Λιόσια και του χωριού Χαρβάτι, κάτι που ο Μ. Kiel δέχθηκε, ως λάθη του σχεδιαστή που ξέφυγαν από την προσοχή του. Φαίνεται όμως ότι σχετική επικοινωνία με τον Dr. Kiel είχε και ο κ. Στέλ. Μουζάκης ο οποίος ανέλαβε να διορθώσει τα λάθη του Dr. Kiel, στο βιβλίο του «Σχεδιάσμα ιστορίας χωριών λεκανοπεδίου Αττικής», Αθήνα 1994 σελ. 86. Δυστυχώς οι διορθώσεις Μουζάκη όπως παρατίθενται είναι λανθασμένες. Δηλαδή τα Λιόσια τοποθετήθηκαν Ν.Α. του Αιγάλεω και το Τατόϊ έμεινε Ν.Δ. της Βαρυμπόπης! Πλήρης σύγχυση.

8 Μ. KIEL: όπ. π. Σε πρόσφατη επιστολή του ο Dr. M. Kiel μας απέστειλε στοιχεία από τον τριχοτομημένο Καζά της Αθήνας όπως εμφανίζεται το 1642 από τις έρευνές του στο Mufassal Cizye Defter (Detailed Register of the Poll Tax) MAD 561 in the Basbakanlik Osmanli Arsivi in Istanbul, P. 272-277, Αθήνας, P277-280 της Κηφισιάς και

P280-285 των Μεσογείων. Δυστυχώς στα στοιχεία αυτά δεν περιλαμβάνεται η Χασιά γιατί απολαμβάνοντας ιδιαίτερα φορολογικής μεταχείρισης λόγω Δεσβεγίου δεν ενδιαφέρει τις τουρκικές απογραφικές υπηρεσίες, ή σ' αυτήν την Τουρκική Αρχαιολογική ενότητα δεν συμπεριλαμβάνεται.

Οι τρεις Καζάδες στους οποίους χωρίστηκε ο Καζάς των Αθηνών ήταν οι εξής: 1) Αθήνας 2) Κηφισιάς και 3) Μεσογείων. Ο Καζάς των Μεσογείων περιλάμβανε 15 κύρια χωριά με μεγαλύτερο της Κερατέας με 200 εστίες. Ο Καζάς της Κηφισιάς περιλάμβανε 8 κύρια χωριά και μικροτσιφλίκια (μεγαλύτερο χωριό η Κηφισιά με 45 εστίες) και ο Καζάς της Αθήνας με 18 κύρια χωριά και αρκετά μικροτσιφλίκια. Μεγαλύτερο χωριό εμφανίζεται το Μαρούσι με 174 εστίες. Το Μενίδι εμφανίζεται με 50 εστίες, το Τατόι με 15, τα Βίλλια με 5 (περιοχή μεταξύ Τατοΐου και Βαρυμπόπης κατά την άποψή μας), η Βαρυμπόπη με 18 και τα Μαχούνα (Mahoya) με 7 εστίες. Και τα τέσσερα παραπάνω «Κατούντι» ανήκαν στο Μενίδι και καλλιεργούνταν από Μενιδιάτες κολίγες όπως έρευνες έχουν αποδείξει. (Στοιχεία από Γενικά Αρχεία του Κράτους, Γ.Α.Κ.).

Οπωσδήποτε λείπουν στοιχεία για το «Κατούντι» Μονομάτι, τα Μοναστήρια της περιοχής κ.λπ. Μια πρώτη διαπίστωση: Το 1642 το κεντρικό χωριό Μενίδι διατηρεί μόνο το 36,5% του πληθυσμού που είχε το 1570. (136-50). Οφείλεται άραγε το γεγονός στις επιπτώσεις από τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες του 17ου αιώνα; Οι ολοκληρωμένες έρευνες ελπίζουμε σύντομα να δώσουν τις σχετικές απαντήσεις.

9 Μ. KIEL: όπ. π. Σε μακροσκελή επιστολή του το 1992 ο Dr. Kiel μας επισημαίνει το γεγονός αυτό και προσέθεσε ότι το ίδιο συνέβη και στον υπόλοιπο χώρο των Βαλκανίων, ο δε 17ος αιώνας χαρακτηρίστηκε ως «μικρός παγωμένος αιώνας» λόγω κλιματολογικών συνθηκών και συρρίκνωσης του πληθυσμού. Αναφερόμενος στην λίστα των χωριών της Αττικής που μας επισύναψε για το έτος 1570, έγραφε χαρακτηριστικά: «...Σ' αυτή τη λίστα υπάρχουν πολλά χωριά που δεν υπάρχουν πιά. Αυτά εξαφανίστηκαν στην κρίση του 17ου αιώνα. Η κρίση ήταν γενική. Εργάστηκα από το 1984 σε άλλες περιοχές των Βαλκανίων και βρήκα την ίδια πληθυσμιακή παρακμή στη Θεσσαλία, στη Θράκη και σ' όλη τη Βουλγαρία Αυτή είναι μια από τις κύριες αιτίες του γιατί τόσοι πολλοί άνθρωποι έφυγαν ή μειώθηκε το μέγεθος των οικογενειών τους. Η αιτία πρέπει να αναζητηθεί πρωταρχικά στις πολύ ψυχρές κλιματολογικές συνθήκες του 17ου αιώνα...».

10 Εκπατρίστηκε το 1687-1690 το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της Αττικής. Ιδιαίτερα η Αθήνα ερήμωσε τελείως από το φόβο των αντιποίνων των Τούρκων, διότι οι Έλληνες είχαν καλέσει τον Ενετό Μοροζίνι να τους ελευθερώσει, ο οποίος όμως μετά την ανατίναξη του Παρθενώνα και την εκδίωξη των Τούρκων, έφυγε αφήνοντας στην τύχη της την Αττική. Αργότερα με μεσολάβηση του πατριάρχη άρχισαν να επανέρχονται οι Έλληνες αλλά οπωσδήποτε υπήρξαν αρνητικές πληθυσμιακές επιπτώ-

σεις. ΚΥΡ. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ: Ξένοι ταξιδιώτες στην Ελλάδα τ. Γ2, Αθήνα 1985 σελ. 89. Για τη «μετοικεσία των Αθηναίων στην Πελοπόννησο» βλ. ΚΩΝ. ΝΤΟΚΟΥ: «*Μνήμων*» 10 (1985). Μεταξύ άλλων παραθέτει και κατάλογο εκπατρισθέντων.

Κατά τις έρευνες Kiel στα Οθωμανικά Αρχεία και σύμφωνα με στοιχεία που μας απέστειλε, το σύνολο των εστιών των χωριών της Αττικής το 1642 εκτός της Χασιάς που δεν συμπεριλαμβάνεται ως προνομιούχο χωριό που δεν πλήρωνε Κεφαλικό φόρο, και του Καπανδριτίου που εμφανίζεται βακούφι, ανέρχονταν σε 1760 εστίες. Εάν υπολογιστεί με συντελεστή 5,5 ο πραγματικός πληθυσμός της επαρχίας (πλην Χασιάς και Καπανδριτίου) ανέρχονταν σε 9.680 κατοίκους το 1642.

11 1) ΚΥΡ. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ: τ. Γ2 όπ. π. σελ. 89. Το 1809 κατά τον συνοδό του λόρδου Βύρωνα HOBHOUSE η Αθήνα είχε 1.200-1.300 σπίτια. 2) Κατά τον ROUQUEVILLE το 1815 ο πληθυσμός της Αθήνας ήταν 10.000 ψυχές ήτοι 3.000 Έλληνες, 3.000 Τούρκοι και 4.000 Αρβανίτες. Τα χωριά της Αττικής είχαν πληθυσμό 15.000. ΚΥΡ. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ τ. Γ2 όπ. π. σελ. 388-389. 3) Βλ. ΚΥΡ. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ: όπ. π. σελ. 590. J. FULLER: Άγγλος περιηγητής που έφτασε στην Αθήνα το Νοέμβριο 1820: «Ο πληθυσμός της Αθήνας είναι 10-12.000 ψυχές. Απ' αυτούς το 1/5 είναι Τούρκοι και οι υπόλοιποι Έλληνες και Αρβανίτες». 4) GORDON στην ιστορία του: *History of Greek Revolution* σημειώνει: Οι κάτοικοι (της Αθήνας το 1821) μόλις έφτασαν τις 10.000 κι' απ' αυτούς 1/5 λογαριάζονταν να είναι Μωαμεθανοί (Γ. Ντεγιάννη «Αθηναϊκά» τ.25. 9/63) 5) ΚΥΡ. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ: «*Πως είδαν οι ξένοι την Ελλάδα του '21*» τ. 1ος σελ. 117. Ο ιερέας της Αγγλικής πρεσβείας στην Κωνσταντινούπολη που επισκέφθηκε την Αθήνα τον Ιανουάριο του 1821 σημειώνει: «Από τα 1.500 σπίτια στην Αθήνα τα 1.000 είναι Ελληνικά. Ο πληθυσμός 11.000 Έλληνες 2.000 Τούρκοι».

12 Ο Χρ. Καλογράνης μεταφέροντας την παράδοση του τόπου γράφει ότι στην συνοικία της Αγ. Παρασκευής στο Μενίδι κατοικούσε ο Τούρκος διοικητής Αλήμπεης ο «Μονομάτης» που είχε κτήμα του το «*Μονομάτι*» στη γνωστή και σήμερα τοποθεσία. Το τοπωνύμιο «Μονομάτι» προήλθε, γράφει ο Χρ. Καλογράνης από τον ίδιο Τούρκο γαιοκτήμονα τον Αλή μπέη, ο οποίος έβγαλε μόνος του το ένα του μάτι το κακό. Βλ. Χ. ΚΑΛΟΓΡΑΝΗ: «*Οι Μενιδιάτες*» Αθήνα 1990 σελ. 14 κ.ε. Αλλά είναι διαπιστωμένο ιστορικά ότι Τούρκοι στο Μενίδι δεν κατοικούσαν και το τσιφλίκι «Μονομάτι» ανήκε στον πλουσιώτερο Τούρκο στην Ελλάδα τον Κιαμής Μπέη όπως και η Βαρυμπόπη και άλλα κτήματα στην Αττική και είναι γνωστό ότι ο Κιαμής Μπέης έμενε μόνιμα στην Κόρινθο. Υπήρχαν δύο περιπτώσεις Τούρκων που είχαν σπίτια στο Μενίδι και από ότι είναι γνωστό τα πούλησαν σε Μενιδιάτες πολύ σύντομα (στοιχεία από Γ.Α.Κ.). Μόνο το 1826-1830 υπήρχαν Τούρκοι (στρατόπεδο) στην ευρύτερη περιοχή του Μενιδίου όταν βέβαια η Αττική είχε κατακλυστεί από Τουρκικό στρατό η Ακρόπολη πολιορκούνταν και αιματηρές μάχες έλαβαν χώρα. Για την προέλευση του τοπωνυμίου

έχουν διατυπωθεί διάφορες εκδοχές μεταξύ των οποίων βλ. ΑΝΔΡ. ΚΟΡΔΕΛΛΑ: «*Αι Αθήναι υπό υδραυλικήν έποψιν*» Αθήνησι: 1879 σελ. 24. Αναφέρει: «"Μονομάτι" όταν το ύδωρ αναβρύνει εκ μιας οπής βλέπει δηλ. δι' ενός οφθαλμού». Στην περιοχή του τοπωνυμίου «Λουτρό» ανατολικά του Μενιδίου υπήρχε συγκρότημα Ρωμαϊκών λουτρών και σημείο «διανομής υδάτων» του αδριάνειου υδραγωγείου όπως μελέτη της Οθωνικής εποχής (ταγματάρχης Τηλ. Βλασόπουλος) απέδειξε. Παρόμοια λουτρά Ρωμαϊκής εποχής ανακάλυψε η αρχαιολογική σκαπάνη στον Αγ. Ιωάννη (οδός Αχαρνών – Αν. Λιοσίων) σε επαφή σχεδόν με την Βυζαντινή εκκλησία. βλ. ΜΑΡ. ΠΛΑΤΩΝΟΣ: «*Εΐδη τάφων και τρόποι ταφής στα νεκροταφεία των Αχαρνών*» Α' συμπόσιο Ιστορίας-Λαογραφίας Βορείου Αττικής. Αχαρνές 1989 σελ. 257. Όσο για τη Χασιά η αναφορά του Καίσαρα Βιτάλη προξένου στην Αθήνα του βασιλείου της Νεάπολης και ένθερμον Φιλέλληνα είναι χαρακτηριστική: «...εκ της εποχής των Τούρκων απήλυνε η Χασιά παντός προνομίου και δεν παρεδέχοντο ουδέποτε εις το χωρίον των κανένα τούρκον ακόμα και στελλόμενον υπό του πασά μετά δυνάμεων...» (Ανέκδοτο ημερολόγιο εις Γ.Α.Κ.). Προνομιακό χωριό η Χασιά ως δερβένι, πλήρωνε μόνο συμβολικό φόρο και τα προνόμιά της ήταν εξασφαλισμένα με σουλτανικά φερμάνια. Από τη μεριά τους οι Χασιώτες διατηρούσαν σώμα οπλοφόρων επιφορτισμένο με τη φύλαξη της προς Βοιωτία διάβασης και ασφαλή διακίνηση των οδοιπόρων. Δ.ΚΑΛΛΙΕΡΗ: «*Το Σουλτανικό Διάταγμα του 1815 για τους φύλακες του Δερβενίου Χασιάς*» Δ' Συμπόσιο Ιστορίας και Λαογραφίας Αττικής. Άνω Λίοσια, Σεπτέμβριος 1991 (πρακτικά δεν εξεδόθησαν). Τέλος αξιοσημείωτη η μαρτυρία του Guillet κατά το 17ο αι. ότι στην επαρχία Αττικής αναλογούσαν 400 χωρικοί προς 1 Τούρκο.

13 Θ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΑ: όπ. π. σελ. 260-261 παραθέτει έγγραφο της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας Ελλάδος υπ' αρ. 1280 περί «*Ζητείας*» ή «*Ρόγας*». Κατά το Δ. Καμπούρογλου κάθε οικογένεια κατέβαλε 40 παράδες στο μητροπολίτη ετήσια. Δ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ «*Ιστορία των Αθηναίων*» όπ. π. τ. Β' σελ. 230.

14 Παράρτημα αρ. 3 του Ελληνικού Ταχυδρόμου 1839. Εις Γ.Α.Κ. (Ιστορική ύλη Ι. Βλαχογιάννη). βλ. ΑΝΔΡΙΑΝΟΥ ΒΑΛΒΙ: «*Γεωγραφία*». τ. 3ος Εν Βιέννη της Αυστρίας 1839, σελ. 196. Μτφρ. Υπό Κ.Μ. ΚΟΥΜΔ/Δ.Ν. ΑΡΓΥΡΙΑΔΩΝ. Αναφέρει: ΑΧΑΡΝΑΙ κοινώς Μενίδι. Μικρά πολίχνη και έδρα του δήμου των Αχαρνών παρά την δεξιάν όχθην του Κηφισού με 225 οικογενείας, υπήρξε το πάλαι επίσημος πόλις της Αττικής.

15 βλ. Ενδεικτικά Ε79 για κατοικούντες στην Αθήνα Χασιώτες το 1832, αλλά και αρκετοί Μενιδιάτες κατά την τοπική παράδοση μετοίκησαν στην Αθήνα πριν το 1821 κι αργότερα αμέσως μετά την απελευθέρωση όπως και η καταγραφή των επωνύμων από Δ. Σουρμελή και Δ. Γέροντα αποδεικνύει, όταν αναφέρονται στους Αθηναίους. Είναι μια φυσιολογική αμφίδρομη κίνηση. βλ. και Δ. ΚΑΛΛΙΕΡΗ: «*Επώνυμα των κατοίκων της Δυτικής Αττικής τον 19ο αιώνα που περιλαμβάνονται στα μητρώα αρρένων*

των Δήμων». Β' symπόσιο Ιστορίας-Λαογραφίας όπ. π. σελ. 117-165 όπου και σχετικοί πίνακες. ΝΙΚΗ ΚΟΛΥΒΑ – ΓΕΩΡΓ. ΦΥΤΑΣ: «Η μεταπολεμική πληθυσμιακή εξέλιξη των παλαιών οικογενειών του Μενιδίου», 5ο symπόσιο Ιστορίας-λαογραφίας Αττικής. Ν. Ιωνία 1992 (πολυγραφημένα πρακτικά) σελ. 123-125.

16 Ενδεικτικά βλ. Κ. ΜΠΙΡΗ: «Αρβανίτες οι Δωριείς του νεότερου Ελληνισμού» Αθήνα 1960 όπου παρατίθενται απόψεις και βιβλιογραφία σελ. 224-231.

17 Τα πρώιμα περιηγητικά χρονικά δεν έχουν πλήρως αξιοποιηθεί. Ενδιαφέρουσες είναι οι έρευνες των Δ. ΚΑΡΥΔΗ – Μ. ΚΙΕΛ στα Οθωμανικά Αρχεία Άγκυρας και Κωνσταντινούπολης, το δε μέχρι σήμερα δημοσιευμένο υλικό εντυπωσιάζει. Η προσπάθεια στα Τουρκικά Αρχεία ήταν σχεδόν αδύνατη για τους Έλληνες, πρόσφατα όμως κατά πληροφορίες, ένας σημαντικός αριθμός Ελλήνων ερευνητών εργάζεται στις πηγές αυτές.

18 Γράφει σχετικά ο Ακομινάτος ότι η Αίγινα και η Σαλαμίνα ήταν πειρατικά ορμητήρια. Οι πειρατές έφταναν μέχρι τις κορυφές των βουνών, συνελάμβαναν τους χωρικούς και τους μετέφεραν στα πλοία προφανώς για δουλεμπόριο. ΦΕΡΔ. ΓΡΗΓΟΡΟΒΙΟΥ: «Ιστορία της Πόλεως Αθηνών» μετάφραση Σπ. Λάμπρου τ. Β' σελ. 295-296 κ.α. Αθήναι 1904 όπου αποσπάσματα από κείμενα του Ακομινάτου.

19 Κατά τα τέλη του 1382 ο υποκόμης Ροκκαβέρτης γράφει προς τον επικυρίαρχο του δονκάτου της Αθήνας, βασιλιά της Αραγωνίας Πέτρο Δ' και ζητάει την άδεια να προνοιάσει στο δονκάτο Έλληνες και Αρβανίτες πολεμιστές. Προτείνει να τους δοθεί γεωργικός ή κτηνοτροφικός κλήρος και φορολογική απαλλαγή (ασυδοσία) για δύο χρόνια. Κατά τον Κ. Μπίρη η κίνηση αυτή απέβλεπε σε καθαρά στρατηγικούς λόγους και όχι απλώς σε αύξηση του γεωργικού πληθυσμού. Άλλωστε την εποχή αυτή υπήρχε ενημερία στην Αττική από δημογραφική και οικονομική άποψη. Άνθιζε το εξαγωγικό και εισαγωγικό εμπόριο και γινόταν μάλιστα εξαγωγή σταριού στη Βοιωτία. Κ. ΜΠΙΡΗ: «Αρβανίτες...» όπ. π. σελ. 88-89. W. MILLER: «Ιστορία της Φραγκοκρατίας εν Ελλάδι» τ. Α' σελ. 149, 294, 331, 383. Γ. ΧΑΤΖΗΣΩΤΗ-ΡΙΟΥ – Π. ΦΛΙΠΠΟΥ-ΑΓΓΕΛΟΥ: «Διαφορές μεταξύ Αρβανιτών της Βόρειας και Ν.Α. Αττικής, ιστορική, γλωσσική και λαογραφική προσέγγιση» πρακτικά Α' symποσίου Ιστορίας – Λαογραφίας Βορείου Αττικής όπ. π. σελ. 67-81 και ακολουθεί καταγραφή βιβλιογραφίας. ΜΑΡ. ΜΙΧΑΗΛ-ΔΕΔΕ: «Οι Έλληνες Αρβανίτες». Έκδοση «ΔΩΔΩΝΗ», Αθήνα 1987. Επανέκδοση 1997 σελ. 114-117.

20 Γ. ΤΣΕΒΑ: «Ιστορία των Θηβών και της Βοιωτίας» Αθήναι 1928 σ. 2, 118. ΜΑΡΙΑ ΜΙΧΑΗΛ-ΔΕΔΕ: «Οι Έλληνες Αρβανίτες» όπ. π. σελ. 114-117. ΣΤΕΛ. ΜΟΥΖΑΚΗ: «Σχέδιασμα ιστορίας...», όπ. π. σελ. 74.

21 Σημειώνονται από τις αρχαίες σχυρώσεις: Ραμινούς, Αφίδναι, Κατσιμίδι, Δεκέλεια, Λοιμικό, Λειψύδριο, Φυλή, Κορυνός, Πάνακτος, Οινόη, Ελευθερές, Αιγόσθενα...

Βλ. ΕΙΡΗΝΗ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ: «Οχρωματικά έργα κατά την αρχαιότητα και την Ενετοκρατία στην Πάργηθα και τις νότιες υπόγειές της» Πρακτικά Ζ' συμποσίου Ιστορίας – Λαογραφίας Αττικής. Ελευσίνα 1997 σελ. 72-87. Βλ. ΜΑΡΙΑ ΜΙΧΑΗΛ-ΔΕΔΕ: «Τουρκαλβανοί και Έλληνες Αρβανίτες». Έκδοση Ιδρύματος Βορειοηπειρωτικών Ερευνών, Ιωάννινα 1995, σελ. 109. Αναφέρει: «...από την εποχή των Φράγγων, Καταλανών κ.λπ. από τις αρχές του 1380 έχουν κατέβει οργανωμένοι και όχι άτακτοι και ληστρικοί αλλά φύλακες των συνόρων, οι ονομαζόμενοι Έλληνες Αρβανίτες. Ο χώρος που τους έχει παραχωρηθεί από τους κυρίους του τόπου, τα "κατούντ", έχει γεωγραφική διάταξη χαρακτηριστική...»

22 Κτουντίστεζα:θέσις παρά το Τατόϊ. Ετυμολογικώς τούτο ερμηνεύεται ως εξής: εκ του Αλβανικού *Katunt-i* (συνοικισμός, χωρίον) μετά της περιεκτικής καταλήξεως – *ista* έγινε *Katuntista* (σύστημα, σύνολον συνοικισμών) και εκ τούτου, συν τη υποκοριστική καταλήξη –*ze*, το *Katuntisteze* – *Katuntisteza* – Κτουντίστεζα. Η σημασία τούτου δεν είναι πολύ σαφής. Π. ΦΟΥΡΙΚΗ: «Συμβολή εις το τοπωνυμικόν της Αττικής». Περ. «ΑΘΗΝΑ» τ. 41, Αθήνησιν 1929 σελ. 109.

23 Δ. ΚΑΛΛΙΕΡΗ: «Οι κάτοικοι των χωριών Δερβενοσάλεσι, Σκούρτα, Κρώρα, Καβάσαλα, Κακονισχίρι στον 19ον αιώνα». Εις επετηρίδα της Εταιρείας Βοιωτικών Μελετών. Τόμ. Γ' τεύχ. Β' Αθήνα 2000 σελ. 704-727, όπου αρκετά στοιχεία περί δερβενίων της περιοχής.

24 Βλ. έρευνες Δ. ΚΑΡΥΔΗ και Μ. ΚΙΕΛ. Όπ. π.

25 Α. ΟΡΑΑΝΔΟΥ: Ευρετήριο των Μνημείων της Ελλάδος. Μεσαιωνικά μνημεία της πεδιάδος των Αθηνών και των κλιτύων Υμηττού – Πεντελικού – Πάργηθος και Αιγάλεω. Δ. ΓΙΩΤΑ: *Μοναστηριακά της Πάργηθας*. Εις «ΛΑΜΠΗΔΟΝΑ», Έκδοση Πνευματικού Κέντρου Ασπροπούργου τεύχ. 5-11, ετών 1997-1998.

26 Η ευαισθησία του Δήμου Αχαρνών εκδηλώθηκε με τη σύσταση συμβουλευτικής Επιτροπής μετά το σεισμό για τα μνημεία αυτά. Το προσωπικό μου ενδιαφέρων ως μέλος της Επιτροπής αυτής εκδηλώθηκε με τις εισηγήσεις μου και μια προμελέτη με πλήρες φωτογραφικό υλικό και ιστορικά στοιχεία. Έκτοτε και μέχρι σήμερα δεν έχει γίνει τίποτα. Ίσως γιατί το θέμα «δεν πουλάει» και τα απαιτούμενα χρήματα για αποκατάσταση είναι πολλά εκατομύρια. Η ευθύνη είναι του Υπ. Πολιτισμού. Έχουν περάσει 2,1/2 χρόνια από το σεισμό! και σπαράγματα αιογραφιών αιώνων, βρίσκονται σκορπισμένα και εκκλησάκια κινδυνεύουν ανά πάσα στιγμή με ολοσχερή κατάρρευση! Πρόσφατα το ΥΠΠΟ/ΔΑΜΜ με το Α.Π. 178/9/1/2002 έγγραφό του, γνωστοποιεί ότι προτείνει για ένταξη στο πρόγραμμα αποκατάστασης σεισμοπλήκτων μνημείων Αττικής, στο πλαίσιο του Γ' ΚΠΣ, τρία εκκλησάκια της περιοχής (Ι. Ν. Αγ. Ιωάννη Θεολόγου, Ι. Ν. Αγ. Θεοδώρων και Ι. Ν. Αγ. Τριάδας Πάργηθας).

Παραμένει όμως το ερώτημα: Τι θα γίνει με τον Αγ. Νικόλαο του Μετοχίου, την Αγ.

Σωτήρα, τον Αγ. Δημήτριο Μονοματίου, τον Αγ. Πέτρο, την Ευαγγελίστρια, τον Αγ. Γεώργιο (Βουρδουμπά), την Παναγία Χαλιδονού κ.α.; Η αρχαιότητά τους είναι δεδομένη όπως και η εγκατάλειψή τους μετά το σεισμό. Φαίνεται ότι περισεύουν στο χώρο.

27 Είναι εξακριβωμένο ότι στην Πάρνηθα ήταν από αιώνες εγκατεστημένοι (τους καλοκαιρινούς μήνες) ένα πλήθος από τους Σαρακατσάνους αυτούς, απόγονοι των οποίων μέχρι σήμερα διατηρούν μνήμες του παρελθόντος. Θέσεις εγκατάστασης: Σαλονίκη, Λοιμικό, Ντράσιζα, Παλιοχώρι, Αγ. Τριάδα, Τατόϊ, Γούρνα, Μόλα, Μπόρσι κ.λπ. Ειδικά η ονομασία «**Λοιμικό**» πιστεύουμε ότι σημαίνει τόπος λοιμοκαθατηρίου. Η τοπογραφία της περιοχής που είναι επήνεμη, βατή, έχει εκκλησία και νερό πηγαδίσιο, καθώς και η θέση της μακριά πολύ από τις εστίες μόλυνσης συνηγορούν σ' αυτό. Όσο για την ανάγκη ύπαρξης λοιμοκαθατηρίων στους αιώνες αυτούς, είναι ιστορικά διαπιστωμένο ότι υπήρχε, λόγω φοβερών και απανωτών λοιμών που έπλητταν την Αττική. Η δε ορθογραφία του είναι με οι και όχι η. Κατά τους ιστορικούς, μόλις εμφανίζονταν κρούσματα θανατηφόρου επιδημικής ασθένειας (πανώλη κ.λπ.) οι κάτοικοι της Αθήνας, κατέφευγαν στα μοναστήρια της Αττικής και τα «πλησιόχωρα». Παρόμοιες ονομασίες στην περιοχή Καπανδριτίου, βόρεια του Μαραθώνα (Αγ. Μαρίνα), και στην περιοχή του αεροδρομίου του «Ελληνικού». Ο Κ. Μίρης δέχεται ότι στον Αγ. Κοσμά το «Λοιμικό» έγινε «Ελληνικό» από παραφθορά και ήταν πράγματι λοιμοκαθατήριο. Βλ. Κ. ΜΠΙΡΗ: «Αι τοπωνυμίες...» όπ. π. σελ. 63. Αντίθετα ο ΙΩ. ΣΑΡΡΗΣ. «**ΑΘΗΝΑ**» Τ. 40, 1928 «**Τα τοπωνύμια της Αττικής**» σελ. 151, γράφει ότι το Λημικό της Πάρνηθας προέρχεται από παραφθορά του «**Ελληνικό**» από τον παρακείμενο Αρχαίο πύργο. Σ' αυτό συμφωνεί παραδόξως και ο Π. ΦΟΥΡΙΚΗΣ, «Συμβολή εις το τοπωνυμικό...» όπ. π. σελ. 83. Πάντως διατηρούνται σοβαρές αμφιβολίες αν και οι δύο παραπάνω είχαν επισκεφθεί το Λοιμικό της Πάρνηθας. Εξαιρείται ο Σαρής που έγραψε πρώτος για τον παρακείμενο πύργο (φρουκτωρία) του Λοιμικού. Άξιο παρατήρησης είναι ότι ο Rouquerville σημειώνει το 1815 ότι οι νομάδες βλάχοι στην Αττική εμφανίζονται περιστασιακά κατεβαίνοντας από την Πίνδο και τον Παρνασσό. ΦΡ. ΠΟΥΚΕΒΛ: «**Ταξίδι στην Ελλάδα, Στερεά Ελλάδα Αττική-Κόρινθος**». Μτφρ. Μίρκα Σκάρα. Εκδόσεις Αφων ΤΟΛΙΔΗ, Αθήνα 1995, σελ. 410-411.

Βλ. ΓΙΑΝ. ΚΟΛΙΟΠΟΥΛΟΥ: «**Ληστές**» εκδ. ΕΡΜΗΣ, Αθήνα 1979, σελ. 249. Αναφέρει ότι κατά τη διάρκεια της Μεσοβασιλείας τα τσελγκάτα της Πάρνηθας είχαν σχέσεις και συγγένειες με τους ληστές. Την εποχή αυτή η ληστεία στην Αττική παρουσίαζε έξαρση. Βλ. Γ.Α.Κ. Αρχείο Βακάλογλου.

28 ΑΠ. ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΥ: «**Ιστορία του Νέου Ελληνισμού**» τ. Β1 σελ. 324.

29 Κ. ΜΠΙΡΗΣ: όπ. π. σελ. 88

30 ΕΥΡΥΠΙΔΗ ΜΑΚΡΗ: «**Ζωή και παράδοση των Σαρακατσάνων**». Έκδ. Β' Ιωάννινα 1997, σελ. 45, όπου παραθέτει διάφορες απόψεις περί προέλευσης της ονομασίας.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΓΡΑΦΙΩΤΗ: «Οι Νομάδες Σαρακατσάνοι» Αθήνα 2001. Κατά συγκλίνουσες πληροφορίες ως κοιτίδα των Σαρακατσάνων φέρεται το Συρράκο της Ηπείρου. Αναφέρονται ακόμα το «Φλαμπουράρι» (Φλαμπουρί στην Πάρνηθα) Παλιοχώρι, Σούλι, κ.λπ. σελ. 11-34 κ.α. Σύμφωνα με τις έρευνες του Dr. M. Kiel το 1570 υπήρχαν στην Αττική χωριά Συρράκο και Σούλι. Επόμενες έρευνές του εμφανίζουν 1642 στον Καζά της Αθήνας, χωριό Σούλι με 50 εστίες και Συράκο με 17 εστίες. Αλλά και σήμερα υπάρχει «Άνω Σούλι» στην περιοχή Μαραθώνα-Σχοινιά, και χωριό Συράκο στις πρώτες απογραφές του Ελληνικού Βασιλείου και το 1844 στην περιοχή του Δήμου Περαίας με 21 κατοίκους. Βλ. Ι. Δ. ΣΤΑΜΑΤΑΚΗ: «Πίναξ χωρογραφικός της Ελλάδος» Αθήναι 1846, ΑΙΚ. ΔΗΜΗΤΣΑΝΤΟΥ ΚΡΕΜΕΖΗ: «Το Καμαρόπιτο της Αττικής» Αθήνα 1986 σελ. 77. (ΦΕΚ 22/1840, και Νόμος ΚΕ/5-12-1845). Ελπίζουμε σύντομα να δουν το φως της δημοσιότητας οι έρευνες του Dr. Kiel με περισσότερα στοιχεία.

31 Βλ. Βούλα του Πάπα Ιννοκέντιου Γ' έτος 1209 όπου αναφέρονται η Χασιά και το Μενίδι ανάμεσα σε άλλα χωριά της Αττικής. Εις MIGNE PATROLOGIA LATINA τόμ. 215 σελ. 1560. Και για μεν το Μενίδι εφ' όσον είναι διαπιστωμένο ότι προυπήρχε των εποικισμών του 14ου και του 15ου αιώνα και δεν έχει σχέση με το Μενίδι της Άρτας για να υποθέσει κανείς ότι Αρβανίτες μετέφεραν την ονομασία από την Ηπειρο, θεωρείται ως πλέον πιθανό να προέρχεται η ονομασία από Βυζαντινό τοπάρχη με το όνομα Μενίδης. Τούτο δέχεται και ο Κ. Μπίρης γράφοντας: «...προέκυψε το τοπωνύμιον κατά πάσαν πιθανότητα από επώνυμον τιμαριούχου Βυζαντινού άρχοντος Μενίδη, κατ' αναλογίαν προς τα δυο τιμάρια του Καματηρού, το εν πλησίον των Λιοσίων και το άλλο εις την Σαλαμίνα». Κ. Η. ΜΠΙΡΗ: «Αι τοπωνυμιαί...» όπ. π. σελ. 68. Τον ιδίον «Αρβανίτες...» όπ. π. σελ. 238. Κ. ΑΜΑΝΤΟΥ: Μενίδι, Ημερολόγιον της Μεγάλης Ελλάδος, 1925 και «Μικρά Μελετήματα» 1940. Το επώνυμο ΚΑΜΑΤΕΡΟΣ υπάρχει και σήμερα σε Λιόσια, Ασπρόπυργο και Καματερό. Είναι αξιοσημείωτο επίσης ότι καλόγηροι και ηγούμενοι της Μονής Κλειστών είχαν το επώνυμο αυτό κατά τον 18ο και 19ο αιώνα. (Βλ. Δ. ΓΙΩΤΑ: «Μοναστηριακά της Πάρνηθας» «ΛΑΜΠΗΛΟΝΑ» τεύχ. 7-9 (1997-98). Ο Βυζαντινός Άρχοντας Βασίλειος Καματηρός ήλθε στην Αθήνα κατά τα τέλη του 12ου αιώνα. Κατά τον Φ. ΓΡΗΓΟΡΟΒΙΟ: «...ότε δ' ήλθεν εις Αθήνας ο Βασίλειος Καματηρός, ανήρ ισχύων άτε ων λογοθέτης του δρόμου και κηδεστής του βασιλέως ο μητροπολίτης (Μιχαήλ Χωνιάτης ή Ακομινάτος) προσεφώνησεν αυτόν πανηγυρικός και μετά τιμής...» και σε άλλο σημείο γράφει: «...Επεκαλέσθη δ' ο Μιχαήλ (Χωνιάτης) και το έλεος του γυναικαδέλφου του αυτοκράτορος, του Βασιλείου Καματηρού, ότε ούτος ήλθεν εις τας Αθήνας...». Οι παρακλήσεις προς τον Καματηρό ήταν για να σωθεί η Αθήνα από την βαριά φορολογία, δυστυχία και αφάνεια. Φ. ΓΡΗΓΟΡΟΒΙΟΥ: «Ιστορία...» όπ. π. τ. Α' σελ. 336 και Β' σελ. 499. Για το Καπανδρίτι ο Γρηγορόβιος σημειώνει ότι πήρε την ονομασία από Βυζαντινό επίσης Άρχοντα, ο δε

σχολιαστής Σπ. Λάμπρου αναφέρεται σε πραγματεία του Κων. Χρηστομάνου για τις αρχοντικές οικογένειες της Αθήνας και Αττικής ως Βυζαντινές. Φ. ΓΡΗΓΟΡΟΒΙΟΥ: όπ. π. τ. Α' σελ. 339-340. Για τη Χασιά είναι εύλογη η άποψη Μπίρη, ότι «...η ονομασία του χωριού είναι χαρακτηριστικό της θέσεώς του ήτις είναι αθέατος όχι μόνον από την πεδιάδα των Αθηνών αλλά και εξ' εγγυτάτης αποστάσεως λόγω των πτυχώσεων της Πάρνηθος μέσα εις τας οποίας χάνεται η μικρά κοιλάς του. Παράβαλε γλωσσολογικώς αναλόγους όρους μορφολογίας χώρου: Κατεβασιά, χλωρασιά,...» Κ. Η. ΜΠΙΡΗ: «Αι τοπωνυμιαί...» όπ. π. σελ. 117.

32 Δ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ: «Ιστορία των Αθηναίων» όπ. π. τ. Γ' σελ. 131-132 κ.α.

33 Βλ. Κ. ΜΠΙΡΗ: «Αρβανίτες...» όπ. π. τη σχετική μετάφραση σελ.221, 227 & 305. Αλλά και δυτικώτερα του Αγ. Μερκουρίου υπάρχει η «Σαλονίκη» και το «Λοιμικό». Σύμφωνα με την τοπική (Μενιδιάτικη) παράδοση στο υψίπεδο «Σαλονίκη» της Πάρνηθας, μεγάλη διακατεχόμενη από Μενιδιάτες σήμερα έκταση, υπήρχε συνοικισμός με περισσότερα από 10 σπίτια και δύο εκκλησίες, την Αγ. Παρασκευή και τους Αγ. Θεοδώρους. Την τοπική αυτή παράδοση μας επιβεβαίωσε ο κ. Πέτρος Νίκας συνταξιούχος σήμερα δασοφύλακας, στην Πάρνηθα και μας έδειξε επί τόπου σωρούς από πέτρες απομεινάρια ιστορίας αιώνων. Τελική επιβεβαίωση για τις εκκλησίες έχουμε και από τον παλιό χάρτη του Οδοιπορικού Συνδέσμου (1827) με κλ. 1:50.000 όπου σημειώνονται οι δύο εκκλησίες και από τον Π. Α. ΦΟΥΡΙΚΗ για τον συνοικισμό: «Συμβολή εις το Τοπωνυμικόν της Αττικής» όπ. π. σελ. 157. Αναφέρει: «Σαλονίκη» θέσις και συνοικισμός επί της Πάρνηθος. Ο ΙΩΑΝ. ΣΑΡΡΗΣ: «Τα τοπωνύμια...» όπ. π. σελ. 148, ερμηνεύει το τοπωνύμιο ως ψηλό αλώνι (εκ του έξω αλώνι).

Το μεγάλο κτήμα «Σαλονίκη» και το συνεχόμενο δυτικώτερα «Λοιμικό» παρουσιάζουν εξαιρετικό ενδιαφέρον για μελέτη, μνημονεύονται δε σε δικαστική απόφαση του Εφετείου Αθηνών του 1843 η οποία δέχεται ότι τα μεγάλα αυτά Μενιδιάτικα κτήματα «υπήρχον προ αμνημονεύτων χρόνων, υπό την αδιάσειστον διακατοχήν των Μενιδιατών». Βλ. Δ. ΓΙΩΤΑ: «Οι Μενιδιάτες...» όπ. π. σελ. 38. Ως τελική επικύρωση υπάρχει και απόφαση του Αρχείου Πάγου.

34 Αναμένεται η ολοκλήρωση των ερευνών του κ. Μ. Kiel εφ' όσον διαθέτει όπως μας έχει κάνει γνωστό μια πλήρη λίστα χωριών του 1642 με ονόματα χωρικών και λοιπά στοιχεία, εξαγόμενα από τα κατάστιχα του Κεφαλικού φόρου. Βλ. σημ. 8 αναφορά σε κατάλογο χωριών του 1642 που ήδη μας απέστειλε ο κ. Kiel.

35 ΝΕΟΚΛΗ ΣΑΡΡΗ: «Οσμανική πραγματικότητα» τ. Β' σελ. 55-56.

36 ΝΕΟΚΛΗ ΣΑΡΡΗ: Όπ. π. τ. Β' σελ. 75. ΣΤΕΦ. Π. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ: «Το Ελληνικό κράτος» 1821-1909. Έκδ. ΠΑΠΑΖΗΣΗ, Αθήνα 1988, σελ. 24.

37 Στοιχεία από Γεν. Αρχεία του Κράτους (Γ.Α.Κ.) Μικτή Ελληνοοθωμανική Επιτροπή. Δ. ΓΙΩΤΑ: «Στοιχεία γαιοκτητικού καθεστώτος στα χωριά του Καταδέματος

Αττικής στις αρχές του 19ου αιώνα» Δ'. Συμπόσιο Ιστορίας – Λαογραφίας Αττικής. Άνω Λιόσια, Σεπτέμβριος 1991 (πρακτικά δεν εξεδόθησαν). Δημοσιεύτηκε εις «ΛΑΜΠΗΔΟΝΑ» τεύχ. 14-15 του 1999. Η ανακοίνωση περιέχει στοιχεία από τα θεωρούμενα Τουρκικά κτήματα (Τσιφλίκια και βακούφια της Αττικής) βάσει μαρτυρικών καταθέσεων χωρικών στην Μικτή επί των Οθωμανικών κτημάτων Επιτροπή, το Ελληνικό τμήμα της οποίας είχε διοριστεί από τον Έλληνα Κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια.

38 ΑΝΔΡ. ΜΗΛΙΩΝΗ: «*Το Γαιοκτητικό καθεστώς της Βόρειας Αττικής στους τελευταίους χρόνους της Τουρκοκρατίας και μετά την απελευθέρωση*» Α' συμπόσιο Ιστορίας – Λαογραφίας Βορείου Αττικής. Αχαρνές 1989 σελ. 89 κ.ε. ΚΩΝ. Ν. ΠΡΙΦΤΗ: «*Η γαιοκτησία στην Αττική: το πέρασμα από τους Τούρκους στους Έλληνες*» (Αναφορά στα Μεσόγεια) Αθήνα 1985, περιοδικό «Συμβολή» τεύχ. 22, σελ. 19-28 (Έκδοση Επιμορφωτικού Συλλόγου Παιανίας).

39 Κ. ΠΡΙΦΤΗ: όπ. π. σελ. 19. ΑΝΔΡ. ΜΗΛΙΩΝΗ: όπ. π. σελ. 89 κ.ε.

Δ. ΓΙΩΤΑ: «*Στοιχεία Γαιοκτητικού Καθεστώτος...*» όπ. π. Καταθέτουν την 9/4/1831 οι Μενιδιάτες στην επί των Οθωμανικών κτημάτων επιτροπή: «...τα ανωτέρω όλα που εμαρτυρήσαμεν δια το Μονομάτι, Βαρυμπόπη, Τατοΐ και Λιόπеси Μασούνια και λοιπά τα εγνωρίζαμεν βέβαια διότι τα εδουλεύαμεν ημεείς οι Μενιδιάτες απ' αρχής...».

40 WILLIAM M. LEAKE: Μετάφραση του περιγηγνητικού χρονικού του Ιανουαρίου 1806 δημοσιεύτηκε στα «*Δασικά Χρονικά*» Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 1981 σελ. 335-336. Γράφει χαρακτηριστικά «...το Μενίδι... κυκλώνεται από ληροστάσια και μικρά περιβόλια...». Βλ. ΔΗΜ. ΓΙΩΤΑ: «*Οι Μενιδιάτες...*» όπ. π. όπου δημοσιεύονται 41 δικαιοπραξίες Μενιδιατών από 1731-1851 (ομόλογα, νοταριακά έγγραφα κ.λπ.) Τον ιδίον στη «ΛΑΜΠΗΔΟΝΑ» τεύχ. 21-22-23 του 2001. Δημοσιεύονται ανέκδοτες παλιές δικαιοπραξίες (Μενίδι – Χασιά). Βλ. και «*ΚΩΔΙΞ ΝΟΤΑΡΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΠΑΝΑΓΗ ΠΟΥΛΟΥ*» 1822-1833 δημοσιευμένος από τον καθηγητή Γ. Α. Πετρόπουλο. ΑΘΗΝΑΙ 1957 όπου μεταγράφονται δικαιοπραξίες Μενιδιατών, Χασιωτών, Αθηναίων και λοιπών χωρικών της Αττικής. Βλ. ΜΑΡΙΑ ΜΑΡΙΝΗ: «*Η Μενιδιάτικη λαϊκή φορεσιά*» έκδοση Ι.Λ.Ε.Αχαρνών. Αχαρνές 1989 Δημοσιεύονται 9 Μενιδιάτικα «*Ξωφύλλια*». Αξιόσημειότες παρόμοιες δημοσιεύσεις βλ. Δ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ (Μνημεία τ. Α' Β' Γ') Αθήναι 1891-92, Κ. ΠΡΙΦΤΗ, Γ. ΧΑΤΖΗΣΩΤΗΡΙΟΥ κ.α.

41 ΙΩ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ: «*Επιστολαί*» μετάφραση Μ. Γ. Σχινά Αθήναι 1843 τ. 4ος σελ. 85 και 356.

42 ΣΠ. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ: Μελέτη δημοσιευμένη στο περιοδικό «*Αγροτική Οργάνωσις*» 1919. Σελ. 199-201.

43 Είναι χαρακτηριστικό ότι πολλά χρόνια μετά την απελευθέρωση τα Μοναστήρια της Αττικής εξακολουθούν να καλλιεργούν με κολίγους τα κτήματά τους. Βλ. Δ. ΓΙΩΤΑ: «*Μοναστηριακά της Πάρνηθας*» εις «ΛΑΜΠΗΔΟΝΑ» τεύχ. 9 του 1998 και

σε υπό δημοσίευση ομότιτλη μελέτη, όπου σε κτηματολόγιο της Ι. Μ. Κλειστών του 1865, αναφέρεται ότι το μεγάλο μοναστηριακό κτήμα «Σκαραμαγκά» το καλλιεργούν «κολίγες» με τις αναφερόμενες συμφωνίες, όπως και σε Μενίδι και Λιόσια με προφορική συμφωνία. Βλ. και Γ.Α.Κ. Μοναστηριακά Φ31. Φωτοτυπία του κτηματολογίου της Μονής Κλειστών: Δ. ΓΙΩΤΑ: «**Η Μονή Κλειστών στην Επανάσταση του 21 και μετά την απελευθέρωση**». (Πρακτικά Α' συμποσίου Ιστορίας Λαογραφίας Αττικής. Αχαρνές 1989. Έκδοση Ι.Λ.Ε.Αχαρνών σελ. 342. Κατά μαρτυρική κατάθεση του Κων. Λιόση το 1845, κτήματα του μοναστηριού Αγ. Ιωάννου Θεολόγου (Χασιάς) καλλιεργούσαν και προεπαναστατικά στην Πάρνηθα μοναχοί και κολίγες. Γ.Α.Κ. Μοναστηριακά Φ32 και ΛΑΜΠΗΔΟΝΑ 1998 τεύχ. 11 σελ. 13. Λοιπά στοιχεία για Μενιδιάτες καλλιεργητές μοναστηριακών στην Πάρνηθα, περιλαμβάνονται σε υπό έκδοση μελέτη μας). Ήταν τόσο έντονη η μνήμη της κολιγιάς, που μέχρι τη δεκαετία του 60 ήταν συνηθισμένη σε Λιόσια – Χασιά, η προσφώνηση «κολίκ» μεταξύ φίλων.

44 Δ. ΓΙΩΤΑ: «**Μοναστηριακά...**» όπ. π. «ΛΑΜΠΗΔΟΝΑ». Τεύχ. 5ο - 9ο, Β' τρίμηνο 1997 - Δ' τρίμηνο 1998.

45 Ι. ΜΠΕΝΙΖΕΛΟΥ: «**Ιστορία των Αθηνών**». «Εκδοτική» Αθηνών τόμ. Α'. Β'. Αθήνα 1986.

46 ΠΑΝΑΓΗ ΣΚΟΥΖΕ: «**Χρονικό...**» όπ. π. σελ. 46,48.

47 Θ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ: «**Ιστορία...**» όπ. π. τόμ. Β' σελ. 128.

48 Δ.ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ: «**Ιστορία...**» όπ. π. τόμ. Β' σελ. 145.

49 Δ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ: Όπ. π. τόμ. Β', σελ. 146.

50 ΦΩΤ. ΧΡΥΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ ή ΦΩΤΑΚΟΥ: «**Απομνημονεύματα περί της Ελληνικής Επανάστασεως**» χχ. τ. 1ος σελ. 33. Βλ. και ΑΝΩΝΥΜΟΥ: «**Ελληνική Νομαρχία**» όπου κατηγορεί τον αρχοντολόι και τους Κοτζαμπάσηδες ως χειρότερους από τους Τούρκους.

51 ΚΥΡ. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ: «**Ξένοι ταξιδιώτες...**» όπ. π.. Τόμ. Γ 2 σελ. 90. Μεταφρασμένο απόσπασμα από το έργο του Hobhous: «**A. Journey through Albania and other provinces of Turkey in Europe and Asia to Constantinople during the years 1809 and 1810**», London 1813. (Το 1 πουγγί = 500 γρόσια ή πιάστρα).

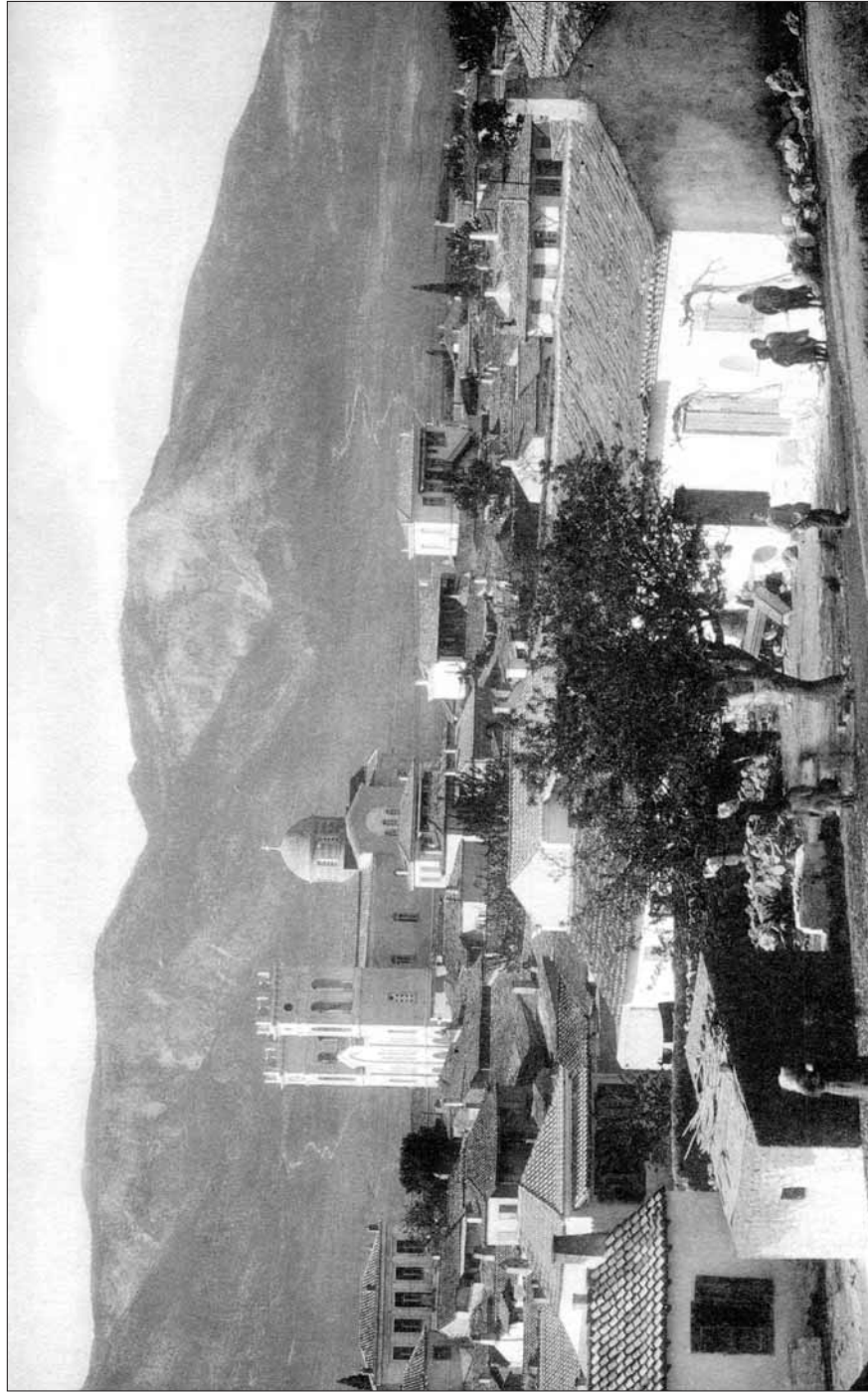
52 Δ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ: «**Ιστορία...**» όπ. π. τόμ. Β', σελ. 145.

53 Δ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ: «**Ιστορία...**» όπ. π. τ. Γ', σελ. 241.

54 Δ. ΓΙΩΤΑ: «**Οι Μενιδιάτες...**» όπ. π. σελ. 49,50. Ο Αθαν. Ζαρείφης ήταν σημαντική προσωπικότητα. Κατηχητής της Φιλικής Εταιρείας περιέτρεχε τη Βοιωτία και Αττική και κατηχούσε στα «Μεγάλα Μυστήρια». Την 25η Απριλίου 1821 οι Θηβαίοι τον ανακήρυξαν αρχιστράτηγό τους. (Στοιχεία από Γ.Α.Κ.). Βλ. Ε2 (στα επισυναπτόμενα έγγραφα). Βλ. «**Ιστορία του Ελληνικού Έθνους**» ΕΚΔΟΤΙΚΗ τ. ΙΒ' σελ. 98.

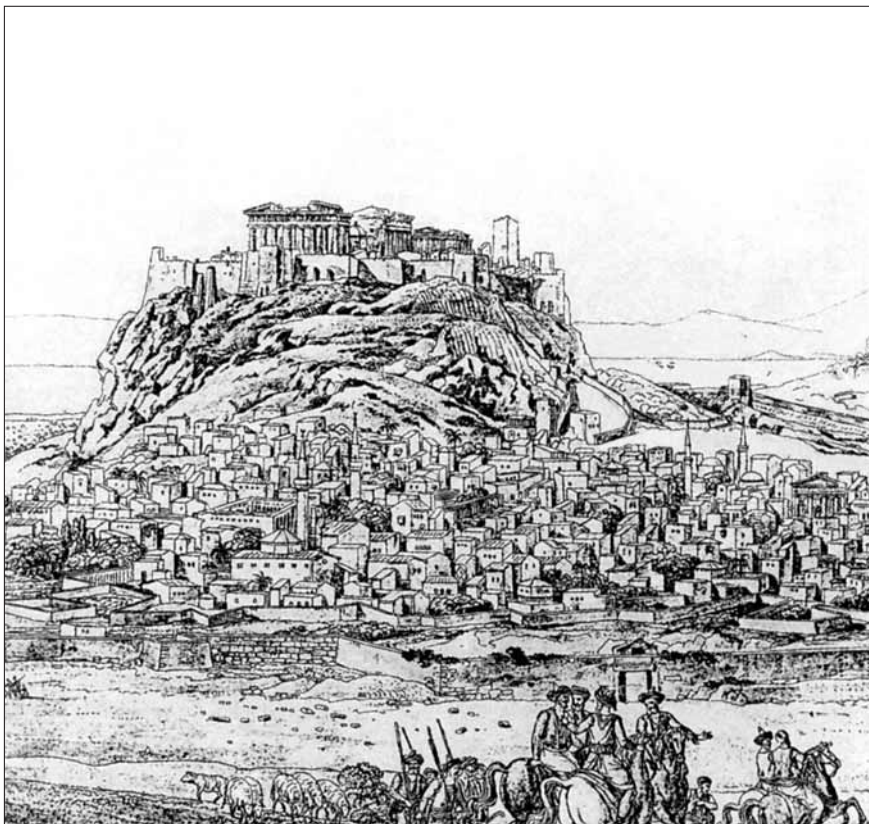
Αξίζει να υπενθυμίσουμε ότι στο επαναστατικό κέντρο της Λιβαδιάς, υπεύθυνος της

Φιλικής Εταιρείας ήταν ο εκ Σιατίστης της Μακεδονίας Αθαν. Ζαρείφης, ο οποίος συντόνιζε τις επαναστατικές ενέργειες Αττικής και Βοιωτίας. Κατά τον ORIGONE Ολλανδό πρόξενο στην Αθήνα και αυτόπτη των γεγονότων, «στις 23 Απριλίου ο Αθανάσιος Ζαρείφης (Ζαφειρόπουλο τον αναφέρει) και Δήμος Αντωνίου ήρθαν στο Μενίδι. Ο Δήμος Αντωνίου ως γνωστόν ανέλαβε την αρχηγία του Αγώνα για την κατάληψη της Αθήνας προκειμένου να παρακαμφθούν ίσως οι αντιζηλίες των οπλαρχηγών κυρίως Χασιωτών και Μενιδιατών, που ήταν και οι πολυπληθέστεροι επαναστάτες στην Αττική. Βλ. Γ. Θ. ΖΩΡΑ «Το Ημερολόγιο του εν Αθήναις Ολλανδού προξένου και η Ελληνική Επανάσταση» Αθήναι 1972. Βλ. ΚΥΡ. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ «Πώς είδαν οι ξένοι...» όπ. π. Τ. 1ος σελ, 454-515. Βλ. αποσπάσματα στη «ΛΑΜΠΗΔΟΝΑ» τεύχ. 20ο σελ. 16-17 και σχόλια από Δ. Καλλιέρη.

Το Μενίδι

Φωτ. από το βιβλίο του Δημ. Αργινίτη «Το κλίμα της Ελλάδος» 1907. Διασώζεται η εκκλησία του Αγ. Βλασίου υπό κατασκευή.
Στο βάθος η Πάργη, ο δρόμος της Αγ. Τριάδας και δεξιότερα ο δρόμος της Μόλας.

Η Αθήνα από Βορειοανατολικά (λεπτομέρεια οξυγραφίας)

Luis-Francois Cassas 1785, Μουσείο Μπενάκη. Διακρίνονται το τείχος και η πόρτα της Μπουμπουνίστρας

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ
Η απελευθέρωση της Αθήνας, οι μάχες
και οι εσωτερικές διενέξεις των Ελλήνων
1821 - 1822

Κάνοντας μια σύντομη αναδρομή στα γεγονότα του '21 στην Αττική, παρατηρείται ότι η «**Φιλική Εταιρεία**» που οργάνωσε την εξέγερση των ραγιάδων, είχε δραστηριοποιηθεί και στην Αττική. Είχε μνησει στα «**Μεγάλα μυστήρια**» τον δερβεντζή καπετάνιο της Χασιάς Μελέτη Βασιλείου και τους Μενιδιάτες: Αναγνώστη Κιουρκατιώτη και Μήτρο Κιούση.⁵⁵

Αξιοσημείωτη δραστηριότητα η Φιλική Εταιρεία είχε αναπτύξει επίσης στα Δερβενοχώρια (*Μεγαρίδα*) και Σαλαμίνα. Στην Αθήνα υπήρχαν μνημένοι οι Δημήτριος Ζωγράφος και Παναγής Σκουζές. Κατά τον Δ. Σουρμελή: «...ήσαν δε προδιατεθειμένοι οι χωρικοί δια του Δημητρίου Ζωγράφου... όστις δια της ικανότητος του και των προσφυνών τρόπων του συνεισέφερε πολύ εις την παρούσαν περίστασιν και λόγω και έργω...».⁵⁶

Αξιοσημείωτο επίσης ως γεγονός καταγράφεται η αποστολή στο στρατόπεδο των επαναστατών στο Μενίδι από τον Αθηναίο Παναγή Σκουζέ μερικών όπλων και από τον Καίσαρα Βιτάλη δια του γυναικαδέλφου του αρκετής μπαρούτης για κατασκευή φυσεκίων, η δε γριά Μανώλαινα Μπινιάρη παρέδιδε στο ρέμα της Καλλιρρόης φυσέκια στον αναμένοντα μενιδιάτη, απ' αυτά που προορίζονταν για τους Τούρκους.

Ως αντίρροπες δυνάμεις στον ξεσηκωμό ενήργησαν οι προτροπές και απειλές εκ μέρους του Ιερατείου, όπως του Αθηναίου Σακελλάριου Φιλάρετου (που αναπληρούσε τον απόντα μητροπολίτη Διονύσιο) και του μητροπολίτη Θηβών Παΐσιου, ο οποίος έστειλε επιστολή στους Δερβενοχωρίτες.⁵⁷ Ε1

Βέβαια, οι ενέργειες των εκπροσώπων της Εκκλησίας έγιναν ίσως κάτω από την ασφυκτική πίεση των Τούρκων (ο Φιλάρετος ήταν όμηρος) και την διαταγή του Πατριαρχείου που αναγκαστικά είχε στείλει σχετικές εγκυκλίους και απεσταλμένους για να αποφευχθεί το αιματοκύλισμα των ραγιάδων. Παρά τις ενέργειες αυτές και τον αφορισμό της Φιλικής Εταιρείας ο Πατριάρχης δεν απέφυγε το μαρτυρικό θάνατο. Αλλά και η πατριωτική στάση του Παΐσιου, δεν αμφισβητείται. Αντίθετα στις 25 Απριλίου 1821, ο Παΐσιος ανακηρύσσεται «αρχηγός και προστάτης» της επαρχίας Θηβών, από τους εκπροσώπους της επαρχίας^{E2} και τα επόμενα χρόνια τον συναντάμε στη Σαλαμίνα να συμπάσχει με τους συμπατριώτες του πάροικους, και αργότερα μέλος της Γενικής Εφορείας.

Μελέτης Βασιλείου

Φ. Κόντογλου 1930, Λάδι σε μουσαμά. Οικογενειακό κειμήλιο οικογένειας Μελέτη Μελετίου, Ασπρόπυργος

Πέρα όμως από τη λογική και τις πικρές αναμνήσεις του παρελθόντος, όταν η οποιαδήποτε εξέγερση ενάντια του Σουλτάνου πνιγόταν στο αίμα, χωρίς οπλισμό και εφόδια, οι κάτοικοι της Αττικής, με πρωτοστάτες τους Μελέτη Βασιλείου από τη Χασιά και Αναγνώστη Κιουρκατιώτη από το Μενίδι εξεγέρθηκαν και οργάνωσαν επαναστατικό στρατηγείο στο Μενίδι, από όπου με μια μεγαλειώδη εξόρμηση στις 25 Απριλίου 1821, απελευθέρωσαν την Αθήνα και έκλεισαν τους Τούρκους στο Κάστρο.

Με πατριωτική έξαρση, λεβεντιά και λιτό ύφος περιγράφει τα πρώτα αυτά συγκλονιστικά για την Αττική γεγονότα, ο καπετάν Μελέτης Βασιλείου, Χασιώτης οπλαρχηγός και από τους κυριότερους ηγέτες των Ελλήνων στην πρώτη αυτή Επαναστατική έκρηξη:

«προς τον ένδοξον άριον πάγον

πρώτη απριλίου εσύκωσα τους χασότες εις τα άρματα, και έπειτα όλα τα χωριά της αθήνας με ζώρι, και εις τους 18: του απριλίου επήγα εις τον κάλαμον και επολέμησα με τον ουμέρ μπασιά και με τους ευριπιώτας, εις τας :25: του απριλίου εμπήκαμεν μέσα εις τας αθήνας και εκλήσαμεν τους τούρκους, και όταν ήλθεν ο ουμέρπασας εις αθήνας όλα τα χωριά επροσκύνησαν, και ημείς μόνον δεν επροσκυνήσαμε, και εκάμαμεν και διαφόρους πολέμους με αυτόν. και όταν έφυγον οι πασάδες, εμέ έστειλεν ο καπετάν οδυσεύς :12: νοεμβρίου και ξαναεκλήσαμεν τους τούρκους, και εφύλαξα εις τον πλόκον εως :8: Ιανουαρίου και την αυτήν ημέραν εις τας :11: ώρας με ετουφέκησαν.

*1822 φεβρουαρίου :25: καζνέσι
μελέτης βασιλίου χασότης».*⁵⁸

Μεταξύ άλλων στο ιστορικής σημασίας παραπάνω έγγραφο αποκαλύπτεται και απόπειρα δολοφονίας εναντίον του Μελέτη Βασιλείου, αυτή είναι η δεύτερη απόπειρα, την πρώτη αποκαλύπτει ο πρόξενος της Ολλανδίας στην Αθήνα Origone και έγινε στις 15 Ιουνίου 1821, σημειώνοντας ότι οι επαναστάτες χωρικοί λεηλάτησαν το σπίτι του κοτζάμπαση Ζαχαρίτζα προφανώς από εκδίκηση.⁵⁹

Αποκαλύπτεται επίσης η στενή σχέση Οδυσσέα Ανδρούτσου – Μελέτη Βασιλείου, κάτι που επιβεβαιώνεται και παρακάτω με μεταγενέστερο έγγραφο. Τον δοξασμένο ήδη στρατηγό δεχόταν με σεβασμό ο καπετάν Μελέτης ως αδιαμφισβήτητο στρατιωτικό αρχηγό της Στερεάς Ελλάδας του οποίου όμως την τύχη (δολοφονία) είχε τελικά και ο ίδιος.

Στο γράμμα αυτό του Καπετάν Μελέτη γράφει ότι ο ίδιος ξεσήκωσε όλα τα χωριά της Αθήνας. Είναι αλήθεια ότι οι πρώτες επαναστατικές ενέρ-

Αναπαράσταση της απελευθέρωσης της Αθήνας το 1821, Δημαρχείο Φυλής

γίες έγιναν από τους Χασιώτες και με εντολή της Φιλικής Εταιρείας. Πρέπει όμως να σημειωθεί ότι και στο Μενίδι υπήρχαν Φιλικοί και ο Μενιδιάτης οπλαρχηγός Αναγνώστης Κιουρκατιώτης ήταν μνημένος στη Φιλική Εταιρεία καθώς και ο συμπατριώτης του Μήτρος Κιούσης.

Θεωρούνταν δερβεντζήδες οι Χασιώτες και είχαν τον έλεγχο του δερβενίου τους (πέρασμα μέσα απ' τα βουνά) και γι' αυτό το λόγο οπλοφορούσαν πριν ακόμα την επανάσταση με έγκριση των Τούρκων. Αλλά και οι Μενιδιάτες είχαν τον έλεγχο του δερβενίου του Αγ. Μερκούρη («Τζατάλ δερβέν» το αναφέρει ο Κασομούλης) πάνω από το Τατόϊ, μικρότερης βέβαια στρατηγικής σημασίας, γι' αυτό και δεν τους αναγνωρίστηκαν από όσο είναι γνωστό φορολογικές ελαφρύνσεις όπως στους Χασιώτες. Μπορούμε όμως βάσιμα να υποθέσουμε ότι μερικοί Μενιδιάτες οπλοφορούσαν επιφορτισμένοι με τον έλεγχο του δερβενίου τους.

Ένα σημαντικό τουρκικό έγγραφο του 1818 του Ιστορικού Αρχείου της Ι.Λ.Ε.Αχαρνών, αναφέρει μεταξύ άλλων:

*(Γνωμάτευση αρμόδιας οικονομικής υπηρεσίας της Οθωμανικής αυτοκρατορίας σε αναφορά Μενιδιατών προς το Σουλτάνο) «...Τα χωριά Μενίδι και Χασιά της κοινότητας Αθηνών του Σαντζακίου Ευβοίας, είναι Δερβέντιδες (φρουροί) και ανταποκρίνονται ανελλιπώς στα καθήκοντά τους. Στο χωριό Χασιά δόθηκε φιρμάνι και απαλλάχθηκαν από φόρο. Ελέγχθηκαν τα έγγραφα του χωριού Μενίδι και διαπιστώθηκε ότι αν και είναι φρουροί (Δερβέντιδες) πληρώνουν φόρο. Μπορεί να τους δοθεί φιρμάνι για να μην πληρώνουν φόρο...».*⁶⁰

Δεν είναι γνωστό αν μετά τη γνωμάτευση αυτή εκδόθηκε φιρμάνι για τους Μενιδιάτες σχετικά με την απαλλαγή τους από φόρους. Πιο πιθανό είναι να μην εκδόθηκε, γιατί η γεωργική παραγωγή των Μενιδιατών ήταν σημαντική και η Οθωμανική εξουσία δεν θέλησε ίσως να αποστερηθεί τους σχετικούς φόρους.

Για ιστορικούς λόγους αναφέρεται ότι στην προεπαναστική εποχή δραστηριοποιούνται εργαζόμενοι στην περιοχή Λιοπεσίου – Μαχουνίων – Τατοίου και λίγο νοτιότερα (στην περιοχή δηλαδή του δερβενίου) οι Μενιδιάτες Κ. Βρετός, Ν. Τζελεπής, Μήτρος Δημάσκος, Κωνσταντής Κατάρας, Γκικαίοι και Χατζησπυραίοι, όπως προκύπτει από έγγραφα της εποχής και μαρτυρικές καταθέσεις. Θεωρούμε κατά συνέπεια βάσιμα, ότι αυτοί ήταν μερικοί από το ένοπλο απόσπασμα των δερβεντζήδων του Μενιδίου.

Συμπερασματικά και οι Μενιδιάτες ήσαν έτοιμοι ψυχολογικά και οργανωτικά για τον ξεσηκωμό και ανταποκρίθηκαν.

Τόσο ο Μελέτης Βασιλείου όσο και ο Αναγνώστης Κιουρκατιώτης θεωρού-

ATHENES ET

Jean Adolphe Sommer, ingénieur-géographe au bureau topographique de l'état-major de Sa Majesté le Roi de Bavière. La gravure est de

Χάρτης Αθηνών και περιχώρων (απόσπασμα) Johan Adolph Sommer, 1841.

SES ENVIRONS

Μόναχο, Κρατική βιβλιοθήκη Βαυαρίας. (Αθήνα-Μόναχο, τέχνη και πολιτισμός στη νέα Ελλάδα. Αθήνα 2000)

νται ισότιμοι αρχηγοί με τα δικά τους στρατιωτικά σώματα.

Ίσως διαφαίνεται και κάποια διαφωνία μεταξύ αυτών των οπλαρχηγών για την πρωτοκαθεδρία, γι' αυτό οι εκπρόσωποι της Φιλικής Εταιρείας από τη Λιβαδιά έστειλαν για αρχηγό τον επίσης Φιλικό Δήμο Αντωνίου.

Οι καπεταναίοι τον δέχθηκαν σιωπηρά πιστοί στον όρκο τους ως Φιλικοί, όμως εξακολουθούσαν να κουμαντάρουν τα στρατιωτικά τους σώματα, στο στρατόπεδο που οργάνωσαν στο Μενίδι, απ' όπου ξεκίνησαν το βράδυ της 24ης Απριλίου (6 Μαΐου) και πριν τα χαράματα της 25ης αιφνιδιάζοντας τους Τούρκους όρμησαν και μπήκαν ελευθερωτές στην Αθήνα, κατασφάζοντας εξήντα περίπου Τουρκαλβανούς φρουρούς και Τούρκους που δεν πρόλαβαν να κλειστούν στην ακρόπολη ή τα ξένα προξενεία.

Περιγράφει ο Καίσαρ Βιτάλης, γιατρός και πρόξενος στην τουρκοκρατούμενη Αθήνα του Βασιλείου της Νεάπολης (Ιταλία), στο ανέκδοτο ημερολόγιό του τα γεγονότα:

«...Την 7η Μαΐου ολίγες ημέρες μετά το Πάσχα δυο ώρες πριν φέξει, οι Έλληνες από Μενίδι με σώμα 500 – 600, οπλισμένοι άλλοι με σκουριασμένα τουφέκια άλλοι με πιστόλες δεμένες με φορσάτο (σχοινί) και άλλοι με παλούκια (Piche) πρόχειρα κατασκευασθέντα, ώρμησαν κατά τον τείχος της πόλεως μεταξύ της πόρτας των Αγίων Αποστόλων και Μπουμπουνίστρας και εισελθόντες ετράπησαν αμέσως επί τον φόνον Τούρκων τινων φυλασσόντων τας θύρας. Μόλις εισελθόντες, γενικός τουφεκισμός αντήχησεν εις την Ακρόπολιν των Αθηνών...».⁶¹

Οι έγκυρες ιστορικές πηγές που περιγράφουν το εξαιρετικά σημαντικό αυτό γεγονός, είναι λίγες και η καταγραφή αυτή του φιλέλληνα γιατρού Βιτάλη αποκτά ιδιαίτερη σημασία γιατί ήταν αυτόπτης μάρτυρας των γεγονότων. Ένα λάθος όμως κάνει ο Βιτάλης όσον αφορά τον αριθμό των επαναστατών. Οι επαναστάτες υπολογίζονται στους 1.200 περίπου και ανάμεσά τους 300 Χασιώτες, 300 Μενιδιάτες, 100 Κουλουριώτες καθώς και Μεσογειίτες και από άλλα χωριά της Αττικής.⁶² Στο σύνολο των Επαναστατών πρέπει να προστεθούν και λίγοι νεαροί Αθηναίοι, που τις τελευταίες μέρες πηδώντας το τείχος έτρεξαν να ενωθούν με τους Επαναστάτες. Επικεφαλής των Αθηναίων οι Νικ. Σαρρής και Γιαν. Βλάχος. Δυστυχώς το κάστρο (Ακρόπολη) δεν έπεσε, και πολύ γρήγορα ο Ομέρ-Βρυώνης έλυσε την πολιορκία κατασφάζοντας τον Ελληνικό πληθυσμό που είχε μείνει στα χωριά.

Υπενθυμίζεται ότι αμέσως μετά την απελευθέρωση της Αθήνας ξέσπασε εμφύλια διαμάχη, ανάμεσα στους Έλληνες, διότι οι χωρικοί «επαναστατικώ δικαίω» απαιτούσαν να συμμετέχουν στη νομή της εξουσίας ως

απελευθερωτές, ενώ οι Αθηναίοι πρόκριτοι, καλομαθημένοι από την τουρκική εξουσία, που τους ήθελε μεσάζοντες μεταξύ Τούρκων και χωρικών (με το αζημίωτο), δεν εννοούσαν να στερηθούν μέρος της εξουσίας τους. Έτσι ο Μελέτης Βασιλείου με τους Χασιώτες και οι Κουλουριώτες μετακινήθηκαν στο Σχηματάρι για να αντιμετωπίσουν τους Τούρκους.

Δυστυχώς οι Τούρκοι πέρασαν, μετά την άτυχη για τους Έλληνες μάχη της 17ης Ιουλίου, έλυσαν την πολιορκία, πυρπόλησαν χωριά και μοναστήρια και κατέσφαξαν τον Ελληνικό πληθυσμό που έμεινε στα χωριά.⁶³

Ο Νοτάριος των Αθηνών Ιωάννης Λαγάνης, στο έμμετρο χρονικό του (1821-1827) χρησιμοποιώντας μάλιστα έναν άτεχνο ποιητικό λόγο, γράφει σχετικά, αποκαλύπτοντας έμμεσα στο σημερινό νηφάλιο στοχαστή, για μια ακόμα φορά τα αισθήματα των εξεχόντων Αθηναίων στους οποίους ανήκε κι' αυτός:

«...Εκεί (στο Σχηματάρι) τους εβαστάξανε (τους Τούρκους)
εσκότωσαν καμπόσους

αν με ρωτάτε να σας ειπώ εως εξήντα τόσους
‘κείνοι που τους πολέμησαν ήτονε οι Χασιώτες
και της Αθήνας τα χωριά μαζί κι οι Κουλουριώτες

.....
δυο χιλιάδες ήτονε απ’ τους αντίδικούς μας
και επτακόσιοι ήτονε από τους εδικούς μας,
και αν ηθέλανε σταθούν να τους επολεμήσουν
σίγουρα βεβαιότατα, οπίσω θα γυρίσουν,
καθώς το είπε ο ίδιος πασιάς Ομερβρυνώνης
‘εις της Αθήνας προεστούς, και μην πολυξαμώνεις
Μελέτη πρωτοκάθεδρε, και πάεις ν’ αλωνίσεις
τ’ αλώνια εις το Σιάλεσι και να τα δεκατίσεις
και πήρες το ασκέριον κι’ όλους τους Χασιώτες
και βλέποντας εσένανε φύγαν κι οι Κουλουριώτες...»⁶⁴

Τέσσαρες καίριες παρατηρήσεις μπορεί να διατυπωθούν στο παραπάνω απόσπασμα του «έμμετρου» αυτού χρονικού.

Η πρώτη αναφέρθηκε στην ομιλία του Δ. Καλλιέρη στα αποκαλυπτήρια του ανδριάντα του Μελέτη Βασιλείου στη Χασιά την 3/5/92. Γεννάται το ερώτημα:

Ποιοί προεστοί της Αθήνας κάθονται και συζητούν μαζί με τον Ομέρ

Βρυώνη την ώρα που αυτός πυρπολούσε τα χωριά και παλούκωνε τους χωρικούς;

Είναι σαφές, ότι ο Λαγάνης αναφέρεται στους Έλληνες προεστούς της Αθήνας και όχι τους Τούρκους τους γνωστούς «Αγιάννηδες». Εννοεί τους κοτζαμπάσηδες Προκόπιο Μπενιζέλο, Παλαιολόγο Μπενιζέλο και Άγγελο Γέροντα. Οι τρεις αυτοί ήταν οι μόνοι από τους ομήρους που απέφυγαν δυο φορές το θάνατο με την επέμβαση του Τούρκου Καδή (δικαστή) της Αθήνας.

Η πρώτη ήταν όταν θανατώθηκαν όλοι οι υπόλοιποι όμηροι στις 25 Ιουνίου 1821 και ενώ συνεχιζόταν από τους Έλληνες η πολιορκία της Ακρόπολης. Ο Άγγελος Γέροντας στα απομνημονεύματά του γράφει: «...εμάς άφησαν δια να μας παραδώσουν εις τους πασάδες να μας εφονεύσουν με σκληρόν θάνατον...».⁶⁵

Αφού έφτασαν στις 20 Ιουλίου στην Αθήνα οι πασάδες με το στρατό, τους κατέβασαν από το κάστρο για να τους δικάσουν, και γράφει ο Άγγ. Γέροντας: «...εις τας 28 Ιουλίου μας εκατέβασαν κάτω διά να μας κρίνουν οι πασάδες και έτζι να μας εφονεύσουν...».⁶⁶

Κατά την «εξέταση» ή δίκη, παρενέβη πάλι ο καδής και εγγυήθηκε ότι οι τρεις προεστοί δεν γνώριζαν τις επαναστατικές κινήσεις των χωρικών μέχρι τη σύλληψή τους. Έτσι παρ' όλο που οι πασάδες δεν τους πίστεψαν τους άφησαν παραδόξως ζωντανούς(!). Την ίδια ώρα οι συλληφθέντες Χριστιανοί της Αθήνας οδηγούνταν στα σφαγεία σαν πρόβατα όπως γράφει ο τουρκόφιλος πρόξενος της Γαλλίας Fauvel, και στην επαρχία όποιον συνέλαμβαναν στα «ελληνοκυνήγια» οι Τούρκοι τον παλούκωναν.⁶⁷

Πιο κοντά στη μισή ίσως αλήθεια φαίνεται να βρίσκεται ο Σουρμελής ο οποίος στην ιστορία του γράφει ότι οι Τούρκοι άφησαν ζωντανούς τους προεστούς «...δια να δώσωσι λόγον εν περιπτώσει ως αντιπρόσωποι και εγγυηταί της κοινότητος των Χριστιανών Αττικής...».⁶⁸

Βέβαια εξακολουθεί να είναι απορίας άξιο, ότι τους κράτησαν τελικά υπό χαλαρό περιορισμό και όχι σιδηροδέσμους και ότι στις 20 Αυγούστου δραπέτευσαν, έφτασαν στον Άγιο Κοσμά (Φάληρο), βρήκαν καΐκι και επιβίβαστηκαν αποφεύγοντας τα πυρά των Τούρκων(!).

Βγαίνει λοιπόν βάσιμα το συμπέρασμα, πως αν δεν τους χρειάζονταν οι Τούρκοι θα τους είχαν σκοτώσει από την αρχή. Η δίκη ή «εξέταση» των προεστών, φαίνεται ότι εξελίχθηκε σε συζήτηση όπως αποκαλύπτει έμμεσα αλλά με σαφήνεια ο Ιω. Λαγάνης, με ανταλλαγή απόψεων και εξιστόρηση πολεμικών γεγονότων εκατέρωθεν. Οι οποιεσδήποτε εξάλλου εγ-

γυήσεις που δόθηκαν στους πασάδες για την μετέπειτα συμπεριφορά των προκρίτων θεωρήθηκαν ικανοποιητικές τόσο, όσο να τους κρατήσουν ζωντανούς υπό χαλαρό έκτοτε περιορισμό.

Η δραπέτευση των προκρίτων παραμένει ερωτηματικό που απαντάται μόνο αν υποτεθεί ότι ήταν σχεδιασμός των πασάδων προς το συμφέρον τους.

Η δεύτερη παρατήρηση: Πώς μπορούσε ο Μελέτης να αλωνίσει και να δεκατίσει στο σταυροδρόμι ανάμεσα Αθήνας και Χαλκίδας κάτω από τα βλέμματα των Τούρκων; Βλ.Ε3 Αλλά και αν ακόμα μπορούσε και το έκανε, δεν θα ήταν δικαιολογημένη πράξη; Ποιοί ευκατάστατοι Αθηναίοι προύχοντες έδωσαν έστω και ένα γρόσι για την τροφοδοσία του στρατιωτικού σώματος του Μελέτη Βασιλείου;

Ουδέποτε οι χωρικοί της Αττικής διαμαρτυρήθηκαν για την συνηθισμένη επί των γεννημάτων συνεισφορά, παρά μόνο για τις έκτακτες και αδικαιολόγητες, για τις αρπαγές και τις λεηλασίες όπως παρακάτω θα εκτεθεί.

Σημειώνεται ακόμα ότι τόσο η εσπευσμένη συγκομιδή εν όψει εχθρικής εισβολής, ακόμα και το κάψιμο των αθέριστων σταροχώρων, ήταν πολεμική πρακτική που εφαρμόστηκε πολλές φορές για να μην τροφοδοτηθεί ο εχθρός. Το ίδιο έγινε με διαταγή του Γκούρα τον Ιούνιο του 1826⁶⁹ και αργότερα το 1829 από τον Δ. Υψηλάντη⁷⁰ για να περιοριστεί κανείς σε παραδείγματα της Αττικής.

Η τρίτη παρατήρηση είναι για τον χαρακτηρισμό «πρωτοκάθεδρε» που με καταφανή ειρωνία απευθύνει στο Μελέτη Βασιλείου ο Λαγάνης.

Πράγματι ήταν πρωτοκάθεδρος και πρωτοστάτης επαναστάτης στην Αττική ο Μελέτης Βασιλείου από το Μάρτη του '21 και οι άμεσες επαναστατικές του ενέργειες άρχισαν την 1η Απριλίου, όταν ακόμα οι Αθηναίοι της πόλης έμεναν ασυγκίνητοι και ειδοποιούσαν τους χωρικούς: «να καθήσουν ήσυχοι» και «δεν είναι ακόμα καιρός» όπως σημειώνουν αυτόπτες μάρτυρες οι ξένοι περιηγητές. Παρ' όλα αυτά ορισμένοι από τους ομήρους Αθηναίους που συνέλαβαν οι Τούρκοι, δεν απέφυγαν τον θάνατο. Η ειρωνία τέλος του Λαγάνη χαρακτηρίζει τον ίδιο και είναι εις βάρος της αξιοπιστίας του «Χρονικού» του.

Και η τελευταία παρατήρηση: Ο Λαγάνης αφήνει να εννοηθεί ότι ο καπετάν Μελέτης έφυγε για το Σχηματάρι εγκαταλείποντας την Αθήνα στο έλεος των Τούρκων.

Κάτι σχετικό ισχυρίζονται αργότερα και οι αντιτιθέμενοι με τον καπετάνιο Χασιώτες, γράφοντας στον Άρειο Πάγο «...και ενώ ο Βρουώνης επαιλούσε την πατρίδα, ούτος ο λυμεών εμπόδιζε την μετακόμιση των ζωοτροφών

*εις τας πέριξ νήσους και επιδραμόντων των εχθρών ούτος μεν ο Γενναίος πρώτος ελειποτάκτησεν...».*⁷¹

Η αλήθεια είναι ότι ο Μελέτης Βασιλείου έφυγε για το Σχηματάρι-Λιά-τανη την 1η Ιουλίου 1821 με το στρατιωτικό του σώμα, χολωθείς από τον διορισμό του άσχετου με τα πολεμικά Λιβέριου Λιβερόπουλου ως «πλη-ρεξούσιου των όπλων της Αττικής» από τον Δ. Υψηλάντη, γιατί ούτε ο Με-λέτης Βασιλείου ούτε άλλος καπετάνιος των ξωτάρηδων χωρικών γινόταν δεκτός από τους Αθηναίους για στρατιωτικός αρχηγός. Και στο Σχηματά-ρι πήγε για να πολεμήσει.

Η στρατιωτική αυτή κίνηση του καπετάνιου την 1η Ιουλίου 1821, ήταν σε γνώση και έγκριση των Αθηναίων και του Λιβερόπουλου, όπως καθαρά το γράφει ο ιστορικός Σπ. Τρικούπης: «...ο Χατοσή Μελέτης ο προ μιας ημέρας απειλών να θύση και απολέση, άμα έλαβε την διαταγήν του Λιβεριού, εξε-στράτευσεν ευπειθέστατος εις Θήβας προς αντίκρουσιν τον προς την Αττι-κήν προχωρούντος εχθρού...» ΣΠ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ: «Ιστορία...» όπ. π. Τ. Β'. σελ. 8. Τον καπετάν Μελέτη ακολούθησαν και οι Κουλουριώτες και ο γεν-ναίος Αθηναίος οπλαρχηγός Λουκάς Νίκας με τα παλληκάρια του.

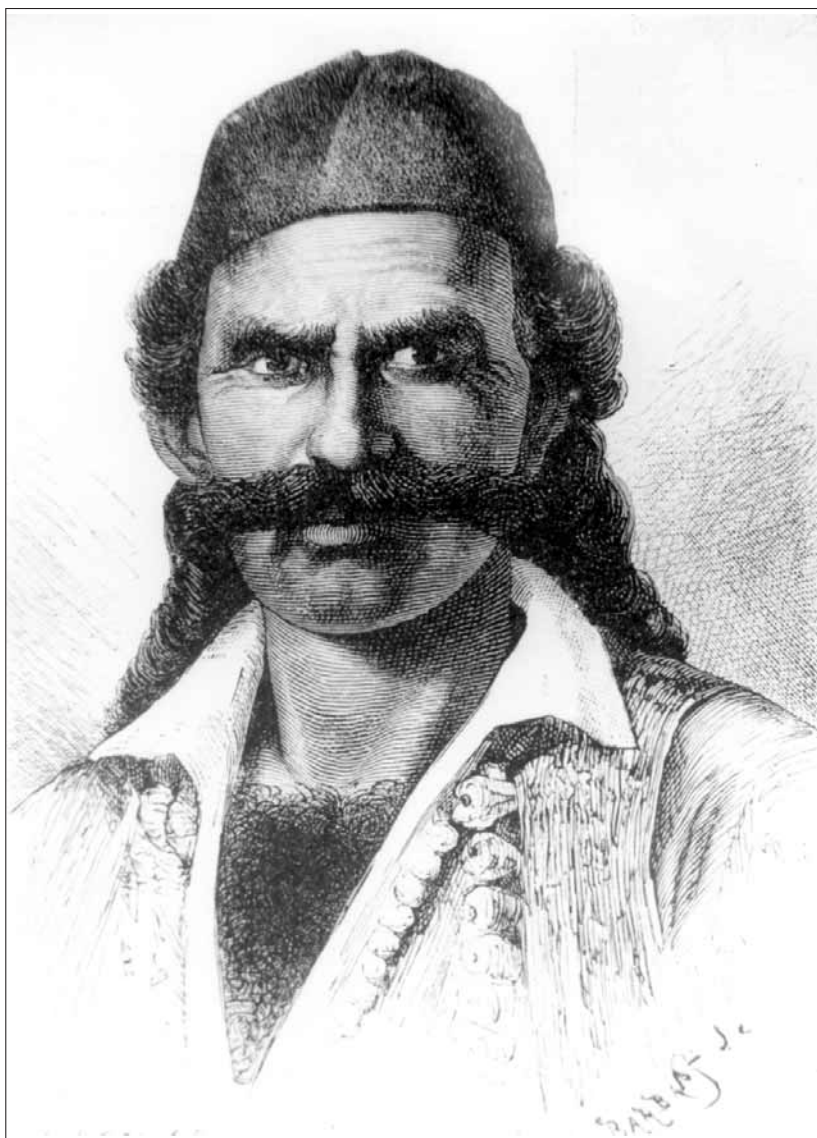
Οι επιστάτες μάλιστα των προσόδων της Αθήνας είχαν δώσει «ντεσκερέ» αποδεικτικό δηλαδή αναγνωρίσεως των εξόδων αυτής της εκστρατείας του Καπετάν Μελέτη, όπως διαπιστώνεται λίγο πιο κάτω αναφερόμενο το γεγονός στο έγγραφο του Μελέτη Βασιλείου που θα παρατεθεί.

Μετά την μάχη του Σχηματαρίου ο Ομέρ Βρυώνης παρέκαμψε τις Ελλη-νικές δυνάμεις και μπήκε ανενόχλητος στο Αθηναϊκό πεδίο. Οι Αθηναίοι και ο Λιβερόπουλος έφυγαν κατεσπευσμένα για τα νησιά και οι πολιορκη-μένοι Οθωμανοί ανέπνευσαν.

Ακολούθησαν συμπλοκές με Ελληνικά στρατιωτικά σώματα στην επαρ-χία,^{E4} γνωστότερες από τις οποίες είναι η μάχη του Δραγουμάνου το Σε-πτέμβριο, όπου ο Ομέρ Βρυώνης κατανικήθηκε από τους Μενιδιάτες και Χα-σιώτες με αρχηγούς τους Αναστάση Λέκκα και Μήτρο Τσεβά αντίστοιχα.

Η δεύτερη γνωστή μάχη έγινε στο Χαλάνδρι στις 2 Νοεμβρίου, όπου οι χωρικοί της Αττικής (Μενιδιάτες – Χασιώτες – Μεσογειίτες) κατατρόπω-σαν τους Τούρκους κυνηγώντας τους μέχρι τα Πατήσια. Δυστυχώς συνελή-φθη ο αρχηγός των Ελλήνων Αναστ. Λέκκας τον οποίον οι Τούρκοι, αφού βασάνισαν απάνθρωπα, επί τόπου τον θανάτωσαν.

Οι Τούρκοι κλείστηκαν στην Ακρόπολη και άρχισε η Β' πολιορκία στην οποία διακρίθηκε ως καπετάνιος ιδιαίτερα ο Μήτρος Λέκκας, Μενιδιάτης, αδελφός του Αναστάση που σκοτώθηκε στο Χαλάνδρι.

Οδυσσεύς Ανδρούτσος

Ομέρ Βγώνης

Η δεύτερη πολιορκία στέφθηκε από επιτυχία (5 Νοεμβρίου 1821 – 10 Ιουνίου 1822) και η ακρόπολη ελευθερώθηκε με πρωτοστάτες πάλι τους χωρικούς. Και πάλι όμως αναζωπυρώθηκαν οι έριδες των Ελλήνων για τους ίδιους λόγους. Έγινε τελικά πρόταση στον Οδυσσέα Ανδρούτσο να παραλάβει το κάστρο κι έτσι ησύχασαν προσωρινά τα πράγματα. Ο Οδυσσέας διόρισε φρούραρχο τον Γιάννη Γκούρα και εξεστράτευσε στρατολογώντας και χωρικούς στην Ανατολική Στερεά.

Από την ιστορική βιβλιογραφία είναι γνωστή η εμφύλια διαμάχη στο Ελληνικό στρατόπεδο της Αττικής ταυτόχρονα με τα πρώτα επαναστατικά γεγονότα.

Κύριος αμφισβητίας των προνομίων των Αρχόντων – Προκρίτων της Αθήνας ήταν ο ουσιαστικός αρχηγός των Επαναστατών απελευθερωτών της Αθήνας, Μελέτης Βασιλείου και ομόγνωμοι με αυτόν οι Αναγν. Κιουρκατιώτης και οι αδελφοί Λέκκα, Μενιδιάτες, καθώς και ο Ν. Σαρρής, Αθηναίος. Αυτοί θεωρούσαν, και σωστά, ότι με την είσοδό τους και τους αγώνες τους στην Αθήνα, είχαν πλέον λόγο και μάλιστα κυρίαρχο στα στρατιωτικά πράγματα και τα πολιτικά, που αφορούσαν την Αττική.

Σθεναρή αντίσταση και άρνηση στα δικαιώματα αυτά προέβλεπαν οι Αθηναίοι Άρχοντες και λοιποί πρόκριτοι, που απόλεμοι γενικά δεν εννοούσαν να αποστερηθούν τα προνόμια που επί Τουρκοκρατίας είχαν.

Είναι χαρακτηριστικά και αποκαλυπτικά των ενεργειών των Αθηναίων ιθυνόντων, τα απομνημονεύματα του επίσης Αθηναίου Γεωργ. Ψύλλα, ο οποίος γράφει ότι πριν τη μάχη του Χαλανδρίου, οι καταφυγόντες στην Αίγινα Άρχοντες των Αθηνών, έκαναν συμβούλια και αποφάσισαν παρά την αντίδραση του Ψύλλα να μετακαλέσουν Πελοποννησιακή δύναμη για να διώξουν τους Τούρκους από τη Αττική. Ο Ψύλλας επέμενε κατά τα γραφόμενά του να στηριχθούν στους ντόπιους πολεμιστές, αλλά ο ορισθείς από τον Δ. Υψηλάντη αρχηγός, Λιβέριος Λιβερόπουλος, φίλος και συμφοιτητής του Ψύλλα στο εξωτερικό, τον απείλησε για να σιωπήσει.⁷²

Επομένως ο Λιβερόπουλος είχε έρθει στην Αττική με συγκεκριμένες εντολές από τον Δ. Υψηλάντη, εναρμονισμένες με τις απόψεις των Αθηναίων προκρίτων, γεγονός που φάνηκε και στη συνέχεια άλλωστε, με σκοπό να επιβληθεί Πελοποννησιακή κυριαρχία στην Αττική, κάτι που καταπολέμησαν με πάθος οι οπλαρχηγοί της Αττικής και συγκεκριμένα οι: Αναγν. Κιουρκατιώτης, Μελέτης Βασιλείου, αδελφοί Λέκκα και ο γενναίος Αθηναίος οπλαρχηγός Νικ. Σαρρής. Αυτοί οι οπλαρχηγοί ήσαν ομόγνωμοι με τον Οδυσσέα Ανδρούτσο και βρίσκονταν σε συνεχή επαφή μαζί του με

επιστολές και απεσταλμένους. Έτσι εξηγούνται και τα γεγονότα που ακολούθησαν.⁷³

Συνεχίζοντας ο Γεώργ. Ψύλλας γράφει ότι μετά τη μάχη Χαλανδρίου και τη νίκη των Ελλήνων υπό τον Αναστάση Λέκκα «...τότε δε πλέον εφάνη εις πάντας έχων δίκαιον ο Ψύλλας ο υπερασπιζόμενος θερμώς και ειλικρινώς τους πολεμιστάς συμπολίτας του κατά των κακισόντων αυτούς μελών της αριστοκρατίας...»⁷⁴

Από την απελευθέρωση της Αθήνας διαπιστώνεται ότι αμέσως μετά την κατάλυση της Τουρκικής εξουσίας, οι πρόκριτοι, των Αθηνών μοιράστηκαν μεταξύ τους όλα τα πολιτικά και στρατιωτικά αξιώματα παραμερίζοντας τους πολεμιστές και τους καπετάνιους τους. Ο νεαρός Γιαννάκος Βλάχος π.χ. ορίστηκε έφορος πολέμου. Οι καπετάνιοι των χωρικών έγιναν αργότερα «πεντηκόνταρχοι».⁷⁵

Ο Δημ. Υψηλάντης απευθυνόμενος στους Αθηναίους και τους χωρικούς της Αττικής την 1η Νοεμβρίου 1821 γράφει μεταξύ άλλων νουθεσιών «...Προ πάντων λοιπόν πρέπει, ώ Αθηναίοι, να ενωθείτε όλοι εις εν και να μην είναι καμία διαίρεσις μεταξύ χωρικών και αστών, αλλά πάντες να συγκροτήσετε μίαν αδελφότητα αχώριστον και αδιαίρετον υπέρ της κοινής σωτηρίας και ενταξίας. Πρέπει να συγκροτήσετε μίαν βουλήν, ήτις να περιλαμβάνει μέλη απ' όλα τα χωριά της Αττικής, ή τουλάχιστον από τα μεγαλύτερα και να συστήσετε μίαν διοίκειν...».⁷⁶

Σωστές συμβουλές που δεν εισακούστηκαν από τους Αθηναίους κρατούντες.

Όταν παραδόθηκε το φρούριο στις 10 Ιουνίου 1822 ο Τούρκος διοικητής έδωσε τα κλειδιά στον μητροπολίτη Αθηνών Διονύσιο, κι αυτός σε απόλυτη αρμονική συνεργασία με τους κοτζαμπάσηδες της Αθήνας, μένεα πνέων κατά των χωρικών επαναστατών, γιατί είχαν πάψει να του αποστέλλουν τα τακτικά εθιμικά θεσπισμένα επί Τουρκοκρατίας «δοσίματα»,⁷⁷ παρέδωσε τα κλειδιά και την εξουσία στο Κάστρο στο Γιαννάκο Βλάχο, Αθηναίο νεαρό κοτζάμπαση, ενώ εκείνος και οι πρόκριτοι της πόλης είχαν διορίσει φρούραρχο και οπλαρχηγό τους από 29 Ιανουαρίου 1822 τον Παναγή Κτενά ή Μπατζακάτζα, Αθηναίο υποχείριό τους και άκαπνο γενικά. Πρώτος υπέγραφε ο μητροπολίτης Αθηνών Διονύσιος.⁷⁸

Ο φρούραρχος Παναγής Κτενάς έπεσε θύμα του ενθουσιασμού του, όταν από απροσεξία διαμελίστηκε από το κανόνι που έριχνε τις χαιρετιστήριες βολές για τον εορτασμό της παράδοσης της ακρόπολης. Αμέσως η Αθηναϊκή φατρία διόρισε αντικαταστάτη τον αδελφό του Σπύρο Κτενά (άνθρωπο ακατάλληλο κι επικίνδυνο).

Ακολούθησε αφορισμός ολοκλήρων χωριών της Αττικής από το μη-

τροπολίτη παρά τις διαμαρτυρίες του Μελέτη Βασιλείου και Αν. Κιουρκατιώτη,⁷⁹ και όσον αφορά τα λάφυρα του Κάστρου τα οποία ήταν σημαντικότερα γράφει ο Μακρυγιάννης: «...Το βιόν τους (των παραδοθέντων Τούρκων) τόκαμαν δυό μερίδια . ένα να πάρουν εκείνοι οπού τους πολιορκούσαν και τάλλο να μείνει δια το Κάστρο, να πουληθεί και με τα χρήματα να το ‘φοδιάσουνε απ’ ούλα ταναγκαία. Κουβάλησαν το βιόν απάνου’ στα μαγαζεία, εις το κάστρο. Το δοκίμασαν ένα χέρι πρώτα οι πρόκριτοι. ήταν ο γερο Ζαχαρίτζας, κι’ ανιψιός του Νικολάκης. ήταν οι Βλαχαίγοι, ο Βρανάς κι’ άλλοι. Είχαν κι’ αρχηγόν τον Μπατζακάτζα μ’ άλλους συντρόφους του στρατιωτικούς. Τραβήσανε οι νοικοκυραίοι και οι τίμιοι άνθρωποι από αυτούς όσα δεν τράβησαν από τους Τούρκους. Τελευταία τους άφησαν κι’ όλο τους το πράμα εις την εξουσίαν τους οι νοικοκυραίοι κι’ έφυγαν δια τα νησιά... Τότε όλοι οι τίμιοι νοικοκυραίοι κι’ ο Σαρρής και οι Λεγκαίγοι κι ο Μελέτης Χασιώτης κι’ άλλοι ενωθήκαν και με στρατήγημα τους πήραν το κάστρο και διώξαν όλους αυτούς και λευτερώσαν και τους φυλακωμένους νοικοκυραίους από τη χάρη...».⁸⁰

Έφυγαν οργισμένοι οι πρόκριτοι της Αθήνας, πήγαν στον Δημ. Υψηλάντη και διαμαρτυρήθηκαν. Ο εύπιστος Υψηλάντης ήρθε με το Νικητά Σταματελόπουλο (Νικηταρά) στην Αθήνα και προσπάθησε να συμβιάσει τα πράγματα.

Κατά τον Γ. Ψύλλα όμως οι άνδρες του Υψηλάντη και Νικηταρά ήρθαν στην Αθήνα για να εγκαταστήσουν στην εξουσία τους Ι. Βλάχο και Ν. Ζαχαρίτζα «...μάλλον δε δια να καταλάβωσιν αυτοί εις λογαριασμόν των την Ακρόπολιν γέμουσαν τότε λαφύρων...».⁸¹

Επομένως μετά τις ενέργειες των οπλαρχηγών της Αττικής και την παραδοχή ως αρχηγού στη Στερεά Ελλάδα του Ανδρούτσου η παράδοση σ’ αυτόν του κάστρου της Αθήνας για να μην το πάρουν οι Πελοποννήσιοι ήταν και ευνόητη και αναπότρεπτη με δεδομένο το κύρος του Ανδρούτσου. Τα λάφυρα ήταν πρόσχημα. Η εξουσία μετρούσε.

Οι κατέχοντες το κάστρο Λεγκαίοι, Σαρρής και Μελ. Βασιλείου δεν το παρέδιδαν, γράφει σχετικά ο Μακρυγιάννης: «...Όλο το παρτίδο τους αποφασίζουν τότε και μένει ‘στο κάστρο ο Σαρρής κι’ ο Γιωργάκη Λέκκας κι’ άλλοι από τα χωριά και στέλνουν τον Μήτρο Λέκκα και Βασίλη Μελέτη Χασιώτη κ’ έρχονται γυρεύοντας κι’ ανταμώνουν το Δυσσέα...».⁸²

Τον προσκάλεσαν να έρθει στην Αθήνα να παραλάβει το Κάστρο κι’ εκείνος δέχθηκε ευχαρίστως. Έρθε στην Αθήνα και παρέλαβε το Κάστρο. Οι πρόκριτοι της Αθήνας, ο Υψηλάντης, ο Νικηταράς, κ.λπ. απλώς έκαναν την ανάγκη φιλοτιμία, δέχθηκαν ευχαρίστως(;) τον Ανδρούτσο και έπαυσε

η πρώτη φάση των Αθηναϊκών ερίδων, χωρίς να γεμίσει η πόλη καπέλα «των ευρωπαϊκώς ενδεδυμένων συνοδών του Υψηλάντη» από τις κανονιές του Γιωργάκη Λέκκα.⁸³

Στη συνέχεια αναφέρει ο Μακρυγιάννης για τα λάφυρα των Τούρκων: «...Αυτό το καψοβιόν τόβγαζαν εις το παζάρι να το πουλήσουνε: το καλύτερο λελούδι, διαμάντι, του Δυσσέα, τάλλο του Γκούρα. Δια 'φόδιασμα του κάστρου λίγα χρήματα πιάσανε. Κ'έμεινε άδειον και ξερόν το Κάστρο...».⁸⁴

Τα λάφυρα λοιπόν του κάστρου διασκορπίστηκαν μεταξύ κοτζαμπάσηδων Αθηναίων, Οδυσσέα και Γκούρα. Αυτό ήταν το αποτέλεσμα. Στη συμφωνία όμως της 8ης Νοεμβρίου 1821 των Αθηναίων και χωρικών που την προσυπογράφει και ο Λιβέριος Λιβερόπουλος (ο διορισμένος πληρεξούσιος αρχηγός), προβλέπονταν ασφάλεια των λαφύρων και διορισμός 300 στρατιωτών, Μενιδιατών, Χασιωτών, Αθηναίων και Σαλαμίνιων για φύλαξη της πόλης. Για τον προορισμό των λαφύρων προβλέπονταν, ότι τα μισά θα τα ελάμβαναν οι πολιορκητές Χασιώτες, Μενιδιάτες, Σαλαμίνιοι, Αθηναίοι,⁸⁵ και τα υπόλοιπα θα έμεναν για τον εφοδιασμό του κάστρου.

Κατά το Μακρυγιάννη οι δικαιούχοι πολιορκητές έφυγαν στα νησιά για να σωθούν από τις αυθαιρεσίες των κοτζαμπάσηδων αφήνοντας τα λάφυρα σ' αυτούς.

Με τα δεδομένα αυτά είναι ενδιαφέρον να εξεταστεί τι γράφει σε ανέκδοτες σημειώσεις του – παρατηρήσεις στην ιστορία του Διον. Σουρμελή, ο Γιαννάκος Βλάχος, ένας από τους διακεκριμένους και πλούσιους Άρχοντες των Αθηνών, για τα γεγονότα που ακολούθησαν και κατέληξαν στην παράδοση του παραδοθέντος κάστρου στον Οδυσσέα Ανδρούτσο.

«...Το δυστύχημα τούτο των Αθηναίων εξ' ενός και γενικώς της πατρίδος εξ' άλλου επήγασεν ως ενεργήθη από την ξηλοτυπίαν κυρίως και ανοησίαν του Μελέτη Βασιλείου του επιθυμούντος να άρχει αυτός δια της κρατήσεως του Φρουρίου των Αθηνών, άλλως δε μη δυναμένου να κατορθώσει τούτο και δια την μικρότητά του και δια την αμάθειάν του, έτι δε και δια τα ολίγιστα στρατιωτικά πλεονεκτήματά του, κατέφυγεν εις το τελευταίον τούτο μέσον, παρασύρας τον καλόν, τον ανδρείον και τολμηρόν Σαρρήν και τους ευήθεις αδελφούς Λέκκηδες εις τούτο, σταθείς αίτιος ως είπον, της μερικής δυστυχίας των Αθηναίων δι' όσα ακολούθως υπόφερον από τον Οδυσσέα και Γκούραν, και γενικώς της Ελλάδος, απασχολήσας τους Στρατηγούς τούτους εις το μετέπειτα και κυρίως τον Ιωάννην Γκούραν εις την διατήρησιν της δωρεάν ταύτης κατακτήσεώς των και αμελήσαντος τα της Ανατολικής Ελλάδος, ωφεληθέντες πολλάκις οι εχθροί εκ της απουσίας των δυο τούτων αρχηγών...».⁸⁶

Οι σημειώσεις αυτές άκρως ενδιαφέρουσες για την αποκάλυψη των αισθημάτων των Αθηναίων κοτζαμπάσηδων, που μέσα σ' αυτούς συγκαταλέγεται και η οικογένεια Βλάχου, οδηγούν σε θλιβερές σκέψεις γι' αυτούς. Κρίνεται μάλιστα αναγκαίος ένας σχολιασμός.

Αμέσως μετά την κατάληψη της Αθήνας από τους Επαναστάτες την 25η Απριλίου 1821, οξύτατη εκδηλώθηκε η αντίθεση των Αθηναίων Αρχόντων προς τους ελευθερωτές και έγιναν δύο απόπειρες δολοφονίας εναντίον του Μελέτη Βασιλείου.⁸⁷ Αλλά και εναντίον του Αναγνώστη Κιουρκατιώτη, και των αδελφών Γεωργάκη και Μήτρου Λέκκα εστράφησαν, κατηγορώντας τους στη Βουλή ότι «οι δημεγέρται (αυτοί) αναστατώνουν τον λαόν των χωριατών και δεν αφήνουν να εξισασθώσι τα πράγματα κατά τον πρότερον τρόπον...» και υπογράφουν όλοι οι «διακεκριμένοι» έφοροι των Αθηνών(!).⁸⁸

Αλήθεια για το σημερινό αναγνώστη ο τίτλος του «δημεγέρτη» για τους καπετάνιους αυτούς και το Μελέτη Βασιλείου είναι ότι τιμητικώτερο θα μπορούσαν να τους προσάψουν. Οι τιμημένοι αυτοί Επαναστάτες πύρωσαν τις καρδιές των χωρικών, υποσχόμενοι κατάργηση των τάξεων στην Αττική και την Αθήνα και κυρίως των «Αρχόντων», παράλληλα με την εκδίωξη των Τούρκων, και ως άμεση συνέπεια της απελευθέρωσης. Το μίσος που διαχέεται στις σημειώσεις του Γιαννάκου Βλάχου είναι κατανοητό και ευεξήγητο όσον αφορά τις αιτίες, είναι δε χαρακτηριστικό των αισθημάτων του Γιαν. Βλάχου ότι όταν αναφέρεται στον Αθηναίο οπλαρχηγό Ν. Σαρρή τον χαρακτηρίζει «...καλό, ανδρείο και τολμηρό...», ενώ τους αδελφούς Λέκκα χαρακτηρίζει «ευήθεις» δηλαδή αφελείς-ανόητους και τον Μελέτη Βασιλείου «ανόητο», «αμαθή» και με «ολίγιστα στρατιωτικά πλεονεκτήματα».

Όμως στα επόμενα χρόνια, όταν κίνδυνος απειλούσε την Αθήνα, σ' αυτούς τους «ανόητους» προσέπιπταν για να τους σώσουν, τόσο αυτοί όσο και η Κυβέρνηση, και δεν σεβάστηκαν ούτε στιγμή τους ελευθερωτές τους, που από δούλους σε μια στιγμή τους έκαναν ελεύθερους Έλληνες, εκτός κι αν ένιωθαν ευτυχείς κάτω από την κυριαρχία των Τούρκων, αφού η κατάσταση αυτή τους γέμιζε τις τσέπες με χιλιάδες γρόσια – ιδρώτα των χωρικών.⁸⁹ Όλοι αυτοί οι «δημεγέρτες» έδωσαν τη ζωή τους για την πατρίδα τα επόμενα χρόνια, είτε πέφτοντας στις μάχες ή άλλοι χαμένοι άδικα εξ αιτίας των προκρίτων που προαναφέρθηκαν, όπως ο Σαρρής, ο Μελέτης Βασιλείου και ο Μήτρο Λέκκας.

Ο κοφτερός λόγος του Στρατηγού Ι. Μακρυγιάννη όμως είναι αμείλικτος: «Ο Δυσσέας κι' ο Γκούρας αφού ήρθαν σ' αυτούς τους στραβούς ανθρώπους, οπού

γύρευαν αφεντάδες και τους ήύρανε, τότε το μέρος οπού τους φώναξε, τους νοικοκυραίους και τον Σαρρή και Μελέτη Χασιώτη, ότ' ήταν τίμιοι άνθρωποι με τρόπον τους σκότωσαν, τους Λεκκαίους κι' άλλους πολλούς τους κατότρεξαν και τα πρωτεία τα είχαν εκείνοι οπού τους μοιάζαν εις την αρετή, οι Ζαχαρίτζηδες και οι Βλαχαίγοι. Έκαμε και συμπεθεριά ο Μαμούρης, πήρε την αδελφή του Βλάχου. Ήταν με αυτούς ο Βρανάς, ήταν ένας Σουρμελής λογιώτατος. ήρθε τότε απόξω οπού σπούδαζε μπερμπάντης, κακής διαγωγής. Οι καπεταναίοι μας αυτήνη τη συντροφιά είχαν...».⁹⁰

Κατηγορεί ο Μακρυγιάννης τους Οδυσσέα Ανδρούτσο και Γκούρα και αποκαλύπτει τη συντροφιά αυτών, τους Αθηναίους πρόκριτους μεταξύ των οποίων ο Γιαννάκος Βλάχος, ο οποίος κόλακας στους ισχυρούς της ημέρας Ανδρούτσο και Γκούρα, όταν ήταν εν ζωή, τους κατηγορεί στις σημειώσεις του, όπως διαπιστώνεται πιο πάνω, αφού σκοτώθηκαν. Παίρνοντας όμως ημερολογιακά τα γεγονότα παρατηρείται ότι: Αφού αναγνωρίστηκε ως μονοκράτορας στην Αττική ο Οδυσ. Ανδρούτσος, κατέλυσε την Αρχή του Αρείου Πάγου (προσωρινή μέχρι τότε ανωτάτη Αρχή με την οποία βρισκόταν σε οξύτατη διαμάχη ο Ανδρούτσος) στις 18 Σεπτεμβρίου 1822 και στις 24 του ίδιου μήνα ανακηρύχτηκε από τους προκρίτους Λιβαδιάς, Θηβών και Αθηνών σε πάνδημο τελετή στην Αθήνα, Αρχιστράτηγος της Ανατολικής Στερεάς.

Συμπλήρωσε τις εργασίες ασφάλειας και τροφοδοσίας του φρουρίου (ακρόπολη) δανειζοντας ο ίδιος την κοινότητα Αθηνών με 14.609 γρόσια στις 22/10/1822 για τις ανάγκες αυτές.⁹¹ Την ίδια μέρα και με συμφωνία των Αθηναίων Εφόρων, αλλά και των οπλαρχηγών της Επαρχίας, εκλέγεται και ονομάζεται ο προτεινόμενος από τον Οδυσ. Ανδρούτσο, Γιάννης Γκούρας, ως φρούραρχος της ακρόπολης αλλά και ολοκλήρου της Αττικής στρατιωτικός και πολιτικός αρχηγός.

Αυτή η επιλογή του Ανδρούτσου πληρώθηκε αργότερα με τη ζωή του. Επισημαίνεται ότι τη χρεωστική ομολογία προς Ανδρούτσο των Αθηναίων αλλά και των λοιπών κατοίκων της Αττικής δεν την προσυπογράφουν οι Μενιδιάτες (διακεκριμένοι ήδη οπλαρχηγοί) αδελφοί Γιωργάκης και Μήτρος Λέκκας και ο Χασιώτης Μελέτης Βασιλείου. Αντ' αυτών υπογράφουν οι Μενιδιάτες Χατζησπύρος και Χ' Αναγνώστης (Κιουρκατιώτης) και ο Χασιώτης Γιάν. Πανταζής. Να υποθεθεί άραγε ότι έχουν αρχίσει οι τριβές με το καθεστώς Ανδρούτσου – Γκούρα; Είναι ίσως πρόωρο να υποστηριχθεί αυτό αφού στη μάχη του Δαδίου την 1η Νοεμβρίου 1822 ήταν παρόντες με τον Οδυσσέα οι Μενιδιάτες, Χασιώτες και Μεσογειίτες (Λέκκας,

Βασιλείου, Ντάβαρης και από τους Αθηναίους ο Νικ. Σαρρής που αιχμαλωτίστηκε από τους Τούρκους). Την απάντηση δίνει η επιστολή του Ανδρούτσου προς τους Υδραίους από 14 Οκτωβρίου 1822, που αναφέρει ότι ξεκίνησε με 800 Αθηναίους εναντίον των Τούρκων (προς το Δαδί) και θα ακολουθήσει και ο ίδιος.⁹²

Επομένως οι οπλαρχηγοί αυτοί ήταν απόντες στα δυο αυτά σημαντικά γεγονότα της Αθήνας, την ανακήρυξη του Ανδρούτσου ως αρχιστρατήγου της Ανατ. Στερεάς και τον διορισμό του Γκούρα ως φρουράρχου.

Ίσως η απομάκρυνση των οπλαρχηγών από την Αθήνα έγινε σκόπιμα για να μη σημειωθούν αντιδράσεις όπως στο παρελθόν με Υψηλάντη και Νικήτα Σταματελόπουλο.

Ο Γκούρας ευτυχής παντοκράτορας στην Αττική παραμερίζει οριστικά τους ντόπιους οπλαρχηγούς εγκαθιδρύοντας ένα δικό του δεσποτικό καθεστώς καταπιέζοντας τους κατοίκους της επαρχίας αρχικά και της Αθήνας αργότερα με όργανά του τους Γιάννη Μαμούρη εξάδελφό του και Στάθη Κατσικογιάννη σύγαμβρό του. Κλείνοντας την αναφορά στα γεγονότα του 1821-22 στην Αττική, παρατίθεται ένα έγγραφο ντοκουμέντο που αφορά τη δράση του καπετάν Μελέτη Βασιλείου και των Χασιωτών.

Το έγγραφο είναι λογαριασμός εξόδων του καπετάνιου, ταυτόχρονα όμως αποκαλύπτει μέρος της δράσης του:

«Εἰς τον 1822 Ἰανουαρίου 8 ἐπέρασα εἰς Κάρυστον
με διακοσίους στρατιώτας κ' ἐδουλεύσαμεν ἓνα μῆνα πρὸς
γρόσια ἡκοσιπέντε στάνουν γρόσια πέντε χιλιάδες..... ἀριθ. 5000
Εἰς τον ἴδιον χρόνον Μαρτίου 25 ἐπῆγα με τον Οδυσσεά
εἰς ἀγίαν Μαρίναν εἰς το ζητούνι με ἑκατὸν πενήντα στρατιώτας
πρὸς ἡκοσιπέντε γρόσια το μῆνα καὶ ἐδουλεύσαμεν τρεῖς, στάνουν
γρόσια ἐπτά χιλιάδες καὶ πεντακόσια..... ἀριθ..... 7500

Εἰς τον ἴδιον χρόνον οπού πέρασεν ὁ Δράμαλης εἰς την Κόρινθον
ἐπῆγα με πεντακοσίους στρατιώτας εἰς τα ντερβένια
ἔδωσα εἰς εικοσιπέντε τομάρια δια τζαρούχια πρὸς εικοσιπέντε
γρόσια. 625

Δια τριακοσίους τεστέδες φυσέκια γρόσια τριακόσια..... ἀριθ..... 300

Εἰς χίλιας οκάδας αλεύρι οπού ἀγόρασα πρὸς δεκατρεῖς πα-

ράδες την οκάν σάνουν γρόσια τριακόσια τριάντα, παράδες
δεκατρείς. Αριθ.....330 . 13

Εἰς τον ἴδιον χρόνον οπού ἦλθεν ο Μειμέτ πασσάς εἰς το Δα-
δί, ἤμουν με πενήντα στρατιώτας, ἐξώδενσα τζαρούγια τζεπχανέ
εἰς τα παληκάρια γρόσια τριακόσια πενήντα. ἀριθ. 350

14 : 105 . 13

Μελέτης Βασιλείου

Ὅτι ἀληθής ἡ ἀνωτέρω υπογραφή

τῇ 28 ἀπριλίου 1825

Ἐν ἀπουσία του Ἐπάρχου

Ἐν Ἀθίναῖς

ο Γεν. Γραμματεύς: Ἀθηνών

Τ. Σ. Δημήτριος Βύκος»:

(οπισθογράφηση):

«χρεόλιτον(;) κατάδεμ(α)... Μελέτη Βασιλείου οπού εἶχε ξοδέψει ἡς το
ἡκοσιένα χρήματα ἀπό τὴν τσέπη του εἰς τοὺς στρατιώτες.

σημῶνο τα γρόσια του τεσκερέ οπού ἦχα ἀπὸ τοὺς ἐπῆσάτες
παρμένο ενδια (;) γράφον : ἦνε σούμα : γρόσια τέσερις χηλιάδες
καὶ πεντακόσια σαράντα ἐπτά καὶ παράδες ἡκοση: νου: 4547: 20»⁹³

Φαίνεται ὅτι οἱ παραπάνω λογαριασμοὶ τῶν ἐξόδων τοῦ καπετάνιου θεωρήθηκαν ὡς πραγματικὰ ἐξόδα, μόνο που δεν καταβλήθηκαν στο δικαιοῦχο. Ο Αθαν. Τσίγκος στον πανηγυρικό λόγο του στα ἀποκαλυπτήρια τοῦ μνημεῖου Μελ. Βασιλείου στον Ἀσπρόπυργο το 1934 εἶπε μεταξύ ἄλλων «...Ο Μ. Βασιλείου ἐκτὸς τῆς ζωῆς του διέθεσε καὶ τὴν περιουσία του στον Ἀγώνα. Κατὰ τοὺς λογαριασμοὺς του οἱ ὁποῖοι εθεωρήθησαν ἀπὸ τὴν δημογεροντία Ἀθηνῶν καὶ τὸν ἐπάρχο Μιχ. Σούτσο το 1825, ἀπεδείχθη ὅτι εδαπάνησε γιὰ τὶς ἐκστρατεῖες που ἔκανε στον Εὐρίπο, Κάρυστο, Ζητούνι καὶ Δαδί πλέον τῶν 14 χιλ. γροσίων καὶ γιὰ τὶς δύο πολιορκίες τῶν Ἀθηνῶν 5 χιλ. γρόσια».⁹⁴

[illegible]

Εἰς τὴν ἴδιαν ὥρην ἐστὶν σίτασις ὁ Δρακὼν καὶ τὸ
ριζοῦν ἐστὶν καὶ σιτανοῦς γράμματα καὶ τὰ ἑρμῆα

Еще в прошлом году в Берлине пришло письмо. 629.

[illegible]

Gls Xijras iust. agropi dōt āipak pps dnapost se-
pat. āioran ipur ppo. Gravora gravle, sard. dnapst. apnd.

[illegible]

Myk Ins Bozzy

6th Army, American Forces

1828. 25th 1825. 25th 1825. 25th 1825.

Quartel Branco.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

55 «*Αρχείο Αγωνιστών του '21*» εις Εθνική Βιβλιοθήκη. Βλ. και Δ. ΓΙΩΤΑ: «*Οι Μενιδιάτες...*», όπ. π. σελ. 50.

56 ΔΙΟΝ. ΣΟΥΡΜΕΛΗ: «*Ιστορία των Αθηνών...*» όπ. π. σελ. 11.

57 Δ. ΓΙΩΤΑ: «*Οι Μενιδιάτες...*». Όπ. π. σελ. 342 επιστολή του Φιλάρετου Τριανταφύλλη προς τον Οικονόμο του Μητροπολίτη Αθηνών. «...κοιτάξτε ως φρόνιμοι που είσθε και είναι χρέος σας να ησυχάσει ο κόσμος να κοιτάξει τη δουλειά του και να έλθουν στον εαυτό τους ότι από τέτοια πράγματα δεν βγαίνει τίποτα καλόν, αλλά γίνεται αφανισμός...». Επίσης Δ. ΓΙΩΤΑ: «*Νέα στοιχεία από τον αγώνα του '21 στην Αττική*». 6ο Συμπόσιο Ιστορίας-Λαογραφίας Αττικής. Μέγαρο 1994, (πρακτικά δεν εξεδόθησαν). Ανακοινώθηκε έγγραφο του Μητροπολίτη Θηβών Παΐσιου με προτροπή προς Δεσβενοχωρίτες να μην επαναστατήσουν κατά των Τούρκων. Ημερομηνία 27 Μαρτίου 1821. «Όθεν ευχόμενοι εκ ψυχής πατρικής Σας συμβουλεύομεν ότι... να είσθε ήσυχoi και πιστοί και να φυλάττετε τον τόπους σας από τους κακούς ανθρώπους και να έχετε όσον ημπορείτε την εδικήν μας έγνοιαν...». Το έγγραφο προέρχεται από το Αρχείο Ε.Α.Ι.Α. Αρχείο Β. Μαυροβουνιώτη. Βλ.^{Ε1} (στα επισυναπτόμενα έγγραφα).

58 Γ.Α.Κ. Κ47, Β, Φ3 αρ. 26. Βλ. και Δ. ΓΙΩΤΑ: «*Οι Χασιώτες στον Αγώνα του '21 και ο καπετάν Μελέτης Βασιλείου*». Πρακτικά Β' συμποσίου Ιστορίας-Λαογραφίας Αττικής (Βόρειας-Δυτικής). Έκδοση Πνευματικού Κέντρου Ασπροπύργου 1992, σελ. 26.

59 ΚΥΡ. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ: «*Πως είδαν οι ξένοι...*» όπ. π. τ. 1, σελ. 469 (Από το ημερολόγιο ORIGONE). Σχετικά με τις ταραχές της περιόδου βλ. ΨΥΛΛΑ όπ. π. σελ. 56-58.

60 Ι. ΜΑΤΟΥΚΑ: «*Το Αρχείο εγγράφων της Ι.Α.Ε.Αχαρνών*» όπ. π. Πρακτικά Ζ' συμποσίου Ιστορίας – Λαογραφίας Αττικής, όπ. π. σελ. 289, δημοσιεύεται μετάφραση του εγγράφου με επιμέλεια κ. Γιάννη Ματουκά. Σελ. 307 αναφέρεται το έγγραφο με α.α. 181 και Α.Μ. 186.

61 Γ.Α.Κ. Ι. Βλαχογιάννη χειρόγραφο Β', Φ 55-58. «*Βιτάλη ημερολόγιο*» σε μετάφραση με επιμέλεια Βλαχογιάννη. Ο Βιτάλης γράφει 7 Μαΐου ακολουθώντας το Ευρωπαϊκό (Νέο) ημερολόγιο.

62 Δ. ΓΙΩΤΑ: «*Οι Χασιώτες στον Αγώνα του '21...*», όπ. π. σελ. 26. Σε σημειώσεις του ο Γιαννάκος Βλάχος ανεβάζει τους Κουλουριώτες σε 100 υπό τον Αναγνώστη Μπιρμπίλη και Γ. Γκλύστη (Γ.Α.Κ. Ι. Βλαχογιάννη: Ιστορική ύλη ΣΤ', κυτίο 2 Ανδρούτσου). Ο Origone πληροφορείται πως οι επαναστάτες ανέρχονται σε 1300. Κ. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΣ: «*Πως είδαν οι ξένοι...*» όπ. π. τ. 1ος σελ. 459. Ο Origone ήταν αυτόπτης μάρτυρας. Ένας άλλος αυτόπτης μάρτυρας ο τουρκόφιλος πρόξενος

της Γαλλίας Fauvel ανεβάζει τους επαναστάτες χωρικούς σε 2.000. Κυρ. Σιμόπουλους όπ. π. σελ. 476. Ο Άγγλος περιηγητής Fuller, αυτόπτης κι αυτός, υπολογίζει τους επαναστάτες σε 1.200-1.500 Κυρ. Σιμόπουλου όπ. π. σελ. 479. Ο Gordon ανεβάζει τους επαναστάτες σε 1.500-2.000, χωρίς όμως να είναι και αυτόπτης. Αναφέρει ότι «...οι επαναστάτες ήταν οπλισμένοι με ρόπαλα, έχοντας αρχηγούς τους καπεταναίους Δήμο από τη Λιβαδιά και Μελέτη από τη Χασιά, σκαρφαλώσανε στους τοίχους και βρίσκοντας μικρή αντίσταση παραβιάσανε τις πύλες και σπρώξανε τους Τούρκους στην ακρόπολη αφού σκότωσαν εξήντα και πιάσαν αιχμαλώτους σαράντα από δαύτους. Ανάμεσα στους σφαγμένους ήταν δέκα Άλβανοί από τη φρουρά κι' είχανε τη σημαία τους κυριευμένη οι Έλληνες, που δόσανε παράδειγμα ανθρωπιάς, παρέχοντας στέγη τους αιχμαλώτους των, και παραδίδοντας τούτους στη φροντίδα των Ευρωπαϊών προξένων...». Μεταφρασμένα αποσπάσματα από την *History of Greek revolution* (1821) του Thomas Gordon βλ. περιοδικό «Τα Αθηναϊκά» τ. 25/9/63 από τον Γιώργο Ι. Ντεγιάννη. Σε 1200 υπολογίζει τους επαναστάτες και ο Σπηλιάδης και λοιποί ιστορικοί.

63 ΚΥΡ. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ: «Πως είδαν οι ξένοι...» όπ. π. τόμ. 1ος σελ. 489-503, Αθήνα 1984. Αφήγηση Waddington. «... Άρχισαν (οι Τούρκοι) επιδρομές στα χωριά. Τους αιχμαλώτους γεροβοσκούς, καλόγερους, γυναίκες, παιδιά, τους κατακομμάτιαζαν στις πλατείες ή στο κατώφλι του σπιτιού τους. Μερικούς τους παλούκωναν κι' όλας για να κορέσουν την θηριωδία τους... Άρχισαν επιδρομές στην Αττική. Ο Ομέρ Βρυώνης έκαψε την Ελευσίνα τη Χασιά και το Μενίδι...».

64 ΒΛ. ΠΑΝ. Φ. ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ: «Η ιστορία της Επανάστασεως των Ελλήνων». Ένα έμμετρο χρονικό 1821-1827 του Αθηναίου νοταρίου Ιω. Λαγάνη» σελ. 52. Έκδοση Εταιρείας Στερεοελλαδικών Μελετών Αθήνα 1989 και παρακάτω: «...Ετότες ήρυν ο εχθρός άδεια και περνάει και της Αθήνας τα χωριά βάνει φωτιά τα καΐ».

65 Δ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ: «Μνημεία...» όπ. π. τ. 3ος Δημοσιεύονται «Απομνημονεύματα» Αγγέλου Σωτηριανού Αλεξάνδρου (Γέροντα) Δημογέροντος Αθηνών σελ. με'.

66 Δ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ: «Μνημεία...» όπ. π. σελ. με.

67 ΚΥΡ. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ: «Πως είδαν οι ξένοι...» όπ. π. τ. 1ος σελ. 476. Βλ. και Τ. GORDON: «*History of Greek Revolution*» όπ. π. Αναφέρει ότι: «...μόνο λίγα ηλικιωμένα πρόσωπα, αδύνατα σε σημείο να μη μπορούνε να φύγουν, μείνανε κρυμμένοι και τους σκότωσαν οι στρατιώτες όταν τους βρήκαν...». Ασφαλώς αναφέρεται μόνο στην Αθήνα και όχι στα «ελληνοκυνήγια» που περιγράφει στη συνέχεια «...κάνανε παγάνες (Ελληνοκυνήγια τις λέγαν) ψάχνοντας για Χριστιανούς αιχμαλώτους για την ικανοποίηση που θα νιώθανε να τους βασανίσουν...» όπ. π. σελ. 22.

68 ΔΙΟΝ. ΣΟΥΡΜΕΛΗ: «Ιστορία...» όπ. π. σελ. 18-19.

69 Γ.Α.Κ. Ιστορ. ύλη Ι. Βλαχογιάννη. Όπ. π. Αναφέρει ρητά ο Γιαν. Βλάχος ότι ο Γκούρας «...διέταξε (τον Ιούνιο του 1826) την απομάκρυνση των γυναικοπαίδων και τον υποφρούραρχον Ιωάν. Μαμούρην προς τα χωριά της επαρχίας (Αττικής) απέστειλεν, ίνα καταναγκάσει τους χωρικούς ν' απομακρυνθώσι, και τα γενήματα αυτών το ταχύτερον εις την πόλιν ή εις τας νήσους μετακομισθώσιν, δος εις αυτόν διαταγήν να παραδώσει εις το πυρ πάνθ' όσα δεν ήτον δυνατόν να αλωνίσουν, όπερ και εγένετο εις τα πλείστα των χωρίων...».

70 Βλ. Ε51 (έγγραφο του Δ. Υψηλάντη προς τον Αυγουστίνο Καποδίστρια τοποτηρητή του Κυβερνήτη. 1 Μαΐου 1826) «...θέλω επιμεληθεί το καύσιμο των γεννημάτων των Θηβών και της Αττικής αν και το μέτρον τούτο θέλει επιφέρει μεγάλας ζημίας...». Και σε μεταγενέστερα έγγραφα αναφέρει ότι έκαψε πράγματι τα γεννήματα (σπαρτά κυρίως).

71 Γ.Α.Κ. Κ.47, Β, Φ3, αρ. 61. Βλ. και Δ. ΓΙΩΤΑ: «Οι Χαισιώτες...» όπ. π. σελ. 28-30.

72 Γ. ΨΥΛΛΑ: «Απομνημονεύματα του βίου μου» Έκδοση Ακαδημίας Αθηνών, Αθήναι 1974, σελ. 71-72. Το γεγονός επιβεβαιώνει και ο Gordon (Αθηναϊκά... όπ. π. σελ. 22) «...Αμέσως ύστερα από την αναχώρηση του εχθρού οι Αθηναίοι αρχίσανε να καταστρώνουν σχέδια για το ξαναπάρσιμο της πόλης των. Μα μ' όσο ζήλο κι' αν σκύβαν απάνω στο αντικείμενό τους δεν καταφέρανε να συμφωνήσουν με ποιόν τρόπο θα το πετύχαιναν, μερικοί θέλοντας να στηριχθούμε στις ιδικές τους προσπάθειες κι' άλλοι προτείνοντας να ζητήσουνε βοήθεια από το Μοριά και την Ύδρα. Συμβούλια είχαν καλεστεί και το ζήτημα το συζητούσανε ζωνηρά στη Σαλαμίνα κι' Αίγινα. Τέλος αποφασίσανε ν' αποταθούνε στην Πελοπόννησο για στρατεύματα, αλλά στο μεταξύ λίγοι πιο τολμηροί από τους άλλους συναθροίσαν ένα σώμα από εθελοντές και μπαίνοντας στην Αττική, πλησιάσανε στο Μαραθώνα...». Συνεχίζοντας αναφέρει τη μάχη του Χαλανδρίου, τη νίκη των 200 Ελλήνων και το θάνατο του Καπετάν Λέκκα.

73 Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι ο Ανδρούτσος βρισκόταν σε στενή επαφή με τους επαναστάτες της Αττικής. Τούτο αποδεικνύει η στενή συνεργασία των οπλαρχηγών της Αττικής με τους Φιλικούς της Λιβαδιάς και η επιστολή Μελ. Βασιλείου προς τον Άρειο Πάγο που προαναφέραμε, αλλά και η συστράτευση Μελ. Βασιλείου με τον Ανδρούτσο από 8/1/1822. Βλ. και Δ. ΓΕΡΟΝΤΑ: «Οι Αθηναίοι στην Επανάσταση του 1821» Αθήνα 1984 τ. 1ος σελ. 107.

74 Γ. ΨΥΛΛΑ «Απομνημονεύματα...» όπ. π. σελ. 72. Βλ. ΓΕΩΡΓ. και ΛΑΜΠΡΟΥ ΚΟΡΟΜΗΛΑ: «Αθηναϊκή περιπέτεια» Αθήνα 1981, τ. Β' σελ. 362, όπου σημειώνουν οι γνωστοί Αθηναιογράφοι χαρακτηριστικά: «...Στο διάστημα που βρισκόταν ο Ομέρ Βρυώνης στην Αθήνα, η αρχηγία της Αττικής είχε παιχτεί στον πολιτικό στίβο των εσωτερικών συγκρούσεων και είχε κερδηθεί από τη φατρία των Μαυρομιχάλη-

δων...». Τη διέλευση(;) του Ηλία Μαυρομιχάλη από την Αθήνα και κατευθυνομένου προς Εύβοια με αρκετή δύναμη από Μανιάτες και το θείο του Κυριακούλη, αναφέρει και ο Δ. Κόκκινος γράφοντας ότι τον είχαν προσκαλέσει οι Αθηναίοι για αρχηγό και μάλιστα τον επιφύλαξαν θερμή υποδοχή. Βλ. Δ. ΚΟΚΚΙΝΟΥ: «Ελληνική Επανάσταση» Επανέκδοση «ΜΕΛΙΣΣΑ» Αθήνα 1957 τ. 4ος σελ. 102. Βλ. και Γ. ΨΥΛΛΑ: «Απομνημονεύματα» όπ. π. σελ. 73 κ.ε. όπου χαρακτηριστικά περιγράφει ζωντανά ως αυτόπτης ο Ψύλλας την παγερή υποδοχή του Ηλία Μαυρομιχάλη από τον Μήτηρο Λέκκα στο πολεμικό συμβούλιο για την έφοδο προς κυρίευση της ακρόπολης. (Αναδημοσίευση της περιγραφής βλ. και Δ. ΓΙΩΤΑ «Οι Μενιδιάτες» όπ. π. σελ. 73). Βλ. και ΣΠ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ: «Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασεως» Έκδ. Γ'. Αθήναι 1888 τ. Β' σελ. 113. Αναφέρει χαρακτηριστικά: «...Καθ' όν χρόνον συνέταπτεν η εν Επιδαύρω συνέλευσις τον θεμελιώδη νόμον, ο Ηλίας Μαυρομιχάλης μετέβη εις Αθήνας ως αρχηγός της πολιορκίας της ακροπόλεως επί τη προτάσει των εντοπίων συναινέσει και των εν Επιδαύρω...». Η πρώτη Εθνική Συνέλευση στην Επίδαυρο άρχισε στις 20 Δεκεμβρίου 1821. Στις 12 Ιανουαρίου ο Ηλίας Μαυρομιχάλης ήταν ήδη στα Στείρα Ευβοίας, όπου ο ίδιος και οι σύντροφοί του έπεσαν ηρωικά μαχόμενοι.

75 Γ.Α.Κ. Κ47, Β' Φ3α, αρ. 9. (Η πρόταση των Αθηναίων Εφόρων & Κριτών προς τον Άρειο Πάγο), 29/1/1822.

76 Έγγραφα του Δημογέροντος Σπ. Πατούσα εις «Αρχεία της Νεωτέρας Ελληνικής Ιστορίας» Ι. Βλαχογιάννη, τόμ. 1ος σελ. 516-518.

77 Δ. ΓΙΩΤΑ: «Μοναστηριακά της Πάρνηθας» όπ. π. «ΛΑΜΠΗΔΟΝΑ» τεύχ. 5ο-9ο Β' τρίμηνο 1997 έως Δ' τρίμηνο 1998. Δημοσιεύονται έγγραφα της Ιστορικής Εθνολογικής Εταιρείας Ελλάδος, σχετικά με τη διένεξη Μητροπολίτη Αθηνών-χωρικών.

78 Γ.Α.Κ. Κ47, Β', Φ3α, αρ. 9, όπ. π.

79 Δ. ΓΙΩΤΑ: «Μοναστηριακά...» όπ. π. βλ. και Δ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ: «Ιστορία...» όπ. π. τόμ. Β' σελ. 232.

80 Ι. ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ: «Απομνημονεύματα» εκδόσεις «ΠΕΛΛΑ» χ.χ. τόμ. Α' σελ. 84. Ο Γιαννάκος Βλάχος στις σημειώσεις του παρατηρήσεις στην Ιστορία Δ. Σουρμελή, (βλ. Γ.Α.Κ. Βλαχογιάννη, όπ. π.), αναφέρει ως «δυστύχημα» το φόνο του Χ' Γεωργαντά Σκουζέ, από ανθρώπους του Σπ. Κτενά και ότι η πράξη αυτή ήταν «ανόητο κίνημα». Για την εκδίωξη της φατριάς Κτενά από Ν. Σαρρή, Μελέτη Βασιλείου, Λέκκηδες γράφει: «...Εισήλθον εις το φρούριον δολίως πρώτος αυτός ο Ν. Σαρρής και κατόπιν τούτου ο Μελέτης Βασιλείου και αδελφοί Λέκκηδες συλλαμβάνοντες και φυλακίζοντες πρώτον τον φρούραρχον Κτενά και άλλους τινάς εκ των εναντίων των...»

81 Γ. ΨΥΛΛΑ: όπ. π. σελ. 84. Βλ. και ΠΑΝ. Φ. ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ: «Ιστορία ...» όπ. π. σελ. 116, όπου ο σχολιαστής του χρονικού Λαγάνη γράφει για τα γεγονότα:

«Ο Υψηλάντης αντιμετωπίζει την κατάσταση με επιπολαιότητα και εγκληματική αδεξιότητα».

82 I. ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ: Όπ. π. τόμ. Α' δελ. 85. Για τα γεγονότα γράφει σχετικά και ο Γιαννάκος Βλάχος (Γ.Α.Κ. Βλαχογιάννη, όπ. π.), ότι οι κρατούντες το κάστρο δεν δέχθηκαν τους μεσολαβητές για συνδιαλλαγή «ούτε προς απλήν συνέντευξιν» και προς τον Οδυσσέα Ανδρούτσο «γράμματα προς αυτόν είχαν αποστείλει και ο Μελέτης Βασιλείου αυτός ο ίδιος απήλθε προς τον Οδυσσέα προτείνων προς αυτόν την παράδοσιν και προτρέπων αυτόν να απέλθη τάχιστα εις Αθήνας, φοβίζων αυτόν δια της ελεύσεως του Υψηλάντου και Νικήτα και της ισχυούσης κατ' αυτόν μερίδος των Αθηναίων. Ο Οδυσσεύς λοιπόν λαβών την τοιαύτην ωφέλιμον δι' αυτόν πρότασιν, σπεύδει μετά του Ιωάννου Γκούρα τον ερχομόν του εις τας Αθήνας και την 21 Αυγούστου του 1822 φθάνει μεθ' 150 στρατιωτών και αμέσως μετά κανονιοβολισμόν του παραδίδεται το φρούριον».

83 Γ. ΨΥΛΛΑΣ: όπ. π. σελ. 88. Ο Γ. Ψύλλας ως μεσολαβητής για ειρήνευση γνώριζε τα περιστατικά, την περιφρόνηση του Γ. Λέκκα για τους Υψηλάντη και Νικήτα Σταματελόπουλο και την απειλή ότι θα τους κανονιοβολήσει(!). Το γεγονός αναφέρει ο Γ. Ψύλλας στα Απομνημονεύματά του, όπ. π. σελ. 88, και ο σχολιαστής των Απομνημονευμάτων του στρατηγού Μακρυγιάννη που παραθέτει και ένα δημοτικό στιχούργημα αναφερόμενο στα γεγονότα. Όπ. π. τ. Α' σελ. 86-87.

84 I. ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ: Όπ. π. τόμ. Α' σελ. 87.

85 «Αρχεία Ελληνικής Παλιγγενεσίας» τόμ. Α' σελ. 539.

86 Γ.Α.Κ. I. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ: Ιστορική ύλη ΣΤ, κυτίο 2 (Ανδρούτσου) όπ. π.

87 Δ. ΓΙΩΤΑΣ: «Οι Χαισιώτες στον Αγώνα του 1821...» όπ. π. σελ. 26-27.

88 Δ. ΓΙΩΤΑΣ: «Οι Μενιδιάτες...» όπ. π. σελ. 350-351 όπου αναδημοσιεύεται έγγραφο των Αρχείων της Ελληνικής Παλιγγενεσίας (τόμ. 1ος σελ. 217).

89 Δημοσιεύονται παρακάτω έγγραφα της Διοικητικής Επιτροπής (Κυβέρνηση) τόσο προς Μελέτη Βασιλείου όσο και προς Μήτρο Λέκκα. Και τα δύο έγγραφα υπογράφονται και από τον Γιαννάκο Βλάχο(!). Βλ. και Δ. ΓΙΩΤΑΣ: «Οι Μενιδιάτες...» σελ. 97, 98 όπ. π. και ημερολόγιο πολιορκίας Αθηνών, Ν. Καρώρη όπου σημειώνονται οι εναγώνιες κλήσεις των πολιορκημένων προς Μήτρο Λέκκα.

90 I. ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ: Όπ. π. τόμ. Α' σελ. 88.

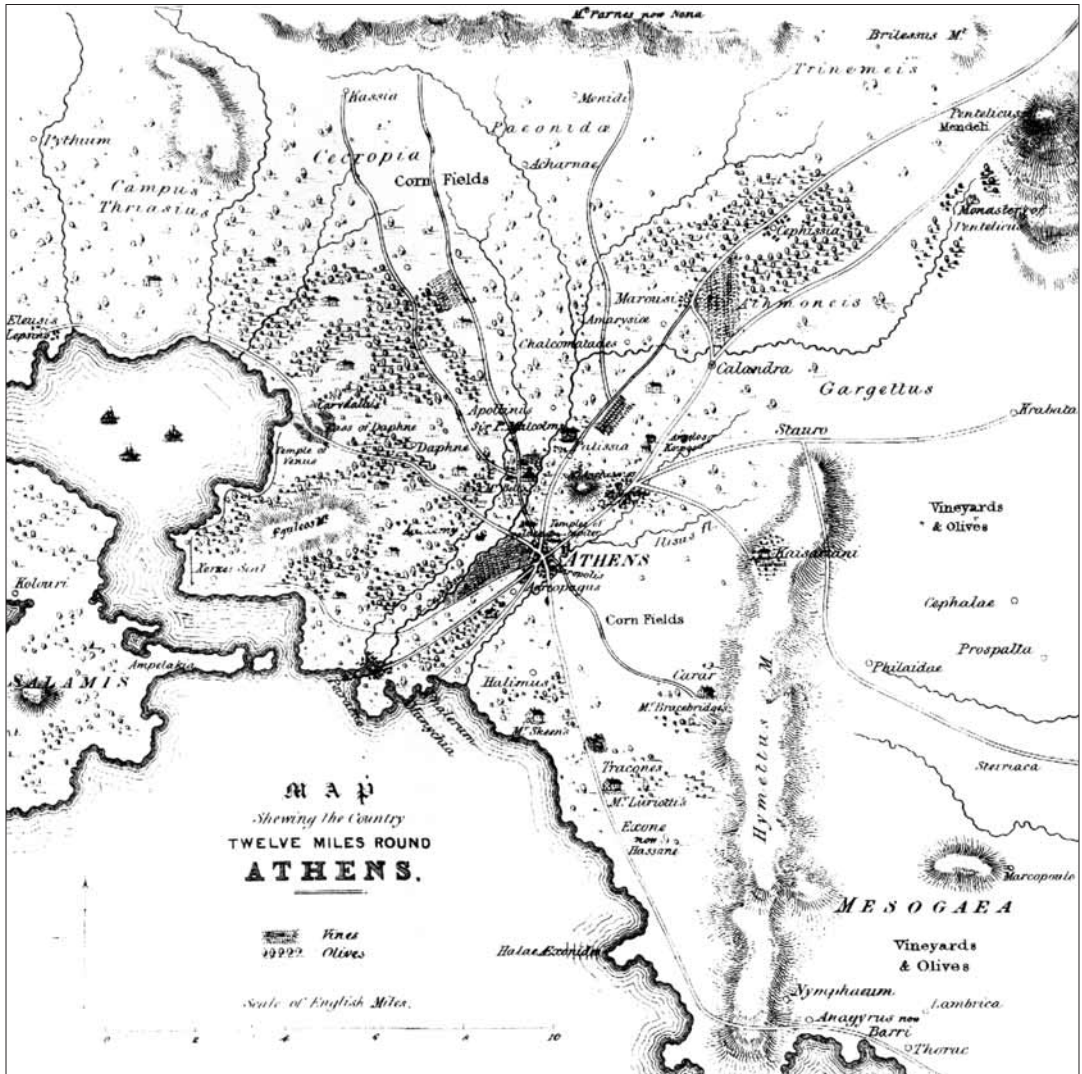
91 Δ. ΓΙΩΤΑΣ: «Οι Μενιδιάτες...» όπ. π. σελ. 359.

92 ΔΙΟΝ. ΚΟΚΚΙΝΟΥ: «Ελληνική Επανάσταση» όπ. π. τ. 5ος σελ. 293.

93 Έγγραφο από «Αρχείο Αθαν. Βασιλείου και Παπασταμάτη Βασιλείου». Το έγγραφο ανακοινώθηκε στο 5ο συμπόσιο Ιστορίας-Λαογραφίας Αττικής, Δ. ΓΙΩΤΑΣ: «Νέα στοιχεία από τον Αγώνα του '21 στην Αττική». Μέγαρο 25-29 Μαΐου 1994. (Πρακτικά δεν εξεδόθησαν). Τα 7.500 χρόσια που χρεώνει ο καπετάνιος αντι-

στοιχούν σε μισθοδοσία 2 μηνών για 150 στρατιώτες και όχι 3 που αναφέρει.

94 Βλ. και ΑΘΑΝ. ΤΣΙΓΚΟΥ: «Κείμενα για τους Αρβανίτες» Αθήναι 1991 σελ. 25. Φαίνεται ότι ο Αθαν. Τσίγκος είχε στη διάθεσή του παρόμοιο έγγραφο με το ίδιο περιεχόμενο και το οποίο υπογραφόταν από τον τότε έπαρχο Αθηνών Μιχ. Σούτσο, ενώ το παρατιθέμενο στην παρούσα μελέτη έγγραφο του καπετάνιου υπογράφεται από τον αντικαταστάτη του Επάρχου. Δυστυχώς το έγγραφο που αναφέρει ο Αθαν. Τσίγκος δεν διασώθηκε ούτε ο «τεσκερές» των Αθηναίων επιστατών. Πιστεύουμε όμως ότι η αναγνώριση των εξόδων του καπετάνιου (των 4547: 20 γροσίων του 1821) αφορά κυρίως την εκστρατεία στη Βοιωτία

Χάρτης της Αττικής από γκραβούρα του 1837

Τα γεγονότα από το 1823 μέχρι την Άνοιξη του 1826

Την 1ην Ιανουαρίου 1823 αποφασίζουν οι Αθηναίοι και στέλνουν στην Πηγιάδα ως παραστάτες στην Εθνική Βουλή τους συμπατριώτες τους Σπ. Πατούσα, Διον. Πετράκη και Γ. Ψύλλα.⁹⁵ Η επαρχία είναι φανερό ότι δεν εκπροσωπείται, αν και συνυπογράφουν εκπρόσωποί της, και δεν είναι ούτε η πρώτη ούτε η τελευταία φορά.

Το πρώτο εξάμηνο του 1823 πέρασε ήσυχο στην Αττική, χαρακτηρίζεται όμως από την εδραίωση της κυριαρχίας του Γκούρα και την αναπόφευκτη σύγκρουσή του με τους οπλαρχηγούς της επαρχίας και τους κατοίκους των χωριών της Αττικής. Όργανά του εκτελεστικά οι Γιάννης Μαμούρης (εξάδελφός του) και Στάθης Κατσικογιάννης τον οποίο πάντρεψε ο Γκούρας με την αδελφή της γυναίκας του. Τον Ιούνιο του 1823 ξεκαθαρίζει τους λογαριασμούς του ο Γκούρας με τους αδελφούς Λέκκα και τον Αθηναίο οπλαρχηγό Νικ. Σαρρή. Η μαρτυρία του πολιτάρχη της Αθήνας τότε Γιάννη Μακρυγιάννη είναι συγκεκριμένη και διατυπωμένη κατ' επανάληψη στα Απομνημονεύματά του.⁹⁶

Το Νικ. Σαρρή τον συνέλαβαν οι άνδρες του Γκούρα στις 23 Ιουνίου και αφού τον ανέβασαν στην ακρόπολη τον σκότωσαν πετώντας τα κομματισμένα μέλη του σώματός του από τα τείχη λέγοντας: Θέλετε πόδι; πάρτε, θέλετε πλευρό; πάρτε. Έντρομος ο λαός της Αθήνας παρακολουθούσε τη φρικαλέα πράξη ενάντια σε ένα πραγματικό ήρωα της Αθήνας δοξασμένο σ' όλες τις μέχρι τότε μάχες.

Και ενώ αυτά συνέβαιναν, ο Γκούρας κατά τον φίλο του Διον. Σουρμελή: «...αυτήν την ώρα συνανλιζετο εις το Θησεϊον μετά των Δημογερόντων και του Επάρχου...».⁹⁷

Τον ίδιο μήνα ο Γκούρας στράφηκε κατά των αδελφών Γεωργάκη και Μήτρου Λέκκα. Από ένα Αρχειακό έγγραφο, που είναι άλλωστε σύμφωνο με τα γραπτά Μακρυγιάννη και λοιπών ιστορικών, διαπιστώνεται ότι: «...Τον Ιούνιο (του 1823) ο καπετάν Δημήτριος Λέκκας κνηνηθείς από τον εν Αθήναις στρατηγόν Γκούραν και τον στρατηγόν Στάθην Κατσικογιάννην έφυγε εις Σαλαμίνα δι' ασφάλειαν της ιδίας ζωής του, όθεν οι ρηθέντες μαθόντες την φυγήν του... εκυρίευσαν το οσπίτιόν του και κατεκούρσισαν και αυτό και πάντα τα εν αυτώ... κατέτρεξαν και πάντας τους υπό την οδηγίαν του εκείσε κατοίκους...».⁹⁸

Οι λόγοι της συμπεριφοράς αυτής του Γκούρα και των οργάνων του διατυπώνονται καθαρά και από τον Μήτρο Λέκκα σε έγγραφά του προς την Κυβέρνηση. Με το τελευταίο στις 5 Ιουνίου 1827 γράφει: «...ο μακαρίτης

στρατηγός Ιωάννης Γκούρας (αν είναι δα πρέπει να μακαρίζεται) αφού έλαβε την φρουραρχίαν της Ακροπόλεως, επιθυμών να έχει την Αθηναίαν μονοκρατορίαν, και βλέπων ότι αντιβαίνω εις τα τυραννικά κινήματά του, με κατέτρεχε και επροσπάθει παντίοις τρόποις να με εξοντώσει. Δεκάτην έκτην μηνός λοιπόν Αυγούστου του 1823... έστειλεν τον εξάδελφόν του Ιωάννην Μαμούρη, επάτησε την οικίαν μου, και ήρπασεν όσα χρήματα, όπλα, πολύτιμα ρουχικά, γεννήματα, ζώα διαλαμβάνει επάνωθι ο εγκλειόμενος κατάλογος, πέρυσι δε (1826) τριακόσια πενήκοντα κοιλά κριθάρι, εξ καμήλια... τα οποία συμποσούνται Σ. Κυβέρνησις εις χιλιάδας (γρόσια) υπέρ τας είκοσι...». ⁹⁹

Το καλοκαίρι του 1823 εισβάλουν στην Ανατολ. Ελλάδα ο Γιουσούφ Περκόφτσαλης και ο Ομέρ Πασάς της Καρύστου ενώ ο Σαλίχ πασάς της Ανδριανούπολης με 4.000 στρατιώτες προχώρησε προς τη Θήβα. Οι Αθηναίοι έστειλαν τα γυναικόπαιδα στη Σαλαμίνα και οι χωρικοί αποσύρθηκαν με τις ζωτροφές τους στα βουνά. ¹⁰⁰

Ο Ι. Γκούρας έστησε στρατόπεδο στην «Κωλομπίθεζα» κοντά στα Κιούρκα υπογράφοντας συμφωνητικό με τους Αθηναίους ότι θα τους δεχόταν(!) στην ακρόπολη αν υποχωρούσαν από Τουρκική πίεση. Και οι μεν Τούρκοι υποχώρησαν προς το Ζητούνι (Λαμία) μετά την εκδηλωθείσα θανατηφόρο επιδημία που αποδεκάτισε το στράτευμά τους. Ο Σαλίχ πασάς όμως από τη Θήβα έστειλε διερευνητικά προς Αττική ένα σώμα 500 ιππέων το οποίο συγκρούστηκε με ισάριθμη δύναμη υπό τον Μενιδιάτη Καπετάνιο Μήτρο Λέκκα στην Κάντζα, ο οποίος τους ενίκησε και τους απομάκρυνε από την Αττική.

Την πρώτη Σεπτεμβρίου 1823 η Κυβέρνηση στέλνει συγχαρητήρια στο Λέκκα «...Η Διοίκησις... εχάρη δια τα γενναία σου ανδραγαθήματα... ..Μην πτοηθείς λοιπόν αλλά μάχου με πατριωτισμόν και ανδρείαν και η πατρίς δεν λησμονεί τας εκδουλεύσεις του καθενός...». ¹⁰¹ Δεκαπέντε μέρες νωρίτερα, όπως είπαμε, ο Μαμούρης είχε λεηλατήσει το σπίτι και τις στρατιωτικές προμήθειες του Λέκκα κατόπιν εντολής του Γκούρα. Στις 24 Σεπτεμβρίου 1823 «ο Οδυσσέας Ανδρούτσος με το Στάθη (Κατσικογιάννη) και 400 άνδρες ανεχώρησε δια τα χωριά και ιδίως δια τα Χασιά όπως τους καθησυχάσει μεταξύ των δια διαφόρους διχονοίας...» σημειώνει ο Καίσαρ Βιτάλης στο ημερολόγιό του. ¹⁰²

Το νέο καθεστώς Ανδρούτσου – Γκούρα ευνοεί τις φατρίες και την διχογνωμία στα χωριά και ιδιαίτερα στη Χασιά, κατάσταση που είχαν καλλιεργήσει από το 1821 οι πρόκριτοι της Αθήνας, με αποτέλεσμα την «έξω-ση από την καπετανείαν» του Μελέτη Βασιλείου και την αντικατάστασή του από το Μήτρο Τσεβά. ¹⁰³

Καθώς ανατέλει το 1824, το καθεστώς Γκούρα επικυριαρχεί και καταδυναστεύει την Αττική. Τα πρώτα γεγονότα εξελίσσονται στη Χασιά. Ο στρατηγός Μακρυγιάννης τα σημειώνει με το προσωπικό του ύφος στα Απομνημονεύματά του χωρίς συγκεκριμένες ημερομηνίες. Το ίδιο και το μέλος της φατριάς Γκούρα, ο ιστορικός Διον. Σουρμελής. Ημερολογιακά όμως τα σημειώνει ένας άλλος γνωστός του Γκούρα, ο Καίσαρ Βιτάλης:

«24 Ιανουαρίου 1824... Το χωρίον Χασιά έλαβε τα όπλα κατά τον Μεδάνπαση αποσταλέντος υπό του Γκούρα εις όλα τα χωριά όπως τυραννήσει in ananie πάντοτε περισσότερον τα μέρη εκείνα. Το χωρίον τούτο πολύ πτωχόν καθό στερούμενον γαιών αι οποίαι να δίδουν εισόδημα, αλλά μόνον ποριζόμενον τα προς το ζήν εκ της ανθρακοποιίας και της ξηλείας εκ των ορέων, καταπιέζετο από τα ananie του Γκούρα και επειδή η τοποθεσία του το καθιστά φρουρόν των συνόρων της Πελοποννήσου, ούτω εκ της εποχής των Τούρκων απήλανε παντός προνομίου και δεν παρεδέχοντο ουδέποτε εις το χωρίον των κανένα τούρκον ακόμη και στελλόμενον υπό του πασά μετά δυνάμεων, καθώς εγώ αυτός είδον το πράγμα ότε 300 τούρκοι αποσταλέντες με τον Ντελήμπασην δεν ηδυνήθησαν να κάμουν το παραμικρόν, διότι επρόκειτο ότε ήθελαν να υποχρεώσουν εις (χρηματικήν) πληρωμήν τους προύχοντας επειδή συνέβη ώδε ένας εκ των χωρικών είχαν απαγάγει βία και διακορεύσει δυο αδελφάς. Ο Γκούρας απέστειλεν επικουρία εις τον μεϊδάμπασην του το Γιάννη Μαμούρην και οι Χασιώτες μη θέλοντας να φθάσουν εις τα έσχατα, απεσύρθησαν εις το βουνό, αφού έρριψαν δια μίαν νύκτα πυροβολισμούς τινάς. Οι άνθρωποι του Γκούρα εφόνευσαν δυο Χασιώτας και επλήγωσαν δυο, βλέποντες δε την φνηγήν των ελαφρυαγωγήσαν τας οικίας του χωρίου.»

25 Ιανουαρίου 1824. Μέρος των προυχόντων της Χασιάς ήλθαν εις Αθήνας προς συμβιβασμόν της υποθέσεώς των. Και επειδή το παν είχε προέλθει εκ του ότι ο Οδυσσεύς είχε ζητήσει 100 άνδρας δια το στρατόπεδόν του συνεπεία του ότι είχαν λιποτακτήσει 10 οι οποίοι εξ' αρχής ήσαν εις την εκστρατείαν της Χαλκίδος, ούτως ο Γκούρας υποχρέωσεν αυτούς να τους αποστείλουν (τους χωρικούς).¹⁰⁴

Το πρώτο εξάμηνο του 1824 οι Λεκκαίοι βρέθηκαν στην Πελοπόννησο παίρνοντας μέρος στον εμφύλιο πόλεμο με το μέρος της Κυβέρνησης. Μετά από πρόταση του στρατηγού Ιω. Νοταρά προάγονται και οι δύο αδελφοί στο βαθμό του χιλιάρχου την 5/6/1824¹⁰⁵. Το καλοκαίρι του 1824 ο Μελέτης Βασιλείου βρισκόταν στο Μεγάλο Δερβένι (Ισθμός Κορίνθου – Μεγάρα) υπό το στρατηγό Ευμορφόπουλο. Στις αρχές Ιουλίου ο Ομέρ πασάς της Ευβοίας αποβιβάστηκε στον Ωρωπό με 3.000 άνδρες, από τους οποίους 2.000 ήταν γενίτσαροι, από τα ισχυρότερα τουρκικά στρατιωτικά σώματα.

Σε αντιμετώπισή τους έσπευσε ο Γκούρας με 300 στρατιώτες οι περισσό-

τεροι από τους οποίους ήταν χωρικοί της Αττικής.

Στην κρισιμότερη στιγμή της σύγκρουσης που έγινε στο Μαραθώνα - Οινόη (ή Νινόη) την 6/7/1824 η επικουρία του Ευμορφόπουλου με 250 άνδρες (μαζί του ο Μελέτης Βασιλείου) έδωσε τη νίκη στους Έλληνες.¹⁰⁶

Οι Λεκκαίοι με διαταγή της Κυβέρνησης εκστρατεύουν από Σαλαμίνα στην Αττική μαζί με τον Κριεζώτη εμπλεκόμενοι σε αψιμαχίες με τους Τούρκους την 6η και 7η Ιουλίου.¹⁰⁷ Σε συγκρούσεις που ακολούθησαν στα περίχωρα της Αθήνας διακρίθηκαν οι αδελφοί Λέκκα όπως περιγράφει ο Διον. Σουρμελής.¹⁰⁸

Στις 20 Αυγούστου 1824 ο Μελέτης Βασιλείου προάγεται σε χιλίαρχο από την Κυβέρνηση (στην πρόταση του Εκτελεστικού Σώματος προς το Βουλευτικό περιλαμβάνεται και ο Αθηναίος Συμεών Ζαχαρίτζας και άλλοι 14 για διαφόρους βαθμούς) *«δια τας προς την πατρίδα πιστάς εκδουλεύσεις των και διότι ήδη εθριάμβενσαν κατά των εχθρών...»*¹⁰⁹

Στις 20 Σεπτεμβρίου με την αρ. 4783 διαταγή της Κυβέρνησης προβιβάζεται ο Δημ. Λέκκας στο βαθμό της αντιστρατηγίας και στις 19 Νοεμβρίου προβιβάζεται στον ίδιο βαθμό ο αδελφός του Γεώργιος με την αρ. 1151 απόφαση του Εκτελεστικού Σώματος. Με την ίδια απόφαση προβιβάζονται στο βαθμό του ταξιάρχου ο Μενιδιάτης Πέτρος Λαζάρου και ο Χασιώτης Δημήτριος Τζεβάζ, μετά από πρόταση του Γεωργ. Λέκκα.¹¹⁰

Το Δεκέμβριο η Κυβέρνηση διατάζει το Δ. Λέκκα να πάει στην Τριπολιτσά υπό το στρατηγό Χ'Χρήστο Βούλγαρη, και στη συνέχεια εντάσσεται στη δύναμη του Κριεζώτη.¹¹¹ Τον ίδιο μήνα ο αδελφός του Γεώργιος γράφει στην Κυβέρνηση από Ναύπλιο ότι είναι ασθενής αλλά ζητάει να του προσδιοριστεί το πόστο που θα καταλάβει.¹¹²

Η Κυβέρνηση εγκρίνει να έχει ο Δ. Λέκκας εκατό στρατιώτες και η αδελφός του 60. Στις αρχές Φεβρουαρίου ο Δ. Λέκκας ήταν στην Αρκαδία και ο Γεώργ. Λέκκας με 25 στρατιώτες στην Αθήνα.¹¹³ Όμως στις 6 Απριλίου 1825 η **«Εφημερίς των Αθηνών»** ανακοινώνει το θάνατο του Γεωργ. Λέκκα *«από ασθένειαν λοιμικήν»* χωρίς να προλάβει να πραγματοποιήσει άλλη εκστρατεία. Κοντά του τις τελευταίες ώρες ο αδελφός του Μήτρος Λέκκας από 3/3/1825, ενώ άλλα δραματικά γεγονότα σημειώνονται στο χώρο της Ανατολικής Στερεάς.

Ο θλιβερός εμφύλιος πόλεμος είχε τελειώσει, η συμμαχία Κωλέττη - Γκούρα ήταν ισχυρή. Κατάφερε ο Κωλέττης να στρέψει το Γκούρα εναντίον του Οδυσσέα Ανδρούτσου, ο οποίος κυνηγημένος από την Κυβέρνηση στράφηκε προς τους Τούρκους.

Είναι αξιοσημείωτο ότι κατά την παράδοση του Ανδρούτσου στις Λιβανάτες την 7/4/1825 δεν συμμετείχε ο φίλος του Μελέτης Βασιλείου προφασιζόμενος ασθένεια ή ήταν πράγματι ασθενής από λοιμική ασθένεια όπως η επιστολή του Στάμου Σεραφείμ, οργάνου του Γκούρα, προς τον Γκούρα αναφέρει: *«Τους στρατιώτας του τους στέλνει διότι αυτός καθώς σας είπα δεν μπορεί μήτε να σταθεί στα ποδάρια του...»*.¹¹⁴

Ούτε όμως ο Μήτρος Λέκκας συμμετείχε στην εκστρατεία εναντίον του Ανδρούτσου. Την ημέρα της παράδοσης του ο Δ. Λέκκας βρισκόταν στην Αθήνα, όπου κήδεψε τον αδελφό του. Εκεί βρισκόταν ακόμα την 15/4/1825, από όπου γράφει στην Κυβέρνηση ζητώντας την προαγωγή του ανεψιού του Προκόπη στο βαθμό της αντιστρατηγίας κάτι που η Κυβέρνηση δέχτηκε.

Ο Γκούρας φυλάκισε τον Ανδρούτσο στην Ακρόπολη (στον ψηλό Ενετικό πύργο στα προπύλαια). Το πρωί της 5ης Ιουνίου 1825 ο Ανδρούτσος βρέθηκε νεκρός κάτω από τον πύργο. Είπαν ότι προσπάθησε να δραπετεύσει, κόπηκε το σχοινί και σκοτώθηκε. Κανείς δεν πίστεψε τους ισχυρισμούς αυτούς. Οι επιπτώσεις από τη δολοφονία του Ανδρούτσου φάνηκαν μετά ένα χρόνο όταν υποτάχτηκε ολόκληρη η Στερεά Ελλάδα και οι Τούρκοι έφτασαν να πολιορκήσουν και την Ακρόπολη.

Τον Οκτώβριο του 1825 ο φιλέλληνας Φαβιέρους που είχε οργανώσει τον τακτικό στρατό, έφτασε από το Ναύπλιο στην Αθήνα μεταφέροντας την έδρα του στρατιωτικού του σώματος και άρχισε τη στρατολόγηση και την εκπαίδευση. Ο Γκούρας προφασίστηκε ότι συμπαραστέκεται στην προσπάθεια Φαβιέρου. Αργότερα φάνηκε ότι δεν συμφωνούσε.

Κατά τα τέλη του 1825 η Αττική είχε αρκετό Ελληνικό στρατό και γι' αυτό το λόγο οι Τούρκοι εκτός από παρενοχλήσεις δεν τόλμησαν να κάνουν κάποιο σοβαρότερο κίνημα.

Στις αρχές του 1826 ο Φαβιέρους αποφάσισε να εκστατεύσει εναντίον της Καρύστου όπου υπήρχαν ισχυρές Τουρκικές δυνάμεις υπό τον Ομέρ πασά. Γράφει ο Κάρπος Παπαδόπουλος: *«Ενήργησε εις την Κυβέρνησιν (ο Φαβιέρους) να τεθώσιν υπό τας διαταγάς του και τρία Ελαφρά Σώματα, ανά 500 στρατιώτας έκαστον και διοικούμενα από τον Λέκκαν Αθηναίον, Ιω. Μαμούρην και Στέφον Βούλγαρη, των οποίων η χορήγησις των εξόδων εγένετο απευθείας από τον Φαβιέρου»*.¹¹⁵

«Στρατοπεδεύσας εκεί (Μαραθώνα) προσκάλεσε τα τρία Ελαφρά Σώματα (ο Φαβιέρους), τα οποία μετέβησαν από Αθήνας και τον μεν Λέκκαν Αθηναίον διέταξε να μεταβεί και διημερεύσει εις το Μαρτίνον και λοιπά χωρία της Ταλαντίας, τον δε Στέφον και Μαμούρην να τον ακολουθήσουν».¹¹⁶

Η εκστρατεία Φαβιέρου απέτυχε. Η διαταγή για τη μεγάλη επίθεση στις 13 Μαρτίου βρήκε όχι μόνο την οργανωμένη άμυνα των Τούρκων αλλά και την απάθεια των Ελλήνων της Ευβοίας που πολλά είχαν πάθει μέχρι τότε από τις καταχρήσεις των ατάκτων στρατευμάτων. Αλλά και η Κυβέρνηση αντιμετώπισε με αδιαφορία το Φαβιέρο ο οποίος απέσυρε το στρατό του με σοβαρές απώλειες.

Την Άνοιξη του 1826 κλείνει μια περίοδος αγώνων χωρίς να έχει συντελεστεί η απελευθέρωση από τον Τουρκικό ζυγό. Μεγάλες Τουρκικές δυνάμεις μετά το ολοκαύτωμα του Μεσολογγίου, κατευθύνονται αναπόσπαστες προς το Μωρηά και τη Ρούμελη για να συντρίψουν την Επανάσταση.

Με ένα πρόχειρο απολογισμό (1821 – α' εξάμηνο 1826) και μετά από έρευνες σε έγκυρες Αρχειακές πηγές την τελευταία ιδιαίτερα εικοσαετία και όπως αυτές δημοσεύτηκαν σε συνέδρια και εκδόσεις, διαπιστώνεται ότι τα παλληκάρια της Αττικής πολέμησαν κάτω από τις οδηγίες των ντόπιων οπλαρχηγών: Μελέτη Βασιλείου και των αδελφών του καπεταναίων Αθανασίου και Γιάννη Βασιλείου, Δήμου και Μήτρου Τσεβά, Αναγνώστη Κιουρκατιώτη, Μήτρου Κιούση, Χριστόδουλου Γκίκα, Λεγκαίων, Προκόπη Κατζαντώνη ή Προκόπη του Λέκκα, Ν. Τζελεπή, Δ. Χατζηπέτρου, Αναγν. Καλογριάνη, Σκουρτανιώτηδων, Γιάννη Χ'Μελέτη, Μήτρου Λίτζα, Γιάννη Ντάβαρη και Αναγνώστη Γιάννη Ντάβαρη, Γαβριήλ Αναστασίου, Αναγνώστη Στέφα κ.α. πολλών, αλλά και των στρατηγών: Οδυσσέα Ανδρούτσου, Γιάννη Γκούρα, Μακρυγιάννη, Κριεζώτη, Μαυροβουνιώτη, κ.α. σε μια σειρά από αναμετρήσεις με τους Τούρκους σ' ολόκληρο σχεδόν τον Ελληνικό χώρο αποκτώντας τη φήμη σκληροτράχηλων μαχητών.

Όσοι απ' αυτούς επέζησαν, τιμήθηκαν αργότερα με αριστεία ανδρείας ανάλογα με τη συμμετοχή τους, αριστεία που θέσπισαν ο Όθωνας και οι Κυβερνήσεις. Ελάχιστοι απ' αυτούς πήραν κάποια σύνταξη ή αποζημίωση.¹¹⁷

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- 95 I. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ: Αθην. Αρχείο τ. Α σελ. 520-1
- 96 I. ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ: «Απομνημονεύματα» όπ. π. τ. 1ος σελ. 88, 101-102.
- 97 ΔΙΟΝ. ΣΟΥΡΜΕΛΗ: «Ιστορία...» όπ. π. σελ. 66. Βλ. και ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ: «Απομνημονεύματα» όπου ο σχολιαστής I. Βλαχογιάννης γράφει χαρακτηριστικά: «...ταύτα δε παρόντος του Γκούρα εν Αθήναις και επινεύοντος, μάλλον δε κελεύοντος...».
- 98 Γ.Α.Κ. Φ28, Υπ. Πολέμου. Βλ. και Δ. ΓΙΩΤΑ: «Οι Μενιδιάτες...» όπ. π. σελ. 374, 416-418.
- 99 Γ.Α.Κ. Υπ. Πολέμου Φ197.
- 100 Γ.Α.Κ. Ιστορικά Αρχεία I. Βλαχογιάννη Κυτίο 1, «Τα εν τη Ανατολική Ελλάδι 1821-1824» (Μετάφραση ημερολογίου Καίσαρα Βιτάλη).
- 101 Γ.Α.Κ. Εκτελ. Φ20, βλ. και Κ. Α. ΔΙΑΜΑΝΤΗ: «Αθηναϊκόν Αρχείον» Έκδοση Γ.Α.Κ. Αθήναι 1971, σελ. 99-100.
- 102 Γ.Α.Κ. Ιστορ. Αρχεία Βλαχογιάννη, όπ. π.
- 103 Γ.Α.Κ., Κ47, ΒΓ, Φ3 αρ. 61. Βλ. και Δ. ΓΙΩΤΑ: «Οι Χασιώτες στον αγώνα του '21...» όπ. π. σελ. 28-30. Πρόκειται για το «λεοντόκαρδο» όπως τον αποκαλεί ο Διον. Σουρμελής που έπεσε τελικά μαχόμενος στην Ακρόπολη στις 18 Απριλίου 1822 και λίγο πριν οι Τούρκοι την παραδώσουν (10 Ιουνίου) στους Έλληνες.
- 104 Γ.Α.Κ. Ιστορικά Αρχεία I. Βλαχογιάννη. (Βιτάλη) όπ. π. Σημειώνουμε ότι τον Ιανουάριο του 1824 που συνέβη το γεγονός, ο Γκούρας δεν έχει ακόμα εναντιωθεί στον Οδυσσέα Ανδρούτσο και φροντίζει για τη στρατολόγηση χωρικών. Η αναφερόμενη λιποταξία 10 Χασιωτών είναι συνηθισμένο φαινόμενο στον Ελληνικό χώρο εκείνη την εποχή και οφείλονταν στην ανάγκη των χωρικών να φροντίσουν τα σπίτια τους το χειμώνα ή στη μη πληρωμή της μισθοδοσίας τους όπως συχνά συνέβαινε. Στη θέση των δέκα στρατιωτών που λιποτάκτησαν, ο Γκούρας με τον αναφερόμενο τρόπο πέτυχε να στρατολογήσει 100 Χασιώτες!
- 105 Γ.Α.Κ. περιεχόμενα τ. 12ος σελ. 798, η πρόταση I. Νοταρά) και Γ.Α.Κ. Υπ. Πολέμου Φ. 10, η υπ' αρ. 1800 διαταγή της Κυβέρνησης.
- 106 Βλ. Γ.Α.Κ. Εκτελεστικόν (περιεχόμενα Γ.Α.Κ. τ. 14β' σελ. 129 η αναφορά του I. Γκούρα στην Κυβέρνηση όπου επαινεί και τους συνεργάτες του στη νίκη, I. Ρούκη, I. Μαιμούρη, Μήτρο Πρεβεζάνο και Ιω. Κατζούρη. Αναφέρει ότι είχε 300 στρατιώτες και η επικουρία του Δ. Ευμορφόπουλου αποτελούνταν από 250 άνδρες.
- 107 Βλ. Εφημερ. «Ο φίλος του Νόμου», Ανταπόκριση από Σαλαμίνα την 8/7/1824.
- 108 Δ. ΣΟΥΡΜΕΛΗ: «Ιστορία...» όπ. π. σελ. 85.
- 109 Βλ. Αρχεία της Ελληνικής Παλιγγενεσίας τ. 10ος σελ. 472.

110 Γ.Α.Κ. Υπ. Πολέμου Φ 28 και Φ39. Βλ. Δ. ΓΙΩΤΑ: «Οι Μενιδιάτες...» σελ. 375 και 379, φωτοτυπίες των διαταγών.

111 Γ.Α.Κ. Υπ. Πολέμου Φ41.

112 Γ.Α.Κ. Υπ. Πολέμου Φ44.

113 Γ.Α.Κ. Υπ. Πολέμου Φ59 και Φ62. Βλ. και Δ. ΓΕΡΟΝΤΑ: «Οι Αθηναίοι...» όπον δημοσιεύει απόσπασμα αναφοράς του Γ. Λέκκα προς το Υπ. Πολέμου την 5/2/1825 από Αθήνα «...προχθές ετελείωσε το σιτάρι ο φροντιστής... εις το εξής αγοράζω από τη σακούλα μου και ταΐζω τους στρατιώτας...».

114 Αθηναϊκόν Αρχείον Ι. Βλαχογιάννη τ. Α' σελ. 432-3. Βλ. και Δ. ΓΙΩΤΑ: «Οι Χασιώτες...» όπ. π. αναδημοσιεύεται η επιστολή Στ. Σεραφείμ, Αθηναίου, οργάνου του Γκούρα και μια ακόμα που ζητάει από το Γκούρα να φροντίσει για το Μελέτη Βασιλείου. Η συνέχεια ήταν ο προσεταιρισμός του Μελέτη Βασιλείου από το Γκούρα, η αντίθεση του Μελέτη με τους Χασιώτες και ο τραγικός χαμός του.

115 ΚΑΡΠΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ: «Ανασκευή των εις την Ιστορίαν των Αθηνών αναφερομένων...» Εν Αθήναις 1837 (Ανατύπωσις Ν. Καραβία) σελ. 81.

116 ΚΑΡΠΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ: όπ. π. σελ. 83.

117 Βλ. ΑΡΧΕΙΟΝ ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ του 1821 εις Εθνική Βιβλιοθήκη, τμήμα Χειρογράφων και Ομοιοτύπων. Βλ. εις Γενικά Αρχεία του Κράτους Γ.Α.Κ. Φάκελος Αριστείων. Κ. ΠΡΙΦΤΗ: «Οι Μεσογείτες στο 1821» Νεότερα στοιχεία. Β' επισημονική συνάντηση Ν. Αττικής. Καλύβια 1985. Βλ. και Δ. ΓΙΩΤΑ: «Οι Μενιδιάτες...» όπ. π. Του ιδίου «Οι Χασιώτες...» όπ. π. Βλ. και Ε83-Ε96, πιστοποιητικά αγωνιστών Αττικής.

Ο Λιοσιώτης αγωνιστής του '21, Αναγνώστης Λιόσης ή «εισαγγελέας» 1805-1903.
Φωτογραφία.

Έλληνες αγωνιστές των ατάκτων στρατιωτικών σωμάτων
Από γραβούρα της εποχής

Η ΚΑΘΟΛΟΣ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ ΤΟ 1826

Η εγκατάλειψη της Αττικής

Το 1826 ήταν η κρίσιμότερη χρονιά για την Επανάσταση. Στις 10 Απριλίου έπεσε το ηρωικό Μεσολόγγι και οι ισχυρές εχθρικές δυνάμεις ξεχύθηκαν αδέσμευτες για να πνίξουν στο αίμα την Επανάσταση των Ελλήνων, σε Μωριά και Ρούμελη.

Οι διαταγές του Σουλτάνου ήταν σαφείς. Έπρεπε να υποταχθούν το ταχύτερο οι ραγιάδες, διότι άρχισε και διαφαινόταν πρόθεση των Μεγάλων Δυνάμεων να μεσολαβήσουν με ειρηνικά ή πολεμικά μέσα για την ανεξαρτησία της Ελλάδας. Η στρατιωτική, λοιπόν, παρουσία είχε αποφασιστική σημασία στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων.

Έτσι ο Ιμπραήμ πασάς στράφηκε προς την Πελοπόννησο, όπου βρήκε αντιμέτωπο τον Κολοκοτρώνη και ο Κιουταχής προς τη Στερεά Ελλάδα με προορισμό την Αττική.

Οι κάτοικοι πήραν τα βουνά και τα νησιά για να σωθούν, μετά από τις συστάσεις μιας σπαρασσόμενης από εσωτερικές ίντριγκες Κυβέρνησης. Η Αττική, που μέχρι τότε καταληστευόταν από τον στρατηγό Γιάννη Γκούρα, ο οποίος με τα όργανά του είχε τυραννήσει και γδύσει τα χωριά, βρέθηκε σε εξαιρετικά δεινή θέση.

Οι κάτοικοι παροτρύνονταν να περάσουν τα γυναικόπαιδα στα νησιά, όμως, τα όργανα του Γκούρα τους λήστευαν και τους άφηναν γυμνούς.¹¹⁸ Τα περισσότερα παλληκάρια των χωριών, πολεμούσαν υπό διαφόρους οπλαρχηγούς. Ο Γκούρας κλείστηκε με 300 δικούς του, όσους στρατολόγησε από τα χωριά και Αθηναίους, στην ακρόπολη. Η ύπαιθρος ερήμωσε.¹¹⁹ Ήδη από τις 2 Μαΐου, καθώς τα άσχημα манτάτα φθάνουν στην Κυβέρνηση (Διοικητική Επιτροπή) στο μακρινό Ναύπλιο, στέλνει διαταγές και παρακλήσεις προς κάθε κατεύθυνση. Ενός τέτοιου εγγράφου αποδέκτης ήταν και ο Χασιώτης οπλαρχηγός Μελέτης Βασιλείου:

«Αρ. 328

*Προς τον χιλιάρχον Μελέτιον Βασιλείου.
Η Διοικητική Επιτροπή της Ελλάδος*

Γνωρίζεις βέβαια εις ποίαν κατάστασιν ευρίσκεται η Πατρίς και ότι δια να απαλλαγεί απ' αυτήν χρειάζεται να λάβει κάθε ευαίσθητος και γενναίος πατριώτης τον

ενθουσιασμόν και την προθυμίαν, την οποίαν είχεν εις τας αρχάς του ιερού αγώνος και να τρέξει οπού ο κίνδυνος και η φωνή της πατρίδος τον προσκαλεί.

Όλοι με τοιαύτα αισθήματα αναδειχθέντες και εξοπλισμένοι με τον απαιτούμενον πατριωτισμόν δεν μένει αμφιβολία, ότι θέλει νικήσομεν τον εχθρόν της πίστεως και της πατρίδος μας, και θέλει αποφύγομεν το όνειδος και την καταισχύνην, απαντώντας τον επαπειλούμενον απανταχόθεν κίνδυνον. Η κατά το Νοζιά, περί το Μοναστήριον ισχυρά θέσις ονομαζομένη Κλειστά ηξεύρεις ότι είναι μια από τας σημαντικάς, και όταν διορθωθεί και οχυρωθεί καθώς πρέπει, θέλει εξασφαλισθούν όλα τα πέριξ του μέρους τούτου αδύνατα πράγματα και θέλει ελευθερωθούν από την αιχμαλωσίαν ή την άσπλαχνον σφαγήν του εχθρού, δια τούτο πληροφορημένη η Διοίκησις δια την ικανότητα και τον πατριωτισμόν σου, σε διορίζει, άμα λάβεις την παρούσαν να συνάξεις από τα χωριά των Μεσογειών και του Καταδέματος τους αναλόγους εργάτας, για να διορθώσεις αυτήν την θέσιν και να την οχυρώσης εις τρόπον ώστε να αντέχει εις τας ενδεχομένας εχθρικής προσβολάς αναφερόμενος εγκαίρως προς την Διοίκησην, δια να σου στείλῃ τας αναγκαίας τροφάς και πολεμοφόδια λογιζομένη τούτο ως εν από τας σημαντικές φροντίδας της.

Κύριε η Διοίκησις επιστηριζομένη εις τον πατριωτισμόν, τον ζήλο σου, και εις τας απ' αρχής του ιερού τούτου αγώνος εκδουλεύσεις σου, σε επιφορτίζει με το χρέος τούτο και είναι βεβαία ότι θέλει το εκπληρώσεις με την ανήκουσαν επιμέλειαν και προθυμίαν.

Τη 2 Μαΐου 1826 εν Ναυπλίω.

Ο πρόεδρος Ανδρέας Ζαήμης

Π. Μαυρομιχάλης, Αναγνώστης Δεληγιάννης, Γεώργιος Σισίνης, Δ. Τσαμαδός,

Ανδρέας Χ' Αναργύρου, Σ. Τρικούπης, Ιωάννης Βλάχος,

Παναγιώτης Δ. Δημητρακόπουλος.

Τ.Σ. Ο Γ. Γραμματεύς Κ. Ζωγράφος»¹²⁰

Την ίδια στιγμή η Κυβέρνηση κοινοποιεί το έγγραφο αυτό στο Ι. Γκούρα και με άλλο έγγραφο τον καλεί να συστήσει στρατόπεδο στα Σάλωνα, αλλά ο Γκούρας έχει τα δικά του σχέδια που υλοποιούνται με την καταλήστευση των κατοίκων της Αττικής και της Σαλαμίνας με την «έκτακτη εισφορά» που του επέτρεψε η Κυβέρνηση, και τις ακραίες καταχρήσεις των οργάνων του.^{E12, E13}

Δεν γνωρίζουμε πόσο δραστηριοποιήθηκε ο Μελέτης Βασιλείου μετά το έγγραφο της Κυβέρνησης. Το πιθανότερο είναι να προσπάθησε να εκτελέσει τη διαταγή και βρήκε τη γενική αντίδραση των κατοίκων της Αττι-

κής και ιδιαίτερα των συμπατριωτών του, τους οποίους τα όργανα του Γκούρα βασάνιζαν σωματικά για να τους αποσπάσουν και τις ελάχιστες οικονομίες τους.¹²¹

Οι Μεσογειίτες πέρασαν τις οικογένειές τους στα κοντινά νησιά και ακολούθησαν πολλοί απ' αυτούς τα άτακτα στρατιωτικά σώματα. Όσοι έμειναν στα χωριά τους υποτάχτηκαν αναγκαστικά στους Τούρκους, το ίδιο και οι χωρικοί Χασιάς και Μενιδίου που ήταν και οι πολυπληθέστεροι στην Αττική. Ήδη σ' όλη τη Στερεά κάτοικοι και οπλαρχηγοί είχαν δηλώσει υποταγή. Το τραγικό είναι ότι στη Χασιά βγήκαν στην επιφάνεια παλιά μίσση και διαφορές με το Μελέτη Βασιλείου, και ορισμένοι θερμοόιμοι και οργισμένοι για την εγκατάλειψή τους, υπακούοντας και σε κάποιους ηθικούς αυτουργούς, όπως ξεκάθαρα το λέει ο Μακρυγιάννης, δολοφόνησαν τον Καπετάν Μελέτη.¹²²

Η δολοφονία έγινε τις πρώτες μέρες του Ιουνίου λίγο πριν εμφανιστούν οι Τούρκοι στην Αττική.¹²³

Από τις ελάχιστες ιστορικές πηγές που αναφέρουν κάτι περισσότερο για το τραγικό συμβάν, ξεχωρίζουμε την αναφορά του ιστορικού Διον. Κόκκινου ο οποίος γράφει επί λέξει:

*«...Εις την Χασιάν συνέβησαν δραματικά επεισόδια. Ο Γκούρας είχε διατάξει προ της εισβολής των Τούρκων τον Μελέτην Βασιλείον να εισπράξει την εισφοράν που τους επέβαλε και οι στρατιώται τούτου κατεβασάνισαν τους κατοίκους. Οι χασιώται τότε εδολοφόνησαν τον Βασιλείον. Απόσπασμα απεστάλη αμέσως από τας Αθήνας προς τιμωρίαν των Χασιωτών. Οι στρατιώται διέπραξαν παντός είδους βίαν εις την Χασιάν και ενώ ακόμη ευρίσκοντο εκεί και εκρατούσαν δεμένους εις ένα ξύλινον στύλον δυο Χασιώτες εισέβαλον οι Τούρκοι. Οι στρατιώται έσπευσαν να φύγουν και οι Τούρκοι έλυσαν τους δεμένους χωρικούς και τους άφησαν ελευθέρους. Έτσι οι Χασιώται εδέχθησαν τους Τούρκους ως λυτρωτάς, και εχάθη ο ηρωϊκός Βασιλείον, ο οποίος είχε πρωτοστατήσει εις την επανάστασιν της Αττικής και είχε μετάσχει όλων των έως τότε εναντίον του εχθρού μαχών...».*¹²⁴

Με το ίδιο πνεύμα αναφέρει τα γεγονότα ο Διον. Σουρμελής φίλος του Γκούρα και ο Μακρυγιάννης, ο οποίος χαρακτηριστικά σημειώνει: «...Όταν ήρθε ο Κιτάγιας (Κιονταχής) ήρθε ανθρώπους φορτωμένους λιθάρια εις τα χωριά, όπου τους τυραγνούσαν αυτήνοι (οι άνθρωποι του Γκούρα) διά χρήματα, και τους ξεφόρτωσε ο Κιτάγιας και σπουίρισε (κατεπλάγη) κι αυτός, που ήταν Τούρκος...». ¹²⁵

Για τη δολοφονία του Μελέτη Βασιλείου οι ιστορικοί συμφωνούν ότι οι φυσικοί αυτουργοί ήταν Χασιώτες. Ο μόνος που καταδεικνύει σαφώς τους ηθικούς αυτουργούς δηλαδή Γκούρα, Μαμούρη και προκρίτους της Αθή-

νας είναι ο στρατηγός Μακρυγιάννης όπως προαναφέραμε.

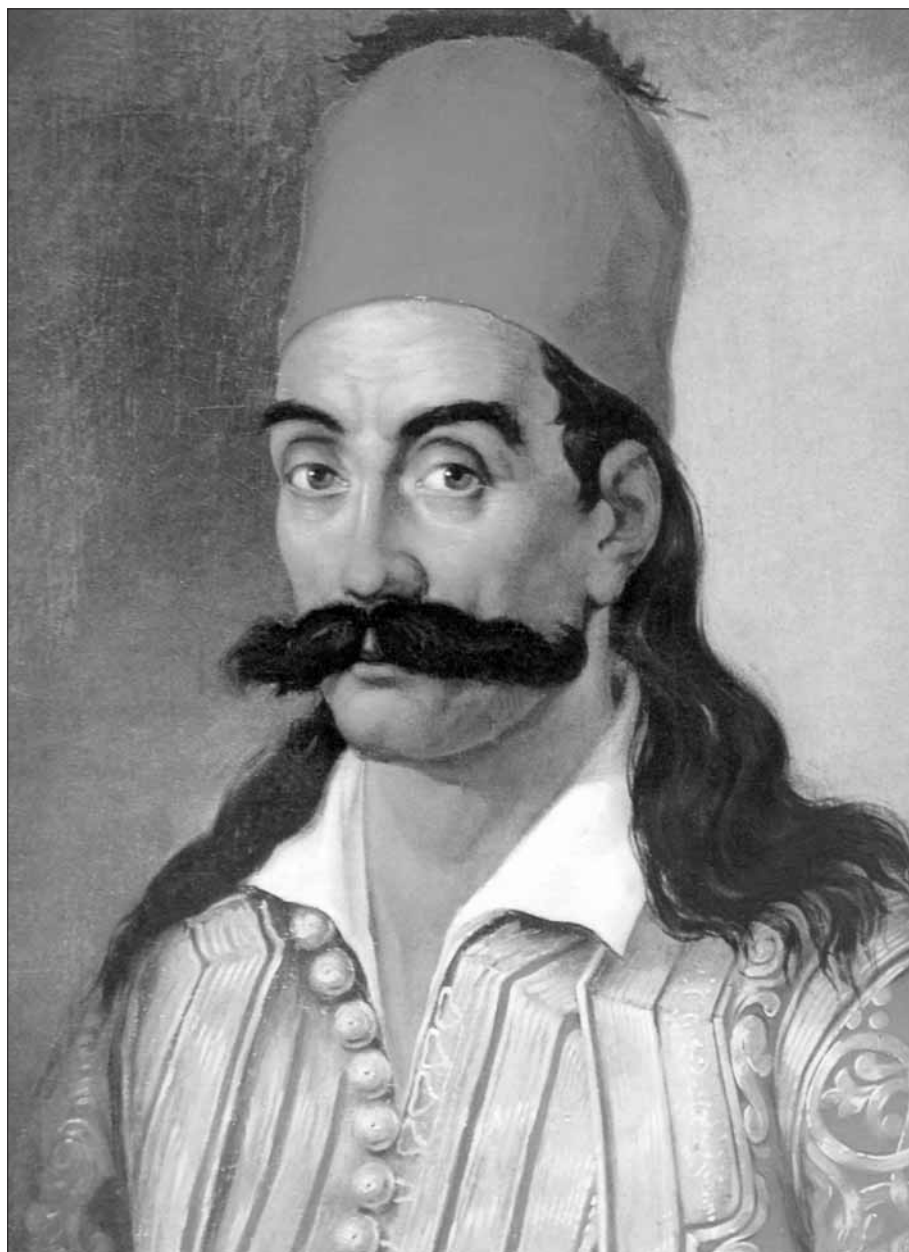
Στις 12 Ιουνίου η Κυβέρνηση ανήμπορη να βοηθήσει τους κατοίκους της περιοχής Αταλάντης τους διατάζει να κρύψουν τα γυναικόπαιδα στα σπήλαια του Παρνασσού.¹²⁶ E10 Καλεί έναν-έναν τους οπλαρχηγούς της Στερεάς Ελλάδας να δραστηριοποιηθούν, ενώ την ίδια στιγμή αυτοί είχαν δηλώσει υποταγή στους Τούρκους. Καλεί τους Αθηναίους που είχαν καταφύγει στη Σαλαμίνα και Αίγινα να στρατολογηθούν για να σώσουν την Αττική και γενικά δίνει την αίσθηση, ότι έχει χάσει τον έλεγχο της κατάστασης και δεν είναι σε θέση να παρακολουθήσει τις εξελίξεις.¹²⁷

Ο Καραϊσκάκης σπεύδει στο Ναύπλιο για συνεννοήσεις με την απληροφόρητη Κυβέρνηση και γράφει στον πρόεδρό της «*Κύριε Ζαΐμη: ...Άκουσον με. Μην μπλεχτείς εις φατριάς. Η Ελλάς προσκυνεί και πάσχισον δια την κοινήν σωτηρίαν. Αφήσατε τας φατριάς. Η πρώτη αιτία εδόθη από την Πελοπόννησον. Τώρα θα δοθεί από την Ρούμελην...*»¹²⁸

Στην Κόρινθο είχε ξεσπάσει εμφύλιος πόλεμος για τη μοιρασιά της σταφίδας για την πληρωμή των μισθών των στρατιωτών και μεταξύ των Νοταραίων για το ποιος θα έπαιρνε γυναίκα την Σοφίτσα του Θεοχ. Ρέντη(!).

Ο Θεόδ. Κολοκοτρώνης από τις 13 Μαΐου, ευχαριστεί την Κυβέρνηση, που διέταξε τα ευρισκόμενα εις Δερβενοχώρια στρατεύματα να περάσουν στην Κόρινθο και ζητάει «*...να ταχύνουν το φθάσιμόν των δια να ιδώμεν τι κάμωμεν... ομοίως δεν βλέπω το φθάσιμον του ιππικού...*»¹²⁹

Στις 14 Μαΐου 1826 η Κυβέρνηση καλεί τους Στέφο Σέρβο, Δημ. Λέκκα, Ιωάννη Ολυμπίτη και Γεώργιο Νικολού να περάσουν από τα Μέθανα στην Ύδρα με 600 στρατιώτες άνευ αναβολής για να προστατέψουν το νησί από πιθανή εισβολή Τούρκων¹³⁰ και στις 26 Μαΐου 1826 οι πρόκριτοι της Ύδρας γράφουν στην Κυβέρνηση, ότι συναντήθηκαν με τους καπετάνιους Λέκκα και Στέφα καθώς και με τον συνταγματάρχη Φαβιέρο.¹³¹ Ήταν λοιπόν φυσικό, να μπει στην Αττική ο Κιουταχής και ο Ομέρ πασάς με χιλιάδες στρατό, χωρίς αντίσταση. Για την τιμή των όπλων οι Κριεζώτης και Μαυροβουνιώτης έκαναν μερικές αψιμαχίες και περιορίστηκαν στο στρατόπεδο της Ελευσίνας, όπου τα νώτα τους προστατεύονταν από τη θάλασσα στην οποία κυριαρχούσαν οι Έλληνες, ενώ οι στρατιώτες τους νησιτικοί επί μέρες έτρωγαν καφαλισμένα στάχυα κριθαριού και έψαχναν στα βουνά να βρουν τις κρυμμένες τροφές των χωρικών για να κορέσουν την πείνα τους(!).¹³² Εκεί στην Ελευσίνα έφτασε και ο Καραϊσκάκης, διορισμένος Αρχιστράτηγος της Στερεάς από την Κυβέρνηση, μαζί με το Μενιδιάτη Μητρο Λέκκα με 163 παλληκάρια που στρατολόγησε στα νησιά από τους κα-

Γεώργιος Καραϊσκάκης
Ελαιογραφία, Εθνικό Ιστορικό Μουσείο, Αθήνα

ταφεύγοντες εκεί κατοίκους της Αττικής.

Αξιοσημείωτη η αποκάλυψη του γνωστού οπλαρχηγού Γεωργ. Χελιώτη, σε επιστολή του προς το στρατηγό Ιωάν. Νοταρά «...Ο Καραϊσκάκης όμως έχει μαζί του εδικούς του στρατιώτας :50: και όχι περισσότερους, μάλιστα ο Κριεζιώτης και Βάσιος τον εφθονούν οπού έχουν τα άρματα...». ¹³³ Βλ. Ε20.

Ο Αθαν. Χρυσολόγης στη διατριβή του «Βάσσης Μαυροβουνιώτης» γράφει σχετικά: «...Ο Καραϊσκάκης διορίσθη αρχηγός όλων των κατά την Ανατολικήν Ελλάδα δυνάμεων, η δε Κυβέρνησις η τούτον διωρίσασα ουδεμίαν είχαν ισχύν όπως υποστηρίξη αυτόν, ουδένα είχε στρατιώτην όπως δώση αυτόν, ουδένα είχε οβολόν όπως διευκολύνη τα μέσα αυτού, ήλπιζε δε μόνον εις τον πατριωτισμόν του μικρού εκείνου της Ελευσίνας στρατοπέδου, προς το οποίον τον έστειλεν, ουχί μεθ' 600 ανδρών, ως τινες των ιστορικών αρέσκονται να γράφωσιν, αλλ' ούτε με 80, και όστις αφίχθη εις Ελευσίνα, διατάζων να εισέλθη εις το στρατόπεδον του Βάσσου, φοβούμενος μη και δεν γίνει δεκτός...». ¹³⁴

Άρχισε λοιπόν η πολιορκία της Αθήνας από τον Κιουταχή και ο κλεφτοπόλεμος από τον Καραϊσκάκη, ο οποίος με αγωνία προσπαθούσε να εφοδιάζει το στρατό του για να μην του φύγει εγκαταλείποντας το στρατόπεδο.

Η ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ Μάχες στην Αττική

Αναφέρθηκε η παντελής εγκατάλειψη της Αττικής από την Ελληνική κυβέρνηση κατά το πρώτο εξάμηνο του 1826. Οι αυθαιρεσίες τους στρατηγού Γιάννη Γκούρα, η καταλήστευση των κατοίκων από τα πλιατσικολογούντα όργανα του στρατηγού, η εγκατάλειψη της Αττικής από μέρους των κυβερνητικών στρατευμάτων που με πίεση του Κολοκοτρώνη πέρασαν στην Πελοπόννησο,^{135 E11} η αδιαφορία του Ζαΐμη προέδρου της Διοικητικής Επιτροπής (Κυβέρνηση) ο οποίος δεν ξεχνούσε το διωγμό του στον εμφύλιο πόλεμο από τον Γκούρα, άφησαν απροστάτευτους τους κατοίκους της Αττικής να αντιμετωπίσουν τις ορδές του Μεχμέτ Ρεσίτ Πασά ή Κιουταχή, που με πολυπληθές και εμπειροπόλεμο στράτευμα κατέβαινε για να υποτάξει τη Στερεά.

Ολόκληρη η περιοχή αυτή μετά την πτώση του Μεσολογγίου υποτάχτηκε και οι Έλληνες καπετάνιοι πήραν τα αρματολίκια τους συμβιβαζόμενοι με τους Τούρκους. Ήταν λοιπόν αναπόφευκτο να υποταχθεί και η ανυπεράσπιστη Αττική.

Ο Γκούρας ορισμένος από την κυβέρνηση, από 3 Μαΐου 1826, Γενικός Αρχηγός των στρατευμάτων της Ανατολικής Στερεάς, με 300 στρατιώτες και μαζί του αρκετούς Αθηναίους με γυναικόπαιδα και άλλους οπλαρχηγούς,^{E15, E37} κλείστηκαν στο κάστρο της Αθήνας (Ακρόπολη) της μόνης εστίας αντίστασης στη Στερεά Ελλάδα και περίμεναν τους Τούρκους. Αξίζει να επισημανθεί το γεγονός ότι η Κυβέρνηση είχε διατάξει τον Γκούρα να εκστρατεύσει προς την Ανατολική Στερεά και την Άμφισσα (Σάλωνα), η οποία απειλούνταν άμεσα από τους Τούρκους, στρατολογώντας και χωρικούς της Αττικής, πριν οι εχθροί εισβάλουν στο Αθηναϊκό πεδίο.

Στις 4 Ιουνίου οι εκπρόσωποι των επαρχιών της Ανατολικής Στερεάς, συνήλθαν στη Σαλαμίνα και αποφάσισαν να υποστηρίξουν αυτήν την εκστρατεία, συνεισφέροντας 96.000 γρόσια για την πληρωμή 2.350 στρατευμένων για δυο μήνες.^{E13}

Ο Γκούρας όμως φοβούμενος, ότι θα έχανε τον έλεγχο του κάστρου της Αθήνας αν απομακρυνόταν και πιστεύοντας ίσως ότι η εκστρατεία των Τούρκων δεν ήταν τόσο σοβαρή, προτίμησε να οχυρωθεί στο κάστρο, περιμένοντας παθητικά την Τουρκική πολιορκία και αγνοώντας τις διαταγές της Κυβέρνησης. Ανενόχλητοι σχεδόν οι Τούρκοι έφτασαν στο Αθηναϊκό πεδίο υποτάσσοντας ολόκληρη τη Στερεά Ελλάδα.

Κατά τον Γιαννάκο Βλάχο: «...Ο Γκούρας κατά την εποχήν ταύτην όχι μόνον Φρούραρχος των Αθηνών ήτο, αλλά και αρχηγός της Ανατολικής Ελλάδος είχαν διορισθεί παρά της τότε συσταθείσης Διοικητικής Επιτροπής, και εκστρατείαν επιχειρήσθη προς την Ανατολικήν Ελλάδα, και αι επαρχίαι της ανατολικής Ελλάδος είχαν διαταχθεί παρά της Διοικήσεως να συνεισφέρωσιν δι' εράνου τα έξοδα της εκστρατείας ταύτης, και ο έρανος αυτός διενεμήθη(;) και απεφασίσθη παρ' επιτροπής διορισμένης απ' όλας τας επαρχίας παρ' αυτού του ιδίου Γκούρα, συνεδριασάσης εις Σαλαμίνα, και ικανά χρήματα εισεπράχθησαν και ο Γκούρας προς την εκστρατείαν ταύτην απήλθεν, αλλά έως την λεβαδειάν προχωρήσας επέστρεψεν εις τα οπίσω, θεωρών το αδύνατον να απαντήσει και αντιπαραταχθεί εις τας δυνάμεις του εχθρού και εξ' άλλου δειλιάσας και απατηθείς από ραδιούργους τινάς και ανοήτους (;) οίτινες εκ Ναυπλίου τον έγγραφον να είναι προσεκτικός, διότι ο πρόεδρος της Διοικητικής Επιτροπής Ανδρέας Ζαήμης, εκδίκησιν πνέων δι' όσα κατά την ανταρσίαν του υπέφερεν παρ' αυτού, καιροφυλακτεί να τον βλάψη, επιστρέψας όθεν εις τας Αθήνας εκ της μικράς εκστρατείας του ταύτης απεφάσισεν να περιμένει ενταύθα τον εχθρόν, και αμέσως διέταξεν την απομάκρυνσιν των γυναικοπαίδων, και τον υποφρούραρχον Ιωάν. Μαμούρην προς τα χωρία της επαρχίας απέστειλεν, ίνα καταναγκάση τους χωρικούς ν' απομακρυνθώσι, και τα γενήματα αυτών το ταχύτερον εις την πόλιν και εις τα νήσους μετακομίσωσιν, dos εις αυτόν διαταγήν να παραδώση εις το πύρ πανθ' όσα δεν ήτον δυνατόν να αλωνίσουν, όπερ και εγένετο εις τα πλείστα των χωρίων...».¹³⁶

Η είσοδος των Τούρκων στο λεκανοπέδιο έγινε των μεν υπό τον Ομέρ πασά στρατευμάτων από το Καπανδριτί, των δε υπό τον Κιουταχή από το Θριάσιο πεδίο, - Δέμα (αυχένas δυτικά των Άνω Λιοσίων).

Η τειχισμένη Αθήνα δεν κράτησε πολύ στην τουρκική πίεση. Το πρωί της 3ης Αυγούστου, 5.000 Τούρκοι όρμησαν εναντίον 800 Ελλήνων με πυροβολικό που τις προηγούμενες ημέρες ήδη είχε κάνει σοβαρές καταστροφές στο τείχος και οι Έλληνες υποχώρησαν στην Ακρόπολη. Έτσι, αρχίζει η πολιορκία της από τους Τούρκους παράλληλα με τόσα δραματικά γεγονότα σε ολόκληρη την Αττική όπως συνοπτικά θα σημειωθούν.

Πλήρη ημερολογιακή περιγραφή της πολιορκίας έχει κάνει ο Αθηναίος Νικ. Καρόρης,¹³⁷ ενώ όλοι οι ιστορικοί αναφέρονται τόσο στην πολύμηνη πολιορκία όσο και στις μάχες στην Αττική. Οι μάχες και τα γεγονότα θα αναφερθούν επιγραμματικά.

Πρέπει βέβαια να τονιστεί η τεράστια σημασία που είχε για τους Έλληνες η διατήρηση της μόνης ελεύθερης έπαλξης στη Στερεά Ελλάδα την εποχή αυτή που είχε αρχίσει και διαφαινόταν το ενδιαφέρον των τριών Με-

γάλων Δυνάμεων (Αγγλία, Ρωσία, Γαλλία) για κάποιας μορφής ελευθερία των Ελλήνων και στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων των τριών μετρούσε αποφασιστικά η στρατιωτική παρουσία των Ελλήνων και των Τούρκων.¹³⁸ Αφού ο Γκούρας κλείστηκε στην Ακρόπολη, η κυβέρνηση όρισε τον Γ. Καραϊσκάκη αρχηγό των ελληνικών δυνάμεων της Ανατολικής Στερεάς, αναγνωρίζοντας έτσι ότι ήταν ο μόνος που θα μπορούσε να αντιμετωπίσει τον Κιουταχή.

Στις 28 Ιουλίου ο Καραϊσκάκης έφτασε μαζί με τον Μενιδιάτη αντιστράτηγο Μήτηρο Λέκκα, στην Ελευσίνα,¹³⁹ όπως προαναφέρθηκε, όπου υπήρχε στρατόπεδο υπό τους στρατηγούς Ν. Κριεζώτη και Βάσο Μαυροβουνιώτη. Εκεί έφτασε και ο Φαβιέρρος (Γάλλος φιλέλληνας) με τον «τακτικό» στρατό και ένα λόχο φιλελλήνων και άλλα ελληνικά σώματα ατάκτων, Θρακομακεδόνων, Θεσσαλών και Επτανησίων.

Οι πρώτες αναμετρήσεις των εμπολέμων έγιναν στο Χαϊδάρι στις 6 και 8 Αυγούστου με αμφίρροπα αποτελέσματα. Το βράδυ της 8ης Αυγούστου οι Έλληνες αποσύρθηκαν αμαχητί στην Ελευσίνα.^{E20} Ήδη η πολιορκία και ο βομβαρδισμός της Ακρόπολης συνεχίζονται και οι πολιορκούμενοι Έλληνες είχαν απώλειες και έλλειψη πυρομαχικών. Την 30η Σεπτεμβρίου σκοτώθηκε ο Γκούρας από τυχαία σφαίρα και οι πολιορκούμενοι έμειναν χωρίς αρχηγό.

Από τον Ιούλιο οι πολιορκούμενοι Αθηναίοι έγγραψαν κατ' επανάληψη στον Μήτηρο Λέκκα που ήταν, όπως αναφέρθηκε, στο στρατόπεδο του Καραϊσκάκη, να πάει σε βοήθειά τους, αυτός όμως δεν το αποφάσιζε ίσως, από το βαθύ μίσος που τον χώριζε από τον Γκούρα φοβούμενος συνεπακόλουθα γεγονότα:¹⁴⁰

Στις 29 Σεπτεμβρίου η κυβέρνηση του γράφει κι αυτή παρακινητική διαταγή να βοηθήσει τους αποκλεισμένους:

«Αρ. 3200

Η Διοικητική Επιτροπή της Ελλάδος

Προς τον Γενναιότατον Αντιστράτηγον κύριον Δ. Λέκκαν.

Η πατρίς η οποία σε εγέννησε πάσχει από τον Βάρβαρον Κιουταχή. Το φρούριον το οποίο σκεπάζει τα κόκκαλα των αδελφών και Συμπολιτών Σου, βαμμένον από τα αίματά Σας, πολιορκείται τόσον καιρόν, και οι εν αυτώ γενναίοι υπερασπισταί του αγωνίζονται.

Προσκαλείσαι λοιπόν από την φωνήν της πασχούσης πατρίδος Σου, διατάττεσαι και από την Διοίκησιν να τρέξης εις βοήθειαν του φρουρίου. στρατολόγησε όλους τους Αθηναίους όσοι ευρίσκονται αυτού, ή εις το Στρατόπεδον, εις τους οποίους Σου περικλείει και διαταγήν παρακινήτικήν η Διοίκησις, και συσταίνοντας εν Σώμα εκλεκτών Αθηναίων υπό την οδηγίαν Σου, θέλει ενωθή με τους Αντιστράτηγον Μαμούρην και τους Επτανησίους δια να έμβης εις το Φρούριον.

Η Διοίκησις γνωρίζει την αξιότητά Σου, και ξεχωριστά την οποίαν εμπειρίαν έχεις του τόπου, όθεν είναι εύελπισ, ότι θέλεις επιτύχη κατά την ευχήν της Διοικήσεως.

Αντιστράτηγε, οι κόποι μας θέλουν λάβη το ποθούμενον τέλος ογλήγορα και θέλει ανταμειφθή ο καθένας χωρίς προσωποληψίαν αξίως με τον ζήλον και προθυμία όπου δείξη εις την ανάγκην της Πατρίδος. Η Διοίκησις εφρόντισε να διατάξη τους οπλαρχηγούς του αυτού Στρατοπέδου δια να ευκολύνωσιν αυτό το επιχείρημά Σας με τους οποίους θέλη εισακουσθή.

Η Διοίκησις τελευταίον έχει χρηστάς ελπίδας, ότι θέλετε μεταχειρισθή με τον προσήκοντα ζήλον και προθυμίαν και την δούλευσιν ταύτην της Πατρίδος αναλόγως με την υπόληψιν και τιμήν, την οποίαν απολαμβάνης.

Εν Ναυπλίω τη 19 Σεπτεμβρίου 1826

*ο Πρόεδρος
Ανδρέας Ζαήμης*

*Παναγιώτης Δ. Δημητρακόπουλος Δ. Τσαμαδός Ιωάννης Βλάχος
Κ. Ζώτος Αναγνώστης Δεληγιάννης Α. Μοναρχίδης
Α. Χ“Αναργύρου ο Γεν. Γραμματεύς
Τ.Σ. Γ. Γλαράκης»¹⁴¹*

Ο Λέκκας αναλαμβάνει οδηγός τελικά με 163 παλικάρια και με αρχηγό τον Ν. Κριεζώτη, που ορίστηκε μετά το θάνατο του Γκούρα και με τον Ι. Μαμούρη, σύνολο 400 περίπου άνδρες, σπάζουν τον κλοιό των Τούρκων και μπαίνουν στην Ακρόπολη το βράδυ της 11ης Οκτωβρίου 1826 χωρίς απώλειες,^{E21} ενώ ο Καραϊσκάκης πραγματοποιούσε αντιπερισπασμό στη περιοχή περίπου του Καματερού για να προσελκύσει τους Τούρκους και να βοηθήσει την είσοδο του επικουρικού Σώματος όπως και πέτυχε.

Αφού ενισχύθηκαν με άνδρες και πολεμοφόδια οι πολιορκημένοι, ο Καραϊσκάκης συνέλαβε και πραγματοποίησε αντιπερισπασμό στην υπόλοιπη Στερεά με σκοπό να ξεσηκώσει τους υποταγμένους Έλληνες και να κόψει

τον ανεφοδιασμό του Κιουταχή.

Στις **24 Νοεμβρίου** μετά από πολυήμερη μάχη, διέλυσε τον τουρκικό στρατό στην Αράχωβα, στήνοντας τρόπαιο πυραμίδα με τα κεφάλια τους.

Στις **29 Νοεμβρίου**, ο Φαβιέρος με 600 στρατιώτες του τακτικού σώματος μπήκε στην Ακρόπολη για βοήθεια των αποκλεισμένων.

Στις **27 Ιανουαρίου 1827** έγινε η αιματηρή μάχη του Καματερού, όπου λόγω κακής διάταξης των ελληνικών στρατευμάτων από τους Βούρβαχη, Ι. Νοταρά και Βάσο Μαυροβουνιώτη και ασυνεννοησίας των στρατηγών, δόθηκε η ευκαιρία στον Κιουταχή να κατανικήσει τους Έλληνες που άφησαν στο πεδίο της μάχης 300 νεκρούς, μεταξύ των οποίων και ο Βούρβαχης και οι Μενιδιάτες οπλαρχηγοί Αναγνώστης Κιουρκατιώτης και ο ανεψιός του Λέκκα αντιστράτηγος Προκόπης Κατζαντώνης, πολλοί Μενιδιάτες, Χασιώτες και ΔερβENOχωρίτες. Βαρύ πένθος έπεσε στα σκλαβωμένα χωριά της Αττικής και είναι ενδεικτικό το αρβανίτικο μοιρολόγι:

<i>«πόστ ντε Καματερό</i>	<i>Κάτω στο Καματερό</i>
<i>ραν τρίματ σωρό</i>	<i>πέσαν τα παληκάρια σωρό</i>
<i>Βάσο κου γιάνε τρίματε Βάσο</i>	<i>που είναι τα παληκάρια</i>
<i>τσι πρέσιντε ντε γκλίμπετε;»</i>	<i>που τα κόψανε σαν τα αγκάθια(!)»</i> ¹⁴²

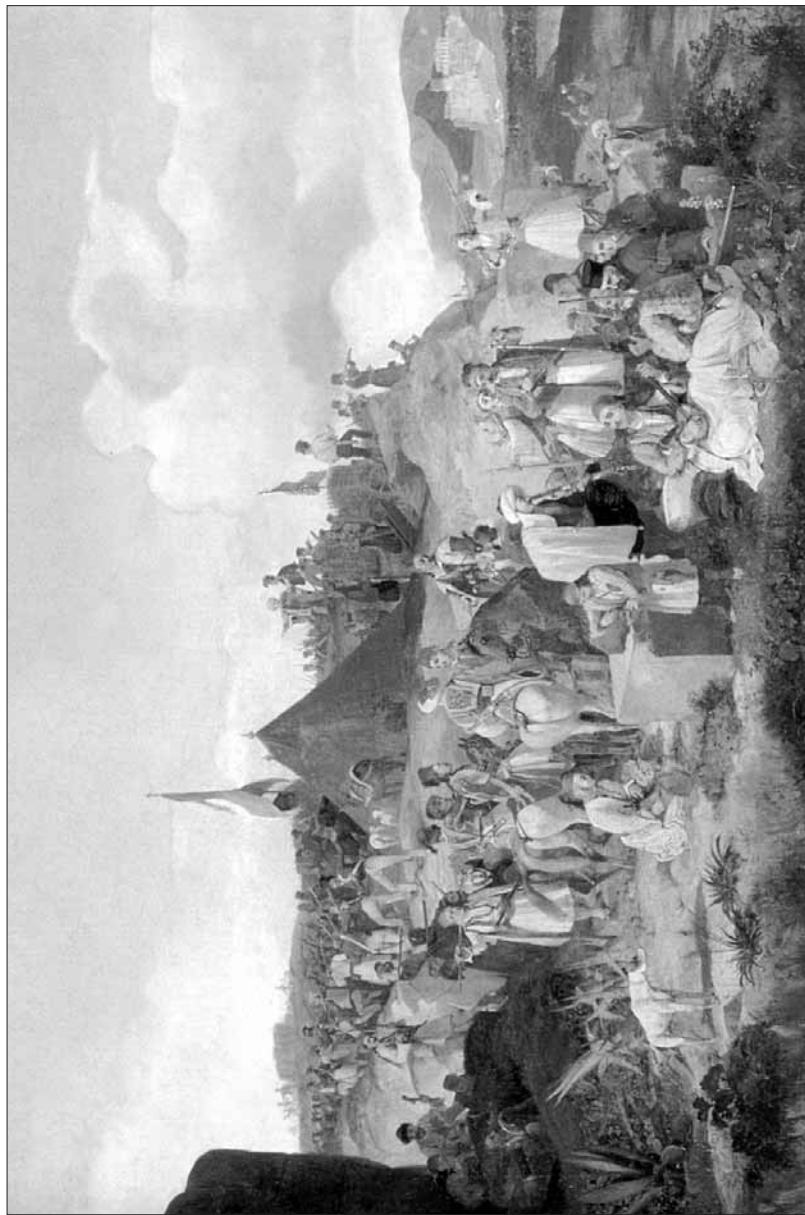
Ακολούθησαν νικηφόρες για τους Έλληνες μάχες στον Πειραιά – Κερατσίνι που δεν στάθηκαν όμως ικανές να διώξουν τον Κιουταχή από την Αττική, ενώ στην Ακρόπολη οι αποκλεισμένοι δεινοπαθούσαν από την έλλειψη τροφών και νερού, από τους βομβαρδισμούς και από επιδημία τύφου. Οι στρατιώτες του Γκούρα και Μαμούρη είχαν αποθηκεύσει τροφές και αισχροκερδούσαν σε βάρος των υπολοίπων και ιδιαίτερα των Αθηναίων και των στρατιωτών των Φαβιέρου – Λέκκα – Κριεζώτη.

Έφτασαν τότε οι αποκλεισμένοι να τρώνε άλογα, γάτες, και ποντίκια, ενώ οι νεκροί ενταφιάζονταν κάτω από σωρούς από πέτρες λόγω έλλειψης χώματος. Εκεί ενταφιάστηκε και η μάνα του Λέκκα όταν σκοτώθηκε από τον βομβαρδισμό.

Στις **3 Μαρτίου 1827** έφτασε στην Αττική ο τροπαιούχος Καραϊσκάκης μπαίνοντας και πάλι επικεφαλής των ελληνικών στρατευμάτων. Και ενώ ο αγώνας βρισκόταν σε κρίσιμη καμπή, η Γ' Εθνική Συνέλευση των Ελλήνων, διόρισε αρχιστράτηγο των χερσαίων δυνάμεων το Άγγλο στρατηγό Τσούρτζ (2 Απριλίου) και στόλαρχο όλων των ελληνικών δυνάμεων τον επίσης Άγγλο φιλέλληνα Κόχραν (16 Μαρτίου) υποβιβάζοντας ουσιαστι-

Το στρατόπεδο του Καραϊσκάκη στο Φάληρο
Ελαιογραφία, Θεόδωρος Βρυζάνης Εθνική Πνακοθήκη και Μουσείο Αλέξ. Σούτζου, Αθήνα

Στρατόπεδο Φιλελλήνων κατά τον Απελευθερωτικό Αγώνα
Ελαιογραφία, Karl von Heideck. Κρατική Αίθουσα Τέχνης, Κάρολσρούη

κά τον ήρωα Καραϊσκάκη.¹⁴³

Οι ξένοι αυτοί άσχετοι με τους Έλληνες, τον τρόπο που πολεμούσαν και τη νοοτροπία τους, επεβλήθησαν βέβαια από τα ξένα συμφέροντα και τις αγγλικές τράπεζες ιδιαίτερα, όμως το Έθνος μας πλήρωσε ακριβά την επιλογή τους.

Στις **22 Απριλίου** και ενώ ετοιμαζόταν η μεγάλη επίθεση κατά του Κιουταχή σκοτώθηκε στο Φάληρο ο Καραϊσκάκης από σφαίρα που τον βρήκε στο υπογάστρο, παγώνοντας το ελληνικό στρατόπεδο. Ο θάνατός του άφησε πολλά ερωτηματικά.

Στις **24 Απριλίου**, δύο μόνο μέρες μετά το θάνατο του Καραϊσκάκη και ενώ το ηθικό των στρατιωτών ήταν πεσμένο, σε μια τελείως ασυντόνιστη επίθεση των Ελλήνων έγινε η καταστροφή στον «Ανάλατο» κοντά στην εκκλησία του Αγ. Σώστη στη λεωφόρο Συγγρού σήμερα. Εκεί σκοτώθηκαν περισσότεροι από 1.000 Έλληνες. (Ο Φίνλεϋ τους ανεβάζει σε 1.500), ενώ οι Τσούρτς και Κόχραν παρακολουθούσαν άπρακτοι και άβουλοι από τη φρεγάτα «Ελλάς» με το τηλεσκόπιο, περιμένοντας να νικήσουν οι Έλληνες για να γευματίσουν στην Ακρόπολη(!).

Η συμφορά αυτή έκρινε την τύχη της Ακρόπολης και της Αττικής. Αρχίζουν αμέσως οι συνεννοήσεις για παράδοση της Ακρόπολης, ενώ οι πολιορκούμενοι απαντούν προς τον μεσολαβητή Λεμπλάν: «...εδώ δεν υπάρχουν υπήκοοι της Τουρκίας. Είμαστε Έλληνες αποφασισμένοι να αποθάνομεν ή να ζήσωμεν ελεύθεροι. Ο Κιουταχής αν θέλει τα άρματά μας ας έλθει αν είναι άξιος να τα πάρει με την δύναμίν του...»¹⁴⁴

Παρ' όλο όμως που οι αποκλεισμένοι υποστήριζαν αντίσταση μέχρι τέλους, έξοδο με το σπαθί στο χέρι και ανατίναξη της Ακρόπολης, οι διαπραγματεύσεις συνεχίστηκαν, ο Φαβιέρος επειγόταν να βγει με τους στρατιώτες του και με τη μεσολάβηση του Γάλλου ναυάρχου Δεριγνύ, αφού προηγουμένως είχε διαλυθεί και αποχωρήσει το ελληνικό στρατόπεδο στον Πειραιά με διαταγή των Τσούρτς και Κόχραν, παραδόθηκε η Ακρόπολη και οι αποκλεισμένοι βγήκαν με τον οπλισμό τους το πρωί της 25ης Μαΐου 1827.^{E23} Πολλά γράφτηκαν από Έλληνες και ξένους ιστορικούς για την πολιορκία και την παράδοση της Ακρόπολης, για το αν οι Έλληνες μπορούσαν να κρατήσουν ακόμα ελεύθερη την έπαλξη αυτή της Στερεάς Ελλάδας υπομένοντας τις απώλειες, την έλλειψη πυρομαχικών, τον τύφο, την πείνα και την εγκατάλειψη από τις Ελληνικές δυνάμεις.

Δεν πρέπει να επεκταθεί κανείς περισσότερο, θα τονιστεί μόνο ότι μετά την παράδοση της Ακρόπολης, η Επανάσταση ψυχορραγούσε, αφού και

στην Πελοπόννησο ο Ιμπραήμ είχε κάνει μεγάλες καταστροφές και δεν φαινόταν δυνατό να εκδιωχθεί από τους Έλληνες.

Αν αναλογιστεί κανείς τα δραματικά αυτά γεγονότα, οφείλει να επισημάνει τη συνεισφορά των κατοίκων της Αττικής στο μεγάλο αυτό αγώνα (1826 – 1827).

Πολλοί από αυτούς, όσοι μπόρεσαν μετέφεραν τις οικογένειές τους στα κοντινά νησιά, Σαλαμίνα, Αίγινα, Πόρο και οι ίδιοι ακολούθησαν τα στρατιωτικά σώματα των Καραϊσκάκη, Κριεζώτη, Μαυροβουνιώτη, Λέκκα κ.α., δίνοντας άλλη μια φορά το αίμα τους για την ελευθερία της πατρίδας.

Αρκετοί βρέθηκαν στην πολιορκημένη Ακρόπολη κάτω από τις διαταγές των Γκούρα, Μαμούρη, του μεσογειίτη Ντάβαρη, του Μαρουσιώτη Λίτζα κ.α.¹⁴⁵ και τέλος όσοι έμειναν στα χωριά υποτάχτηκαν προσωρινά, γιατί δεν μπορούσαν τίποτε άλλο να κάνουν. Όλοι όμως διέπονταν από φιλελεύθερο και πατριωτικό φρόνημα και τα μετέπειτα μέχρι την απελευθέρωση της Αττικής το 1833 γεγονότα το απέδειξαν.

Η ιστορική έρευνα των τελευταίων ιδιαίτερα ετών, έχει αποκαλύψει γεγονότα και πρόσωπα, θεμελιώνοντας την πραγματικότητα αυτή και αναδεικνύοντας τη συνεισφορά των πολύπαθων κατοίκων της Αττικής στο μεγάλο και ανελέητο μέχρι τέλους αγώνα.

Δύο μεγάλης σημασίας ιστορικά γεγονότα χαρακτηρίζουν την περίοδο 1827 – 1833 και τον αγώνα στην Αττική. Οι εναγώνιες προσπάθειες των κατοίκων για ξεσηκωμό, με ταυτόχρονη οργανωμένη εκστρατεία των ελληνικών δυνάμεων, και τραγική συνέπεια τον θάνατο του Μενιδιάτη Μήτρου Λέκκα και οι μάχες στον Άγιο Ιωάννη της Χασιάς.

Μαχουγιάννης

Κριεζώτης
Ελαιογραφία, Εθνικό Ιστορικό Μουσείο, Αθήνα

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ ΤΟΥ 1827 ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ ΤΟΥ 1828 Ο θάνατος του Λέκκα

Την 25η Μαΐου 1827 μετά από ενδεκάμηνη πολιορκία όπως αναφέρθηκε παραδόθηκε στους Τούρκους το κάστρο της Αθήνας (Ακρόπολη). Ήταν το τελευταίο προπύργιο της Στερεάς Ελλάδας. Η πολύπαθη φρουρά μαζί με τα γυναικόπαιδα, σύνολο 2.110 ψυχές επιβιβάστηκαν σε Γαλλικά και Αυστριακά πλοία και αποβιβάστηκαν στη Σαλαμίνα.

Ο Κιουταχής έκοψε το «κουρμπάνι» (σφαγή αιχμάλωτου στα προπύλαια) και πατώντας στο αίμα του μπήκε στο κάστρο.

Πάνω στην Ακρόπολη έμειναν, κατά τους ιστορικούς, μόνο τρεις υπερήλικες Αθηναίοι. Όμως κατά μαρτυρίες, που ο Αρχιστράτηγος Τσούρτζ θεωρεί αξιόπιστες και διαβιβάζει στην Κυβέρνηση, φαίνεται ότι έμειναν πολλοί περισσότεροι, κατ' απαίτηση βέβαια του Κιουταχί. «...είμεθα από τας εικοσιπέντε δυστυχείς οικογένειες τας οποίας η φρουρά της Ακροπόλεως των Αθηνών άφησεν εναντίον της θελήσεώς μας εν αυτή όταν την παρέδωσε εις τον εχθρόν... Όλοι οι εις Αθήνας και εις τα πλησιόχωρα μέρη ευρισκόμενοι Τούρκοι. δεν είναι ποτέ δέκα χιλιάδες ένοπλοι. Τέσσαρες χιλιάδες ευρίσκονται εις την Ακρόπολιν και εις την πόλιν, τριακόσιοι ιππείς εστάλησαν εις τον Μαραθώνα κατά την αίτησιν των κατοίκων δια την φύλαξίν των. Όλοι οι άλλοι ευρίσκονται εις τα Πατήσια όπου και ο ίδιος ο Κιουταχής... ηκούσαμεν ότι δεκαπέντε χιλιάδες (Τούρκοι) ευρίσκονται εις Θήβας...». ¹⁴⁶ E26

Στο διαβιβαστικό του έγγραφο ο Τσούρτζ με ημερομηνία 7-7-1827 γράφει μεταξύ άλλων «...έφθασα ενταύθα (Ελευσίνα) χθες επληροφορήθην ότι ο εχθρός δεν είχε κάμει κανέν κίνημα, αλλ' ότι είναι συγκεντρωμένος εις Πατήσια και Αθήνας Καθ' όλην την πεδιάδα της Ελευσίνας δεν είδα μηδένα Τούρκον, αναχωρώ από την κατεσκαμμένην ταύτην πόλιν, αφού παρετήρησα ακριβώς τα εν αυτή. Επειδή είναι θέσις την οποίαν μας συμφέρει να κρατήσωμεν όσο το δυνατόν ταχύτερον. Η έλλειψις των τροφών με ανησυχεί...». ¹⁴⁷ E25

Ο Κιουταχής σύντομα έφυγε από την Αθήνα και αφού έμεινε για λίγο στη Θήβα, έφυγε προς Γιάννενα-Αλβανία για να καταστείλει τις ταραχές που ξέσπασαν εκεί. Η αναχώρησή του από Θήβα έγινε κατά τα τέλη Αυγούστου 1827. Γενικός επόπτης της Ανατ. Στερεάς έμεινε ο Ομέρ Πασάς της Καρύστου. Η Ελληνική Κυβέρνηση αμέσως μετά την παράδοση της Ακρόπολης σχεδίασε εκστρατεία προς την Στερεά Ελλάδα και έδωσε σχετικές διαταγές στον Τσούρτζ. Χρήματα όμως και πολεμοφόδια δεν υπήρχαν και οι επιχειρήσεις καθυστερούσαν.

Τελικά έγινε κάποια εξοικονόμηση των στρατευμάτων με 145.000 γρόσια και τροφές (σιτάρι, αλεύρι και παξιμάδι) σύνολο 5.400 κιλά (1 κιλό = 25 οκάδες).¹⁴⁸

Οι επιχειρήσεις στη Δυτική Ελλάδα εξελίχθηκαν ικανοποιητικά για τα Ελληνικά όπλα, ενώ στην Ανατολική Στερεά δεν υπήρχε δυνατότητα να γίνει κάτι σοβαρό. Ο κύριος λόγος ήταν ότι οι Τούρκοι είχαν μεγάλες δυνάμεις στη Θήβα, Χαλκίδα Λαμία και Λάρισα και ήταν εύκολο σ' αυτούς να συντρίψουν εξέγερση της Αττικής, εάν δεν υποστηριζόταν με ισχυρές χερσαίες Ελληνικές δυνάμεις και ναυτικό, που θα απέκλειε τον Μαλιακό και τον Ευβοϊκό κόλπο. Οι χωρικοί εξ άλλου των αναγκαστικά υποταγμένων χωριών της Αττικής δεν έβλεπαν την ώρα του νέου ξεσηκωμού, αλλά με ουσιαστική βοήθεια της Κυβέρνησης και αποκλεισμό των Τούρκων.

Στις 20 Σεπτεμβρίου 1827 οι Χασιώτες (Παν. Λιάκος, Νικ. Τζουκλίδης κ.λπ.) καθώς και οι Μενιδιάτες (Αναγ. Χατζηπέτρος κ.α.) στέλνουν δραματικές επιστολές προς τον Μενιδιάτη Αντιστράτηγο Μήτηρο Λέκκα (μετά από μυστική όπως διαφαίνεται σύσκεψη που έγινε στο Μενίδι) διεκτραγωδώντας τα μαρτύριά τους και ζητώντας τη συνδρομή του για ξεσηκωμό.¹⁴⁹

Μετά δύο μέρες ο Λέκκας απευθύνεται στο Βουλευτικό Σώμα εκθέτοντας την κατάσταση και ζητώντας έγκριση της εκστρατείας και σχετική συνδρομή.¹⁵⁰

Η γενική όμως κατάσταση Πελοποννήσου και Στερεάς ήταν απελπιστική, τα ταμεία κενά και ο στρατός χωρίς πολεμοφόδια. Στην Πελοπόννησο ο Κολοκοτρώνης προσπαθούσε να ανατρέψει την υποταγή ολόκληρων επαρχιών, την ώρα που ο Ιμπραήμ κατέκαιε και υπέτασσε τα πάντα.

Στη Στερεά και ιδιαίτερα στην Αττική ο μισός πληθυσμός είχε περάσει στα νησιά (στην Αίγινα π.χ. *συνωσιζόνταν 100.000 ψυχές από διάφορα μέρη*) και οι υπόλοιποι ή είχαν πάρει τα βουνά και ζούσαν σαν άγρια θηρία ή έμεναν υποταγμένοι στα χωριά τους προσμένοντας την ώρα του νέου ξεσηκωμού.

Χαρακτηριστική της κατάστασης είναι η επιστολή πλοιάρχων της Ύδρας προς τους Διοικητές του νησιού, που τους είχαν δώσει εντολή για εξεύρεση χρημάτων για την εκστρατεία Κριεζώτη στην Εύβοια. «...το ταμείο απορεί όχι μόνο δι' αυτήν αλλά και δια τας άλλας εκστρατείας και μάλιστα δι' αυτής οπού ο Αρχιστράτηγος (Τσούρτζ) μέλλει να κινήσει δια την Στερεά Ελλάδα... ημερ. 13/9/1827».¹⁵¹

Και ενώ η κατάσταση χαρακτηριζόταν απελπιστική για τους Έλληνες και η επανάσταση ψυχορραγούσε, το φιλελληνικό ρεύμα στην Ευρώπη δυνά-

μωνε. Πιέστηκαν οι Κυβερνήσεις των Μεγάλων Δυνάμεων (Αγγλία – Ρωσία – Γαλλία) και μπροστά στην ευρισκόμενη σε παρακμή Οθωμανική Αυτοκρατορία, αλλά και τα δικά τους συμφέροντα, ήρθαν σε ρήξη με την Τουρκία για το Ελληνικό ζήτημα.

Στις 8 Οκτωβρίου 1827 ο ενωμένος στόλος των τριών Δυνάμεων κατέστρεψε τον Τουρκικό στόλο στη ναυμαχία του Ναυαρίνου. Η φοβερή αυτή ναυμαχία αναπτέρωσε το ηθικό των Ελλήνων και ήταν η αρχή της Ελληνικής Ανεξαρτησίας.

Εξετάζοντας ημερολογιακά τα γεγονότα, όπως αυτά είναι καταγεγραμμένα από τους ιστορικούς, αλλά και με αδημοσίευστα ντοκουμέντα που έρχονται με τη μελέτη αυτή στο φως παρατηρούμε ότι: Στις 9 Οκτωβρίου 1827 οι Αθηναίοι ζητούν από την Κυβέρνηση, επικειμένης της εκστρατείας κατά τη Στερεά, να ορισθεί «*αρχηγός των όπλων*» της επαρχίας τους ο συμπατριώτης τους Νικ. Ζαχαρίτζας. Υπογράφουν 190.^{E32} Την ίδια μέρα γράφουν και στον Αρχιστράτηγο Τσούρτζε επιστολή με το ίδιο περίπου περιεχόμενο. Υπογράφουν 184.¹⁵²

Κρίνεται απαραίτητος ένας σύντομος σχολιασμός των εγγράφων αυτών. Για να προσδώσουν πρόσθετο κύρος στο αίτημα οι Αθηναίοι, επιζητούν την προσυπογραφή του και από καπετάνιους και πρόκριτους της επαρχίας Αττικής. “Όμως στις επιστολές δεν έχουν τεθεί οι γνήσιες και γνωστές υπογραφές τους (Ν. Τζελεπής, Αν. Τάβαρης, Μήτρος Λίτζας κ.λπ.). Μάλιστα ο Λίτζας μας είναι γνωστό ότι ήταν αγράμματος(!).

Είναι γνωστό ότι οι Αθηναίοι της πόλης ιδιαίτερα αυτοί που ανήκαν στην τάξη των αρχόντων, δεν ήθελαν από το 1821 ακόμα, ούτε ν’ ακούσουν για αρχηγία κάποιου «ξωτάρη» όπως στην προκειμένη περίπτωση του Αντιστράτηγου Μήτρου Λέκκα του πλέον διακεκριμένου οπλαρχηγού της επαρχίας χαρακτηριζομένου όμως από τους ίδιους μετά το θάνατό του ως ενός «*εκ των ανδρειωτέρων πολεμιστών της Ελλάδος*». Κι όμως σε δύσκολες ώρες του πολυετούς αγώνα τον ζητούσαν εναγώνια όπως το 1821, 1822, 1823, 1824 και 1826.¹⁵³

Την 5η Νοεμβρίου 1827 ο Αρχιστράτηγος των Ελληνικών δυνάμεων Τσούρτζε, αναφέρει στην κυβέρνηση ότι διέταξε το στρατηγό Κατσικογιάννη «*...να μεταβεί με ένα ευκίνητο στρατ. σώμα κατά τη Θήβα και Αττική...*» για να παρενοχλεί τον εχθρό.^{154, E34}

Γνωρίζοντας όμως τι είχαν υποφέρει οι κάτοικοι της Αττικής από τους Κατσικογιάννη και Μαμούρη σε χρόνια παντοδυναμίας του Γκούρα (1822 – 1826) αντιλαμβανόμαστε, ότι ήταν αδύνατη οποιαδήποτε συνεργασία του

Δημήτριος Υψηλάντης
Ελαιογραφία, Εθνική Πινακοθήκη

Κατσικογιάννη με τους χωρικούς της Αττικής για απελευθέρωση. Άλλωστε μόλις εγκαταστάθηκε το σώμα του Κατσικογιάννη στην Κάζα άρχισαν οι προστριβές με τους Κουντουριώτες, οι οποίοι υπέστησαν μεγάλες ζημιές.^{155, E36}

Έτσι η υπόθεση της απελευθέρωσης της Αττικής στην καλύτερη περίπτωση παρέμενε ευχή και στη χειρότερη αντιμετωπιζόταν με αδυναμία και αδιαφορία από την κυβέρνηση. Από τις 7 Ιανουαρίου 1828 είχε φθάσει στο Ναύπλιο και ακολούθως στην Αίγινα, όπου εγκαταστάθηκε, ο πρώτος Κυβερνήτης της Ελλάδας, Ιωάννης Καποδίστριας, αποδεκτός από τους Έλληνες και τις Μεγάλες Δυνάμεις. Επίπονο έργο τον περίμενε. Βρήκε τη χώρα ρημαγμένη, χωρίς χρήματα, με χιλιάδες χήρες και ορφανά, σπαρασσόμενη από εμφύλιες ταραχές και μάχες με τους Τούρκους. Ταυτόχρονα έπρεπε να εργαστεί σκληρά για την ανεξαρτησία της αλλά και τα σύνορά της.

Οι Αγγλογάλλοι ήθελαν να περιορίσουν τη χώρα από τον Ισθμό της Κορίνθου και κάτω και να πληρώνουν ετήσια οι Έλληνες 1.500.000 γρόσια στην Τουρκία ως φόρο.

Η υπόλοιπη Ελλάδα θα παρέμενε υπόδουλη στο Σουλτάνο.

Ακολούθησε η απ' αρχής οργάνωση του Κράτους και του Στρατού, ταυτόχρονα δε η προσπάθεια του Καποδίστρια να φαίνεται προς τα έξω η Ελλάδα ως ευνομούμενο Κράτος. Την ίδια εποχή και μέχρι την τραγική δολοφονία του ο Καποδίστριας επωμίστηκε το τιτάνειο έργο των λεπτών διπλωματικών χειρισμών όσον αφορά την ανεξαρτησία της Ελλάδας, τα όρια του κράτους και την υλοποίηση των πόθων του Ελληνισμού που ήταν και δικοί του. Θα περιοριστούμε, όπως είναι εύλογο, στο εξής σε χαρακτηριστικά γεγονότα που αφορούν την Αττική και τη ζωή των πολύπαθων κατοίκων της.

Από τα πρώτα μέληματα του Καποδίστρια ήταν να ενισχυθεί η εκστρατεία Τσούρτς στη Δυτική Ελλάδα και να επιταχυνθεί ο σχηματισμός των χιλιαρχιών στο στρατόπεδο Ελευσίνας. Εκεί διορίστηκε Στρατάρχης ο μέχρι τότε παροπλισμένος Δ. Υψηλάντης. Έργο του οι επιχειρήσεις στην Ανατολική Ελλάδα και ιδιαίτερα στην Αττικοβοιωτία.

Λίγες μέρες μετά την εγκατάσταση του Ι. Καποδίστρια στην Αίγινα, ο Μενιδιάτης οπλαρχηγός Μήτρος Λέκκας του έστειλε μια επείγουσα επιστολή που έγραφε, ότι από τον Πόρο φόρτωσαν τρία καΐκια τροφές για τους Τούρκους της Αττικής και ζητούσε την άδεια με δύο δικά του πλοία-ρια και ένα της Κυβέρνησης να τα συλλάβει και να τα παραδώσει σ' αυτήν.^{E38} Αυθημερόν την 21-1-1828 διατάζει ο Κυβερνήτης να δοθούν στο

Εξοχώτατε!

Οἱ ἡλόιοι Μανδῆς καὶ Χασίος χυρίον τῆς Ἀττικῆς
 Ἰσοχρῆς ἦδ' Ἰσὸς τὸν βαρβαρικὴν ἔβανον, ἀποζῆσαν
 ἐν ἀνθρώποις. ἔνα μὲν προσωνόματ' ἔσ' οὐρανόθεν ἐχ',
 ὃς ἐκείνην ἀνέμ' μὲν αὐτὸς δὲ καὶ οὐρανὸν ἔδωκεν,
 καὶ τὸ οὐρανόθεν ἐξ' ἀποζῆσαν καλὰ τὴν ἀχρῆς.
 ὁ δ' αὖτ' ἐπὶ γῆνι χεῖρας μὲν, ἀναγίγν' ἐν ἀπὸ τῆς
 ἀποχρῆς σ' αὖτ' ἐπὶ γῆνι ἐκείνην, ἔχοντα ἀπὸ τῆς
 μὲν καὶ Ἰσωνίαν ἐκ τῆς ἀπὸ τῆς σ' αὖτ' ἀπὸ τῆς
 καὶ οὐρανόθεν ἐκ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς
 ἐν Ἰσοχρῆς χεῖρας μὲν ἐκ τῆς ἀπὸ τῆς.

[illegible]

Σ. Ρ. φαρμακ.
1828. α' έτη.
*Βιογραφία του Β' και ο' τε
δ' ε' β' γ' δ' ε' ζ' η' θ' ι' κ' λ' μ' ν' ξ' ο' π' ρ' σ' τ' υ' φ' χ' ψ' ω' α' β' γ' δ' ε' ζ' η' θ' ι' κ' λ' μ' ν' ξ' ο' π' ρ' σ' τ' υ' φ' χ' ψ' ω'*
Δ. Γεωγ.

Λέκκα τα ζητηθέντα και να κατάσχει τα καϊκια. ¹⁵⁶

Το αισχρό αυτό από μέρους των Ελλήνων εμπόριο με τους Τούρκους της Αττικής, ^{E35} ήταν ένα σοβαρό εμπόδιο για τις μελετώμενες στην Αττική επιχειρήσεις και παρά τη θέληση του Κυβερνήτη και του Δ. Υψηλάντη, όπως φαίνεται συνεχιζόταν και μόνο κίνητρο είχε το υψηλό κέρδος των λαθρεμπορίων Ελλήνων.

Στις 2 Φεβρουαρίου 1828 ο Μήτρος Λέκκας γράφει στον Κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια:

«Εξοχότατε

Οι κάτοικοι Μενιδίου και Χασιάς χωρίων της Αττικής, υποτελείς ήδη υπό την βαρβαρικήν εξουσίαν, αποστείλλαντες άνθρωπον τινά, με προσκαλούν ως συμπατριώτην και ως σχετισμένον πρώην με αυτούς δια να συμβουλευθώσι και να συμπράξωμεν την αποστασίαν κατά του εχθρού. Όθεν εγώ κρίνων χρέος μου αναγγέλω τούτο προς την εξοχότητά σας και αν το κρίνετε εύλογον είμαι πρόθυμος να υπακούσω εις τας διαταγάς σας πηγαίνοντας εκεί και συμπράττωντας το δυνατόν προς αποστασίαν τούτων των υποτελών Χριστιανών της Αττικής.

Ελπίζω δε εφοδιασμένος από την αδειά σας και βοηθούμενος από τας περιστάσεις να ιδώ αποπερατουμένην την κοινή ταύτην επιθυμίαν.

τη 2 Φεβρουαρίου 1828

εν Αιγίνη

υποσημειούμαι με το βαθύ σέβας

ο ευπειθέστατος πολίτης

Δ. λέκκας» ¹⁵⁷

Ο Καποδίστριας δεν έδωσε έγγραφη διαταγή στο Λέκκα. Οι διαταγές του απευθύνονταν προς τον Υψηλάντη και ήταν σαφείς: εκκαθάριση της Ανατολικής Στερεάς από τους Τούρκους. Πράγμα δύσκολο γιατί οι Τούρκοι διατηρούσαν εκεί μεγάλες, δυνάμεις, αλλά και αναγκαίο για να πετύχει η Ελλάδα ευνοϊκά αποτελέσματα κατά την εφαρμογή της «συνθήκης του Λονδίνου» με την οποία αναγνωριζόταν υπό όρους μερική ανεξαρτησία της Ελλάδας και δεν είχε οριστικοποιηθεί η οροθεσία της. Βιαζόταν λοιπόν ο Καποδίστριας να δημιουργηθεί ευνοϊκή κατάσταση για τους Έλληνες που θα βάραινε το τραπέζι των διαπραγματεύσεων.

«...Η εκστρατεία αυτή, έγραφε στον Υψηλάντη, έχει κύριον σκοπόν την ανάκτηση των Αθηνών και της Ακροπόλεως... καθώς ανωτέρω ερρέθει άλλο δεν θέλομεν να κάμωμεν αυτήν την στιγμήν εις την Ανατολικήν Ελλάδα παρά να ελευθερώσωμεν τας Αθήνας από την παρουσία των Τούρκων και να προφυλάξωμεν την Αττικήν από του να τους ιδή εις το εδαφός της και μετά ταύτα...».

Επομένως ο έλεγχος των δύο μεγαλύτερων κεφαλοχωριών της Αττικής του Μενιδίου και της Χασιάς είχε αποφασιστική σημασία για την τύχη της Αθήνας λόγω στρατηγικής θέσης των χωριών αυτών στο λεκανοπέδιο.

Τα δύο αυτά χωριά έλεγχαν το Αθηναϊκό πεδίο και τις σπουδαίες διαβάσεις (δερβένια) Χασιάς, Αγ, Μερκουρίου και προς Πελοπόννησο. Στις 6 Φεβρουαρίου με μια μακροσκελή και δραματική επιστολή τους οι Αθηναίοι οπλαρχηγοί με πρώτο το Μήτρο Λέκκα, απευθύνονται στον κυβερνήτη, ζητώντας να διατάξει εκστρατεία στην Αττική «...κατά το παρόν επιθυμούμεν σεβαστάς διαταγάς της Διοικήσεώς μας, ίνα τρέξωμεν άπαντες εναντίον των τυράννων μας δια να εκδικηθώμεν το αίμα των αδελφών μας το οποίον εισέτι αχνίζει και... ή ελευθερία ή θάνατος». ^{158, E40}

Στις 15 Φεβρουαρίου 1828 οι οπλαρχηγοί επανέρχονται με νέα επιστολή στον κυβερνήτη γράφοντάς του, ότι οι υποταγμένοι χωρικοί, σ' αυτούς θα δώσουν πίστη, ειδοποιούντες ότι είναι έτοιμοι να πάρουν τα όπλα κατά του εχθρού. Και τελειώνουν έτσι: «... Από τον κύριο Υψηλάντη ημπορείτε να πληροφορηθείτε δια ημάς και δ' όσα με αυτόν συνομιλήσαμεν αφ' ου ήλθαμεν εδώ...». ^{159, E41}

Ο Υψηλάντης πεπεισμένος για την αναγκαιότητα της εκστρατείας προς την Αττική ειδικά, ενημέρωνε τον Κυβερνήτη και ζητούσε τροφές, πολεμοφόδια και ιππικό, αλλά και εξασφάλιση των χωρικών της Αττικής ότι δεν θα μείνουν στο έλεος του εχθρού (όπως το 1826). Ζητούσαν λοιπόν οι χωρικοί ναυτικό αποκλεισμό των παραλίων της Αττικής, του Μαλιακού κόλπου και του Ευβοϊκού, προκειμένου να αποκοπεί η τροφοδοσία των Τουρκικών στρατευμάτων της Αττικής.

Στις 25 Μαρτίου 1828 ο Δ. Υψηλάντης έγγραφε από τα Μέγαρα στον Κυβερνήτη:

«Εξοχώτατε

Διάφορα χωριά της Αττικής, ακούσαντα τον εις τα εδώ ερχομόν μου απέστειλαν και δεικνύουν μεγάλην προθυμίαν, να ενωθώσι με το μέρος μας. Δεν σας λανθάνει, ότι τούτο είναι εν μέγα βήμα ως προς τον σκοπόν της εκστρατείας...

Αλλά δια να γυρίσουν αυτά (τα χωριά), ανάγκη να δείξωμεν ότι είμεθα δυνατοί, και τούτο θέλουν γνωρίσει, όταν φανώσι καράβια Ελληνικά εις τα παράλια της Αττικής και αποκλείσουν τας τροφάς εις τον Ερετριακόν κόλπον, δια του οποίου καθ' ημέραν μεταβιβάζονται (τροφαί) από το πέραν μέρος εις τον Ωρωπόν...». Βλ. E43

Ο Υψηλάντης έβρισκε λογικές τις απαιτήσεις των χωρικών. ^{160, E43, E44, E45}

Αλλά και ο Καποδίστριας ήταν απόλυτα σύμφωνος. Έγραφε στον Υψηλάντη, στις αρχές Μαρτίου «...Οι εν αυτή (Αττική) Τούρκοι ανήκουν εις το τακτι-

κόν σώμα και στερούνται τα μέσα των τροφών, άμα τους λείφουν αι βοήθειαι, τας οποίας λαμβάνουν από τον τόπον και από την ναυτιλίαν των λεγομένων ουδετέρων, είναι πιθανόν να ζητήσουν συνθήκας...»

Παρατηρούμε λοιπόν, ότι πίεση από μέσα (δηλαδή από τους σκλαβωμένους χωρικούς) υπήρχε για την απελευθέρωσή τους, ο Κυβερνήτης συμφωνούσε, ο στρατάρχης Υψηλάντης επίσης, καθώς και οι εκπατρισθέντες κάτοικοι της Αττικής αλλά και οι υποταγμένοι αναγκαστικά και παραμένοντες στα χωριά τους, με ένθερμες επιστολές τους στον Κυβερνήτη και συνομιλίες με τον Υψηλάντη. Έμενε να αρθούν όμως ανυπέρβλητα εμπόδια προκειμένου να πραγματοποιηθεί τελικά η εκστρατεία.

Σε επιστολή του ο Καποδίστριας προς τον Αρχιστράτηγο Τσούρτς της 3/3/1828 αποκαλύπτοντας άμεσα τις προθέσεις του και τις οδηγίες του γράφει μεταξύ άλλων «...Άλλο μέρος των αυτών Ρουμελιωτών θέλει πορευθεί υπό την ηγεμονίαν του κυρίου Δ. Υψηλάντου, ευθυβόλως προς την Αττικήν, ίνα συγκλείσει στενώς τας Αθήνας, ή και ανακόψει συντόνως τον επισιτισμόν της αδυνάτου εκεί φρουράς. Εφορμήσει δε και στολίσκος προς το αυτό τέλος τα δε λοιπά ο Θεός ποιήσει... Ομοίως επιμεληθήσομαι και εγώ, ώστε εκ της εις την ανατολικήν Ελλάδα εκστρατείας να ευρεθώ ενισχυμένος εις χρέος του να σκεπάσω την ύπαρξιν των εκείσε χριστιανών. Και αν ευτυχήσωμεν να εισάξωμεν φρουράν εις την Ακρόπολιν, τότε καλήν έχομεν θέσιν προς διαπραγματείας...»¹⁶¹

Από το Μάρτιο με εντολή του Υψηλάντη άρχισαν οι αψιμαχίες στην περιοχή Μενιδίου – Χασιάς.¹⁶² Μερικοί όμως οπλαρχηγοί ενεργούσαν και αυτοβούλως, έχοντας δυστυχώς στο νου τους το «πλιάτσικο» σε βάρος των κατοίκων και όχι την απελευθέρωσή τους. Έτσι οργισμένος ο Υψηλάντης στις 22 Μαρτίου έστειλε διαταγή από Μέγαρο στους οπλαρχηγούς και στρατιώτες του στρατοπέδου Ελευσίνας γράφοντας: «...διατάττεσθε αυστηρώς ότι εις το εξής δεν έχει την άδεια κανείς, να κάμνει επιδρομάς εναντίον των υποκειμένων εις τους Τούρκους χωρίων, χωρίς της διαταγής μου...»¹⁶³

Εκείνη την εποχή, η γραμμή επαφής Ελληνικών και Τουρκικών στρατευμάτων ήταν: Δαφνοβούνι, Ι. Μονή Δαφνίου,¹⁶⁴ Στεφανοβούνι, Δέμα, ανατολικά οι Τούρκοι, δυτικά οι Έλληνες. Οι Τούρκοι δεν τόλμησαν να στείλουν στρατιωτική δύναμη βορειότερα, όπου τα πρώτα αντερίσματα της Πάρνηθας. Είχαν όμως τον έλεγχο των βορείων αντερισμάτων του Ποικίλου όρους.

Κατά προφορική παράδοση των Λιοσίων που με κάθε επιφύλαξη μεταφέρεται, είχαν στρατόπεδο νότια του «δρόμου Μεγαρίτη» όπου σήμερα στρατόπεδο της Αεροπορίας. Στρατόπεδο είχαν επίσης και στο Μενίδι, δεν

γνωρίζουμε όμως την ακριβή τοποθεσία.

Οι προφυλακές του Ελληνικού Στρατοπέδου Ελευσίνας ήταν εγκατεστημένες στο μικρό χωριουδάκι Στεφάνι και στα Καλύβια Χασιάς (σήμερα Ασπρόπυργος).

Κατά τα τέλη Απριλίου ή αρχές Μαΐου 1828 ο στρατάρχης Δ. Υψηλάντης, έδωσε διαταγή στο Μήτρο Λέκκα να προχωρήσει με λίγους άνδρες κατασκοπευτικά προς Μενίδι – Χασιά, με σκοπό τη συνεννόηση και εξέγερσή τους. Γράφει σχετικά στο «Γεν. Φροντιστήριο» την 20 Μαΐου 1828 «...Εις τα προσκνημένα της Αττικής χωριά απέστειλα προ ημερών μερικούς, δια να τα παρακινήσουν εις μίαν ένωσιν με τα Ελληνικά όπλα ...»^{165, Ε45} Ο Λέκκας πήρε μαζί του τον Αθηναίο οπλαρχηγό Νικ. Δανίλη, έμπιστο και γενναίο, που οι δεσμοί τους είχαν σφυρηλατηθεί στις πολιορκίες της Ακρόπολης.

Μαζί τους ο πατέρας του Δανίλη και 5 – 6 παλληκάρια. Με κάθε μυστικότητα έφθασαν στο Μενίδι, συμφώνησαν με τους φίλους που τους περίμεναν και έκλεισε η συμφωνία της εξέγερσης χωρίς να πέσουν στην αντίληψη των Τούρκων. Το ίδιο αθόρυβα έφτασαν στη Χασιά και βρήκαν συμφωνους τους Χασιώτες. Έφυγαν λοιπόν ικανοποιημένοι για την Ελευσίνα. Δεν γνωρίζουμε το δρομολόγιο που ακολούθησαν. Δυστυχώς στο σύντομο δρόμο τους έπεσαν σε Τουρκική ενέδρα πολλαπλασίων εχθρών. Κλείστηκαν σε ένα σπιτάκι (ίσως μαντρί) και άρχισε η μάχη. Γράφει σχετικά ο συντάκτης της «Γενικής Εφημερίδος» στη συνταρακτική νεκρολογία των ηρώων:

«...ευρεθείς (ο Λέκκας) πανταχόθεν περικνκλωμένος, μετά ικανήν ανθίστασιν, εβιάσθη να έλθει υποχείριος, αφού έλαβεν απ' αυτούς τα ιερώτερα πιστά, και επομένως εφέρθη εις Εύριπον προς τον Ομέρ Πασά, όπου έλαβεν το οποίον εξεθέσαμεν μαρτυρικών τέλος... Ο δε Δανίλης έλαβε όμοιαν τύχην με αυτόν και ο πατήρ του ομοίως...»¹⁶⁶

Και τον μεν Λέκκα τον έγδαραν ζωντανό και τον κρέμασαν στα τσιγκέλια στο κάστρο του Καραμπαμπά στη Χαλκίδα, τον δε Δανίλη τον σούβλισαν ζωντανό οι Τουρκόγυφτοι.¹⁶⁷

Ο Ι. Βλαχογιάννης μεταφέροντας τη διήγηση του στρατηγού Τιμ. Βάσσου¹⁶⁸ λέγει στις σημειώσεις του, ότι ο Λέκκας ξεψύχησε την επόμενη μέρα, το δε σώμα του το πήρε ένας Έλληνας φούρναρης και το έθαψε σε μια σπηλιά έξω από τη Χαλκίδα. Μετά από χρόνια ο Τιμ. Βάσσος βρήκε το φούρναρη και τη σπηλιά, ξέθαψε τα οστά του ήρωα, τα έφερε στην Αθήνα και τα έθαψε μπροστά στο Άγιο Βήμα της εκκλησίας των Αγίων Θεοδώρων,¹⁶⁹ κοντά στο σπίτι του Λέκκα (που βρισκόταν στην σημερινή οδό Λέκκα) στην Αθήνα. Το Δεκέμβριο του 1828 ελευθερώθηκαν πέντε στρατιώτες

του Λέκκα με τη διαδικασία ανταλλαγής αιχμαλώτων και με διαταγή του Καποδίστρια τους έδωσε η Κυβέρνηση από 40 γρόσια για να ντυθούν και από 100 για ν' αγοράσουν όπλο.¹⁷⁰ E46, E47

Μυστήριο καλύπτει την «σύλληψη» των ηρώων. Ο συντάκτης της «Γενικής Εφημερίδος» Γεώργιος Ψύλλας γράφει: «...ίσως και η προδοσία ορισμένων εις το παντελές εξαχρειωθέντων χωρικών...». Ο ίδιος αργότερα όταν ήταν γερουσιαστής, σε μια αγόρευση του εγκαταλείπει το «ίσως» και γράφει απλώς «προδοθέντες».¹⁷¹

Ο Μακρυγιάννης στα απομνημονεύματά του όμως, δείχνει τους Αθηναίους προκρίτους, υπεύθυνους τόσο για το θάνατο του Λέκκα όσο και του Μελέτη Βασιλείου. Στο βάθος της ιστορίας διακρίνονται οι ηθικοί αντουργοί και ελατήριό τους θα ήταν ασφαλώς τα συμφέροντα του μεσάζοντος με ταξύ Τούρκων και Ελλήνων. Άλλωστε μεταγενέστερες ενέργειές τους όπως θα αποκαλυφθεί, βεβαιώνουν το μίσος τους για τους χωρικούς και τη συνεννόησή τους από ιδιοτέλεια με τους Τούρκους σε βάρος των χωρικών της Αττικής. Αδιανόητο αλλά γεγονός.

Ο βράχος της Ακρόπολης από δυτικά
Ελαιογραφία, Edward Lear, 1851. Μουσείο Βούρου-Ενταξία (Μουσείο της πόλεως των Αθηνών)

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ ΤΟΥ 1828 ΜΕΧΡΙ 31 ΜΑΡΤΙΟΥ 1833

Μετά τον ηρωικό θάνατο του αντιστράτηγου Μήτρου Λέγκα, οι επαναστατικές τάσεις στα χωριά της Αττικής σταμάτησαν. Οι πρόσφυγες όμως του τόπου, που είχαν καταφύγει στα κοντινά νησιά (Σαλαμίνα, Αίγινα, Πόρο), δεν έπαψαν να παρακαλούν την Κυβέρνηση και τον στρατάρχη Δ. Υψηλάντη, για οργάνωση εκστρατείας στην Αττική.

Η ζωή των ανθρώπων αυτών που ξεσπιτώθηκαν από τη θύελλα του πολέμου και το φόβο των Τούρκων ήταν μαρτυρική. Ένας Αμερικανός γιατρός ο Samuel Howe, γράφει χαρακτηριστικά στο ημερολόγιό του: «14 Φεβρουαρίου 1829... οι Αθηναίοι πρόσφυγες που βρίσκονταν στην Αίγινα είχαν απαντήσει και σκέπτονταν να επιστρέψουν στην Τουρκοκρατούμενη Αττική... Έστειλαν αντιπροσωπεία στον Καποδίστρια για να πληροφορηθούν αν θα περιλαμβάνονταν και η Αττική στο Ελληνικό Κράτος και να πως δικαιολογούσαν τις προθέσεις τους για υποταγή: Αφού δεν μπορεί η Πατρίδα να βελτιώσει την κατάστασή μου, γιατί να υποφέρω ακόμα; αν μείνω εδώ πρέπει να δω την γυναίκα μου και τις θυγατέρες μου να λιμοκτονούν ή να τρώνε το ψωμί της πορνείας. Αν γυρίσω (στην Αττική) οι Τούρκοι μπορεί να μας σκοτώσουν αλλά πιο δυστυχισμένοι δεν θα είμαστε».

«Οι Τούρκοι προσπάθησαν με υποσχέσεις (σημειώνει ο S. Howe) να προσελκύσουν τους Έλληνες. Και είχαν σημειώσει επιτυχίες, εκατό περίπου οικογένειες εγκαταστάθηκαν κι' όλες στην Αθήνα...»¹⁷²

Πρόκειται ασφαλώς για ομαδική επιστροφή Αθηναϊκών οικογενειών, άλλωστε η Αθήνα και η Αττική ποτέ δεν έμειναν εντελώς ακατοίκητες μετά την αναχώρηση του Κιουταχί. Καθώς οι Τουρκικές δυνάμεις κατοχής λιγόστευαν, ξεθάρρευναν οι Έλληνες και επέστρεφαν στα σπίτια τους. Σημειώθηκε επίσης ότι με την κάθοδο των Τούρκων το 1826 πολλοί κάτοικοι της επαρχίας, έμειναν στα σπίτια τους αναγκαστικά.

Στις 20/4/1828 ξέσπασε ο Ρωσοτουρκικός πόλεμος. Το γεγονός είχε μεγάλη απήχηση στη Στερεά Ελλάδα, καθώς μελλοντική νίκη της Ρωσίας θα εξυπηρετούσε την Ελληνική υπόθεση για επέκταση των Ελληνικών συνόρων. Μερικοί μάλιστα στρατιωτικοί οραματίζονταν την απελευθέρωση της Κωνσταντινούπολης όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Κασομούλης.¹⁷³ Όμως ο Κυβερνήτης Ι. Καποδίστριας τους υπενθύμισε, ότι τα σύνορα της Ελλάδας θα καθοριστούν κατόπιν διαπραγματεύσεων με τις Μεγάλες Δυνάμεις. Συμφωνούσε όμως ο Κυβερνήτης για την εκκαθάριση από τους Τούρκους της Δυτ. Στερεάς, όπου είχε την ευθύνη των επιχειρήσεων ο Τσούρτζ και της Ανατολικής όπου υπεύθυνος ήταν ο Δημ. Υψηλάντης.

Προετοιμαζόταν λοιπόν το στρατόπεδο Ελευσίνας – Μεγάρων για μεγάλη εκστρατεία στη Στερεά και ενώ το στράτευμα ήταν έτοιμο για τις επιχειρήσεις, τρεις χιλιάδες Τουρκαλβανοί αποχώρησαν από το στρατόπεδο του Ιμπραήμ στην Πελοπόννησο και ήρθαν σε συνεννόηση με τους Έλληνες να κατευθυνθούν δια του Ισθμού – Αττικής προς Γιάννενα – Αλβανία. Οι Έλληνες οπλαρχηγοί της Πελοποννήσου ήταν σύμφωνοι (Κολοκοτρώνης κ.λπ.), σύμφωνος ήταν και ο Κυβερνήτης, ενώ ο Υψηλάντης δεν ρωτήθηκε, μάλιστα δεν γνώριζε την σχετική συμφωνία. Όταν λοιπόν οι Τουρκαλβανοί κινήθηκαν προς τον Ισθμό, ο Υψηλάντης με το στράτευμα κατέλαβε τα Δερβένια και τους απαγόρευσε την ένοπλη διέλευση. Οι Τουρκαλβανοί κινήθηκαν προς το Ρίο και αποβιβάστηκαν στη Δυτ. Στερεά.

Μετά την εύλογη αναβολή της εκστρατείας Υψηλάντη, τελικά στις 22 Οκτωβρίου 1828 συγκεντρώθηκε το στράτευμα στα Κούντουρα και από εκεί προχώρησε στη Βοιωτία σε μια εκστρατεία εκκαθάρισης της περιοχής. Στην Ελευσίνα παρέμειναν εφεδρείες.

Στη συνέχεια οι Ελληνικές δυνάμεις κατέλαβαν τη Δομβραίνα, Χώστια, Στεβενίκο, Αράχοβα, Μονή Δομπού, Δίστομο, Στενό Ζεμενού, Μονή Οσίου Λουκά και στις 5 Νοεμβρίου τη Λιβαδιά, ακολούθησαν η Πέτρα, Αταλάντη, Φρούριο Βουδουνίτσας, Αμπλιανή. Στις 17 Νοεμβρίου παραδόθηκε το φρούριο των Σαλώνων και κατελήφθησαν οι Θερμοπύλες. Ακολούθησε Τουρκική αντεπίθεση στις 24 Δεκεμβρίου, που ανέτρεψε αρκετές Ελληνικές επιτυχίες (Θερμοπύλες, Αμπλιανή, Λιβαδιά, Βουδουνίτσα).

Στις 4 Νοεμβρίου 1828 το νέο πρωτόκολλο του Λονδίνου όριζε «...*Η Πελοπόννησος, αι παρακείμεναι νήσοι και οι Κυκλάδες να τεθούν υπό την εγγήσιν των τριών Μεγάλων Δυνάμεων, έως ότου αποφασιστεί η τύχη της Ελλάδος με την συγκατάθεση της Τουρκίας, ενώ τα οριστικά όρια της Ελλάδος θα αποφασίζονταν με τη συμμετοχή της Τουρκίας και με νέες διαπραγματεύσεις...*»¹⁷⁴ Ο Καποδίστριας έστειλε υπομνήματα σε Γαλλία – Ρωσία, επιμένοντας στην ανάγκη να υπάρξει βιώσιμο Ελληνικό Κράτος, να περιληφθεί δε σ' αυτό και η Στερεά Ελλάδα. Παράλληλα με τις διπλωματικές ενέργειες, οι στρατιωτικές επιχειρήσεις είχαν απελευθερώσει (παρά τις πρόσκαιρες Τουρκικές επιτυχίες) ένα μεγάλο μέρος της Στερεάς Ελλάδας. Στις 23 Ιανουαρίου 1829 ορίστηκε τοποτηρητής του Κυβερνήτη στη Στερεά ο αδελφός του Αυγουστίνος. Ήταν μια λανθασμένη ενέργεια του Ι. Καποδίστρια, που έφερε μεγάλη αναστάτωση στο στρατό, δυσαρέσκεια στους Τσούρτς – Υψηλάντη και που τελικά έβλαψε αντί να ωφελήσει τις στρατιωτικές επιχειρήσεις (ξηλοτυπίες, ίντριγκες κ.λπ.).

Στις 30/1/1829 οι Ελληνικές δυνάμεις υπό τον Μαυροβουνιώτη, νίκησαν τους Τούρκους στο Μαρτίνο της Βοιωτίας, αναγκάζοντάς τους να υποχωρήσουν στο Ζητούνι (Λαμία). Νέο «πρωτόκολλο του Λονδίνου» στις 10 Μαρτίου 1829 όριζε να προταθεί στην Τουρκία από τις τρεις Μεγάλες Δυνάμεις που το προσυπέγραφαν: να καθοριστούν ως όρια του Ελληνικού Κράτους η γραμμή Παγασητικού – Αμβρακικού κόλπου, ετήσιος φόρος της Ελλάδας στο Σουλτάνο 1.500.000 γρόσια, αποζημιώσεις στους Τούρκους για τις περιουσίες τους, επικυριαρχία του Σουλτάνου πάνω στο Ελληνικό κράτος και κληρονομικός ηγεμόνας της Ελλάδας Χριστιανός, με τη συναίνεση των Μεγάλων Δυνάμεων και Τουρκίας, γενική αμνηστία εκατέρωθεν, διατήρηση ανακωχής και ανάκληση των Ελληνικών δυνάμεων από Στερεά προς Πελοπόννησο.¹⁷⁵

Εν τούτοις οι Ελληνικές δυνάμεις παρά τα τόσα προβλήματά τους προχωρούσαν. Στις 13 Μαρτίου 1829 κατελήφθη το Αντίρριο, στις 18 Απριλίου η Ναύπακτος και στις 3 Μαΐου το δοξασμένο Μεσολόγγι. Τα Ελληνικά όπλα έβαζαν πάνω στο τραπέζι των ατέλειωτων διαπραγματεύσεων τα νέα δεδομένα. Η θεώρηση των πολεμικών και διπλωματικών γεγονότων (1828-29) διευρύνθηκε πέρα από την αρχική πρόθεση, για καλύτερη κατανόηση των γεγονότων που αφορούν την Αττική. Μετά τη νίκη του στο Μαρτίνο ο Βάσος Μαυροβουνιώτης προχώρησε προς την Αττική, έφθασε εκεί μεταξύ 17 και 20 Μαρτίου, σε αντικατάσταση της χιλιαρχίας του Καρατάσιου.^{176, E48}

Δυστυχώς ο στρατός του δεν συμπεριφέρθηκε καλά στους Έλληνες κατοίκους της. Ένα άθλιο πλιατσικολόγημα στο οποίο επιδόθηκαν οι στρατιώτες του δημιούργησε συνθήκες διωγμού των Ελλήνων και εύλογη οργή τόσο σ' αυτούς όσο και στην Κυβέρνηση.

Είναι ενδεικτικό ένα έγγραφο του προσωρινού Διοικητή Ελευσίνος και Μεγαρίδος:

«προς την Γεν. Γραμματεία της Επικρατείας.

Κατά την νύκτα των τρείς και τέσσαρας του ενεστώτος, το περισσότερον του σώματος του αρχηγού Βάσσου υπήγεν απ' έξω της πόλεως των Αθηνών και ελαφυραγωγήσεν πρόβατα σχεδόν χίλια οκτακόσια, βόας τέσσαρας και όνους δύο.

Εις το επιχείρημα τούτο επληρώθησαν τέσσαρες στρατιώται και εχάθησαν σχεδόν εικοσιδύο, μεταξύ των οποίων και ο εκατόνταρχος Γιάννης Κοντούλης Κουντουριώτης. Το Διοικητ. αφήνει εις την σκέψιν του υπουργικού συμβουλίου τα επόμενα του κινήματος τούτου.

Εν Φανερωμένη τη 4 Απριλίου 1829

Ο προσ. Διοικητής

Τ.Σ. Α. Πετράκης

Ο Γραμματεὺς

Δ. Καλλιφρονάς»¹⁷⁷

Άμεση ήταν η αντίδραση της Κυβέρνησης. Ο Καποδίστριας με έγγραφό του προς τον τοποτηρητή του Αυγουστίνου διατάζει να αποδοθούν τα κλοπιμαία¹⁷⁸ και ο Γραμματέας της Επικρατείας Ν. Σπηλιάδης με άλλο έγγραφο στον Αυγουστίνου περιγράφει το θέμα αναλυτικά και γράφει μεταξύ άλλων:

«...όσον δε δια τας λεηλασίας του σώματος Βάσου τόσον πλέον δεν δύναται η Κυβέρνησις να θεωρήσει αυτὰς με αδιαφορίαν, όσον διότι προ ολίγου έλαβεν μέτρα δια να χαρίσει αμνησίαν εις όλους εν γένει τους κατοίκους Αττικής και Θηβών και τοιουτοτρόπως να εφελκύσει αυτούς προς το Έθνος των. Όταν όμως οι στρατιώται αντιβαίνουν εις τα μέτρα ταύτα κάμνουσι παρομοιάς καταχρήσεις είναι δυνατόν να ελπίζομεν την επίτευξιν του ποθουμένου; Ο στρατηγός Βάσος εγνώριζε τα μέτρα ταύτα, αλλ' όμως τα παρέβη. Όθεν είναι ανάγκη ο πληρεξούσιος τοποτηρητής να διατάξει ώστε του λοιπού όχι μόνον να μην πράττωσιν οι στρατιωτικοί την παραμικράν κατάχρησιν, αλλά να υποχρεωθώσι και ήδη οι διαληφθέντες ν' αποδώσουν εις τους κυρίους αυτών και τα όσα ήρπασαν κατά την αναφοράν του Διοικητού Μεγαρίδος και Ελευσίνος.

Είναι αξιοθρήνητος η ηθική και λογική κατάστασις τινών των πολεμικών!

Πρόκειται να συμπράξουν οι υπό δουλείαν Χριστιανοί εις την ελευθερίαν της πατρίδος. Οι διορισμένοι να συντελέσουν εις τον περί τούτου σκοπόν της Κυβερνήσεως πράττωσιν εκ διαμέτρου ενάντια φονεύουν τους αδελφούς των, φονεύονται αυτοί οι ίδιοι. Διατί; δια να αρπάξουν την ιδιοκτησίαν των άλλων και ποίων; των αδελφών των των Χριστιανών.

Ο πληρεξούσιος τοποτηρητής έπεται (;) αναγκαίως να λάβει όσα μέτρα του υπαγορεύουν ο πατριωτισμός η φρόνησις η δικαιοσύνη και το κοινόν της Ελλάδος όφελος, δια να επανορθώσει το πεπραγμένα κακά και να διευθύνει τα Ελληνικά κινήματα προς τον κοινόν σκοπόν.

Εν Αιγίνη τη 6 Απριλίου 1829

Τ.Σ. ο Γραμματεὺς της Επικρατείας

Ν. Σπηλιάδης»¹⁷⁹

Για κάποια σχετική υπόθεση ο Δ. Υψηλάντης αναφέρει προς τον Αυγουστίνο:

«...Ο στρατηγός Βάσος Μαυροβουνιώτης διατάσσεται να με διευθύνει όλα όσα έλαβεν ήδη του Μιχαήλου Δημητρίου και ... αναφέρει τας αιτίας δια τας οποίας εκινήθη εις τοιαύτας πράξεις ... Απεφάσισα να καταλάβω τον Ανηφορίτην επ' ελπίδι του να βιάσω τοιουτοτρόπως τας Θήβας και να ενεργήσω παντοιοτρόπως και προς την Αττική ότι εμπορέσω ... Θέλω επιμεληθεί το καύσιμον των γεννημάτων των Θηβών και της Αττικής αν και το μέτρον τούτο θέλει επιφέρει μεγάλας ζημίας ... Οι υποκείμενοι λαοί στενάζουν, αδυνατώ όμως να τους συντρέξω κατ' ευθείαν ενώ βιάζομαι να τρέχω εις τα ορεινά μέρη και οι Τούρκοι νομίζονται κύριοι των κάμπων υπό την δύναμη του ιππικού των ...

*Εκ του Στρατοπέδου Βρεστεμυτών
1 Μαΐου 1829*

*ο κατά την Ανατ. Ελλάδα
Στρατάρχης
Δ.Υψηλάντης»¹⁸⁰*

Είναι απαραίτητος ένας σύντομος σχολιασμός των ανωτέρω:
Ο Στρατηγός Βάσος Μαυροβουνιώτης μπήκε στην Αττική σαν σε κατακτημένη εχθρική χώρα και οι στρατιώτες του σε γνώση του έκαναν πολλά εναντίον των δύστυχων Ελλήνων κατοίκων. Και βέβαια δεν ήταν η πρώτη φορά ούτε η τελευταία. Το μόνο ελαφρυντικό ήταν η πείνα των Ελληνικών στρατευμάτων. Η κατάσταση ήταν τραγική. Η Κυβέρνηση ήθελε στρατό και επιχειρήσεις, όμως ο στρατός πεινούσε. Το ίδιο και οι υποταγμένοι αναγκαστικά κάτοικοι Αττικής και Βοιωτίας. Τα ταμεία του κράτους ήταν αδειανά και οι στρατιώτες λιμοκτονούσαν απλήρωτοι επί μήνες. Ο Κασομούλης στα απομνημονεύματά του είναι αποκαλυπτικός, τα μετέπειτα δε γεγονότα και η διάλυση του στρατοπέδου των Θηβών βεβαιώνουν την τραγική κατάσταση. Ενδεικτικό του γενικού κλίματος είναι μια προγενέστερη έκθεση δύο επιθεωρητών του στρατού σχετικά με τα προβλήματα μισθοδοσίας, στην οποία έκθεση αναφέρεται ότι το Ταμείο έπρεπε να πληρώσει εκτός των άλλων και «μισθούς δια πλήθος χωριατών των γειτονικών (της Ελευσίνας) χωριών, οι οποίοι ευρίσκονται εις το στρατόπεδον (Ελευσίνας) δια μόνον ψωμί ή δια μόνον τρία ή τέσσαρα γρόσια το μήνα...».

Πρέπει ακόμα να τονιστεί ότι τέτοιου είδους βιαιοπραγίες έκαναν όλα τα

άτακτα στρατιωτικά σώματα της εποχής στο φοβερό για εθνική ύπαρξη αγώνα (1821-1833).

Οι κάτοικοι της Αττικής υπέφεραν αυτά τα χρόνια τα πάνδεινα όπως από τα ιστορικά κείμενα αποκαλύπτεται και από χιλιάδες αδημοσίευτα ντοκουμέντα της εποχής. Απλό παράδειγμα των παθημάτων είναι και η διαταγή του Αυγουστίνου προς Υψηλάντη να επιμεληθεί το κάψιμο των γεννημάτων της Αττικής και Βοιωτίας. Υπόσχεται ο Υψηλάντης ότι θα προβεί στην ενέργεια αυτή παρ' όλο που αναγνωρίζει ότι θα επιφέρει μεγάλες ζημιές...

Την ίδια εποχή ο «Μπέη αφέντης» της Αθήνας έπαιρνε δανεικά και αγύριστα 30.000 γρόσια από τους Χασιώτες, Ε65 Ε66 και από τους Μενιδιάτες «...κρέατα, λάδια, βουτύρατα, ... έστελνε και στην πόλη...» και φοβέριζε τους Μενιδιάτες ότι θα τους «τσακίσει τα κόκκαλα». ¹⁸¹ Και πρέπει ακόμη να τονιστεί ότι την ίδια εποχή και μέχρι την απελευθέρωση οι κάτοικοι της Αττικής συνεισέφεραν για την τροφοδοσία των στρατευμάτων, πλήρωναν και «διπλοδέκατα» στους Τούρκους και αγόραζαν από την Ελληνική Κυβέρνηση τις προσόδους της περιοχής τους. ¹⁸²

Ήταν αναπόφευκτο λοιπόν να υπάρξει αγανάκτηση εναντίον του Βάσου Μαυροβουνιώτη και τα γεγονότα περιήλθαν σε γνώση των Τούρκων, οι οποίοι συμπέραναν ότι ο στρατός του Βάσου θα αντιμετωπιστεί ως εχθρικός από τους κατοίκους των χωριών της Αττικής. Με το δεδομένο αυτό σχεδίασαν τις επιχειρήσεις τους, όμως γελάστηκαν και εδώ είναι το Ελληνικό μεγαλείο. Παρ' όλες τις ζημιές και δυστυχίες τους, οι Έλληνες αυτοί στρατεύτηκαν κάτω από τη σημαία του Μαυροβουνιώτη στις μάχες του Αγ. Ιωάννη Χασιάς. Αξιοσημείωτη και ενδεικτική θεωρείται η συνεισφορά του Χασιώτη Ιωάν. Τζουγκλίδη ο οποίος, όπως αναφέρει το πιστοποιητικό που του έδωσε αργότερα ο Β. Μαυροβουνιώτης: «...(επολέμησε) εις Αγιον Ιωάννην Θεολόγον όπου και ποιήσας τον κατάσκοπον κατά του εχθρού, με μέγαν κίνδυνον της ζωής του συνέλεξεν τας αναγκαίας πληροφορίας αίτινες συνετέλεσαν τα μέγιστα εις την καλήν έκβασιν της ειρημένης μάχης...». Βλ. Ε91

Η ιστορική έρευνα των τελευταίων ετών έχει αποκαλύψει συγκεκριμένα ονόματα Χασιωτών, Μενιδιατών και άλλων κατοίκων της Αττικής που έλαβαν μέρος στις τελευταίες αντέξ αναμετρήσεις στην Αττική κάτω από τη σημαία του Μαυροβουνιώτη. ¹⁸³

Ο Δημ. Υψηλάντης μέχρι τις αρχές Μαΐου είχε εκδιώξει τους Τούρκους απ' όλες τις θέσεις της Αν. Στερεάς πλην της Θήβας, της Αθήνας και ενός μέρους της Αττικής. Απευθυνόμενος στο Γεν. Φροντιστήριο για τις ανάγκες του στρατεύματος στις 22 Μαΐου 1829 με το αρ. 6711 έγγραφό του έγραφε:

«...Γνωστοποιώ προς τούτο ακόμη την τοποθέτησιν του Β. Μαυροβουνιώτη εις την Χασιάν, την επιτυχίαν του σώματός του εις μιαν προσβολήν των Τούρκων της Αττικής, και τας οποίας έλαβεν επαναληπτικές διαταγάς, αφορώσας το καύσιμον των Γεννημάτων, την δυνατήν εκ περισού βλάβην των εχθρών και την μεταβολήν του ηθικού των εκεί εγκατοίκων»¹⁸⁴

Ο Μαυροβουνιώτης οργάνωσε το στρατόπεδό του στον Αγ. Ιωάννη της Χασιάς με σκοπό να αποκόψει την επικοινωνία των Τούρκων της Αττικής με τη Θήβα, μέσω του δερβενίου της Χασιάς της κυριώτερης και συντομώτερης προς Βοιωτία διάβασης. Οι δυνάμεις του ήταν 2.400 περίπου άτακτοι, χωρίς πυροβολικό και αξιόλογο ιππικό. Εναντίον του κινήθηκαν οργανωμένοι οι Τούρκοι της Αττικής με άτακτο και τακτικό σώμα, ιππικό και πυροβολικό. Σκοπός τους ήταν να εξασφαλίσουν την επικοινωνία τους με τη Βοιωτία και να διαλύσουν την πολιορκία της Θήβας από τον Δ. Υψηλάντη. Το σύνολο της εχθρικής δύναμης ήταν κατά τους ιστορικούς 3.000-4.000 άνδρες περίπου, ενώ ο Χρυσολόγης τους ανεβάζει σε 8.000, όμως τέτοια δύναμη Τούρκων δεν υπήρχε τότε στην Αττική.

Στις 20 ή 21 Μαΐου ο Μαυροβουνιώτης με 300 πεζούς και λίγους ιππείς προχώρησε διερευνητικά προς Μενίδι, όπου οι Τούρκοι είχαν στρατόπεδο. Σε μια σύντομη συμπλοκή σκοτώθηκαν μερικοί από τα δύο μέρη και οι δυνάμεις των αντιπάλων επέστρεψαν στα στρατόπεδά τους. Αλλά την 25η Μαΐου οι Τούρκοι επιτέθηκαν πανστρατιά εναντίον του Βάσου Μαυροβουνιώτη.¹⁸⁵

Γράφει σε αναφορά του ο Δ. Υψηλάντης:

«...Την 25η εκινήθηκαν οι Τούρκοι της Αττικής, εμπνυχωμένοι κατά πρώτον από υποσχέσεις τινάς κατά του Αρχηγού Βάσου, έχοντος θέσιν πολεμικήν εις το Μετόχι Αγ. Ιωάννης. Ο αριθμός τούτων συμποσούτο εις 2.500 τακτικούς, πεζούς και ιππείς, και άτάκτους. Άμα επλησίασαν έκαμαν προς τον Θεόν την συνήθη δέησιν των και γινόμενοι εις τρία μέρη επέπεσαν, το μεν άτακτον σώμα κατά το επάνω μέρος των οχυρωμάτων, το ιππικόν κατά του δεξιού και το πεζόν τακτικόν κατά μέσην γραμμήν, συντροφεύον και το πυροβολικόν των δύο κανονίων. Το σώμα αυτό της Αρχηγίας εδέχθη όλας τας ορμάς τούτων, πολεμούν αδιάκοπα καθ' όλην την ημέραν. Τελευταίον οι Τούρκοι έκλιναν εις φυγήν, αφ' ου εδοκίμασαν σημαντικήν βλάβην.

Στρατόπεδον Θηβών
την 29 Μαΐου 1829
ο κατά την Α. Ελλάδα Στρατάρχης
Τ.Σ. Δ. Υψηλάντης»¹⁸⁶

Ο Αθαν. Χρυσολόγης στη διατριβή του για το Βάσο Μαυροβουνιώτη γράφει ότι οι Ελληνικές δυνάμεις τοποθετήθηκαν ως εξής: «...ένθεν και ένθεν της οδού, δύο ηγέρθησαν οχυρώματα, το μεν προς τα δεξιά εν ομαλώ πεδίω, το δε προς τα αριστερά επί κρημνώδους ουχί υψηλού λοφίσκου προς αβαθές ρενμάτιον απολήγοντος. Και το μεν προς τα δεξιά κατέλαβεν ο Ιωάν. Κλίμακας, το δε προς τα αριστερά ο Τριαντάφυλλος Τζουράς, έτερον δε ολίγον υψηλότερον κατέλαβεν ο Ελευσίνιος Κριεκούκης, ο δε στρατηγός Βάσος μετά 300 εκλεκτών ίστατο παρά το εκκλησίδιον ανοχύρωτος, έτοιμος να μεταβεί όπου ανάγκη. Εις 2.400 συνεποσούντο οι οχυρωμένοι εις τον Αγ. Ιωάννην υπό τον Βάσον, οκτακισχίλιοι δε τακτικοί και άτακτοι επήρχοντο υπό τον Σιλιχτάρην μετά πυροβολικού και ιππικού καλώς εφοδιασμένων...»¹⁸⁷

Η πρώτη επίθεση των Τούρκων (κατά τον Χρυσολόγη) στράφηκε κατά του σώματος του Ι. Κλίμακα το οποίο την αντιμετώπισε σθεναρά. Το ιππικό και μέρος του τακτικού επιτέθηκε κατά του Βάσου, προσπαθώντας να τον αποκόψει από τις δυνάμεις των Τζουρά και Κριεκούκη και αυτούς μεν διέταξε ο Μαυροβουνιώτης να προχωρήσουν με τα σπαθιά προς τη θέση του Κλίμακα που κινδύνευε και ο ίδιος έκανε μια ημικυκλική κίνηση Βόρεια και Ανατολικά και ενώ ασφαλίστηκε ο Κλίμακας με την βοήθεια Τζουρά – Κριεκούκη, ο Βάσος περνώντας από τις παρυφές του χωριού Λιόσια βρέθηκε πίσω από τους Τούρκους.

Σύγχυση και πανικός επεκράτησε στο Τουρκικό στρατόπεδο καθώς τα ενωμένα Ελληνικά σώματα «...εκλώττισαν τα ταμπούρια και σύραντες τας σπάθας και τα γιαταγάνια δι' αλλαλαγμού γενικού "πάρτε τους μωρέ, πάρτε τους" επέπεσαν κατ' αυτών, οίτινες πτοηθέντες διεσκορπίσθησαν εις την πεδιάδα αφού εγκατέλειψαν και σημαίας και πυροβόλα...» όπως χαρακτηριστακά ιστορεί ο Χρυσολόγης.¹⁸⁸

Στη μάχη αυτή οι Τούρκοι είχαν 80 νεκρούς και πολλούς τραυματίες. Μετά τη νίκη του ο Μαυροβουνιώτης ανέβηκε στη Μονή Κλειστών στη Χασιά, όπου αφιέρωσε τη νικητήρια σημαία του στην Παναγία.

«Άσπρο είχε το φλάμπουρο,
γαλάζιο σταυρωμένο,
στην άκρη κόκκινο σταυρό
κι άγιο ανδρειωμένο» (Δημοτικό) ¹⁸⁹

Το χαρμόσυνο άγγελμα έφτασε αστραπιαία στη Θήβα όπου ο Υψηλάντης είχε εμπλακεί σε μια επώδυνη αναμέτρηση με τους Τούρκους. Περιχαρής

αναφέρει τα αποτελέσματα της μάχης προς την Κυβέρνηση.

Ο απόηχος της σπουδαίας αυτής νίκης έφτασε αμέσως στο στρατόπεδο της Ελευσίνας όπου είχαν παραμείνει ασήμαντες εφεδρείες.

Στις 7 Ιουνίου 1829 ο προσωρινός διοικητής της Ελευσίνας και Μεγαρίδος Α. Πετράκης απευθύνεται προς τους παροικούντες Αθηναίους εις Αίγινα, Πόρο, Σαλαμίνα και τους καλεί «...Δράξατε λοιπόν τα όπλα και ορμήσατε εις το περί την Φυλήν στρατόπεδον και συσσωματωμένοι μετά των άλλων συναδέλφων σας καταστρέψατε ως τότε ο Θρασύβουλος μετά των προγόνων σας τους τυράννους της πατρίδος...».¹⁹⁰ Λόγια μεγάλα και φανταχτερά, ενώ η πραγματικότητα στην Αττική και στο αποκαμωμένο Ελληνικό στρατόπεδο ήταν παρ' όλες τις επιτυχίες απογοητευτική.

Τα γεννήματα της Αττικής καμμένα, ο στρατός απλήρωτος, πεινασμένος και διασκορπισμένος. Ορίστηκαν υπεύθυνοι στρατολογίας στη Σαλαμίνα οι Αλύπιος Καλογεράς Αθηναίος και Αθανάσιος Βασίλης (Βασιλείου) Χασιώτης, αδελφός του μακαρίτη ηρωικού καπετάνιου Μελέτη Βασιλείου. Ήδη όμως τόσο οι Μενιδιάτες όσο και οι Χασιώτες είχαν ανταποκριθεί σε προηγούμενο κάλεσμα και στη μάχη της 25ης Μαΐου ήταν παρόντες.

Δεν ήταν όμως μόνο τα πολεμικά γεγονότα αλλά και η διπλωματία που θα καθόριζαν την τύχη της Ελλάδας. Σε επιστολή του ο Κυβερνήτης προς Υψηλάντη στις 17 Ιουνίου 1829 γράφει μεταξύ άλλων «...Η Ελληνική Κυβέρνηση προσκαλείται υπό των συμμάχων Δυνάμεων ... ίνα ανακαλέσει εκ της Στερεάς Ελλάδος, τα αυτής στρατεύματα... ίνα λοιπόν μη δώσω λαβήν υποθέσεως τοιαύτης εις τας Δυνάμεις και εντεύθεν ευθυνόμενον κακώς πάθει το Έθνος, αναγκάζομαι ανάγκην δεινήν το να μην επιτρέψω το γε νυν έχον ουδεμίαν επιχείρησιν έχουσα έμφασιν επιθέσεως, αλλά μενέτω ο στρατός κατά χώραν και φυλαττέτω τα κατεχόμενα. Εάν δε αι έξωθεν περιστάσεις δεξιώτεραι πνεύσωσι, τότε σας επιστέλλω τα δέοντα...»¹⁹¹

Ήταν η έκφραση ενός θαυμάσιου διπλωματικού χειρισμού του Ι. Καποδίστρια στην πολιτική «βήμα – βήμα» που ακολουθούσε για την ολοκλήρωση των Εθνικών πόθων όταν έλθει η κατάλληλη ώρα.

Τον ίδιο μήνα διαβιβάστηκε Τουρκική πρόταση στον Υψηλάντη να αποσυρθούν στα κέντρα που ελέγχουν οι Τουρκικές και Ελληνικές Δυνάμεις της Στερεάς περιμένοντας τις αποφάσεις των Μεγάλων Δυνάμεων.

Ο Υψηλάντης απέρριψε την πρόταση. Και ενώ έτσι είχαν τα πράγματα, ο Μαυροβουνιώτης ασφάλισε περισσότερο τις θέσεις του στον Άγ. Ιωάννη της Χασιάς, υπολογίζοντας ότι οι Τούρκοι θα έκαναν και άλλη απόπειρα για να ελέγξουν το δερβένι της Χασιάς και να στείλουν ενισχύσεις στις

Τουρκικές δυνάμεις της Θήβας.

Πράγματι στις 6 Ιουλίου οι Τούρκοι της Αττικής κινήθηκαν και πάλι πανστρατιά εναντίον του Μαυροβουνιώτη. Και πάλι όμως σθεναρά αντιμετωπίστηκαν και γύρισαν νικημένοι στην Αθήνα, έχοντας απώλειες 250 περίπου νεκρούς και τραυματίες.¹⁹²

Ο Κασομούλης γράφει ότι «οι Τούρκοι άφησαν 300 νεκρούς, 2 κανόνια και γροανάτας έξωθεν του οχυρώματος» Αυτή ήταν η τελευταία μάχη στην Αττική. Έκτοτε ο Μαυροβουνιώτης κυριάρχησε στο βόρειο τμήμα της επαρχίας από Μαραθώνα μέχρι Ελευσίνα. Οι Τούρκοι αποσύρθηκαν σιγά – σιγά στην Αθήνα φεύγοντας και από τα Μεσόγεια, εκτός δε από μικρές εκατέρωθεν παρενοχλήσεις, μέχρι την οριστική αποχώρησή τους από την Αθήνα δεν τόλμησαν στρατιωτική αναμέτρηση.

Στις 7 Αυγούστου 1829 το Ελληνικό Στρατόπεδο των Θηβών διαλύθηκε από έλλειψη τροφών, χρημάτων και πολεμοφοδίων, με μια εκδήλωση ανταρσίας που κατέληξε σε ανάθεμα εναντίον του αναίτιου Υψηλάντη. Ακολούθησε η διάλυση των στρατοπέδων Ανηφορίτου, Ωρωπού και Αγ. Ιωάννη Χασιάς.¹⁹³

Η διάλυση του στρατοπέδου Αγ. Ιωάννη ήταν πρόσκαιρη, γιατί τα επόμενα χρόνια η στρατηγική αυτή θέση κατέχεται από τους Έλληνες, όπως πολλά ντοκουμέντα της εποχής βεβαιώνουν. Μετά όμως τη διάλυση των στρατοπέδων, ο Ασλάν Μπέης με 1500 άνδρες, βρίσκοντας αφύλακτες και τις Θερμοπύλες, προήλασε ανενόχλητος και έφτασε ως την Αθήνα προς ενίσχυση των ομοεθνών του. Σύντομα όμως αποχώρησε εμπλεκόμενος στη μάχη της Πέτρας.

Ο Υψηλάντης από την άλλη πλευρά ανασύνταξε το στράτευμά του και στις 12 Σεπτεμβρίου κατενίκησε τους Τούρκους στη σπουδαία μάχη της Πέτρας Βοιωτίας, (12 Σεπτεμβρίου) η οποία ήταν και η τελευταία του Ελληνικού Αγώνα. Έκτοτε εφαρμόστηκε η ανακωχή και τα υπόλοιπα κανονίστηκαν ειρηνικά με διαπραγματεύσεις και πρωτόκολλα. Κατά τα επόμενα έτη 1830 – 1833 ο Μαυροβουνιώτης κυριαρχεί στην Αττική, εφαρμόζεται Ελληνοτουρκική συμφωνία για την πάταξη της ληστείας στην επαρχία, όπου προς καταδίωξη των ληστών βγήκαν οι οπλαρχηγοί Δημήτρης Χατζηπέτρος (Μενιδιάτης) και Νικ. Τζουγκλείδης (Χασιώτης).¹⁹⁴, E53, E54, E62, E76-78

Στις αρχές Ιανουαρίου 1830 μια αντιπροσωπία από Μενιδιάτες ξεκίνησε για το Ναύπλιο με σκοπό να συναντήσει τον Κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια. Η συνάντηση έγινε και ο Κυβερνήτης τους καθησύχασε ότι ο τόπος τους θα

ελευθερωθεί. Έδωσε μάλιστα εντολή να εφοδιασθούν οι Μενιδιάτες με σχετικό έγγραφο όπως και έγινε.^{E52}

Οι διαδικασίες όμως απαιτούσαν χρόνο και θέματα σοβαρά ζητούσαν επίλυση.

Εγκαθίσταται στην Αθήνα κατά το τέλος Αυγούστου 1830 η διορισμένη από τον Καποδίστρια Ελληνική Επιτροπή που θα επέβλεπε την πώληση των Οθωμανικών ιδιοκτησιών προκειμένου να φύγουν οι Τούρκοι από την Αττική, η οποία περιλαμβανόταν μέσα στα όρια του Ελληνικού Κράτους.^{E53}

Η επιτροπή αυτή εξέταζε και διάφορα άλλα διοικητικά θέματα σε συνεργασία με τις Τουρκικές αρχές της Αθήνας και τις δημογεροντίες των χωριών, που διορίστηκαν την Άνοιξη του 1831, και έδινε λύσεις. «Οι Τούρκοι ευχαριστημένοι να συλλέγουν έως την αναχώρησή τους – που την περίμεναν από μήνα σε μήνα – τα δέκατα (δεκάτη) και τους άλλους φόρους και να πουλούν τα υποστατικά τους δεν ενδιαφέροντο δια τον τρόπον της διοικήσεως και άφηναν τα πράγματα να βαδίζουν τον δρόμο τους», όπως χαρακτηριστικά σημειώνει ο Λουδοβίκος Ρός.¹⁹⁵

Από το 1831 ακόμα αποκαλύπτεται προτροπή των Ελλήνων κοτζαμπάσηδων της Αθήνας προς τον Τούρκο διοικητή (Σιλιχτάρη), να φορολογήσει τα χωριά της Αττικής, οι ίδιοι ήταν μεσάζοντες με το αζημίωτο, και όπως χαρακτηριστικά σημειώνει ο Διοικητής Μεγάρων και Θηβών Δ. Ορφανός σε αναφορά του στον Έλληνα Κυβερνήτη «...Ο Σιλιχτάρης δεν ήθελε επιμένει τόσον, εάν δεν ενθαρρύνετο από διαφόρους, αγνοούσα τα αίτια η ενταύθα Διοίκησις, και κατ' εξοχήν από τρεις τέσσαρους προκρίτους της πόλεως Αθηνών, οίτινες δι' ατομικήν των ωφέλεια τον συμβουλεύουν να δεκατίσει αυτός...»^{196, E62}

Σχετική αναφορά για τη συμπεριφορά των κοτζαμπάσηδων αυτών κάνει και ο Γεώργ. Ψύλλας στα Απομνημονεύματά του: «Οι δε εξ Αιγίνης ενταύθα (Αθήνα) εξορισθέντες, περί ων ανωτέρω ο λόγος, (Ιωάν. Βλάχος, Ν. Ζαχαρίτζας και άλλοι) γνωρισθέντες μετά του Οθωμανού Διοικητού (Καρυστίου), εσχμάτισαν δημογεροντίαν και μετ' αυτού διενέμοντο τας επαρχιακάς προσόδους εις τρόπον ώστε αφήκαν τον Τούρκον να παρεκτραπή και εις πολλάς κατά των πολιτών καταπίσεις, τας οποίας μη ανεχόμενος μέχρι τέλους ο λαός, συνήλθεν αυτόκλητος εις την πλατείαν αυλήν του Αγίου Γεωργίου Καρύκη και, καταλύσας την δημογεροντίαν εκείνην, εξελέξατο αντί των μελών αυτής τον Γ. Ψύλλαν, μη παρόντα εις την συνέλευσιν, τον Παναγ. Πούλον και τον Σταύρον Βλάχον και, πέμψαντες προς εμέ (Ψύλλαν) δις προεβείαν πολιτών, με επειθανάγκασαν να δεχθώ τον διορισμόν τούτον, υπό τον όρον να διατελέσω ένα μήνα μόνον μέλος της δημοτικής ταύτης αρχής και ύστερον να αναχωρήσω.

Δεν εδέχθην δε απολύτως τον διορισμόν τούτον, διότι πρώτον δεν επεθύμουν να υπηρετώ υπό Τουρκικήν διοίκησιν, και μάλιστα την του Σιλιχτάρη, ανδρός καταχραστού και βιαίου...». Τέλος αναφέρει ότι μετά από πίεση δέχτηκε να αναλάβει για ένα μήνα και ύστερα παραιτήθηκε. Αναφέρει δε επιπρόσθετα ότι: «...Οι πανθέντες όμως δημογέροντες δεν απέκαμαν εν τω μεταξύ αντιπολιτευόμενοι την νέαν δημογεροντίαν...»¹⁹⁷

Από τον Ιανουάριο του 1831 (κατόπιν ανωτέρας διαταγής) ο Διοικητής Μεγάρων και Θηβών, πουλάει στους Χασιώτες και τους Μενιδιάτες τις προσόδους των χωριών τους (φορολογία).^{E72, E73, E74}

Όμως ο Κυβερνήτης Ι. Καποδίστριας μετά γενομένη αμφισβήτηση του Τούρκου Φρουράρχου των Αθηνών,^{E58, E59} διατάζει τον Διοικητή Μεγάρων και Θηβών Δ. Ορφανό, να επιστρέψει τα χρήματα στους χωρικούς εφ' όσον εις την Αττική «κωφεύουν οι Οθωμανοί».^{198, E64} Γράφει στη συνέχεια ο Κυβερνήτης «...Τούτο υπαγορεύουν τα πράγματα και ο ορθός λόγος την σήμερον και οι κάτοικοι των ειρημένων χωριών (Μενιδίου & Χασιάς) ας αδικηθούν, ότι πρέπει να οικονομήσουν, την ενεστώσαν θέσιν του φρονήματος εως ότου το θεϊόν ευδοκήσει κατά την κοινήν απάντων επιθυμίαν το κρείττον και διότι το δίκαιόν των έχει τα νόμιμα δικαιώματα»^{199, E64}

Ήταν μια διπλωματική κίνηση του Καποδίστρια προκειμένου χωρίς τριβές να προσαρτηθούν η Στερεά και η Εύβοια στο νέο Ελληνικό Κράτος κατά το Πρωτόκολλο του Λονδίνου, όπως και έγινε.

Στις αρχές Ιανουαρίου 1831 ο Κυβερνήτης Ιω. Καποδίστριας επισκέφθηκε την Αθήνα και ανέβηκε στην Ακρόπολη, όπου κυμάτιζε ακόμα η Τουρκική σημαία. Μαζί του οι αντιπρόσβεις της Γαλλίας και Αγγλίας και η συνοδεία του. Σκοπός της επίσκεψης ήταν να συμφωνήσει με τον εκπρόσωπο της Τουρκίας Ισμαήλ μπέη, για τον τρόπο αποπληρωμής των Τουρκικών κτημάτων της Αττικής, είχε μάλιστα ορισθεί η 22α Ιανουαρίου ως ημέρα παράδοσης της Αθήνας και της Ακρόπολης.

Μετά τις συνομιλίες που είχε με τον Τούρκο εκπρόσωπο, φάνηκε ότι η Ελληνική πλευρά δεν ήταν σε θέση να αποζημιώσει τις τουρκικές ιδιοκτησίες λόγω έλλειψης χρημάτων, έτσι οι συνομιλίες έληξαν χωρίς αποτέλεσμα.

Παρά την εκδηλωθείσα όμως Ελληνική αδυναμία κατά το 1831 έγινε η μεταβίβαση πολλών Τουρκικών ιδιοκτησιών σε Έλληνες και Φιλέλληνες αφού οι Τούρκοι ξεπουλούσαν σε χαμηλές τιμές έχοντας αποφασίσει να φύγουν οπωσδήποτε από την Αττική χωρίς ωστόσο να το δείχνουν φανερά. Ο Κυβερνήτης όμως είχε και το εσωτερικό μέτωπο. Η εκδηλωμένη δυσανεξία των Υδραίων, Σπετσιωτών, Ψαριανών, Μανιατών κ.α. και οι υπερ-

Η δολοφονία του Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια
Ελαιογραφία, Διονυσίου Τσόζου, 1850 Τεργέστη Communita Greco Orientale

βολικές αξιώσεις τους για έντοκες πολεμικές αποζημιώσεις, δημιούργησαν κλίμα εξέγερσης εναντίον του.

Στους αντικαποδιστριακούς προστέθηκαν και οι Αθηναίοι, οι οποίοι νόμιζαν ότι ο Κυβερνήτης δεν επιθυμούσε την απελευθέρωση της Αττικής και ζητούσαν Εθνική Συνέλευση και Σύνταγμα, εναρμονισμένοι με το επαναστατικό σχεδόν κέντρο της Ύδρας από το οποίο εκπορεύονταν πλήθος ομοιότυπες αναφορές διαμαρτυρίας προς τον Κυβερνήτη.

Θλιβερά στασιαστικά γεγονότα ακολούθησαν που κατέληξαν στη δολοφονία του Ιω. Καποδίστρια από τους Μαυρομηχαλαίους στο Ναύπλιο την 27η Σεπτεμβρίου 1831. Ήταν μια μεγάλη Εθνική απώλεια.

Ο εμφύλιος σπαραγμός συνεχίστηκε και μετά το θάνατο του Κυβερνήτη, οι επαρχίες και ο στρατός ήταν ανάστατοι και η Αττική δεν αποτέλεσε εξαίρεση, γιατί οι κάτοικοί της είχαν εκτός από τα γνωστά προβλήματα και τους Τούρκους δυνάστες που δεν εννοούσαν να απομακρυνθούν.

Ο αρχαιολάτρης Christopher Wordsworth (ένας από τους λίγους περιηγητές που ήρθαν στην Ελλάδα να μελετήσουν και όχι να λεηλατήσουν τους αρχαίους καλλιτεχνικούς θησαυρούς) γράφει παρουσιάζοντας τον Αθηναϊκό σκηνικό του 1832:

«...Στην Αθήνα δεν υπάρχουν βιβλία, ούτε λάμπες. Δεν υπάρχουν παράθυρα, άμαξες, εφημερίδες και ταχυδρομείο...». «...Η πόλη εξακολουθεί να βρίσκεται στα χέρια των Τούρκων. ... Ο μονεξίνης εξακολουθεί ακόμα να ανεβαίνει την ορισμένη ώρα στην εξέδρα της αγοράς και να καλεί τους μουσουλμάνους στην προσευχή. Μερικοί Τούρκοι εξακολουθούν να αποκοιμούνται στις αφιδωτές εισόδους της Ακρόπολης, ή καπνίζοντας την πίπα τους να στηρίζουν την πλάτη πάνω στα σκουριασμένα κανόνια που είναι στημένα στις επάλξεις των τειχών. Καθώς ο Αθηναίος χωρικός οδηγεί το φορτωμένο του μονλάρι από τον Υμηττό στην πόλη διασχίζοντας την ανατολική πύλη, εξακολουθεί κάθε μέρα να πετάει το μικρό δεμάτι με θυμάρι και χαμόκλαδα (από το φορτίο που κουβαλά το μονλάρι στη ράχη του) ως φόρο στο μουσουλμάνο φοροεισπράκτορα που κάθεται στην είσοδο αυτή της πόλης. Και πριν μερικές μέρες το κανόνι της Ακρόπολης εκπυρσοκρότησε για να σημάνει το τέλος του Ραμαζανιού των μουσουλμάνων – η τελευταία τέτοια γιορτή που θα γιορτασθεί στην Αθήνα...»²⁰⁰

Είναι μια ζωντανή αφήγηση ενός βιαστικού επισκέπτη της πολυβασανισμένης Αθήνας και Αττικής. Οι άνθρωποι εξακολουθούσαν να υποφέρουν από τους Τούρκους και τους Έλληνες κοτζαμπάσηδες.

Εύλογες οι ταραχές και τα παράπονα από τους κατοίκους, συνεχίστηκαν το 1832. Ανατρέχουμε και πάλι στον Λουδοβίκο Ρός, ο οποίος σημειώνει χα-

ρακτηριστικά στις 3 Δεκεμβρίου 1832: «...Με πολύ κόπο μπόρεσαν να συγκρατήσουν το λαό χθές το βράδυ, κι ακόμα περισσότερο σήμερα το πρωϊ, να μη βιαιοπραγήσει. Οι εκδηλώσεις του λαού στρεφόταν όχι μόνο εναντίον του Σιλιχτάρη, αλλά και εναντίον των προυχόντων (άρχοντες), που τους κατηγορούν ότι στις ποικίλες καταπιέσεις που κάνει ο μπέης, εκείνοι δείχνουν μεγάλη «κατανόηση»...»²⁰¹

Θλίψη πραγματικά καταλαμβάνει το σημερινό στοχαστή στην αποκάλυψη μιας τέτοιας συμπεριφοράς των Αθηναίων κοτζαμπάσηδων. Έτσι έζησαν αυτοί, υπηρέτες και κόλακες για το συμφέρον τους των Τούρκων και στυγνοί δυνάστες των ομοεθνών τους.

Αποκαλύπτεται ακόμα η πώληση των προσόδων της Αττικής στις Κοινότητες και είσπραξη από τις Ελληνικές Αρχές,^{202, E58, E59} αλλά και αξιώσεις των τοκογλύφων της Αθήνας από τους χωρικούς για δάνεια του παρελθόντος. Σε μια μάλιστα περίπτωση ο τοκογλύφος αξιώνει στις 9 Μαΐου 1831 από τον Μενιδιάτη ηρωϊκό καπετάνιο Αναγνώστη Κιουρκατιώτη που είχε σκοτωθεί στις 27 Ιανουαρίου 1827 στη μάχη του Καματερού, τα γρόσια του(!)^{203, E67, E71}

Είναι χαρακτηριστικό το πνεύμα της επιστολής του Αθηναίου Κ. Πητάρη προς την Μικτή Επιτροπή:

«Δεν λανθάνει υμάς Κύριοι ότι οι τοιούτοι χρεώσται, αφού δεν έπαθον ως ημείς οι πολίται, ωφελήθηκαν και κατά την εποχήν της Τουρκοκρατίας μείναντες μετ' αυτής όσον αυτή διαρκούσε...»^{E67}

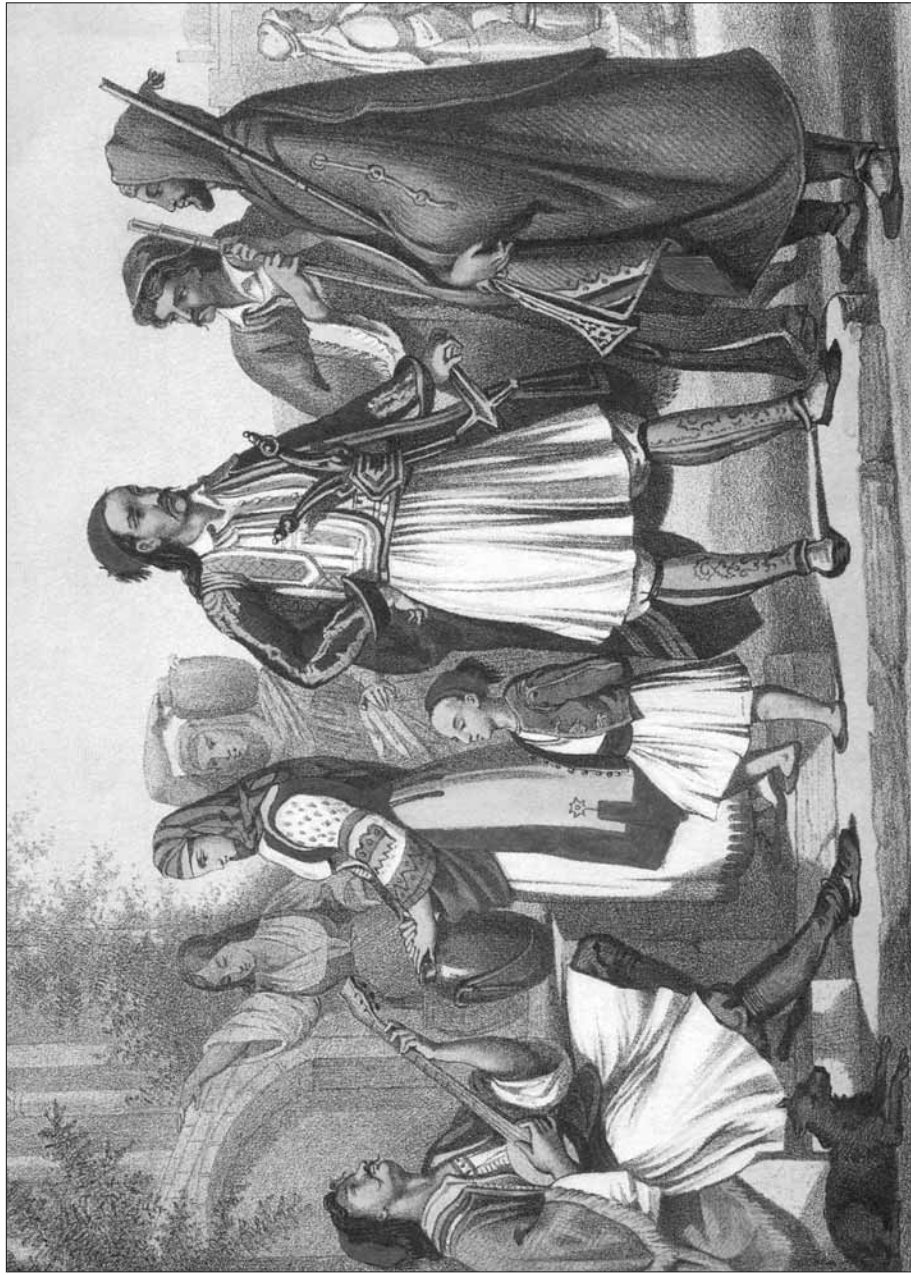
Μέσα στους χρεώστες του πατέρα του ο Κ. Πητάρης σημειώνει εκτός των άλλων και το Μενιδιάτη οπλαρχηγό Χριστόδουλο Γκίκα ο οποίος στη μάχη του Καματερού είχε χάσει δύο αδελφούς και ο ίδιος μαχόμενος στις διάφορες μάχες της Αττικής είχε πληγωθεί τρεις φορές. Ο ίδιος μάλιστα Χριστόδουλος τιμηθείς με το «αργυρούν» Αριστείο, αργότερα επανέρχεται με αίτησή του το 1872! σε ηλικία 90 χρόνων και ζητάει δικαίωση(!)²⁰⁴

Όλα τα παραπάνω σοβαρά γραπτά μνημεία, φωτίζουν την πορεία προς την ελευθερία ενός τυραννισμένου λαού, πορεία πείνας, δυστυχίας, ορφάνιας και εγκατάλειψης σε ένα υπέρ πάντων Αγώνα, που άφησε χήρες, ορφανά και ανάπηρους αγωνιστές αγνοημένους και υποχρεωμένους να αγοράσουν από τους Τούρκους τη γη που χρόνια πότισαν με το αίμα τους.

Κι όμως οι πολύπαθοι αυτοί επέζησαν, επούλωσαν σιγά-σιγά τις πληγές του μεγάλου Αγώνα και γιόρτασαν την οριστική τυπική απελευθέρωσή τους όταν στις 31 Μαρτίου 1833 η Τουρκική φρουρά της Ακρόπολης παρέδιδε τα κλειδιά και έφευγε προς τον Εύριπο (Χαλκίδα).

Γέρος απόμαχος του '21
Α. Τσόκος, 1858. Εθνική Πινακοθήκη

Σκηνή σε Αθηναϊκή βύση
Αθηνά, Paris 1858

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

118 Δ. ΓΙΩΤΑ: «Οι Μενιδιάτες...» όπ. π. σελ. 195-196. Δημοσιεύεται συνταρακτική επιστολή Χασιωτών για τα αίτια της υποταγής «...ημείς είμεθα εκείνοι οι οποίοι υποφέραμεν τόσα βάσανα από τους βλάχους οι οποίοι μας εγύνωσαν κατά τον καιρόν του Γκούρα και τον καιρόν του Βάσιου, όπου επούλησαν τα άλογά μας, τα μονλάρια μας, τα βόδια μας και άλλα κτήνη μας εις τας αγοράς ... Κάθε πτωχός ήθελεν δια να σηκώσει τα ρούχα του να τα πάγει εις την Σαλαμίνα, εύγαιναν εμπρός οι λιάπηδες και τους εγύνωναν...» Αλλά και ο αστυνόμος Σαλαμίνος όπου τα όργανα του Γκούρα έφτασαν μέχρις εκεί λεηλατώντας και δέρονοντας γράφει: «...χθές ήλθεν ο Μάνταλος με τριάντα στρατιώτες δια να συνάξωσι τον έρανον ... τα κακά οπού έκαμαν και κάμινον εις τους δυστυχείς Αθηναίους δεν περιγράφονται. Έδειραν τον Κυρ Αναγνώστην Μπιρμπίλην χωρίς αιτία, εν ενί λόγω μήτε ο Μαξιμιλιανός και Διοκλητιανός δεν έκαμεν τας τόσας τυραννίας όσας αυτοί οι στρατιώτες...» Δ. ΓΙΩΤΑ: «Οι Μενιδιάτες...» όπ. π. σελ. 408-409. (Ο Αναγν. Μπιρμπίλης είναι ο γνωστός Κουλουριώτης οπλαρχηγός που είχε λάβει μέρος στην απελευθέρωση της Αθήνας).

119 Από καταστάσεις καπεταναίων διαπιστώνεται ότι μαζί με τον Γκούρα πολιορκήθηκαν 44 στρατιώτες υπό τον ηγούμενο της μονής Βρανά, Γαβριήλ, 15 υπό τον Αθηναίο Νικόλαο Ντέγκλερη, 69 υπό τον Νικόλαο Δανιήλ, εκ των οποίων 28 σκοτώθηκαν στη διάρκεια της πολιορκίας, 53 υπό τον Μαρουσιώτη Μήτρο Λίτζα εκ των οποίων 24 σκοτώθηκαν, 35 Μεσογειίτες υπό τον Αναγνώστη Ντάβαρη, 98 υπό τον Μακρυγιάννη, 74 υπό τον Μήτρο Καφοράχη, λίγοι Μενιδιάτες και Χασιώτες που στρατολογήθηκαν την τελευταία στιγμή και αρκετοί ακόμα Αθηναίοι με γυναικόπαιδα. Στοιχεία από Γενικά Αρχεία του Κράτους (Γ.Α.Κ.) και Δ. ΓΙΩΤΑ: «Νέα στοιχεία για τον αγώνα του '21 στην Αττική». Όπ. π. Βλ. Ε15 και Ε37. Σημειώνουμε ότι στην περιοχή Κάζας είχε εγκατασταθεί με 130 στρατιώτες ο Διον. Ευμορφόπουλος. Βλ. Ε7. Ενώ στις 13 Μαΐου η Διοικητική Επιτροπή ορίζει τον Δ. Κριεζή «αρχηγό των όπλων των Δερβενοχωρίων» Ε8, Ε9.

120 ΔΗΜ. ΑΛ. ΓΕΡΟΝΤΑ: «Οι Αθηναίοι στην Επανάσταση του 1821», τόμος δεύτερος σελ. 37-38. Αθήναι 1991. Δημοσιεύεται ολόκληρο το έγγραφο με μία παράληψη, όσον αφορά τον α.α. του εγγράφου και λανθασμένη ημερομηνία που έχει σημασία ιστορική. Το ίδιο έγγραφο σε αντίγραφο υπάρχει στο «Αρχείο Αθαν. και Σταμάτη Βασιλείου» το οποίο έχω στη διάθεσή μου υπό δημοσίευση. Στο ανωτέρω κείμενο συμπλήρωσα τον α.α. του εγγράφου μετά από παραβολή άλλων εγγράφων από Γ.Α.Κ. της ίδιας εποχής, (π.χ. η Δ. Επιτροπή κοινοποίησε στον Ι. Γκούρα την 11 Μαΐου 1826 το υπ' αρ. 328 έγγραφο προς Βασιλείου και ο Γκούρας αναφέρει ότι το έλαβε. Γ.Α.Κ. Φ180 Διοικ. Επιτροπή).

121 Δ. ΓΙΩΤΑ: «Οι Χασιώτες...» όπ. π. σελ. 21-56 και 408-409 όπου αναφέρονται περισσότερα στοιχεία.

122 Ι. ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ: *Απομνημονεύματα* όπ. π. τόμ. 1ος σελ. 88.

123 Μέχρι τα τέλη Μαΐου ο Μελέτης Βασιλείου υπογράφει έγγραφα ως δημογέροντας Μεσσηνίων. Τούτο βέβαια δεν είναι παράξενο αφού και ο Κουντουριώτης Αναγνώστης Στέφας υπογράφει έγγραφα ως δημογέροντας Μενιδίου αργότερα.

124 ΔΙΟΝ. ΚΟΚΚΙΝΟΥ: όπ. π. τ. 10ος σελ. 240.

125 Ι. ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ: «*Απομνημονεύματα*» όπ. π. τ. Α' σελ. 103.

126 Γ.Α.Κ. Έγγραφο της Διοικ. Επιτροπής. Βλ. Ε10.

127 Από έγγραφα της εποχής ευρισκόμενα εις Γ.Α.Κ. Βλ. Ε6, Ε7, Ε8, Ε10, Ε16, Ε17, Ε18, κ.λπ.

128 ΔΙΟΝ. ΚΟΚΚΙΝΟΥ: όπ. π. τόμ. 10ος σελ. 48.

129 Γ.Α.Κ. Διοικητική Επιτροπή Φ181. Βλ. Ε11. Ο Σηληιάδης γράφει για το Ζαΐμη: «...Συνεσκέφθημεν λέγει (ο Ζαΐμης) περί της εις Αττικήν εκστρατείας, αλλ' ο Κολοκοτρώνης ακολουθών τον σκοπόν του απαρατρέπτως, εμπόδισε και την εκστρατείαν αυτήν...» Ν. Σηληιάδου: «*Απομνημονεύματα*» επιμέλεια – έκδοση: Παν. Φ. Χριστόπουλου τομ. Γ' Αθήνα 1975 σελ. 84. Και συνεχίζοντας γράφει για τις διχογνωμίες των Πελοποννησίων ότι ο Κολοκοτρώνης σε σχετική πρόταση για την εκστρατεία στην Αττική προς βοήθεια των Ελληνικών στρατευμάτων απάντησε «...ούτε υπάγω ούτε στρατιώτας στέλλω εις την Αττικήν...» όπ. π. σελ. 85. Ακολούθως όμως, γράφει ο Σηληιάδης, έστειλε το Νικηταρά, το Γενναίο και πολλούς ακόμα Πελοποννησίους προς βοήθεια του Καραϊσκάκη. Και η αναγκαία δική μας παρατήρηση: Ήταν αργά όταν ήλθαν στην Αττική οι Πελοποννήσιοι. Ο Κιουταχής είχε οργανωθεί τότε, οι χωρικοί εγκαταλελειμμένοι είχαν υποταχθεί, μεγάλες Τουρκικές στρατιωτικές δυνάμεις είχαν προστεθεί και η Αθήνα είχε κυριευτεί με έφοδο. Μόνο η Ακρόπολη κρατούσε.

130 Γ.Α.Κ. Διοικητική Επιτροπή Φ182. Βλ. Ε7 για την τοποθέτηση του σώματος Διον. Ευμορφόπουλου στην Κάζα.

131 Γ.Α.Κ. Διοικητική Επιτροπή Φ184. Θεωρήθηκε δηλαδή από την Κυβέρνηση σωστότερο να προστατεύσει ο Λέκκας με τους στρατιώτες τον την Ύδρα και τους θησαυρούς των Κουντουριώτηδων, παρά την Αττική(!) η οποία αφέθηκε κυριολεκτικά στο έλεος του Θεού.

132 ΑΘΑΝ. ΧΡΥΣΟΛΟΓΗ: «*Ν. Κριεζώτης*» σελ. 41. Βλ. και Δ. ΓΙΩΤΑ: «*Οι Μενιδιάτες...*» όπ. π. σελ. 140, όπου και λοιπές λεπτομέρειες.

133 Γ.Α.Κ. Υπ. Πολέμου Φ194. Βλ. και Ε20.

134 ΑΘΑΝ. ΧΡΥΣΟΛΟΓΗ: «*Βάσσης Μαυροβουνιώτης*» (διατριβή), Αθήνα 1876, (επανεκδοση Νότη Καραβία), σελ. 52.

135 Γ.Α.Κ. Διοικητική Επιτροπή Φ181. Έγγραφο του Θ. Κολοκοτρώνη προς την Διοικητική Επιτροπή με αιτήματα.

136 Γ.Α.Κ. Ι. Βλαχογιάννη: Ιστορική ύλη. (Σημειώσεις Ι. Βλάχου) όπ. π.

137 Ι. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ: Αθηναϊκόν Αρχείον, τόμ. Α' Αθήναι 1901. (Ημερολόγιον Ν. Καρώρη).

138 Ν. ΣΠΗΛΙΑΔΗ: «Απομνημονεύματα». Επανέκδοση. Αθήναι 1975, τόμ. Γ' σελ. 40-41.

139 Δ. ΑΙΝΙΑΝΟΣ: «Απομνημονεύματα». Επιμέλεια Εμ. Πρωτοψάλτη, εις τόμ. 7ο, Απομνημονευμάτων αγωνιστών του 21, σελ. 62. Βλ. και ΠΡΟΚΕΣ ΟΣΤΕΝ: «Ιστορία της Επανάστασεως των Ελλήνων...» Μετάφραση Γ. Αντωνιάδου, τόμ. 2ος, σελ. 105. Αθήναι 1869. Βλ. και Ε20.

140 Ι. ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ: «Απομνημονεύματα» τόμ. 1ος, σελ. 88, όπ. π. Βλ. και Δ. ΓΙΩΤΑ: «Οι Μενιδιάτες...» όπ. π. σελ. 93, 103, 347, 416, 419, κ.α.

141 Εις Γ.Α.Κ. Έγγραφο της Διοικητικής Επιτροπής προς Δ. Λέκκα α.α. 3200. 19/9/1826

142 Δ. ΓΙΩΤΑ: «Οι Μενιδιάτες...» όπ. π. σελ. 172 (προστίθεται ένα δίστιχο από διασωθέν σπάνιο Δημοτικό τραγούδι).

143 Ι. ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ: «Απομνημονεύματα» όπ. π. τόμ. Α' σελ. 233. Βλ. Αρχεία της ελληνικής παλιγγενεσίας τόμ. 1ος, σελ. 413, 441. Βλ. και Δ. ΑΙΝΙΑΝ: «Βιογραφία Καραϊσκάκη». Εκδ. Β' σελ. 94. ΑΡΧΕΙΑ ΕΛΛΗΝ. ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑΣ (αρ. 3), τόμ. 1ος, σελ. 528-529.

144 Αρχεία της ελληνικής παλιγγενεσίας (αρ. 30) τόμ. 1ος, σελ. 528-529.

145 Δ. ΓΙΩΤΑ: «Οι Μενιδιάτες...» όπ. π. σελ. 409 (περί Ντάβαρη). Δ. ΓΙΩΤΑ: «Νέα στοιχεία για την Επανάσταση του '21 στην Αττική», όπ. π. Μεταξύ άλλων ανακοινώνεται κατάσταση στρατιωτών του Μαρουσιώτη οπλαρχηγού Μήτρου Λίτζα κ.α. Βλ. Ε15.

146 Γ.Α.Κ. Υπουργείο Πολέμου Φ200. Βλ. Ε26.

147 Γ.Α.Κ. Υπουργείο Πολέμου Φ200 Βλ. Ε25.

148 Γ.Α.Κ. Υπουργείο Πολέμου Φ211. Έγγραφο της Κυβέρνησης (20-10-1827) προς τον Τσούρτζ. Νωρίτερα στις 24-8-1827 ο αρχιστράτηγος αναφέρει στην Κυβέρνηση ότι το στράτευμα στερείται τροφών και πολεμοφοδίων και ότι ελέγχει τα δερβένια φροντίζοντας να μη ενωθούν τα Τουρκικά στρατεύματα Στερεάς-Πελοποννήσου. Βλ. Ε29, Ε30.

149 Δ. ΓΙΩΤΑ: «Οι Μενιδιάτες...» όπ. π. σελ. 196, 197. Βλ. και Γ.Α.Κ. (αντίγραφο) όπου αναφέρεται και επιστολή του Μενιδιάτη Αν. Χατζηπέτρου με παρόμοιο περιεχόμενο, (Γ.Α.Κ. Υπ. Πολέμου Φ207).

150 Δ. ΓΙΩΤΑ: «Οι Μενιδιάτες...» όπ. π. σελ. 197, 198.

151 ΔΙΟΝ. ΚΟΚΚΙΝΟΥ: «**Η Ελληνική Επανάσταση**» όπ. π. τομ. 12ος, σελ. 71.

152 Γ.Α.Κ. Υπουργείο Πολέμου Φ 209. Παρόμοια αίτηση είχαν κάνει οι Κουντουριώτες προτείνοντας «αρχηγό των όπλων» της επαρχίας τους το Γιάννη Χ' Μελέτη και εγκρίθηκε από Γραμματεία Επικρατείας (19-12-1827).

153 Ν. ΚΑΡΩΡΗ: «**Ημερολόγια της πολιτορκίας της Ακροπόλεως**» εις Αθηναϊκό Αρχείο Ι. Βλαχογιάννη. Βλ. και Δ. ΓΙΩΤΑ: «**Οι Μενιδιάτες...**» όπ. π.

154 Γ.Α.Κ. Υπουργείο Πολέμου, Φ212. Βλ. Ε34.

155 Γ.Α.Κ. Υπουργείο Πολέμου Φ215 κ.α. Διάφορα Έγγραφα δια των οποίων οι μεν Κουντουριώτες ζητούν αποζημίωση γιατί στρατιώτες του Κατσογιάννη τους έκαψαν 2 στέρες με ρετσίνι (2.350 καντάρια και ζημιά 43 χιλιάδες γρόσια, βλ. Ε36 και διαμαρτυρία του Κατσογιάννη να αφήσουν ελεύθερους τους 10 στρατιώτες που συνέλαβαν οι Κουντουριώτες και να επιστρέψουν άρματα και γρόσια που τους άρπαξαν).

156 Γ.Α.Κ. Ιστορικά Αρχεία Ι. Βλαχογιάννη. Αρχείο Τσούρτζ - Υψηλάντη Φ290. Βλ. Ε38. Σχετικά με το θέμα αυτό είναι και έγγραφο της Κυβέρνησης της 9-11-1827 προς τη Βουλή, με το οποίο γνωστοποιεί ότι «...οι εν Σαλαμίνι πάροικοι και κάτοικοι εμπορεύονται αισχρώς με τους Τούρκους...». Βλ. Ε35, Ε38.

157 Γ.Α.Κ. Γεν. Γραμματεία Φ9. Σημειώνουμε ότι οι κάτοικοι Μενιδίου - Χασιάς συνεχίζουν τις προσπάθειές τους του 1827 για εξέγερση, που δεν βρήκαν ανταπόκριση και ο Λέκκας εμφανίζεται πρόθυμος να ηγηθεί. Υπογράφει δε ως «ευπειθέστατος πολίτης» γιατί το στρατιωτικό σώμα του δεν είχε «διοργανισθεί» στις χιλιαρχίες Ελευσίνας. Με το σχηματισμό των χιλιαρχιών υπήρχαν παράπονα λόγω ευνοιών ή παραγκωνισμών και δυσκολιών στην αναδιοργάνωση του στρατού. Βλ. Ε42.

158 Γ.Α.Κ. Γεν. Γραμματεία Φ12. Βλ. και Δ. ΓΙΩΤΑ: «**Νέα Στοιχεία για τον Αγώνα του '21 στην Αττική**». Ανακοίνωση στο 6ο Συμπόσιο Ιστορίας-Λαογραφίας Αττικής. Μέγαρο 1994. Πρακτικά υπό έκδοση.

159 Γ.Α.Κ. Γεν. Γραμματεία Φ17. Βλ. Ε41.

160 Γ.Α.Κ. Γεν. Γραμματεία και αρχεία Ι. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ. Υπάρχουν πολλά ανέκδοτα έγγραφα βεβαιωτικά των προθέσεων των κατοίκων και της σύμφωνης γνώμης του Υψηλάντη μ' αυτούς. Βλ. Εφημερίδα «**Νέοι Στόχοι**» Αχαρνών, 23-3-1995 Δ. ΓΙΩΤΑ: «**Οι απόψεις των Ι. Καποδίστρια και Δ. Υψηλάντη και οι αγώνες των κατοίκων της Αττικής (1821-1833) για απελευθέρωση**». Βλ. Ε43, Ε44, Ε45.

161 ΔΙΟΝ. ΚΟΚΚΙΝΟΥ: Όπ. π. τόμ. 12ος, σελ. 65.

162 «**Γενική Εφημερίς**» τόμος 3ος Μαρτίου 17 του 1828. Βλ. και Δ. ΓΙΩΤΑ: «**Οι Μενιδιάτες...**» όπ. π. σελ. 199.

163 Κ. Ν. ΡΑΔΟΥ: «**Έγγραφα και επιστολαί Γεωργ. Βοϊνέσκου**». Εν Αθήναις 1916 σελ. 81. Σημειώνουμε ότι τις ίδιες διαταγές είχε δώσει το 1826 ο Καραϊσκάκης και

οι χωρικοί συνεργάζονταν μαζί του με κίνδυνο της ζωής τους.

164 Αρχικά οι Τούρκοι είχαν στρατό στο Μοναστήρι, αργότερα το εγκατέλειψαν και περιήλθε στον έλεγχο των Ελλήνων αφού είχαν προκαλέσει ανεπανόρθωτες ζημιές.

165 Γ.Α.Κ. Βλαχογιάννη (Αλληλογραφία Τσούρτς – Υψηλάντη) Φ290.

166 Από τη νεκρολογία των ηρώων. «Γεν. Εφημερίς» τόμ. 3ος 1828.

167 ΔΗΜ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ: «Ο αναδρομάρης» Εν Αθήναις 1914 σελ. 152-153. Μεταφέρει την παράδοση γράφοντας όμως λανθασμένα ότι το γεγονός έγινε το 1829 και αποδίδει το βασανιστικό θάνατο του ήρωα στην εκδίκηση της «Κιατίπαινας» για την θανάτωση του γιού της το 1822. Ο Ομέρ Πασάς την άκουσε και ικανοποίησε το αίτημά της. Ο Δ. Καμπουρόγλου επαναλαμβάνει το λάθος της χρονολογίας που κάνει ο Διον. Σουρμελής (Ιστορ. των Αθηνών όπ. π. σελ. 281) που γράφει «...εγένετο δε τούτο περί τα τέλη Απριλίου 1829...». Το ίδιο όμως λάθος επαναλαμβάνει και ο γνός του Μήτρου Λέκκα Λοχαγός, αργότερα Στρατηγός Ιωάννης Δ. Λέκκας με αίτησή του την 5/12/1865, ζητώντας τα δικαιώματα του πατέρα του, αναφέρει «... υιός του ... αντιστρατήγου Δημ. Λέκκα του μαρτυρήσαντος κατά το 1829 εις Χαλκίδα...» Γ.Α.Κ.

168 Γιός του στρατηγού Βάσου Μαυροβουνιώτη, φίλου και συμμαχητή του Μήτρου Λέκκα. Ο Τιμ. Βάσος ήταν αρχηγός του εκστρατευτικού σώματος το 1897 στην Κρήτη.

169 Γ.Α.Κ. Ιστορική ύλη αρχείου Ι. Βλαχογιάννη (ιδιόχειρο).

170 Γ.Α.Κ. Γεν. Γραμματεία Φ173 και ΦΦ175. Βλ. Ε46, Ε47.

171 Πρακτικά Γερουσίας Περ. Δ' Συν Γ', 1855, σελ. 340.

172 ΚΥΡ. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ: «Πώς είδαν οι ξένοι την Ελλάδα του '21» τόμ. 5ος, σελ. 384-385, Αθήναι 1984.

173 ΝΙΚ. ΚΑΣΟΜΟΥΛΗ: Απομνημονεύματα της Επανάστασης των Ελλήνων 1821-1833 τόμ. 3ος σελ. 127.

174 ΔΙΟΝ. ΚΟΚΚΙΝΟΥ: «Η Ελληνική Επανάσταση» εκδ. «ΜΕΛΙΣΣΑ» τόμ. 12ος σελ. 82 κ.ε.

175 ΔΙΟΝ. ΚΟΚΚΙΝΟΥ: Όπ. π. τόμ. 12ος σελ. 104 κ.ε.

176 Γ.Α.Κ. επιστολή Καρατάσιου προς Αυγουστίνο της 14-3-1829 από Ελευσίνα «...δια την μετακόμισήν της χιλιαρχίας μου προς Μαρτίνον ελπίζω έως την ερχομένη Δευτέραν να ξεκινήσει απ' εδώ επειδή έως την Κυριακήν περιμένεται ο Βάσος με το σώμα του». Γ.Α.Κ. Αρχείο Βλαχογιάννη Φ 117 (πληρεξούσιος τοποτηρητής). Βλ. Ε48.

177 Γ.Α.Κ. ΙΣΤΟΡ. Αρχεία Ι. Βλαχογιάννη (πληρεξούσιος τοποτηρητής, Φ117).

178 Γ.Α.Κ. Ιστορ. Αρχεία Ι. Βλαχογιάννη (πληρεξούσιος τοποτηρητής, Φ117).

179 Γ.Α.Κ. Ιστορ. Αρχεία Ι. Βλαχογιάννη (πληρεξούσιος τοποτηρητής, Φ117).

180 Γ.Α.Κ. Ιστορ. Αρχεία Ι. Βλαχογιάννη (πληρεξούσιος τοποτηρητής, Φ118). Βλ. Ε51

- 181 Δ. ΓΙΩΤΑ: «Οι Μενιδιάτες...» όπ. π. σελ. 494, 495, 303 κ.α.
- 182 Δ. ΓΙΩΤΑ: «Οι Μενιδιάτες...» όπ. π. Δημοσιεύονται πλήθος αποδεικτικών στοιχείων από Αρχειακές πηγές. Λοιπά στοιχεία από Ε.Λ.Ι.Α.. Γ.Α.Κ. (Μικτή Ελληνοοθωμανική Επιτροπή) κ.λπ. Βλ. Ε59, 70, 72, 73, 74, 75, 79, 80, 81.
- 183 Δ. ΓΙΩΤΑ: «Οι Μενιδιάτες...» όπ. π. σελ. 222-253.
- 184 Γ.Α.Κ. Γεν. Γραμματεία Φ202.
- 185 Είμαστε υποχρεωμένοι να δεχθούμε ως ημερομηνία επίθεσης των Τούρκων την 25η Μαΐου και όχι την 28η ή 27η όπως ο Σπηλιάδης, ο Κόκκινος και άλλοι ιστορικοί αναφέρουν, λαμβάνοντας υπ' όψιν το έγγραφο του Δ. Υψηλάντη που ακολουθεί.
- 186 ΣΠ. ΛΟΥΚΑΤΟΥ: «Η επαναπελευθέρωση της Λιβαδιάς από τον Δ. Υψηλάντη». «Επετηρίς της εταιρείας Βοιωτικών Μελετών», Α' διεθνές συνέδριο Βοιωτικών Μελετών, σελ. 785-806. Βλ. Γ.Α.Κ. Γεν. Γραμματεία Φ203 το σχετικό έγγραφο Υψηλάντη με ημερομηνία 29-5-1829. Σημ: Κακώς ο Δ. Υψηλάντης γράφει «Μετόχι». Ο Άγ. Ιωάννης ήταν αυτοδύναμο μοναστήρι. Βλ. Δ. ΓΙΩΤΑ: «Μοναστηριακά της Πάρνηθας» «ΛΑΜΠΗΛΟΝΑ» όπ. π. τεύχ. 10ο – 11ο.
- 187 ΑΘ. Ν. ΧΡΥΣΟΛΟΓΗ: Βάσος Μαυροβουνιώτης (διατριβή). Εν Αθήναις 1876, σελ. 70-71.
- 188 ΑΘ. Ν. ΧΡΥΣΟΛΟΓΗ: Όπ. π. σελ. 71-72.
- 189 ΑΘ. Ν. ΧΡΥΣΟΛΟΓΗ: Όπ. π. σελ. 82.
- 190 ΚΩΝ/ΝΟΥ ΑΘ. ΔΙΑΜΑΝΤΗ: «Αθηναϊκόν Αρχείον» Εν Αθήναις 1971, σελ. 435-436.
- 191 ΔΙΟΝ. ΚΟΚΚΙΝΟΥ: Όπ. π. τόμ. 12ος, σελ. 126.
- 192 Ιστορία του Ελληνικού Έθνους «ΕΚΔΟΤΙΚΗ», τόμ. ΙΒ' σελ. 530. Τα ίδια στοιχεία δίνει και ο Ν. Σπηλιάδης στα Απομνημονεύματά του, καθώς και ο Κασομούλης κ.α.
- 193 ΔΙΟΝ. ΚΟΚΚΙΝΟΥ: Όπ. π. τόμ. 12ος, σελ. 132.
- 194 Αρχείο Γιαννάκη Ράγκου: Έκδοση Ι.Ε.Ε.Ε. επιμέλεια Στέφ. Π. Παπαγεωργίου Αθήνα 1982, σελ. 398-399. Δημοσιεύεται έγγραφο της «κατά την Εύβοιαν και Αττικήν Ελληνικής Επιτροπής» προς τον «εν Ελευσίνι ταγμάτων» Αρχηγόν κύρ. Ράγκον 8-9-1830.
- 195 ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΥ ΡΟΣ: «Αναμνήσεις και ανακοινώσεις από την Ελλάδα (1832-1833)». Εκδόσεις ΤΟΛΙΑΗ, Αθήνα 1976, σελ. 282.
- 196 Γ.Α.Κ. Έγγραφο του Διοικητού Μεγάρων και Θηβών Δ. Ορφανού προς τον Κυβερνήτη την 7.4.1831. Βλ. Ε62. Η παράγραφος αυτή θεμελιώδους πράγματι σημασίας καθώς και οι σχετικές αναφορές του Λουδ. Ρος και του Γ. Ψύλλα, αφιερώνονται στην «ευθυκρισία» των διαφόρων Αθηναιογράφων, Δ. Σουρμελή, Δ.

Γέροντα, Δ. Καμπούρογλου κ.λπ. όσον αφορά το ποιόν των Κοτζαμπάσηδων ή «Αρχόντων» ή «προκρίτων» της Αθήνας.

197 Γ. ΨΥΛΛΑ: «Απομνημονεύματα» όπ. π. σελ. 196. Σε υποσημείωση αναφέρεται ότι ο Σιλιχτάρης ήταν υπασιπιστής και γαμπρός του Ομέρ Πασά, ονόματι Γιουσούφ Μπέης.

Κατά τον Διον. Σουρμελή: όπ. π. σελ. 286-7 «...Οι Αθηναίοι δε συνελθόντες τη δεκάτη τρίτη Μαΐου 1831 εκλέγουνσι προσωρινήν Δημογεροντίαν μέχρις αποκαταστάσεως των πραγμάτων της Αττικής και οι εκλεχθέντες ήσαν. Ανάργυρος Πετράκης, Νικόλαος Ζαχαρίτζας, Άγγελος Γέροντας και Μιχαήλ Βουζίκης...». Είναι η προηγούμενη της εκλογής του Γ. Ψύλλα Δημογεροντία.

198 Γ.Α.Κ. Γεν. Γραμματεία Φ265 β' Σχέδιο εγγράφου αρκετά δυσανάγνωστο, που φέρει την υπογραφή του Κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια.

199 Γ.Α.Κ. Γεν. Γραμματεία Φ265 Β' απόσπασμα από το άνω σχέδιο εγγράφου.

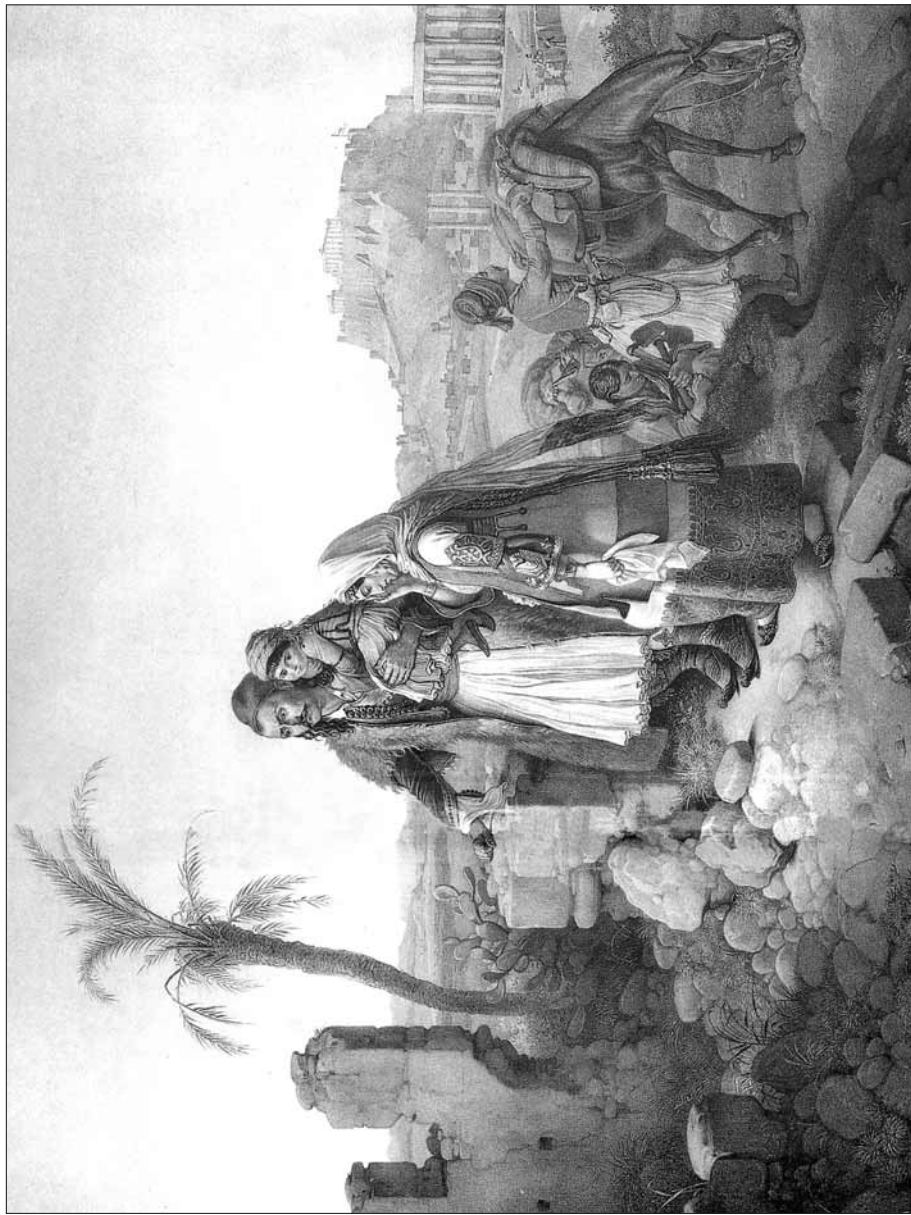
200 CRIST. WORDSWORTH: «Αθήνα-Αττική. Το ημερολόγιο ενός οδοιπορικού». Ελλην. μετάφραση Τίνας Χανδρά. Έκδοση «ΕΚΑΤΗ» 1999. Σελ. 184.

201 ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ΡΟΣ: Όπ. π. σελ. 183.

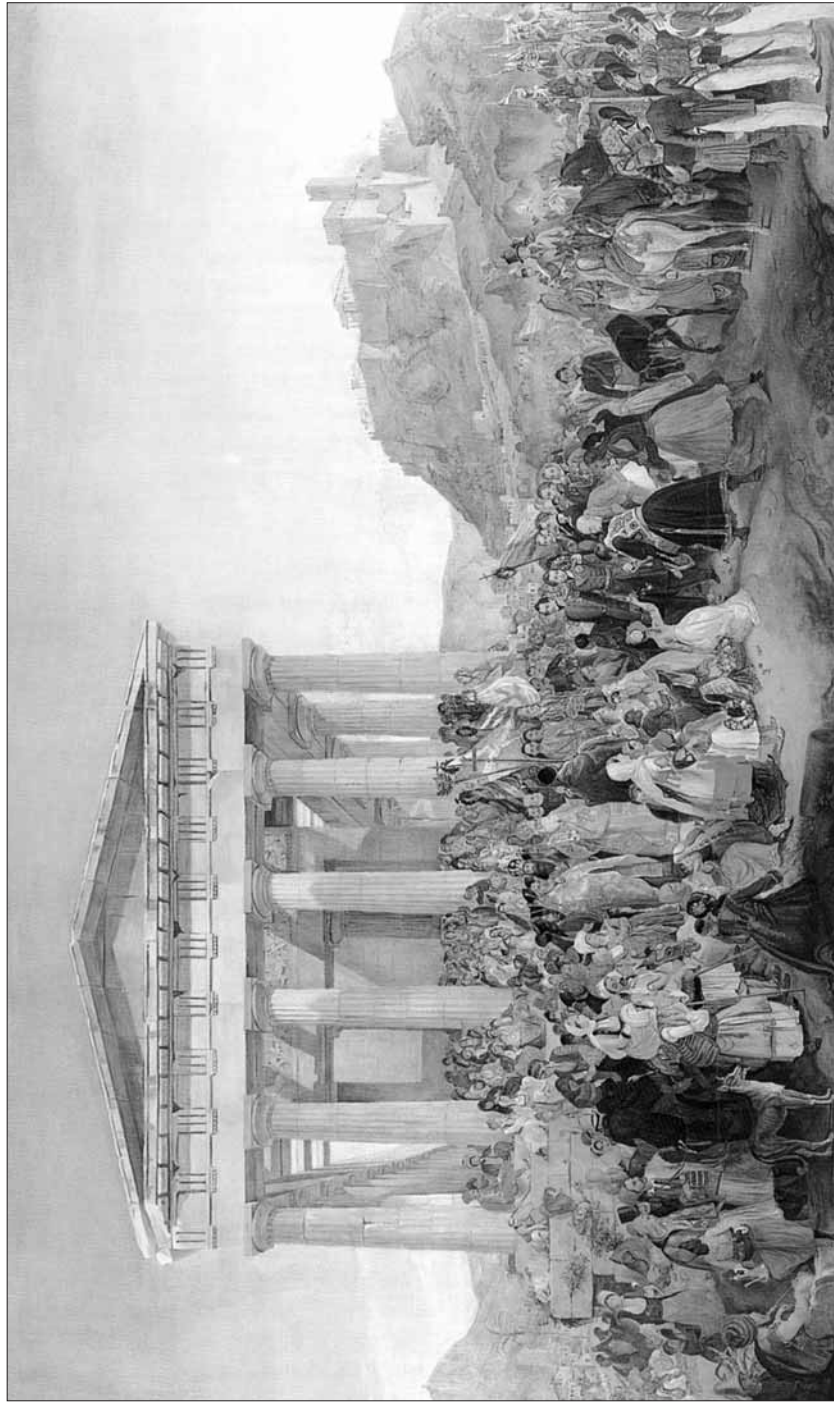
202 Γ.Α.Κ. Βλ. Ε72, Ε73, Ε74. Επί του θέματος ο Κυβερνήτης είχε αντίθετη γνώμη και έδωσε σχετικές διαταγές. Βλ. Ε 64.

203 Γ.Α.Κ. Βλ. Ε71 προβλ. με μαρτυρία του Hobhouse (συνόδου του λόρδου Βύρωνα το 1810 στην περιήγησή του στον Ελληνικό χώρο). Σημειώνει χαρακτηριστικά: «...Οι Φράγκοι που ήταν εγκατεστημένοι στην Αθήνα τόκιζαν στους Έλληνες εμπορευόμενους χρήματα με τόκο 20-30%...». Και ο σχολιαστής του Hobhouse, Σιμόπουλος σημειώνει: «...Η οικογένεια Rogue (το 1816) μέλη της Γαλλικής παροικίας στην Αθήνα, αποτελείτο από τη χήρα και δύο παιδιά της...». ΚΥΡ. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ: «Ξένοι Ταξιδιώτες στην Ελλάδα 1810-1821» όπ. π. σελ. 91. Αλλά και η γνώμη του Rogue για τους Έλληνες όπως τη διατύπωσε στο λόρδο Βύρωνα: «...Σερ οι Έλληνες είναι το ίδιο σκυλολόϊ όπως και στην εποχή του Θεμιστοκλή...» ΚΥΡ. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ: Όπ. π. σελ. 46. Την οικογένεια Ρώκ ο Δ. Γέροντας τη συγκαταλέγει μεταξύ των Αθηναϊκών οικογενειών Δ. ΓΕΡΟΝΤΑ: «Ιστορία των Αθηναίων...» σελ. 552.

204 Δ. ΓΙΩΤΑ: «Οι Μενιδιάτες...» όπ. π. σελ. 443-447.

Επιτροπή στην Αθήνα μετά τον πόλεμο

Η υποδοχή του Βασιλιά Όθωνα στην Αθήνα (Θησείο)
Peter von Hess 1839. Αντίγραφο στη συλλογή Εθνικής Τράπεζας

ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΣΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑΚΑ 1821 – 1833

1821

Συνωμοτικές κινήσεις των χωρικών της Αττικής στα πλαίσια του γενικού ξεσηκωμού.

23 ΜΑΡΤΙΟΥ:

Οι Κουντουριώτες με αρχηγό το Γιάννη Χ“Μελέτη οργανώνουν στρατόπεδο στην Περαχώρα ελέγχοντας την επικοινωνία Πελοποννήσου – Στερεάς. Ταυτόχρονα ελέγχουν το δερβένι της Κάζας.

1 ΑΠΡΙΛΙΟΥ:

Επαναστατικές κινήσεις στην ύπαιθρο Αττική. Εξοπλισμός Χασιωτών με το πρόσχημα προστασίας της Αθήνας.

10 ΑΠΡΙΛΙΟΥ:

Σύλληψη προκρίτων και λοιπών Αθηναίων από τους Τούρκους. Οι όμηροι οδηγούνται και φυλακίζονται στην Ακρόπολη.

14 ΑΠΡΙΛΙΟΥ:

Επίθεση επαναστατών Χασιωτών υπό Μελέτη Βασιλείου στην Κηφισιά (θέρετρο των Τούρκων), επιστροφή στο Μενίδι και οργάνωση στρατοπέδου. Οι Μενιδιάτες συμμετέχουν με αρχηγό τον Αναγν. Κιουρκατιώτη.

18 ΑΠΡΙΛΙΟΥ:

Επίθεση Χασιωτών στον Κάλαμο, εκδίωξη Τούρκων προς Εύβοια.

19 - 23 ΑΠΡΙΛΙΟΥ:

Ενίσχυση του στρατοπέδου Μενιδίου από Σαλαμίνιους, Αθηναίους, Μεσογειίτες και λοιπούς επαναστάτες χωρικούς. Άφιξη στο Μενίδι των Αθαν. Ζαρείφη και Δήμου Αντωνίου, απεσταλμένων της Φιλικής Εταιρείας.

24 ΑΠΡΙΛΙΟΥ/6 ΜΑΪΟΥ

Τις τελευταίες ώρες της 24ης Απριλίου οι επαναστάτες κινούνται προς Αθήνα.

25 ΑΠΡΙΛΙΟΥ/7 ΜΑΪΟΥ

Τις πρώτες πρωινές ώρες, επίθεση επαναστατών και απελευθέρωση της Αθήνας. Οι Τούρκοι περιορίζονται στο κάστρο (ακρόπολη). Αρχή πολιορκίας.

27 - 28 ΑΠΡΙΛΙΟΥ:

Άφιξη ενισχύσεων των πολιορκητών, εγκατάσταση στο Διοικητήριο, ύψωση της σημαίας των επαναστατών και όρκος υποταγής στους οπλαρχηγούς τους.

29 ΑΠΡΙΛΙΟΥ - 13 ΙΟΥΝΙΟΥ:

Ενίσχυση πολιορκητών – αψιμαχίες – έριδες στον Ελληνικό στρατόπεδο.

14 ΙΟΥΝΙΟΥ:

Ο Μελέτης Βασιλείου αναλαμβάνει πραξικοπηματικά την αρχηγία των επαναστατών. Απόπειρα δολοφονίας του.

20 – 28 ΙΟΥΝΙΟΥ:

Αντιπροσωπεία Αθηναίων προκρίτων αναχωρεί προς Πελοπόννησο, συνάντηση με Δ. Υψηλάντη, ορισμός Γεωργ. Νέγκα ως αρχηγού των στρατευμάτων πολιορκίας της ακρόπολης. Άρνηση Μελ. Βασιλείου να δεχθεί την αρχηγία του ναυτικού Νέγκα, κατάργηση του Νέγκα, ορισμός στη θέση του Λιβέριου Λιβερόπουλου, από τον Δ. Υψηλάντη.

29 ΙΟΥΝΙΟΥ:

Αφιξη στην Αθήνα του Λιβέριου Λιβερόπουλου.

1 ΙΟΥΛΙΟΥ:

Αναχώρηση Μελ. Βασιλείου με τους Χασιώτες και Σαλαμινίους προς Σχηματάρι για αντιμετώπιση των Τούρκων (Ομέρ Βρυώνη και Ομέρ πασά της Καρύστου).

17 ΙΟΥΛΙΟΥ:

Μάχη στο Σχηματάρι – Λιάτση, απώλειες των Τούρκων, αποτυχία συγκράτησής τους.

20 ΙΟΥΛΙΟΥ:

Αφιξη των Τούρκων στην Αθήνα, λύση πολιορκίας, επιδρομές Τούρκων στα χωριά, φόνοι, λεηλασίες, εμπρησμοί χωριών.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ:

Μάχη στο χωριό Δραγουμάνο, ήττα των Τούρκων, αψιμαχίες σε διάφορα μέρη της Αττικής.

2 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ:

Μάχη στο Χαλάνδρι, ήττα των Τούρκων, θάνατος του αρχηγού των Ελλήνων Αναστασίου Λέκκα.

3 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ:

Εγκλεισμός των Τούρκων στην ακρόπολη, αρχή Β' πολιορκίας.

ΤΕΛΗ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ:

Αφιξη στην Αθήνα του Ηλία Μαυρομιχάλη με Μανιάτες για ανάληψη αρχηγίας των Αθηναίων. Αποτυχία των σχεδίων αυτών.

5 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ:

Επίθεση των Ελλήνων για άλωση του φρουρίου, αποτυχία, εκατέρωθεν απώλειες, αψιμαχίες. Θάνατος του Αθηναίου οπλαρχηγού Λουκά Νίκα.

1822

8 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ:

Απόπειρα δολοφονίας εναντίον Μελέτη Βασιλείου στην Αθήνα.

18 ΑΠΡΙΛΙΟΥ:

Μεγάλη επίθεση των Ελλήνων για άλωση του φρουρίου, εκατέρωθεν απώλειες, φονεύεται ο καπετάνιος των Χασιωτών Δημ. Τσεβάς.

10 ΙΟΥΝΙΟΥ:

Παράδοση του φρουρίου – θάνατος από ατύχημα Παναγή Κτενά Αθηναίου διορισμένου φρουράρχου, ορισμός αντικαταστάτη, του αδελφού του Σπύρου.

28 ΙΟΥΝΙΟΥ:

Παρασπονδία Ελλήνων, σφαγή 400 Τούρκων και αναχώρηση των υπολοίπων για Μικρασιατικά παράλια.

ΙΟΥΛΙΟΣ:

Εμφύλιες διαμάχες στο Ελληνικό στρατόπεδο, φόνος του Χ΄ Γεωργαντά Σκουζέ, ανάληψη φρουραρχίας από Σαρρή – Λέκκα. Αποστολή Μελ. Βασιλείου και Δ. Λέκκα προς Οδυσσέα Ανδρούτσο.

21 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ:

Άφιξη στην Αθήνα Δ. Υψηλάντη – Νικ. Σταματελόπουλου, άκαρπες προσπάθειές τους για παράδοση φρουραρχίας από Σαρρή – Λέκκα. Άφιξη του Οδ. Ανδρούτσου στην Αθήνα – ανάληψη φρουραρχίας του κάστρου.

18 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ:

Κατάλυση αρχής Αρείου Πάγου από Οδ. Ανδρούτσο.

24 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ:

Ανακήρυξη Οδυσ. Ανδρούτσου ως αρχιστρατήγου Ανατ. Στερεάς.
Ο Ι. Γκούρας ορίζεται φρούραρχος. Εκστρατεία Ανδρούτσου προς Στερεά.

1823

23 ΙΟΥΝΙΟΥ:

Φόνος του Αθηναίου οπλαρχηγού Ν. Σαρρή από ανθρώπους του Ι. Γκούρα. Βιαιοπραγίες στην επαρχία σε βάρος των κατοίκων από ανθρώπους του Γκούρα σε όλη τη διάρκεια του 1823.

ΙΟΥΝΙΟΣ – ΙΟΥΛΙΟΣ:

Κάθοδος Τούρκων στην Αττική, (Περκόφτσαλης – Ομέρ πασάς Καρύστου) λεηλασίες.

30 ΙΟΥΝΙΟΥ:

Οργάνωση Ελληνικού στρατοπέδου υπό Ι. Γκούρα στην «Κωλομπίθεζα» Μαλακάσας.

7 ΙΟΥΛΙΟΥ:

Επιστροφή του στρατ. σώματος στην Αθήνα.

27 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ:

Κάθοδος 500 Τούρκων υπό Σαλίχ πασά στην Αττική, συμπλοκή στην Κάντζα με Έλληνες υπό Μήτρο Λέκκα, ήττα και αποχώρηση των Τούρκων.

1824

ΙΟΥΛΙΟΣ 1824:

Κάθοδος 3000 Τούρκων από Εύβοια στον Ωρωπό. Μάχη στο Μαραθώνα. Νίκη του Ι. Γκούρα. Υποχώρηση Τούρκων στο Καπανδρίτι. Επιστροφή Ελλήνων στην Αθήνα, είσοδος των Τούρκων στο Αθηναϊκό πεδίο.

3 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ:

Συμπλοκή Ελλήνων – Τούρκων, ήττα των Τούρκων, διάκριση Λεκκαίων, επιστροφή των Τούρκων στην Εύβοια.

20 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ:

Προαγωγή του Μελ. Βασιλείου στο βαθμό χιλιάρχου.

20 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ:

Προαγωγή Δ. Λέκκα στο βαθμό αντιστρατήγου.

19 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ:

Προαγωγή Γ. Λέκκα στο βαθμό αντιστρατήγου.

4 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ:

Διαταγή Κυβερνήσεως για εκστρατεία Δ. Λέκκα εις Τρίπολη, εμφύλιος πόλεμος.

1825

6 ΑΠΡΙΛΙΟΥ:

Θάνατος αντιστρατήγου Γ. Λέκκα από λοιμική ασθένεια στην Αθήνα.

7 ΑΠΡΙΛΙΟΥ:

Παράδοση Οδυσ. Ανδρούτσου στις στρατ. δυνάμεις του Ι. Γκούρα.

25 ΑΠΡΙΛΙΟΥ:

Προαγωγή Προκοπίου Κατζαντώνη ανεψιού των Λεκκαίων, στο βαθμό αντιστρατήγου.

5 ΙΟΥΝΙΟΥ:

Δολοφονία του Οδυσσέα Ανδρούτσου στην ακρόπολη από άνδρες του Ιω. Γκούρα.

1826

12 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ:

Εκστρατεία Φαβιέρου στην Εύβοια. Ένταξη Δ. Λέκκα στο εκστρατευτικό σώμα, εγκατάστασή του στην περιοχή Αταλάντης – Δοβραΐνας.

10 ΑΠΡΙΛΙΟΥ:

Πτώση Μεσολογγίου. Προέλαση Κιουταχή προς Στερεά Ελλάδα με τελικό στόχο την Αθήνα. Υποταγή ολοκλήρου της Στερεάς.

3 ΜΑΪΟΥ:

Ορισμός Ι. Γκούρα από την Κυβέρνηση ως Γενικού αρχηγού στρατευμάτων Ανατολικής Στερεάς.

ΜΑΪΟΣ:

Είσπραξη έκτακτης εισφοράς των κατοίκων Αττικής από Ι. Γκούρα. Βιαιοπραγίες, βασανιστήρια των κατοίκων, φυγή των κατοίκων προς νησιά. Εγκλεισμός Ι. Γκούρα στην ακρόπολη.

ΙΟΥΝΙΟΣ:

Αρχές Ιουνίου δολοφονία Μελέτη Βασιλείου από συμπατριώτες του, φυγή κατοίκων στα νησιά, είσοδος των Τούρκων στην Αττική.

10 ΙΟΥΝΙΟΥ:

Άφιξη Ομέρ πασά στο Καπανδρίτι, Αψιμαχίες καθ' όλο το μήνα.

3 ΙΟΥΛΙΟΥ:

Άφιξη Κιουταχή στα Πατήσια με ισχυρές δυνάμεις – πολιορκία Αθηνών.

19 ΙΟΥΛΙΟΥ:

Ο Γ. Καραϊσκάκης αναλαμβάνει την αρχιστρατηγία Ανατολ. Στερεάς.

28 ΙΟΥΛΙΟΥ:

Άφιξη στο στρατόπεδο Ελευσίνας των Γ. Καραϊσκάκη – Δ. Λέκκα.

Ανάληψη αρχηγίας του αγώνα από Καραϊσκάκη.

3 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ:

Κατάληψη της Αθήνας από τους Τούρκους . Πολιορκία της ακρόπολης .

6-8 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ:

Πολύνεκρες αμφιρόροπες μάχες στο Χαϊδάρι. Επιστροφή Καραϊσκάκη και Φαβιέρου με τα στρατεύματα στην Ελευσίνα.

30 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ:

Τυχαίος θάνατος του Ι. Γκούρα στην ακρόπολη, μάχες στο Σερπετζέ (Ηρώδειο).

11 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ:

Είσοδος ελληνικών ενισχύσεων στην ακρόπολη υπό τον Ν. Κριεζώτη, Δ. Λέκκα, Ι. Μαμούρη, Τρ. Τζουρά και Φωκά.

25 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ:

Εκστρατεία αντιπερισπασμού του Γ. Καραϊσκάκη προς Βοιωτία.

29 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ:

Δεύτερη ενίσχυση των πολιορκουμένων στην ακρόπολη με την είσοδο Φαβιέρου με 600 στρατιώτες τακτικού στρατού.

1827

21 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ:

Εγκατάσταση Ελληνικού στρατοπέδου υπό Βάσ. Μαυροβουνιώτη, Βούρβαχη, Ιω. Νοταρά, στη Χασιά.

24 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ:

Ελληνικό στρατόπεδο εγκαθίσταται στην Καστέλλα Πειραιά υπό τον φιλέλληνα Γκόρντον.

27 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ:

Πολύνεκρη μάχη στο Καματερό, ήττα των Ελλήνων, θάνατος Βούρβαχη, Προκ. Κατζαντώνη, Αναγν. Κιουρκατιώτη και 300 Ελλήνων.

30 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ:

Επίθεση Κιουταχή στην Καστέλλα, απόκρουσή του από τους Έλληνες, απώλειες 300 νεκροί Τούρκοι και 60 Έλληνες.

20 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ:

Μάχη στους «Τρείς Πύργους» Πειραιά, μεγάλες απώλειες των Τούρκων.

28 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ:

Μετά τη θριαμβευτική πορεία του στη Βοιωτία, επιστροφή Καραϊσκάκη στην Αττική.

4 ΜΑΡΤΙΟΥ:

Μεγάλη μάχη στο Κερασίни, ήττα των Τούρκων (300 νεκροί και 500 τραυματίες).

16 ΜΑΡΤΙΟΥ:

Ορισμός από Εθνική Συνέλευση του φιλέλληνα Κόχραν ως στόλαρχου των Ελληνικών ναυτικών δυνάμεων.

2 ΑΠΡΙΛΙΟΥ:

Ορισμός του Άγγλου Τσούρτς ως αρχιστρατήγου των κατά ξηράν δυνάμεων των Ελλήνων.

13 ΑΠΡΙΛΙΟΥ:

Κατάληψη από τους Έλληνες του μοναστηριού Αγ. Σπυρίδωνα Πειραιά.

22 ΑΠΡΙΛΙΟΥ:

Προετοιμασία για μεγάλη επίθεση κατά Κιουταχή – θάνατος Γ. Καραϊσκάκη στο Ν. Φάληρο, πτώση του ηθικού στο Ελληνικό Στρατόπεδο.

24 ΑΠΡΙΛΙΟΥ:

Μάχη στον Ανάτο (Λεωφ. Συγγρού σήμερα), ήττα των Ελλήνων (1000 νεκροί, 240 αιχμάλωτοι αποκεφαλισθέντες) θάνατος πολλών αρχηγών Ελληνικών σωμάτων.

13 ΜΑΪΟΥ:

Εγκατάλειψη του Ελληνικού στρατοπέδου Πειραιά, αποβίβαση των ανδρών στη Σαλαμίνα.

25 ΜΑΪΟΥ:

Παράδοση της ακρόπολης στους Τούρκους, επιβίβαση Ελλήνων σε Γαλλικά και Αυστριακά πλοία και αποβίβασή τους στη Σαλαμίνα. Κυριαρχία Κιουταχή σ' ολόκληρη τη Στερεά.

20 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ:

Συνωμοτικές κινήσεις στην επαρχία Αττικής για εξέγερση, αλληλογραφία με Δ. Λέκκα των κατοίκων.

8 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ:

Καταστροφή του Τουρκοαιγυπτιακού στόλου στη ναυμαχία Ναυαρίνου από τις Μεγάλες Δυνάμεις (Αγγλία - Γαλλία - Ρωσία).

1828**7 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ:**

Άφιξη στο Ναύπλιο του εκλεγμένου από την Εθνική Συνέλευση Α' Κυβερνήτη της Ελλάδος Ιω. Καποδίστρια.

9 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ:

Εγκατάσταση του Κυβερνήτη στην Αίγινα.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ – ΜΑΡΤΙΟΣ

Συνωμοτικές κινήσεις στην επαρχία Αττικής για εξέγερση, σε γνώση Ι. Καποδίστρια και Δ. Υψηλάντη.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ – ΜΑΪΟΣ:

Σύλληψη και θανάτωση αντιστρατήγου Δ. Λέκκα και Αθηναίου οπλαρχηγού Ν. Δανίλη με βασανιστήρια στη Χαλκίδα.

22 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ:

Εκστρατεία Δ. Υψηλάντη προς Βοιωτία, απελευθέρωση εδαφών.

1829

ΜΑΪΟΣ:

Εμπλοκή Δ. Υψηλάντη στην επιχείρηση κατά της Θήβας.

18 ΜΑΪΟΥ 1829:

Εγκατάσταση στρατοπέδου υπό Βάσο Μαυροβουνιώτη στη Χασιά.

24 ΜΑΪΟΥ:

Αψιμαχίες στην περιοχή Μενιδίου με τους Τούρκους.

25 ΜΑΪΟΥ:

Μάχη στον Άγ. Ιωάννη Χασιάς, ήττα των Τούρκων, ουσιαστική απελευθέρωση μεγάλου μέρους της Αττικής.

6 ΙΟΥΛΙΟΥ:

Μάχη στον Άγ. Ιωάννη Χασιάς, ήττα των Τούρκων με 250 νεκρούς και πολλούς τραυματίες. Ήταν η τελευταία μάχη στην Αττική.

12 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ:

Μάχη στην Πέτρα Βοιωτίας, ήττα των Τούρκων – συνθηκολόγηση.
Ουσιαστικό τέλος του Αγώνα.

1830

22 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ:

Υπογραφή από τις τρεις Μεγάλες Δυνάμεις του αναθεωρηθέντος πρωτοκόλλου του Λονδίου. Ανεξαρτησία της Ελλάδας.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ:

Εγκαθίσταται στην Αθήνα η διορισμένη από τον Κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια Ελληνική Επιτροπή επιβλέπουσα τις πωλήσεις Οθωμανικών κτημάτων, όπως προέβλεπε το πρωτόκολλο του Λονδίνου κ.λπ.

1833

31 ΜΑΡΤΙΟΥ:

Αποχώρηση της Τουρκικής φρουράς από ακρόπολη Αθηνών. Τυπική απελευθέρωση της Αθήνας και Αττικής.

Έλληνες χωρικοί στην ακροθαλασσιά

Ελαιογραφία Peter von Hess, 1838. Μόναχο, Κρατική συλλογή Βαυαρίας (από το βιβλίο Αθήνα-Μόναχο, τέχνη και πολιτισμός στη νέα Ελλάδα. Αθήνα 2000)

Οικογένεια από τα Βίλλια

Από το Grienchenland in wort und bild von amand freihezz, von Schweiger-Ierehenfeld. Leipzig 1882

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Η ιστορική αναψηλάφηση των γεγονότων της Αττικής, έγινε από μέρους μας σε μια προσπάθεια πολλών ετών με συνεχή έρευνα σε Αρχειακές πηγές και ιστορικά κείμενα που αναφέρονται στην εποχή.

Χωρίς να ισχυριζόμαστε ότι εξαντλήσαμε τις πηγές και τη βιβλιογραφία, εν τούτοις θέλουμε να τονίσουμε για μια ακόμα φορά ότι οι διάφοροι Αθηναιογράφοι στα κείμενά τους υπερτιμούν την συνεισφορά στον Αγώνα των Αθηναίων της πόλης και ταυτόχρονα συνειδητά παραμερίζουν την συνεισφορά των χωρικών.²⁰⁵

Οι λοιποί ιστορικοί και ορισμένοι ξένοι περιηγητές, πρόξενοι κ.λπ. μην έχοντας ιδία αντίληψη του χώρου και των ανθρώπων, ή επαναλαμβάνουν τις απόψεις των τότε Αθηναιογράφων ή αδυνατούν να αξιολογήσουν τα γεγονότα και τη συνεισφορά των ανθρώπων, αλληλοκατηγορούμενοι καμιά φορά (Pouqueville – Origone) ή εργαζόμενοι ως κατάσκοποι των Τούρκων σε κρίσιμες και αποφασιστικές καμπές του Αγώνα (Gropius – Fauvel) κάτω από τη σημαία της χώρας τους, την οποία οι επαναστάτες αν και άμαθοι και «άξεστοι» σεβάστηκαν.

Για τους λόγους αυτούς και άλλους πολλούς οι μαρτυρίες ορισμένων απ' αυτούς παρουσιάζουν μειωμένη αξιοπιστία. Πρέπει μάλιστα να προσέξει κανείς γιατί όλοι αυτοί, επαναλαμβάνονται επιλεκτικά και ανέλεγκτα από τους μεταγενέστερους Αθηναιογράφους και λοιπούς ιστορικούς.

Κανείς βέβαια δεν ισχυρίζεται ότι οι Αθηναίοι της πόλης δεν αγωνίστηκαν για την ελευθερία τους. Όμως είναι γνωστό ότι ενώ η Αθήνα ήταν πόλη τειχισμένη και υπήρχε καθημερινός ασφυκτικός έλεγχος από τους Τούρκους, γεγονός που αποθάρρυνε επαναστατικές ενέργειες, στην επαρχία τα πράγματα ήταν διαφορετικά, καθώς το περιβάλλον ευνοούσε φιλελεύθερες τάσεις που ενισχύονταν με την ουσιαστική απουσία των Τούρκων κατακτητών, ιδιαίτερα στις Νότιες υπώρειες της Πάρνηθας, όπου οι Έλληνες φύλακες των περασμάτων οπλοφορούσαν.

Η οπλοφορία των Ελλήνων Αθηναίων απαγορευόταν επί ποινή θανάτου, οι κοτζαμπάσηδες της Αθήνας παρ' όλα τα γραφόμενά τους, ότι ήταν σε γνώση των επαναστατικών κινήσεων στην επαρχία, και μόνο όταν αυτοί θα έδιναν το σύνθημα έπρεπε να κινηθούν οι χωρικοί, φαίνεται ότι δεν επαληθεύεται από τα γεγονότα, τουλάχιστον για την ώρα της αποφασιστικής εξόρμησης.²⁰⁶ Οι κινήσεις βέβαια των χωρικών ήταν γνωστές και η αναπεπταμένη στο Μενίδι επαναστατική σημαία με τον κόκκινο σταυρό και τα

σημάδια της Φιλικής Εταιρείας διακρίνονταν από την Αθήνα και τα προκαταρκτικά γεγονότα μαθαίνονταν, όμως κανείς πρόκριτος των Αθηνών δεν έδωσε το σύνθημα για την απελευθέρωση της Αθήνας.²⁰⁷

Το λογοτεχνικό κείμενο του Βλαχογιάννη που αναφέρει ως σύνθημα το «στάρι – κριθάρι» ήταν μόνο ένα συγκινητικό λογοτεχνικό κείμενο μακριά όμως από την ιστορική πραγματικότητα.²⁰⁸ Μεταγενέστερα και χωρίς πειστικότητα μεταφέρει από την παράδοση όπως γράφει ο κ. Γ. Χατζησωτηρίου, κάτι παρόμοιο το οποίο διαβάσαμε με επιφύλαξη.²⁰⁹

Από την ημέρα της σύλληψής τους οι πρόκριτοι της Αθήνας φυλακίστηκαν στο κάστρο της Αθήνας και δεν είχαν τρόπο επικοινωνίας με τον έξω κόσμο. Οι επιστολές του Φιλάρτου πέρασαν από τη λογοκρισία των Τούρκων, ήταν παραινέσεις προς τους χωρικούς να ησυχάσουν και γίνεται δεκτό ότι γράφτηκαν κατ' επιταγή των Τούρκων, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι εύχονταν οι όμηροι την επίσπευση των γεγονότων με συνέπεια την άμεση θανάτωσή τους.²¹⁰

Στην κακοποιημένη ιστορία της Αττικής προστίθενται και διάφορες τοπικιστικές αντιλήψεις και αυθαίρετα συμπεράσματα για πρόσωπα που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην εξέγερση και δράση των κατοίκων της Αττικής με άμεσο αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας αναπαραγόμενης σύγχισης για την προέλευση και συνεισφορά στον Αγώνα των πρωταγωνιστών χωρικών.

Οι Μεγαρίτες π.χ. θεωρούν ότι ο Μενιδιάτης επαναστάτης του 1771 Μητρομάρας ήταν Μεγαρίτης αγνοώντας την καταγραφή του Ι. Μπενιζέλου, σύγχρονου του ήρωα που τον σημειώνει ρητά ως Μενιδιάτη αλλά και την υπόλοιπη βιβλιογραφία και την γνήσια παράδοση.

Μεταφέροντας την παράδοση των Μεγάρων χωρίς κανένα πρόσθετο στοιχείο ο Μελ. Μπεναρδής το 1937 έγραφε ότι ήταν Μεγαρίτης ο Μητρομάρας, ελπίζοντας σε μελλοντική επαλήθευση από έγγραφα ντοκουμέντα, κάτι που δεν έγινε ποτέ.²¹¹

Για τον οπλαρχηγό των Μενιδιατών το 1821, Αναγνώστη Κιουρκατιώτη ενώ δεν υπάρχει για την καταγωγή του ουδεμία αμφιβολία ότι ήταν Μενιδιάτης, εν τούτοις διαβάζουμε ακόμα και πρόσφατα σε ιστορικές έρευνες ότι ήταν Κιουρκατιώτης την καταγωγή και το όνομά του ήταν Αθανάσιος. Είναι μια αυθαίρετη κακοποίηση της ιστορίας που εύλογα δημιουργεί σύγχυση κι' αυτή.²¹²

Ένα επίσης σημαντικό λάθος γίνεται από τους ιστορικούς για το Μελέτη Βασιλείου και το χαρακτηρισμό της Χασιάς ως «Δερβενίου» από τους Τούρκους, και τότε χρονικά έγινε αυτό.

Είναι όμως εξακριβωμένο ότι από τα πολύ παλιά χρόνια θεωρούνταν η Χασιά «δερβένι» όπως χαρακτηριστικά αναφέρει το φερμάνι του 1815 που είναι επιβεβαιωτικό προηγούμενων. Το φερμάνι αναφέρει ότι «επειδή οι Χασιώτες έχουν επιφορτιστεί από πολύ παλιά με την εξασφάλιση της ασφαλούς διέλευσης των οδοιπόρων προς Βοιωτία, απολαμβάνουν ελαττωμένης φορολογίας».²¹³ Γνωρίζοντας μάλιστα το καθεστώς των δερβενίων βεβαιωνόμαστε και για την επιβεβλημένη οπλοφορία των κατοίκων.

Από το 1667 ακόμα ο Τούρκος περιηγητής Εβλιά Τζελεμπί σημειώνει στο όγδοο βιβλίο των περιηγήσεών του ότι «οι κάτοικοι της Χασιάς ασχολούνται με τη φύλαξη των ντερβενίων, γι' αυτό και δεν πληρώνουν κανένα φόρο...»²¹⁴ Για το πρόσωπο του καπετάνιου των Χασιωτών, δημιουργούνται από άγνοια, αναπαραγόμενες συγχύσεις. Το ονοματεπώνυμο του καπετάνιου είναι Μελέτης Σταμ. Βασιλείου, αναφερόμενο σωστά και ως Χατζή Μελέτης Βασιλείου, ίσως από επίσκεψή του στους Αγίους Τόπους, όμως δεν επιτρέπεται να συγχέεται με τον γνωστό Ελευσίνιο πρόκριτο και αγωνιστή Γιάννη Χατζή Μελέτη.

Ο καθηγητής κ. Στέφανος Π. Παπαγεωργίου σχολιάζοντας έγγραφα του Αρχείου Γιάν. Ράγκου, συγχέει τον Κουντουριώτη Πανούση Χατζή Μελέτη με τους συγγενείς του καπετάν Μελέτη Βασιλείου, το δε χωριό Χασιά της Αττικής με τα Χάσια.

Αγνοεί επίσης ότι ο Ζάχος Μίλιος υποταγματάρχης τον Απρίλιο του 1831 ήταν επικεφαλής του στρατοπέδου στον Άγιο Ιωάννη της Χασιάς και όχι σε χωριό στην Αίγινα!²¹⁵

Ο Prokesch – Osten πρώτος Αυστριακός πρεσβευτής στην Ελλάδα μετά την απελευθέρωση στα κείμενά του, όπως τα μεταφέρει ο κ.Π. Κ. Ενεπεκίδης, γράφει ότι η γυναίκα του στρατηγού Ι. Γκούρα ήταν κόρη προκρίτου από το Μενίδι. Αλλά είναι γνωστό ότι η Ασήμω Λοιδωρίκη κόρη προκρίτου από το Λοιδωρίκι η γνωστή «νταλιάνα» δεν είχε καμία απολύτως σχέση με το Μενίδι.²¹⁶

Διαφωνούμε με την άποψη του κ. Γ. Χατζησωτηρίου ότι η μάχη του Χαλανδριού (2-11-1821) ήταν, όπως χαρακτηριστικά γράφει: «έργο σχεδόν αποκλειστικό των Μεσογειτών και του Γιάννη Ντάβαρη»²¹⁷ Δεν διαφωνούμε για την συμμετοχή των Μεσογειτών, αφού αποκαλύψαμε και συγκεκριμένα ονόματα Μεσογειτών που συμμετείχαν στη μάχη αυτή.²¹⁸ Διαφωνούμε στο θέμα της αρχηγίας των Ελλήνων.

Αρχηγός λοιπόν των Ελλήνων, σύμφωνα με την υπάρχουσα βιβλιογραφία ήταν ο Αναστάσιος Λέκκας, από την μεγάλη και ηρωική στο σύνολό της

Μενιδιάτικη οικογένεια που έγινε ολοκαύτωμα στον Αγώνα. Μετά από πολύωρη μάχη υποχώρησαν οι Τούρκοι προς την Αθήνα. Στην καταδίωξή τους μάλιστα πρωτοστάτησε ο αρχηγός των Ελλήνων Αναστάσης Λέκκας, ο οποίος «...έπεσε ευκλεώς μαχόμενος και διώκων απροφυλάκτως πάντη τους εχθρούς...» κατά τον Γ.Ψύλλα.²¹⁹ Και κατά τον Σπ. Τρικούπη «...τον συλληφθέντα ανηλεώς βασανίσαντες εθανάτωσαν...»²²⁰

Ας σημειωθεί λοιπόν για μια ακόμα φορά και η αρχηγία του Αναστ. Λέκκα στη μάχη αυτή, αλλά και η Μενιδιάτικη καταγωγή του.

Ακόμα και πρόσφατα σε κάποιο πανηγυρικό λόγο στο Μαρούσι όπως πληροφορηθήκαμε κατατάχτηκε στους Μαρουσιώτες τόσο ο Αναστάσιος Λέκκας όσο και ο αδελφός του αντιστράτηγος Γιωργάκης Λέκκας σε πλήρη αντίθεση με όλη την Ελληνική βιβλιογραφία. Κι' αυτό γιατί υπήρχαν στο Μαρούσι και το Χαλάνδρι Λεκκαίοι, άλλου όμως οικογενειακού δένδρου, όπως επίσης και στη Βόρεια Αττική (Αυλώνα κ.λπ.).

Ο πανηγυρικός αυτός λόγος στηρίχτηκε δυστυχώς στο βιβλίο του μακαρίτη Τάκη Ε. Πολιτόπουλου στο οποίο με επανειλημμένες αναφορές αλλά και αντιφάσεις οι Λεκκαίοι (Αναστάσης, Γιωργάκης και Μήτρος) κατατάσσονται στους Μαρουσιώτες.²²¹

Αλλά για τον Μήτρο Λέκκα έχει δημιουργηθεί σύγχυση και από τον Κ. Μπίρη που τον ταυτίζει με το Μητρομάρα και επειδή το βιβλίο του Κ. Μπίρη «*Αρβανίτες οι Δωριείς του Ελληνισμού...*» θεωρείται κλασικό, αναπαράγεται αβασάνιστα έκτοτε σε πείσμα των θεμελιωμένων ιστορικών αποδείξεων για τα δύο διαφορετικά πρόσωπα.²²²

Πριν λίγα χρόνια ακούσαμε σε πανηγυρικό της 25ης Μαρτίου στο Μενίδι (από κάποιο δυστυχώς άσχετο ομιλητή καθηγητή(;)) να συγχέεται ο Μητρομάρας με το Μήτρο Λέκκα και να αναφέρεται ότι ο Μητρομάρας έδρασε το 1821. Και οι επίσημοι χειροκρότησαν από ευγένεια προφανώς, γιατί θεωρούμε αδιανόητο να μη γνώριζαν την ιστορική πραγματικότητα. Για τον γνωστό Κουντουριώτη την καταγωγή Αναγνώστη Στέφα έχει επίσης λανθασμένη αναφορά ο Μελ. Μπεναρδής κατατάσσοντάς τον στους Βιλλιώτες.

Ανακριβές απολύτως, ο ίδιος μάλιστα ο Αναγν. Στέφας αναφέρει ρητά ότι κατάγονταν από Κούντουρα.²²³

Στις ιστορικές ανακρίβειες που υπάρχουν προστίθεται και η εκτεταμένη αναφορά του Γ. Χατζησωτηρίου περί υποταγής των Μενιδιατών και Χασιωτών το 1826 με την κάθοδο του Κιουταχί.²²⁴

Γράψαμε και άλλοτε ότι η υποταγή της Στερεάς Ελλάδας και μεγάλου μέρους της Πελοποννήσου, ήταν γενική μετά την πώση του Μεσολογγίου,

μάλιστα άρχισε από την Πελοπόννησο με την κάθοδο του Ιμπραήμ, ενάντια δε στην επικίνδυνη για τον Αγώνα κατάσταση αντιτάχθηκε ο Κολοκοτρώνης με το σύνθημα «*φωτιά και τσεκούρι για τους προσκυνημένους...*».

Στη Στερεά οι καπετάνιοι της περιοχής υποτάχτηκαν και πήραν όπως και πριν την επανάσταση τα αρματωλίκια τους, οι κάτοικοι κρύφτηκαν στα βουνά, όσοι δεν μπόρεσαν να φύγουν στα νησιά και όσοι έμειναν στα χωριά υποτάχτηκαν στους Τούρκους.

Έμφαση δίδεται από τον Διον. Σουρμελή για τα δύο χωριά, Μενίδι και Χασιά χωρίς να αναφέρει τίποτα για τα υπόλοιπα χωριά. Όμως τα γεγονότα είναι γνωστά.

Η είσοδος των Τούρκων στο Αθηναϊκό πεδίο έγινε το 1826 από το Καπανδριτί και από τη «Δέμα» (αυχένas δυτικά των Άνω Λιοσίων, μεταξύ Πάρνηθας και Ποικίλου όρους). Όσοι κάτοικοι έμειναν στα χωριά τους υποτάχτηκαν, κι' αυτό ισχύει για ολόκληρη την Αττική, πλην της Αθήνας που κατείχε ο Ι. Γκούρας και της Ελευσίνας όπου οργανώθηκε στρατηγείο υπό τους Βάσο Μαυροβουνιώτη και Κριεζώτη.

Περίεργο θα ήταν να υποτάσσονταν Χασιά και Μενίδι (χωριά του ορεινού όγκου της Πάρνηθας) και να αντιστέκονταν τα χωριά των Μεσογείων, πεδινά και εντελώς απροφύλακτα.

Άλλωστε και μόνο η ανάγνωση επιστολής των Κορωπιωτών προς το στρατηγό Ι. Μακρυγιάννη στις 3 Απριλίου 1827 από το χωριό τους, που αναδημοσιεύει ο κ. Γ. Χατζησωτηρίου, δίνει την απάντηση και δείχνει την αντίφαση των απόψεων Χατζησωτηρίου.²²⁵

Εδώ πρέπει να τονιστεί και η συμπεριφορά του Γκούρα και των οργάνων του, τυραννική προς τους κατοίκους και ληστρική. Ιδιαίτερη αναφορά κάνει μάλιστα ο φίλος του Γκούρα Διον. Σουρμελής και ο Μακρυγιάννης στα απομνημονεύματά του.

Δεν ξεδιαλύνεται από τους ιστορικούς η συμπεριφορά των Μεσογειτών στο σύνολό τους. Αυτό όμως δίνει το ερέθισμα στον κ. Γ. Χατζησωτηρίου να γράψει ότι προς τιμήν τους οι Μεσογείτες δεν υποτάχτηκαν, εν αντιθέσει με τους Μενιδιάτες και Χασιώτες. Όμως η προσεκτική μελέτη των γεγονότων της εποχής μας οδηγεί σε ασφαλέστερα συμπεράσματα.

Στην έρευνα αυτή πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν και οι αναφορές Καρώρη στο ημερολόγιο της πολιορκίας της Ακρόπολης (1826-7), καθώς και μεταγενέστερα έγγραφα που τελευταία έρχονται στο φως και τα οποία αποδεικνύουν ότι οι Μεσογείτες δεν επέστρεψαν στα χωριά τους μετά την απελευθέρωση (1833) αλλά αρκετοί απ' αυτούς βρίσκονταν εκεί και υπέφεραν

από τους Τούρκους, από τους δεκατιστές και από Ελληνικά άτακτα στρατιωτικά σώματα που έκαναν καταχρήσεις σε βάρος των χωρικών, σε μια ταραγμένη εποχή που η κατάσταση δεν είχε ξεκαθαριστεί ακόμα, αν δηλαδή θα έφευγαν από την Αττική οι Τούρκοι σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στο αναθεωρηθέν Πρωτόκολλο του Λονδίνου.

Για να στηρίξει ο κ. Γ. Χατζησωτηρίου την διατυπούμενη απ' αυτόν άποψη, ότι οι Μεσογείτες δεν υποτάχτηκαν το 1826 σε αντίθεση με τους Μενιδιάτες και Χασιώτες καταφεύγει στην παράδοση αβασάνιστα.

Της πληροφορίες αυτές ο συγγραφέας τις παρουσιάζει ως συνεντεύξεις με ηλικιωμένους Μεσογείτες. Όμως σε ένα ιστορικό κείμενο ματαφύρουμε μόνο τις αξιόπιστες μαρτυρίες κατά χρέος, ή κρατάμε οπωσδήποτε επιφύλαξη για την αξιοπιστία των μαρτυριών και για την γνησιότητα της παράδοσης, ιδιαίτερα μάλιστα όταν τα λεγόμενα ως παράδοση είναι τουλάχιστον αφελή.²²⁶

Συμφωνούμε με την ιστορική μεθοδολογία του κ. Κ. Πρίφτη, όπου χαρακτηριστικά γράφει: *«Η αξιοπιστία της προφορικής παράδοσης τέθηκε σε αμφισβήτηση. Έγιναν οι πληροφορίες αποδεκτές μόνο στην περίπτωση που επιβεβαιώνονταν από γραπτές μαρτυρίες...»*²²⁷

Μελετώντας την Ελληνική βιβλιογραφία βλέπουμε ότι ο γνωστός καπετάνιος της Χασιάς Δημ. Τσεβάς λεγόταν Σκευάς, ή Σκλιάς, ή Σκιάς, ή Σχοινάς κ.λπ. Για μεν το Σκευάς δεν έχουμε μεγάλη αντίρρηση διότι και το Τσεβάς είναι υποκοριστικό του Παρασκευάς, οπότε και το Σκευάς γίνεται ανεκτό, για τα υπόλοιπα όμως μπορούμε να πούμε ότι οι γράφοντες είχαν άγνοια των προσώπων ιδιαίτερα δε για τον Τσεβά τον ηρωικό και «λεοντόκαρδο» κατά τον Σουρμελή καπετάνιο της Χασιάς που έπεσε μαχόμενος στο κάστρο της Αθήνας.

Το πλήθος των ιστορικών ανακριβειών και της κακοποίησης συμβόλων και γεγονότων δεν εξαντλείται στα παραπάνω αναφερόμενα ενδεικτικά, όμως μας έκανε εντύπωση ένα φυλλάδιο ιστορικής ανασκόπησης του '21 που κυκλοφόρησε στο Μενίδι με δαπάνες του Δήμου το 1998. Συντάκτης του υπήρξε ο προϊστάμενος της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης της περιοχής και βέβαια έγραψε και στους μαθητές των σχολείων.²²⁸

Στο κείμενο ο συντάκτης αναφέρει και βιβλιογραφία, όμως αρκετά γεγονότα παρουσιάζονται υπό την επίδραση μιας άκρατης φαντασίας και έξω από τις πηγές και τις θεμελιωμένες ιστορικές αναφορές, χάριν απλώς εντυπωσιασμού και παράλληλα εναρμονισμένα με κάποιο θεατρικό έργο των μαθητών!

Ενδεικτικά και μόνο θα τονίσουμε ότι ο Φιλικός που μύησε τον Μενιδιάτη Μήτηρο Κιούση ήταν ο Αθανάσιος Ζαρείφης και όχι Ζαφείρης, όπως και Κόλλιας Μπερτζέκος ή Περτζέκος ή Βερτζέκος, όχι όμως Μπεροτζέκος (*Μενιδιάτης που έπεσε στη μάχη του Καματερού στις 27-1-1827*).

Γιατί άραγε τόση επιμονή στην κακοποίηση των ονομάτων των ηρώων; Είναι ένα σημαντικό πρόσωπο του Αγώνα ο Ζαρείφης και διορισμένος από τους κατοίκους της Βοιωτίας την 25η Απριλίου 1821 ως αρχιστράτηγός τους.²²⁹

Θα ήταν ακόμα ενδιαφέρον να μάθουμε από που άντλησε την πληροφορία ο συντάκτης του φυλλαδίου ότι ο Τσεβάς (ο Δήμος; ο Μήτρος; ή κάποιος άλλος;) υπήρξε κατηχητής της Φιλικής Εταιρείας ή έστω αποδεδειγμένα μνημένος σ' αυτή.

Την παραμονή της απελευθέρωσης της Αθήνας από τους χωρικούς δεν αναφέρεται από κανένα ιστορικό ότι οι Μενιδιάτες έκαναν πανηγυρική δοξολογία στον Άγιο Βλάση και χτυπούσαν οι καμπάνες.

Ποιες καμπάνες; Οι Τούρκοι είχαν απαγορεύσει τις καμπάνες στις υποταγμένες χώρες διότι τις θεωρούσαν πρόκληση στη θρησκεία τους, και βέβαια οι κινήσεις των χωρικών έγιναν συνωμοτικά μέχρι την τελική έφοδο την 25η Απριλίου / 7 Μαΐου.

Οι παραπάνω αναφορές και παρατηρήσεις μας είναι ενδεικτικές της προχειρότητας που κυριαρχεί σε ορισμένες «ιστορικές έρευνες» της Αττικής οι οποίες πολύ απέχουν από του να είναι πλήρεις.

Σοβαρά εγκυκλοπαιδικά λεξικά, περιέχουν πλήθος ανακρίβειες και το θλιβερό είναι ότι αβασάνιστα χρησιμοποιούνται ως βιβλιογραφία. Πρόχειρο παράδειγμα η μεγάλη, ευρείας κυκλοφορίας, Εγκυκλοπαίδεια «ΠΑΠΥΡΟΣ-ΛΑΡΟΥΣ-ΜΠΡΙΤΑΝΙΚΑ» τόμ. 38 σελ. 64, όπου ο ήρωας Αναστάσης Λέκκας έγινε Αθανάσιος και ο αδελφός του Γεώργιος κατά το «Αρχείο Λαρούς» σκοτώθηκε πολεμώντας στην Αττική το 1827, ενώ το σωστό είναι ότι ο αντιστράτηγος Γιωργάκης Λέκκας αδελφός του Αναστάση, αφού όργωσε τα πεδία των μαχών πέθανε στην Αθήνα στις 6 Απριλίου 1825 από λοιμική ασθένεια.

Αλλά και για τον αντιστράτηγο Μήτηρο Λέκκα αδελφό των παραπάνω υπάρχουν σοβαρές παραλήψεις, άγνοια της ηρωϊκής του δράσης και αυθαίρετα σημειώνεται προδοσία από συμπατριώτες του κάτι που δεν αποδεικνύεται.

Πρόσφατες σχετικά «ιστορικές μελέτες» που φιλοδοξούν να αποκαλύψουν την ιστορία της Αττικής, παρουσιάζουν τόσες ανταπόδεικτες ανα-

λήθειες, που διερωτάται κανείς που μπορεί να οδηγήσει ο μικροσοβινισμός, χωρίς παραδόξως να υπάρχει πάντα και εύλογη γενεσιουργός αιτία αυτών των αντιλήψεων.

Πού μπορεί επί τέλους να οδηγήσει η προσπάθεια εντυπωσιασμού του αναγνώστη, με ταυτόχρονη θυσία της αλήθειας και της ίδιας της ιστορίας;²³⁰

Και δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ελαφρυντικό των συγγραφέων το ότι δεν γνώρισαν ίσως ποτέ τους ανθρώπους του χώρου, και τον ίδιο το χώρο διαχρονικά, όταν χρησιμοποιούν αυθαίρετα, επιλεκτικά και λανθασμένα την υπάρχουσα βιβλιογραφία, είτε αφορά ή όχι τα συγκεκριμένα ιστορικά ερωτήματα, δημιουργώντας εκτός των άλλων και σύγχυση.

Είναι πράγματι οδυνηρό να καταγράφεται ανεύθυνα η Ελληνική ιστορία και ακόμα οδυνηρότερο η αβασάνιστη αναπαραγωγή της ανευθυνότητας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

205 Ενδεικτικά βλ. Δ. Σουρμελής, Γ. Ψύλλας, Δ. Καμπούρογλου όπ. π., Ιω. Βλάχος (στις ανέκδοτες σημειώσεις του εις Γ.Α.Κ.), Ιω. Λαγάνης (στο έμμετρο χρονικό του), Δ. Γέροντας και πολλοί άλλοι, μερικοί μάλιστα έχουν τιμηθεί για τα γραφόμενά τους από την Ακαδημία Αθηνών! Η τελευταία ιστορική αναφορά που ελέγχεται ως ανακριβής, προέρχεται από ιστορική ανασκόπηση του κ. Μαζαράκη – Αινιάν, βλ. «**Αθήνα-Μόναχο, τέχνη και πολιτισμός στη νέα Ελλάδα**». Έκδοση Εθνικής πινακοθήκης και Μουσείου Αλεξ. Σούτσου. Αθήνα 2000 στο κείμενό του με τίτλο: «**Ο Ελληνικός απελευθερωτικός αγώνας και η δημιουργία του νεοελληνικού κράτους**» σελ. 27. Αναφέρει επί λέξει: «...και οι Αθηναίοι με επικεφαλής τον επίσκοπο Αθηνών ξεσηκώθηκαν και βοηθούμενοι από τους κατοίκους των γύρω χωριών απέκλεισαν τους Τούρκους στην Ακρόπολη...». Τα γεγονότα βέβαια εξελίχθηκαν διαφορετικά, Ο Διονύσιος απουσίαζε από την Αθήνα την 25η Απριλίου 1821, ήταν στη Λιβαδειά και όταν επέστρεψε, στις 30 Απριλίου μετά την κατάληψή της από τους χωρικούς, οι επαναστάτες τον φυλάκισαν στη Μητρόπολη και απείλησαν να τον σφάξουν κατά τη μαρτυρία του Ολλανδού προξένου στην Αθήνα Origone και αυτόπτη των γεγονότων (βλ. Κυρ. Σιμόπουλου: **Πώς είδαν οι ξένοι την Ελλάδα του '21**, όπ. π. τ. 1ος σελ. 464). Η φυλάκιση του Διονυσίου ήταν πρόσκαιρη, γιατί σύντομα οι κοτζαμπάσηδες της Αθήνας, όποιοι δεν είχαν συλληφθεί από τους Τούρκους και φυλακιστεί στο κάστρο, τον απελευθέρωσαν και τον διόρισαν επικεφαλής της πενταμελούς Εφορίας, παρακάμπτοντας τους επαναστάτες, Αυτή είναι και η αρχή της εμφύλιας διαμάχης των Ελλήνων της Αττικής που τόσο έβλαψε τον Αγώνα. Το παλιό μισητό κατεστημένο, Μητροπολίτης-Κοτζαμπάσηδες, σε αγαστή πάντα συνεργασία και λόγω της αγιογδυτικής πολιτικής προς το φτωχό λαό, άλλη αίσθηση είχε για τους σκοπούς της Επανάστασης. Βλ. και Δ. ΓΙΩΤΑ: «**Μοναστηριακά της Πάρνηθας**» ΛΑΜΠΗΛΟΝΑ τεύχ. 5ο – 11ο, όπου προηγούμενα και επόμενα γεγονότα φωτίζουν τη συμπεριφορά του Διονυσίου κατά την Επανάσταση και τα δύο επόμενα χρόνια μέχρι το θάνατο του Μητροπολίτη. Η άποψη του Δ. Αλ. Γέροντα ότι ο Διονύσιος ήταν καλός και άξιος δεν ξενίζει, καθ' ότι ο ίδιος είναι απόγονος κοτζάμπαση και είναι γνωστοί οι δεσμοί φιλίας και συνεργασίας Μητροπολίτη-Κοτζαμπάσηδων, η σύμπλευση όμως του κ. Στ. Μουζάκη δείχνει έλλειψη ενημέρωσης (Στ. Μουζάκη, όπ. π. σελ. 210). Χαρακτηριστική είναι και η συμπεριφορά του κυριότερου κοτζάμπαση της Αθήνας Παναγή Ζαχαρίτσα όπως την σκιαγραφεί ο Γ. Ψύλλας στα απομνημονεύματά του και η αντίθεσή του με τον καπετάν Μελέτη Βασιλείου.

206 ΑΓΓΕΛΟΥΣΩΤΗΡΙΑΝΟΥ ΓΕΡΟΝΤΑ: «**Απομνημονεύματα**» εις «**Μνημεία**» Δ. Καμπούρογλου όπ. π., τ. Γ σελ. μδ'. «...Ημείς αμέσως εγράψαμε εις όλα τα χωρία

των Αθηνών και ήλθαν από δύο γέροντες του κάθε χωριού. Τους εσυμβουλευσαμε να είναι έτοιμοι εις τα όπλα και να μαζευτούν στο Μενίδι και όταν εμείς τους εμυνησούμε, ετότε να κινηθούν...». Σημειώνεται όμως ότι οι πρόκριτοι των Αθηνών και ο Άγγελος Γέροντας, ήταν όμηροι των Τούρκων όταν στην επαρχία Αττικής είχαν αρχίσει τα γεγονότα, και ως όμηροι άλλα παρήγγειλαν δια του Φιλάρετου Τριανταφύλλη, θέλοντες ή μη θέλοντες έστω. Βλ. Δ. ΓΙΩΤΑ: «Οι Μενιδιάτες...» όπ. π. σελ. 339-343. Βλ. ΚΥΡ. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ: «Ξένοι ταξιδιώτες...» τ. Γ2, όπ. π. σελ. 594 (Από τα κείμενα του αυτόπτη Άγγλου περιηγητή John Fuller) «...Ωρες αγωνίας ζούσαν και οι Έλληνες. Οι περισσότεροι (Αθηναίοι) ήταν ικανοποιημένοι από την κατάστασή τους, η συμβίωση με τους Τούρκους γείτονες ήταν ομαλή και η ιδέα της ανεξαρτησίας τους άφηνε ασυγκίνητους...». Βλ. ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ: «Πώς είδαν οι ξένοι την Ελλάδα του '21» όπ. π. τ. 1ος σελ. 458 (Ημερολόγιο του Ολλανδού Origone): «... 14 Απριλίου ... Λένε πως οι πρόκριτοι θα ελευθερωθούν σήμερα μαζί με τους άλλους Αθηναίους και ότι ειδοποίησαν τους επαναστάτες να μη ζυγώσουν στην πόλη "γιατί δεν είναι ακόμη καιρός"». Πατηρείται όμως ότι: Αν είχαν τη δυνατότητα να το παραγγείλουν, καθότι φυλακισμένοι και αν το παράγγελναν, την επόμενη στιγμή θα εκτελούνταν ως γνώστες της Επανάστασης. Σελ. 460 «...Άλλοι λένε πως οι αιχμάλωτοι προεστοί έδωσαν αντίθετες διαταγές γιατί φοβούνται μήπως θανατωθούν...» (Επαληθεύεται από τις επιστολές Φιλάρετου εκπροσώπου του μητροπολίτη, άλλωστε αυτή ήταν και η γραμμή του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως). Σελ. 461 «...21 Απριλίου ... Στη Σαλαμίνα είχαν καταφύγει πάνω από 400 Αθηναίοι και ήθελαν να μείνουν στο νησί. Αλλά οι Κουλουριώτες τους ανάγκασαν να βγουν στην Αττική κατηγορώντας τους για δειλία και λέγοντά τους : - Θέλετε να πάμε εμείς να ελευθερώσουμε την πατρίδα σας και σεις να κρυβόσαστε;...». Βλ. και ΣΠ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ: «Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασης» όπ. π. τόμ. 1ος , σελ. 140. «...Αι Αθήναι, εν ω απεστάτησαν τα γειτονικά μέρη, διέμειναν μέχρι τινος υπό την πλήρη κυριότητα των Τούρκων, κυμαινόμεναι μεταξύ επιθυμιών και φόβων ...». Στη συνέχεια όμως γράφει ότι οι μη συλληφθέντες πρόκριτοι της Αθήνας αναγκάστηκαν να προτρέψουν τους έξω να μπουν ένοπλοι στην πόλη. (Σελ. 141). Θεωρείται απίθανο να συνέβη αυτό γιατί οι ελάχιστοι που δεν συνελήφθησαν ήταν κρυμένοι στα Ευρωπαϊκά προξενεία όπως και ο Διον. Σουρμελής σημειώνει.

207 ΚΥΡ. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ: «Ξένοι ταξιδιώτες...» όπ. π. τ. Γ2, σελ. 594 (John Fuller) «...Στο μεταξύ, μ' όλο που από την κορυφή του Αρείου Πάγου, διακρίνονταν οι σημαίες με το σταυρό να κυματίζουν στο Μενίδι, δεν υπήρχε καμία πληροφορία για τη δύναμη και τα σχέδια των επαναστατών. Κι' είχε καταντήσει χωρατό η καθημερινή μας ερώτηση: - πότε θάρθουν τα παλληκάρια; Έτσι που αρχίσαμε ν' αμφιβάλλουμε αν οι επαναστάτες σκόπευαν πραγματικά να επιτεθούν...». Αυτό το κλίμα επι-

κρατούσε στην Τουρκοκρατούμενη Αθήνα, ενώ μπορεί βάσιμα να συμπεράνει κανείς ότι οι επαναστάτες χωρικοί κρατούσαν απόλυτη μυστικότητα για τις τελικές τους προθέσεις, γνωρίζοντας ότι η αποφασιστικότητα και ο αιφνιδιασμός ήταν τα κυριότερα όπλα τους. Κατά τον Σπ. Τρικούπη, Wadigton, Voutier, κ.λπ. οι Τούρκοι είχαν τοποθετήσει και Έλληνες φύλακες στις επάλξεις. Μόλις έφτασαν οι επαναστάτες κάτω από τα τείχη της Αθήνας, τους φώναξαν «ελάτε κοιμούνται». Και όρμησαν. Κάτι παρόμοιο αναφέρει και ο T. Gordon. Σημειώνουμε όμως ότι και οι τέσσερις ανωτέρω δεν ήταν αυτόπτες μάρτυρες, και ο ένας επαναλαμβάνει τον άλλον.

208 Ι. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ: «**Τα παλληκάρια τα παλιά**» χ.χ., διήγημα «στάρι-κριθάρι». Επηρεασμένος προφανώς και ο Κ. Μπίρης από το Βλαχογιάννη γράφει αναπόδεικτα: «...Κατά το 1821 πάλι βλέπουμε τους Αθηναίους να ετοιμάζουν μυστικά την επανάσταση στο Μενίδι και από εκεί ξεκινούν μαζί με τους Μενιδιάτες για την απελευθέρωση της πόλεώς των». Κ. ΜΠΙΡΗΣ: «Αρβανίτες...» όπ. π. σελ. 236.

209 Γ. ΧΑΤΖΗΣΩΤΗΡΙΟΥ: «**Λιοπεσιώτικα και Παιανιακά νεότερα**». Παιανία 1995 σελ. 94.

210 Κ. ΠΡΙΦΤΗ: «**Οι Μεσογείτες στο 1821**». Πρακτικά Β' επιστημονικής συνάντησης Ν.Α. Αττικής. Καλύβια 1986, σελ. 289-290, όπου σχολιάζονται οι επιστολές Φιλάρετου. Βλ. και Δ. ΓΙΩΤΑ: «**Οι Μενιδιάτες...**» όπ. π. σελ. 339-342. Παρατίθενται τρεις από τις αγωνιώδεις και παραινετικές επιστολές του ομήρου Φιλάρετου Τριανταφύλλη.

211 ΜΕΛ. ΜΠΕΝΑΡΔΗ: «**Ψήγματα Μεγαρικών**» - «**Μεγαρείς και Δερβενοχωρίται**» Ανατύπωση «**Μεγαρικός Τύπος**» 1980, σελ. 19-21. ΙΩΑΝ. ΜΠΕΝΙΖΕΛΟΥ: «**Ιστορία των Αθηνών**» όπ. π. τόμ. Α' σελ. 223. Αναφέρει χαρακτηριστικά: «...Ο γαρ Μητρομάρας Αλβανίτης Ρωμαίος από Μενίδι, χωρίον της Αθήνας...», Βλ. και ΔΗΜ. ΠΑΛΛΑ: «**Σαλαμινιακά έγγραφα**» περιοδ. ΜΝΗΜΩΝ, αρ. 11, Αθήνα 1996, σελ. 23-24, όπου ελέγχεται η άποψη Μπεναρδή. Πρβλ. ΔΗΜ. ΓΙΩΤΑ: «**Οι Μενιδιάτες...**» όπ. π. σελ. 21-28 όπου και βιβλιογραφία. Βλ. και ΤΑΣΟΥ ΚΑΡΑΝΤΗ: «**Ο ήρωας Μητρομάρας και η Επανάστασή του στη Σαλαμίνα**» Εφημ. «Νέα Σαλαμίνα» Ιούνιος-Αύγουστος 2001.

212 ΣΑΡΑΝΤΟΣ ΚΑΡΓΑΚΟΣ: Στον «Ελεύθερο Τύπο» της 24-3-1999. Αλλά και κατά τον Αλ. ΓΚΙΡΑ: «**Αχαρναί, ιστορία τριών χιλιετηριδών**» Αθήνα 1949, σελ. 30-32: «ο Κιουρκατιώτης (γράφει) κατήγετο από τα Κιούρκα όπου διέμενε προ της Επανάστασης. Διωκόμενος όμως από τους Τούρκους δια τας υπόπτους επαναστατικές του κινήσεις ηναγκάσθη να φυγοδικήσει εις τα πέριξ του Μενιδίου, όπου και εγκατεστάθη μονίμως. Το πραγματικόν του όνομα ήτο Δημήτριος Παπαδημητρίου...». Όμως η μεταφορά της παράδοσης από τον Αλ. Γκίρα, ελέγχεται. Ο Κιουρκατιώτης ήταν Μενιδιάτης, το δε όνομά του δεν ήταν ούτε Αναστάσιος ούτε Αθανάσιος ούτε

Δημήτριος. Υπενθυμίζεται ότι ο γιός του Αναγνώστη ονομαζόταν Δημήτριος, (βλ. Δ. ΓΙΩΤΑ: «Οι Μενιδιάτες...» όπ. π. σελ. 232-233, 334, 428 κ.λπ.) πολέμησε μαζί με τον πατέρα του και τιμήθηκε αργότερα το 1836 με τον «Αργυρόν Σταυρόν». Το όνομα του Κιουρκατιώτη εμφανίζεται σε δικαιοπραξία (ομόλογο) του 1814 στο οποίο υπογράφει ως Αναγνώστης Τζουρκατιώτης. Το ομόλογο είναι πωλητήριο μεταξύ Μενιδιατών. Τρία ακόμα νοταριακά έγγραφα τον αναφέρουν συνορίτη με μενιδιάτικα κτήματα το 1801, 1803 και 1804 στις θέσεις «Παληάμπελα», «Περούνα» και «Πεύκο» (πηγή Γ.Α.Κ.) Βλ. ΛΑΜΠΗΔΟΝΑ τεύχ. 21 σελ. 13. Οι απόγονοί του βεβαίωναν πριν πολλά χρόνια ότι ο οπλαρχηγός ήταν Μενιδιάτης, είχε μάλιστα επισκεφθεί τους Αγίους Τόπους, γι' αυτό τον συναντάμε και ως Χατζι Αναγνώστη Τζουρκατιώτη, ή Χατζι Αναγνώστη Μενιδιάτη. Είναι γνωστό από έρευνές μας στα Γ.Α.Κ. (σημειώσεις σε τουρκικό κτηματολόγιο του 1822) ότι ο οπλαρχηγός είχε μελίσια στο Μετόχι της Πάργης και σχέσεις με τους βλαχοποιμένες. Αυτή την ενασχόληση (μελισσοκομία) συνεχίζουν μέχρι σήμερα οι απόγονοί του. Τέλος θεωρούμε πιθανό η απώτερη καταγωγή της οικογένειας του Κιουρκατιώτη να ήταν από τα Κιούρκα ή Τζούρκα (κατά την Αττική έκφραση και κατά άλλη εκδοχή, Τζούρκα σημαίνει στην αρβανίτικη διάλεκτο, πηγή νερού), άλλωστε για αρκετά επώνυμα στο Μενίδι (Κουντουριώτης, Κουλουριώτης, Στουραϊτης κ.α.) ουδέποτε διατυπώθηκε άποψη ότι δεν είναι οικογένειες αυτοχθόνων Μενιδιατών, με πιθανή ίσως απώτερη καταγωγή της οικογένειάς τους από άλλα χωριά της Αττικής.

213 ΔΕΛΤΙΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΣΠΡΟΠΥΡΓΟΥ 1982, όπου δημοσιεύεται η μετάφραση του φερμανιού.

214 ΕΒΛΙΑ ΤΖΕΛΕΜΠΙ: «Ταξίδι στην Ελλάδα» Απόδοση – Επιμέλεια Νικ. Χειλαδάκη, «ΕΚΑΤΗ» σελ. 197.

215 «ΤΟ ΑΡΧΕΙΟ ΓΙΑΝΝΑΚΗ ΡΑΓΚΟΥ» όπ. π. σελ. 341 και 437.

216 Π. Κ. ΕΝΕΠΕΚΙΔΗ: «Αθηναϊκά, Αττικοβοιωτικά, Δωδεκανησιακά» Αθήνα 1991, σελ. 101 βλ. και Ι. ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ: «Απομνημονεύματα» όπ. π. Τ. 1ος σελ. 106, όπου ο σχολιαστής Ι. Βλαχογιάννης γράφει: «...Ο Γκούρας είχε νυμφευθεί εν Αθήναις κατά Φεβρουάριον του 1823 την θυγατέρα του Αναστάση Λιδορίκη Ασήμω...». Βλ. και «Προπύλαια» τ. Α' σελ. 84. Π. Κ. ΕΝΕΠΕΚΙΔΗ: Στην Εφημερίδα «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» 10-3-1999.

217 ΓΕΩΡ. Δ. ΧΑΤΖΗΣΩΤΗΡΙΟΥ: «Το 1821 οι Μεσογείτες και ο Γιάννης Ντάβαρης», Αθήνα 1971, σελ. 75-76.

218 ΔΗΜ. ΓΙΩΤΑ: «Οι Μενιδιάτες...» όπ. π. σελ. 66, όπου αναφέρονται συγκεκριμένοι Μεσογείτες, από πηγές των Γεν. Αρχείων του Κράτους (Γ.Α.Κ.). Βλ. και Δ. ΣΟΥΡΜΕΛΗ, ΔΙΟΝ. ΚΟΚΚΙΝΟ, ΓΕΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ κ.λπ. για την αρχηγία του Αναστ. Λέκκα στη μάχη αυτή. Χαρακτηριστική και η αναφορά του Γ. Ψύλλα όταν

ήταν γερονσιαστής το 1855. «...Εις αδελφός δημιουργός της δευτέρας πολιορκίας των Αθηνών, την οποίαν έστεψεν η επιτυχία, τοςάκις αριστεύσας κατά του εχθρού έπεσεν ενδόξως εις Χαλάνδρι...» Πρακτικά Γερουσίας, περίοδ. Δ' Συν. Γ' 1855 σελ. 340. Γ.Α.Κ. (ιστορική ύλη δια χειρός Γιάννη Βλαχογιάννη). Βλ. και Δ. ΣΟΥΡΜΕΛΗ: «Ιστορία των Αθηνών» όπ. π. σελ. 27-28, όπου αναφέρει για την αρχηγία του Αν. Λέκκα.

219 Γ. ΨΥΛΛΑ: «Απομνημονεύματα» όπ. π. σελ. 72.

220 ΣΠ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ: «Ιστορία...» όπ. π. τ. Β' σελ. 80.

221 ΤΑΚΗ Ε. ΠΟΛΙΤΟΠΟΥΛΟΥ: «Μαρουσιώτικα» Μαρούσι 1996.

222 ΚΩΣΤΑ Η. ΜΠΙΡΗ: «Αρβανίτες» όπ. π. σελ. 265. Αναφέρει ότι: «...ο Αρβανίτης Μήτρος Λέκκας ή Μητρομάρας (τρελλοδημήτρης), που κατάγεται από το Μενίδι, αλλά ως θαλασσινός είχε ορμητήριο την Κούλουρη...». Προβανώς συγγέει το Μητρομάρα με το Μήτρο Λέκκα ο Μπίρης, ενώ είναι δύο διαφορετικά πρόσωπα που έδρασαν σε διαφορετικές εποχές που απέχουν πενήντα χρόνια. Βλ. και ΜΑΡΙΑ ΜΙΧΑΗΛ-ΔΕΔΕ: «Ληστεία και πειρατεία στην Αττική...» Α' συμπόσιο Ιστορίας-Λαογραφίας Βορείου Αττικής, έκδοση Ι.Λ.Ε. Αχαρνών 1989, όπου κατά την Μαρία Μιχαήλ-Δέδε, η ονομασία του ήρωα Μητρομάρα δεν σημαίνει «Τρελλοδημήτρης» ο δε πατέρας του λεγόταν Χοντρομάρας.

223 ΜΕΛ. ΜΠΕΝΑΡΔΗ: «Μεγαρείς και Δερβενοχωρίται» όπ. π. σελ. 217. Γράφει σχετικά: «Ο Αναγνώστης Στέφας ή Στεφάνου ως τον αναφέρει ο Φιλήμων, κατήγετο από το Στεφάνι Κορινθίας. Προ της Επανάστασεως μετώκησεν εις Βίλλια συναποκομίζων το μέγα ποίμνιόν του...». (Σημ: Ο Στεφάνου που αναφέρει ο Φιλήμων είναι άλλο πρόσωπο) πρβλ. ΔΗΜ. ΓΙΩΤΑ: «Αναγνώστης Στέφας» περιοδικό «ΛΑΜΠΗΔΟΝΑ» τεύχ. 1ο Ασπρόπυργος, Σεπτέμβριος 1994, σελ. 6-11, όπου παρατίθενται πολλά στοιχεία για την προσωπικότητα του Στέφα και ο ίδιος αναφέρει «...ονομάζομαι Αναγνώστης Στέφας από χωρίον Κούνδουρα του δήμου Ελευσίνος...». Την καταγωγή του επίσης πιστοποιούν Έλληνες διακεκριμένοι οπλαρχηγοί και ο Δήμαρχος Μεγάρων Δ. Νικόλας. Βλ. και Ε96.

224 Γ. Δ. ΧΑΤΖΗΣΩΤΗΡΙΟΥ: «Το 1821 οι Μεσογειίτες και ο Γιάννης Ντάβαρης» όπ. π. σελ. 97. Αναφέρει χαρακτηριστικά: «...ευτυχώς – και είναι προς τιμήν τους – οι Μεσογειίτες δεν επαναστάτησαν κατά του Γκούρα και δεν προσκύνησαν τους Τούρκους, όπως έκαναν άλλες περιοχές της Αττικής...». Αν και δεν είναι πρόκριμα της ανδροεισύνης ή της ενδοτικότητας των χωρικών μια τέτοια συμπεριφορά εξαρτωμένη από πολλούς παράγοντες, υπενθυμίζεται τι έγραφε ο Gordon για μια προγενέστερη κάθοδο των Τούρκων, τον Αύγουστο του 1821 «...Μερικά χωριά στα νότια της περιοχής προσκύνησανε αλλά η μεγάλη μάζα ο λαός κατασταθήκανε στη Σαλαμίνα και Αίγινα...». Μτφρ. Από την History of revolution (1821) του Thomas Gordon του Γιώργου Ι. Ντεγιάννη. Περιοδικό «Τα Αθηναϊκά» τεύχ. 25/9/63 σελ. 22. Αλλά για να μην

υπάρχει γι' αυτή τη μαρτυρία αμφιβολία παρατίθεται και η μαρτυρία του καπετάν Μελέτη Βασιλείου. Από την δημοσιευόμενη παραπάνω επιστολή Βασιλείου προς τον Άρειο Πάγο (Φεβρουάριος 1822) «...και όταν ήλθεν ο Ουμέρπασιας εις Αθήνας όλα τα χωρία επροσκύνησαν και ημείς μόνον δεν επροσκυνήσαμεν...» βλ. Δ. Γιώτα «Οι Χασιώτες...» όπ. π. σελ. 26. (Από Γεν. Αρχεία του Κράτους K47, Β, Φ3, αρ. 26).

225 Ι. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ: «*Αρχαία Νεώτ. Ελληνικής Ιστορίας*» σελ. 101. Γ. ΧΑΤΖΗΣΩΤΗΡΙΟΥ: «Οι Μεσογείτες...» όπ. π. σελ. 147, αρ. εγγρ. 26. Βλ. και Κ. ΠΡΙΦΤΗ: «Οι Μεσογείτες στο 1821, Νεότερα στοιχεία» Πρακτικά Β' Επιστημονικής συνάντησης Ν. Α. Αττικής, Καλύβια 1986, σελ. 286. Σε σύντομο σχολιασμό του εγγράφου, ο κ. Πρίφτης πιστεύει ότι πρόκειται για σχέδιο κένωσης των Μεσογείων απ' τον άμαχο πληθυσμό. Κατά την άποψή μας πρόκειται για σχέδιο στρατολόγησης Μεσογειτών με ταυτόχρονη απομάκρυνση των γυναικοπαίδων από το Κορωπί και η αρνητική απάντηση στο Μακρυγιάννη αιτιολογείται καθαρά στο έγγραφο «...Ημπορούμε να φύγωμεν είκοσι τριάντα φαμελαίς, οι άλλοι θα νοηθούνε και ποιός τους παίρνει το κρίμα του απάνω;...» (1827 Απριλίου 3, Κουρσαλά.) Τις ίδιες αντιρρήσεις περίπου είχαν και οι κάτοικοι των βορείων χωριών της Αθήνας όπως αποκαλύπτουν επιστολές τους στο Μήτρο Λέκκα, τον Δ. Υψηλάντη και τον Κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια. Βλ. Δ. ΓΙΩΤΑ: «Οι Μενιδιάτες...» όπ. π. σελ. 196, 197 και αντίγραφο εις Γ.Α.Κ. Υπ. Πολέμου Φ207, Γ,Α,Κ, K47, εις «*Αθηναϊκόν Αρχείον*» Κ. Διαμάντη, σελ. 430, Αθήναι 1971. Βλ. και E43, E44, E45, E46 αποδεικτικά έγγραφα της παρούσας μελέτης.

226 Γ. Δ. ΧΑΤΖΗΣΩΤΗΡΙΟΥ: «*Λιοπεσιώτικα και Παιανιακά νεότερα*» όπ. π. σελ. 102, 103, 104.

227 Κ. ΠΡΙΦΤΗ: «Οι Μεσογείτες στο 1821...» όπ. π. σελ. 280.

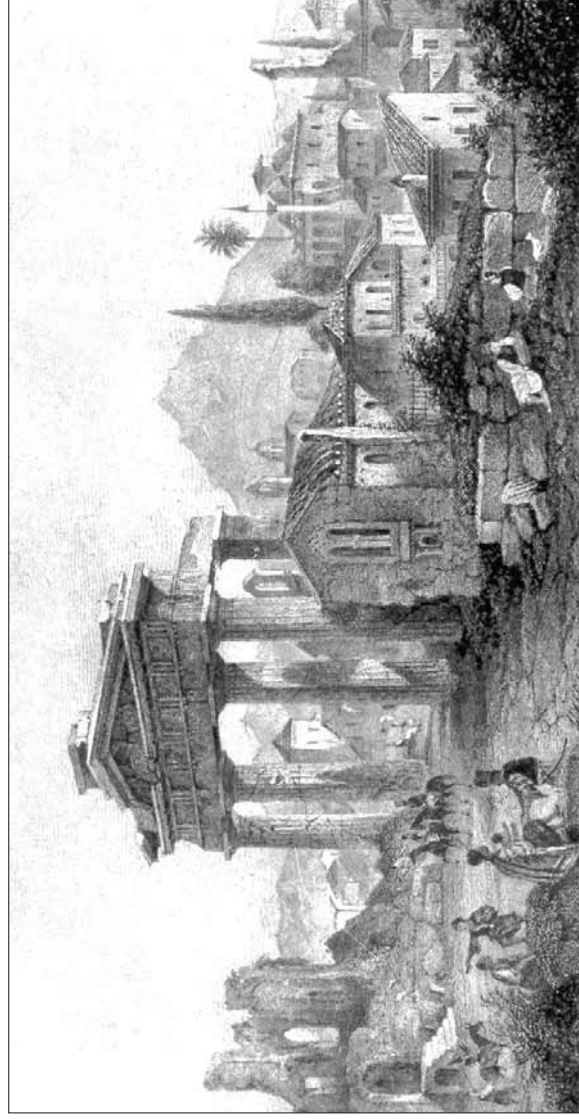
228 ΑΘΑΝ. ΠΛΑΤΑΝΙΑ: «*Η συμβολή του Μενιδίου στην απελευθέρωση της Αθήνας και στον Αγώνα του '21*» Έκδοση Δήμου Αχαρνών, Αχαρναί Μάιος 1998.

229 Βλ. E2. Επισυνάπτεται αποδεικτικό του διορισμού ως αρχιστρατήγου του Αθαν. Ζαρείφη από τους Θηβαίους και εκπροσώπους των χωριών της επαρχίας του Βλ. ΚΥΡ. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ: «*Πώς είδαν οι ξένοι την Ελλάδα του '21...*» τ. 1ος σελ. 461. Κατά τον Origone στις 23 Απριλίου ήλθε στο στρατόπεδο του Μενιδίου ο Δήμος (Αντωνίου) και ο Ζαφειρόπουλος (Ζαρείφης). Βλ. και Δ.ΓΙΩΤΑ: «Οι Μενιδιάτες...» όπ. π. σελ. 50 και 455, όπου αναφέρεται ως Φιλικός ο Αθ. Ζαρείφης, που μύησε το Μενιδιάτη Μήτρο Κιούση στα «μεγάλα μυστήρια». Μια σειρά «πιστοποιητικά» που διαθέτουμε, σε φωτοτυπίες στο αρχείο μας, βεβαιώνουν για την εξαιρετική πατριωτική δράση του Ζαρείφη. Βλ. και «*ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ*» ΕΚΔΟΤΙΚΗ, τόμ. ΙΒ' σελ. 98 όπου σημειώνεται κατά λέξη: «Από το 1820 οι Φιλικοί κατέστησαν τη Λιβαδιά κέντρο των ενεργειών τους στη Στερεά. Από εκεί ξεκινού-

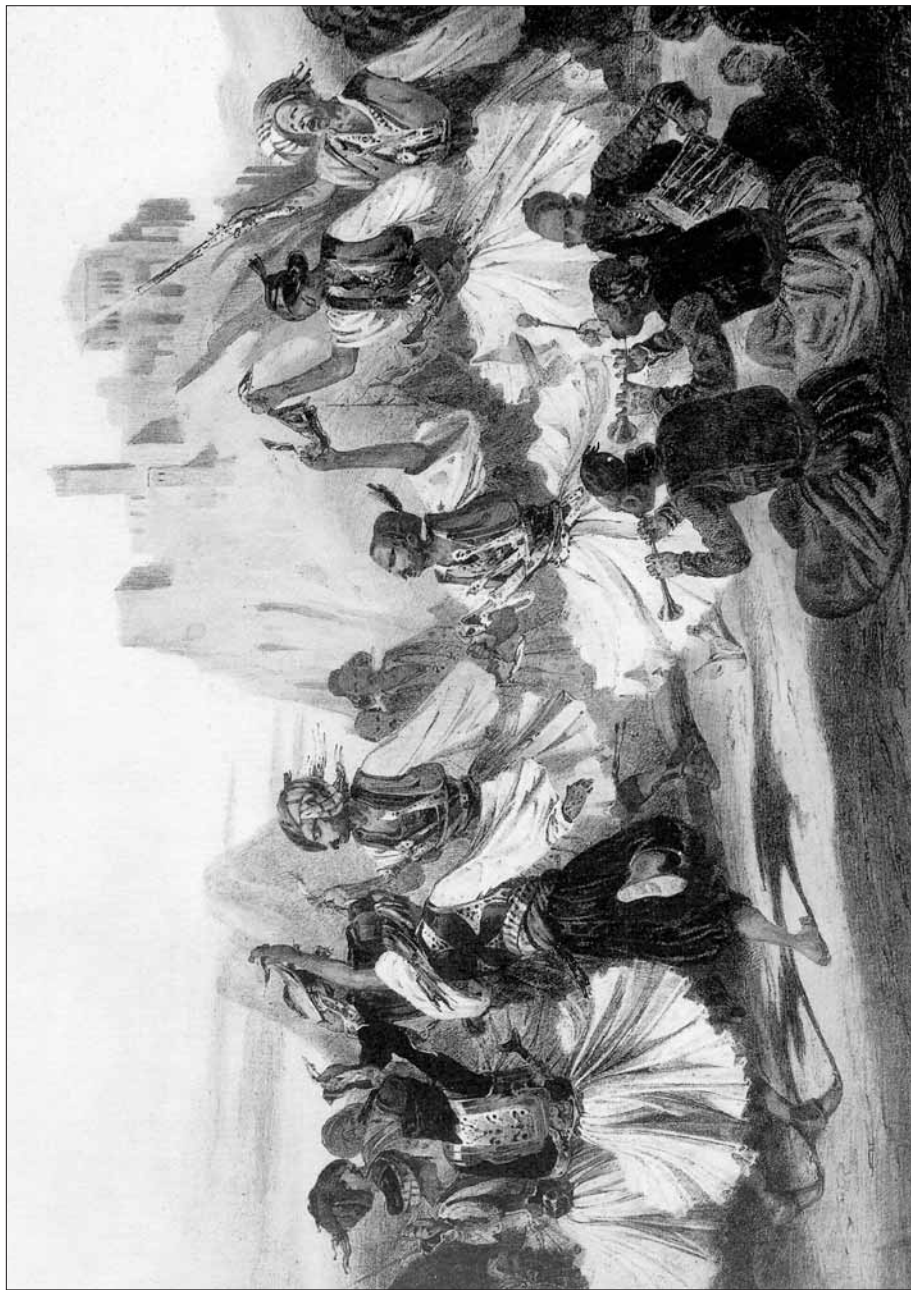
σαν για διάφορες αποστολές και εκεί γίνονταν μυστικές συσκέψεις. Την ευθύνη της οργανώσεως και λειτουργίας του Κέντρου αυτού των Φιλικών είχε αναλάβει ο Αθανάσιος Ζαρείφης».

230 Ενδεικτικά βλ. ΣΤ. ΜΟΥΖΑΚΗ: «Σχεδιάσμα ιστορίας...» όπ. π. σελ. 101-107.

Είναι περιεργο πέραν των άλλων ανακριβειών και πλήθους παντός είδους λαθών, να παρουσιάζεται το μικροχωριονδάκι «Κουκουβάουνες» ως το μεγαλύτερο χωριό της Αττικής μετά την Κηφισιά κατά τον 16ο αιώνα, παραπέμποντας σε πηγές των Οθωμανικών Αρχείων!! Σεβαστές οι πηγές, το ερώτημα είναι πώς και με ποιες γνώσεις αξιοποιούνται. Δεν είναι δυνατό να δεχθεί κανείς ότι οι Κουκουβάουνες το 1540 είχαν 265 εστίες και το 1570 = 255. Σε ποιο χώρο να αναπτυχθούν οι εστίες αυτές; Αν γίνει κάποια σύγκριση με τα γύρω χωριά που έχουν ασύγκριτα μεγαλύτερη έκταση (Μενίδι, Μαρούσι, Κηφισιά) και ευφορώτερα κτήματα, μας παραδίδεται για την ίδια χρονολογία αντίστοιχα Μενίδι = 136, Μαρούσι = 255, Κηφισιά = 343 εστίες. Η πιθανή εξήγηση (γιατί δεν αμφισβητούνται οι έρευνες Μ. Kiel που παραπέμπει ο κ. Μουζάκης) είναι ότι στις Κουκουβάουνες εντάσσονται λανθασμένα και διάφορα «κατούντι» χωριονδάκια που δεν τους ανήκουν, δεν γνωρίζουμε αν το λάθος είναι του κ. Μ. Kiel ή του κ. Στέλιου Μουζάκη. Τούτο επιβεβαιώνεται από τη συνέχεια των ερευνών του Μ. Kiel (και στοιχεία που μας απέστειλε) όταν για το 1642 γύρω από το Μαρούσι σημειώνονται μικρά ή μεγάλα τσιφλίκια και στην Κηφισιά και Μενίδι ομοίως (Στο Μενίδι προστίθενται και τα «Κατούντι» Βαρυμπόπη, Τατόϊ, Μαχούνια, Μονομάτι, κ.λπ.) σύμφωνα με δικά μας στοιχεία. Αυτά γίνονται όταν δεν υπάρχει επαρκής γνώση του χώρου και των ανθρώπων και μας θυμίζει την σκωπτική Αττική παροιμία που μας παραδίδει ο Δ. Καμπούρογλου: «**Ντα Μέγαρο ντα Πόλη ντα Χασιά ντα Βενετία**» (Δ. Καμπούρογλου: «Ιστορία...» όπ. π. τ. Α' σελ. 404). Ντά = τι. Σωστότερο όμως Ντ κατά την Αρβανίτικη διάλεκτο, και το νεότερο κατά το ελαφρό λαϊκό τραγούδι «...τι Λωζάνη τι Κοζάνη...».

Αθήνα
Χάλκογραφία J.H. Le Keux 1831

Χορός κάτω από την Ακρόπολη
Λιθογραφία Th. Leblanc, Paris 1833

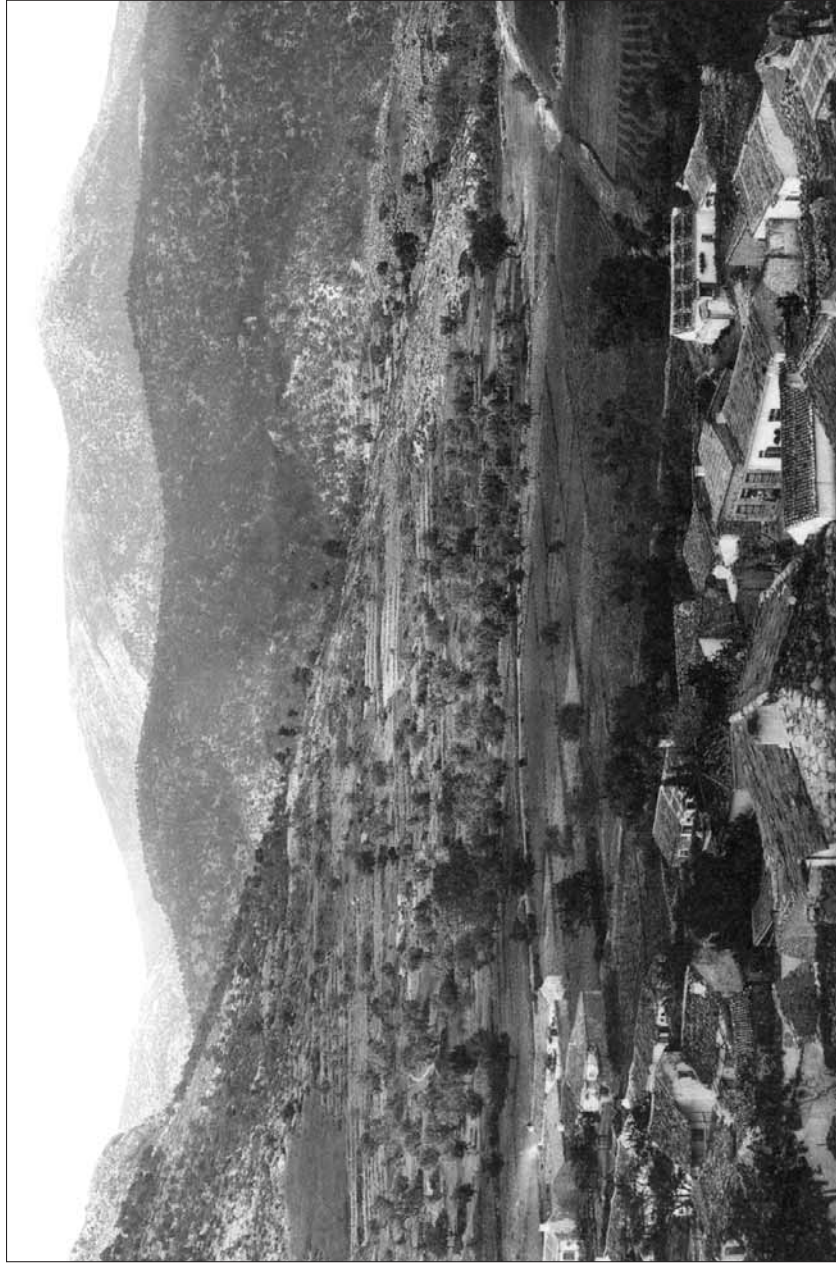
Ο πύργος της Βασιλείας

Λιθογραφία. Από το λεύκωμα του Μαρίνου Βρεττού, Παρίσι 1861. Αθήνα, Εθνική Πινακοθήκη

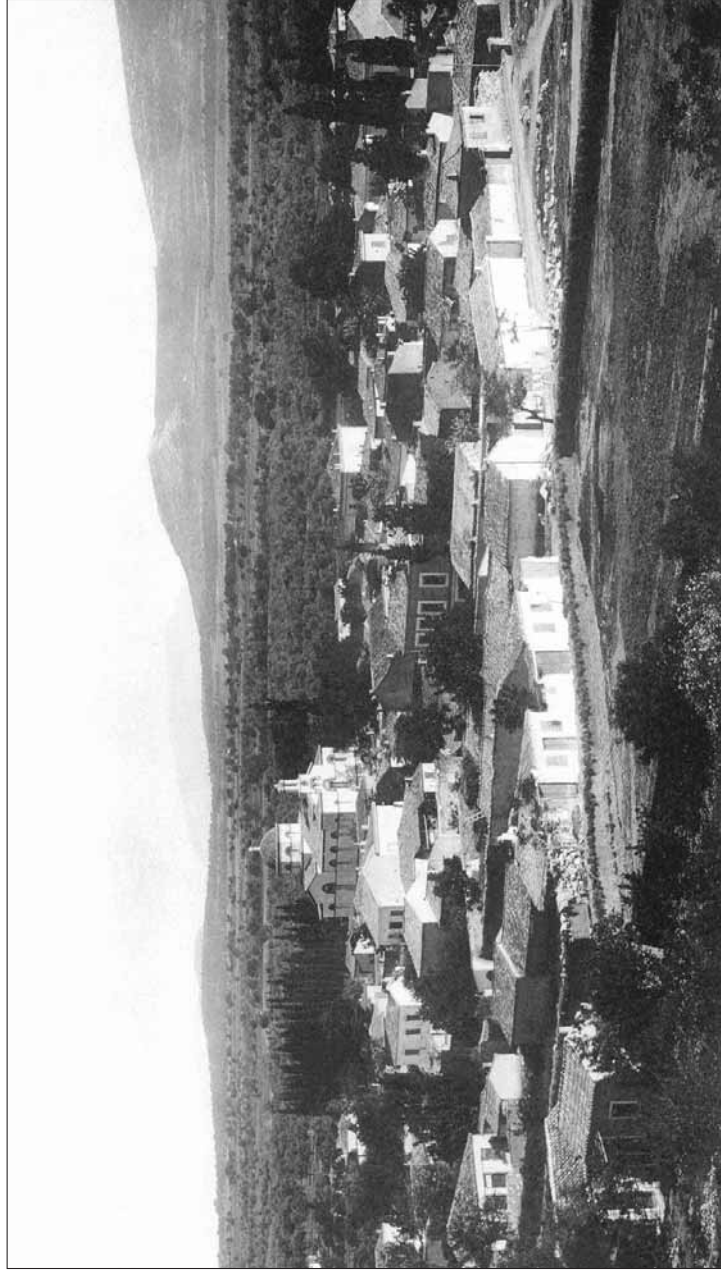
Τα Άνω Λιόσια

Fr. Boissonas 1915. Από την έκθεση του Ιστορικού Μουσείου

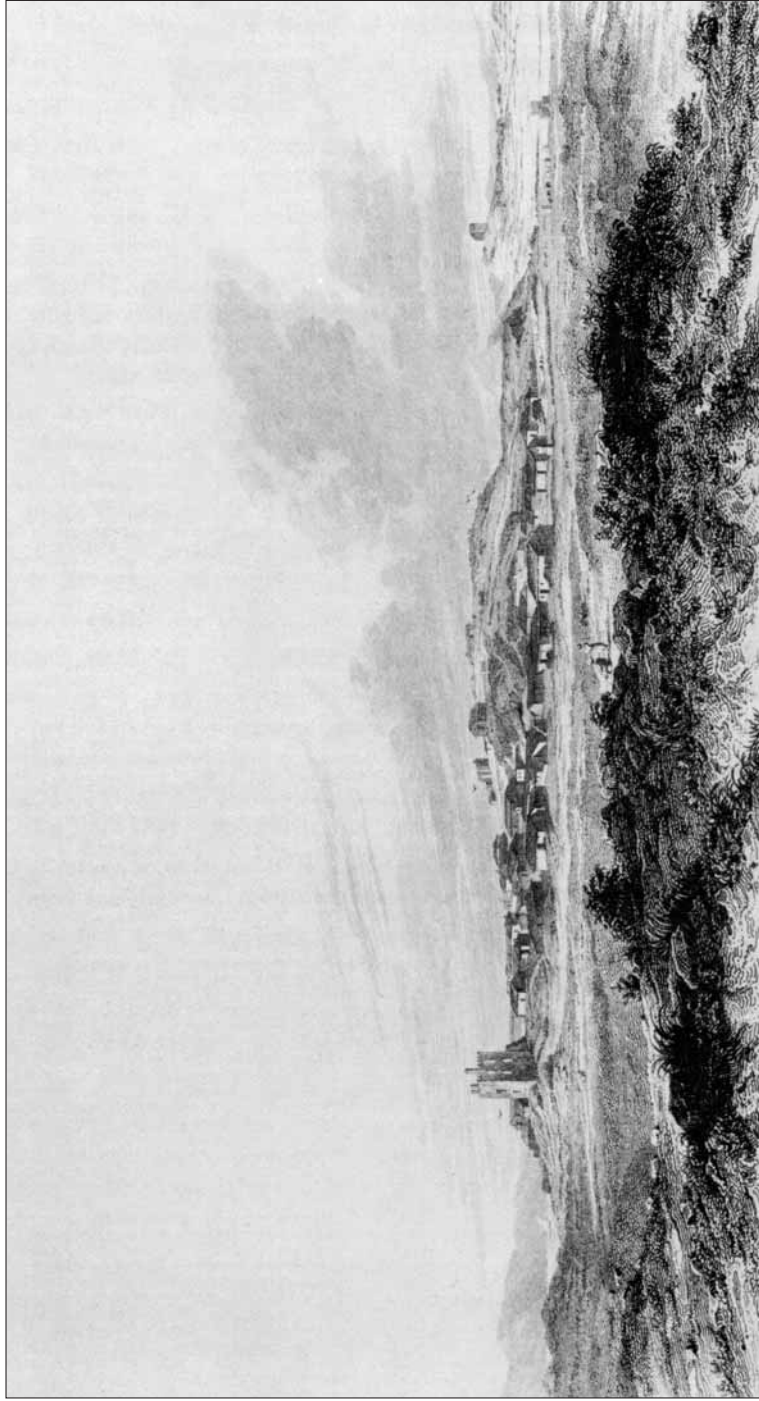
Η Χασιά

Φωτ. από το βιβλίο του Δημ. Αργινίτη «Το κλίμα της Ελλάδος» Αθήνα 1907

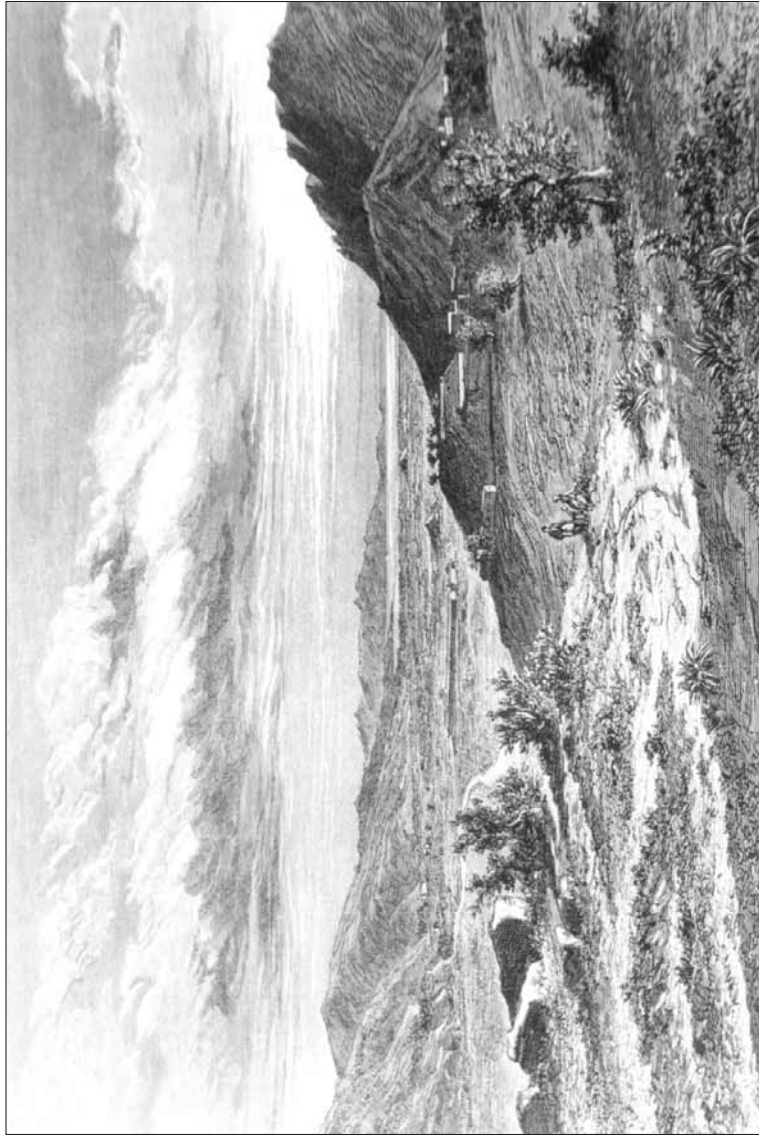

Το Μαρούσι

Φωτ. από το βιβλίο του Δημ. Αργινίτη «Το κλίμα της Ελλάδος» Αθήνα 1907

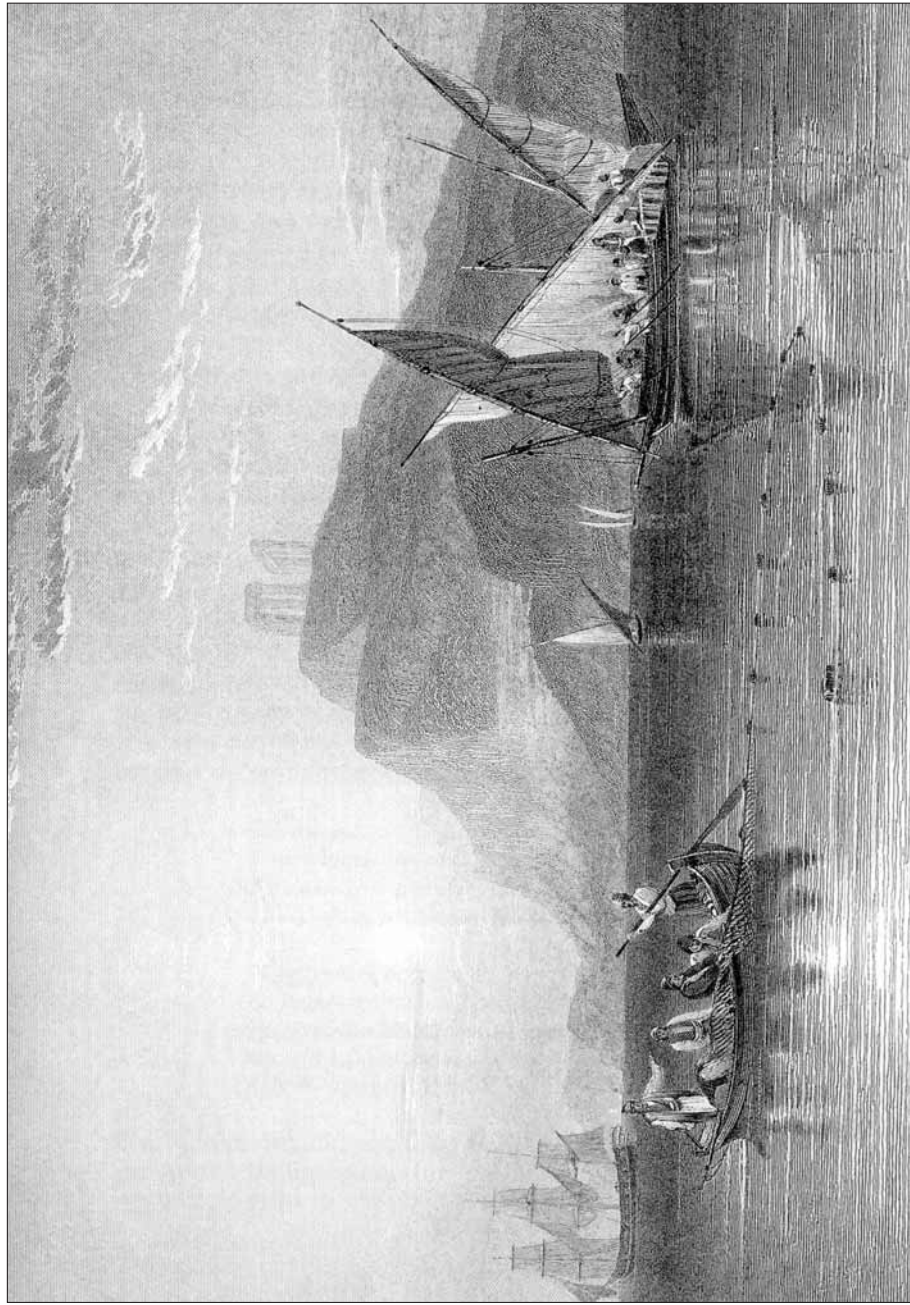

Άποψη της Ελεναίας από το Θριάσιο πεδίο στις παραμονές της Επανάστασης
Έκδοση εταιρείας Dilettanti, London 1823

Ο Μαθαθώνας

Από το βιβλίο Greece του Christopher Wordsworth, London 1839. Βιβλιοθήκη Μουσείου Μπενάκη

Σόνιο (Κάβο Κολόνα)
Χαλυβογραφία 1832. Σχ. W. Purser, χαρ. E. Finden

Γυναίκες από το Χαλάνδρι

Από το Grienenland in wort und bild von amand freihezz, von Schweiger-Ierehenfeld. Leipzig 1882

Χωρική από τα περίχωρα της Αθήνας με γιορτινή φορεσιά
Χαλκογραφία, Stackelberg 1825

**ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ
(1821 – 1833)**

Από έγκυρες αρχειακές πηγές

1. Γενικά Αρχεία του Κράτους (Γ.Α.Κ.).
2. Εθνική Βιβλιοθήκη (Ε.Β.) «**Αρχείο Αγωνιστών του '21**»
3. Εταιρεία Ελληνικού Λογοτεχνικού & Ιστορικού Αρχείου (Ε.Λ.Ι.Α.)
4. Ιστορική και Εθνολογική Εταιρεία Ελλάδος (Ι.Ε.Ε.Ε.).

ΣΗΜΕΙΩΣΗ:

Παρατίθενται στη συνέχεια διάφορα έγγραφα της εποχής 1821 και μετέπειτα με χρονολογική σειρά, και τις ενδείξεις Ε.1, Ε.2, κ.λπ., ενώ στο τέλος του κάθε εγγράφου σημειώνεται η προέλευση π.χ. Γ.Α.Κ.

Τα έγγραφα αυτά προερχόμενα από έγκυρες Αρχειακές πηγές όπως: Γενικά Αρχεία του Κράτους (Γ.Α.Κ.), Εθνική Βιβλιοθήκη (Ε.Β.) και Εταιρεία Ελληνικού Λογοτεχνικού και Ιστορικού Αρχείου (Ε.Λ.Ι.Α.) συμπεριλαμβάνονται στη μελέτη για διαφόρους λόγους όπως: για την καλύτερη παρουσίαση του γενικού κλίματος της εποχής 1821 κ.ε., ως αποδεικτικά για τη στήριξη των διατυπωμένων απόψεων, κρίσης και διερεύνησης των γεγονότων και της ψυλογίας των πρωταγωνιστών του Αγώνα στην Αττική και τις παρακείμενες επαρχίες, αλλά και τη σκιαγράφηση των απλών χωρικών, στρατιωτών, προκρίτων και Κρατικών στελεχών, της Ελληνικής πλευράς.

Στα έγγραφα αυτά προβάλλονται ακόμα οι ξεχασμένοι σήμερα αγωνιστές του τόπου με τα ονόματα, τις υπογραφές τους και την καταγωγή τους, η συνεισφορά τους στον Αγώνα, η συμπεριφορά τους γενικά και ο πόθος τους για την Ελευθερία.

Η ελάχιστη από μέρους μας παρέμβαση στην ορθογράφηση και τα σημεία στίξης έγινε σε εξαιρετικές μόνο περιπτώσεις για την πληρέστερη κατανόηση των κειμένων από τον σημερινό αναγνώστη, ενώ για λόγους οικονομίας παρατίθενται και ορισμένες μόνον φωτοτυπίες των πρωτοτύπων σημαντικών εγγράφων, παράλληλα με τη μεταγραφή τους, η οποία για τεχνικούς λόγους έγινε σε μονοτονικό σύστημα.

Θεωρούμε ότι τα έγγραφα κατά το μεγαλύτερο μέρος τους εκφράζουν τις απόψεις των συντακτών, εκτός από τα υπογραφόμενα ομαδικά και ότι στο σύνολό τους αποτελούν συνεισφορά στη διερεύνηση των ιστορικών γεγονότων.

Ε.1

«Τιμιώτατε κυρ Χατζη μελέτη και λοιποί προεστώτες των δερβανοχωριών πατρικώς σας ευχόμεθα.

Και μετά τας πατρικάς ημών ευχάς και ευλογίας μας ειδοποιούμεν ότι, η φήμη της ακαταστασίας του μωρέως διαδοθείσα και εις ημάς και εις όλα τα άλλα μέρη διετάραξε τας ψυχάς και των κρατούντων και των κρατουμένων.

Ημείς δε μη έχοντες διόλου την είδησιν των αιτιών της τοιαύτης ταραχής του μωρέως, με όλον οπου ερωτήθημε, εγίναμε άφωνοι, χωρίς να δυνηθώμεν να τους ειπούμε τα τρέχοντα. Εκράχθημεν από τον υψηλότατον ζαπίτην και από τους ενδοξοτάτους πείδες και αγάδες μας, και άλλες πολλές φορές και μάλιστα σήμερον καθ' ήν ώραν έφθασεν ο τάταρης από βασιλεύουσαν με πατριαρχικά γράμματα προς τους αρχιερείς του μωρέως, τα οποία ήδη σας τα εστείλαμε(;) και ελθόντες εις ομιλίαν περί των ντερβανοχωριών όλοι οι αγάδες και κοξαπάσιδες ομοφώνως ομολόγησαν, ότι οι δερβανοχωρίτες εκ της όλης ακαταστασίας του μωρέως πάντοτε εφάνησαν απειθείς και πιστοί εις την δούλευσιν της κραταιάς πόρτας. Όθεν ευχόμενοι εκ ψυχής πατρικώς σας συμβουλευόμεν ότι καθώς και πάντα έτζι και τώρα να ήσθε ήσυχοι και πιστοί και να φυλάττετε τους τόπους σας από τους κακούς ανθρώπους και να έχετε όσον ημπορείτε και την εδικήν μας έγνοιαν, καθώς και ο ενδοξότατος αγά εφέντης μας και οι λοιποί πείδες έχουν την φροντίδα σας εις την ανάγκην σας δια να είμεθα εν σώμα, ως καλοί γείτονες. και όταν σταθείτε πιστοί ραγιαδες της κραταιάς βασιλείας καθώς και εις άλλους ακαταστάτους καιρούς εστάθητε μη αμφιβάλετε ότι θέλετε λάβη παρά του πολυχρονίου και κραταιού ημών βασιλέως μεγάλην την ανταμοιβήν και ήδη είδησιν λάβετε. χωρίς αργοπορίαν να ειδοποιήσετε τον ενδοξότατον αγά εφέντην μας και ενδοξοτάτους πείδες καθώς και η ενδοξότης τους θέλουν κάμη το ίδιον και προς ρέγουλαν εδικήν μας και εδικήν σας. Ταύτα ευχεταίος(;) τα δε άλλα ποιείτε θεόθεν πλείστα και υπερούσια.

της τιμιότητός σου αωκα μαρτίου κ.λπ.

Ευχώ(;) ευχέτης διάπειρος

.....

ο Θηβών Παῖσιος».

(Θηβών Παῖσιος 27 Μαρτίου 1821
Αρχείο Β. Μανροβουνιώτη. Ε.Λ.Ι.Α.)

Ε.2

«δια του παρόντος αποδεικτικού δηλοποιούμεν ημείς οι υποκάτωθεν γεγραμμένοι πολίται και χωρικοί της επαρχίας ταύτης, μετά παντός του κοινού λαού, ότι την σήμερον, εκρίναμεν εύλογον, και εσυστήσαμεν εις την πολιτείαν μας αρχηγούς και προστάτας, τον πανιερολογιότατον ημών αυθέντην και δεσπότην Κύριον Κυρ παΐσιον, ομού και τον αρχιστράτηγον Καπετάν Κυρ αθανάσιον ζαρίφι.

Προς τούτοις και δια προεστώτας και διοικητάς, της αυτής επαρχίας, τον ευγενέστατον Κυρ λάμπρον οικονόμου και κυρ Κωνσταντή σαπουτζή και Κυρ σωτήρη μπακάλη, τους οποίους θέλει γνωρίζει άπας ο λαός, ως αρχηγούς και Κυβερνήτας, έχοντες το πληρεξούσιον επί πάσαν υπόθεσιν πολιτικήν.

Επί δε των πολεμικών στρατευμάτων, αγκικάται Κυβερνήτης, ο άνωθεν Κυρ αθανάσιος, διο και το παρόν εγένετο, και εδόθη εις χείρας των, βεβαιομένον με την ιδιόχειρόν μας υπογραφήν.

1821: απριλίου 25 Θήβα

Χατζή χρήστος
 σωτήρχος μπαρούνι
 αναγνώστης δημήτρι
 χατζή θανάσης μπακάλη
 γιάννης φίλι από κόκλα
 παπα Κωνσταντής από αγίους Θεοδώρους
 γιωργάκης ανδρίκου
 πανούσης ανδρίκου
 γιάννης ντουσιότης
 δημητράκης ταμπίσκου
 γιάννη καπαρελιότης
 παπα χριστόδουλος κόκλα
 χατζη αναστάσης
 χατζη θανάσης μαυρομάτι
 παναγιότις από παναγιά
 σωτήρχος κουτζούρης από ριμόκαστρον
 παπα : σωτήρης από σπαήδες
 παναγιότης θεοδόση από βάγια
 γιοργάκις χήρας και όλα τα επίλοιπα χωρία
 σπύρος μανολόπουλου».

(Γ.Α.Κ. Υπουργείο Πολέμου Φ216).

Ε.3

«Κούντουρα 1821 26 Ιουνίου

Την ευγενίαν σας κυρ Γεώργη, δουλικώς προσκυνώ.

Με την έρευναν της θεοφυλάχτου αγαθής υγείας σας, σας φανερώνω τα περιστατικά της απερασμένης εβδομάδος. Την απερασμένην Πέφτην εδιαμοιράσθησαν τα στρατεύματα, λέγω τα καπετανάτα οπού ήτον εις Λειβαδιάν και επήγαν δια νυχτός εις τέσσαρα μέρη να χτυπήσουν τους Τούρκους και, αντίς να χτυπήσουν τους Τούρκους, χτυπήθηκαν μόνοι τους οι Ρωμαίοι, οπού ήταν 4 κολώνες και έτζι διασκορπίσθησαν και δεν έμεινε ορδί κλέφτικο ούτε ολότελα μου φαίνεται αν έμειναν οι καπεταναίοι με τετρακόσιους ανθρώπους, 600 το πολύ, και αυτοί δειλιάσαν και δεν τους βαρουν, παρά τους έδωσαν δρόμο δια τα εδώ μέρη πάλιν. Οι Μανιάται έφγαν από τα εδικά μας μέρη και τραβούν μέσα δια το Μεγάλο Τερβένι, οπού ούτε εκεί δεν θε να σταθούν, μου φαίνεται.

Εις την μπασιάν τους απού ήτον χρεία να σταθούν τα στρατεύματα, εμείναμε μόνον Κουντουργιώτες και Βιλλιώτες έως πεντακόσια τουφέκια.

Τι έχομε να γίνουμε με δαύτους, Κύριος οίδε.

Οι Μεγαρίται δεν μας μαζώνονται. Αυτή είναι όλη η αλήθεια και όχι άλλη. μην πιστέψετε διαφορετικά, ότι είναι τα παν ψευδή, παρά ως λέγω ακολουθεί η διαφορά. έτι παρακαλώ, αν εφάνη αυτό το καράβι του Υψηλάντη οπού πρόσμενε, να ομιλήσης αν έχουν κανέναν επιτροπικόν αυτού να μας σταλθούν 260 τουφέκια δια Κούντουρα και Βίλλια οπού να γίνουν 800 άνθρωποι με τα όπλα, ότι και αρχύτερις σας είπα, ότι άλλη φυλή Τούρκους δεν βαρεί, εξόν από τους Κουντουργιώτες και Βιλλιώτες. Αν ήτον δυνατόν και περισσότερα και 100 οκάδες παρούτη καλή και μολύβι, ότι από Αθήνα δεν μας έδωσαν ούτε μολύβι ούτε παρούτι παρά αν αυτό του γένους φερμένο ή μας τα στέλνετε, ή αμέσως μου γράφετε να έρθω. Ταύτα και θεόθεν υγιαίνετε. Εις τους ορισμούς σας.

Δούλος σας

Αναγνώστης Στέφας Κουντουργιώτης

Με το να έμεινε η παρούσα μου μέχρι της 27 τρέχοντος, οι Τούρκοι εκατέβηκαν κατά το μέρος της Θήβας καίγοντας τα χωριά οι δε πολλοί στέκονται εις τον πολιορκισμόν του κάστρου της Λειβαδιάς και μου φαίνεται ότι σήμερον ταχύ παραδίδεται και απερνούν στο σπαθί οι δυστυχισμένοι».

(Οπισθογράφηση): Τω ευγενεστάτω κυρίω μοι κυρίω Γεωργίω Κουντουργιώτη

Προσκυνητός Εις Ύδραν

(Αρχεία Λαζάρου και Γεωργ. Κουντουριώτη.

Εκδόσεις Γ.Α.Κ. τόμ. 7ος, σελ. 505. Εν Αθήναις 1967).

Ε.4

«Προς τους γεναιοτάτους Εφόρους και κυρ Ρήγα Χαίρετε.

Σας δηλοποιούμεν και μαζί στέλωμεν τον ρεῖζη αντρέα υδριότη δια να τον εφορτώσετε αλεύρι και παξιμάδι ομοίως και ελιές.

Έχομεν ακόμη ολίγον αλεύρι δια δυο τρεις ημέρας ζαερές και κατά τους καιρούς οπού ακολουθάνε είναι χρεία να μας προφθάσετε ομοίως και όσα φου-σέκια έχετε αυτού διότι σήμερις μας ήλθεν είδησις οπού οι Τούρκοι οπού ήτον εις την λιβαδιάν τους μισούς εσκότωσαν και επροσκύνησαν οι δε άλλοι μισοί έφυ-γαν και κατέβηκαν εις την θήβα.

Και ο ομέρ βριγιόνης ευρίσκεται ακόμη στας αθήνας ο καρυστινός έφυγε με όλους τους ανθρώπους του και πάει δια την γκάρυστο ότι του ήρθε χαμπέρι πως τον επλοκάρησεν ο δεσπότης της άντρου με δυο χιλιάδες στρατεύμα και τους επή-ραν και το μπουρτζι της καρύστου και αυτό είναι βέβαιον και το καράβι του κα-πετάν Κωνσταντή μεθενίτη εσηκώθη επειδή και επήγεν; εις το πόρτο της αθήνας και έκαμε πόλεμον με τους Τούρκους οι οποίοι ήτον περίτου από πεντακόσιοι νομάτοι κάτω εις τον δράκο και εκατέβασαν ως δυο κανόνια και Τούρκους και έκαμαν πόλεμον φρικτόν και εσκότωσαν αρκετοί τούρκοι όμοια του καραβιού του έκαμαν αρκετή ζημίαν εκιντύνειψεν να πιαστεί τον επήραν δέκα κανονιές και του ελάβωσαν και τον τεσπετζάρι του; και τον έστειλαν εις ύδραν όμοια ο καπετάν Κωσταντής δεν μας το είπεν πως ήθελε να πάει εκεί ο καραβοκύρης σας λέγει εκ στόματος τους χαλιώτας ακόμη δεν εφάνηκαν και να τους βιάσετε το συντομό-τερον δια να πάνε εις το μπειζαντέ ομού και άλλοι στρατιώτες αν περισεύσουν από το ορδί του καπετάν αναγνώστη να φθάσουν διότι είναι αναγκαίοι.

εγράψαμεν εις λιβαδείαν των καπετανέων, αφού η λιβαδεία επάστρευσεν να κα-τέβουν κάτου να ειδούμε πώς να κτυπήσωμε τη Θήβα, διότι οι Τούρκοι εδειλιά-σαν πολύ, και το καϊκι να μη το αργήσετε ειμί με τα αναγκαία να το ξεκινήσετε οπίσω ομού και με τους στρατιώτας και υγειαίνετε.

Οι χαλιώτες και λοιποί στρατιώτες να περάσουν από το τερβένι και να τρα-βήξουν τα ίσια δια τον μπειζαντέ.

Κερατόπυργος 9 Αυγούστου 1821

ο αγαπητός σου Κυρηακούλης
Μαβρομηχάλις

τοις γεναιοτάτοις κυρίοις εφόροις της Κορίνθου και κυρ Ρήγα Παλαμήδη
εις Κεχριές».

(Γ.Α.Κ. Ιστορικό Αρχείο Ι.Βλαχογιάννη. Αρχείο Ρήγα Παλαμήδη Επαναστατικά έγγραφα, Φ250 αρ. εγγρ. 162).

Ε.5

«Τω εξοχωτάτω επάρχω Κο Δρόσω (Μανσόλα)
και δημογέροντες Αθηνών
Εις Αθήνας.

Κύριοι Σας ασπάζομαι

Σας ειδοποιώ σήμερον ήλθομεν εδώ και είμεθα νηστικοί με το να μη ήλθεν ο φροντιστής, όθεν αύριον πουρνόν να φθάσει, όθεν και αν είμεθα, δια να λείψουν οι ταραχές, μη λείψει όμως.

Κάμετε τελάλι να έλθουν και όλοι οι εντόπιοι, ομοίως και όσοι ξένοι ευρίσκονται αυτού τεχνίτες και άλλοι και αν δεν θελήσουν να έλθουν, εις την Αθήνα πλέον να μην καθήσουν, ούτε τώρα ούτε και ύστερον, αυτά κάμετε λοιπόν όσον τάχιστα και υγιαίνετε.

τη 30 Ιουνίου 1823 Μενίδι

Ιωάννης Γκούρας

Τ.Σ.

αν κρίνετε εύλογον στείλετέ μας
και πέντε εξ μπουκάλια ρούμι».

Ε.6

«Σεβαστή Διοίκησις!

Δια φήμης ηκούσαμεν, ότι κατ' αυτάς ο πατριώτης μας Διονύσιος πανούση ανέφερεν δ' αναφοράς του επιδεικνύων και εν κατάστιχον περίπου των τριάκοντα χιλιάδων γροσίων εξοδευμένον παρ' αυτού εις την περίστασιν του ιερού αγώνος τούτου, και ζητεί να τα γνωρίσει η Σεβαστή Διοίκησις.

Το οποίον ακούσαντες απορήσαμεν, και συναχθέντες κοινώς εκρίναμεν να γνωστοποιήσωμεν αυτήν και να δώσωμεν την εντελεστάτην πληροφορίαν περί αυτής της υποθέσεως. Ο ειρημένος διονύσιος κατά τον πρώτον χρόνον ήτον αποφασισμένος παρ' ημών καπετάνιος, οπου κατ' αυτόν τον χρόνον λέγει ότι τα εξόδευσεν. Όσα έξοδα ακολουθούσαν εις τα περιφερόμενα εν Δερβενίοις στρατεύματα, εδίδοντο κοινώς, καθώς και όλοι ευγαίναμεν αραδικώς εις τας εκστρατείας χωρίς να πειράξει ένας του άλλου τίποτα εις το παραμικρόν ακολουθώντας το χρέος των κατ' αυτόν τον τρόπον. Πόθεν αυτός τα εξόδευσεν ημείς αγνοούμεν. Μερικά από τα πράγματά των δηλαδή γιδοπρόβατα από τα στρατεύματα, καθώς και άλλων πολλών ήρπασαν οίτινες δεν έλαβαν παραμικρόν, αυτός εβάσπισεν δυο χονών δέκατα και τελώνια των πραγμάτων των, ώστε υπερβαίνουν τα βαστημένα πολύ περισσότερον, από τα αρπαγμένα, ποίος άλλος από τους δυστυχείς οπου των ηρπάγησαν γιδοπρόβατα έλαβεν μέχρι του νυν, ως αυτός μόνος. Ως συμπεραίνομεν το πράγμα, αυτός οικειοποιείται όλα τα έξοδα του κοινού μας, καθώς ακούσαμεν να έχει περασμένα εις το κατάστιχόν του πέντε χιλιάδες γρόσια ή ίσως και περισσότερα δια την οικοδομήν του κερατόπυργου, την οποίαν όλοι δια μιάς ημέρας ετελειώσαμεν πέρνοντας ο καθείς από τον οίκον του την ζωοτροφίαν. Έχει επομένως περασμένα εις αυτό και πολλά γιδοπρόβατα, τα οποία όλα ήρπασεν (ων καπετάνιος) από πολλούς εντοπίους, και ξένους δυστυχείς θηβαίους, εκ των οποίων άλλα μεν εβαστούσεν αυτός, άλλα επρόσφερνεν εις το στρατόπεδον, τα οποία οικιοποιείτο δια ειδικά του, και άλλα τοιαύτα. Βλέποντες λοιπόν τας πολλές καταχρήσεις του, απερνώντας του πρώτου χρόνου τον απεβάλαμεν, και από τότε εως τώρα δεν εφάνη εις καμμίαν εκστρατείαν, μήτε αυτός, μήτε άλλος από το οσπίτιόν του τιράζοντας τας υποθέσεις των.

Ημπορεί εισέτι να έχει και έξοδα περασμένα δια του μεγάλου δερβενίου την οικοδομήν, από την αρχήν της οικοδομής ήτον επιστάτης ο στρατηγός Κύριος Διονύσιος Ευμορφόπουλος, όστις ηξεύρει αν έχει εξοδευμένα ή δεν έχει, παρά του οποίου ας πληροφορηθεί η Διοίκησις περί πάντων, μανθάνομεν επομένως ότι έχει και υπογραφάς των τότε όντων αρχηγών των στρατευμάτων, περί των οποίων αποκρινόμεθα, ότι έδωσεν ίσως εις αυτούς το κατάστιχον, και χωρίς να ερωτη-

θώμεν πιστεύσαντες τον ως έχων τάχα χαρακτήρα των καπετάνιος υπέγραψαν.

Σεβαστή Διοίκησις! ημείς ουχί κατατρέχοντες τον άνθρωπον ή κατά πάθος ποιούμεν τούτο μάρτυς ο Κύριος, αλλά βλέπομεν έργον αχαρακτήριστον να οικιοποιείται έξοδα άλλων, και μάλιστα πράγματα δυστυχών ομογενών κατα-
 τρεγμένων, και της πατρίδος του έξοδα, και αν η Σεβαστή Διοίκησις κρίνει
 εύλογον, ας διατάξει, και είμεθα έτοιμοι να τα παραστήσωμεν και δια στόματος
 ότι ούτως είναι η αλήθεια, και με όλον το σέβας μένομεν πρόθυμοι των επιταγών.

Μέγαρα: 22: Σεπτεμβρίου: 1824 :

γιάνις θανάσις νικόλας
 πανούσις γιανάκις
 διμήτρις παντελέος
 αναστάσις παπανικόλας
 διμήτρις κορόγιανις
 γιόργις πρίσκοις
 νικολός κομπίς
 γιάνης καραγιόργος
 γιάνης καστάνις
 μανόλης καλοζούμις
 μίτρος γιόργις
 σωτήρης μακρογιάνις
 διμητράκις αρφανός
 αντόνις παπασιδέρις
 γιάνις ξεκούκις
 παπανούσις του κόλια.

οικονόμος
 σακελλάριος
 δημήτρης σταυράκης
 σπύρος μπερτελής
 γιανης : χ : σήδερις
 σήδερις μαβροήδις
 χατζίς μήτρος
 γιοργάκης σταβράκις
 καπετάν αναστάσης καλόστρας

 γιάνις πέγγος
 παναγιότης καστάνις
 μίτρος καστάνης
 γιάνης μπουραζέρις
 παπαθανάσις».

χατζη παπαγγελής

Ε.7

«Προς τον φροντιστήν των εν Δερβενίοις Στρατευμάτων κύριον Ιωάννην Χ“Μελέτην

Ο Γενικός Αρχηγός της Ανατολικής Ελλάδος κύριος Ιωάννης Γκούρας εις του οποίου τας οδηγίας με διέταξεν η Σεβ. Διοικητική Επιτροπή με διαταγάς της υπ’ αριθ. 126 και 363 να υποτάσσομαι, μ’ επιόρισεν με έγγραφόν του γραμμένον τη 3: του ενεστώτος Μαΐου να καταλάβω την θέσιν Κάζας με τους ακολουθούντας με οπλοφόρους.

Ιδεάξεσθε λοιπόν τον διορισμόν αυτόν, και προσκαλείσθε να μοι προμηθεύσετε τα χρειώδη προς εξακολούθησιν των χρεών μου.

Ο αριθμός των στρατιωτών μου είναι εως εκατόν τριάκοντα.

Ειδοποιήσατέ με λοιπόν εγγράφως προς οδηγίαν μου, καθότι αύριον σκοπεύω ν’ αναχωρήσω. Έρρωσθε.

Εν Μεγάροις τη 9 : Μαΐου 1826

ο πατριώτης

Δ. Ευμορφόπουλος».

(Γ.Α.Κ. Υπ. Πολέμου Φ 193)

Προς τὸν φροντιστὴν τῶν ἐν Δερβενίοις Στρατευμάτων κύριον Ιωάννην
Χ“Μελέτην.

Ὁ Γενικὸς Αρχηγὸς τῆς Ανατολικῆς Ἑλλάδος κύριος Ιωάννης
Γκούρας πρὸς δ’ ὁποῖα ἐνὶ οδηγίᾳ με διέταξεν ἡ Σεβ. Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ με
διαταγὰς τῆς υπ’ αριθ. 126 καὶ 363, νὰ υποτάσσομαι, με ἐπιόρισεν με ἐγγράφον
τοῦ γραμμένον τῇ 3: τοῦ ἐνεστώτος Μαΐου νὰ καταλάβω τὴν θέσιν Κάζας με τοὺς
ακολουθούντας με οπλοφόρους.

Ιδεάξεσθε λοιπὸν τὸν διορισμὸν αὐτόν, καὶ προσκαλείσθε νὰ μοι
προμηθεύσετε τὰ χρειώδη πρὸς εξακολούθησιν τῶν χρεῶν μου.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν στρατιωτῶν μου εἶναι ἕως ἑκατὸν τριάκοντα.

Εἰδοποιήσατέ με λοιπὸν ἐγγράφως πρὸς οδηγίαν μου, καθότι αὐριον
σκοπεύω νὰ ἀναχωρήσω. Ἐρρωσθε.

Εν Μεγάροις τῇ 9: Μαΐου 1826

ο πατριώτης
Δ. Ευμορφόπουλος

Ε.8

«Αριθ. 568

Η Διοικητική Επιτροπή της Ελλάδος

Προς τον Κύριον Ιωάννην Χ΄ Μελέτην

Επειδή τα Σώματα των Σουλιωτών και λοιπών Ηπειρωτών, τα οποία είχαν διαταχθεί προλαβόντως να μείνωσιν αυτόθι, διατάσσονται ήδη να έμβωσιν εις Πελοπόννησον, και αι προσταλθείσαι δια ταύτα τροφαί προς την φιλογένειάν σου μένωσιν αυτόθι, διατάττεσαι να μεταχειρισθής τας τροφάς ταύτας εις την εξοικονόμησιν των υπό την οδηγίαν του αντιστρατήγου Δ. Κριεζή στρατιωτών.-

Εν Ναυπλίω τη 12 Μαΐου 1826

ο Πρόεδρος

ανδρέας ζαήμης

Αναγνώστης δηλιγιάννης

γεώργιος σισίνη

Τ.Σ.

δ. τζαμαδό

α. Χ΄ αναργύρου

Σ. Τρικούπης

Ιωάννης Βλάχος

παναγιώτης Δ. Δημητρακόπουλος.

Υ: Γ: η Διοίκησις κρίνει αναγκαίον

να προσθήσῃ ότι μόνον αι ενταύθεν αποσταλείσαι

δια θαλάσσης τροφαί πρέπει να χρησιμεύσουν δια

τους υπό την οδηγίαν του Κριεζή, αι δε λοιπαί όπως

από Αίγινα ή Σαλαμίνα έμελλαν να δοθούν εις

χείρας σου. Τα γρόσια του εράνου των Δερβενοχωρίων,

και αι πέντε χιλιάδες οπού ήθελε σε δώση ο

Στρατ: Νοταράς πρέπει να κάμης κάθε τρόπον να

αποσταλούν ταχέως εις παραλαβήν της Διοικήσεως,

επειδή γνωρίζεις εις ποίας στενοχωρίας και ελλείψεις

ευρίσκεται.

ο Γ. Γραμματεύς

Τ.Σ.

Κ. Ζωγράφος».

(Γ.Α.Κ. Υπ. Πολέμου Φ193)

9. 565

Η Διοίκηση Εφορίας 143 Λαγανά

αποφ. δι' Εφόρου Ιωάννη Χ. Μαχάκη.

Εξοχ. τα Σύμβουλα τα Εφορεία με χρονιά Εφορεία, τα οποία έχω
 διατετασθ. σεταθείς, να πείσω αὐτοὺς, διὰ τὴν ἀνάγκη, ὅτι καὶ ἔχουν ὅτι
 χρονιά, καὶ ὅτι σεταθείς, διὰ τὴν ἀνάγκη, ὅτι καὶ ἔχουν ὅτι
 αὐτοὺς, διὰ τὴν ἀνάγκη, ὅτι καὶ ἔχουν ὅτι
 καὶ ὅτι ἀνάγκη διὰ τὴν ἀνάγκη ὅτι καὶ ἔχουν ὅτι

ἡ παύση 12= 1926.

6= 1926.

αὐτοὺς ἐπὶ τὴν

ἀνάγκη διὰ τὴν ἀνάγκη

1926, 1926

1926

1926

1926

1926

Υ. Γ. ἡ Διοίκηση ἐπὶ τὴν ἀνάγκη

να ἀποσταθῇ ὅτι πείσω διὰ τὴν ἀνάγκη, ὅτι καὶ ἔχουν ὅτι
 ἀνάγκη, ὅτι καὶ ἔχουν ὅτι
 ἀνάγκη, ὅτι καὶ ἔχουν ὅτι
 ἀνάγκη, ὅτι καὶ ἔχουν ὅτι
 ἀνάγκη, ὅτι καὶ ἔχουν ὅτι
 ἀνάγκη, ὅτι καὶ ἔχουν ὅτι
 ἀνάγκη, ὅτι καὶ ἔχουν ὅτι
 ἀνάγκη, ὅτι καὶ ἔχουν ὅτι

6= 1926.

1926

1926

Ε.9

«Αριθ.591

Η Διοικητική Επιτροπή της Ελλάδος
Προς τον φροντιστήν των Δερβενοχωρίων Κ: Χ“Μελέτιον

Ο Κύριος Κριεζής διορίσθη αρχηγός των όπλων των Δερβενοχωρίων, και έρχεται αυτόσε δια να συνάξει τους αναγκαίους στρατιώτας και να καταλάβη τας θέσεις αυτών των μερών, πλήν επειδή απ’ εδώ δεν τον εδόθησαν πολεμοφόδια, διορίζεσαι να τον δώσεις όσα του είναι αναγκαία δηλ: πέντε φορτώματα εξ εκείνων όπου σου έστειλεν η Διοίκησης.

Εν Ναυπλίω τη 13 Μαΐου 1826:
ο πρόεδρος

ανδρέας ζαήμης
αναγνώστης δηλιγιάννης
γεώργιος σισίνης
Δ. Τζαμαδός
Τ.Σ. Α. Χ“αναργύρου
Σ. Τρικούπης
Ιωάννης Βλάχος
παναγιώτης Δ. Δημητρακόπουλος

ο Γενικός Γραμματεύς

Κ. Ζωγράφος»

E.10

(Σχέδιο εγγράφου)

«αρ. 564

*Προς τους φύλακας του εν τω Παρνασσώ σπηλαίου
κ. Ιω. Σακελάρειου και Γ. Βασιλικόν.*

Επειδή οι κάτοικοι του Ταλαντίου επαπειλούνται από τας ορμάς των εχθρών καθώς πληροφορείται η Διοίκησις από αναφοράς των προκρίτων Ταλαντίου και επειδή είναι ανάγκη και αι αδύνατοι ψυχαί του τόπου τούτου ν' ασφαλισθώσιν εις άσυλον μέρος εγκαίρως πριν οι εχθροί εισβάλωσιν εις το Ταλάντι.

Διατάττεσθε δια της παρούσης να δώσετε άσυλον εις το υπό την φύλαξίν σας σπήλαιον εις τας αδυνάτους ψυχάς των κατοίκων Ταλαντίου και εις τα υπάρχοντα αυτών, ώστε δια της ασφαλείας των αδυνάτων να δυνηθώσιν οι δυνάμενοι να φέρωσιν όπλα ν' απαντήσωσι τους εχθρούς χρείας τυχούσης και να προσέξετε να μη γίνει καμία διαρπαγή η κατάχρησις εις τα παρατιθησόμενα εις το σπήλαιον πράγματα των ειρημένων κατοίκων.

Εν Ναυπλίω τη 12 Μαΐου 1826

ο Γεν. Γραμματεύς».

(Γ.Α.Κ. Διοικητική Επιτροπή Φ 180)

E.11

Ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης γράφει στη Διοικητική Επιτροπή ότι έλαβε την αρ. 555 διαταγή της με την οποία τα ευρισκόμενα εις Δερβενοχώρια στρατεύματα και το σώμα των Σταυροφόρων διετάχθησαν να περάσουν εις Πελοπόννησον και τοποθετηθούν προσωρινώς εις Κόρινθον και αφού ενωθούν με τους Πελοποννησίους να συνεργήσουν εις βλάβην των εχθρών. Και συνεχίζει:

«...αλλά δεν ημπορώ να ενοήσω τον τρόπον δια τον οποίον η Διοίκησις τα διέταξε αύτω, ενώ έπρεπε να τα βιάσει να ταχύνουν το φθάσίμουν των εις το Πελοποννησιακόν στρατόπεδον δια να ιδώμεν τι κάμωμεν πριν ακόμη ο εχθρός κάμει το κίνημά του. Ομοίως με λύπην μου δεν βλέπω και το φθάσιμον του ιππικού ενώ η ωφέλειά του είναι προφανής εις όλους μας.

Εχάρην δια την γενομένη πρόβλεψιν του γενήματος και παρακαλώ την Διοίκησιν να φροντίσει να μας το εξαποστείλει όσον τάχος να προφθασθούν οι στρατιώτες διότι με μόνον κρέας ζούν τόσας ημέρας, και αλεύρι δεν μας εστάλη ειμί πεντακόσιες οκάδες...».

13 Μαΐου 1826

Ε.12

«Κάτοικοι του χωρίου της Ελευσίνας

Ελάβαμεν το γράμμα σας εις το οποίον είδομεν να μας λέγετε ότι από τα νόμιμα δόσιμα δεν αποφεύγετε και ότι το διαολοδέκατον αυτό, το οποίον μόνη η επαρχία των Αθηνών εθέσπισε να συνάξει, μην έχοντας κανέναν εθνικόν πόρον δια την εξοικονόμησιν των στρατευμάτων, και δι' αναπόφευκτα έξοδα του φρουρίου, το πρετεντέρισε ως θέσπισμα ειδικόν σας δια απερασμένα καθώς λέγετε έξοδά σας εις στρατιώτας. Αυτά τα έξοδα και βάρη των στρατιωτών, όχι τον χειμώνα μόνον τα έκαμεν αυτή η επαρχία, αλλά και εως τώρα δεν έλλειψεν, τα παράλογα και μετά βίας δηλαδή. Όθεν το χωρίον τούτο της Ελευσίνας ως μέρος της επαρχίας μας δεν ημπορεί να δίδει από εκείνο οπου εδιώρισεν όλη κοινώς η επαρχία και σας λέγομεν επιμόνως να δεχθήτε εκείνον τον οποίον θα διορίσωμεν εις τούτο, χωρίς δευτέραν αντιλογίαν. Όσα δε έξοδα εις το εξής ακολουθήσουν εις την περιφέρειαν τούτου του χωρίου αυτά γνωρίζομεν και ημείς ότι θα εύγουν από την επαρχίαν, καθώς και εις τα άλλα χωρία μας και μετά ταύτα θέλομεν συσκεφθεί δια να αφήσωμεν ένα μέρος αυτού του διαολοδέκατου, δια την εξοικονόμησιν του χωρίου.

Εν τούτοις θέλει συνάξεται από τον επιστάτην μας και θέλει μείνει αυτού βουλωμένο παρά του επιστάτου μας εις μαγαζί αυτού του χωρίου.

Περιμένομεν την απόκρισίν σας δια να μην μεταχειρισθώμεν όσον και προλαβόντος σας ελέγαμεν.

Αθήνα

29 Μαΐου

1826

οι Δημογέροντες Αθηνών

N. Ζαχαρίτζα

K. Καρόρης

Σ. Βλαχόπουλος

Μελέτης Βασίλης

...κύριε προσκυνώ, λάβε το παρόν και παρακαλώ θερμόν να κάμης με την μεγάλην φρόνησίν σου κάθε απόκρισιν δια ν' απαντηθεί αυτό το άδικον δόσιμον του κακομοιριασμένου αυτού χωρίου, επιθυμούσα την αντάμωσίν σας πλην το κακομοιριασμένο ταξειδίόν μου δεν με συγχωρεί, και γράψε προς τον γέρον Κύριον Ζαχαρίτζαν ένα γράμμα και θέλει το απαντήσει και όπως καταλαμβάνεις το καλύτερον, μένω με την αδελφικήν αγάπην.

τη 30 Μαΐου Κούλουρη

ως αδελφός

Αναγν: ντέντε».

(Ε.Λ.Ι.Α. Αρχείο Β. Μαυροβουνιώτη «λυτά 1826»)

Ε.13

(Αντίγραφο).

«Οι υπογεγραμμένοι πολίται των επαρχιών της Ανατ. Ελλάδος συνελθόντες σήμερον κατ' αίτησιν του Γ: αρχηγού Κ: Ιω: Γκούρα δια να ενεργηθεί η διορισμένη παρά της Διοικήσεως γενική εκστρατεία και συσκεφθέντες ότι αι δειναί της πατρίδος περιστάσεις δεν συγχωρούν να εκστρατεύσωσι πανδημεί οι κάτοικοι και να απομακρυνθώσιν από τας οικογενείας των, απεφασίσαμεν να αντικαταστήσωσιν οι επαρχιώται εις τον τόπον των στρατιώτας μισθωτούς δυο χιλιάδας τριακοσίους πενήντα των οποίων η ποσότης εκρίθη ικανή προς το παρόν δια την εκστρατείαν.

Διότι προκαλέσαμεν τον άνωθεν αρχηγόν να ενεργήσει την στρατολογίαν αυτήν, υποσχόμεναι αι επαρχίαι να του πληρώσωσι δυο μηνιαίους μισθούς προς γρόσια :20: τον μισθόν συνεισφέρουσα η κάθε επαρχία το ανάλογόν της ως εξής.

αι Αθήναι δια τους 2: μήνας	γρ. 30000
αι Θήβαι ομοίως	> 8000
η λεβαδία	> 15000
το Ταλάντι τουρκοχώρι	> 9000
Σάλωνας	> 14000
δερβενοχώρια	> 10000
Σαλαμίνα	> 2000
οι Βλάχοι	> 4000
ευριπαίοι και Καρυστινοί	> 4000
	= 96000

Τα μετρητά αυτά θέλουν συναχθεί από χειρός 3: πατριωτών διορισμένων από τους ιδίους επαρχιώτας εις τον αρχηγόν, και θέλουν πληρώνονται ακολούθως εις το στρατιωτικόν από 2: άλλους επιθεωρητάς διορισμένους από τας επαρχίας κοντά των στρατιωτών δια να μη γίνεται εις την πληρωμήν καμμία οποιαδήποτε κατάχρησις. Εγένετο το παρόν εν Σαλαμίνι και υπογράφεται παρ' ημών τη 4 Ιουνίου 1826

Αθηναίοι	Θηβαίοι	Σαλωνίται
Ν. ζαχαριτζας	Ν. αντωνιάδη	β. Χατζάρας
Ν. καρόρης	γιανννάκης νικόλα	Ανδρέας λουκέρης
Γ. Ψύλλας	Φ. βρυζάκης	
.. πούλος	παπά θανάση	

Λεβαδίται
Ιω. φίλων
λ. Νάκος
... Ν. λοιδωρίκης
Α. περτζούκης
Δ. καρατζόλης
Ν. μόφης

Δερβενοχωρίται
Γιάννης Χ“μελέτης
Σαλαμίνιοι
Α. μπιλπίλης
Α. μπιλπίλης».

Ε.14

«*Η Διοικ. Επιτροπή της Ελλάδος*
Προς τους Γενναιοτάτους κ. Βάσσον Μαυροβουνιώτην και Ν.
Γριζιώτην.

1092

Τέλος πάντων απεράσατε εις τας Αθήνας υπήκοντες μάλλον εις την βίαν παρά εις τας Διαταγάς της Διοικήσεως, η οποία εφρόντισεν εν καιρώ να σας παραστήσει την στάσιν των πραγμάτων, τα μέσα της και τας χρείας του Έθνους, και να σας επιτάξη όσα η πατρίς και η τιμή απαιτούσαν από σας.

Αλλά σεις φαίνεται ότι μην αρκεσθέντες εις όσα κακά και αποπήματα επράξατε κατά τας Νήσους, και αυτού φθάσαντες δεν διακόψατε την σειράν των αταξιών σας. Άραγε πού αποβλέπει αυτό σας το φέρεσιμον; όχι βέβαια εις σωτηρία της πατρίδος, η οποία αρκετά κινδυνεύει από την αδράνειαν των πρώην υπερασπιστών της! όχι εις τιμήν και ευτυχίαν δικήν σας, διότι είσθε βέβαιοι ότι συντρέχονες με τας αταξίας εις τον όλεθρον της πατρίδος, και σεις θα συνταφείτε αδόξως και δυστυχώς! Η Διοίκησις κατά τελευταίαν ταύτην φοράν σας διευθύνει τας διαταγάς και παραινέσεις της και σας προσκαλεί να αλλάξετε διαγωγήν, να στρέψητε την προσοχήν και τας δυνάμεις σας κατά του εχθρού, να κινηθείτε φρόνιμα, σύμφωνα με τους λοιπούς οπλαρχηγούς, και ιδίως με τον αρχηγόν Ι. Γκούραν, υπό του οποίου την οδηγίαν προδιατάχθητε, και άνευ αναβολής διότι ο κίνδυνος προχωρεί, και η ακινησία σας τον αυξάνει.

Αλλ' αν και τώρα ακολουθήσετε το ολέθριον σχέδιόν σας, κωφεύοντες εις την φωνήν της πατρίδος και την διαταγήν της Διοικήσεως, στοχαστείτε και μόνοι σας τι τέλη έχετε να προσμένετε και από τον Θεόν και από τους ανθρώπους, και από τους φίλους και από τους εχθρούς.

τη 6 Ιουνίου 1826 εκ Ναυπλίου
 ο Πρόεδρος».

(Γ.Α.Κ. Διοικητική Επιτροπή Φ182) (σχέδιο εγγράφου).

E.15

Κατάσταση στρατιωτών του Μαρουσιώτη οπλαρχηγού Μήτρου Λίτζα που είχε υπό την αρχηγία του στην πολιορκία της Ακρόπολης το 1826.

Ανακοινώθηκε στο ΣΤ' συμπόσιο Ιστορίας-Λαογραφίας Αττικής, Μέγαρο 25 – 29 Μαΐου 1994. Δ. ΓΙΩΤΑ: «Νέα στοιχεία για τον Αγώνα του '21 στην Αττική» (Πρακτικά δεν εξεδόθησαν). Το ντοκουμέντο αυτό με σχόλια δημοσιεύτηκε, κατά παραχώρηση από μέρους μας, από τον καθηγητή Ε.Μ.Π. κ. Σαρηγιάννη στην εφημερίδα «ΑΜΑΡΥΣΙΑ» στις 28-4-95.

«Κάτωθεν σημειώνω τους συντρόφους οπού έχω
μαζί μου εις την Φρουράν των Αθηνών
1826: Ιουλίου α':

1	μήτρος λήτζα	27	σοτήρις ρουμπέσης
2	γεοργάκης λέκα	28	παναγιότης τζαρουχά
3	γεώργιος λέκα	29	παναγής βάσιου
4	ανδρίκος δούσις	30	πέτρος λέκα
5	αναστάσις χασιότις	31	σιδέρης κοτζάς
6	αναγνόστης μάρκος	32	κόλια μάρκος
7	σπήρος πετρούτζος	33	γεοργάκης μπέκα
8	νηκολός πετρούτζος	34	σπύρος μπέκα
9	μήτρος μασούρης	35	θανάσης βηλτανιώτης
10	γεοργάκης λούης	36	γεοργιος βηλτανιωτης
11	σπήρος κοτζά	37	δημητράκης βηλτανιώτης
12	χρήστος κοτζά	38	νικολής μανάρα
13	κόλιας κοτζά	39	γεοργάκης βηλτανιώτης
14	πέτρος καρβελά	40	σπύρος κοτζάς
15	μήτρος κερατιότης	41	κοσταντής κάρλα
16	σπήρος κερατιότης	42	κοσταντής μόσχος
17	φηληπής καρτζέλα	43	λουνκάς δραμησιότης
18	χρήστος κόλια μάρκου	44	κοσταντης νησιώτης
19	γεωργάκης νερούτζος	45	κολιός θηβιώτης
20	χρήστος γεοργάκης μάρκου	46	δήμος μπουτζής
21	κόστα ντούσης	47	μήτρος καρβελά
22	γιαννάκης μπάρδης	48	γιαννάκης γκούλεζος
23	παναγιότης αραχοβήτης	49	γιοργάκης γκούλεζος

24	κόστα σχηματαριότης	50	βασίλης παπαγεωργάκης
25	αναστάσης σχηματαριότης	51	κότζος θηβέος»
26	αναγνώστης ρουμπέσης		

«Κάτοθεν σημειώνω όσους συντρόφους
εσκοτώθηκαν.

1	ανδρικός ντούσης	σημειώνω τόσα γρόσια δίδω	
2	αναστάσης χασιώτης	εις τους συντρόφους	
3	μήτρος καρβελά		
4	λουκάς δραμισιώτης	μήτρος μασούρης	γρ: 14:20:
5	κοσταντής μόσχας	γεοργάκης κεφαλά	>: 07:20:
6	κοσταντής κάρλα	παναγής βάσιου	>: 10:
7	γιοργάκης λέκα	κόστα σηκαμιώτης	>: 09:
8	αναγνώστης μάρκος	γιοργάκης νερούτζος	>: 05:
9	κόλιας κοτζάς	πέτρος καρβελά	>: 13:
10	σπύρος κοτζά	δημητράκης θηβιότης	>: 11:22:
11	σπύρος μπέκα	χρήστος μάρκος	>: 20
12	νικολός πετρούτζου		90:22
13	ο γιός του σπύρος	και εδικά μου	260
14	δήμα μπουτζής		350:22
15	παναγιώτης τζαρουχά		
16	πέτρος λέκα		
17	αναγνώστης ρουμπέσης	Μήτρος λήτζας»	
18	γιόργος βηλτανιώτης		
19	δημητράκης βηλτανιώτης		
20	θανάσης βηλτανιώτης		
21	κόστας χασιώτης		
22	γεόργος λέκα		
23	κόστα ντούσης		
24	βασίλης παπαγεωργάκης		

(Γ.Α.Κ. Υπ. Πολέμου Φ 194 έτος 1826.)

E.16

«Η Διοικητική Επιτροπή
αρ. 1545

Προς τους στρατηγούς Κυρίους Ν. Γριζώτην και Βάσσον Μαυροβουνιώτην
Από γράμματά σας και από γράμματα της διευθύνσεως τα της Ανατολικής Ελλάδος επιτροπής, πληροφορείται η Διοίκησης με ευχαρίστησίν της τας προσβολάς τας οποίας εκάματε κατ' αυτάς εναντίον των Τούρκων της Ευβοίας, και τας κατ' αυτών γενναίας αντικρούσεις, και επαινεί τον ζήλον σας και τον πατριωτισμόν σας. Αλλά με όσην ευχαρίστησίν της η Διοίκησης έμαθε τα γενναία κατορθώματά σας εναντίον των εχθρών της πίστεως της τιμής και της πατρίδος, άλλο τόσον και πλειότερον επιθυμεί ν' ακούει ακολούθως ότι η Γενναϊότης σας δεν καταφρονείτε ούτε παραβλέπετε τα υπέρ πατρίδος ιερώτατα χρέη σας, αλλά με το αυτό αίσθημα του ζήλου και του πατριωτισμού σας τρέχετε σταθερώς όλαις δυνάμεσιν εναντίον των εχθρών, οίτινες κινούνται ν' αμαυρώσωσι την δόξαν Σας και την δόξαν όλων των ηρώων κατορθωμάτων Σας, όσα εως τώρα εδείξατε εναντίον, και να καθυποδουλώσωσι τους δυστυχείς εκείνους λαούς της Αττικής, οι οποίοι κρέμονται εις τον λαιμόν των όσων; εξ έτη ήδη τους υπερασπίσθησαν και τους έσωσαν από τους βαρβάρους,

Η Διοίκησης λαμβάνουσα πρόνοιαν εν τοσούτω υπέρ υμών καθ' όλα Σας προτρέπει να επιμένετε σταθεροί εις τον ιερόν τούτον αγώνα της πατρίδος δεικνύντες ως πάντοτε τας πολεμικάς σας εμπειρίας κατά των εχθρών, και εντός ολίγου ξεκινά στρατεύματα ικανά από εδώ δια αυτόσε εφοδιασμένα με τροφάς και πολεμοφόδια,.

Εν Μπουρτζίω τη 5 Ιουλίου 1826».

(Γ.Α.Κ. Διοικητική Επιτροπή Φ190)
(σχέδιο εγγράφου)

Ε.17

«αρ. 1599

Η Διοικητική Επιτροπή της Ελλάδος

Προς άπαντας τους κατοίκους και περεπιδημούντας εις τας νήσους της
Σαλαμίνας, Αιγίνης και Αγκιστρίου, τους δυναμένους φέρουν όπλα.

Διακυρήττει

Εις μίαν κρίσιμον καθώς η παρούσα στιγμή, ότε όλον το Έθνος ευρίσκεται εις αποφασιστικήν κίνησιν κατά του εχθρού, και ότε στάδιον πολέμου είναι ανεωγμένον πολλά πλησίον του τόπου, εις τον οποίον ενδιατρίβετε, κανείς βέβαια δεν ήθελε πιστεύσει ότι θα υποφέρετε, Έλληνες όντες, να μένετε αργοί θεαταί εις τον πλησιάζοντάς σας κίνδυνον, και να αδιαφορείται εις αυτόν.

Εν μέσω του κινδύνου όστις επίκειται εις τας γειτνιαζούσας σας χώρας εν η το ιερόν της Αττικής έδαφος καταπατείται από ολιγάριθμον και εξασθενημένον μάχιστα εχθρικών στρατόπεδον, πως υποφέρετε Σεις οι μεν να εφησυχάζετε εις τα σπίτια σας, οι δε επιβαρύνετε με την παρουσιάν σας και ν' απελπίζετε τους πτωχούς των νήσων τούτων κατοίκους;

Η Διοίκησης πολλάκις κατ' επανάληψιν διεκήρυξε γενικήν κατά του εχθρού εκστρατείαν, και εις πολλά μέρη της Ελλάδος αι διακηρύξεις της έφεραν κατ' ευχήν αποτέλεσμα. ήδη νομίζει χρέος της και χρέος της ιερών να διακηρύξει και προς Σας μερικώτερον τους κατοίκους και παροίκους των νήσων Σαλαμίνας, Αιγίνης και Αγκιστρίου, και δη διακηρύττει ότι εάν δεν εκκινήσετε όσον τάχος να συσσωματωθείτε με τους στρατηγούς Βάσσον και Γκριζιότητα αγωνιζομένους ήδη εις τας Αθήνας, και τρέχοντες με προθυμίαν εις τον πόλεμον αν δεν αποφασίσετε να γνωρίσετε το πατριωτικόν σας χρέος, η Διοίκησης με δυσαρέσκειάν της θέλει ευρεθεί βιασμένη να διακηρύξει εις το Πανελλήνιον ότι είσθε ανάξιοι της πατρίδος και του Ελληνικού ονόματος και φθορείς των κοινών συμφερόντων.

Ο κίνδυνος όστις επαπειλεί σήμερον την πατρίδα, επίκειται δε εις τους προ των οφθαλμών σας τόπους, δεν είναι μέγας, αν θελήσωμεν να βάλομεν εις ενέργειαν όσας δυνάμεις έχομεν δια να τον αντικρούσωμεν.

Κινηθείται λοιπόν με σταθεράν απόφασιν και προθυμίαν, ενωθείτε μετά των λοιπών εις τας Αθήνας αδελφών, εγκατερήσατε με γενναιότητα, και έσεσθε πεπεισμένοι ότι ο θεός θέλει στεφανώσει με δάφνας τα πολεμικά σας επιχειρήματα.

Εν Μπουρτζίω τη 8 Ιουλίου 1826

ο πρόεδρος

ο Γεν. Γραμματεύς».

(Γ.Α.Κ. Διοικ. Επιτροπή Φ190) (Σχέδιο εγγράφου)

E.18

«Αριθ. 1600

Η Διοικητική Επιτροπή της Ελλάδος

Προς τους Εφόρους και προκρίτους της Σαλαμίνας, Αιγίνης και

Αγγιστρίου.-

Πληροφορηθείσα η Διοίκησης ότι όχι μόνον οι δυνάμενοι να φέρουν όπλα κάτοικοι των Νήσων σας, αλλά και πολλοί άλλοι οπλοφόροι συρρεύσαντες έξωθεν μένουν αργοί θεαταί του κινδύνου, εν ω πρό των οφθαλμών των είναι ανεωγμένον εις την Αττικήν του πολέμου το στάδιον, και επιθυμούσα αφ' ενός μεν να βάλει επωφελώς εις ενέργειαν και αυτήν την στρατιωτικήν δύναμιν, αφ' ετέρου δε να ελαφρώσει τους δυστυχείς κατοίκους της νήσου σας από το βάρος των αργών στρατιωτών όσοι αυτοί ενδιατρίβουσι, έκρινεν εύλογον δια της εγκυκλίου διακηρύξεως της να παρακινήσει αυτούς να εκστρατεύσουσιν και συσσωματωθέντες υπό τους Στρατηγούς Βάσον και Γριζιώτην να τους διορίσει να τρέξουν όθεν ο κίνδυνος. Δια ταύτα δε και Σεις, γνωστοποιήσαντες την αγγελομένην διακήρυξιν να ενεργήσετε όλαις δυνάμεσιν εις την έξοδον και εκκίνησιν των οπλοφόρων αυτών, η αδράνεια και αδιαφορία των οποίων καταντά παρά πάσαν ανοχήν ανυπόφορος.

Δεν σας γράφει περισσότερα η Διοίκησης διότι και τον κίνδυνον προ οφθαλμών έχετε και την ανάγκην της εκκινήσεως των διαληφθέντων οπλοφόρων την γρωρίζετε. Τούτο μόνον κρίνει αναγκαίον να σας προσθέσει, ότι αν φαίνεσθαι αδιάφοροι όταν ο κίνδυνος επίκειται εις την κεφαλήν του γείτονός σας, χάνετε το δικαίωμα να τον προσκαλέσετε εν περιστάσει εις edικήν σας βοήθειαν.

Εν Μπουρτζιώ τη 8 Ιουλίου 1826

ο πρόεδρος

ο Γεν. Γραμματεύς».

(Γ.Α.Κ. Διοικ. Επιτροπή Φ190)

(Σχέδιο εγγράφου)

Ε.19

«Αριθ. 1707

Η Διοικητική Επιτροπή της Ελλάδος

Προς τους εν Σαλαμίνι, Αιγίνη και άλλοθι διασπαρέντας
Αθηναίους

Με λύπην εν ταυτώ και με αθυμίαν πληροφορείται η Διοίκησις ότι ενώ η πατρίς Σας ευρίσκεται εις κίνδυνον, και το στάδιον του πολέμου είναι ανεωγμένον προ των τειχών της, ενώ μακρόθεν τρέχουν ν' αγωνισθούν εις της Αττικής τας πεδιάδας διάφοροι Έλληνες, Σεις αποφεύγοντες τον κίνδυνον εφησυχάζετε εις την μίαν και εις την άλλην νήσον.

Να σας επιστήσει τον κίνδυνον η Διοίκησις το νομίζει περιττόν, ενώ φωνάζουν τα πράγματα και οφθαλμοφανώς διαβλέπετε τας περιστάσεις.

Επίσης περιττόν βλέπει το να σας ενθυμίσει και την παλαιάν λαμπρότητα των προγόνων σας, και το ιερόν του εδάφους των πεδιάδων σας, αν Σεις δεν κινείσθε αυθόρμητοι εις το να κάμνετε το χρέος σας.

Όθεν περιορίζεται εις το να σας παρακινήσει μόνον να τρέξετε εις υπεράσπισιν των συναδελφών σας, των οικιών, της Ιεράς γής και της πολυτίμου πατρίδος σας, να αγωνισθείτε υπέρ της υπάρξεως σας, και να στήσετε συν θεώ κατά του εχθρού νέα τρόπαια άξια εκείνων των οποίων οι πρόγονοί σας έστησαν εις τας πεδιάδας του Μαραθώνος.

Σας υπενθυμίζει δ' εν τούτω η Διοίκησις ότι αν δεν φανήτε λαμβάνοντες μέρος εις τον γενικώς μεν επαπειλούντα την πατρίδα, μερικώτερον δε τας Αθήνας επικείμενον κίνδυνον θέλετε εκθέσει(;) και τον εαυτόν σας εις όνειδος ανεξίτηλον.

Εν τω Μπουρτζιώ τη 13 Ιουλίου (1826)

ο Πρόεδρος».

(Γ.Α.Κ. Διοικητική Επιτροπή Φ191)
(σχέδιο εγγράφου)

Ε.20

«Τω εξοχωτάτω στρατηγῷ κυρίῳ Ἰωάννῃ του Νοταρά προσκυνητῶς
ὅθεν ευρίσκεται

Εξοχώτατε στρατηγέ δουλικῶς προσκυνῶ

*Επεύχομαι εἰς τον πανάγαθον θεόν να σας διαφυλάττῃ ὡς επιποθεῖτε
αξιῶνόντας να προσκυνήσετε την κοίμησιν της θεοτόκου και εν υγείᾳ και χαρᾷ
θειῷ ἐλέει, και σας ἰδοποιῶ δια τας ἐνταύθα μάχας ὅτι την προπερασμένην πέ-
μπτῃ ἐξεκινήσαμε ἀπὸ ἐνταύθα με ὅλον το στρατόπεδον, και ἐφθάσαμε εἰς τόπον
ονομαζόμενον χαϊτάρη ἕως διάστημα μια ὥρα της Αθίνας, την Παρασκευὴ ξημε-
ρόνοντας ἤλθον οἱ ἐχθροὶ και ἐπολέμησαν και ὁρμήσαμε καταπάνωθεν με μεγά-
λην ὁρμὴν και προθυμίαν και ἐσκοτώσαμε ἐχθροὺς περίπου ἀπὸ ἑκατὸν πενήντα,
ἐπεὶτα ἤλθον την κυριακὴ ὁ κιουταχῆς και Ομέρπασιας και ἐγίνε φρικτὸς πόλεμος
και ἐσκοτώθηκαν ἐχθροὶ περίπου ἀπὸ 600 και λαβωμένοι 1200: οἱ ἐδικοὶ μας
σκοτωμένοι και λαβωμένοι 100: ἀπὸ της ἐξοχώτησας το σώμα ἐκοτώθηκαν 2: και
4: λαβωμένοι, και το ἐσπέρας ἐπιστρέψαμε εἰς τα ἐδῶ ὅχι ὅτι ἐλάβον τζάκισμα
ἀπὸ τους ἐχθροὺς ἡμῖ δεν εἶχον τροφές και πολεμοφόδια εἰς το ἐκεῖ χαϊτάρη, ὁ
τοιούτος πόλεμος ὁποῦ ἐγίνε τώρα ὁ κιουταχῆς δεν το εἶχε ἄλλην φορὰν ἰδεῖ κα-
θὼς ἐπληροφορήθημεν ἀπὸ τον γραμματικόν του, ὁ στρατηγὸς καραϊσκάκης και
ἐγὼ ἐξεκινήσαμε με ἐν καῖκιον δια να ἀπεράσωμε εἰς μιαν φεργάδα φρατζέζικην
ὁποῦ εἰς ἀμπελάκι ἤττον και ἐμβήκαμεν εἰς την φεργάδα και βροῖσκωμεν τον κιου-
ταχῆ ὁμοῦ με τον ὁμέρ πασιὰ μέσα, ἡμεῖς ὁμως δεν ἠξεύραμεν ὅτι ἤττον αυτοὶ εἰς
την φεργάδα, και μας ὁμολόγησε ὁ γραμματικὸς του τον πόλεμον, ὁποῦ τέτοια
φθορὰ δεν την εἶχε πάθει ὁ κιουταχῆς εἰς ὅσους πολέμους εἶχε κάμει, σήμερῃς ἤλ-
θον γράμματα ἀπὸ τον Κολοκοτρώνην και ἀπὸ βαλτινόν, και ἀπὸ τον δεσπότην οἱ
οποῖοι του γράφουν να τους προφθάσει μηντάτι 400: στρατιῶτες, ὁ καραϊσκάκης
ὁμως ἐχει μαζί του ἐδικούς του στρατιώτας :50: και ὅχι περισσότερους μάλιστα ὁ
κρῖεζιώτης και βάσιος τον ἐφθονούν ὁποῦ ἐχουν τα ἄρματα, και παρακαλῶ τον
ἐξοχώτατον να γράψῃ ἐν γράμμα πρὸς τον νικόλαον κρῖεζιότην ἐπειδὴ φαίνεται
ὅτι εἶναι της ἐξοχώτησας και σας ἀγαπᾷ ὡς ἴδιον ἀδελφόν.*

*Ταῖς προαλαῖς ἐστείλα ἐν γράμμα πρὸς την ἐξοχώτησας και ἀπόκρησίν σας δεν
ἐλάβον, και ευρίσκομαι εἰς μεγαλωτάτην λύπην, και παρακαλῶ τον αὐθέντην να
με ἰδεάσει να μάθω δια την υγείαν του δια να χαίρωμαι ὁμοίως και τα ἐκεῖ
τρέχοντα ἐπειδὴ ἐδῶ μαθαίνω διαφορετικὰ πράγματα και ευρίσκομαι εἰς πίκραν
και μένω με βαθύτατον σέβας.*

[illegible]

напиши доповідь українською
до двох сторінок.

1820s 1520s 1620s
 1720s 1820s 1920s

E.21

(Απόσπασμα επιστολής του επισκόπου Ταλαντίου Νεοφύτου προς τον Οικονόμο
Βαρθολομαίο κ.λπ. ἐξ Ὑδρας 15/11/1826)

«.....»

Προ δυο ή τριών ημερών εμάθομεν δια φωνής, ότι εν σώμα του Βάσου, ων και ο Προκόπιος Λέκας μετ' αυτού, έπεσον διά νυκτός εις τας σκηνάς των εχθρών και επροξένησαν ουκ ολίγον όλεθρον. Οι εχθροί απελπίσθησαν και πρέπει να αναχωρήσωσι, και μάλιστα ήδη έμειναν ολίγοι εως 4000 ως λέγουσιν επειδή οι σημαντικώτεροι και δυνατώτεροι Γκέκηδες και Αλβανοί ανεχώρησαν προ πολλού υπέρ των δυο χιλιάδων και δεν αμφιβάλομεν το ηκούσατε.

Οι εν τω φρουρίῳ, ἀφού εἰσιήλθεν ὁ Γ(ενναίος) Γριζιώτης μετὰ τῶν λοιπῶν, ἀπα-
ντες γενναῖοι καὶ ἔκαμαν ἀνδραγαθήματα οὐκ ὀλίγα, ἐξήλθον δις καὶ τρίς κατὰ
τῶν ἐχθρῶν καὶ ἐθανάτωσαν, καὶ ζώντας ἐπίασαν καὶ ἄλλα ἱκανά, καθὼς εἴμεθα
βεβαῖοι ὅτι τα ἐμάθατε

ο Ταλαντίου Νεόφυτος».

(Αρχείο Ι.Ε.Ε.Ε. αρ. εγγράφου 2011).

Ε.22

«Έλαβα ο υποσημιούμενος Ν: κριζιότις από τον καπ. γιαννάκο Μαμούρι, στρατιωτικούς μισθούς δια τριάντα τέσερους στρατιώτες οπού εκλείστικαν εις το Κάστρος αθηνόν μαζί με τον αδελφόν μου παπα Γρηγόριον, καθώς εις την ξεκαθάρισιν λογαριασμού Ιωάννου γούρα φέροντε. γρόσια δυο χιλιάδες εκατόν εβδομήντα ενιά και μισό. αρ: 2879: 50: και δίδο το παρόν μου εις χείρας του, δια ένδειξιν.

εν ακροπόλει αθηνόν : τη : 26 Δεκεμβρίου 1826

ο πατριώτις
νικόλαος κριεζιότις».

(Γ.Α.Κ. Υπ. Πολέμου Φ202).

Ε.23

Απόσπασμα Επιστολής Ν. Κριεζώτη και Β. Μαυροβουνιώτη
προς Γιαννούλη Νάκο (Από Σαλαμίνα στον Πόρο).

«Περισπούδαστε αδελφέ

Το φρούριον καθώς εμάθατε κατά δυστυχίαν έπεσε. Ευγήκαμεν με όλας τας τιμάς του πολέμου, και άλλο δεν εξημιώθημεν παρά το φρούριον, ποία μας ηνάγκασαν να το αφήσωμεν κατόπι σας το γράφομεν, ανάγκη εν τοσούτω να γνωρίζουν οι πατριώται ότι όχι ολιγότερον συνήργησαν αι εξωτερικαί και εσωτερικαί των φιλελλήνων ίντριγκες.

τη 26 Μαΐου 1827

Σαλαμίνα

οι αδελφοί σου

νικόλαος κριεζιότης

Βάσος Μαυροβουνιώτης».

(Ε.Λ.Ι.Α. Αρχείο Β. Μαυροβουνιώτη, λυτά 1827)

E.24

«Αριθ. 1262

Ελληνική Πολιτεία
Η Αντικυβερνητική Επιτροπή
Δηλοποιεί,

Οφείλονται εις το Κοινόν των Μεγάρων γρόσια δεκαοκτώ χιλιάδες τριακόσια τριάντα αριθ: 18330: δι' όσα εις τρείς δόσεις έδωσαν έρανον εις τους στρατηγούς Κριεζώτην και Βάσσουν, με διαταγήν του στρατηγού Γκούρα, δια οικονομίαν των υπό την οδηγίαν των στρατευμάτων, κατά τα οποία επαρουσίασαν τρία αποδεικτικά των ειρημένων στρατ: Κριεζώτη και Βάσσουν, εκδεδομένα την: 14: Ιουνίου, και την 3:, και 20: Ιουλίου του 1826: Θέλουν δε ταις πληρωθή από το Εθνικόν ταμείον. Διό εκδίδεται το παρόν εις ένδειξιν.

τη: 30: Μαΐου 1827: Εν Πόρω

Η Αντικυβερνητική Επιτροπή
Γεώργιος Μαυρομιχάλης
Τ. Σ. Ιωάννης Μ. Μιλαήτης
Ιωαννούλης Νάκος».

(Αρχείο Ε.Λ.Ι.Α.Αρχείο Μαυροβουνιώτη, λντά 1827)

Ε.25

«Προς την Σ. αντικυβερνητικήν Επιτροπήν της Ελλάδος
 εξ ελευσίνος τη 7 Ιουλίου 1827

Στρατοπεδευμένος κατά τον Ισθμόν της Κορίνθου έλαβον αναφοράν ότι ο εχθρός προχώρη κατά την Ελευσίνα και Μέγαρα. τούτου ένεκα ανεχώρησα ευθύς εκείθεν με δύο πολεμικά πλοία εφ' ων επεβίβασα ολίγους στρατιώτας και με την του στολίσκου μου βάρκαν κανονιέραν και εκινήθην οπίσω του εχθρού, ενώ ο Στρ. Κ. Βότζαρης με το Στρατιωτικόν Σύνταγμά του διευθύνετο εις δερβένι προς ενδυνάμωσιν των εκείσε στρατευμάτων.

διέταξα ευθύς τον Στρατηγόν Ν. Κριεζιώτην να κινηθή με το δεύτερον Σύνταγμα, καθώς και τον αρχηγόν των τοπικών του Γερανείου όρους των Δερβενίων στρατευμάτων, να μεταβώσιν αμφοτέροι εκ της Σαλαμίνας εις Δερβένια.

Έφθασα ενταύθα χθές προς μεσημβρίαν καθ' ο δεν επεσκεύθην ο ίδιος τον κάτω δρόμον, τον φέροντα από μέγαρα εις τον Ισθμόν, δια του Κρομίου και της Κανέτας, και παρητήρησα ότι πρέπει να κοπιάση τις δια να τον χαλάση, και να μένη πάντοτε εκεί εν πολεμικόν πλοίον με μίαν βάρκα κανονιέραν.

εδώ πληροφορορήθην ότι ο εχθρός δεν είχε κάμη κανέν κίνημα, αλλ' ότι είναι συγκεντρωμένοι εις πατίσια και Αθήνας και τα λεγόμενα περί Σελιχτάρ μπόδα και Κιουταχή βεβαιούνται.

έχω την τιμήν να στείλω προς την Σ. Κυβέρνησιν αντίγραφον της γενομένης εξέτασεως δύο γυναικών αι οποίαι έφυγον από τας Αθήνας χθές προς τα ξημερώματα, εν αυτή πρέπει να δώσει προσοχήν η Κυβέρνησις, κυρίως δε εις τα περί τροφών και εις τα περί της πόλεως Αθηνών.

Καθ' όλην την πεδιάδα της Ελευσίνας δεν είδα μηδένα τούρκον, αναχωρώ από την κατεσκαμένην ταύτην πόλιν αφού παρητήρησα ακριβώς τα εν αυτή. επειδή είναι θέσις την οποίαν μας συμφέρει να κρατήσωμεν όσον το δυνατόν ταχύτερον. η έλλειψις των τροφών με ανησυχεί επειδή εκτός των άλλων μηδέ η εκστρατεία του Στρ. Ν. Κριεζιώτη δύναται να κατορθωθεί.

αν η Κυβέρνησις δεν δώσει προσοχήν εις την ζήτησίν μου, το να κατασταθώσιν αποθήκαι τροφών εις Αίγιναν θέλη υποχρεωθώ να παραιτήσω το σχέδιον της κατά την Ανατολικήν Ελλάδα και τα παράλια της Αττικής εκστρατείας και επομένως δεν ηξεύρω πως θέλη οικονομήσω τα κατά το Δερβένι στρατεύματα, τα οποία δεν έχουν περισσοτέρας από τριών ημερών τροφάς. πρέπει να ευχαριστηθή η Σ. Κυβέρνηση πληροφορουμένη ότι του λοιπού θέλη είμαι εις κατάστασιν να ενεργώ επιθετικώς κατά του εχθρού όταν έχω τροφάς, και ότι αι περιπλεύσεις αι συ-

νεχείς του στολίσκου και τα προς εμφάνησιν κινήματα των στρατευμάτων εμποδίζουν προ δύο ήδη μηνών τα προχωρητικά κινήματα του εχθρού.

Εν τούτω αναγγέλω προς την Κυβέρνησιν ότι σήμερον αναχωρώ ενταύθα και επιστρέφω εις τον Ισθμόν της Κορίνθου.

ο Αρχιστράτηγος
Τσούρτζς».

(Γ.Α.Κ. Υπ. Πολέμου Φ200).

E.26

«Εξέτασις δύο γυναικών αι οποίαι έφυγαν από τας Αθήνας και ευρέθησαν εις Ελευσίνα την 6 Ιουλίου 1827 καθ' ήν ημέραν ο αρχιστράτηγος έφθασεν εκεί.

Ερ. Πώς ονομάζεσθε και πόθεν είσθε;

Απ. Σάβενα Δεμερτζή Αθηναία και Παγώνα Κατζίνα Λιβαδίτισα.

Ερ. Πότε ηχμαλωτίσθητε;

Απ. Είμεθα από τας εικοσιπέντε δυστυχείς οικογενείας τας οποίας η φρουρά της Ακροπόλεως των Αθηνών άφησεν εναντίον της θελήσεώς μας εν αυτή όταν την παρέδωσεν εις τον εχθρόν. Η μέν έχει δύο υιούς εξελθόντας της Ακροπόλεως με την φρουρά, η δε δεν έχει συγγενείς.

Ερ. Πότε και πώς εφύγατε από τας Αθήνας;

Απ. Όταν οι Τούρκοι εμβήκαν εις την Ακρόπολιν μας έστειλαν εις το Μενίδι όπου ευρίσκονταν οι άλλοι προσκυνημένοι Χριστιανοί. Χθές το εσπέρας ήλθεν από τα Πατήσια ένας πνευματικός Μεγαρίτης ο οποίος επήγεν εκεί δια να ελευθερώσει τους δύο υιούς του. Αυτός κατά την ζήτησίν μας μας επήρεν μαζί του και εφύγαμεν κατά τα μεσάνυχτα από Μενίδι.

Ο πνευματικός διηυθύνθη εις τα Μέγαρα αφήνων ημάς μη δυναμένας να περιπατήσωμεν. Επειδή λοιπόν είδαμεν ανθρώπους εδω ήλθαμεν δια να απεράσωμεν εις Κούλουρην.

Ερ. Εις Μενίδι ήτον Τούρκοι; και πόσοι;

Απ. Δεν έμειναν παρά ο Αχμέταγας με (πεννηντατρείς;) στρατιώτας δια να λάβει τα δέκατα, οι άλλοι επέστρεψαν εις Πατίσια.

Ερ. Πόσοι Τούρκοι είναι εις Πατίσια;

- Απ. Όλοι οι εις Αθήνας και εις τα πλησιόχωρα μέρη ευρισκόμενοι Τούρκοι δεν είναι ποτέ δέκα χιλιάδες ένοπλοι. Τέσσαρες χιλιάδες ευρίσκονται εις την Ακρόπολιν και εις την πόλιν, τριακόσιοι ιππείς εστάλθησαν εις Μαραθώνα, κατά την αίτησιν των κατοίκων δια φύλαξίν των. Όλοι οι άλλοι ευρίσκονται εις Πατίσια, όπου και ο ίδιος ο Κιουταχής.
- Ερ. Ευρίσκονται εις άλλας επαρχίας άλλοι Τούρκοι και πόσοι;
- Απ. Ηκούσαμεν ότι δεκαπέντε χιλιάδες ευρίσκονται εις Θήβας.
- Ερ. Ο Κιουταχής θα μείνει εις Αθήνας ή θέλει να φύγει;
- Απ. Όλοι λέγουν ότι θα πηγαίνει εις Ιωάννινα και ότι γίνονται ήδη αι Ετοιμασίαι του μισεμού του. Εχάλασεν όλους τους πλησίον των Αθηνών μύλους και άφησεν μόνον τους δύο τους όντας πλησιέστερον εις την πόλιν.
- Ερ. Έχει τροφάς και πόθεν τας έλαβεν;
- Απ. Επήρε διπλοδέκατα των θερισμάτων όλων των προσκυνημένων χωρίων, του ήλθον ακόμη και τρία καράβια φορτωμένα εις τον ωρωπόν. Όλον το φορτίον μετεκομίσθη εις την Ακρόπολιν απ' αυτάς τας τροφάς τρώγουν οι στρατιώτες.
- Η οκά το αλεύρι πωλείται εις Πατήσια δύο γρόσια και εις Μενίδι εβδομήντα παράδες.
- Ερ. Εδιόρθωσεν τα χαλασμένα μέρη του φρουρίου;
- Απ. Καθημέραν εργάζονται και τώρα σχεδόν ετελείωσαν. Εις το κατά τον Κουλά κανονοστάσιον έκαμεν προφυλάγματα δια τας βόμβας.
- Ερ. Ποιος είναι φρούραρχος;
- Απ. Ο Κιόρπασιας, δεν ηξεύρομεν όμως με πόσους ανθρώπους.
- Ερ. Διορθώνουν την πόλιν;
- Απ. Την χαλούν σχεδόν όλην, και δεν ευρίσκεται άλλο τι παρά ολίγα εργαστήρια πραματευτάδικα.
- Ερ. Ήλθον από άλλο μέρος οικογένειες Τούρκικες ή ένοπλοι Τούρκοι;
- Απ. Μετά την πώσιν της Ακροπόλεως κανένas, ήλθον όμως πολλοί πραγματευτές και Τούρκοι και ρωμαίοι από Ιωάννινα, οι οποίοι ως ακούσαμε θέλουν αναχωρήσουν με τον Κιουταχήν.
- Ερ. Ηκούσατε πόσοι Τούρκοι θέλουν μείνει μετά την αναχώρησιν του Κιουταχή;
- Απ. Εκτός της φρουράς ηκούσαμεν ότι θέλει μείνει εν ικανόν Σώμα προς συντήρησιν της ευταξίας και ασφάλισιν των προσκυνημένων μερών.
- Ερ. Πόσα γένη Τούρκων στρατιωτών είναι; είναι μεταξύ των σύμφωνοι;
- Απ. Αρβανίται, οσμανλήδες και Τελίδες, όλοι είναι πολλά δυσαραεστημένοι και λιποτακτούν εις μικρά σώματα.

- Ερ. Ηκούσατε τι περί του Σελιχτάρ μπόδα; και αν δι' αυτόν φεύγει ο Κιουταχής;
- Απ. Δεν ηκούσαμεν τίποτε περί Σελιχτάρ μπόδα.
- Ερ. Ηκούσατε αν ο Κιουταχής σκοπεύει δια τον Ισθμόν και δια την Εύβοιαν;
- Απ. Όλοι λέγουν ότι πηγαίνει εις Ιωάννινα και ο αράπης του Μακρουγιάννη ο αιχμαλωτισθείς, μας είπεν ότι ο Κιουταχής πηγαίνει να ησυχάσει εις Ιωάννινα, και δεν επιθυμεί πλέον να πολεμεί. Εμελέτα να φύγει προ πολλού, αλλ' έμεινεν εκ παρακλήσεως των προσκυνημένων Χριστιανών οι οποίοι του παρέστησαν ότι καθώς αναχώρηση θέλουν έλθει οι μη προσκυνημένοι να τους φονεύσουν.
- Ερ. Ποίαν εντύπωσιν έκαμεν εις τους Τούρκους το φθάσιμον των πλοίων εις Αμπελάκι;
- Απ. Όταν εφάνησαν τα καράβια τους εκυρίευσεν μέγας φόβος και εταράχθησαν πολύ οι στρατιώτες, οι οποίοι έλεγον ότι εις τα καράβια ήτον τριάντα χιλιάδες τακτικοί Έλληνες. Όταν όμως ανεχώρησαν τα καράβια ησύχασαν.
- Ερ. Κατ' αυτόν τον καιρόν εκστράτευσεν ο Κιουταχής δια Εύβοιαν, ή άλλοσε;
- Απ. Όχι γίνονται μόνον κινήματα λιποταξίας.
- Ερ. Διατί εκανονοβόλησαν όταν είμεθα εις Αμπελάκια;
- Απ. Δια το Κιουτζιούκ μπαϊράμι.
- Ερ. Έχετε άλλο τι να ειπήτε;
- Απ. Όχι ειμή ότι η φρουρά εφέρθη πολλά ατίμως, αφήσασα ημάς εις την εξουσίαν ενός τοιούτου εχθρού, αρπάσασα πρώτον τα ενδύματά μας, η φρουρά άφησε την Ακρόπολιν χωρίς ανάγκην επειδή με τας εν αυτή τροφάς, δεκαπέντε χιλιάδες κοιλά κριθάρι οι Τούρκοι θέλουν απεράσουν ικανόν καιρόν.
- Μετά τούτο ερωτήθησαν αι γυναίκες μήπως είχαν γράμματα και δεν ευρέθη άλλο ειμή ολίγα χρήματα.

Εγράφη παρά τω
Κ. Μεταξά.»

Ε.27

«Σεβαστή Κυβέρνησις

Δυο μήνες καθήμεθα αργοί και ακίνητοι. Δυο αναφοράς εστείλαμεν δια να ενεργηθή η γνωστή σας εκστρατεία μας και εις καμμίαν αποφασιστικώς δεν μας απεκρίθητε. Ένα μήνα εστερούμεθα τροφών, και καταθλίβομεν τους πτωχούς πολίτας, οι οποίοι ολόκληρον ήδη χρόνον πολλά δοκιμάσαντες από τους στρατιώτας, δεν είναι πλέον εις κατάστασιν να υποφέρουν βάρη στρατιωτών μολονότι χαίροντες όλην την αταξίαν των.

Οι στρατιώτες πλέον εστενοχωρήθησαν καθήμενοι αργοί και πεινασμένοι.

Αν ακόμη αργήση η εκστρατεία μας δεν ηξεύρομεν τι δρόμον θα ακολουθήσουν τινες μάλιστα λειποτακτήσανες βιασμένοι εκ της στενοχωρίας και ανυποφόρου δυστυχίας αναχώρισαν εις το Αιγαίον πέλαγος εις ληστείαν ως μανθάνομεν με πολλήν δυσαρέσκειάν μας.

Το σχέδιον της εκστρατείας μας σας έγινε γνωστόν από δυο αναφοράς μας και μάλιστα από τον Γενναίον Καπ. Μιχάλην Γρίβαν, τον οποίον εστείλαμεν προλαβόντως να σας το πληροφορήση και προφορικώς, καθώς και σας το επληροφόρησε λοιπόν παρακαλούμεν να ενεργήσητε δια να μας σταλούν τα αναγκαία, και να μας έλθη η διαταγή της εκστρατείας μας από τον Αρχιστράτηγον όσον τάχος, δια να εκστρατεύσωμεν επειδή μήτε υποφέρομεν πλέον ως είρηται, καθήμενοι αργοί μήτε συμφέρη, μήτε της φιλοτιμίας και υπολήψεώς μας είναι.

Νέον δεν έχομεν, ειμή ότι τινες των στρατιωτών μας, τους οποίους είχαμεν στείλῃ εις επιδρομάς των εχθρών, επέστρεψαν προ τριών ημερών με τρείς τούρκους ζωντανούς 11: κεφάλια και αρκετά λάφυρα, και μας λέγουν οι ίδιοι τούρκοι, ότι ο Κιουταχής ετοιμάζεται να εκστρατεύσει κατά της Αλβανίας δια να καθυποτάξῃ τινας ανυποτάκτους εις τον Σουλτάνον Αλβανούς. Χθες επέστρεψαν και άλλοι εκ των ιδίων στρατιωτών μας φέροντες δύο τούρκους ζωντανούς και δύο χριστιανούς προσκυνημένους, και μας λέγουν τα ίδια. Ταύτα και μένομεν με το προσήκον σέβας.

31: Ιουλίου 1827

οι ευπειθείς πατριώται

Σαλαμίνα

νικόλαος κριεζιώτης

Βάσος Μαυροβουνιώτης

ταύτη την στιγμήν ήλθεν ένα άλλο μπουλουκι μας απ' έξω και ήφεραν δύο τούρκους ζωντανούς, τρείς ρωμέους αρματωμένους, και αρκετά λάφυρα. 2: Αυγούστου: 1827: μας πληροφορούν τα ίδια».

(Γ.Α.Κ. Υπ. Πολέμου Φ20).

Σεβας; Νεβίρουν .

[illegible]

Ε.28

«Προς την Σεβαστήν Βουλὴν της Ελλάδος

Με μεγάλην μας απορίαν ομού και θλίψιν βλέπομεν μιαν διαταγὴν του Αρχιστρατήγου διορίζουσιν τους ενταύθα οπλαρχηγούς να μείνωσιν εις ἴδια και να τρέφονται ἀπὸ τους κατοίκους και παρεπηδήμους Σαλαμίνο. Και βέβαια ὄχι μόνον ἀξιαπόριτον και ἀξιολύπητον εἶναι ἓνα τοιούτον διάταγμα, ἀλλ' ἐπίσης και παράδοξον, και παράξενον. Εδῶ ὅσοι ευπορούσαν δεν υπάρχουν πλέον, διότι εμακρύνθησαν μην υποφέροντες τας ἀναιτίους στρατιωτικὰς καταχρήσεις αι οποίαι ἀπὸ καιρόν επιπολάζουν.

Δεν ἔμειναν παρ' ὅσοι φυγόντες την ἐχθρικὴν μάχαιραν ἦλθον γυμνοὶ να ἀσφαλίσωσι την ζωὴν των και ὅσοι στερούνται τα ἔξοδα της μεταβιβάσεως ἀλλαχού.

Ἐμποροῦν ἄραγε οι τοιοῦτοι να θρέψουν μίνας τόσῃν στρατευμάτων πληθύντη; εἶναι αὐτὴ ἄραγε ἡ ἡσυχία την οποίαν ἠλπίζον να χαρώσιν εις τας ἀγκάλας των ἀδελφῶν των ὅσοι ἔφυγον των τυραννίαν των Τούρκων; Ω Θεέ! εις ποίαν ἄβυσσον δυστυχιῶν ἐρριψες τον δυστυχὴ λαόν σου!

Σεβαστὴ Βουλὴ! οι περισσότεροι ἄνθρωποι δεν κρίνουν τα πράγματα με ἐκεῖνον τον στοχασμόν οπού τα κρίνουν μερικοί. Ὅθεν και ἓνα δυστύχημα ἐμπορὴ να τους ἀπελπίσῃ. Την τοιαύτην ἀπελπισίαν φοβούμεθα και ἡμεῖς σήμερον ἡ οποία ἐμπορὴ να κάμῃ και δυνατοτέρους τους ἐχθρούς μας.

Μ' ὅλα ταῦτα χθές κάμνοντες τα ἀδύνατα δυνατὰ ἐπρομηθεύσαμεν δι' ολύγας ἡμέρας τροφὰς των στρατευμάτων ἕως ὅτου να πέμψῃ ἡ Σ. Βουλὴ εις την οποίαν ἤδη σπεύδωμεν να ἀναφερθῶμεν και να την παρακαλέσωμεν με τας πλέον θερμὰς παρακλήσεις ἐκ μέρους ὅλου του ξεψυχούντος τούτου λαοῦ δια να λάβῃ την προσήκουσαν πρόνοιαν δια την σωτηρίαν του διατάζουσα τους οπλαρχηγούς να ἐξέλθωσι της νήσου ταύτης και να στρατοπεδευθούν ὅπου ἡ Βουλὴ λογίζεται συμφορότερον δια το οποίον εἶναι και αὐτοὶ και οι στρατιῶται ἐνχάριστοι και πολλὰ το ἐπιθυμοῦν και προσμένουσιν τας ἀναποφεύκτους δι' αὐτούς τροφὰς.

Τούτο το θεῖον ἔργον ἤθελεν ἀπαλλάξῃ την πάσχουσαν ταύτην πόλιν ἀπὸ τα δεινὰ και ἤθελεν ἐπιφέρει και μιαν καλὴν μεταβολὴν της καταστάσεως της στερεᾶς Ελλάδος τῶρα μάλιστα ὅτε οι φιλόανθρωποι βασιλεῖς μεσολαβοῦν δια την ἀνεξαρτησίαν της Ελλάδος. Ἐνα τοιούτον κίνημα ἤθελεν ἥστε πολλὰ συντελεστικόν εις την βαρὺτητα των δικαιωμάτων μας. Ἐν τούτοις ἐπαναλαμβάνομεν να εἴπομεν ὅτι κινδυνεύῃ ο λαός τούτος να σβυσθῇ ἐξ' ολοκλήρου και μένει στην πρόνοιαν της Σ. Βουλῆς να τον διασώσῃ.

Εἴμεθα εὐέλπης ὅτι το φιλοδίκαιον μιας εὐνομουμένης Διοικήσεως οποία ἡ τω-

ρινή της Ελλάδος κυρίεται δεν θέλη ποτέ εγκαταλήψη αβοηθήτους δυστυχείς πολίτας καθώς ήμεθα ημείς μάλιστα και φρονούμεν ότι αμέσως οπου πληροφορηθή τας δεινοπαθείας μας θέλη πράξη δραστηριώς παν ότι αφορά το όφελος της πατρίδος και την ησιχήαν των λαών της.

Υποσημειούμεθα με το οικό σέβας.

τη: 2: Αυγούστου: 1827: Σαλαμίνα
ο Μενδενίτσης τοπ: Σ: και Α.

Θήβα

N. αντωνιάδης
σωτήρης Ιωάννου
σταμάτις παρδάλης
σπύρος παπασπύρος
γιόργης παπανικολάου
παπα κοσταντής
γιουργι σταβρου
αντώνης λάμπρου
γιάννης παπαγιω.....
γιαννάκης μητηλήνη

Σαλαμίνα

σακελάριος παπαπέτρος
αναγνώστης μπιρπίλης
γιάννης βγένας
σωτήρης ανδριανού
γιάννης σταμούλης
δημητράκης τζάκονας
δημος του λάμπρου
μήτρος μπακογιάννης
δημητράκης καρβελάς

Μέγαρο

σακελλάριος
γιάννης Χ“σίδερης
σπύρος μερδελής
αναγνώστης φιληπός
αναγνώστης κολοζούμης
γιωργάκης σταυράκης
αναγνώστη καρβελά

Λειβαδεία

σταμούλης Ιωάννου
ανγγελής θηβαίος
κοσταντής λαμπράκος
αναγνώστης γιανακού
χρίστος παναγιώτου
νικολός αβρουζόπουλο
κοσταντί πιρπιρή
μαστροδήμος πεπές
γιώργο μπακάλης
θεωδωρις χατζιζίσιμου

Κούντουρα

οικονόμος
Γ: χατζη μελέτης
αθανάσις τέτες
γιάννι μιχάλις
στάμος νικολάου
Χ“μήτρος
παναγιώτης λάσκος
γιωργάκι κανάκις
παπα Νικόλαος
θοδωρι πουγγάς

Βίλλια

στέφας
γιωργάκι κονόμος
γιόργης του νηκολού
γιάννη παρπας
σταμάτη λούκος
θανάση κριεμάδης».

(Γ.Α.Κ. Υπ. Πολέμου Φ203).

Ε.29

«Προς την Σεβ. Αντικυβερνητικήν Επιτροπήν της Ελλάδος
Εκ του κατά τον Κορινθιακόν Ισθμόν Στρατοπέδου
τη 24 Αυγούστου 1827

Κύριοι

λαμβάνω την τιμήν να Σας εκθέσω κατ' ακρίβειαν τας θέσεις και τα άχρι της σήμερον κινήματα και κατορθώματα των υπό την οδηγίαν μου στρατευμάτων. Από ταύτην την έκθεσιν βλέπετε ότι μ' όλας τας μεγάλας και επαισθητάς ελλείψεις των τροφών και πολεμοφοδίων εξ' ων έπασχον και πάσχουν τα στρατεύματα, αι εκβάσεις αυτών των κινήματων υπήρξαν ευτυχείς δια τον οποίον πολεμούμεν ένδοξον σκοπόν.

εις τα μεγάλα Δερβένια (επί της Γερανεΐας) κατέστησα προ καιρού Στρατόπεδον, το οποίον διατηρείται άχρι της Σήμερον, κατέναντι του μεγάλου Στρατοπέδου του Σερασκέρη Κιουνταχή, όστις είχε καταστήσει εσχάτως το Γενικόν Στρατόπεδόν του κατά τας Θήβας. αι εμπροσθοφυλακαί τούτου του Στρατοπέδου μας εκτείνονται εως το τείχος των Μεγάρων και εως την Ελευσίνα, όθεν εξορμούντες οι ημέτεροι έβλαψαν πάντοτε τον εχθρόν. πρό τινος ήδη καιρού παρέτησεν ο εχθρός τας οποίας εκράτη θέσεις επί του φαληρέως, και των παραλίων της Αττικής επί των οποίων δεν φαίνονται πλέον Τούρκοι.

εις τας αθήνας δεν είναι περισσότεροι των δισχιλίων πεντακοσίων, ή τρισχιλίων ανθρώπων. όλη η Ρούμελη (της οποίας οι οπλαρχηγοί κρατούν τας επί των ορέων θέσεις) είναι ετοιμή, ευθύς ως λάβη καμμίαν βοήθειαν τροφών και πολεμοφοδίων, να αποτινάξη εκ νέου τον Τουρκικόν ζυγόν.

οι τούρκοι μ' όλλον ότι εκυρίευσαν την ακρόπολιν των Αθηνών δεν επροχώρησαν μετά την παράδοσίν της καθόλου, ημείς έχομεν προς τοις άλλοις και στρατόπεδα κατά την Δυτικήν Ελλάδα των οποίων από ημέρας εις ημέραν αυξάνει ο αριθμός των στρατιωτών. Προς τοις ανωτέρω είχα δώση την προσοχήν μου και προς την πελοπόννησον κατά των κινήματων του Ιμπραχήμ πασιιά, ο οποίος πριν έτι συστήσω σταθερόν στρατόπεδον επί του Κορινθιακού Ισθμού προστατευόμενον από την ακροκόρινθον, περιέτρεχε λεηλατών την πελοπόννησον. αφού όμως κατέστησα το επί της Γερανεΐας στρατόπεδον δια να εμποδίζη τα κινήματα του Κιουνταχή, και έθεσα περί την ακροκόρινθον τας γραμμάς μου ως βάσιν των επιχειρημάτων

και εργασιών μου, διετέθην κατ' αμφοτέρων των ειρημένων πασιιάδων εις τρόπον ώστε να μην ενοχληθώ καθ' όλου από τα κινήματά των, και να καταστήσω δυσκολοτάτην την δια ξηράς ένωσιν των στρατευμάτων των. Σας αναγγέλω μετά μεγάλης ευχαριστήσεώς μου ότι είδα τας οποίας ήλπιζα εξ' αυτών των πολεμικών

διατάξεων εντυχείς εκβάσεις. Εις την πελοπόννησον ο Ιμπραχήμης ευρίσκεται κλεισμένος εις τα φρούρια πάσχωι μεγάλην έλλειψιν τροφών. Ο Στρατηγός Θ. Κολοκοτρώνης Γενικός αρχηγός των πελοποννησιακών στρατευμάτων, συγκεντρώσας κατά διαταγήν μου πολλά στρατιωτικά σώματα, εσύστησε κατά την αχαΐαν και αρκαδίαν Στρατόπεδον 7000-8000 ανθρώπων οπλοφόρων. έβλαψεν επαισθητώς τους από πάτρας και αλλαχόθεν εξελθόντας άραβας και τα κινήματά του είχαν επόμενον το να αναγκασθούν οι εις Βοστίτζα τούρκοι να φύγουν αφ' ου έκαυσαν τας σκηνάς των και να κλεισθούν εις την ακρόπολιν και εις το φρούριον των πατρών, ώστε η Βοστίτζα κρατείται ήδη παρά των ημετέρων και εις τα περίξ των πατρών είναι εν δυνατόν Στρατόπεδόν μας διοικούμενον από τον ανδρείον ήν του Κολοκοτρώνη τον Γενναίον, εκτός τούτου είναι και άλλο κατά την Βοστίτζαν υπό τον Στρατηγόν Κολοιόπουλον. ο ίδιος Στρατηγός Κολοκοτρώνης μετέβη με μέρος στρατευμάτων κατά την Μεσηνίαν δια να ενωθή μετά του ατρομήτου ήρωος Νικήτα σταματελόπουλου του πολεμήσαντος κατά τον παρελθόντα μήνα (ως η προς υμάς περί αυτού αναφορά μου) τους άραβας κατά τα Δερβένια λεοντάριον και φονεύσαντος υπέρ τους τριακοσίους πενήντα.

έχω μεγάλην ευχαρίστησιν να Σας προσθέσω ότι οι κατά δυστυχίαν απατηθέντες από τον Ιμπραχήμην, εκ του τμήματος των πατρών, και ενωθέντες με τους τούρκους επέστρεψαν και ηνώθησαν με τους συμπατριώτας προς τους οποίους υπεσχέθην τελείαν αμνησίαν των πράξεών των.

Κύριοι τα στρατηγήματά μας ήθελεν είναι πανταχού δυνατά και φοβερά προς τον εχθρόν της Ελλάδος, αν η έλλειψις των τροφών δεν εμπόδιζε την συσσωμάτωσίν των. κατά ταύτην την στιγμήν ενασχολούμαι να μεταβιβάσω δια του Ισθμού προς τον Κόλπον της Κορίνθου βαρκακανονιέρες και ελπίζω εντός ολίγων ημερών να σχηματίσω ένα δυνατόν στολίσκον ωσάν του κόλπου της Ναυπάκτου, και επομένως να βάλω εις πράξιν τα οποία μετά του εξοχωτάτου λόρδ Κόχραν του Α' στολάρχου έλαβα μέτρα η επιτυχία των οποίων εξαρτάται κυρίως από την φροντίδα και πρόνοιαν οποίαν θέλη λάβη η Αντικυβερνητική Επιτροπή δια τας κατεπείγουσας των στρατευμάτων ανάγκας.

ο Αρχιστράτηγος
Τσούρτζς».

(Γ.Α.Κ. Υπ. Πολέμου Φ205).

Ε.30

«αριθ. 492

Ελληνική Πολιτεία

Η Αντικυβερνητική Επιτροπή

Επειδή είναι επάναγκες να γίνη όσον τάχος η κατά την στερεά Ελλάδα εκστρατεία, δια την κρίσιμον ταύτην περίστασιν του Κορινθιακού κόλπου καθ' ας έλαβεν η Επιτροπή αυτή ειδήσεις βεβαίας.

Διατάττει

α'. Να προσκληθή ο Αρχιστράτηγος Κ. Ρ. Τζούρτζ δια να εκκινήση χωρίς σιγμιαίας αναβολής τα διά την εκστρατείαν ταύτην στρατεύματα, χωρίς να περιμένη την τελείαν προπαρασκευήν, καθότι ελήφθησαν αποφασιστικά μέτρα δια να τω αποσταλώσι μετά των αντιπροσώπων της στερεάς Ελλάδος τροφαί, πολεμοφόδια και εντός δέκα ημερών εκατόν πενήντα χιλιάδες γρόσια : αριθ. 150.000 _
β'. Η επί των Πολεμικών Γραμματεία της Επικρατείας να ενεργήση το παρόν διάταγμα.

Εν Αιγίνη

τη 21 Σεπτεμβρίου 1827

Η Αντικυβερνητική Επιτροπή

Γ. Μαυρομιχάλης

Ιω. Μ. Μιλαήτης

Ιω. Νάκος

ο επι των πολεμικών

Γραμματεύς της Επικρατείας

Τ.Σ. Α. Βλαχόπουλος».

(Γ.Α.Κ. Υπ. Πολέμου Φ207)

492

ελαττωτική ποσότητα.

Η Α' ανωτέρωθεν Εύρεση.

Ευρίσκω λοιπόν να μία τουλάχιστον η καθεμία γερμ. Εύρεση σε
 γαλά, κα' τα κελύφη κα' τα σπέρματα ή κοσκινισμένο κα' τα κα' τα
 Εύρεση ή Εύρεση από την Εύρεση.

Διακρίν.

α. κα' σπέρματα ή σπέρματα ή σπέρματα κα' τα κελύφη γερμ. Εύρεση
 κα' τα κελύφη γερμ. Εύρεση κα' τα κελύφη γερμ. Εύρεση κα' τα
 κα' σπέρματα ή σπέρματα ή σπέρματα κα' τα κελύφη γερμ. Εύρεση
 σπέρματα ή σπέρματα ή σπέρματα κα' τα κελύφη γερμ. Εύρεση
 κα' σπέρματα ή σπέρματα ή σπέρματα κα' τα κελύφη γερμ. Εύρεση

β. κα' τα κελύφη γερμ. Εύρεση κα' τα κελύφη γερμ. Εύρεση κα' τα
 κα' τα κελύφη γερμ. Εύρεση κα' τα κελύφη γερμ. Εύρεση κα' τα

κα' τα κελύφη

κα' τα κελύφη γερμ. Εύρεση

Η Α' ανωτέρωθεν Εύρεση.

Γιάννης Γιώτας

10. 11. 1912

ip: 1000

ο Εύρεση σπέρματα
 ή σπέρματα ή σπέρματα

Ε. 31

« Προς την Σ. Κυβέρνησιν!

Η Επαρχία μας Δερβενοχώρια χηρεύουσα από αρχηγόν των αρμάτων της δια να στρατολογή τους στρατευσίμους κατοίκους της εις την χρείαν της πατρίδος, και γνωρίζουσα τόσον την κατά τούτον ανάγκην, ωσάν και την τιμιότητα και αξιότητα του γενναιοτάτου Κ. Αντωνίου Γεωργαντά, έκλεξαν αυτόν ευχαρίστως αρχηγόν των αρμάτων της. Όθεν αναφερομένη δι' ημών των υποφαινομένων προκρίτων της προς την Σ. Κυβέρνησιν και συσταίνουσα αυτόν εις την εύνοιάν της την παρακαλή να γνωρίση αυτόν τοιούτον και να τω δώση το τακτικόν δίπλωμα, το αναγκαίον προς τον Αρχιστράτηγον συστατικόν, και τας απαιτουμένας διαταγάς προς την επαρχίαν μας, και δι' οποίαν δήποτε εκστρατείαν απαιτουμένην παρά της επαρχίας μας, διαττάτουσα αυτόν θέλει εύρη ημάς προθύμους των επιταγών της,

Ταύτα και με το ανήκον Σέβας μένομεν.

τη 30 7βρίου 1827 Φανερωμένη Σαλαμίνας

Γεώργιος Διδασκαλόπουλος	μέγαρο	Κούντουρα
Σακελάριος	σακελάριος	γιαννη μιλάχης
παπα παναγιώτης	σπύρος μπερδελής	θανάση ντέτε
θανάση ανδρέας	παπασταμάτης	αναστάσι χ:μελέτη
δημήτρης λογοθέτου	γιάννης χ:σίδερισ	αναγν: ντέτε
κώστα τζίγλαρης	Αθ. μαρκέλος	αναγνώστης στέφας
πρωτόπαππας	Φίλιππος του πανταζή	παναγιώτης λάσχος
νικόλας λέκας	αναγνώστης κολοζούμης	μήτρο μήλος
δημήτρι ξερβός	Γ. σταβράκις	γιοργάκι ρόκα;
γιάννι τζονις	παναγος κολοζούμης	γιορκάκι κανάκι
γιάνι λέκας	αναστάσις παπανικόλας	κώστα μιλόσις
γιαννι παππας	αναστάσις καλόστρας	θοδωρή πονγγας
θανάσι ξερβος		στάμος νικόλας
σπυρο γιαννάκι		αντώνι φράγκος
αναγνώστη		αναγνόστης ριγός
		θανάση παπαγεωργάκη
		γιαννάκη παντίλα
		Γιάννης χατζη μελέτης».

(Γ,Α,Κ, Υπ. Πολέμου Φ208).

Ε.32

«Εισερχομ. Πολέμ. αριθ. 1019
οι Αθηναίοι

Σεβαστή Κυβέρνησις

Είναι πασίδηλον ότι απ' αρχής του ιερού μας τούτου αγώνος δεν ελείψαμεν από τα χρέη τα ιερά του υπέρ της Ελευθερίας της Πατρίδος, Είναι διακηρυγμένοι οι αγώνες και κόποι μας. Απεδείχθη πραγματικώς και τρανώτατα η προθυμία και ζήλος μας με θυσίας διαφόρους και για χύσιν αιμάτων πολλών.

Επειδή λοιπόν η Πατρίς ακόμη πάσχει, και πάσχει τα χείριστα και προσκαλεί τα τέκνα της με φωνήν αξιοδάκρυτον προς βοήθειαν και σωτηρία της: ημείς ως γνήσια τέκνα και τρέφοντες τους αυτούς σκοπούς και τα αυτά φρονήματα υπέρ ταύτης, μ' όλον ότι εμείναμεν ολιγώτεροι παρ' ότι εθυσιάσθησαν εξ' ημών υπέρ της Ελευθερίας, σκοπεύομεν Ση Κυβέρνησις να εκστρατεύσωμεν πάλιν υπέρ πατρίδος αποφασισμένοι να πράξωμεν παν το δυνατόν εν όσο πνέομεν τον αέρα, έως ότου ή να ιδώμεν την πατρίδα ελευθέραν ή να αποθάνομεν και ημείς οι αποληφθέντες, προσφέροντες αυτήν την ανταμοιβήν και προς τους αποθανόντας αδελφούς μας.

Διό συνελθόντες ημείς και βουλευσάμενοι περί τούτων εκρίναμεν να χειροτονίσωμεν αρχηγόν των Αττικών όπλων άνδρα ευυπόληπτον και άξιον και ικανόν να αναλάβει το βάρος τους και να το οικονομήσει με πατριωτισμόν και με φρόνησιν. Αφού δε εγένετο αρκετή συζήτησις περί τούτου, ηύραμεν τοιούτον όλοι και πολιτικοί και στρατιωτικοί τον Συμπολίτην μας κύριον Νικόλαον Ζαχαρίτζαν. Τούτον τον εγκριθέντα εις τούτον συμπολίτην συσταίνομεν προς την Σην Κυβέρνησιν παρακαλούντες αυτήν να τον γνωρίσει αρχηγόν των όπλων των Αθηναίων, εφοδιάζουσα αυτόν με τα αναγκαία αποδεικτικά έγγραφα και με όσα απαιτεί η σύστασις ενός αρχηγού.

Πεπεσμένοι εις την προθυμία και πρόνοια της Σ. Κυβερνήσεως και πληροφορημένοι ότι με χαράν μεγάλην θέλετε μας συνδράμει εις την δικαίαν και επαινετήν αίτησίν μας, είμεθα ευέλπιδες ότι θέλομεν ιδεί όσον τάχος εκτελεσμένους ομού με την ευχήν της τους εκτεθέντας σκοπούς μας.

Μένομεν με το ανήκον σέβας
τη 9 Οκτωβρίου 1827

οι συμπολίται Αθηναίοι

παλαιολόγος Μπενιζέλος

N. Μπενιζέλος

Νικόλαος δανιήλ

μήτρος Καφοράκης

Νικόλαος Ζελεπής

μήτρος

μήτρος λίτζας

πέτρος χασιότης

Δ. Σουρμελής

μήτρος χρυσοχός

χρυστόδουλος κίκας

γηοργάκι καράπελα

σπύρος λιανοσταφίδα

μήτρο ζαχαρία

γιώργι καραμαλή

N. Σκινά

γιαννάκος βενέτας

N.

σπ. καραμαλής

σιμεόν

μίτρο στρατιγός

παπαδημήτριος νικ.....

νικολώς νερούτζως

σπύρος λέκας

κόλιας ντουφετζής

κόλιας ντέγκλερης

γιάννης γιάμεσης

δίμιας χασιότης

σπύρος χάρχος

σαράντης μάρκος

μίτρωσ μόσχα

μήτρος λουκάς

γιάνι σίσχου

μήτρος τζοέρης

σοτίρης πασαλής;

Ιωάννης Βλάχος

Άγγελος γέροντα

Σπυρίδων Βενιζέλος

χ“σπ. γγικάκης

απ. βουγιγκλής

χ” νικόλαος μπούκρας

χ. μπενάρδος

N. Γέρωντας

δημήτριος μπενιζέλος

παλαιολόγος μπενιζέλος

παναγής μπερ.....

νικολής μπάτης

Νικόλας Κολοβός

Κωστής Βρυζάκης

νικόλαος πονηρόπουλος

δανιήλ ποδάρας

γιώργι γριπέος

μιχάλης μπο.....

δημήτριος κοπίδης

χαγγής χέλμης

χρήστος μπερση

γιάννης κουτός

νικολής κοπίδης

ανδρέας νέρης

παναγής κοπίδης

γεώργιος πούλος

μήτρος βάσιος

σπύρος караγιάννης

σπύρος του χ“μπανάνα; (μπατόκα)

χ“αναγνόστης τάβαρις

σπύρος δοντάς

γιώργης αιγινίτης

μίτρος φίτιζας
 παναγής ζωγράφος
 Νικολίς
 γιαννης γκουμουλεζας
 παναγίς κάπας
 μίτρο σαμαρτζή
 δημητράκης σαχανάς
 σιδέρης καλαμπόκης
 παναγής κροκάτος
 δημήτριος αλβανιτάκης
 Ιω. λαγάνης
 γεοργαντάς βουτζαράς
 γιανάκος πουας
 σπίρος βουκζαρας
 γιοργάκις μερτίκαλης
 σπύρο καλογεράς
 σοτήρις κυριακού
 νικόλαος κέλης;
 γιόργιος σκαρβούλης
 ανγγελής ανγγελόπουλο
 νικολάκης μπουλούκης
 νικολίς μόσχας
 σοτήρης μόσχας
 παπάς σταμάτης
 νηκολος προτομάστορας
 σοτήρης κουνενές
 κοσταντι λα.....
 σπύρος λιόσης
 βασίλης σαρδελάς
 σπύρος τζουκατάς
 βασίλης τζουκατά
 μιχάλης πίστης;
 γιάννης χασιώτης
 τέλη γιάνις;
 κώστα λαπάτις
 αναγνώστη κουβαργιώτης
 γιοργάκης μοκλήσος

νικολής ποδάρας
 χ“νικόλαος σταματάκη
 παναγής πινιώτας
 παν. λογοθέτης
 μήτρος κοφας;
 σπίρος κοπίδης
 γιαννούλης ζαχαρίας
 κωστής ζαχαρίας
 γιανάκος κορφιιάτης
 σωτήρης σκοτίδης
 γιάννης καρβέλας
 αναστάσις κιαλαμας;
 σπ. βαρυμπότης
 αναστάσις τζίτζιφας
 γιανάκος ντούσης
 διμητράκης κυργιακός
 σπίρος στήρης
 σιδέρης καράλιος
 σπύρος κερατιώτης
 νικολός βάθης
 γιακουμής μπόγρης
 σιμιόν ;λέγις;
 στάμος τζιάκονας
 παναγής κροντηράς
 γιόργης διπλάρας
 αγγελής ταβάνης

 νικόλας γριπέος
 νικολος λαπίρις
 γεοργατας μεθενίτη;
 μίτρος μοντούλης
 γεωργάκης βλάχος
 θανάσης μπορδολης
 γιανάκος μάγιρας
 διμητρος χατζησπύρου
 μίτρος κανατάς
 σπύρος τζίκας

μήτρος μποκήσιος
 γιάννης γρίβας;
 κρονδηράς γιώργης
 αναστάσις ρουμπέσης
 θοδωρής χασότης
 δήμας μπουλούκης
 γιάννης γκόλφης
 θωμάς θηβαίος
 χρίστος τριίμης
 δημητράκης στάθης;
 νικολός κοπιτζής;
 γιάννης τρακάδας
 γιάννης αράθιμος;
 κόστας ρόξης
 μήτρος κουλουργιότης
 σπύρος καρβελάς
 νικολής μασούρης
 σπύρος καστής;
 γιώργης βουτζαράς
 γιοργάκης καζάκις
 σπύρος μπόρσας
 σταμάτης βρετός
 στάμος κώστα λούκας
 γεωργάκης κουβέλης;
 δημήτρις πιτάκης

μιχάλη κουρικόβαλας
 νικολής ρέτζος
 αντόνης ρέτζας
 σιμεών μπόκρης
 σαράντης σκλιέπας
 γιαννάκος γκλέζος

αναστάσιος σαπάνης
 παναγής ρέντας
 παναγής μαρίνης;
 γιαννιός ντενούρδης
 αναγνώστης μπενούς
 αναγνώστης μπάτας
 παναγίς μπάτας
 μίτρος λιούλιας

παναγής γκικάτζις;
 σπύρος χέλμις
 σοτίρις καρταλάς
 αντρέας κοπήδης

.....

γιόργις ταβάνις
 αγγελή κώστα μανόλις
 γιάνις κατζατρής
 σπύρος παπανέζης».

(Γ.Α.Κ. Υπ. Πολέμου Φ209).

Ε. 33

Εκ του κατά τα Νεζερά
 Αρχιστρατηγείου 5. Νοεμβρίου 1827
 «Προς την Σ. Αντικυβερνητικήν
 Επιτροπήν

Κύριοι

από το προς τους αντιπροσώπους της Στερεάς Ελλάδος Γράμμα μου βλέπετε την οποίαν έκαμα απόφασιν περί της κατά την Στερεάν Ελλάδα εκστρατείας και τινες ισχυρούς λόγους δια τους οποίους ενέκρινα να κινηθώ προς την Δυτικήν Ελλάδα κατά το παρόν. σήμερον άφησα χρήματα και τροφάς εις επιτροπήν επί τούτο διορισμένην, δια την εκστρατείαν της Ανατολικής Ελλάδος, δια να γίνωσι στρατιωτικά κινήματα και εντός του Ναυπακτείου κόλπου καθ' ας έδωκα οδηγίας.

Έχω την τιμήν να Σας ειδοποιήσω συγχρόνως ότι τα υπό την οδηγίαν μου στρατεύματα κατέσχον αλληλοδιαδόχως πολλές προς τας Π. Πάτρας θέσεις, οι δε εχθροί δεν έκαμον κανένα κίνημα αφ' ου επλησιάσαμεν περί τας θέσεις των πατρών. κρατούμεν ωσαύτως και την θέσιν των Σαλών. και τα οποία κρατούμεν μέρη εκτείνονται εως εις τον Ναυπάκτειον κόλπον. αύριον σκοπεύω να μεταφέρω το Στρατόπεδον εις θέσιν αρμοδιωτέραν κειμένην εις την μεταβίβασίν των προς την Δυτικήν Ελλάδα.

αφ' όσας έχομεν ειδήσεις εκ των περί τας Πάτρας ζωγρισσομένων τουρκών η φρουρά των πατρών σύγκειται από 500 άραβας, 700 ξένους τούρκους και 400 εντοπίους έχοντας ως 300 ίππους. αι τροφαί εις τας πάτρας πωλούνται ακριβά. πρότινων ημερών εφόνευσαν οι ημέτεροι ένα Τάταρην διευθυνόμενον προς τον Ιμπραήμπασιαν με πενήνκοντα ιππείς, και μετ' αυτών ικανούς των ιππέων.

μήτε περί του Ιμπραήμπασια των κινήμάτων μήτε περί των του Αχμέτπασια ηξεύρω τίποτε, έχω όμως λάβει τα αναγκαία κατ' αυτών μέτρα αν κινηθώσι.

η Αντικυβερνητική Επιτροπή δεν έλαβε τον κόπον να με ειδοποιήσει τι ακολουθήσεν μεταξύ των συμμάχων και του Ιμπραήμπασια, όθεν αγνοώ αν εσυμφωνήθη μεταξύ των τίποτε ή όχι.

ο Αρχιστρατήγος
 Τσούρτζς».

(Γ.Α.Κ. Υπ. Πολέμου Φ212).

E.34

Εκ του κατά τα Νεζερά
Αρχιστρατηγείου τη 5 Νοεμβρίου 1827

*«Προς την αντικυβερνητικήν
Επιτροπήν*

Κύριοι

Διέταξα τον Στρατηγόν Στ. Κατζικογιάννην να μεταβή εις Κούλουρην, και μετά ταύτα Διοικών ένα των ευκινήτων του αρχιστρατηγείου σίχων να μεταβή κατά τας Θήβας και την Αττικήν, δια να βλάβη όσον ένεστι τον εχθρόν κινούμενος κατ' αυτού καθ' όλα τα μέρη. παρακαλείσθε λοιπόν Κύριοι να εφοδιάσετε τον ειρημένον Στρατηγόν αφ' όσων έχει χρείαν δια ταύτην την εκστρατείαν.

*Ο Αρχιστράτηγος
Τσούρτζς».*

(Γ.Α.Κ. Υπ. Πολέμου Φ212).

Εἰς τὴν κατὰ τὴν ἑξῆς
 Ἀρχιεπισκοπὴν τῆς ἑκκλ. Νοτίου, 1827.

Πρὸς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν
 ἐπιφανί.

Κύριοι.

Διότι ἐν ἑκκλησίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ μετὰ τὴν ἐκείνην, καὶ μετὰ τὰς
 λοιπὰς τὰς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἔχουσιν
 καὶ μετὰ τὴν κατὰ τὴν ἐκκλ. Νοτίου, καὶ
 καὶ ἐκείνην ὅσην ἐστὶν ἐκείνην ἀποστολὴν καὶ
 αὐτὴν κατὰ τὴν ἐκκλ. Νοτίου, καὶ
 διότι τῆς καὶ ἐκείνην τῆς ἐκκλ. Νοτίου
 ἐκκλ. Νοτίου καὶ ἐκείνην τῆς ἐκκλ. Νοτίου
 ἐκκλ. Νοτίου καὶ ἐκείνην τῆς ἐκκλ. Νοτίου
 ἐκκλ. Νοτίου καὶ ἐκείνην τῆς ἐκκλ. Νοτίου
 ἐκκλ. Νοτίου καὶ ἐκείνην τῆς ἐκκλ. Νοτίου

ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

E.35

«ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ
Αρ. 805 Η ΑΝΤΙΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΣΕΒΑΣΤΗΝ ΒΟΥΛΗΝ

Η Κυβέρνησις πληροφορήθη πρότερον ότι οι εν Σαλαμίνι κάτοικοι και πάροικοι εμπορεύονται αισχρώς με τους εν τη Αττική, και εξέδωκε δραστηριὰς περί τούτου διαταγὰς, ἀλλὰ μανθάνει πάλιν με λύπην της ότι τούτο εξακολουθή, πράγμα ολέθριον δια το Έθνος. έκρινε λοιπόν αναγκαίον προς αποφυγήν τοιούτου κακού να διορισθεί προσωρινός Διοικητής εις την νήσον ταύτην άξιος, και ως τοιούτον προβάλει τον κύριον Στάμιον Σεραφίμ. περιμένεται δε και η επίκρισις της Σ. Βουλής.

Εν Αιγίνη: τη 9 Νοεμβρίου 1827

Η αντικυβερ. Επιτροπή
Γεώργιος Μαυρομιχάλης
Ιω. Μ. Μιλαήτης
Ιω. Νάκος

Τ.Σ.

ο Επί των εσωτερικών και
της Αστυνομίας Γραμματεὺς
Αναστάσιος λόντος».

1. Mr

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Agib. 805

Н А Н Т І К Т В Е Р Н Н Т І К Н Е П І Т Р О П Н І

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΣΕΒΑΣΤΗΝ ΒΟΥΛΗΝ

[illegible]

Α' α' Ιουν 648. Ε' α' Ιουν 648.

Πρωτόκολλο

L. M. Mizant

ϕ : $\mathcal{N}(\mathcal{A}) \rightarrow \mathcal{N}(\mathcal{B})$:

o'bet der Ederlitz: j' 1883
Hofmeister, Franziska
Avesa'no 1883

Ε.36

«Προς την Σ. Βουλήν

ξημΐαν σκληράν και απάνθρωπον προς τους υποφαινομένους ημάς, πρώτην του ενεστώτος εις τα μαγαζιά μεγάρων, το σώμα του στρατηγού στάθη κατσικογιάννη και μας έβλαψαν κακεντρεχός γρ: υπέρ τας 43: χιλιάδας όστε μας κατήντησαν εις αθλιότητα. αυτοί την 29: του λήξαντος ήλθον να έμβουν εις το τείχος μεγάρων στρατιώται τον αριθμόν μόλις εκατό.

η μεγαρείς και η κονντουριώται δια ησυχίατον τους ήπον να υπάγουν εις τα μέγα-
ρα να καθήσουν εκεί εως ου έλθη ο αρχηγός των, και ότι εκεί τους στέλνουν τα αναγκαΐα, και τους έστειλαν όσα ήσαν χρειόδη, αλαντί και αφού απήλυσαν τα χρειόδη, η κακεντρεχής μήσι(;) ανόητο(;) διότι δεν τους εδέχθησαν εις το τείχον μεγάρων, επήγαν και έκαυσαν περί την δευτέραν ώραν της νυχτός δύω στέρνες ρετσίνια μας καντάρια δυο χιλιάδες τριακόσια πεντίκοντα. δέκα δε εκ των κακούργων έχομεν συνελημένους εις την φανερωμένην της σαλαμίνος.

το ρετζΐνη αυτό Σ. Βουλή ήχομεν με έναν έμπορον κωνσταντίνον τουλουμιτζή κηδονιάτη συνδροφικώς προς γρ: 25: το καντάρι δια να το μετακομήσωμεν εις Σύ-
ραν και εκεί να ευγάλομεν νεύτη, εις τα σκεύη δε και αναγκαΐα τούτου του έργου, εις καζάνια εις σπήβαν και ξήλα και ενίκηα έχομεν δοσμένα με τακτικήν κατα-
γραφίν υπέρ τας οκτώ χιλιάδας γρόσια όστε η ολική ξημΐα μας είναι ος προήπομεν ανωτέρω υπέρ τας σαράντα τρίς χιλιάδας γρόσια. η ξημΐα αύτη μας κατήντησεν εις ελεηνήν αθλιότητα όστε αφού εχάσαμε ότι και αν ήχομεν, εμείναμε χρεώστε και τόσον χιλιαδόν γροσίων. παρακαλούμεν λοιπών το φιλοδίκαιον της Σ. Βουλής, επειδή το αδίκημα τούτω ανάγεται κατευθείαν δικαίω το λόγο προς τον αρχηγόν του στάθην κατσικογιάννην, ως μη διοικήσαντα κατά χρέος, να υποχρεωθή αυτός εις οΐδε τρόπους η Σ. Βουλή να μας κάμει την αποζημείωσιν. Σ. Βουλή και άλοτε εξημιώθημεν τοσάκης πλην η ξημΐαι εκείναι ήσαν φοριτέ, αυτοί όμως μας εγκρί-
μνησαν τους οΐκους εκ θεμελήον και κακουργότητα.

υποφενόμεθα με το προσίκον Σέβας.

τη 2 δεκεμβρίου εν αιγίνης
1827

οι πολήται
Γιάννης Χ“μελέτη
θανάσης ντέντες».

(Γ.Α.Κ. Υπ. Πολέμου Φ215).

Ε.37

«Σεβαστή Κυβέρνησις

Την α' Ιουνίου του παρελθόντος έτους 1826 ότε ο Κιουταχής εσύμωσεν εις τα πέριξ των αθηνών. οι Δημογέροντες μ' επιόρισαν με τους υπό την οδηγίαν μου στρατιώτες 98, φύλακα των Βουρτζίων της πόλεως ως το ανά χείρας μου αποδεικτικόν διαλαμβάνη. αφ' ου δε αντεστάθην το κατά δύναμιν, τέλος εβιάσθην να οχυρωθώ εις την ακρόπολιν κάνοντας εκεί το χρέος μου, εως ότου διορισθείς από τους εγκλείστους του φρουρίου εξήλθον δια τας κατεπειγούσας ανάγκας. και οι στρατιώτες μου έμειναν μέσα μαχόμενοι ως και οι άλλοι εως εις την πώσιν του φρουρίου. το αποδεικτικόν μου είναι από α' Ιουνίου αλλά πιάνει από α' Ιουλίου και ζημιόνομαι ένα μήνα. Παρακαλώ λοιπόν την Σην Κυβέρνησιν να διατάξη την επιτροπήν να μας περάση και το άλλο το μηνιάτικο, επειδή θα το ζημιωθώ από τη σακούλα μου. Εύελπισ δε ότι δεν θέλω αποτύχη της αιτήσεώς μου μένω ευσεβάστως.

Εν Αιγίνη τη 10 δικεμβρίου 1827

ο πολίτης

μακρυγιάννης».

Σημ: Λοιπές σχετικές καταστάσεις υποβάλλονται στην Κυβέρνηση για 41 στρατιώτες υπό την οδηγία των δημογερόντων Αθηνών, 69 υπό τον Νικόλαο Δανιήλ, 74 υπό τον Μήτρο Καφοράχη, 35 υπό τον Αναγνώστη Γιάννη Τάβαρι, 44 υπό τον ηγούμενο Βρανά, Γαβριήλ, 15 υπό τον Αθηναίο Νικόλαο Ντέγκλερη και για 53 υπό τον Μαρουσιώτη οπλαρχηγό Μήτρο Λίτζα. Γ.Α.Κ. Υπ. Πολέμου. Φ194. (Βλ. Ε15).

(Γ.Α.Κ. Υπ. Πολέμου Φ216).

Ε. 38

«Εξοχώτατε Κυβερνήτα

Ταύτην την στιγμὴν πληροφορούμαι, ὅτι τρία καΐκια εφόρτωσαν εἰς Πόρον σι-
τάρι καὶ ἄλλας τροφάς, τὰς ὁποίας μετεκόμισαν εἰς τοὺς ἐν Αθήναις Οθωμανούς.

Καθυποβάλλων δὲ ταῦτα ὑπ' ὅψιν τῆς ἐξοχώτητός σου παρακαλῶ νὰ μοι δοθεῖ
ἔγγραφος ἀδειά σας με μιαν Σκαμπαβίαν καὶ δυο πλοιάριά μου δια νὰ συλλάβω
τὰ διαληφθέντα καΐκια, ὑποσχόμενος νὰ μετακομίσω αὐτὰ ἐνταῦθα καὶ νὰ τα πα-
ραδόσω εἰς χεῖρας τοῦ ἐξοχ: ἡμῶν Κυβερνήτου, ἀνεῦ ἐλλείψεως τινός των ἐν
αὐτοῖς πραγματίων.

Υποσημειοῦμαι δὲ με το βαθύτατον Σέβας

τῇ: 21: Ιανουαρίου 1828

Αἴγινα.-

ο Ευπειθὴς πολίτης
Δ. λέκας».

(Ακολουθεῖ σημείωση τοῦ Κυβερνήτη στο ἴδιο ἔγγραφο τοῦ Δ. Λέκκα).

«ο Κύριος Δ. Λέκας ἔχει τὴν ἀδειαν νὰ υπάγει με τὰ ἀναγκαῖα πλοιάριά του ὡς
υπόσχεται, δια νὰ συλλάβει τὰ τρία καΐκια, καὶ νὰ τα φέρει παραδίδων αὐτὰ εἰς
χεῖρας τῆς Κυβερνήσεως, θέλει δὲ λάβει τὰ ἀναγκαῖα ζητηθέντα; παρὰ τοῦ κυρίου
Γλαράκη.

τῇ 21 Ιανουαρίου 1828
Ι. Καποδίστριας».

(Γ.Α.Κ. Ιστορ. Αρχεῖο Γιάννη Βλαχογιάννη.
Αρχεῖο Τσούρτζ-Υψηλάντη 1828-9, Φ290).

Bozidar Dobrin.

"Tavla hi gypsi avyagorper. Nigla
natura gyp'lovu of Rejon orlop of adas
feger. Nis inias pulavpura of Avs in 43!
van Otkyarovs.

Kaddurabatsam kileh is iper lal ghorah:
 hi on agamagat na poi dard oppagor egi
 on pi jian kagawahan y die pashapam
 dal na agahle lal magahle kairua,
 visoripura, na putkagorin aile wilaide y
 na li agahle y kien lal kex: agahle na:
 kagahle, aile kagahle na lal wilaide oca:
 pashapam.
 visoripura k pi kilehale kilehale
 kilehale: kilehale: o kilehale: kilehale
 kilehale. —

27 May

[illegible]

U. Rindig

E.39

«Προς την Σεβ. Αντικ(υβερνητικήν) Επιτροπήν της Ελλάδος

Από Σκύρον κατά τις 13 του τρέχοντος με τον Κ. Ν. Βαλάντον ειδοποίησε την Κυβέρνησιν ο διευθυντής της εκστρατείας μας Κύριος Αδάμ Δούκας ότι μην ιδόντες να μας σταλούν τα πλοία δια να κινηθώμεν εις τον Μαλιακόν Κόλπον και μην έχοντες νεωτέρας Διαταγάς της, δια να μην διατρίβομεν εις την Νήσον εκείνην επί ματαίω, αποφασίσαμεν να έλθωμεν εις τον Ερετριακόν κόλπον και ενταύθα να αναμείνομεν Νεωτέρας Διαταγάς της.

Εις τας 20: λοιπόν Εφθάσαμεν εις Πεταλιούς και εις τας 23 αναχωρίσαμεν εις Στόρα; ευρισκόμεθα τοποθετημένοι εις τα σκουρονίσια, καιροφυλακτούμεν να επιπέσωμεν εις κανένα μέρος οπού είναι εχθροί και ει δυνατόν να καταλάβωμεν και καμμίαν θέσιν ή εις την Εύβοιαν ή εις την Αττικήν.

Έχομεν χρειάν ως τόσον από πλοία και τροφάς δια να δυνηθώμεν ως Στρατόπεδον να συστήσωμεν και την εισροήν των τροφών εις την Εύβοιαν, να εμποδίσωμεν δια όλα ταύτα υποχρεώνομεν τον κ. Αδάμ Δούκαν να έλθη και να παραστήσει δια ζώσης τας ανάγκας μας, και πληροφορημένη η Κυβέρνησις ας πράξει όσα γνωρίσει εύλογα. Ημείς δε αναμένοντες τας διαταγάς της υποφαινόμεθα.

Εκ του Στρατοπέδου Σκουρονίσια

την: 28: Ιανουαρίου 1828

οι πατριώτες
Νικόλαος Κριεζιώτης
Βάσος Μαυροβουνιώτης».

Ε.40

«Προς τον Κυβερνήτην της Ελλάδος

Εξοχώτατε

Με όσην σταθερότητα υποφέραμεν τας κακοπαθείας εις αυτό το ιερόν στάδιόν μας. μ' όσον ζήλον και προθυμίας ετρέξαμεν πάντοτε εις βοήθειαν της πατρίδος, καταφρονούντες τον θάνατον, εναντίον των βαρβάρων Τυράννων μας. μ' όσην καρτεροψυχίαν αντιπαρατύμεθα; καταστρέφοντες τας Οθωμανικάς Φάλαγγας. μ' όσην αδιαφορίαν εγκαταλείπομεν γυναίκας και τέκνα μας τρέχοντες εις την φωνήν της πατρίδος μας. με άλλην τόσην θλίψην και ψυχικόν πόνον ζώμεν σήμερον καταφυγόντες εις αυτάς τας νήσους και θεωρούντες μακρόθεν εκείνο το έδαφος, το οποίον είναι πλήρες οστέων των συναδέλφων μας και την ποθητήν μας πατρίδα κατασπαρατομένην από τους αιμοβόρους τυράννους μας. Ω θύματα των φαντασιών....

Άραγε ημείς το έθνος όλον εάν έμπνεεν αληθή πατριωτισμόν και εάν εφύλαττε την ομόνοιαν, ημπορούσεν ο εχθρός να ευδοκιμήσῃ εις τους τυραννικούς σκοπούς του; υστερούμεθα εκείνα τα φρούρια τα οποία είχαμεν κυριεύσει, με τόσην χύσιν αίματος και γενναιοψυχία; Όχι βέβαια!

Ημείς λοιπόν διχονοούντες εχάθημεν αδίκως, τα πάθη τα οποία μας εκυρίευσαν μας αποκατέστησαν και τυφλούς και κωφούς, τυφλούς εις το να μη βλέπωμεν τους εγκρεμνούς εις τους οποίους βαδίζομεν. και να μη θέλομεν να δώσωμεν και εν βλέμμα εις τα ορφανά και χήρας των υπέρ πατρίδος θυσιασθέντων, κωφούς εις την φωνήν της πατρίδος η οποία μας επικαλείτο ως τέκνα της εις βοήθειάν της και εις εκδίκησιν των συναδελφών μας. αυτά εστάθησαν το μόνον αίτιον εις το να σβύσουν την δίψαν της ελευθερίας και από τας ψυχάς πολλών ανδρείων συμμαχητών μας. και σχεδόν όλου του Ελληνικού λαού.

Τούτων λοιπόν των κακών ένεκα εγίναμε και ημείς θυσία, ηδικήθημεν, και αδικούμεθα έως της ώρας, υστερήθημεν κάθε εθνικού δικαιώματος και τούτο διότι κανένας εξ' ημών δεν επιθύμησεν αξιώματα σημαντικά ούτε πολιτικά ούτε πολεμικά (καθώς οι άλλοι έκαμνον, θυσιάζοντες και τους ιδίους ομογενείς των) δια τας προεδρίας. Αρχιγεία, Στρατηγεία υπουργεία και λοιπά, νομίζοντές τα ως πράγματα πρόσκαιρα και ανάξια των ελευθέως φρονούντων ανδρών. Ημείς βάλλοντες την επιτυχίαν του σκοπού μας, ετρέχαμεν εις τα υπέρ πατρίδος χρέη μας, βέβαιοι όντες ότι θέλομεν λάβει την ανήκουσαν αμοιβήν, ήτοι μετά την ελευθερίαν μας να απολαύσομεν την αληθινήν ευδαιμονίαν, ως και τα ίδια μας συμφέροντα επαραβλέψαμεν, δια να είμεθα παρόντες εις κάθε μάχης ζάλπισμα...

Αλλ' ναι! εγίναμεν όλοι θύματα, και οι ολίγοι οπού εμείναμεν είμεθα εγκαταλελειμένοι, ενδεείς, και χωρίς παραμυθία τινά. Και περί πλέον καταθλιμένοι βλέποντες την πατρίδα μας καταπατημένην από τους βαρβάρους και τα τέκνα των υπέρ αυτής θυσιασθέντων λιμοκτονούντα.....

Και τω'οντι κάθε ελπίς ήτον σβυσμένη από την καρδίαν μας, εάν ο πανάγαθος Θεός ο και την Ελλάδα εφορεύων δεν ήθελεν εξιλεωθεί εις τα τόσα βάσανά μας και να μας πέμψει ένα Άνδρα, ο οποίος να ρίψη βάλαμον εις τα πληγάς μας, και τον οποίον όλος ο Ελληνικός λαός, πάσχων τα μέγιστα επιθυμούσε.

Εις Σε! λοιπόν ώ Κυβερνήτα της Ελλάδος τον οποίον η θεία πρόνοια ευσπλαχισθείσα και τας δυστυχίας μας έπεμψεν εφ' ημών προστρέχομεν και ημείς οι τάλαινες Αθηναίοι, επικαλούμενοι προστασίαν των δικαιωμάτων μας, αντίληψιν των θυσιών μας και βεβαίωσιν της υπάρξεώς μας, και ταύτα προς ενθύμην κατά το παρόν δε δεν επιθυμούμεν ημείς παρά Σ. Διαταγάς της Διοικήσεώς μας, ίνα τρέξωμεν άπαντες εναντίον των τυράννων μας, δια να εκδικηθώμεν το αίμα των αδελφών μας το οποίον εισέτι αχνίζει και υπομένει – δια της θείας προνοίας και τας ευχάς της Διοικήσεως την ελευθερίαν της εις τας αλύσους τυραννισμένης πατρίδος μας, ώστε ή ελευθερία, ή θάνατος

τη 6 Φεβρουαρίου 1828

Εν. Αιγίνη

οι οπλαρχηγοί των Αθηναίων εκ
μέρους όλων των πολεμικών

Δ. λέκας
Ν. μπενιζέλος
μήτρος λήτσας

Νικόλαος δανιήλ
σπύρος δοντάς».

Spas für Neubeginner des Grades

Elizabeth

[illegible][illegible][illegible]

Ενδεκα θρονούντες αιδούν. Ήμεν βάνε βαρύνει δι' ελπίσιν τοι σκο-
πώμεν, ἰσχυρὰν γὰρ ἡ πόλις παύειται χάρις παρ', ἑλπίσιν οὐκ ἔστι δόξ-
η γὰρ δι' αἰσάνουσαν ἀμύνει, ἔτι μὲν δι' ἡνδρείαν παρ' ἡμῶν
παύειται δι' ἡνδρὶν ἰσχυρόντων, οὗς ἀν' ἡ πόλις παρ' οὐκ ἐλπίσιν
ἰσχυρὰν, ἀν' ἡ πόλις οὐκ ἐλπίσιν γὰρ παρ' ἡμῶν παύειται...

αὐτῶν δὲ ἐνταυθα ἐγὼ δὴ μὲν καὶ αὐτοὶ ἐγὼ καὶ ἐνταυθα ἐφ' ἧς
 οὐ γινώσκουσιν, ἔδωκεν καὶ χροὶς παρακλῆσαι ἑαυτὸν καὶ οὐκ ἔχον
 ἀνταρξήσας, ἐξέσπινεν δὲ παρὰ τὴν κακοπαθίαν αὐτὸς τοὺς παρ-
 ὄντων, καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ᾗ αὐτὸς ἀποσπινόμενος ἀποσπινόμενα...

καὶ ἐν οὐτῷ ἀνδρὶ ἦν οὐρανόθεν καὶ ἐν καρδίᾳ μου, καὶ
 ὁ Πανάμωτος Θεὸς καὶ ἐν ἐξουσίᾳ ἐφρονέον, καὶ ἔδωκεν ἔργον
 ὅς ἐν τῷ λόγῳ βίωσαντες, καὶ καὶ πάλιν οὐρανὸν ἐν Ἄρδην, ὁ δὲ
 καὶ εἰς τὸν βόσκον ὅς ἐν τῷ οὐρανῷ μου, καὶ ἐν δόξῃ ἦτος ὁ ἄριστος
 ἐν τῷ οὐρανῷ ἐν μέγαν ὡς ἐν τῷ οὐρανῷ.

[illegible]

9. 6. Sept. 1828.
Ld Ayrton.

οἱ βουλευταὶ τοῦ Ἀθναίου ἐν
μέσους ἔστεν τοῦ πρυτανεύοντος. —

Σημειώσεις

Leipziger Str. 51. 1883

Longways 5

Ε.41

«Εξοχώτατε

Οι υποφαινόμενοι οπλαρχηγοί Αθηναίοι προλαβόντες αναφέρθημεν προς την εξοχώτητά σου εις Αίγιναν; ήλθομεν εδώ κατά την προφορικὴν διαταγὴν οποῦ μας ἔδωκες.

Ελθόντες ἐδῶ δεν ελείψαμεν να παρησιασθῶμεν και προς τον κύριον Υψηλάντη, ο οποίος γνωρίζοντάς μας καλῶς ἀπὸ Αθήνας, μας υπεδέχθη πατρικῶς και ἐκάμαμεν πολλὰς ομιλίας μετ' αὐτοῦ.

Εξοχώτατε ημεῖς εἴμεθα αφοσιωμένοι εις την δούλευσιν της ἐξοχώτη σου και της πατρίδος, επιθυμούμεν να εξακολουθήσωμεν τας ἐκδουλεύσεις μας δια να μη μετρηθῶσιν, οι ἀγῶνες μας, τα αἵματα οποῦ ἐχύσαμεν εως τώρα ἐπάνω εις την ἀγαπητὴν γῆν η οποία μας ἐγέννησε.

Εἰς ὅποιον κίνημα η Κυβέρνησις ήθελε μελετήσῃ δια τας Αθήνας, ημεῖς θέλομεν της εἴμεθα χρήσιμοι πλέον παρὰ κάθε ἄλλον.

Διότι και τον τόπον τούτον γνωρίζομεν ὡς κάτοικοι και τόσοις χρόνοις κατὰ συνέχειαν ἀγωνίσθημεν δι' αὐτήν, και οι προσκυνημένοι χωριᾶται της Αττικῆς εις ημᾶς θέλουν δώσῃ πίστιν καθὼς υπόσχονται ειδοποιούντες μας δια να λάβωσι και πάλιν τα ὅπλα κατὰ του ἐχθροῦ.

Απὸ τον Κύριον Υψηλάντη ημπορεῖτε να πληροφορηθῆτε δια ημᾶς, και δια ὅσα με αὐτόν συνομιλήσαμεν ἀφ' ον ήλθαμεν ἐδῶ.

Πόρος 15 Φεβρουαρίου
1828

Με το ἀνήκον σέβας
οι οπλαρχηγοί

Δ: λέκας
Ν: μπενιζέλος
Ν: δανιήλ
σπύρος δοντιάς
μίτρος λίζας»

(Γ.ΑΚ. Γεν. Γραμματεία Φ17).

Ε.42

«Προς τον Εξοχώτατον Κυβερνήτην

Εδώ φθάσας ενησχολήθην εις την επιθεώρησιν των τριών Χιλιαρχιών Α', Β', και Γ' και την καταμέτρησιν των άλλων ασχηματίστων ακόμη Σωμάτων, των ευρισκομένων εις Ελευσίνα και Μετόχι των Μεγάρων υπό διαφόρους Καπεταναίους.

Το πραγματικόν ποσόν των χιλιαρχιών υπάρχει εις 2526 ήτοι δύο χιλιάδες πεντακόσιοι εικοσιέξι, εκείνο των εις το Μετόχι εις 1033 ήτοι χιλίους τριαντατρείς, και των άλλων της Ελευσίνας εις 3000 ήτοι τρείς χιλιάδας. Δεν έχω πρόχειρον ήδη να σας διευθύνω τον Ονομαστικόν Κατάλογον των πρώτων ως ανέτοιμον ακόμη εκ μέρους των χιλιαρχων. Το όλον της φρουράς μου είναι κατά το παρόν 400: ήτοι τετρακόσιοι .

Δεν εύρον μικράς εναντιότητας εις τας εργασίας μου, ως προς το μέρος της περι των πρώτων Αξιωματών ζηλοτυπίας, μεταξύ των ασχηματίστων Σωμάτων. Αυταί και το επίσημον των ημερών ηργοπόρησαν ως τώρα και με όσα μετεχειρίσθην μέσα, την κανονικήν τακτοποίησιν των εις την οποίαν ελπίζω να δώσω τέλος εις οκτώ ημέρας, και διευθύνων τους Ονομαστικούς Καταλόγους τούτων, να σας χαροποιήσω με την αγγελίαν του Σχηματισμού των.

Καταγίνομαι ακόμη εις την σύστασιν των εις Σαλαμίνα και Μέγαρα Δημογεροντιών, ως μόνην ικανήν να ευκολύνη την διεύθυνσιν των τόπων τούτων, και την ζητουμένην έτοιμον προμήθειαν πολλών αναγκαίων εις τας πολεμικάς εργασίας.

Υποσημειούμαι με όλον το βαθύτατον σέβας και την εξαίρετον υπόληψιν.

Εκ των Μεγάρων

Την 25: Μαρτίου 1828

ο ευπειθέστατος

Δ. Υψηλάντης».

Ε.43

«Εξοχώτατε

Διάφορα χωριά της Αττικής, ακούσαντα τον εις τα εδώ ερχομόν μου απέστειλαν και δεικνύουν μεγάλην προθυμίαν, να ενωθώσι με το μέρος μας. Δεν σας λανθάνει, ότι τούτο είναι εν μέγα βήμα ως προς τον σκοπόν της εκστρατείας. Τα χωριά της Αττικής, όχι μόνον έχουν άνδρας μαχίμους, και αυξάνουν τας εχθρικές δυνάμεις, αλλά και καθ' όλας τας άλλας περιστάσεις δίδουν μεγάλην ωφέλειαν εις τον εχθρόν. Αφού κατορθωθεί η ένωσις τούτων, και τα οπίσθια των Τούρκων ερημούνται, και αι ελπίδες των κόπτονται.

Αλλά, δια να γυρίσουν αυτά, ανάγκη να δείξωμεν, ότι είμεθα δυνατοί και τούτο θέλουν γνωρίσει, όταν φανώσι καράβια Ελληνικά εις τα παράλια της Αττικής, και αποκλείσουν τας τροφάς εις τον Ερετριακόν Κόλπον, δια του οποίου καθ' ημέραν μεταβιβάζονται (τροφαί) από το πέραν μέρος εις τον Ορωπόν.

Αυτή η περίστασις με υπαγόρευσε να Σας ενθυμίσω, να με προφθάσετε, τας οποίας έχετε δώσει οδηγίας εις τα πλοία, τα σχηματίζοντα τον αποκλεισμόν εις τους δύο κόλπους τον Ερετριακόν και τον Μαλλιακόν, αν τα έχετε διορισμένα και, αν δεν τα διορίσατε, παρακαλώ, να διορισθώσι.

Από τας δύο Γολλέτας, τας οποίας με διευθύνετε, την μίαν θέλω μεταχειρισθεί εις το να παραπλέει τα παράλια της Αττικής, και να βλάπτει τον εχθρό. Δεν ηξεύρω όμως, έως πού εκτείνονται αι οδηγίαι, τας οποίας η Κυβέρνησις έδωκεν εις αυτάς. Και παρακαλώ να με κοινοποιηθώσι προς οδηγίαν μου. Την δευτέραν Γολλέταν μεταχειρίζομαι εις ανάγκας διαφόρους του Στρατοπέδου.

Ο τρομερώτερος εχθρός διά τους Τούρκους είναι ο αποκλεισμός ο οποίος ζητείται αναγκαίον να γίνει εγκαίρως. Δυνάμεις εχθρικά συναθροίζονται πολλαχόθεν εις την Αττικήν και φαίνεται, ότι πληροφορήθησαν περί της εκστρατείας. Αν προλάβει ο αποκλεισμός, τότε και αν δεν εμποδισθώσιν οι Τούρκοι, τουλάχιστον θα σκεφθώσι καλά περί της εφόδου των εις την Αττικήν, και τούτο δεν θέλει μας ωφελήσει ολίγον.

Μένω με το βαθύτατον σέβας
την 25 Μαρτίου 1828
Μέγαρα

ο ευπειθέστατος

Δ. Υψηλάντης».

(Γ.Α.Κ. Γεν. Γραμματεία Φ37).

Ε.44

«Προς το Γενικόν Φροντιστήριο

Δια του υπ' αριθ: 836 εγγράφου μου, απήντησα εις την υπ' αρ: 89 κοινοποίησίν σας, αλλ' απάντησιν σας καμμίαν δεν έλαβον έως ώρας. Βιασμένος από την περίστασιν υπαγορεύουσαν την ογλίγωρον κίνησιν των υπό την οδηγίαν μου Στρατευμάτων κρίνω χρέος μου να επαναλάβω ότι προανέφερον δια του ειρημένου υπ' αρ: 836 εγγράφου μου.

Ο περίπλους της προσδιορισθείσης Ναυτικής Μοίρας από της Ελευσίνος μέχρι του Ερετριακού Κόλπου, δεν θέλει τελεσφορήσει το όλον ως προς τα μέτρα όσα αποβλέπουν την παύσιν του σιτισμού της Ευβοίας και της Αττικής επομένως η δύναμις ταύτης θέλει είναι νεκρά, εάν δεν διορισθώσι πλοία και δια τον αποκλεισμόν του Μαλιακού Κόλπου και του Ανατολικού μέρους της Ευβοίας.

Ελεύθερος ο Βώλος της Θεσσαλομαγνησίας καθώς και η Κούμη της Ευβοίας, είναι εις θέσιν του να προμηθεύουν εις όλα τα Τουρκικά Στρατόπεδα της Ευρίπου και της Αττικής κάθε αναγκαίον, και να ματαιώνουν, αν όχι διόλου, τουλάχιστον όμως εις μέρος αρκετόν τας ενεργείας των κατά ξηράν Ελληνικών Στρατευμάτων. Τότε και ο Ομερπασάς χωρίς να είναι αναγκασμένος δια να προφυλάττει όλας τας παραλίους θέσεις της Ευβοίας ημπορεί να προσβοηθεί πάντοτε συσσωματωμένος την Αττικήν και την Βοιωτίαν.

Διά τους λόγους αυτούς παρακαλώ το Γενικόν Φροντιστήριο, να αποστείλει όσον τάχος και εις αυτάς τας θαλάσσας (του Βώλου και του Ανατολικού μέρους της Ευβοίας) την αναγκαίαν Ναυτικήν δύναμιν, συγκειμένην από πλοία μεγάλου μεγέθους.

Ενόσω ο Ομερπασάς είναι ενδυναμωμένος καθώς πληροφορούμαι με δύο Γολέτας πολεμικάς και άλλα πλοία μεγάλα, ο περίπλους εις τας θαλάσσας εκείνας μικρών πλοίων θέλει είναι μά(ταιος).

Ανάγκη μάλιστα πάσα να κυριευθώσιν ή να βυθισθώσι τα ειρημένα του Ομερπασά πλοία και τούτο δεν είναι δυνατόν να κατορθωθεί, αν δεν πολεμηθώσιν από ιμβρίκια και λοιπά πλοία τοιούτου μεγέθους.

Δια μίαν προσθήκην ολίγων ακόμη εξόδων ας μη παραμεληθεί το συμφέρον μιάς τοιαύτης περιστάσεως.

Η μοίρα του Ερετριακού Κόλπου και των παραλίων της Αττικής, αν και μικρά, αναγκαίον να περιπλέει ολόκληρος εις αυτήν την θάλασσαν.

Η ιδία θέλει υποχρεωθεί πολλάκις εις μεταβίβασιν Στρατευμάτων και άλλων αναγκαίων υπηρεσιών της σφαίρας της.

Ειδοποιώ δε κατά χρέος προς το Γενικόν Φροντιστήριον, ότι ο πλοίαρχος Νικόλαος Μιχαλάκη ανεχώρησε προ ημερών εις Ύδραν με την Γολέτταν η Αφροδίτη, χωρίς να με ειδοποιήσει. Είμαι βέβαιος ότι το Γενικόν Φροντιστήριον θέλει λάβει όλα τα ανήκοντα μέτρα περί τούτου, και να σταλεί άλλη Γολέττα ως αναγκαία. Υποσημειούμαι μ' όλην την εξαίρετον υπόληψιν

*τη 9 Μαΐου 1828
Εκ των Μεγάρων*

*ο κατά την Ανατολικήν Ελλάδα
Στρατάρχης*

Δ. Υψηλάντης».

Ε.45

«Αριθ. 1689

*Προς το Γενικόν Φροντιστήριον**Εδέχθην την υπ' αρ. 92 απάντησιν του Φροντιστηρίου τούτου εις την υπ' αρ. 1522 Αναφοράν μου.**Παρακαλώ κατ' επανάληψιν να διορισθεί ογλίγωρα η Ναυτική μοίρα προς αποκλεισμόν του Ερετριακού κόλπου. Δεν είδον όμως να με ειδοποιεί τι το Γενικόν Φροντιστήριον περί όσων έγγραφον εις την υπ' αρ. 1385 Αναφοράν μου περί της αναγκαίας αποστολής Ναυτικής Δυνάμεως εις τον Μαλιακόν Κόλπον. Παρά τας ουσιώδεις αιτίας, όσας περιέγραφον εις την ειρημένην Αναφοράν μου, προσθέτω ακόμη προς το Γενικόν Φροντιστήριον και την ακόλουθον παρατήρησίν μου.**Εις τα προσκνημένα της Αττικής χωρία απέστειλα προ ημερών μερικούς, διά να τα παρακινήσουν εις μίαν ένωσιν με τα Ελληνικά όπλα. Αυτά, ενώ κατά τα άλλα έδωκαν όλα τα πιστά, και απέδειξαν κάθε προθυμίαν, επέμενον τελευταίον εις την πρόφασιν, ήτις είναι και δικαία, ότι δεν βλέπουν δύναμιν θαλάσσιον εις τον Μαλιακόν κόλπον, όστις μόνος κρατεί και ενδυναμώνει τους εις την Εύβοιαν και την Αττικήν Τούρκους.**Εδώ παρατηρεί το Γενικόν Φροντιστήριον την μεγάλην ταύτην ανάγκην του ν' αποκλεισθεί και ο Κόλπος εκείνος. Τοιουτοτρόπως θέλομεν ωφεληθεί από όσα περιέγραφον εις την ειρημένην υπ' αρ. 1385 Αναφοράν μου, και τελευταίον κερδίζομεν την δύναμιν των χωρίων της Αττικής, υποσχομένων μεγάλας τας ευκολίας των προόδων.**Παρακαλώ λοιπόν να ενεργήσει και την διεύθυνσιν της μοίρας ταύτης και συγχρόνως να με ειδοποιήσει δια να πραγματοποιήσω εκ μέρους μου, ότι θεωρώ αναγκαίον και δυνατόν να κατορθωθεί πλέον.**Υποσημειούμαι μ' όλην την εξαίρετον υπόληψιν**τη 20 Μαΐου 1828**εκ των Μεγάλων**ο κατά την Αν. Ελλάδα**Στρατάρχης**Δ. Υψηλάντης».*

(Γ.Α.Κ. Αρχ. Βλαχογιάννη. Αλληλογραφία Τσούρτζ-Υψηλάντη Φ290).

E.46

«Αριθ. 1710

Εξοχώτατε

Πέντε Στρατιώτες εκ των αιχμαλωτισθέντων παρά των εν Αθήναις εχθρών, όντες υπό την διεύθυνσιν του μακαρίτου καπ. Λέκκα, ηλευθερώθησαν δι' ανταλλαγής προ τινων ημερών. Ελθόντες δε ενταύθα το Γεν. Φροντιστήριον έκαμε εις αυτούς, ως όντες γυμνοί και πεινασμένοι, εξοικονόμησιν τινά, χορηγήσαν εις ανα έκαστον προς 40 γρόσια.

Αλλά τώρα επιμένουσι λέγοντες ότι, επειδή και αιχμαλωτίσθησαν εις υπηρεσίαν της πατρίδος, απωλέσαντες ότι και αν είχαν, και αυτά τα όπλα των, είναι δίκαιον να πληρωθώσι τα μισθοσιτηρέσιά των ως και οι λοιποί σύντροφοί των.

Η αίτησίς των αυτή φαίνεται αρκετά δικαιολογημένη. Αλλ' επειδή και το σώμα του Μακαρίτου Λέκκα δεν έφθασε να διοργανισθεί, η γνώμη της υπηρεσίας είναι να δοθώσιν εις έκαστον ανά 150 γρόσια ακόμα, δια να δυνηθώσι μ' αυτά ν' αγοράσωσι τα οποία έχασαν όπλα.

τη 19 Δ/βρίου 1828

Εν Αιγίνη

το επί των Στρατιωτικών της Στερεάς
Μέλος του Γεν. Φροντισ(τηρίου)

Α. Μεταξάς».

(Γ.Α.Κ. Γεν. Γραμματεία Φ173).

Ε.47

«Προς το Επί των Στρατιωτικών
..... του Γεν. Φροντιστηρίου.

Έχομεν υπ' όψιν την υπ' αρ. 1710 αναφοράν της υπηρεσίας ταύτης εν η πρόκειται λόγος περί των απελευθερωθέντων πέντε στρατιωτών, εκ των υπό την οδηγίαν του μακαρίτου Λέκκα.

Εγκρίνομεν την οποίαν προς αυτούς το φροντιστήριον έκαμεν προηγουμένως εξοικονόμησιν δώσαν εις έκαστον εξ' αυτών ανά 40 τεσσαράκοντα γρόσια.

Παραδεχόμενοι επίσης την πρότασιν της υπηρεσίας ταύτης γνωμοδοτούσης να χορηγηθεί προσέτι εις τους ιδίους και ετέρα τις χρηματική εξοικονόμησις δια να δυνηθώσι δι' αυτής να αγοράσωσιν όπλα, δίδομεν την άδειαν εις αυτήν να μετρήσει εις έκαστον εξ' αυτών προς εκατόν 100 γρόσια.

Εν Αιγίνη
την 22 Δεκεμβρίου 1828

ο Κυβερνήτης
Ι. Καποδίστριας

Σ. Τρικούπης;».

(Γ.Α.Κ. Γεν. Γραμματεία Φ175).

E.48

«Αριθ. 170

Εξοχώτατε

Συμερον ήλθαν οι Τούρκοι από Αθήνα και Μενίδι εως 1500 πεζοί και εως 100: ιππείς, με σκοπόν διά να λαφυραγωγίσουν πέριξ της Ελευσίνος, και να μας απατήσουν; να μας ευγάλουν έξω, διά να πληρώσουν τον κακόν σκοπόν τους, πλήν δεν το επέτυχον, άμα οπου τους είδα ασφαλίστικα μέσα εις την θέσιν μου, και ήλθον απάνω μας και αντιπαρατάχθηκα με αυτούς ώρας τρείς.

Εφωνεύθησαν από αυτούς τρείς ιππείς (ο ένας όμως ήτον πολλά σημαντικός τους) και εως δεκαπέντε πεζοί, τριάκοντα πλυγωμένοι, τους επήραμεν και μερικά λάφυρα δηλαδή από, φέσια, μίαν πάλαν βούρ..... με ψωμί και κρέατα και κάθε λογής άλλα. ώστε οπου επέστρεψαν εις τα ιδιά των με μεγάλην αισχύνην και πολύν λύπην επειδή εφωνεύθη εκείνος ο σημαντικός τους.

Από δε τους εδικούς μας, με την δύναμην του αγίου Θεού και με την ευχήν του εξοχώτατου και σεβαστού Κυβερνήτη δεν εβλάβθη ουδείς. πλήν τι όφελος, δεν έλαβον καμμίαν ευχαρίστησιν εις τούτο επειδή αναχώρησαν ωγλήγορα και δεν έγινε το πράγμα καθώς εγώ συνηθήζω, τους έστειλα πολλά ολίγα πώματα. Όμως έχω ελπίδες εις τον άγιον Θεόν και εις την παναγίαν δεύτερον εις άλλο μέρος, να τους ευχαριστήσω την γνώμην τους καθώς αυτοί δεν επιθυμούν. μένω δε με βαθύτατον σέβας

Ευθυθέστατος (χιλίαρχος)

τη 14 Μαρτίου 1829

Ελευσίνα

Καρατάσιος

διά την μετακόμησην της χιλιαρχίας μου
εις μαρτίνον ελπίζω εως την ερχωμένην δευτέραν
να ξεκινήσω απ' εδώ επειδή εως την κυριακήν
περιμένεται ο Βάσσος εδώ με το σώμα του

ο ίδιος».

(Γ.Α.Κ. Αρχείο Ι. Βλαχογιάννη Φ117. Πληρεξούσιος τοποτηρητής).

Ε.49

«Αριθ. 10950

Ελληνική Πολιτεία
Ο Κυβερνήτης της Ελλάδος

Προς τον κατά την Στερεάν Ελλάδα
πληρεξούσιον Τοποτηρητήν.

Εγκλείονται δύο αναφοραί του προσωρινού Διοικητού της Ελευσίνας και Μεγαρίδος, ωσαύτως και αναφορά των απεσταλμένων των Χασομενιδιωτών, εκ των οποίων όλων πληροφορείσαι την διάθεσιν των κατοίκων τούτων, και τα μέτρα άτινα ήθελαν είσθαι συμφέρον να ληφθώσιν εν καιρώ, τόσον διά την σωτηρίαν αυτών, όσον και δια την ανάκτησιν του τόπου.

Λαβών ταύτα πάντα υπ' όψιν θέλεις ενεργήσῃ όσα πρόσφορα και συντελεστικά εις την επιτυχίαν του προκειμένου. Οι αυτοί απεσταλμένοι ενδέχεται να έλθωσιν εις αντάμωσίν σου, δια να σε εξηγήσωσι και προφορικώς τα χρειώδη.

Εγκλείονται και άλλα τινα έγγραφα αφορώντα την άτακτον και αυθαίρετον πράξιν τινών στρατιωτών του Καραμπίνη, ήτις και διήγειρεν ευλόγως τα παρόνα του Αμερικανού Κυρίου Άου.

Αξιούμεν λοιπόν να λάβεις μέτρα, ώστε να ενεργηθεί καταλλήλως η ικανοποίησις του κυρίου Άου και να στηλιτευθή η αταξία, διά να μη λάβωσι πλέον χώραν παρόμοια αποπήματα, των οποίων αι συνέπειαι είναι πάντοτε επιβλαβείς και δυσάρεστοι.

Εν Ναυπλίω τη 19 Απριλλίου 1829

ο Κυβερνήτης

Τ.Σ.

Ι. Καποδίστριας

Εν απουσία του Γραμματέως
της Επικρατείας

Π. Στασινόπουλος».

(Γ.Α.Κ. Αρχείο Ι. Βλαχογιάννη Φ17 πληρεξούσιος Τοποτηρητής).

Ε.50

«Αριθ. 11621

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ
Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Προς τον Πληρεξούσιον τοποτηρητήν της Κυβερνήσεως

Λαβόντες ενταύθα τα έγγραφα τα οποία διευθύνει εις το Συμβούλιον από 18 και 19 του τρέχοντος, και ιδόντες τα εν αυτοίς, σε συγχαίρομεν δια την επιτυχίαν των αγώνων σου.

Η σύμβασις της 11 Απριλλίου εδημοσιεύθη χθές δια της Γεν. Εφημερίδος, προηγείται δε αυτής συντομόν τι άρθρον, κατ' επιταγήν μας καταχωρισθέν και διαλαμβάνον ότι τα παρά σου ληφθέντα έμφορνα μέτρα, ευκόλυναν της εκτέλεσιν της..... συμβάσεως ταύτης. Είναι ήδη ουσιωδέστατον να φροντίσης ώστε να διαδοθεί η περὶ του γεγονότος είδησις εις την Τουρκικὴν Φρουράν της Ακροπόλεως των Αθηνών, καθώς και εις εκείνην του Μεσολογγίου. Και ημεῖς μεν δεν θέλαμε αμελήσει κα..... αφόσα είναι αναγκαία, εις επιτυχίαν του σκοπού ως προς την Φρουράν των Αθηνών, υποχρεούμεν δε και συ να κάμης το αυτό, καθόσον αφορά την του Μεσολογγίου. Δεν αμφιβάλομεν ότι θέλεις λάβει τα ανάλογα μέτρα, ώστε να εισάξης την ευταξίαν εις την Ναύπακτον, και να εμπιστεύσης το φρούριον τούτο οπωσδήποτε εις φρουράν, συγκεκριμένην κατά μέγα μέρος από τακτικούς στρατιώτας. Φρόντισε ωσαύτως να ευρεθώσιν κατοικίαι δια τας εν Ναυπλίῳ παρεπιδημούσας ρουμελιωτικές και Σουλιωτικές οικογενείας διότι είναι αναγκαιότατον να μετακομισθώσιν αὐται εις Ναύπακτον και να προσδιορισθώσι δι' άλλην χρήσιν αι ήδη παρ' αυτών κατεχόμεναι οικίαι του Ναυπλίου. Το Γενικόν Φροντιστήριον έλαβε θετικωτάτας και αυστηροτάτας διαταγὰς να προμηθεύσει τον στρατόν από τροφὰς και πολεμοφόδια και ελπίζομεν ότι δεν θέλουν τους λείψει πλέον αυτά.

Εντὸς ολίγων ημερῶν θέλομεν σε στείλει περί του υπό του Ναυάρχου Μιαούλην στολίσκου νέας παραγγελίας, τας οποίας πρέπει να περιμένης εις Ναύπακτον, όπου είναι καλόν, ως νομίζομεν, να διατρίψεις ημέρας τινας, καθότι ο μόνος τρόπος του να ρυθμίσεις βασίμως την τάξιν καθήν πρέπει να γίνεται η στρατιωτική υπηρεσία εις το φρούριον είναι το να μείνης εις τον τόπον προς καιρόν.

Εν Αιγίνῃ τη 25 Απριλίου 1829

ο Κυβερνήτης

Τ.Σ.

Ιω. Καποδίστριας

ο Γραμματεὺς της Επικρατείας

Ν. Σπηλιάδης».

(Γ.Α.Κ. Αρχείο Ι.Βλαχογιάννη Φ117 Πληρεξούσιος Τοποτηρητής).

E.51

«Προς τον Πληρεξούσιον Τοποτηρητήν του Κυβερνήτου
Εις τας επαρχίας της Στερεάς Ελλάδος και εις το Στρατόπεδον

Εδέχθην τας υπ' αριθ. 418, 436, 437 και 442 Διαταγάς της εκλαμπρότητός Σας και παρετήρησα τα περιεχόμενα.

Συγχαίρω και πάλιν της Εκλαμπρότητά Σας περί της ευτυχούς παραδόσεως της Ναυπάκτου. Η Στερεά ήδη λαμβάνει μίαν ασφάλεια σημαντικήν και αι ολέθριοι αμφιβολίαί πρέπει να λείπονται βαθμηδόν από τα πνεύματα των εκατοίκων των επαρχιών. Εύχομαι από καρδίας θριαμβευτικά τα υπό την διεύθυνσίν σας Όπλα και εις το εξής οδηγούμενα από τον πατριωτισμόν και φρόνησίν Σας.

Είθε να αξιωθεί και η Εύριπος την ιδίαν τύχην προς εξασφάλισιν και του Ανατολικού μέρους της Στερεάς μας.

Ο Στρατηγός Βάσσος Μαυροβουνιώτης διατάσσεται να με διευθύνει όλα όσα έλαβεν ήδη του Μιχαήλου Δημητρίου και αναφέρει τας αιτίας δια τας οποίας εκινήθη εις τοιαύτας πράξεις.

Προανέφερον προς την Εκλαμπρότητά σας την κατά της Λεβαδείας κίνησίν μου. Ηναγκάσθην να παρατηρήσω εκ του πλησίον τας προς το μέρος της Ευβοίας θέσεις της Στερεάς και επ' αυτό τούτο περιήλθον όλες μεταχειρισθείς και την Καρτερίαν. Η κατάστασις των δυνάμεων; δεν επροχώρησε κανέν επιχείρημα εκτεταμένον. Απεφάσισα δε να καταλάβω τον Ανηφορίτην επ' ελπίδι του να βιάσω τοιοιτοτρόπως τας Θήβας και να ενεργήσω παντοιοτρόπως και προς την Αττικήν ότι εμπορέσω. Είθε ν' αποβεί ευτυχής η επιχείρησίς μου.

Θέλω επιμεληθεί το καύσιμον των γεννημάτων των Θηβών και της Αττικής αν και το μέτρον τούτο θέλει επιφέρει μεγάλας ζημίας.

Η συνδρομή του ιππικού ηδύνατο να προλάβει autάς με μεγάλην του Ταμείου ωφέλειαν και την σύγχρονον ευκολίαν και των άλλων πολεμικών εργασιών.

Οι υποκείμενοι λαοί στενάζουν, αδυνατώ όμως να τους συντρέξω κατ' ευθείαν ενώ βιάζομαι να τρέχω εις τα ορεινά μέρη και οι Τούρκοι νομίζονται κύριοι των κάμπων υπό την δύναμιν του ιππικού των.

Το τακτικόν ιππικόν του Ναυπλίου συμπεραίνω πως θέλει δυσκολευθεί να έλθει ή θέλει κινηθεί δια την χρείαν των επισκευών του εις μίαν εποχήν κατά την οποίαν ολότελα ή πολλά ολίγον θέλει χρησιμεύσει.

Παρακαλώ δια τούτο να συγκατατεθείτε εις την άμεσον αποστολήν τουλάχιστον του μισού μέρους του ιππικού υπό την οδηγίαν του Κου Παππάζογλου και βεβαιωθείτε ότι με το μέσον τούτο κατορθώνονται οι επωφελείς σκοποί της Σης Κυ-

βερνήσεώς μας ως προς τα υποκείμενα μέρη των Θηβών της Αττικής και της Ευρίπου. Γνωρίζω ότι σας ενόχλησα παρα πολύ με την συνεχή ζήτησιν του Σώματος τούτου, υποβάλλομαι όμως από μίαν ανάγκην της οποίας τας αρχάς και τας συνεπείας γνωρίζετε καλώς και η εκλαμπρότης σας.

Από εδώ κινούμαι μεθαύριον περιμένων να φθάσωσιν αι τροφαί τας οποίας ηναγκάσθην να προμηθευθώ από τους εμπόρους καθώς σας προανέφερον. Τα Σώματα είναι ήδη αναγκασμένα να σύρωσι μαζί των όλας αυτάς δια την δυσκολίαν της ακολουθήθου προμηθεύσεως των.

Εις το εξής δε λαμβάνουν τας τροφάς των από τας αποθήκας του Καπ. Δόβα λείψη η Τουρκική φρουρά των Θηβών. Είναι αναγκαίον δια τούτο να επιφορτισθεί το Γεν. Φροντιστήριον ώστε να διευθύνει εγκαίρως μίαν ποσότητα τροφών εις τον ειρημένον φροντιστήν Δόβαν. Προς το παρόν δε να φθάνουν εις τον Ν. Στοούλιον; μεταφερόμενον εις την Δουμπραϊναν αι περιμενόμεναι εθνικάι τροφαί, δια να μη δοθεί έλλειψις εις μία περίστασιν κατά την οποίαν τα σώματα θέλουν είναι τοποθετημένα έμπροσθεν τόσων εχθρών. Περί της ασφαλούς μεταφοράς των λαμβάνονται τα δέοντα μέτρα.

Προς τον Στρατοπεδάρχην Κον Γ. Λασσάνην εβεβαιώσατε ότι διευθύνθη εις τον εν Φανερωμένη Γ. Αποθηκάριον κ. Α. Καζανάν μία αρκετή ποσότητα πολεμοφοδίων δια να μετασκευασθεί και να χρησιμεύσει τοιουτοτρόπως.

Έγραψα προς τούτον δια να παραδώσει εις τον επίτηδες εκ μέρους μου απεσταλμένον τουλάχιστον προς το παρόν πέντε χιλιάδες δεκάδας, πλήν έμαθον με λύπην μου ότι εις Φανερωμένην δεν ευρίσκονται πολεμοφόδια κατά την απόκρισιν του ιδίου Αποθηκαρίου. Στοχασθείτε εκλαμπρότατε! οποία θέλουν είναι τα αποτελέσματα αυτής της περιστάσεως, και με ποίον τρόπον θέλουνι δυνηθεί να αντιπαραταχθώσι και να διαμείνωσι τα Σώματα εις την θέσιν την οποίαν καταλαμβάνουν ήδη. Επαναλαμβάνω εντεύθεν να Σας παρακαλέσω ώστε να διατάξετε τον ειρημένον Καζανάν, διά να στείλει εις την Δουμπραϊναν εν μέρος αρκετόν πολεμοφοδίων, αν υπάρχωσιν εις Φανερωμένην, και να επιφορτισθεί το Γεν. Φροντιστήριον, δια να επιταχύνει ακολούθως μίαν προμήθειαν τούτων ικανών.

Ίδον τας παρατηρήσεις Σας περί των πυροβολιστών. Η σύστασις τούτων έγινε εκ συγκαταθέσεως της Σ. Κυβερνήσεως, ενόμιζε περιτόν τούτο ο Συνταγματάρχης κ. Αϊδεκ δεν διορίζετο εκ μέρους του να με αποστείλει τρία κανόνια μ' όλα τα αναγκαία των. Ο Αξιωματικός ούτος με διήνυθεν εν, και επειδή εύρον άλλα δύο επί της εισόδου μου εις την Λεβαδείαν τον ειδοποίησα περί την αποστολήν των άλλων. Νομίζω περιτόν δια τους λόγους τούτους να αναφερθώ και πάλιν προς την Σην Κυβέρνησιν. Κανείς δεν αμφιβάλει, ότι τα κανόνια αυτά δεν ημπορούν να διοικήσουν απλοί Στρατιώτες, αλλά πυροβολισταί εξ' επαγγέλματος. Είναι αγκα-

λά πολλά ολίγος ο αριθμός τούτων και αν αποδοκιμασθεί η μετέπειτα εξακολούθησις των εις τούτο το χρέος, είναι όμως δίκαιον να πληρωθώσι τα δεδουλευμένα μισθοσιτηρέσιά των όπως τους ανήκουν.

Οι ίδιοι ήδη θέλουσι με είναι χρήσιμοι πολύ εις τον Ανηφορίτην.

Οι υπό την οδηγίαν μου Αξιωματικοί βεβαιώνονται περί της επομένης πληρωμής των Αξιωματικών μερίδων των.

Εσωκλείω μίαν προς με Αναφοράν του αρχηγού Βάσσου Μαυροβουνιώτου περί των μισθοσιτηρεσίων του Στρατιώτου Ιωάννου Λογοθέτου. Η αίτησις τούτου με φαίνεται δικαία και παρακαλώ να διαταγεί η επί της Οικονομίας του Στρατοπέδου επιτροπή, δια να ενεργήσει τα δέοντα.

Καθυποβάλλω υπ' όψιν Σας και άλλην του Δ. Χιλιάρχου Γ. Δυοβουνιώτου. Παρατηρείτε εις αυτήν όσα αναφέρει περί των αρπαγών των άλλων Σωμάτων και τον τρόπον της νομιμοποιήσεως των πληρωμών, όσων ήρπασε το υπό την οδηγίαν του Σώμα. Αι προτάσεις του με φαίνονται επίσης ευλογοφανείς και παρακαλώ να με γνωστοποιήσετε τι να ακολουθήσω.

Υποσημειούμαι με την βαθυτάτην υπόληψιν
εκ του Στρατοπέδου των Βρεστεμητών

ο κατά την Α. Ελλάδα
Στρατάρχης

την 1ην Μαΐου 1829

Τ. Σ.

Δ. Υψηλάντης».

Ε.52

«Αριθ. 1021

Προς τους κατοίκους του χωριού Μενιδίου

Οι απεσταλμένοι σας ενεφανίσθησαν εις τον Α. Ε. τον Κυβερνήτην και επιστρέφουν ήδη εις τα ίδια διά να σας πληροφορήσουν ότι η Κυβέρνησις έχουσα απ' αρχής αντικείμενον της προσπαθείας της τα συμφέροντά σας και συμπάσχουσα εις τα δεινά, τα οποία δια την άφευκτον ανάγκην των περιστάσεων καταβαρύνουν εισέτι τας αυτόθι επαρχίας, δεν θέλει παραμελήσει τώρα μάλιστα ουδέν των αφ' εαυτή προς ανακούφισίν σας.

Την πατρικίην ταύτην υπέρ υμών διάθεσιν της Κυβερνήσεως παρηγγέλησαν να σας εκφράσουν και οι ίδιοι από στόματος και να σας πληροφορήσουν ότι οι αγώνες της Α. Ε. του Κυβερνήτου τείνουσι προς ευδαιμονίαν σας, και είτε η θεία πρόνοια να αναδείξει τελεσφόρον την υπέρ υμών προσπάθεια, δια να λησμονήσετε τα παρελθόντα δεινά σας περί του οποίου η Κυβέρνησις έχει τας χρηστοτέρας ελπίδας καθ' όσον παρ' αυτής εξαρτάται.

Ότι απαιτείται από σας, είναι το να μένετε ήσυχοι, να ζείτε φρονίμως και να εξαγοράζετε τον καιρόν, οπού ο Θεός ευδοκήσει ν' απαλλαγείται από της αισχροδουλείας τα αίσχιστα αποτελέσματα.

Αυτά ταύτα διετάχθη παρά της Α. Ε. και η Γραμματεία αυτή να σας πληροφορήσει προς παρηγορίαν και ησυχία σας.

Εν Ναυπλίω τη 29 Ιανουαρίου 1830».

(Γ.Α.Κ. Πρωτόκολλο εξερχομένων Γραμματείας Επικρατείας. Χειρόγραφα, Ι. Βλαχογιάννη Β' α.α. 129, σελ. 397).

E.53

Απόσπασμα του αρ. 2206/28/8/1830 εγγράφου της Γραμματείας Στρατιωτικών προς τον κατά την Ελευσίνα Αρχηγόν κύριον Ιω. Ράγκον.

«.....

Η Κυβέρνησις πρότινων ημερών εσύστησεν επιτροπήν την οποία έστειλεν εις Αθήνας και Εύβοιαν με τας αναγκαίας οδηγίας δια να επιβλέψει όχι μόνον εις την Οικονομίαν αυτών των Τμημάτων, αλλά και εις την ασφάλειαν. Αύτη θέλει εκζητήσει από τους Οθωμανούς την αποκατάστασιν της ασφαλείας και αν ευρεθούν εις αδύνατον θέσιν, δια να την ενεργήσουν εκ κοινής συμφωνίας θέλουν Σας παρακαλέσει δια να την αναλάβετε υμείς. Όταν λοιπόν Σας παρουσιασθεί καμμία τοιαύτη πρόσκλησις θέλετε ενεργήσει οστε η φρόνησίς σας, Σας υπαγορεύσει δια να ασφαλισθούν οι αναφερόμενοι πολίται της Αττικής από τας επιδρομάς των ληστών.

Εν Ναυπλίω τη 28 Αυγούστου 1830

Π. Γ. Ρόδιος».

Τ. Σ.

(Το Αρχείο Γιαννάκη Ράγκου. Έκδοση Ι.Ε.Ε.Ε. Αθήναι 1982, σελ. 394-395).

Ε.54

Επιστολή της «κατά την Εύβοιαν και Αττικήν Επιτροπής» προς τον Ιω. Ράγκο.
«Αρ. 18

Ελληνική Πολιτεία

η κατά την Εύβοιαν και Αττικήν Ελληνική επιτροπή.
προς τον εν Ελευσίνι Ταγμάτων Αρχηγόν Κύριον Ράγκον.

Δια τους αναφερθέντας κατά την Αττικήν ληστές εμείναμεν σύμφωνοι μετά του Σιλιχτάρ μπέϊ, δια να εξέλθουν εις καταδίωξιν των οι δύο εντόπιοι καπιταναίοι. ο Δημήτριος Χ΄ Πέτρου και Νικόλαος Τζουκλείδης, οι οποίοι θέλουν υπακούσει τα διαταγὰς Σας και επ' αυτό τούτω έρχονται αυτόσε δια να συνεννοηθώσι μαζί Σας και λάβωσι τας οδηγίας Σας.

Κατ' αυτήν δε την περίστασιν προσκαλούμεν και ημεείς Κύριε Αρχηγέ να λάβετε τα ανήκοντα έντονα μέτρα, και να διατάξητε εκ μέρους Σας όσην γνωρίζετε αναγκαίαν δύναμιν, η οποία να μένει μετά των ρηθέντων Καπιταναίων να συλλάβει τους ληστές, οι οποίοι κατεστάθησαν όχι μικρά μάστιξ των μερών τούτων.

Δεν αμφιβάλλομεν δε Κύριε Αρχηγέ ότι μέλετε λάβει όλα τα ανήκοντα έντονα μέτρα εις την προκειμένην καταδίωξιν των ληστών τούτων και θέλετε εφοδιάσει την ρηθείσαν εκτελεστικήν δύναμιν με τας οδηγίας σας και πάσαν άλλην συνδρομήν Σας δια να δυνηθεί να τελειώσει το σκοπούμενον.

Εν Αθήναις τη 8 Σεπτεμβρίου 1830

Η Επιτροπή
Σ. Καλογερόπουλος
Ιω. Μίσσιος
Κ. Α. Μάνος».

Τ.Σ.

(Το Αρχείο Γιαννάκη Ράγκου. Έκδοση Ι.Ε.Ε.Ε. Αθήναι 1982, σελ. 398-399).

E.55

«Αριθ. 608

Εν Χασιά τη 12 7βρίου 1830

Προς την κατά την Εύβοιαν και Αττικήν Ελληνικήν Επιτροπήν

Έλαβον το υπ' αρ: 17 έγγραφόν σας προς εμέ και έγνων τα οποία μοι εκθέσατε ότι σας αναφέρουσιν οι κάτοικοι του χωρίου τούτου της Χασιάς παράπονα ότι δοκιμάζονται εκ των του ενταύθα τάγματος στρατιωτών είναι ψευδή, δηλαδή παράπονα άτυπα, διότι αν ήσαν αληθή έπρεπε ν' αναφερθώσι προς εμέ ως Αρχηγόν των ταγμάτων αυτών δια να καλέσω και τα δύο μέρη να εξετάσω πόθεν προέρχονται τα παράπονα και επομένως νασω προς κατάπασίν των. Εάν και θέλουσι να εκβάλωσι τους στρατιώτας από τα οποία κατοικούσιν οσπίτια, αυτό δεν τοις γίνεται καθότι είναι κατ' επιταγήν της Κυβερνήσεως και αν θελήσωμεν να τους μετοικήσωμεν δεν είναι άλλη πλησία κατάλληλος θέσις.

Σας εγκλείεται αντίγραφον υπ' αρ: 53: της προς εμέ αναφοράς της Αστυνομίας Μεγαρίδος εις τον οποίον βλέπετε την διάβασιν δύο ληστών αυτόθι εις Αθήνας. Παρακαλείσθε λοιπόν να βάλλητε κατασκοπίαν και αν ευρεθώσιν αυτού περιφερόμενοι να συλληφθώσι και σταλώσι προς εμέ δια να τους πέμψω εις Ναύπλιον.

ο κατά την Ελευσίνα και Μέγαρα Αρχηγός

Γιαννάκης Ράγκος».

(Γ.Α.Κ. Μικτή Επιτροπή Φ38-39).

608.

3. 2.

11. $\chi_{40\hat{a}}$ N_1 12: 7627 +830;

max' min' min' 40' 60' 100' 150' 200' 250' 300' 350' 400' 450' 500' 550' 600' 650' 700' 750' 800' 850' 900' 950' 1000'

[illegible][illegible]

Q. nala' mi. givola ni' dila' dila'.

Varia exp.

Ε.56

**Προς την κατά την Εύβοιαν και Αττικήν Σεβαστήν
Ελληνικήν Επιτροπήν**

Οι υποσημειούμενοι κάτοικοι του χωρίου Τζούρκα της Επαρχίας των Αθηνών, εδανείσθημεν επ' ονόματι της κοινότητος του χωρίου μας περί το 1820 έτος παρά του νυν Ομέρπασια γρόσια εξ χιλιάδας αριθ. 6000. προσθέτοντας και διάφορον χροναίον δέκα πέντε εις τα εκατόν, και έγιναν όλη η ποσότης γρόσια εξ χιλιάδες και εννιακόσια αριθ: 6900: τότε πάραυτα η κοινότης μας έκαμεν εκ συμφώνον αναλογίαν αυτού του χρέους εις τον καθ' έναν από ημάς, και έδωσεν ονομαστικόν κατάλογον των υποκειμένων με το ανάλογον της ποσότητος εις τον Βεκίλην του Ομέρπασια, Μουσταφά λογόμενον καστρινόν. Ο οποίος λαβών αυτόν τον ονομαστικόν κατάλογον άρχισε παραχρήμα και εσύναξεν. ήχε δε σύναξιν εκ του όλου αυτής της ποσότητος έως οπου ήρχισεν ο πόλεμος γρόσια τρεις χιλιάδες και τετρακόσια είκοσι οκτώ. Και έμενε να λάβη το επίλοιπον της όλης ποσότητος γρόσια τρεις χιλιάδες τετρακόσια εβδομήντα(;) οκτώ. γενομένου του πολέμου έμεινε αυτή η υπολείπουσα εκ της όλης ποσότητος να χρεωστείται προς τον ειρημένον Ομέρπασιαν. Τώρα δε έχων αναχήρας του την ομολογίαν μας, εις την οποίαν δεν έχει καμμίαν σημειώσιν των όσων έλαβεν αυτής ζητεί να πληρώσωμεν όλην την ποσότητα. τούτου ένεκα αναφερόμενοι προς την Σεβαστήν ταύτην επιτροπήν εκθέτομεν αυτά ταύτα τα δίκαιά μας βεβεούντες αυτά και μεθ' όρκου και παρακαλούμεν θερμώς να λάβη πρόνοιαν η Επιτροπή και να μας προστατεύση εις το δικαίον μας. Ευέλπιδες όντες εις την εκτέλεσιν της δικαίας αιτήσεώς μας, υποσημειούμεθα με βαθύτατον σέβας.

Εν Αθήναι την 3 δβρίου
1830

οι ευπειθείς πολίται

αναγνόστης θομάς
αναγνόστης παπαθανάσι
νηκολός βλάχος
αναστάσις κοροβέσις
αναστάσις βιλίοτις
γιάνις κοροβέσις
μήτρος πατος

’διμίτρης ρούσις
γιοργάκις κουτσούκος

κοστατίς κοροβέσις
πανούσις θομάς
νικολός πάτος
κόλιας πάτος
διμίτρις τζάκας
νικολός κοροβέσις
πανούσις κολιακίς

αναστάσις κοροβέσις
 διμίτρις κοροβέσις
 γιανις μοραήτις
 γιάνις αβράμις
 σπύρος στάσις
 πανούσις πάτος
 αναστάσις κουτζούκος
 κωστατις κουτζούκος
 σοτίρις κοροβέσις
 κοστατίς κοροβέσις
 γιάνις κοροβέσις

γιάνις τοστις
 γιοργ βάθις
 γιοργάκις στάσις

Τζουρκατιώτες
 εισερχόμ. αρ. 76
 ελήφθη τη 4 8βρίου

(β' σελίδα)

γιοργάκης βάθις	γρ. 100
διμίτρης κωροβέσις	γρ. 180
γιοργάκης κουτζούκος	γρ. 200
διμίτρις τζάκας	γρ. 190
κονσταντί πάντος	γρ. 200
νηκωλο βλάχος	γρ. 100
αναστάσις κοροβέσις	γρ. 162
μίτρος πάντος	γρ. 127
πανούσις κωλιάτζης	γρ. 108
γιοργάκης πάντος	γρ. 235
σταμάτης πάντος	γρ. 193
πανούσις στάσις	γρ. 320
αντόνης πέπας	γρ. 208
γιάνης ντόστης	γρ. 130
πανούσις μπιρτόλις	γρ. 030
αναγνόστης θομάς	γρ. 240
μίτρος θομάς	γρ. 220
αναστάσις θομάς	γρ. 150
πανούσις θομάς	γρ. 180
σταμάτις πέπας	γρ. 155»

(Γ.Α.Κ. Μικτή Επιτροπή Φ38-39).

E.57

«Αριθ. 718

Εν Ελευσίνι τη 10 8βρίου 1830

Προς την κατά την Εύβοιαν και Αττικήν Ελληνικήν Επιτροπήν

Ἐλαβον το υπ' αρ. 78 έγγραφον σας και ἔγνω τα εν αὐτῷ.

Επιθυμῶ να μ' ειδοποιήσητε εις τι αποβέπουσι τα παράπονα των κατοίκων της Αττικής, και από ποίους δοκιμάζουσι καταχρήσεις δια να σπεύσω την κατάπαν-σίν των, διότι στρατιῶται εκ των ταγμάτων εἶναι εις το Δαφνί, στρατιῶται εις τα Μεσόγεια της Αττικής, και τάγμα ολόκληρον εις τα Χασιά, από ποίους δηλαδή εκ τούτων.

Ειδοποιεῖσθε ότι ο ληστής Τόσκας με δώδεκα συντρόφους του ηπαντήθη προχθές με την στρατιωτικήν των ταγμάτων δύναμιν και επειδή δεν ηθέλησε να σταθεί παρά ετουφέκισε τον εφόνευσαν πληγώσαντες και δύο συντρόφους του τους οποίους μ' ἔφεραν εδῶ, ομοίως και ένα αβλαβή, οι δε ἄλλοι μείναντες οκτῶ ἔφυγαν κινηγούμενοι, οἵτινες δεν ἔχουν καμμίαν ἐλπίδα να καταφύγουν παρά αὐτοῦ εις την πόλιν των Αθηνών, δια τούτο να ομιλήσητε μετά του Σιλιχτάρη δια να εμποδίζητε η εἰσοδος εις την πόλιν παντός ἀνθρώπου μη ἔχοντος διαβατήριον.

Επισυνάπτεται και μία αναφορά ενός παιδίου και παρακαλείσθε να φροντίσητε να λάβει το δίκαιόν του.

Ο κατά την Ελευσίνα και Μέγαρα Αρχηγός

Τ. Σ. Γιαννάκης ράγκος».

(Γ.Α.Κ. Μικτή Επιτροπή Φ38-39).

Ε.58

(Αντίγραφον)

«Προς τον Διοικητήν Μεγάρων και Θηβών

Με απορίαν μου μανθάνω τον ερχομόν Σας εις το χωρίον της Αθήνας Μενίδι με αρκετήν στρατιωτικήν Δύναμιν καθώς και την σύστασιν οπού έκαμες πρωτήτερα της Δημογεροντίας και το πούλημα του Μουκατά.

Και επειδή δια αυτά δεν έχω καμμίαν είδησιν από τον ανώτερόν μου σας ερωτώ να μου αποκριθείτε την αιτίαν και τον λόγον δια τα οποία έρχεστε, δια να αναφερθώ και εγώ όπου πρέπει.

Εν Αθήναις τη 2 Απριλλίου 1831

ο εξουσιαστής Αθηνών

Τ. Σ.

Ισούφ Μπέης».

(Γ.Α.Κ. Γεν. Γραμματεία Φ265 α').

E.59

(Αντίγραφον)

«Ελληνική Πολιτεία
ο Διοικητής Μεγάρων
και Θηβών

αριθ. 1388

Προς τον Φρούραρχον Αθηνών
Ισούφ Σιλιχτάρη

Το από τας 2 του ενεστώτος χρονολογημένον γράμμα Σας έλαβον, και είδον να απορείτε τον ερχομόν μου εις Μενίδι, με αρκετήν στρατιωτικήν δύναμιν ως λέγετε, και ότι προλαβόντος εσύστησα Δημογεροντίας εις τα χωρία Χασία και Μενίδι. Και εις απάντησιν δε τούτων Σας λέγω.

Δια μεν τον ερχομόν μου και την σύστασιν των Δημογεροντιών, στοχάζομαι αρκετά να το διασαφηνήσετε μέσον της Ελληνικής επιτροπής με τον Σ. Κυβερνήτην μου.

Περί των στρατιώτων οπού με λέγετε τούτο δεν είναι καινοφανές πράγμα αλλά και από πέρισυ γνωρίζω, ότι εις τας οποίας θέσεις ήτον τοποθετημένοι, ετοποθέθησαν και ήδη. Και δεν είναι των καθηκόντων μου να σας είπω τα περί της τοποθέτησεώς των, περί δε των προσόδων, τούτο διετάχθην να πράξω κατ' αίτησιν των κατοίκων.

Εν Μεγάροις τη 2 Απριλίου 1831
ο Διοικητής

Τ.Σ.

Δ. ορφανός»

(Γ.Α.Κ. Γεν. Γραμματεία Φ265 α').

Ε.60

«Αρ. 26

Ελληνική Πολιτεία

Προς την Κατά την Εύβοιαν και Αττικήν Ελληνικήν
Σεβαστην Επιτροπήν

Η Δημογεροντία
κώμης Μενιδίου

Ἐλαβον την Διαταγήν της Σεβαστής επιτροπής, η Δημογεροντία αυτή εξέτασεν ακριβώς δια τα χρήματα του Νικολού Νήκα ελιέδες 50“, επληροφορήθη η Δημογεροντία αυτή, ότι τα χρήματα του ειρημένου Νικολού τα είχε ο Μήχας Κλάρας, όστις τα παρέδωκεν εις τον Καπετάν Δημητράκην Χ“πέτρου, και Σηδέ-ρη Γκήκα, και λοιπούς τα οποία τα εμοίρασαν.

Όθεν παρακαλείται η Σεβ. Επιτροπή από μέρος της Δημογεροντίας δια να τους υποχρεώσει τους άνω, δια να δώσουν εις τον δυστυχήν αυτόν το δίκαιόν του.
Εν τοσούτω με το Βαθύτατον Σέβας υποσημειείται-

την 5 απριλλίου 1831

Μενίδι

οι Δημογέροντες

“Ν: Κελεπίς

Τ. Σ.

Γεωργάκης Δημάσκος».

ἀρ. 26

Ἐμπνευσμένη

Ἐπὶ τὴν Νεοτῆτα τὴν ἑαυτῶν καὶ ἀλλήλων ἑλπίαν
καὶ Σελαντὸν ἑαυτοῦ

Ἡ Συνομοσπονδία
Ἡ Συνομοσπονδία

Ἐὰν οὖν διαταχθῇ τῇ Σελαντῇ ἑαυτοῦ
καὶ ἡ Συνομοσπονδία αὐτῇ ἐξέλθῃ ἀπὸ τῆς
ἐξουσίας τοῦ Νεοτῆτος ἑαυτῶν ἑλπίαν
50", ἡ Συνομοσπονδία αὐτῇ ἐξέλθῃ ἀπὸ
τῆς ἐξουσίας τοῦ Νεοτῆτος ἑαυτῶν ἑλπίαν
καὶ Σελαντὸν ἑαυτοῦ καὶ ἀλλήλων ἑλπίαν
καὶ Σελαντὸν ἑαυτοῦ καὶ ἀλλήλων ἑλπίαν
καὶ Σελαντὸν ἑαυτοῦ καὶ ἀλλήλων ἑλπίαν
καὶ Σελαντὸν ἑαυτοῦ καὶ ἀλλήλων ἑλπίαν

Ἐὰν οὖν διαταχθῇ τῇ Σελαντῇ ἑαυτοῦ
καὶ ἡ Συνομοσπονδία αὐτῇ ἐξέλθῃ ἀπὸ τῆς
ἐξουσίας τοῦ Νεοτῆτος ἑαυτῶν ἑλπίαν
καὶ Σελαντὸν ἑαυτοῦ καὶ ἀλλήλων ἑλπίαν
καὶ Σελαντὸν ἑαυτοῦ καὶ ἀλλήλων ἑλπίαν
καὶ Σελαντὸν ἑαυτοῦ καὶ ἀλλήλων ἑλπίαν
καὶ Σελαντὸν ἑαυτοῦ καὶ ἀλλήλων ἑλπίαν

Ἐπὶ τὴν Νεοτῆτα τὴν ἑαυτῶν καὶ ἀλλήλων ἑλπίαν
καὶ Σελαντὸν ἑαυτοῦ

τῇ 5ῃ ἑλπίαν 1881

Μοῦρα

Οἱ Συνομοσπονδία

"Ἡ Κ. Λ. Λ. Λ."

"Ἡ Κ. Λ. Λ. Λ."

Ε.61

«Προς την κατά την Εύβοιαν
και Αττικήν Ελλην. Επιτροπήν

Τα υποφαινόμενα χωρία των Μεσογείων αναφέρονται προς την έντιμον Επιτροπήν, ότι επειδή εις το παρελθόν έτος εις τον καιρόν της αποδεκατώσεως υποφέραμεν μυριάς καταχρήσεις εκ μέρους δεκατιστών. και ήδη προσεγγίζομεν εις τον καιρόν του θερισμού των σπαρτών οπου με τοσούτους κόπους και δυστυχίαν ηδυνήθημεν να σπείρωμεν, και να ελπίσωμεν δι' αυτών να ζήσωμεν τας δυστυχείς οικογενείας μας. δια να μην υποπέσωμεν αύθις εις τας περσινάς καταχρήσεις των δεκατιστών, επιβλέπουσα η έντιμος επιτροπή εις την δυστυχίαν μας να ενεργήσει οίοις η φρόνησίς της οίδε τρόποις ώστε το εφετεινόν αποδεκάτισμα να μείνει δια λογαριασμόν του κάθε χωρίου. αγοραζόμενον όθεν ανήκει δια χρημάτων.

Βέβαιοι όντες εις την πατρικήν προσπάθειαν της εξετ. Επιτροπής μένομεν με όλον το σέβας.

Εν Αθήναις την 6 απριλίου 1831
τα χωρία των Μεσογείων

κερατέα κοροπί μαρκόπουλο
λιόπηση σπάτα κουβαράς

εισερχομ. αρ. 213

Ελήφθη τη 6 Απριλλίου».

Ε.62

«Αριθ. 1431 / Εσωτερικά

Εξοχώτατε!

Ο κατά την Ελευσίαν αρχηγός κ. Ιωάννης Ράγκος με την υπ' αριθ. 881 πρόσκλησίν του μ' εξήτησε να παρευρεθώ εις την τοποθέτησιν των δύο νεωστί εκ Ταλαντίας ελθόντων ελαφρών ταγμάτων και διατάξω τους κατοίκους να κατασκευάσουν ίσκιους δια να κατοικούν οι στρατιώται, το οποίον και έγινε.

Η ληστεία εις όλην την επαρχίαν των Αθηνών επιπολάζει καθ' όλας τας θέσεις και έως ότου δεν είναι η Διοίκησις εφοδιασμένη με οδηγίας και διαταγάς από την Σεβαστήν Κυβέρνησιν, αδύνατον και να κατατρεχθεί και εξαληφθεί, διότι οι λησταί έρχονται εκ διαλυμάτων εις τας ορεινάς θέσεις της Μεγαρίδος και γυμνώνουν τους διαβαίνοντας πολίτας και πάλιν καταφεύγουν εις τα ενδότερα της επαρχίας Αθηνών.

Οι ευρισκόμενοι Οθωμανοί διότι είναι ολίγοι δεν έχουν τα μέσα να τους κατατρέξουν και επομένως αν απέλθουν δεν θα πράξουν άλλο ειμί να βαρύνουν τους δυστυχείς κατοίκους και να τους ανοίγουν νέας πληγάς των δεινών των.

Ο Σιλιχτάρης Αθηνών επιμένει να δεκατίσει την επαρχία και κινείται όχι από άλλο, παρά από την συνηθισμένην Τουρκικήν πλεονεξίαν, διότι όσα συνάξει είναι δι' ιδιαιτερόν του λογαριασμόν, καθότι ως καλώς γνωρίζει η Σ. Κυβέρνησις, η Οθωμανική Πόρτα, αφ' ης ώρας δυνάμει του πρωτοκόλου αναγνώρισε την επαρχίαν Αθηνών μέρος της Ελληνικής Επικρατείας, δεν απαιτεί και εισοδήματα, παρατρέχων τους στεναγμούς και τας τυραννίας οπου υποφέρουν οι κάτοικοι φορολογούμενοι από τους Οθωμανούς, δεν είναι τίποτα δύσκολον, να πωληθούν οι εφετεινοί πρόσοδοι των χωρίων Αθηνών εις τους κατοίκους, και ούτω εν ώ είναι δίκαιον απαλλάττωνται οι κάτοικοι από τόσα δεινά, και συγχρόνως η Σ. Κυβέρνησις λαμβάνει μίαν απόλαυσιν ως έγγιστα των 30000 φοινίκων και δεν εγκαταλείπει λαούς οπου εντός ολίγου θ' αποκατασταθούν γνήσια τέκνα της Σεβαστής Κυβερνήσεως. Ο Σιλιχτάρης δεν ήθελεν επιμένει τόσον, εάν δεν ενθαρρύνετο από διαφόρους, αγνοούσα τα αίτια η ενταύθα Διοίκησις, και κατ' εξοχήν από τρείς τέσσαρους προκρίτους της πόλεως Αθηνών, οίτινες δι' ατομικήν των ωφέλειαν τον συμβουλεύουν να δεκατίσει αυτός.

Όθεν και κατά χρέος καθυποβάλλω την αδύνατον γνώμην μου εις την Σοφήν πρόνοιαν της Υ. Ε. ίνα ευαρεστηθεί να με διατάξει τα εικότα, δια να ηξεύρω τίνι τρόπω τους καθημερινώς ερχομένους ενταύθα παρηγορήσω, παρακαλούντας με μετά δακρύων δια να αναφερθώ να τους απαλλάξετε των τοιούτων δεινών.

Υποσημειούμαι με το βαθύτατον σέβας.

Εν Μεγάροις τη 7 Απριλλίου 1831

ο Διοικητής Μεγάρων και Θηβών

Τ.Σ.

Δ. Ορφανός».

(Γ.Α.Κ. Γεν. Γραμματεία Φ265 α').

Ε.63

«Αριθ. 34

Ελληνική Πολιτεία

Προς την κατά την Εύβοιαν και αττικήν Ελληνικήν
Σεβαστήν επιτροπήν

Η Δημογεροντία Κώμης Μενιδίου

*Επειδή πληροφορείται η Δημογεροντία αυτή, ότι ο Σιλιχτάρης σκοπεύει δια να εξαποστείλλη τον Μαλιόκα με εκατό τελίδες ενταύθα, η Δημογεροντία αυτή έλαβε με-
γήστην υποψίαν.*

*Όθεν η Δημογεροντία αυτή Κρίνει χρεώστης να το θέση υπ' όψιν της Σεβαστής Επι-
τροπής ταύτης.*

*Ένεκα τούτου παρακαλείται η Σεβαστή επιτροπή αυτή δια να μας στείλλει απόκρισιν
το διατρέχον; αυτόθι – διά να έχει είδησιν η Δημογεροντία αυτή.-*

Εν τοσούτω. Με το Βαθύ Σέβας υποσημειούμεθα

την 12” απριλλίου 1831 Μενίδι

οι Δημογέροντες

“Ν: Κελεπής

Τ. Σ “αναγνώστης καλογριάνης

“Γεώργιος Δημάσκος»

E.64

«ο Κυβερνήτης
προς τον Διοικητήν Μεγαρίδος και Θηβών

Ελάβομεν υπ' όψιν τα διαλαμβανόμενα εις την υπ' αρ. 1431 αναφοράν σου.
Οι κάτοικοι Μενιδίου και Χασιάς δεν μπορούν να ζητήσουν νομίμως το να πωλη-
θώσι δια της Ελληνικής Κυβερνήσεως αι πρόσοδοι των χωρίων των, διότι και τούτο
πιθανώς; να επιφέρει δυσάρεστα αποτελέσματα, ενώ ακόμη εις την Αττικήν κω-
φεύουσιν οι Οθωμανοί.
Όθεν θέλεις διορθώσει αμέσως την γενομένην αταξίαν περί των προσόδων, και θέ-
λεις συμμορφωθεί κατά την περίστασιν καθ' οδηγούμεθα από την φρόνησιν
ότου δυνηθώμεν τας Αθήνας και την Εύβοιαν.
Τούτο υπαγορεύουν τα πράγματα και και ο ορθός λόγος την σήμερον και οι κάτοικοι
των ειρημένων χωρίων ας αδικηθούν, ότι πρέπει να οικονομήσουν την ενεστώσαν θέ-
σιν του φρονήματος έως ότου το θείον ευδοκήσει κατά την κοινήν απάντων επιθυμίαν
το κρείττον και διότι το δίκαιόν των έχει τα νόμιμα δικαιώματα.

την 28 Απριλίου 1831 Ναύπλιον

ο Κυβερνήτης
Ι. Καποδίστριας

ο Γρ. της Επικρατείας
Ν. Σπηλ(ιάδης)».

(Γ.Α.Κ. Γεν. Γραμματεία Φ265 β').
(Σχέδιο εγγράφου)

Ε.65

«Προς την κατά την Εύβοιαν και
Αττικήν Ελληνικήν επιτροπήν της
Σης Κυβερνήσεως

Ο Διοικητής
Μεγ. & Θηβών
αριθ. 1524

Επισυνάπτεται απόσπασμα της υπ' αριθ. 16 αναφοράς της υποδημογεροντίας Χασιάς προς την Διοίκησιν, και παρατηρεί η επιτροπή, ότι ο Οθωμανός Σιλιχτάρης Φρούραρχος της ακροπόλεως αθηνών μένει χρεώστης εις το κοινόν Χασιάς γρόσια περίπου των τριάκοντα χιλιάδων αριθ. 30000, ως τα ανά χείρας των ενδεικτικά των.

Η Διοίκησις σπεύδει να το γνωστοποιήσει τούτο εις την Επιτροπήν, και συγχρόνως να την παρακαλέσει ώστε να ενεργήσει δραστηρίως, του να υποχρεωθεί ο Οθωμανός εις την απόδωσιν. Τουναντίον και αυτός δυστροπήσει, η Διοίκησις θέλει το γνωστοποιήσει τούτο εις τον κατά την Εύβοιαν Ομέρ πασάν.

Σας κάμνομεν δε την παρατήρησιν! ότι υστερούμεθα απάντησης εις τα υπ' αριθ. 1455 και 1442 έγγραφά μας, διό και αναμένεται η περί τούτων απόκρισή σας.

Ενεργήθησαν αμέσως και τα εις το υπ' αριθ. 274 έγγραφόν σας, με τας υπ' αριθ. 1507 και 1508: της Διοικήσεως ταύτης.-

Εκ Μεγ(άρων) τη 2 Μαΐου
1831

ο Διοικητής

Τ. Σ.

Δ. Ορφανός».

Ε.66

Απόσπασμα της υπ' αριθ. 16 αναφοράς

«τη 2 Μαΐου 1831 κ.τ.λ. Χασιάς.

Οι συμπολίτες μας καθημερινώς προς ημάς καθυποβάλλουν δια τα γρόσια τα οποία ο φρούραρχος των Αθηνών τους χρεωστεί από τους καρπούς οπού παρ' αυτών έλαβε κατά το 1829: επί λόγω διά να τους πληρώση προς 15 γρόσια το κοιλλόν το σιτάρι και 8: γρόσια το κριθάρι, ο ίδιος το είπεν εκ στόματός του, άτινα συσταίνουσι; μίαν ποσότητα των 30000: γροσίων κατά τα ανα χείρας μας κατάστιχα καιχερίδες του ιδίου. Τα οποία πολλάκις ζητήσαντες μεταχειρίζεται το σήμερον και αύριον, το οποίον δεν έχει έλθει ποτέ ως άνωθεν είπαμεν λέγει ότι ν' αναφερθώμεν εις την Σ. Διοίκησιν, και μας συμβουλεύση.

Ίσον απαράλλακτον τω πρωτοτύπω.

ευρισκομένω εις τα εισερχόμενα υπ' αριθ. 1294

τη 4 Μαΐου 1831 Μέγαρο

Τ. Σ.

ο υπογραμματεύς Διοικητού Μεγ(άρων) και Θηβών

Α. Αραβαντινός»

Ε.67

Προς κατά την Εύβοια και Αττική Σ. Επιτροπή
Έγγραφο του Κων/νου Πητάρη (απόσπασμα)

(Κατάλογος χρεωστών του πατέρα του)

«..... Δεν λανθάνει υμάς Κύριοι ότι οι τοιούτοι χρεώσται αφού δεν έπαθον ως ημείς οι πολίται, ωφελήθηκαν και κατά την εποχήν της Τουρκοκρατίας μείναντες μετ' αυτής όσον αυτή διαρκούσε».

9 Μαΐου 1831

«Καταγραφή χρεωστών των χωρίων της
Αττικής ως ακολούθως φαίνονται.

Μενίδιον

1. Μιχαήλ Κλάραςγρ. 154: 12
2. Γυνή Νικολού Τζήκα και
υιός Χριστόδουλος Τζήκα > 344: 21
3. Αθανάσιος Δήμα Ντέντες> 180
4. Μιχαήλ Δημάσκος, Αναγνώστης Τζουρκατιώτης
Σπυρος Τζήκας, Αναγνώστης Μαρίνης
Νίκας Κόλλιαςγρ. 800
1478

Χασιά

5. Νικολός Παπα Δήμαςγρ. 70
6. Θανάσης Καραγιάννης> 78
7. Γιάννης Θανάση Πηλιχό> 132
8. Γιάννης Τζόκας> 199
9. Σιδέρης Πέρπος & Γιάννης Στάμος > 189: 20
10. Γιάννης Μιχαήλ Λιάκος > 88
11. Γιάννης Κοράσης > 203: 14
12. Γιαννάκης Τζεβάς και Χασιώτες 778
1737

Χαλάνδρι – Κουκουβάουνες

13. Γιωργάκης Μαργέτης Κουκουβανιώτης γρ. 452: 25
14. Παπά Γεωργάκης από Χαλάνδρι > 264
716: 25».

(Γ.Α.Κ. Μικτή Επιτροπή Φ38-39).

E.68

«Αριθ. 1641 / Εξωτερικά

Εξοχώτατε

λαμβάνω την τόλμην να επισυνάψω εις την παρούσαν μου την υπ' αριθ. 5555 της εκτάκτου Επιτροπείας της ανατολικής Ελλάδος εις το οποίον παρατηρεί η Υ. Ε. ότι προσεκληθή ο Γ. Λασσάνης να συνενωθεί με τον κατά την Εύβοιαν Υψηλότατον Ομέρ πασσάν, και δώσει τέλος εις την προκειμένην υπόθεσιν δια το τμήμα Ορωπού οπού ζητά η υψηλότης του ν' αποδεκατίσει τας φετεινάς προσόδους. αλλ' εισέτι υστερείται η ενταύθα Διοίκησις του απεσταλμένου Λασσάνη τα πρακταία του, και οι ενοικιαστές της επαρχίας Θηβών έστειλαν τους επιστάτας των, και οι οθωμανοί τους αποδιώξαν. Διό και κατά χρέος το καθυποβάλλω υπ' όψιν της Υ. Ε. προς πληροφορίαν της. υποσημειούμαι με το βαθύτατον σέβας.

Εκ Θηβών τη 19 Μαΐου

Τ.Σ.

1831

ο Διοικητής
Μεγ. και Θηβών.

Δ. Ορφανός».

(Γ.Α.Κ. Γεν. Γραμματεία Φ266).

Ε.69

«Αριθ. 108

Στρατιωτική υπηρεσία

.1Βον Ελαφρόν τάγμα
θέσις Ελευσίνα 5 Ιουνίου 1831

Προς την κατά την Εύβοιαν και Αττικήν, Ελλ. Επιτροπήν
Συνενοήθην προλαβόντος μετά του Διοικητού Τοποτηρητού Σαλαμίνοσ περί των υγειονομικών μέτρων, όσα κατά τα μέρη ταύτα ελήφθησαν. Ειδοποιώ δε αποχρώντος, και την Επιτροπήν ταύτην ότι επειδή και κατά την ξηράν, δεν ευστήθησαν ακόμη παρὰ των πολιτικών αρχών καθαρήρια, διέκοψα πάσαν κοινωνίαν μεταξύ αττικής και του λοιπού, ας διευθύνονται τα διαβατήριά σας εις την Σαλαμίνα, όπου ευρίσκεται τακτικόν υγειονομείον, και εκεί αφ' ου οι διαβάτες τελειώνουσι τον καθαρισμόν ημπορούν να εξέρχωνται επί την ξηράν.

Τούτο είναι το μόνον μέτρον, δια το οποίον ημπορεί να προφυλαχθή η Στερεά Ελλάς, από πάσαν επιμιξίαν. αλλ' έως η ευθύνη πίπτει εις όντινα ανήκει.

ο Ταγματάρχης

Τ. Σ.

Τριαντάφυλλος Τζουράς».

Ε.70

«Ελληνική Πολιτεία
ο Διοικητής
Μεγ. & Θηβών

προς την κατά την Εύβοιαν και Αττικήν
Ελληνικήν Επιτροπήν

αρ. 2116

Εν Μεγάροις

30 Ιουλίου 1831

Απαντώντες εις το υπ' αρ. 381 εγγράφου της, ημεῖς συμμορφωθέντες με την ανωτέραν διαταγήν οπού είχαμεν εκάμαμεν την πώλησιν των προσόδων Χασάς. μη εννοούντες να συμπεριλαμβάνεται και το Καματερόν εις το πωλητήριόν μας, αλλά μόνον τα όρια τα συνήθη, και όταν πάλιν το διάστημα του Καματερού απέχει μιας ώρας διάστημα της πόλεως αποδεικνύεται ότι είναι εκτός των ορίων, και οι Χασιώτες ματαίως αντιδρούν, καθώς φαίνεται και από την μαρτυρίαν των συγχωριανών των οπου προς την Επιτροπήν έδωσαν.

Εν τοσούτω ημεῖς εγράψαμεν εις την Δημογεροντίαν δια να μας δώσει τας ανηκούσας πληροφορίας, καθώς θέλομεν εξετάσει και ακριβώς περί τούτου, ώστε να δυνηθώμεν να εξιχνιάσομεν την αλήθειαν, και πάλιν η Επιτροπή δύναται να εξετάσει τους πέριξ κατοίκους τα παλαιά όρια διακεκριμένως της Χασιάς, εως που εκτείνονται και μας ειδοποιήσει εγκαίρως θέλομεν της γνωστοποιήσει τα περί τούτου και αναμένομεν μ' ανυπομονησίαν τας πληροφορίας της, ώστε οδηγούμενοι εξ' αυτών να μην αδικηθούν ούτε ο μπέης ούτε οι κάτοικοι, αλλ' ούτε να βλαφθεί και το Εθνικόν Ταμείον.

ο Διοικητής

Τ. Σ. Δ. Ορφανός».

E.71

«Προς την Σεβαστήν Επιτροπήν της Αττικής Ελλάδος
Εν μενίδι τη 27 Ιουλίου
1831

Λαμβάνομεν την τιμήν να σας ενοχλήσωμε ημεῖς οἱ υποφαινόμενοι, ἐπειδὴ καὶ ἡ Κώμη μας Μενίδι εἶχεν ἐν καιρῷ δανειστεί ἀπὸ τοῦ Κυρίου Δουδίου Ρόκ, καὶ ἰδιαιτέρως ὁ καθεὶς πολίτης. Τώρα δὲ παρησιάζεται ὁ υἱὸς τοῦ Κυρίου Δουσίου Ρόκ ἐδῶ εἰς τὴν Κώμην μας ζητώντας τὸ χρέος τοῦ ὁποῖον ὁ πατὴρ τοῦ ἔδωκε πρὸς ἡμᾶς πρὶν τῆς Επαναστάσεως, ἡμεῖς δὲ τὸν ἐδέχθημεν καὶ ἐσυμβουλευθήμεν ἀναμεταξὺ ἀπεφασίσσαμεν με ὅλην τὴν δυστυχίαν τὴν ὁποίαν ἡ Επιτροπὴ ἐδοκιμάσαμεν εἰς τούτον τὸν ἱερὸν ἀγῶνα, διὰ νὰ δώσωμεν πρὸς αὐτὸν ἓνα μέρος τοῦ κεφαλαίου καὶ ἄλλως ἀνανεώνοντας τὰς ὁμολογίας, προβάλλοντας λοιπὸν τὸν σκοπὸν μας εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Κυρίου Δουσίου Ρόκ, δὲν ἐδέχθη τελειότατα τὴν πρότασίν μας, ἀλλὰ ζητεῖ τὸ διπλὸν, χωρὶς καμμίαν συγκατάνευσιν λοιπὸν ἡμεῖς οἱ δυστυχεῖς πολῖτες προστρέχομεν εἰς τὸ φυλοδίκαιον τῆς Στῆς Επιτροπῆς καὶ παρακαλοῦμεν θερμῶς νὰ δεχθεῖ ὁ υἱὸς τοῦ Κυρίου Δουσίου Ρόκ τὰ ὅσα ἡ κοινότης τῆς Κώμης Μενιδίου ἐπρότεινεν εἰς αὐτόν, δὲν ἀμφιβάλομεν ὅτι θέλομεν ἐπιτύχει τὰς παρακαλέσεις μας. Μένομεν με βαθύτατον Σέβας.

Ἡ Δημογεροντία
καὶ εὐπειθεῖς πολῖτες

Ν. Κελεπῆς
Τ.Σ. Ἀναγνώστης Καλογριάνης Μιχαὴλ Λάμπρος
Ἀναγνώστη Μαρήνης Σιδεὴρ Κήκας

Παρακαλοῦμεν Κύριοι διὰ νὰ λάβομεν ἀπόκρισιν
σας με τὸν παρόντα ἄνθρωπον.-».

(Γ.Α.Κ. Μικτὴ Επιτροπὴ Φ38-39).

E.72

«Ελληνική Πολιτεία

Αρ. 27

Προς την κατά την Εύβοιαν και Αττικήν Ελληνικήν Επιτροπήν

η υποδημογεροντία

Χασιάς

σας εγλείεται αντίγραφον του πωλητηρίου το οποίον ο Διοικητής Μεγαρίδος και Θηβών δέδωκε τη κοινότητι χασιάς δια των προσόδων ενοικίαςιν. Τα εν αυτώ διαλαμβανόμενα παρακαλείται η σεβαστή επιτροπή να τα καθ' υποβάλλη υπόψιν του Μπεϊ όπως αφήση την κοινότητα ανενόχλητην. Ευέλπιδες δε όντες ότι η σεβαστή επιτροπή θέλει εμποδίση κάθε ορμήν εναντίον κατά της κοινότητος του ρηθέντος Μπεϊ. και μένομεν με το βαθύτατον σέβας.

τη 27 Ιουλίου 1831

εν Χασιά

οι Δημογέροντες

Κ. Λιόσις

Τ. Σ. Α. Βασίλης

ο Γραμματεύς Α. Χρήστου»

(Γ.Α.Κ. Μικτή Επιτροπή Φ38-39).

E.73

«Ελληνική πολιτεία
ο Διοικητής Μεγ(άρων)
και Θηβών

αρ. **1229**

Οι κάτοικοι του χωρίου Χασιάς ηγόρασαν δια συμφωνίας τας προσόδους του χωρίου των με τά παλαιά όριά του και όσα έχουν οι ίδιοι σπαρμένα εις το μέρος του στεφανίου του παρόντος έτους, Και έδωκαν προς την Διοίκησιν ταύτην κατά το πνεύμα της υπ' αρ. 4847 διαταγής της κατ' επιτροπείας της ανατολικής ελλάδος χρεωστικήν ομολογίαν δια φοίνικας χίλιους επτακόσιους εξήντα αρ. 1760, συμπεριλαμβανομένων εις τα των λειμώνων δικαιώματα των ιδίων των ζώων κατά το πνεύμα του υπ' αρ 602 Η ψήφισμα της Σ Κυβερνήσεως. Τους δίδεται το παρόν επίσημο ενοικιαστήριον παρὰ της Διοικήσεως ταύτης εις ένδειξιν.

εν έτει 1831

Ιανουαρίου 17 Μέγαρα

ο Διοικητής

Τ. Σ.

Δ. Ορφανός

ίσον απαράλλακτον το καθ' αυτό πρωτοτύπων».

(Γ.Α.Κ. Μικτή Επιτροπή Φ38-39).

Ε.74

(Υποσχετικό των Μενιδιατών για την αγορά των ετήσιων προσόδων του χωριού τους)

«Υποσχόμεθα οι υποφαινόμενοι πληρεξούσιοι της Κώμης Μενιδίου να πληρώσωμε δια την αγοράν των προσόδων μας του 1831 έτους εις τον Διοικητή Μεγάρων και Θηβών, Φοίνικες 2293, 60/100 εις τας δεκαπέντε του ελευσομένου Αυγούστου του παρόντος έτους

Εν Μεγάροις τη 27 Ιανουαρίου 1831

οι πληρεξούσιοι Μενιδίου

Δημήτρης Χ΄πέτρου	υπόσχομαι
Αναγνώστης Παπα Ιωάννου	ομοίως
Αναγν. Στέφος	ομοίως
Ν. Τζελεπής	ομοίως».

(Γ.Α.Κ. Μικτή Επιτροπή Φ20) (αντίγραφο)

ΣΗΜ: (Οι υπογράφωντες είναι γνωστοί Μενιδιάτες πλην του Αναγν. Στέφα ή Στέφου που είναι ο γνωστός Κουντουριώτης οπλαρχηγός και ο οποίος πριν ακόμα την Επανάσταση αγόραζε στην περιοχή Κουκουβαούνων-Ηρακλείου την επικαρπία μεγάλων Τουρκικών Τσιφλικιών (του Βεζύρ Τζοχαδάρη). Είναι γνωστό ακόμα ότι την εκμετάλευση των ρετσίνιων στην περιοχή Μενιδίου την έκαναν κατ' αποκλειστικότητα σχεδόν οι Κουντουριώτες και μετά την Επανάσταση. Ο Στέφας εμπορευόταν τα ρετσίνια αυτά. Η υπογραφή του αυτό το νόημα έχει).

Ε.75

«Αρ. 34

Ελληνική Πολιτεία

Προς την κατά την εύβοιαν και αττικήν ελληνική επιτροπή.

Δημογεροντία

Χασιάς

σήμερον η Δημογεροντία μανθάνει ότι ο Μουχουρτάρης προσκάλεσε τους αυτού σιτηρά πωλούντας συμπολίτες μας και έγγραφεν τις εις θέσιν χασιάς ευρισκόμενες θημονιές. και ζητά δια να λάβει αντί δεκάτου το λεγόμενον δήμιον. Το οποίον ποτέ δεν έλαβε, λοιπόν εις ετούτο απορούμαι, προ ημερών εξήτησε μόνον το καματερό, επί λόγω ότι το έλαβε και επέρσυ. το οποίον ως αυτός λέγει, δεν το έλαβε, αλλά το επήγαιναν εις το Μενίδι και εκεί το εδεκάτιζε. λοιπόν εις την χασιά τι δικαίωμα έχει οπού ως άνωθεν είπαμεν ποτέ δεν εδεκάτισε. ένεκα τούτου παρακαλείται η Σ. επιτροπή να μας ιδεάσει τι η Διοίκησις απαίτησε και κατά τι τρόπον ο ρηθής Μουχουρτάρης το ζητή και μένει με βαθύτατον σέβας.

τη 3 Αυγούστου 1831 Εν χασιά

οι Δημογέροντες

Κ. Λιόσης

Αντόνι Κόλια

ο Γραμματεύς Α. Χρήστου».

Τ.Σ.

Ε.76

«Αρ. 44

Ελληνική Πολιτεία

Προς την κατά την Εύβοιαν και Αττικήν Ελληνική Επιτροπή

η Δημογεροντία

Χασιάς

Τον παρελθόντα χειμώνα δυο συμπολίτες μας όντες λησταί αυτοθελήτως προσκύνησαν προς τον διοικητήν Μεγαρίδος υποσχόμενοι ότι εις το εξής να παύσωσι το ανομότατον έργον της ληστείας.

Οίτινες κατά τας υποσχέσεις τας οποίας έδωσαν δεν ακολούθησαν αλλ' εντός ολίγου άρχισαν τα πρώτα φαινόμενα.

Τα οποία μαθών ο ταγματάρχης του ΙΒ τάγματος απέστειλε δια να τους συλλάβει χωρίζα να ιδεάσει όλως διόλου την δημογεροντία, εις εξ αυτών εσηλήφθη ο δ' άλλος διεσώθη. Λοιπόν ο διασωθείς έχων τους αυτού γονείς ενταύθα και τέσερα αδέρφια ανήλικα και μερικά ζωντανά δεν ηδύνατο να κάμη τα τέλη του και τους σκοπούς τους οποίους έτρεφεν κατά των συμπολιτών μας και λοιπών. Αν οι γονείς του όντες ενταύθα. τους οποίους κρυφίως παραλαβών, πληροφορηθείσα η δημογεροντία ότι τους απέρρασε δι' ενός Τούρκικου πλοίου εις τα Βασιλικά της Ευρίπου. Ο δ' αυτός επιστρέψας ενωθείς μετ' άλλων τινών ων ο αριθμός έγινε δέκα πέντε, οκτώ εξ αυτών ήτον στρατιώτες εκ δώδεκα και έφυγαν (εκ του) τάγματος.

Λοιπόν άρχισεν να κάμη τας οποίας έτρεφε κακίας ως καθώς προχθές εις την οικίαν του Λιόση έκαμεν.

Ένεκα τούτου παρακαλείται η Σ. Επιτροπή θερμώς να ιδεάσει τον πασιάν επισήμως δια να στείλει ανθρώπους να συλλάβει και να τους φυλακίσει ώστε να ιδούμε πως θα γίνει το πράγμα και μένει με βαθύτατον σέβας.

τη 26 Αυγούστου 1831

εν Χασιά

οι Δημογέροντες

Κ. Λιόσης

Τ.Σ

Αντώνη Κόλια

Α. Βασίλης

ο Γραμματεύς Α. Χρήστου

περί τούτου η δημογεροντία περιμένει την απόκρισίν σας ενεργείτε, ή όχι δια να λάβει άλλα μέτρα.

ο ίδιος».

(Γ.Α.Κ. Μικτή Επιτοπιή Φ38-39).

E.77

«Αρ. 48

Ελληνική Πολιτεία

Προς την κατά την Εύβοιαν και Αττικήν Ελληνική επιτροπή

Η Δημογεροντία

Χασιάς

Πληροφορηθείσα η δημογεροντία με την υπ' αριθ. 4201 το παρ' ημών και του Μουχουνδάρη σχέδιον περί των ληστών γινόμενον, ήτις τα αυτά δραστήρια μέτρα έλαβε και ειδοποιήσας τον ταγματάρχην του ΙΒ; τάγματος περί τούτου, δια να επιτάξει μια εκατονταρχία ήτις θέλει συνοδευθεί με ικανούς συμπολίτες μας δια να προλάβει δραστηριώς όλες τας αναγκαίας θέσεις παγανεύοντες και όλα τα ύποπτα μέρη ώστε ή να τους συλλάβει ή να τους σκοτώσει. δια να λείψει τοιούτον ολέθριον κακόν εις της επαρχίας ταύτης και μένει με το ανήκον σέβας

τη 30 Αυγούστου 1831

εν Καλύβια Χασιάς

Τ.Σ

οι δημογέροντες

Κ. Λιόσις

Αν. Κόλιας».

(Γ.Α.Κ. Μικτή Επιτροπή Φ38-39).

E.78

«Γενναιότατε

Έλαβον τα γράμματά σου και εκαταλάβαμεν, εγώ και ο Τζελεπής είμεθα έτοιμοι και να μας γράψης και δια τον μισθόν των στρατιωτών από τας Αθήνας αν γράφουμε σήμερον τα περιπλέον.

Ο Βελέτζας και Γρίβας απέρασαν εκείθεν καθώς έγγραφε ο καπ. Νικόλας ο αδελφός σου ήτον εις τας Αθήνας των και ο Σταμάτης δεν ηξεύρω όμως δια μένω.

τη 20 10βρίου 1831

Μενίδι

ο αδελφός σου

Δημήτριος Χατζηπέτρο

ο Γρίβας την πέμτην έφυγε από τας Αθήνας Εις πέντε ώρας έφθασε εδώ και ο δημη-
τράκης με υποσχέθηκε ότι τελειώνει εκείνο οπού γνωρίζω(;)».

(Ε.Λ.Ι.Α. Αρχείο Βάσου Μαυροβουνιώτη τομ. 1ος αρ. εγγρ. 51).

Ε.79

«Οι χρεωστούντες το δέκατον του λαδίου
του έτους 1832.

οι κατοικούντες εις Αθήνας Χασιώτες

Θανάσης Τζουκλίδης ξιστία 3

Γεώργιος Νερούτζος > 9

Σταμάτης Βουτιμιώτης > 1

Παναγιώτης Σκληρός > 3

Θανάσης Βασίλης > 19

Γιάννης Νερούτζος > 4

Γεωργάκης Λιόσης > 1 - 2

Πανούση Μαρίνης > 2

Αθανάσιος Ρούτζος > 1

Μάρα(;) Αντώνης > 2

Πανούση Γιάννη Γκιώκας > 2

του δαφνιώτου ηγομένου > 10

57

Κώστα Μίχα Λιόσης 1

Εις Σαλαμίνα

χήρα Στάθena ξιστία 9

Οι κατοικούντες εις Μενίδι

ολική ποσότης
της εκτιμήσεως

Παπα Γεώργιος ξιστία 6

Νικόλαος Κιούσης > 3

Αθανάσιος Σουρλατζής > 7

Σπύρο Βρετός > - 2

Παπα Λεόντιος > 2

Σπύρο Μουστακάτος > 5

23 - 2

Χαλάνδρι

Γεωργάκης Άγγελος οκ. 2

Γιάννης Κουράσης > 2».

(Ε.Λ.Ι.Α. Αρχείο Βάσου Μαυροβουνιώτη τόμ. 1ος 1830-33 αρ. εγγρ. 10 έτος 1832).

E.80

«Σημείωσις του κριθαριού οπού χρωστούν οι χωριάτες Κερατέα, Κουκουβάουνες, Καλύβια Κουβαρά

Μενίδι

Χριστόδουλον Γκίκα	3
Αναγνώστη Μασούρη	6 έγινε καλόγερος;
Αναστάσις Καπετάνιος	3
Κότζιος Καπετάνιος	3
Σπύρος Καπετάνιος	3
Σπύρος Τζεβάζ	3
Θανάσης Κατζανδρή	3
	24
Σπύρος (Μ)πούκης	3

.....».

(Ε.Λ.Ι.Α. Αρχ. Β. Μαυροβουνιώτη Τόμ. 1ος, αρ. εγγρ. 90 χ.χ. μάλλον 1833).

E.81

«Συντροφικός λογαριασμός δεκάτου ελαιών (χ.χ. μάλλον 1833)

Το όσον έδειξεν το ολικόν ξιστία 900 κατά το κατάστιχο της εισπράξεως εκτός των διαφιλονικουμένων χωρίων.

Το εις το μερίδιόν μας ανήκον 450

Από Τζιβισιά και Μαρούσια	ξιστία 280
από Γκούγκουλα	> 170
	450

Εκκαθάριση Τζηβισιάς

όσον εσυνάχθη κατά το κατάστιχον επιστάτου	210
μισθός 5 μηνών επιστάτου	25

185

το όσον χρεωστεί ο Γκούγκουλος

170

355

Η ζημία της Τζηβισιάς

95

ξιστία 450».

(Ε.Λ.Ι.Α. Αρχείο Βάσου Μαυροβουνιώτη Τόμ. 1ος αρ. εγγρ. 109 χ.χ. μάλλον 1833).

Ε.82

κατάλογο τον οσον στρατιοτον είχα στι πολιορκία της αθίνας ης κάστρο από προτη
γιονιου 1826 : ος μαγίου 24 : οπούπεσε το καστρο

98:.. στρατιοτες ενενιτα οχτο δια μινες ετεκα 11:.. και ιμερες εικοσιτεσερες 24
μιστός και σιτιρεσια γρ 41 : 10 τον μινα το κάθε ανθρωπου φερνον γροσια
σαρατα εφίτα 47 χιλιαδες και εξακοσια 600:..ενενητα οχτο 98:..και μισο γρ.47698:..20

ο πατριοτις
μακρυγιαννης

(Γ.Α.Κ. Υπ. Πολέμου Φ215).

κατάλογο τον οσον στρατιοτον είχα στι πολιορκία της αθίνας ης κάστρο
από προτη γιονιου 1826 : ος μαγίου 24 : οπούπεσε το καστρο
98:.. στρατιοτες ενενητα οχτο δια μινες ετεκα 11:.. και ιμερες εικοσιτεσερες 24
μιστός και σιτιρεσια γρ 41 : 10 τον μινα το κάθε ανθρωπου φερνον γροσια
σαρατα εφίτα 47 χιλιαδες και εξακοσια 600:..ενενητα οχτο 98:..και μισο γρ.47698:..20

ο πατριοτις
μακρυγιαννης

Ε.83

(Πιστοποιητικό)

«Ο επιφέρων το παρόν μας Σωτήριος Λέκκας ανεψιός του υπέρ πατρίδος πεσόντος
οπλαρχηγού Δ. Λέκα. ηκολούθη εκ της τρυφερωτάτης ηλικίας του τον μακαρίτην θεϊόν
του εις το στρατόπεδον και μετά τον θάνατον του μακαρίτου θεϊού του εδυνήθη
να μεταχειρισθεί όπλα, ετέθη υπό την οδηγίαν μας ως και οι λοιποί συγγενείς του,
ένεκα τούτου του δίδομεν το παρόν μας δια να τον χρησιμεύση όπου ανήκει.

Εν Θήβας
τη 21 Ιουλίου
1841

ο υποστράτηγος
Ν. Κριεζώτης
Μακρυγιάννης
Ιωάννης

Επικυρούται το γνήσιον των ανωτέρω
τριών υπογραφών και τα διαλαμβανόμενα
την 26 Σεπτεμβρίου 1841
Αθήναι
ο Δήμαρχος Αθηνών
Τ. Σ.
Α. Πετράκης».

(Γ.Α.Κ. Αριστεία Φ81).

Ε.84

(Πιστοποιητικό)

«Φανερόνο ότι ο σταμάτης Κήκας απού Μενίδι αθίνας ήταν εξαρχής εις την οδη-
γίαν του μήτρο λέκα και αγωνιζόταν όθεν με τον ανιψιόν του, προκόπι και ύστερον
ήρθε εις πειραιά ος καλός γνωρίζο αυτόν κατά την αίτησίν του τον δίνo το παρόν μου
να τον χρησιμέψι όθεν ανήκει.

πατριώτης
μακρυγιάννης

ο υπολοχαγός
Ν. Τζελεπίς
ο ανθυπολοχαγός
Σπ. Καπελαδούρος

Επικύρωση Δημάρχου Φυλής

α' Σεπτεμβρίου 1841

Τ. Σ.

Ι. Τζουνκλίδης»

(Γ.Α.Κ. Αριστεία Φ98).

Ε.85

(Πιστοποιητικό)

«16656

Οι υποφαινόμενοι πιστοποιούμεν ότι ο Κωνσταντίνος Νικολάου Καλατζής εκ Μενιδίου, υπήρξε Στρατιωτικός απ' αρχής του υπερ ελευθερίας της Ελλάδος ιερού αγώνος μέχρι της ελεύσεως της Α. Μ. του Βασιλέως μας εις διαφόρους κατά των εχθρών μάχας π.χ. εις την του Χαϊδαρίου, του Καματερού, την έφοδον της ακροπόλεως Αθηνών, του πειραιώς, του τζερατζινίου της ελευσίνος και του Αγίου Ιωάννου των Χαστίων.

Πιστοποιούμεν προσέτι ότι ο ρηθείς Κωνσταντίνος έδειξε τω όντι Ελληνικήν ανδρίαν κατά των εχθρών υπακοήν δε και ευπείθειαν εις τους ανωτέρους του απαραδειγμάτιστον.

Κατ' αίτησίν του όθεν τω δίδεται το παρόν πιστοποιητικόν ίνα το χρησιμεύσει όθεν ανήκει.»

την 15 9βρίου 1841

αθήναι

μακρυγιάννης
Γιάννης Κώστας

ο υπολοχαγός

N: Τζελεπίς

ο ανθυπολοχαγός

Σπύρος Καπελαδούρος

Πέτρος Ψαλίδης ανθυπολοχαγός

Γ. Κουρούκαφας

Επικυρούται η γνησιότης των όπισθεν εξ υπογραφών

Αθήναι την 29 Σεπτεμβρίου 1841

ο Δήμαρχος αθηνών

Τ. Σ.

Α. Πετράκης».

(Γ.Α.Κ. Αριστρεία Φ116 αρ. 16656).

16656.

Οι εὐχαριστῶντες προσοίκαν δι' ὅτι ἡμεῖς, Μω-
δαίου παλαστή, καὶ Μωδοῦ, ὑπὲρ τοῦ ἑταρισμῶντος ἐδ-
αρχῶν καὶ ὑμῶν ἐλευθερίας καὶ ἐλευθέρου ἀγῶνι
μέχρι καὶ ἐλπίσιν καὶ Α. Μ. καὶ Πατριάρχῃ μας
καὶ παρόντος καὶ καὶ ἐλπίσιν μέγας π. χ. ἐλπίσιν
Χαϊδαρίτ, καὶ ὑμῶν, καὶ ἐλπίσιν καὶ ἀποστολῆ-
καὶ Ἀθῶν καὶ Πύργου καὶ ἑταρισμῶν καὶ ἐλπί-
σιν καὶ καὶ Ἀθῶν καὶ ὑμῶν καὶ Χαϊδῶν.

Προσοδοφρα προστί: δι' ὅραν Κορυθίαν
ἐστὶν κωόνι ἐδασμῷ αἰσρίαν καλὰ καὶ ἐχθρῶ
νόσανον δι' τὴν νόστιμα εὐβοῖς ἀνέκτρον οὐαυ
παρρηγείητον.

καὶ ἀλλοιούτου ὅθεν καὶ σὺν τῷ νόσῳ
παρασχευησὺν ἵνα καὶ χρυσωθῶσι ὅθεν ἀνέκει. >

15-96 piov 1844.

Забав

οὐσσομαρτος
 ΝΙΤΖΕΤΕΙΣ
 ἀνδρῶν μαρτος
 Σοφῶν Κωνσταντίνου
 πρὸς τὴν ἐκκλησίαν

... पुनः पुनः -
 विद्वत्पुत्राय
 श्री कृष्णाय

Ε.86

«23001

Απόδειξις.

Οι υποφαινόμενοι οπλαρχηγοί πιστοποιούμεν ότι ο Αντώνιος Νικολάου Γκρίτσης εκ του χωρίου Μενιδίου απ' αρχής της επανάστασεως κατά τω 1821 έτος μέχρι της αποκαταστάσεως των Ελληνικών πραγμάτων ήτον υπό τας ημών έχων υπό την οδηγίαν του πεντήκοντα στρατιώτας, μετά των οποίων παρενρυσκόμενος εις διαφόρους κατά των εχθρών μάχας ιδίως δε εις τας κατά το Χαϊδάρι, Ζητούνι, Καματερό και Πειραιά γενομένας πεισματικές κατά των εχθρών, μάχας, εις τας οποίας εδείχθη ανδρείος γενναίωτος, πληγωθείς εις το δεξιόν πόδα του και εις την κεφαλήν, η δε διαγωγή του υπήρξεν πάντοτε τιμία και φιλήσυχος εκπληρών τα χρέη του με ζήλον και άοκνον προθυμίαν.

Εις ένδειξιν δε των εκδουλεύσεών του τούτων δίδωμεν την παρούσα μας ίνα τη χρησιμεύσει όθεν ανήκει.

Εν Αθήναι 1 Νοεμβρίου 1843

Νικολ. Ζαχαρίτσας
..... Βλάχος
Δημήτριος Καλιφρονάς

οι οπλαρχηγοί
Νικόλ. Κριεζώτης
Μακρυγιάννης

Επικυρούται το γνήσιον των άνωθεν πέντε
υπογραφών

τη 24 Δεκεμβρίου 1843 Αθήναι.

ο

Εκπληρών χρέη Δημάρχου
Δημαρχ. Πάρεδρος
Σ. Βονζάς;».

Δια την αντιγραφήν
Αθήναι 12 Νοεμβρίου 1846
ο εκτελών χρέη Δημ.
παρέδρου
Σ. Βενιζέλος.

Τ. Σ.

(Αρχείο Αγωνιστών εις Εθν. Βιβλιοθήκη).

Ε.87

«Πιστοποιητικόν»

«Πιστοποιούμεν οι υποφαινόμενοι ότι ο Κύριος Κωνσταντίνος Ιωάννου Χασιώτης από αρχής του ιερού αγónος του υπέρ ελευθερίας μας, δράξας τα όπλα εις χείρας του εναντίον τον εχθρόν Καταταγμένους υπό την οδιγίαν διαφόρον οπλαρχηγόν επαρεβρέθη εις τας περισωτέρας Συμπλοκάς και μάχας, εις την πολιορκήαν τον αθηνών υπό την οδιγίαν του μακαρίτου παναγί μπατζακάτζα, εις την μάχην του μαραθώνος υπό την οδιγίαν του Ιωάννου Γούρα εις την εκστρατίαν του νεωκάστρου υπό την οδιγίαν του μακαρίτου Καρατάσου εις την κατά του σαλόνου υπό την οδιγίαν του Ν. Κριεζώτου εις την του πηρεός υπό την οδιγίαν του Γεωργίου σκουρτανιότου εις τον διοργανισμών τον χιλιαρχήον εκατετάχθη εις την χηλιαρχίαν του Βασιου Μαυροβουνιότου δοδέκαρχος οπου παρεβρέθη εις την μάχην του αγίου Ιωάννου της χασιάς όπου έλαβε μιαν δινην πληγήν εις το μάγουλον.

Εις ένδιξην της αλιθήας και γνωρίζοντας αυτόν παλεόν αγωνιστήν του δίδετε το παρόν μας πιστοποιητικόν και να του χρoσιμεύση όθεν ανήκει.

Αθήναις την 7 10βριου 1841

επικυρούται το γνήσιον των
αντίκρου τριών υπογραφών

κανέλλος δελιγιάννης
Ζώης πάνου
αντησινταγματάρχης

Αθήναι την 18 10βριού 1841

Γιάννης Κώστας

ο Δήμαρχος

Τ. Σ.

Α. πετράκης»

(Γ.Α.Κ. Αριστεία Φ107, αρ. 17653).

Ε.88

(Πιστοποιητικό)

«26371

Ο φέρων το παρόν μας Θεόδωρος Χασιώτης άμα εξεράγη ο υπέρ της ανεξαρτησίας της Ελλάδος αγών δράξας τα όπλα έτρεξεν εις την φωνήν της πατρίδος και πρώτον κατετάχθη υπό την οδηγίαν του τότε οπλαρχηγού αιμινήστου Δήμου, πολιορκήσαντος τους Οθωμανούς εις Αθήνας, έπειτα εις Χασιά γινομένην μάχην με οβερβριώνην υπό την οδηγίαν του Αναστασίου Λέκκα και εις την κατά το Χαλάνδρι και άλλας.

Έπειτα κατετάχθη ως υπαξιωματικός υπό την οδηγίαν του αρχηγού Κούρα παρεν-
ρέθη και εις την μάχην του Μαραθώνος κατά Γιανιτζάριδων, έπειτα υπό την οδηγίαν του αρχηγού Κριεζώτη ως αξιωματικός εις την κατά τα Στούρα μάχην, Διακόπτη και Φίτζι, πολιορκίαν και έφοδον της Καρύστου, όστις και μόνος του εις την έφοδον έφε-
ρε την κλίμακα εις τους ώμους του την εστήριξε εις το τείχος του φρουρίου. Έπειτα με τον ίδιον αρχηγόν Κριεζώτην εισήλθεν εντός του φρουρίου των Αθηνών προς υπε-
ράσπισην πολιορκουμένων τότε υπό του Κιουταχή, όπου πολιορκούμενοι αγνοούντες και περί τω έξω ένεκα της πολλά στενής πολιορκίας ο ρηθείς Θεόδωρος Χασιώτης μετά του Μαρίνου εκλεχθέντες υπό του αρχηγού των Κριεζώτου ως οι μόνοι Γεναίοι και ζηλωταί εστάλησαν με γράμματα εις το εν Πειραιά αρχηγόν Καραϊσκάκη οι οποίοι και επέτυχον και εβραβεύθησαν, διασχίζοντες τόσοσν πλήθος εχθρών άτρομοι, και έπειτα υπό την οδηγίαν του αρχηγού Μακρυγιάννη εις τας επιλοίπους γινομένας μάχας προς υπεράσπισην των Αθηνών. Και εως τέλους του ιερού αγώνος. Καθόλον δε αυτό το διάστημα φερθείς Γενναίος και ευτάκτως ως γνήσιος Έλλην του δίδεται το παρόν μας ίνα του χρησιμεύσει όπου ανήκει.

Εν Αθήναι τη 3 Δεκεμβρίου 1843

Μακρυγιάννης

Νικόλαος Κριεζώτης

..... Καλλιφρονάς

Γιάννης Κώστας

Επικυρούται το γνήσιον των άνωθεν τεσσάρων υπογραφών

τη 7 Σεπτεμβρίου 1843 Αθήναι

ο εκτελών χρέη Δημάρχου

Δημαρ. Πάρεδρος

Σ. Βενιζέλος

Δια την αντιγραφήν

Αθήναι τη 1 Νοεμβρίου 1846

ο εκτελ. χρέη Δημάρχου

Τ. Σ. Δημ. Πάρεδρος

Σ. Βενιζέλος».

(Αρχείο Αγωνιστών του '21 εις Εθνική Βιβλιοθήκη).

Ε.89

(Πιστοποιητικό)

«1164

Οι υποφαινόμενοι πιστοποιούμεν ότι ο Κύριος Φυλακτός Γεωργίου Λούη εξ Αμαρουσίου χωρίον του Δήμου Αθηνών υπηρέτησε διαφοροτρόπως στρατιωτικώς την πατρίδα κατά τον ιερόν Αγώνα της ανεξαρτησίας των Ελλήνων και μάλιστα διέμεινε και καθόλην την πολιορκίαν του φρουρίου των Αθηνών εκτελών Γενναίως και εις τας Συμπλοκάς και εις τας κακοπαθείας της πολιορκίας.

Κατ' αίτησίν του και διότι εως ώρας μείνας παραγκονισμένος των δικαιωμάτων του και αυτού του Αριστείου στερούμενος, δίδομεν το παρόν μας δια τα πεταιτέρω δίκαιά του.

την 14 Ιανουαρίου 1844 Αθήναι

Επικυρούται η γνησιότης των άνω τριών υπογρα-
φών

Νικόλαος Κριεζώτης
μακρυγιάνης

Αθήναι την 18 Ιανουαρίου 1844

N: Ζαχαρίτζας

ο Δήμαρχος Αθηνών

Τ. Σ. Α. Πετράκης».

(Γ.Α.Κ. Αριστεία Φ240, αρ. 1164).

Ε.90

26233

9558

9619

Οι υποφαινόμενοι πιστοποιούμεν ότι ο νύν ιερέυς του χωρίου Αμαρουσίου παππα Σταμάτης Λίτζας υπήρξε υπό τας διαταγάς μας εις τας μάχας του πειραιώς και της Ελευσίνος και εισήλθε εις το φρούριον των Αθηνών.

Πάντοτε εφέρετο Γενναίως και πρόθυμος εις τους ανωτέρους του καθόλον το διάστημα του υπέρ ανεξαρτησίας αγώνος ευλογών και αγιάζων τον Στρατόν.

Κατ' αίτησίν του δίδομεν το παρόν μας

την 20 Μαΐου 1844 Αθήναι

Βάσος Μαυροβουνιώτης
μακρυγιάνης».

(Γ.Α.Κ. Αριστεία Φ287).

உருக்கம்

9558

[illegible]

Παιδιά Ρέεδο Γενικά γ' τάξεως εβδόμη
 κλάση του σχολείου το Πάριση με την
 κλάση της Πύργου εβδόμη γ' τάξεως —

Ken wānau rōa pīkapa rōi me e hāy

9m 20 min't 1844

PAOZ/1000/6/10-19

per 10/21/04/15

Ε.91

(Πιστοποιητικό)

«Πιστοποιούμεν οι υποφαινόμενοι επί τη οριζομένη ποινή του ποινικού Νόμου και της πολιτικής αποζημιώσεως, ότι ο εκ του χωρίου Χασιάς της Επαρχίας Αττικής Ιωάννης Τζουνκλίδης άμα της ενάρξεως του υπέρ πατρίδος ιερού αγώνος λαβών τα όπλα μετά του πατρός του Γ. Τζουνκλίδου έδραμεν υπό την οδηγίας μας κατά του εχθρού και παρευρέθη εις διαφόρους μάχας, καθώς εις την άλωσιν του φρουρίου Αθηνών όπου και αποτελούσε μέλος της τότε διορισθείσης επιτροπής, εις Κάρυστον και Εύβοιαν, εις άγιον Ιωάννην Θεολόγον όπου και ποιήσας τον κατάσκοπον κατά του εχθρού με μέγαν κίνδυνον της ζωής του συνέλεξεν τας αναγκαίας πληροφορίας αίτινες συνετέλεσαν τα μέγιστα εις την καλήν έκβασιν της ειρηνένης μάχης, επίσης παρευρέθη και εις άλλας πολλές.

Ο αυτός ούτος Ιωάννης Τζουνκλίδης εκτός των στρατιωτικών εκδουλεύσεών του υπηρέτησεν και πολιτικώς την πατρίδα του συνεισφέρον εις τας ανάγκας χρήματα τροφάς και πολεμοφόδια εις τον στρατόν κ.λπ.

Εις όλον δε το διάστημα της υπό την οδηγίαν μας διαρκείας(;) του 'εφέρθη με αγωνιστικότητα ζήλον, ευπείθειαν και υπακοήν προς τους ανωτέρους του

Διά το βέβαιον όθεν των αναφερθέντων πράξεων και των κατορθωμάτων του δίδομεν προς αυτόν το παρόν ίνα του χρησιμεύσει όπου δει.

Αθηναι 14 Σεπτεμβρίου 1846

Νικόλαος Κριεζώτης

Βάσος Μαυροβουνιώτης

Ν. Ζαχαρίτζας

Δια τον αγράμματον Θανάση Βασίλη και

Ιωάννη Βασίλη αδελφια του άνωθεν Μελέτη

Βασίλη υπαρχηγών υπογράφονται παρ' εμού

Παναγιώτης Δημητρίου

Επικυρούται το γνήσιον των άνωθεν υπογραφών των τε υποστρατήγου

Βάσσου Μαυροβουνιώτου, Νικολάου Κριεζώτου και Νικολάου Ζαχαρίτζα και του Παναγιώτου Δημητρίου υπογράψαντος τους αγραμμάτους Αθανάσιον Βασιλείου και Ιωάννην Βασιλείου και το αντόγραμμα των αγραμμάτων.

Εν Χασιά την 16 Σεπτεμβρίου 1846

ο Δήμαρχος Φυλής

Τ.Σ.

Ιω. Τζουνκλίδης».

(«Αρχείο Αγωνιστών 1821» Εις Εθν. Βιβλιοθήκη).

Ε.92

(Πιστοποιητικό)

«9799

Πιστοποιούμεν οι υποφαινόμενοι επί τη οριζομένη από τον ποινικόν νόμον ποινή και επί τη υποχρεώσει την ανηκούσης πολιτικής αποζημιώσεως ότι ο Μήτρος Τρουβέλας εκ Χασιάς κάτοικος Καλυβίων του Δήμου Φυλής της Επαρχίας Αττικής, εξ' αρχής του υπέρ ανεξαρτησίας της Ελλάδος ιερού αγώνος υπηρέτησεν στρατιωτικώς ως Μαγκατζής εις τα υπό την οδηγίαν των υποφαινόμενων σώματα ήτοι από το έτος 1821 μέχρι του 1823 υπό την οδηγίαν του οπλαρχηγού Μελέτη Βασίλη και παρευρέθη εις τας γενομένας εις την πολιορκίαν της ακροπόλεως Αθηνών μάχας εις και λοιπάς.

Από του έτους 1823 μέχρι του 1824 υπό την οδηγίαν εμού του Ν. Κριεζώτη και παρευρέθη εις όλας τας μετά των Τούρκων κατά την εποχήν εκείνην μάχας εις τας μάχας Διακοφτού, Βοιωτίας Καρυστίας και Στούρας.

Έπειτα κατετάχθη εις το υπό την οδηγίαν εμού του Βάσσου Μαυροβουνιώτη σώμα και παρευρέθη εις τας μάχας Σαλώνου, Αγίου Ηλίου Σαλώνου, Νεοκάστρου Σκυτολάκκα Κρομμυδίου, Βερ..... και Τρικέρου. Από το έτος 1824 μέχρι της συστάσεως των Χιλιαρχιών όπου κατετάχθη εις την υπό την διοίκησίν μου χιλιαρχίαν ως δεκανεύς και παρευρέθη εις τας μάχας Ελευσίνος Στεβενίκου, Σαλώνου, Λεβαδείας, Μαρτίνου, Λιθάδας και Αγίου Ιωάννου Χασιάς. Τέλος δε μετά την διάλυσιν των χιλιαρχιών κατετάχθη πάλιν ως δεκανεύς εις το υπό την διοίκησιν εμού του Τριαντάφυλλου Τζουρά τάγμα μέχρι της διαλύσεως των ελαφρών ταγμάτων όθεν απεσύρθη εις τα ίδια.

Καθόλας δε τας μνημονευθείσας μάχας ο διαληφθείς Μήτρος Τρουβέλας ηγωνίσθη γενναίως και ανδρείως μαχόμενος με ζήλον δεικνύων ευπείθειαν και υπακοήν απαράδειγματιστον εις τους ανωτέρους του και μη αμοιβόμενος μέχρι τούδε δια τας στρατιωτικάς του εκδουλεύσεις.

Διό κατ' αίτησιν του και χάριν της αληθείας όλων των ανωτέρω αναφερομένων τω επαφίεται το παρόν πιστοποιητικόν δια να του χρησιμεύσει όθεν ανήκει.

Αθήναι τη 27 Οκτωβρίου 1846

Νικόλαος Κριεζώτης

Βάσος Μαυροβουνιώτης

Τριαντάφυλλος Τζουράς

αντισυνταγματάρχης

Επικυρούται το γνήσιον των ανωτέρω υπογραφών των υποστρατήγων Νικολάου Κριεζώτου και Βάσσου Μαυροβουνιώτου και του αντισυνταγματάρχου Τριανταφυλλου Τζουρά.

Εν Χασιά τη 7 Νοεμβρίου 1846

ο Δήμαρχος Φυλής

Τ.Σ.

Ιω. Τζουγκλίδης».

(Αρχείο Αγωνιστών 1821. Εθν. Βιβλιοθήκη)

Ε.93

(Πιστοποιητικό)

«Πιστοποιούμεν οι υποφαινόμενοι από τον ποινικόν νόμον οριζομένη ποινή και επί τη υποχρεώσει της ανηκούσης πολιτικής αποζημιώσεως ότι ο Κοσ Πανούσιος Πάντος εις εκ των πρώτων οικοκυραίων του χωρίου Τξιούρκα του Δήμου Μαραθώνος της επαρχίας Αττικής άμα εξεράγη ο υπέρ αναξαρτησίας της πατρίδος παρευρέθη μετά του υιού του Κωνσταντίνου εις τας αναφερομένας εις το εσώκλειστον αποδεικτικόν μάχας και πολιορκίας.

Έκαμε δε αυθορμητώς και σηματικές συνεισφοράς συνισταμένας εις χρήματα γεννήματα και αίγας εις διαφόρους της πατρίδος ανάγκας.

Εις όλον το διάστημα της υπηρεσίας των ανεδείχθησαν αμφοτεροι γενναίοι στρατιώται και πολίται φιλοπάτριδες.

Διό κατ' αίτησιν του αναφερομένου Πανούσιου Πάντου αφιέμεθα την παρούσαν μας.

Εν Αθήναις τη 29 9βρίου 1846

Σταύρ. Βλάχος
Νικ. Ζαχαρίτζας

Μακρυγιάννης
Γιάννης Κώστας

Επικυροί το γνήσιον των άνωθεν τεσσάρων υπογραφών
Αθήνες τη 3 10βρίου 1846

ο εκτελών χρέη Δημάρχου
Δημαρχιακός πάρεδρος
Τ. Σ. Σ. Βενιζέλος».

E.94

«ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟ 1254

Πιστοποιούμεν δια του παρόντος ότι ο φέρων Νικόλαος Παπα Ιωάννη εκ του χω-
ριού Κιούρκας του Δήμου Μαραθώνος της Αττικής υπηρέτησεν ως Μπουλουκτζής εις
τον ιερόν αγώνα παρευρεθείς εις διαφόρους εκστρατείας και εις τας μάχας Χαϊδα-
ρίου, Πειραιώς και Ανηφορίτου.

Αθήναι τη 7 Απριλίου
1863

Γιάννης του Γκούρα
μακρυγιάννης
Γιαννηκώστας
Ν. Ζαχαρίτζας

Κατά το γνήσιον των ανωτέρω
υπογραφών

τη 8 Απριλίου 1863

ο Δήμαρχος Αθηναίων
Εμ. Κουτζικάρης

(ακριβές) Αντίγραφον
του πρωτοτύπου
αυθημερόν

Τ. Σ.

Εμμ. Κουτζικάρης».

(Αρχεῖον Αγωνιστών 1821 εις Εθν. Βιβλιοθήκη).

Ε.95

Μετά από αίτηση του Σ. Χρυσούλα το 1865 στην οποία αναφέρει ότι ο πατέρας του Αναγν. Χρυσούλης απεβίωσε προ εικοσαετίας δίδεται το κατωτέρω πιστοποιητικό:

«Πιστοποιούμεν οι υποφαινόμενοι εν συνειδήσει επί τη οριζομένη ποινή και επί πολιτική αποζημιώσει ότι ο Αναγνώστης Χρυσούλης εκ Μαραθώνος παρευρεθείς εις διαφόρους εκστρατείας και μάχας από των αρχών της Επαναστάσεως μέχρι τέλους της ανεξαρτησίας της Ελλάδος ήτοι κατά την επισυμβησομένη τότε πολιορκία του φρουρίου Αθηνών μάχην με τους οπλαρχηγούς Δημήτριον Λέκκαν, Μελέτην και Χατζη Κιουρκατιώτην εις θέσιν Νινόη της Μαραθώνος με τον οπλαρχηγόν Ιωάννην Γκούραν εις Λιόσια και Κάλαμον με τους οπλαρχηγούς Βάσον Μαυροβουνιώτην και καπετάν Θανάση Σκουρταννιώτη και εις Χαϊτάρι Με τον οπλαρχηγόν Μήτρον Λέκκαν δείξας ζήλον γενναιότητα και υπακοήν εις τους ανωτέρους του, γνωρίζοντες δε αυτόν λίαν αδικημένον δίδομεν αυτό το παρόν μας πιστοποιητικόν διότι απώλεσεν τα παλαιά του πιστοποιητικά, ίνα του χρησιμεύσει όπου δει.

Αθήναι τη 28 Ιουνίου 1865

Γιάννης του Γκούρα
Νικ. Ζαχαρίτζας
Γιάννη Κώστας

Επικυρώνει το γνήσιον
των άνωθεν τριων υπογραφών

Αθήναι τη 28 Ιουνίου 1865
ο Δήμαρχος Αθηνών

Τ.Σ.

Εμ. Κουτζικάρης».

(Αρχείο Αγωνιστών εις Εθν. Βιβλιοθήκη).

E.96

(Πιστοποιητικό)

«Οι υποφαινόμενοι γνωστοποιούμε εν πλήρη γνώση.
Ότι ο κύριος Αναγνώστης Στέφας κουντουριώτης, άμα ήχησεν η υπέρ ανεξαρτησίας της Ελλάδος, σάλπιγξ του πολέμου, συνέτρεξεν άόκνως εις τον ιερόν αγώνα έχων υπό την οδηγίαν του υπέρ τους 360 στρατιώτας εγγωρίους του, τους οποίους εξοικονόμει από τροφάς και πολεμοφόδια δι' ιδίων του εξόδων.
Και καταταχθείς υπό την οδηγίαν, αυτός τε και οι υπό την οδηγίαν του στρατιώται υπό την οδηγία του Πεγξαντέ Ηλία, Κυριακούλη και Νικήτα Σταματελόπουλου. Παρευρεθείς εις τας μάχας της πολιορκίας Κορίνθου, Θηβών και Αθηνών, και εις όλας τα γινομένας μάχας οίον Ναυπλίας, Λεβαδείας, Σάλωνος, Χαϊδαρίου, Πειραιώς και Ελευσίνος, υπηρετών με ακάματον ζήλον και γενναιότητα και φυλλάτων κατά πάσαν περίστασιν και μέχρι τέλους εις το στάδιον του την απαιτουμένην πίστην, υπακοήν και τιμιότητα.
Χρεωστούμεν όθεν να εκφράζομεν την αλήθειαν και να δίδομεν την μαρτηρίαν μας υπέρ εκείνων, τους οποίους γνωρίσαντες αξιοσυστάτους επαφής, εις τον διαληφθέντα κύριον Αναγνώστη Στέφαν το παρόν πιστοποιητικόν, ίνα του χρησιμεύση όπου ανήκει.

Εν Αθήναις τη 2 Δεκεμβρίου 1841

Επικυρούται η γνησιότης των απέναντι
τριών υπογραφών

Αθήναι 30 Οκτωβρίου 1841

Π. Μανρομιχάλης
Π. Γιατράκος
Μακρυγιάννης

ο Δήμαρχος Αθηνών

Τ. Σ.

Α. Πετράκης».

(Γ.Α.Κ. Αριστεία Φ131).

Ε.97

Πιστοποιητικόν

Οι υποφαινόμενοι τιμίως και ευσυνειδήτως, δια του παρόντος πιστοποιητικού μας πιστοποιούμεν ότι, ο φέρων το παρόν πιστοποιητικόν μας, Κωνσταντίνος Γεωργάκη Καμπόλης ονομαζόμενος, εκ του χωρίου Χασιάς, του Δήμου Φυλής, της Αττικής, είναι αγωνιστής του υπέρ ανεξαρτησίας Ιερού ημών αγώνος, αγωνισθείς απ' αρχής αυτού ήτοι το έτος 1821 και μέχρι της αποκαταστάσεως των πραγμάτων, και υπό διαφόρων οπλαρχηγών, εις διαφόρους κατά των εχθρών παρευρέθη μάχας και το κατά δύναμιν απαραίτητον προς την πατρίδα εξεπλήρωσε χρέος του, προθύμως μετά ζήλου, ευπειθείας εις τας διαταγάς των ανωτέρων του και γενναιότητος.

Με Κίτσον Τσαβέλλαν εις Πειραιά, Μεσολόγγιον με τον ίδιον. Επίσης εις Ναύπακτον. Καρπενήσιον. Με Οδυσσέαν εις Αλιβέρι και Βρυσάκια. Με Γεώργιον Σκουρτανιώτην εις Πέτρα των Θηβών. Με τον ίδιον επίσης εις Μποσάνια του Πειραιώς. Φάληρον. Με Φαββιέρ εις Κάρυστον. Με Κλίμακα εις Σκούρτα, και μ' άλλους αλλαχού.

Όθεν ταύτα πάντα γι(γ)νώσκοντες και επιβεβαιούντες αφιέμεθα αντώ το παρόν πιστοποιητικόν μας ως απωλεσθέντων των εις χείρας του προϋπαρξάντων παλαιών πιστοποιητικών κατ' αίτησίν του, δια να τω χρησιμεύση όθεν δει και διά τα περαιτέρω. Και εις ένδειξιν και βεβαίωσιν και υπογραφόμεθα.

Εν Αθήναις την 15 Ιουνίου 1865

Οι Πιστοποιούντες

Ι. Κλίμακας

Προσθήκη

εν 1828 εκατατάχθη εις την χιλιαρχίαν Κίτσου Τζαβέλα
εις την πεντακοσαρχίαν
Γιανούση Πανομάρα
την εκατονταρχίαν του Σταύρου
λίμπερη, ως στρατιώτης.

Δ. Καλλιφρονάς

επικυρώνεται το γνήσιον των άνω
δυο υπογραφών

Αθήναι τη 15 Ιουνίου 1865

Τ.Σ.

ο Δήμαρχος

Π. Ζαχαρίτσας

Ι. Κλίμακας

Δημ. Καλλιφρονάς

Γεώργιος λούμης

εις «Αρχείον Αγωνιστών του '21» Εθνική Βιβλιοθήκη

Πρωτοκολλητός.

6064.

Οἱ ἐσοπαρόμεροι θυμὸς καὶ οὐνοῦ.
 ρεῖδ' ἔλκ'· διὰ τοῦ παρόντος πρωτοκολλητόμας,
 πρωτοκολλῶμεν ὅτι, ὁ γέρων τοῦ παρόντος
 δαιμονίου μας, Θεωργαλῖτος Γεωργίου
 Θεοφάνους ἀπομαρμόμενος, ἐν τοῦ κυρίου
 πατρὸς, τοῦ Διόνου Κυρίου, τοῦ Ἀρτίου, ὅρας
 ἀγαθῶν τοῦ ἐνὸς ἀρετῶν καὶ ἀρετῶν
 πρὸς ἀγαθόν, ἀγαθῶν, ἀγαθῶν, ἀγαθῶν
 καὶ τοῦ ἐνὸς ἰδίου καὶ μεγάλου καὶ ἀνομι-
 λίας καὶ ἀγαθῶν, καὶ ἐνὸς ἀγαθῶν.
 καὶ ἀγαθῶν; εἰς ἀγαθόν καὶ
 τὰ ἐξ ἑαυτοῦ ἀγαθῶν καὶ ἀγαθῶν
 ἀγαθῶν ἀγαθῶν καὶ ἀγαθῶν
 ἀγαθῶν καὶ ἀγαθῶν, ἀγαθῶν, καὶ
 ἀγαθῶν, ἐν ἀγαθῶν ἐν τοῦ ἀγαθῶν καὶ ἀγαθῶν.
 ἔργων καὶ ἀγαθῶν. Μετὰ τὸν
 ἀγαθῶν ἐν ἀγαθῶν. Μετὰ τὸν
 ἐν ἀγαθῶν. Μετὰ τὸν
 ἀγαθῶν. Μετὰ τὸν
 ἀγαθῶν. Μετὰ τὸν

31421

νῆαρ. 24. 6. & 7ης 1844

(αγ. 11543)

ΟΘΩΝ

ΕΛΕΓΙ ΘΕΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Εἰς τὴν ἀνοσίεσιν τοῦ ἁγίου πνεύματος καὶ Σεραφίμου
 καὶ ἀδελφότητων καὶ φιλότητων καὶ ἔργῳ·

Ποιῶν ἐν ἀρετῇ καὶ ἐν χάριτι καὶ ἀφύπνους ἀφίχθη
 ἐν τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ ἅπαντα ἅπαντα ἐκκλησίᾳ καὶ ἀδελφότητι
 (ἐκκλησίᾳ) ἅπαντα ἐκκλησίᾳ καὶ ἀφύπνους ἀφίχθη
 καὶ ἀδελφότητι καὶ ἀφύπνους ἀφίχθη.

- 1/ Στέφανος Γ. Καραϊσκάκης καὶ Χανιάς
- 2/ Αἰδανός Χανιάς
- 3/ Π. Νικητής
- 4/ Αἰδανός Χανιάς
- 5/ Χανιάς Χανιάς
- 6/ Χανιάς Χανιάς
- 7/ Χανιάς Χανιάς
- 8/ Χανιάς Χανιάς
- 9/ Χανιάς Χανιάς
- 10/ Χανιάς Χανιάς
- 11/ Χανιάς Χανιάς
- 12/ Χανιάς Χανιάς
- 13/ Χανιάς Χανιάς
- 14/ Χανιάς Χανιάς
- 15/ Χανιάς Χανιάς
- 16/ Χανιάς Χανιάς

- 17/ Μεγαλόγειος Αδώνις
- 18/ Μανώλης Παριώτης
- 19/ Μεγαλόγειος Τζιφιδάκης
- 20/ Ευμύχιος Μερκούρης
- 21/ Νικόλαος Μωρόνης
- 22/ Μήτσος Ευμύχιος
- 23/ Μήτσος Λουναρδάκης
- 24/ Κωνσταντίνος Χαΐφης
- 25/ Ευμύχιος Ευρωπώτας
- 26/ Α. Παρομπώτας
- 27/ Ευμύχιος Σίμων
- 28/ Ευμύχιος Χαϊμαράς
- 29/ Ευμύχιος Μορφιδάκης
- 30/ Ευφρόνιος Ψίλας
- 31/ Ευμύχιος Σίβας
- 32/ Γεώργιος Καραμάνος
- 33/ Μανώλης Γ. Ψίμων
- 34/ Γεώργιος Ροϊδής
- 35/ Κωνσταντίνος Ρόζης
- 36/ Α. Αναστασίου.

Ὅτι καὶ οἱ κληῖροι ὁσωνοὶ τῶν ἐπαρχικῶν
 ἀναθίσκων ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἀπορίτων διαταγμάτων.
 Ῥώμας τὴν 6 Μαΐου 1864

Αγ. 3080
 Γραμματεὺς ἀρχιεπισκοπῆς
 καὶ 36. ἀρχία

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΩΤΑΣ

**CONTRIBUTION TO THE HISTORICAL RESEARCH OF ATTICA
1821-1833
MENIDI-HASIA**

SUMMARY

This historical research revolves on the events that took place from 1821 in the Hellenic area after a desperate uprising of the Greek people against the Turkish yoke.

After the fall of the Byzantine empire which was completed in 1453 with the taking of Constantinople, the Ottomans dominated the entire Hellenic area. The taking of Attica was completed in 1456 and until 1821 was maintained with a few months interruption in 1687 when Venetian Fr. Morosini seized Athens.

In order for this research to introduce the reader to the general climate of the era, it attempts a geographical assessment of Attica by further commenting briefly on the administrative structure, population data, (with regards to the research on Ottoman files, like that of M. Kiel and other foreign travelers in the Hellenic area), the composition of Attica's population, and its settlement with the Arbanites and the peaceful deployment of the settlers in the Attic area. Since then they coexisted with the native element having the same religion and feeling of the same nationality, belief which was never disturbed, as was proven by future struggles for their freedom.

The harsh oppression of the Turkish conquerors of the Greek element, the weighty taxation of the unredeemed Greeks, and their exploitation by the Greek establishment of the notables which were the privileged class of Athens led to the Fervent acceptance of the principles of the secret society «Filiki Heteria» (Society of Friends) which had undertaken the organization of the unredeemed Greeks for the throwing off of the vassalage yoke. This society acted in Attica and particularly in its rural provinces including the villages of Menidi and Hasia with which this study is mainly concerned.

The nearly simultaneous uprising in the Peloponnese, the Greek mainland, and islands followed. The first events took place in March 1821. Particularly in Attica, the inhabitants of the rural provinces revolted liberating Athens on 25 April 1821 and besieged the Turks at the Acropolis.

Protagonists in this uprising were the chieftain Meletis Vasiliou from Hasia, Anagnostis Kiourkatiotis from Menidi and Yannis Davaris from the village Liopesi, while inhabitants from other villages and from the island of Salamis also participated.

Further into the struggle, villagers from Menidi and Hasia enlisted in irregular militia corps under the orders of their chieftains, the younger well known, distinguished in battles, like Lieutenant General Dim. Lekkas and his brothers who were also chieftains, Dim. Tsevas etc. but also the generals Karaiskakis, Mavrovouniotis, Kriezotis, Makriyannis etc. in a continuous but unyielding struggle immensely deprived of money, equipment, and supplies of the troops.

In this struggle all were sacrificed paying the price of freedom which took place in March 1833 after the London Protocol which was dictated by England, France, and Russia (led by their philhellenic trend) onto Turkey. In the meantime, an unreturned spirit of freedom was formed in Greece.

Our historical research also deals with pointing out figures and events which the historical texts did not record correctly or neglecting heroic figures which contributed decisively to the definite liberation.

Comments are made on the views of the first Greek governor I. Kapodistrias concerning the fate of Attica as well as the struggles and opinions of Field Marshal Dim. Ipsilantis and other officials of the Greek side.

A series of 100 documents of the 1821-1833 period complete this historical research outlining figures and events and the irreconcilable liberal convictions of Attica's inhabitants.

DIMITRIS GIOTAS

Επιλογή βιβλιογραφίας

1. «**Αρχαία Ελληνικής Παλιγγενεσίας**» Έκδ. βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων. Αθήναι 1971, τ. 1-3.
2. ΑΙΝΙΑΝ Δ. : «**Η βιογραφία του στρατηγού Γεωργίου Καραϊσκάκη**» Χαλκίδα 1834.
3. ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΥ ΑΠ. : «**Ιστορία του νέου Ελληνισμού**» τ. 1-5. Θεσσαλονίκη 1970.
4. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΗ: «**Αθηναϊκό αρχείο**» Αθήναι 1901.
5. ΓΕΡΟΝΤΑ ΔΗΜ. : «**Ιστορία των Αθηναίων**» εκδ. Παλμός Αθήναι 1969.
6. ΓΕΡΟΝΤΑ ΔΗΜ. : «**Οι Αθηναίοι στην Επανάσταση του '21**» τ. 1-2.
7. ΓΙΩΤΑ ΔΗΜ.: «**Οι Μενιδιάτες κατά τον 18ο αιώνα και την Επανάσταση του '21**». Έκδοση Ι.Α.Ε. Αχαρνών.
8. ΓΡΗΓΟΡΟΒΙΟΥ ΦΕΡΔ. : «**Ιστορία της πόλης των Αθηνών**» μτφρ. Σπ. Λάμπρου, εκδ. Π. Δ. Σακελλαρίου τ. Α, Β, Γ. Εν Αθήναις 1904-6.
9. ΓΚΙΡΑ ΑΛ.: «**Αχαρναί-ιστορία τριών χιλιετηρίδων 500π.Χ. 1949**» Αθήναι 1949.
10. ΔΕΔΕ ΜΙΧΑΗΛ ΜΑΡΙΑ: «**Οι Έλληνες Αρβανίτες**» εκδ. Βορειοηπειρωτικών Μελετών. ΔΩΔΩΝΗ Αθήνα 1987.
11. ΔΙΑΜΑΝΤΗ Κ. : «**Αθηναϊκό αρχείο**» έκδ. Γ.Α.Κ. Αθήναι 1971.
12. **ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ: ΕΚΔΟΤΙΚΗ** τ. ΙΒ'.
13. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ ΔΗΜ. : «**Ιστορία των Αθηναίων**» Εν Αθήναις 1989, επανέκδοση ΠΑΛΜΟΣ, Αθήναι 1969 τ. Α, Β, Γ.
14. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ ΔΗΜ. : «**Μνημεία ιστορίας των Αθηναίων**» τ. Α, Β, Γ.
15. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ ΙΩΑΝΝΗ: «**Επιστολαί**» μτφρ Μ. Γ. Σχινά τ. 4ος Αθήναι 1843.
16. ΚΑΣΟΜΟΥΛΗ Ν. : «**Ενθυμήματα στρατιωτικά**» έκδ. σχόλια Ι. Βλαχογιάννη Αθήναι 1939-42.
17. ΚΟΚΚΙΝΟΥ ΔΙΟΝ. : «**Ελληνική Επανάσταση**» Αθήναι 1933. Έκδοση τρίτη Μέλισσα 1956-59, τ. 1-12.
18. ΚΑΡΥΔΗ Δ.-KIEL M. : «**Το Σαντζάκι του Ευρίπου 15ος-16ος αι.**». Ανάτυπο από Τετράμηνα, Άμφισσα 1985.
19. ΚΟΡΟΜΗΛΑ Γ. και Λ. : «**Αθηναϊκή περιπέτεια**» τ. Α, Β, Αθήναι 1981.
20. ΚΑΛΟΓΡΑΝΗ ΧΡ.: «**Οι Μενιδιάτες...**» Αθήνα 1990.
21. ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΗ: «**Απομνημονεύματα**» εκδ. Μέλισσα, σχόλια Ι. Βλαχογιάννη.
22. ΜΠΕΝΑΡΔΗ ΜΕΛ.: «**Μεγαρείς και Δερβενοχωρίται**» Αθήναι 1936. Επανέκδοση Μεγαρικού Τύπου.
23. ΜΠΙΡΗ Κ.: «**Αρβανίτες και Λωρείς του νεότερου Ελληνισμού**» Αθήναι 1960.
24. ΜΠΙΡΗ Κ.: «**Τοπωνυμιαί πόλεως Αθηνών και των περιχώρων**» Αρχαιολογικό δελτίο, Αθήναι 1971.
25. ΜΠΕΝΙΖΕΛΟΥ ΙΩΑΝΝΗ: «**Ιστορία των Αθηνών**» τ. 1-2, Αθήναι 1986.
26. ΜΙΛΕΡ ΟΥΪΛ: «**Ιστορία της Φραγκοκρατίας εν Ελλάδι**» μτφρ Αγγ. Φουριώτης, Αθήναι 1960.
27. ΟΣΤΕΝ ΠΡΟΚΕΣ: «**Ιστορία της Επαναστάσεως των Ελλήνων.....**»

- μτφρ Γ. Αντωνιάδου, Αθήναι 1868 τ. 1-2.
28. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΕΦ.: «**Το αρχείο Γιάννη Ράγκου**»
εκδ. Ιστορικής Εθνολογικής Εταιρείας Ελλάδος, Αθήναι 1982.
 29. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΕΦ.: «**Το Ελληνικό Κράτος 1821-1909**» εκδ. Παπαζήση.
 30. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΡΠΟΥ: «**Ανασκευή των εις την ιστορίαν των Αθηνών αναφερομένων**» Αθήναι 1837 (επανεκδοση Νοτ. Καραβία).
 31. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ Γ.: «**Κώδιξ νοταρίου Αθηνών Πούλου 1822-1833**» Αθήναι 1957.
 32. ΠΟΥΚΕΒΙΑ ΦΡ.: «**Ταξίδι στην Ελλάδα. Στερεά Ελλάδα, Αττική, Κόρινθος**»
μτφρ Μίρκα Σάρα. Εκδ. Αφών Τολίδη, Αθήνα 1995.
 33. ΡΟΣ ΛΟΥΔ.: «**Αναμνήσεις και ανακοινώσεις από την Ελλάδα 1832-33**»
Εκδ. Αφών Τολίδη, Αθήνα 1976.
 34. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ ΚΥΡ.: «**Ξένοι ταξιδιώτες στην Ελλάδα**» τ. Α, Β, Γ¹, Γ².
Αθήνα 1980-85.
 35. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ ΚΥΡ.: «**Πως είδαν οι ξένοι την Ελλάδα του '21**»
τ. 1-4 Αθήνα 1980-84.
 36. ΣΑΡΡΗ ΙΩ.: «**Τα τοπωνύμια της Αττικής**», “Αθηνά” τ. 40 Αθήνα 1928.
 37. ΣΑΡΡΗ ΝΕΟΚΛΗ: «**Οσμανική πραγματικότητα**», τ. 1, 2 εκδ. Αρσενίδης.
 38. ΣΠΗΛΙΑΔΟΥ Ν.: «**Απομνημονεύματα (1821-43)**» τ. Α, Β, Γ,
εκδ. Παν. Φ. Χριστόπουλου, Αθήναι 1971-72.
 39. ΣΚΟΥΖΕ ΠΑΝ.: «**Η τυραννία του Χατζή Αλή Χασεκί στην Τουρκοκρατούμενη Αθήνα**», 1772-1796, εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1975.
 40. ΣΟΥΡΜΕΛΗ ΔΙΟΝ.: «**Ιστορία των Αθηνών, κατά τον υπέρ ελευθερίας αγώνα**».
Εν Αιγίνη 1834, επανεκδοση Χ. Τεγόπουλος-Ν. Νίκας.
 41. ΣΦΥΡΟΕΡΑ ΒΑΣ.: «**Ιστορία της Ελευσίνας**» εκδ. Δήμου Ελευσίνας 1985.
 42. ΤΡΙΚΟΥΠΗ ΣΠ.: «**Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασεως**» Εκδ. Παν. Ασλάνης,
τ. 1-2 Γ' έκδοση, εν Αθήναις 1888.
 43. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΑ Ν. Φ.: «**Ιστορία των Αθηνών επί Τουρκοκρατίας από τον 1400 μέχρι του 1800**». Αθήναι 1902.
 44. ΦΙΛΛΙΑ Β.: «**Κοινωνία και εξουσία στην Ελλάδα-Η νόθα αστικοποίηση**»
Εκδόσεις Gutenberg, 1996.
 45. ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ ΠΑΝ.: «**Η ιστορία της Επανάστασεως των Ελλήνων.**
Ένα έμμετρο χρονικό του Αθηναίου νοταρίου Ιω. Λαγάνη»
εκδ. Εταιρεία Στερεοελλαδικών Μελετών, Αθήνα 1989.
 46. ΧΑΤΖΗΣΩΤΗΡΙΟΥ Γ.: «**Το '21 οι Μεσογείτες και ο Γιαν. Ντάβαρης**» Αθήνα 1971.
 47. ΧΑΤΖΗΣΩΤΗΡΙΟΥ Γ.: «**Λιοπεσιώτικα και Παιανιακά νεότερα**»,
“Συμβολή”, Παιανία 1995.0
 48. ΧΡΥΣΟΛΟΓΗ ΑΘ.: «**Βάσος Μαυροβουνιώτης**» (διατριβή), Αθήναι 1876.
Επανεκδοση Νοτ. Καραβίας.
 49. ΨΥΛΛΑ Γ.: «**Απομνημονεύματα του βίου μου**»
εκδ. Ακαδημίας Αθηνών, Αθήναι 1974.

Ο ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΩΤΑΣ: Είναι μέλος της Ελληνικής Λαογραφικής Εταιρείας, της Εταιρείας Στερεοελλαδικών Μελετών και της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Αχαρνών, της οποίας ύπηρξε συνιδρυτικό μέλος και διετέλεσε επί οκταετία πρόεδρος. Μελέτες του έχουν δημοσιευτεί από την Ι.Λ.Ε. Αχαρνών και τον επαρχιακό τύπο (εφημερίδες, περιοδικά).

Έχει δώσει διαλέξεις σχετικές με τις έρευνες του, συμμετείχε σε όλα τα «Συνέδρια Ιστορίας-Λαογραφίας Αττικής» και συνέβαλε στη θεσμοθέτησή τους. Διετέλεσε υπεύθυνος σύνταξης του ορειβατικού περιοδικού «Κορφές» του Ε.Ο.Σ. Αχαρνών (1981-1983) στο οποίο δημοσίευσε άρθρα, μελέτες και χάρτες για τα Ελληνικά βουνά.

Δημοσιευμένες μελέτες του:

1. **«Αχαρνές»** (Ματ. Στριφτού-Βάθη, Δ. Γιώτα).
Έκδοση Ε.Ο.Σ. Αχαρνών-Ι.Λ.Ε. Αχαρνών. Αχαρνές 1982.
2. **«Οι Μενιδιάτες κατά τον 18ο αιώνα και την Επανάσταση του '21»**
Έκδ. Ι.Λ.Ε. Αχαρνών 1990.
3. **«Τα Σεισμόπληκτα Εκκλησιάκια των Αχαρνών»**
(προκαταρκτική μελέτη που υποβλήθηκε στον Δήμο Αχαρνών).
Ανακοινώσεις στα Συνέδρια Ιστορίας-Λαογραφίας Αττικής
1. **«Οι Μενιδιάτες Λεγκαίοι στην Επανάσταση του '21»**
Πρακτικά Α' συνεδρίου Β. Αττικής. Αχαρνές 1988.
2. **«Η Ι. Μονή Κλειστών στην Επανάσταση του '21 και μετά την Απελευθέρωση»**
Πρακτικά Α' συνεδρίου. Αχαρνές 1988.
3. **«Οι Χασιώτες στην Επανάσταση του '21 και ο καπετάν Μελέτης Βασιλείου»**
Πρακτικά Β' συνεδρίου Ιστορίας-Λαογραφίας Βορ. και Δυτ. Αττικής.
Ασπρόπυργος 1989.
4. **«Άγνωστοι αγωνιστές της Β. Αττικής, στον αγώνα της Εθνικής παλιγγενεσίας 1821»**. Μαραθώνας 1990. (Δημοσιεύτηκε απόσπασμα στο περιοδικό «Λαμπεδόνα» του Πνευματικού Κέντρου Ασπροπύργου) τεύχος 13/1999.
5. **«Στοιχεία γαιοκτητικού καθεστώτος στα χωριά του καταδέματος Αττικής στις αρχές του 19ου αιώνα»**. Άνω Λιόσια 1991. (Δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Νέοι Στόχοι» Αχαρνών και στο περιοδικό «Λαμπεδόνα») τεύχος 13/1999.
6. **«Μενιδιάτικα ήθη και έθιμα κατά τη γέννηση, το γάμο και τον θάνατο»**.
Δ' συνέδριο Ιστορίας-Λαογραφίας Αττικής. Άνω Λιόσια 1991.
Δημοσιεύτηκε στη «Λαμπεδόνα» τεύχος 12/1999.
7. **«Στοιχεία χειροτεχνίας από το Μενίδι και τη γύρω περιοχή και η συνέχιση της παράδοσης σήμερα»** πολυγραφημένα πρακτικά 5ου συνεδρίου.

- Νέα Ιωνία 1992. (Αναδημοσιεύτηκε διορθωμένη στην εφημερίδα «ΕΥΠΥΡΙΔΕΣ» Άνω Λιοσίων).
8. «Νέα στοιχεία από τον αγώνα του '21 στην Αττική» ΣΤ' συμπόσιο, Μέγαρο 1994. (Πρακτικά δεν δημοσιεύτηκαν).
 9. «Τα πρώτα σχολεία στη Δυτική Αττική και οι δυσκολίες λειτουργίας τους» Πρακτικά Ζ' συμποσίου. Ελευσίνα 1997.
 10. «Τα πρώτα σχολεία στο Μαρούσι» πρακτικά Η' συμποσίου. Μαρούσι 1999.
Επιλογή δημοσιεύσεων στον Τοπικό Τύπο
Στην Εφημερίδα «ΝΕΟΙ ΣΤΟΧΟΙ» Αχαρνών
-
1. «Το Μενίδι από το 1200 στο 1700μ.Χ.» 1991
 2. «Ο Ήρωας Μητρομάρας» 1992
 3. «Αγία Σωτήρα-Άγ. Νικόλαος Αχαρνών» 1993
 4. «Ο μύλος του Πανούση» 1994
 5. «Τα πλατάνια της Χελιδονούς» 1994
 6. «Το Παλαιομονάστηρο του Αγ. Ιωάννη του Θεολόγου στα Άνω Λιόσια» 1994
 7. «Τα μνημεία των Αχαρνών» 1994
 8. «Οι νερόμυλοι του Κηφισού» 1994
 9. «Οι απόψεις του Ι. Καποδίστρια και Δημ. Υψηλάντη και οι αγώνες των κατοίκων της Αττικής για απελευθέρωση» 1995
Στο περιοδικό «ΛΑΜΠΗΛΟΝΑ» του Πνευματικού Κέντρου Ασπροπύργου
-
1. «Αναγνώστης Στέφας» 1994. α' περίοδος, τεύχος 1ο.
 2. «Το ιστορικό της Χασιώτικης οικογένειας Βασιλείου» 1994.
α' περίοδος, τεύχος 2ο.
 3. «Άγνωστες ιστορικές πτυχές του μεγάλου αγώνα 1821-1833»
β' περίοδος, τεύχη 1-4 (1996-1997).
 4. «Μοναστηριακά της Πάρνηθας» τεύχη 5-11 (1997-1998)
 5. «Ιστορικές επανορθώσεις» τεύχος 19ο 2000.
 6. «Ο πέπλος της νεραϊδας» τεύχος 20ο 2001.
 7. «Χασιώτικες και Μενιδιάτικες δικαιοπραξίες» τεύχη 21-23 2001.
Στην εφημερίδα «ΕΥΠΥΡΙΔΕΣ» Άνω Λιοσίων
-
1. «Οι χωρικοί της Αττικής απελευθερώνουν την Αθήνα το 1821»
 2. «Ο αρχαίοι δήμοι και η ιστορία της περιοχής»
 3. «Οι σχολές Ζυγομαλά και η συνέχιση της παράδοσης σήμερα»
 4. «Η μάχη του Καματερού, 27 Ιανουαρίου 1827»
 5. «Από τη γλωρίδα της Πάρνηθας»

Υπό την έκδοση διάφορες ιστορικές και λαογραφικές μελέτες της Αττικής.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	Σελ. 7-8
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	Σελ. 11-13
ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΠΡΟΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΑ Στα χωριά του «Καταδέματος» ΜΕΝΙΔΙ ΚΑΙ ΧΑΣΙΑ	Σελ. 15-48
Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ Η απελευθέρωση της Αθήνας, οι μάχες και οι εσωτερικές διενέξεις των Ελλήνων 1821 - 1822	Σελ.: 51-79
Τα γεγονότα από το 1823 μέχρι την Άνοιξη του 1826	Σελ.: 81-88
Η ΚΑΘΟΔΟΣ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ ΤΟ 1826 Η εγκατάλειψη της Αττικής	Σελ.: 91-96
Η ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ Μάχες στην Αττική	Σελ.: 97-106
ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ ΤΟΥ 1827 ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ ΤΟΥ 1828 Ο θάνατος του Λέγκα	Σελ.: 109-119
ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ ΤΟΥ 1828 ΜΕΧΡΙ 31 ΜΑΡΤΙΟΥ 1833	Σελ.: 121-144
ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΣΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑΚΑ 1821 – 1833	Σελ.: 147-154
ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ	Σελ.: 157-171
ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ (1821 – 1833)	Σελ.: 183-325
SUMMARY	Σελ.: 327-328
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	Σελ.: 329-332
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	Σελ.: 333

Η «ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ 1821-1823»

ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΓΙΩΤΑ

ΤΗΛ./FAX: 010 2463417 e.mail: mimisgiotas@oneway.gr

ΕΚΔΟΘΗΚΕ ΤΟΝ ΑΠΡΙΛΙΟ ΤΟΥ 2002

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΩΤΑΣ

ΔΑΚΤΥΛΟΓΡΑΦΗΣΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ-ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ: ΕΛΕΝΗ ΑΠ. ΦΥΤΑ

SUMMARY: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Δ. ΓΙΩΤΑΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΜΑΤΙΝΑ ΣΤΡΙΦΤΟΥ-ΒΑΘΗ

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΥΡΙΦΙΔΗ

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΕΙΚΟΝΩΝ: ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΤΖΑΡΕΛΑ

Η ΦΙΛΜΟΓΡΑΦΗΣΗ, ΤΟ ΜΟΝΤΑΖ ΚΑΙ Η ΕΚΤΥΠΩΣΗ

ΕΓΙΝΑΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

GRAPH-IN ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΗ ΚΑΜΠΟΛΗ

ΤΗΛ.: 010 2472803, FAX: 010 2481409 e.mail: kampilisb@hol.gr

